

HISTORIA DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI EPIROTARVM PRINCIPIS.

Petrus Regulus Vicentinus ad Lectorē.

Hic Hoſtes fidei ſanctę/Victricibus Armis
Sedis Apoſtolicę/ſuccubuiſſe leges,
Per claros hic Bella Duces mirabere, Belli
Miranti/Scanderbeg Tibi fulmen Erit,
Magnanimi tum Marte Ducis/Te Noſſe iuuabit/
Sæpe feros Turcas Stragibus eſſe datos,
Vt Veneto fidus ferret quandóq; leoni/
Dulcis opem/gratum Munus Amicitię,
Nam ſonat Id Nomen/Turcarum Interpreta lingua/
Magnus Alexander, Lector Amice Vale.

Dñicus de Alzegnano Patauius.

Grandiloqum Si lector opus percureris alto
Ingenio, auctoris Nomen ad aſtra feres,
Hic Scanderbegum præclaro ſanguine natum
Magnanimi cecinit fortia facta ducis,
Non fuit inferior magno non iſte Camillo,
Cęſaris inuicti uiribus impar erat,
Gaudeat Epirus magnus tot clara triumphis,
Principis extollat geſta ſuperba ſui.

Cum Priuilegio.

Index per Capita eorum que in ijs libris continentur.

Marini Barletii Scodrensis historiarum Scanderbegi Primi Libri. Præfatio. char. 1.

In secundo Libro hæc cōtinentur.

¶In tertio Libro hæc continentur.

¶Libro quarto hæc cõtinentur.

ℂLiber Nonus.

ℂLiber Decimus.

ℂLiber Vndecimus.

¶ Liber Duodecimus.

¶ Liber Tertiusdecimus & ultimus.

FINIS.

SIGNOR SCANDER BEGO

MARINI BARLETII SCODRENSIS DE VITA ET REBVS GESTIS SCANDERBEGI PRAECLARISSIMI EPIROTARVM PRINCIPIS AD DONFERANDVM GASTRIOTVM EIVS NEPOTEM LIBER PRIMVS.

PRÆFATIO.

VVM ET PRÆSENTEM RERVM Epirotarũ ſtatũ, & qualis olim is fuerit mecũ ipſe reputo, Donferande Princ. Illuſtriſſ. Vix poſſum (me Hercule) animo cõſtituere: an ſcribẽdi ſuſceptum de illis negotium aggrediar, an potius ante omnẽ conatum re adhuc integra id totũ relinquã, ueritus præſertim ne quod maxime hiſtoria, quęrit, modicum fidei, mihi ipſe pariam apud animos hominũ, pręterita forte magis ex pręſentiũ habitu iudicantiũ, q̃ hæc ad illoꝝ formã cũ tanta admiratione conditionis humanæ referentiũ, ut quod profecto me ipſum licet domeſticũ ueteris fortunę ſpectatorẽ primo nõ ſegniter mouit, & prudẽtiſſimũ quẽq; ſané falleret, Quippe quum nõ ſatis credibile uideat, ut tam repente ex priſtinæ illius fortunæ poſſeſſione ad tantum ſordiũ, & calcẽ (ut ita dixerim) miſeriaꝝ ſit decurſum, Nã & ſi gręcoꝝ quóq; atq; alioꝝ nihilo illachrymoſior ſtatus eandẽ adducere admirationẽ, & miſerationem poſſit, ut pote qui olim, ex orbis terrę dñis in ſempiternã nobiſcũ ſeruitutẽ hodie ſint delapſi. Tamen uix ullius ſatis populi, gentiſué tam repens pręcipitatæ fortunę mutatio unq̃ apparuit. Sed ſenſim paulatimq́, ac per gradus illoꝝ fuit lapſus, ueluti græcia ipſa cũ tacita imperii diminutione iugũ accepit, Romanis quinetiã (ut miſcere noſtra cũ antiqs, & magnis audeã) paulominus fermé tpis ĩ amittẽdo q̃ acquirendo impio conſũptũ eſt, Epirotica uero fortuna, ac gloria omnis ex eo faſtigio, momẽto fermé tpis corruit, & libertas ita obtrita iacuit, ut nulla iã ꝓrſus tantæ uirtutis ueſtigia, uel priſcæ nobilitatis monumẽta cernant, ꝗ ſi reuiuiſceret Alexander ille, qui primus gentis nomẽ, ſceptrumq; ꝑ tot ora, & ceruices populoꝝ tranſtulit, Si rediret belli artifex Pyrrhus nõ agnoſceret profecto Macedoniã ſuã Principũ altricẽ, locũ degenerẽ fugerent, & aſpernarent, quẽ libertatis domiciliũ reliquiſſent. Sed ut omiſſis tam uetuſtis lachrymis, ad recentiora (quod pollicitus ſum, & iam pridẽ propoſui mihi) animũ intendã. Quæ Impii, quę uiroꝝ, quæ reꝝ omniũ facies nup uiuente Scãderbego erat? Quum (quod maximũ cenſeri ſolet in rebus humanis) bellica uirtute toties cõfractis pené orientis animis, uiribuſq́ totius orbis oculos in ſe conuerterent. Neq; contenti intra ſuos tantum fines eam gloriã alere, funeſtiſſimos illos, ſicut uaſtiſſimos Hungarię motus iuuare properarunt, Et in Italiã poſtremo aduecti Gallico furore inhibito Neapolitanũ regnum

tanta uirtute seruarũt, Lęta ubiq. festiua omnia erãt, cunctis resonabat locis dulce illud nomen libertatis, hincinde principes, reguliq. cõcordibus iuncti animis, atq; parere, ex mperare iuxta parati, ueteris formã decoris, ac imaginẽ fortunæ pulchra cõtentione effingebant. Nunc illo sublato, cõfusa repente ueluti dolore imodico omnis abiit fortuna, uirtusq., Ex quo nõ locũ, nõ corpus (ut sæpius repetam) nõ animũ non uocẽ liberã in ea prouincia contigit inuenire, Et eó calamitatis est deuentũ, ut mirer sępius quo modo, aut ipsi ad ea patienda sufficiamus, aut nõ aliqua satietas fortunã teneat, & satis pẽsum á nobis suppliciorũ uideatur. Quare nõ temere forsan dixerim, mortalẽ rem Epiroticã cũ eo principe fuisse, seu is fatorũ ordo poposcerat, seu ea hominis uirtus fortunáq; fuerat, uerũ enimuero, dum tam excelsũ eũ cõstituo, onus me susceptę rei grauat magis, deterretq. cũ & uires meas metior ipse, & eã magnitudinẽ operis, ac tã uastã scribendi materiã intueor, quæ fęliciori stilo cõdiri debebat, & uocaliorẽ (ut de se cõqueri olim auditus est Alexãder) pręconẽ exigebat, tamẽ uel inuitũ me iampridẽ hoc rapit desideriũ, nõ iniquũ fortasse, ut pote quod, & patriæ præcipua pietas & seruatũ mihi ad hunc usq; diẽ silentiũ excusat, cõpescui (uerũ ingenue fateor) multos iam ãnos istã scribẽdi libidinẽ, reieci plura uota amicorũ idipsum sedulo poscẽtiũ, expectans spe, desiderioq. pari, si tã ampla materia scribendi scriptorẽ aliquẽ excitaret, Qui eo me exsoluens onere, simul & ipsi mihi, & excellentissimi uiri glorię cõsuleret, Et ab surrepente iam, ac inualescẽte tacite obliuione eũ uindicaret, sed nemo tã piũ laborẽ huc usq; maluit, qui tamẽ nouas quotidie orationes (absit uerbo temeritas) & innumera cõmẽtaria usq; ad abusum edere nõ cessant, tãq̃ nõ sanctius profecto pulchriusq. sit, Quę fortiter fecerint alii, q̃ quę senserimus ipsi tradere posteris, ut certiora ex illorũ experimentis exẽpla, q̃ ex nostris præceptis documẽta ad res publicas, populosq. gubernandos appareant, Nõ potui igitur ipse diutius in iis ingrati animi sordibus (ut liberius loquar) iacere cũ cæteris, & malui impudens fortasse potius, q̃ subrusticus ita existimantibus uideri. Neq; labor me iam uel timor ullus remouebit à scribẽdo, quũ à gerendo illũ nõ pterruerit, pręsertim, q; hoc maxime omniũ me tangit, q; alioquin ad se quẽcũq; inuitare potest, Nã licet nõ usq; adeó ingratitudinis rei censeri soleant, qui externorũ populorũ, & urbiũ res gestas lr̃arũ monimẽtis negligũt cõmendare, Nullũ tñ maius ingrati animi opprobriũ uidet mihi, q̃ ita cũ patria agere, ut qum possis illã à mortalitatis, & temporũ iniuria aliquo uindicare modo, Id ipsum inani pudore detentũ omittere, Quod digitũ (ut aiunt) nequeas ad fõtẽ ipsum intendere, Quãuis.n. cauendũ acriter sit, ne stilum materia supet, imparq. uiribus extollatur pondus, æqui iudicis tamẽ erit reputare quantũ cupiditatis patrię causa attulerit qspiã, nõ q̃tũ dignitatis, nã per deũ imortalẽ quę grauitas esset, dignitasq. sermonis, quę tanta rei mole, tantoq. rerũ gestarũ ambitu, & uarietate nõ opprimatur. Quoquo me uerto ingentia facta uiri obstrepunt, uocant undiq; maximarũ uirtutũ monumẽta, & præcipue admirationis oĩa, ut tantę rei cogitatione dubius restet animus. Sed eadẽ ipsa causa, quę me ad scribendũ impulit, scribentes quoq; solabitur, Nã quum nemo (quod sciã) adhuc rem

hanc attigerit, solus sicut nec placere multũ, ita nec sperni omnino ab hominibus potero, quando nulla alia scriptorꝝ uarietas, grauitasq́. reperiatur, quę iuxta posita conatui officiat meo, & suo splendore uelut tenebras aliquas his scriptis iniciat. Hinc & illud nõ minus fortasse solatur. quod me legẽtiũ animis, & curiosæ cõcilíet posteritati. Quod nullũ usq̃ habui in hoc cursu ducẽ, quẽ nũc sequerer, imitarer, nunc pro ingenii appetitu superare cõtenderẽ, ad cuius exemplũ, & me ipsum componerẽ, & ordinẽ dicendoꝝ formarẽ, nõ annales uetustos ullos, non recentes historias licuit inspicere, quæ nouo homini, & tantũ pelagus ingrediẽti adiumẽta aliqua præberẽt. Verũtamẽ haudquaq̃ dubito futuros postmodũ multos, q pate/factã sibi uiã fœlicioribus auspiciis, & indulgẽtioribus diis inire tentabunt. Cęteꝝ hęc qdẽ in fortunæ sita sunt manu. Istud uero, quod ad me attinet bona certe fide prę stabo, cõtendã, ut nemo, uel infidelẽ, uel segnẽ operã meã in hoc iure possit arguere. Nõ.n. cõmẽta in iis sed à maioribus diligenter relata, & á quibusdã etiam, qui interfuerunt uisa memoriæ mandaui, fidemq́. plurimoꝝ & ueraciũ uiroꝝ, nõ leuẽ tantũmodo, & futilem traditionẽ sum secutus. Ad hæc itaq; mihi pro se q́sq́. liberaliter applicet animũ, ut gressi tandẽ é stadio (si diis placet) rem tam diu tot mortalium petitam uotis, Superis bene iuuantibus ordiamur.

MARINI BARLETII SCODRENSIS SACERDOTIS DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI EPIROTARVM PRINCIPIS LIBER PRIMVS.

OST Antiquatã Turcaꝝ impii gloriã, & abolitũ penẽ Ottomanũ nomẽ superato in finibus Armenię Puiazete seniori scythaꝝ armis, Amurathes nepos ex eius liberis, qui ita forsan poscẽtibus fatis seruati gręcoꝝ leuitate tot Christianoꝝ futuris malis fuere, post multas suoꝝ cõtẽtiones, & domesticũ effusum sanguinẽ, primus auoꝝ regnũ fœliciter obtinuit, restituit fortunã, & uiribus auctis turcaꝝ nomẽ formidabilius, q̃ antea unq̃ fuerat, effecit. Tamẽ dum nũc in Asiaticis rebus firmandis, nunc in pseq̃ẽdis Gręcię populis, & extorquendo eoꝝ imperio occupatur, aliquot annis abstinere à Macedonia, & finitimis regionibus est coactus. Per id tempus (ne nimis alte exordiendo alienas historias percensere uelle uidear) in Epiro inter cæteros regulos, principesq́. satis nobile nomen Ioãnis Castrioti, tum cæteraꝝ urbiũ, tũ Croiæ pręcipue impio erat. Et quia neq; latere penitus Scanderbegi genus æquũ duco, neq; omnẽ auoꝝ eius seriem perscribere in animo est, illud unum attigisse cõtentus ero, auctores gentis Castriotę ex Aemathia nobili ortu fluxisse, imperitasseq́. pari gloria fortunaq́. in

Lapsus & penẽ Abolitio Ottomanoꝝ Imperii, eiusdẽq́. restitutio atq; augumẽtatio.

Origo & genus Castriotæ familiæ.

Epiro, eos omnes (ut iam orsus sum) Ioãnes prudentia, grauitate, ac animi inuicti magnitudine, cæterisq; deinceps uirtutibus, atq; egregio etiã (si quid ad rẽ facit) corporis decore facile superauit, uxori Voisauæ nomen erat, nõ indignã eo uiro tum pater nobilissimus Tribalorum princeps, tum forma moresq; ac insignis super muliebre ingeniũ animus faciebat. Potest & á prole illi, a quo merito cõmendari fœminę cõsueuerunt, nõ minor fortasse fieri accessio laudis, nouẽ nãq; liberos peperisse educasseq; narratur, quinq; fœminas Marã, Iellã, Angelimã, Vlaicã, Mamizã, mares reliquos, Reposiũ scilicet, Stanisam, Constantinũ, & Georgiũ. Minimus natũ Georgius fuit, cui postmodum apud Barbaros (ut suo loco dicemus) Scanderbego nomẽ inditũ est. Sed anteq̃ progrediar ulterius, omittendũ nõ censeo, quod uel prodigiis ipsis ostẽsum, & á plærisq; uaticinatum de hominis gloria accepi. Licet id antiquis simillimum fabulis aspernaturos plurimos nõ ignorem. Ferũt. n. q̃ quũ cõcepisset eũ mater, serpentẽ se enixã eius magnitudinis somniauit, qui totã ferme operiens Epirũ caput inter turcarum fines protenderet, & cruẽtis faucibus eos absorberet, caudam uero teneret in mari inter Christianos, & Veneti maxime imperii terminos, narratũ id sibi, Ioãnes, quum nõ eius generis res esset, quę extis ullis scrutaretur, uel apollinẽ exigeret interpretẽ, ingenti lætitia solatus uxorẽ, nasciturum ex ea uirum ominatus facile est, clarum bello, factisq;, Qui turcarum simul hostis acerrimus idemq; dux fœlicissimus, & Christianę fidei propugnator, ac Veneti cultor imperii ppetuus existeret. Nihil fefellit se, uel alios sollicitus parens, sed aucta magis est uaticinio fides puero nato, nanq; aliud pulchrius longe clariusq; bellici decoris signum in dextero infantis brachio uisum forma, ensis ita expressa, ut manu facta uideretur. O insignẽ naturæ liberalitatẽ, uel nascentibus nobis subiicit documenta & in corpore ipso figit insignia, quæ postmodũ sint sequẽda, Infans deinde protinus cum passa est ętas, ad arma, & arcus reptauit, atq; in ipsis puerilis ętatis rudimentis id specimẽ præbuit sui, ut satis cuiq; futurę uirtutis dilucerent indicia, is post hac in dies uisebatur in adolescente uitæ cultus, ea morum elegãtia, & Christianę fidei promissa religio quędã, ut omniũ in se ora oculosq; cõuerteret. Vnũ parentes, unũ fratres, unũ cæteri illius regionis homines cũ tacita admiratione suspiciebant, de eo omnes sermones, & læta ubiq; uulgi murmura erant, uelut rarũ illud ea ætas specimen protulisset. Nã ad ea præsagia naturæ gratia quoq; quædã corporisq; species, quæ condit oĩa nõ deerat. Sed nõ ex tam fœlici (ut ita dixerim) palmite fructus ullos colligere sollicitis parentũ uotis, fata cõcessere. Nam quũ imposito græcis iugo Amurathes in Macedoniã cõuertisset, signa, eamq; satis longo afflictam bello cõtriuisset, Ioãnes diutino defessus bello, ac longis exhaustus icõmodis pacẽ ab eo petere coactus ea lege impetrauit, ut obsides filios omnes traderet, uix poterat seruitus maior, aut funestiora, & fœdiora uincula parẽtibus iniici. Quod enim pacis, quod impii eo pacto seruati solatiũ parentibus superesse poterat? Tamẽ quid nõ misera uitæ cupido, & regni sollicitus amor timidis mortalibus suadet? Maluere infœlices senes cruentissimi hostis fidẽ sequi, & tot simul se pignoribus exuere, q̃ diutius collabẽtis iam fortunæ

Vaticinia siue prodigia de Scãderbegi natiuitate.

Signa q̃dam naturaliter i corpe Scanderbegi ĩsira mẽbrisq; ei⁹ manu uelut impressa.

Quæ studia, & exercitia Scanderbeg in ipsis pueri lib⁹ ãnis exercere. & quod morum uirtutis ac fortitudinis specimen in eo dilucerẽ cæperit.

ruinã expectare, datus proinde cũ fratribus Georgius est, Qui præ cæteris nimis multũ secũ priuati, publiciq́ʒ luctus tulit. Sed nõ ideo patrẽ cõcepta iamp̃ridẽ de filio spes deseruit, multis osculis amplexibusq́ꝫ i eũ præcipue prolapsus, ac deoꝝ fidẽ appellans, ne inanẽ expectationẽ suam redderent, à se dimisit. Atq́ʒ aliquis ex uulgo protensam uitã uirilesq́ꝫ annos precatus puero domesticũ sibi hostẽ incẽdiũ q́ꝫ educaturꝝ Amurathẽ dixit, Deducti ad Ottomanũ adolescẽtuli primã psĩdiã eius i eo sensere. Quod abiecta, quæ eoꝝ parentibus præstita erat, fide, circũcidi Macometano ritu illico iussi sunt. Qua de re quoniã scitu nõ est iniocundum quædã hoc in loco recensere nõ malũ esse duco. Haud absimilem omnino in hoc morẽ à Iudæis seruãt Turcæ, præterq̃ illud quod Macometo sanciẽte additũ est. Quod prius q̃ circũcidatur qſpiã, si capax rationis est, ductus in mediũ turbæ mo nente coꝝ sacerdote, quos Deruissas appellãt, digitũ indicẽ exerit, & rectus cælũ spectans altiori uocis sono ut bene audiri possit. La, Ila. La. inq̃t. Mehmet ruselã. Idẽ quod, Deus, deus, Deus, unus, & Macomethus suus propheta. Postea à perito quopiã circuncisus offertur populo, eiq́ꝫ aliud oblitterato priore inditur nomen. Astantes autẽ oẽs si Christianus prius, uel alterius sectæ erat, promptissimis animis, & maxima lætitia stipẽ cõferunt. Laudant deosculantur, & domus ei posthac uictusq́ꝫ ex publico decernit̃. Sed hinc parũper digrediens describã qui & quales sint ĩ macomethana & turcaica religione ordines, cõditiones, & sacerdotũ, siue religiosorum gradus. Primi. n. qui & strictioris ordinis, & religionis apud eos sunt. Daruissæ appellant̃. De q̃bus paulo ante meminimus, qui iidẽ haberi possunt ut apud nos fratres, qui obseruãtes appellant̃, hi autẽ (regnãte Pazaite coꝝ principe Maumethis postremi filio) multifariã delinquentes & oxorbitantes ob coꝝ scælera & delicta p̃petrata oẽs ad unũ ab eo deleti, extirpatiq́ꝫ fuere hi enim sub specie sanctimoniæ & religionis tãq̃ mendicantes se ad solitudines ponebant, cõpita uias, & itinera, qua mercatores, peregrini, & uiatores transituri erant, obsidebant, quos capta occasione tanq̃ crassatores & latrunculi irruentes, illos opprimebant. interfiniebant, & bonis spoliabant, Quę res cũ ad Ottomani principis aures puenisset. Is ægreferens oẽs ut dictũ est ad unũ tolli iussit. Ita ut eoꝝ memoria p̃rsus extinguerent̃, hos uero & secundo loco Hoze (sic eos turcaica lingua appellat) ordine cõsequunt̃, q̃bus apud nos pares, ęqualesq́ʒ esse censeri possunt fratres, quos cõuentuales, nuncupãtur. Post hos uero & tertio loco Talasmani sequunt̃, q sacerdotibus Secularibus appellatis similem ultimũ locũ tenent, hi etenim tãtũmodo tres ordines, gradus, & cõditiones sacerdotũ siue religiosoꝝ in turcaica secta esse reperiũtur, q in omni eoꝝ religione, sacerdotio, cærimoniis, & sacris suis inseruiũt & famulantur. Nunc ad propositũ reuertar, Epirensibus Varia nomina prioribus mutatis indita sunt, ex cõsuetudine gentis. Georgius, seu casu, seu q̃ nobilior inter cęteros indoles egregiũ nescio q̃d præseferre uidebatur Scanderbeg appellatus. Idẽ quod apud nos Alexander dominus. Maxima lętitia ea res apud Amurathẽ celebrata, ut facere apud nos uulgo solent, quũ aliquẽ ex iudaicis sordibus emergentẽ ad lucẽ, & ad salutem redire uident. Decreta sunt eis copiosa, honorificaq́ꝫ

Bellũ ortum inter Ioannẽ Castriotum Scãderbegi p̃rẽʒ & Amurathẽ Turcarũ principẽ paxq́ꝫ inter eosdẽ iniita.

Forma circũcisionis Macomethanæ sectę, ac ea q̃ ipsi Turcę obseruant circa illos, q ad eorũ sectã trãseunt.

Att̃. noua nomĩa Scãderbego, & fratrib⁹ in eorũ circũcisione iussu Tyrãni indita, & p̃ui sio circa eosdẽ facta.

Qualis uir Scanderbeg breui apud Amurathe euasit.

alimenta, sed Scanderbegũ præcipue, cũ indoles ipsa, tum ætas (uix dũ enim nouũ attigerat annũ) Tyrãno conciliabat. Præceptores (ut aptior est ea ad discendũ ętas) uarii generis nõ negati. Breui itaq; tẽporis spatio promptũ ad omnia ĩgeniũ linguã, lrãsq; Turcaicas, Arabicas, Græcas, Italicas, Illyricas didicit. Crescentibus uero paulatim cũ ętate uiribus adolescentẽ illa unica incessit libido, nullum sanẽ genus bellicæ uirtutis intentatũ transire, ac nunc gladio, nunc arcu, iaculoq; tum eques, tũ pedes, incredibilia propẽ oĩa promptissimi corporis experimenta edere, audere aliqd semp maius ãnis. Et priusq̃ uis ipsa mẽbroꝝ ferociã æquaret animi, ac nondũ pares bellicis sudoribus spiritus uiderentur, amor fuit uario certaminũ genere, æquales quotidie prouocãdo crebris spectaculis fauorẽ sibi apud omniũ animos principisq; pręcipue ipsius cõciliare, & semp aliqd ferre laudis, ac iã inde uiã ad futuꝝ decus, & alimenta ad famã præstruere. Mox ingentibus lacertis cõ/

Atẽ. quo primum dignitatis gradu Scanderbeg cũ fratribus ab amurathe insignit⁹ est.

firmata iã ætate ardua quoq; fortissimi uiri munia obire, pati famẽ, sitim, algorẽ, ęstus, uigilias, qbus ex rebus assidua exercitatione optimũ profecto se ad omnem militiã breui præstitit. Quare nõ passus Amurathes diutius priuatũ eum apud se uersari, Sanzachi insignibus primũ decorauit. Gradus aũt is est dignitatis, apud Turcas secundus post Bassas, maior tamẽ minorq. auctoritas inest officio prout latius ei ius liberalitas ipsa principis tribuit, Scanderbeg igitur tunc qnq; equitũ milibus prępositus fuit. Cæteri quoq. fratres iisdẽ ornati dignitatibus, atq. ad uaria munia, & bellorum necessitates in diuersas partes missi satis nominis quotidie promerebantur. Cæteꝝ is nõ multo post uix dũ octauũ & decimũ egressus annũ

Atẽ. egregia, ac pręclara facinora, quã Scanderbeg cũ in annis pubertatib⁹ aggressis est facere.

in asiã iussu Tyrãni ꝓfectus, ac cæteroꝝ signa lætissimis secutus initiis ibi prima belli auspicia sumpsit, & hostili cruore auidã iãpridẽ tinxit dexterã. Tum ibi cõ/flatis aliis (ut fieri solet) & aliis bellis pluribus expeditionib⁹ cũ copiis suis semp interfuit, & uictor cũ sociis ad Ottomanũ reuersus est, qbus in expeditionib⁹ opa semp eius uirtus fortunaq. præcipue tum priuatim, tum publice laudata, Omne uictoriæ decus, omnis euentus belli ad eũ asseueranter relatus, de duce exercitus quasi nõ facta mentione soli ei triũphũ ac uicti gloriã hostis militaris fauor, clamorq. adiudicauit. Nondũ inuaserat Tyrãnũ æmula uirtutis inuidia, & licet tum ingeniũ, tũ fortuna hominis obnoxia ei esset malo, cõciliabat tamẽ fauorẽ potius apud omniũ animos sibi rudis, atq; simplex, & sicut cupida ita non auara gloriæ adolescẽtia. Honoratus itaq; uerbis, donisq. egregie est ab Amurathe. Paulũ qetis

Scanderbeg sępe ab Amurathe in asiã cũ exercitu miser uictor semp ad eũ reuersus est.

datũ homini (& ut nunq̃ Turcis bella desunt) nunciati sunt noui motus ex Asia, electus ad id certo decreto, & sine uariatione Scanderbeg, delataq. ad eum totius exercitus sũma, ac imperatoriis fascibus ob res priore bello bene gestas decoratus. Ad quod delatus bellũ fusis pari celeritate fortunaq. hostibus priorẽ gloriam omnẽ facile superauit. Nã præter ingentia militũ testimonia alia quoq. certiora longe eius gloriæ & fortunæ monumenta ad Ottomanũ attulit, captiuoꝝ magnũ numeꝝ, cęsoꝝ hostiũ spolia, ac signa militaria cõplura, cęteraq. bellica instrumẽta usq; ad ab usum, exercitus præterea ita iteger, ac penẽ illesus reductus est, ut uicti quidẽ apparerent, in uictoribus autem nulla concertationis uestigia cernerentur.

Admirata magis fermé prudentia eius est ab Amurathe, q̄ rerum tam fœlix successus. Quum is nō solius laus, sed cum fortuna quoq; cōmunis esset. Prudentię uero atq. consilii fructū solū sibi ingeniū uendicaret. Proinde auctis stipendiis copiisq. missus denuo ad ea ipsa loca ac relegatus quasi est, donec quosdā populos, urbesq. subegisset Tyrāno. Sed nūq̄ uel fefellit, uel distulit fortuna ullū desideriū iuuenis. Expeditis ex animi sentētia omnibus, atq; impio Ottomano latius etiā q̄ iniūctū fuerat ampliato, famā iam sibi ingentē apud exteras etiā gentes peperit Reuerso Adrianapolim, quum foris sublatus esset hostis domi nō defuit. Venerat nanq; ex Scythia quidā ferox magis & insanus, q̄ fortis bellator, qui familiā omnē Tyrāni prouocabat, si quis ferro secū uellet decernere. Genus uero certaminis id ꝓposuerat, ut in angusto loco nudi ambo relicti singulis tm̄ gladiis fortunā experirent. Cæperat tam stolidū cōsiliū barbarus, uel q; prodigus uitæ & sanguinis sui esset, uel ea fortasse inani spe, q; nullū tam ancipitē impendentis periculi sortē petiturum credebat. Indeq. & laudē eā se & præmia sine certamine laturum sperabat. Nā ꝓposuerat nō indigna quoq; munera uictori Amurathes: ut illorum saltē spe excitaretur aliqs, quum nudæ tantū gloriæ fructus segnius alliciat homines. Omnes tamē tā funestū decus, pręmiaq. eodē tenore aspernabantur. Sed surgens stupentibus singulis plenus animi Epirensis. Non incruentus inqt Scytha hæc pręmia laudemq. domū feres, aut honoratior me occiso, & iis q̄q; spoliis onustior ibis. Agedū igit̃, accipe tādiu quęsitū hostē. Licet accōmodatius feris bestiis hoc certaminis genus sperni à fortibus uiris saluo pudore & possit & debeat. Verūtamen liceat semel & mihi hoc corpus cōtemnere. Quippe quum par mēbrorum & sanguinis seruādi ratio tibi esse debuerit, sed nihil uilius est homini quærenti laudē, donabo proinde hoc & ipse cruoris hodie Amurathi sociisq.. Scytha nihil territus ferocioribus adhuc uerbis iniicere pauorē ei conabatur puerum appellans. Adhuc enim in annis pubertatis erat, neq; dum hispida prorsus lanugo grata ora exasperauerat. Tum deducti ad Tyrānū ingenti clamore uulgi sunt, & assignatus, ut petierat barbarus, certamini locus. Deposita ocius ambo ueste, ultimisq. tunicis, nudi prosilientes in mediū nouo genere spectaculi omniū oculos hausere. Et q̄uis fiduciā īgentē uultu, uerbisq. ostenderet castriotus, ingens tamē cura mixto dolore spectantiū animos incessit. Et simul ętas, simul pulchritudo ipsa corporis, ac decor mēbrorum subiectus oculis multū & pietatis, & fauoris excitauerant. Statura celsa, proceraq., brachia in homine pulchriora nō uisa, collū robustū obstippumq., ut laudatur ī Athletis, humerorum mira latitudo, color candidus, latenti uelut purpura suffusus. Aspectus oculorum nō toruus, nō uanus, sed gratissimus. Adiuuabant hęc multū cæteras uirtutes, atq; animi bona augere uidebantur. Intrepidi acceptis breuibus gladiis, nō enim longiores loci angustia patiebatur. Ingressi locū ac ibi dimissi sunt maximo populi silentio. Non cōsilio ullo ibi, nō multū aīo, sed īpigra quadā, & ueloci dextera agedū erat. Erecti ad ictus ambo, Scytha prior incubuit in hostē, & punctim intenso ferro ilia eius petiit. Scāderbegus toto maxime corpore inflexos, ac uelut in arcū deductus, & leua simul apprehendens barbari dexterā ictum inhibuit, &

Singulare Castrioti certamē cū Scytha q̄dā corā Ottomano principe, & uictoriā Scāderbegi.

Descriptio habitus, ac totū corpis Scāderbegi forma.

adacto cęsim gladio guttur illi cũ singulis arteriis impigre abscidit. Balbutienti adhuc lingua ille collapsus humi locũ fermé totũ corporis mole cõpleuit, Sublatus repente ab his, q spectaculo aderant, & accurrẽtes regii iuuenẽ illæsum inuiolatũq. lęti ad Amurathẽ pducunt. Caput cęsi hostis cruentis ipse manibus Tyrãno alacer obtulit. Præmia inuitus accepit. quum nõ argenti, auri ue cã, sed domestici decoris tuendi, & reprimẽdæ barbaricæ arrogãtię susceptũ sibi id oneris diceret. Magis itaq. ea modestia acuebat in se studia. Et quod apud sui generis homines plus nimio enitescens uirtus parturiebat inuidiæ, liberalitas naturæ & dexteritas ipsa ingenii amouebat. Haud pigebit referre & illud, quod nihilo minori laude dignũ iisdẽ animis, armisq. edidit, nã profectus cũ Amurathe in Bythiniã magis solatii, q̃ belli causa, Quum in bursa ciuitate essent, quę nunc est asiatici impii caput, duo ex Perside uiri, tũ ex more gentis insigni uestimẽto℞ habitu, tum egregia figura corporis ad Tyrãnũ aduolarũt. Iaia & Zampsa eo℞ nomina erant, stipẽdiũ ab eo petiere, impudentia magis quadã, q̃ fiducia uirtutis, agentes alter alterius causam & facta extollentes sua, ac mutuis se iuuantes testimoniis. Postremo Zampsa minor natu, ne appositis tantũmodo inquit ad hoc ipsum uerbis, magne rex stipẽdia tua petituri uenisse uideamur, & in ea incertitudine re℞ inanis aliqua arrogantia in nobis, & sordida temeritas arguatur. En daturi ultro tibi sumus experimentũ cupido℞ saltẽ ne dicã magno℞ animo℞. Quotquot hẽs fortissimos uiros inuitamus, ut ferro iudicent nos dignos, indignos ue, qui tuis uiuamus auspiciis. Equũ tantũ gladiũ, lanceã, scutumq. ac reliquũ corpus omnibus armo℞ præsidiis nudatũ ostentantes, ita se dimicaturos dixere. Amurathes (ut facilis erat) allocutus benigne homines promisit, nihil eis apud se defutu℞. Deinde circũspectans hinc inde expectabat, si quis eam prouocationem acciperet. Sed ubi uelut obmutuisse oẽs uidit, & tacitã præberi à suis cõfessionẽ ignauię, ignominiã ratus suã, si ita inulta ea Persa℞ insolentia abiret. Conuersus ad Scanderbegũ nõ ignorans quæ eius ferocia atq; ingẽtes spiritus erant, licet pręcipuã periculi sortẽ omnino tamẽ petitu℞ ratus. Quid expectas macte uirtute ait fili. Tua hæc laus. Hęc te manent præmia. Age insignẽ adolescentiã hanc & inuictã dexterã hodierno q̃q; spectaculo redde, nihil moratus Castriotus deosculatur ex more principis pedes equũ & arma poposcit, eductusq. maximo plausu uulgi in patentẽ campũ, q destinatus certamini erat, hostes ad se uocatos intrepide interrogauit, quẽ ordinẽ uellent seruare in dimicando. Statutũ est, ut Iaia prior experiretur fortunã, qui uictor finẽ certamini faceret, uictũ uero socius in quẽcunq; casum sequeretur cõditionẽ: Non recusauit Scãderbegus, licet circunfusi regii iniquũ dicerent, ut idẽ si uicisset fessus & saucius fortasse recenti atq; integro subiiceretur. Sũmota post modũ ex loco turba pręco signũ dedit, cõcurrunt cõcitatis equis uiri, Persa infixa scuto hostili cuspide magna ui incumbens, ut ex equo illũ deiiceret, hastã perfregit. Epirensem capiti tãtũmodo hominis intentũ ictus omnis fefellit. Itaq. uterq. elusi gladiis tũ demũ congressuri hinc inde abibant. Sed impatiẽs animi Zampsa nõ expectato socii euentu infensa cuspide Castrioto occurrit. Ille non ignaua uerbo℞ cõten-

Victoria Castrioti ex singulari certamine.

tione eo periculi tēpore perfidiā hostis accusandā ratus, impigre ad nouos se ictus accingens iugulū uenientis scrutatus lancea trāsfixit. Vix eo humi collapso aduolans Iaia, horrenda uoce compellans hostē stricto gladio fermé oppressit. Victor gyrato ocyus equo ad eū cōuersus nudato & ipse ferro impetū uenientis excepit. Et dum triplicatis hinc inde ictibus alter alterius cruorē haurire cōtendit. Scanderbegus dexterū uiri humerꝫ, qua collo iungitur eodem tenore ictus ea ui cecidit diuisitqꝫ, ut duplex, quasi domini cadauer ea die infœlix traxerit equus. Sic duo fortissimi uiri sub unius manu maximo spectantium gaudio cecidere. Sed & si eo fato erepti forent. Amurathis certe indignationē nō effugissent, qui tam pfide/& proditorꝫ more militē suū circunuenissent. Ductus ad Regem Castriotus est, sicut duplici ouans uictoria, ita duplici capite onustus. Iā priores res omnes bello gestę, Iam recens Scythæ memoria pręnoua gloria euanuerat. Rex/purpurati/ac socii deinceps omnes uariis donis cumulatissime honestarunt/uindicem atqꝫ auctorem publici decoris eū appellantes. Nimio plus fortasse in hęc facta hominis incubui, sed hęc potissima mihi bellatorꝫ laus ac tota prorsus ipsorꝫ esse uidetur. Nā quę in bello gerimus cōia sunt cū aliis. hæc Castriotus peculiaria sibi pepit manu. Malui proinde/si ita necesse sit/ut redūdans potius/q̄ ingrata nostra notetur oratio, maxime/qꝫ in aliis huiusce/generis, quæ ab eodē gesta ueniunt nō procul dicenda mihi moderatiore prorsus stilo sum usurus. Haud cedit his piculi pręsentia/uel magnitudine ipsa rei illud, quod in expugnatione Nicomedię/Prusię/Otreaéqꝫ nō ignobilis Asiatici oppidi spectante Amurathe patrauit. Primus nāqꝫ murꝫ cōscendit/signa uictricia fixit/urbē fermé solus ītrauit/ac cępit. Missus postmodū ī Europā sępius cōtra christianos nunc gręcos/nunc hungaros prudentis magis/q̄ audacis/īpatoris nomē tulit. Nam quū eā bellandi necessitatē iniunctā sibi uideret, quā neqꝫ præter suspitionē recusare/neqꝫ exequi sine maximo dolore poterat, ante oīa deū orabat/ut id laudis genus á se auerteret, neqꝫ in eo sanguine hauriendo atroci sibi esse liceret. In cute enim tm̄ modo & exteriori habitu macumętanas ineptias/Intus christiana pręcepta tenacissime seruabat, Tamē quādo sic exigente fato aduersus eos progrediebatur, quęrebat assidue qua ratione & illos minus læderet/& exercitū sibi traditū incolumē seruaret. Ita igitur tum in omni cura castrorꝫ/tum in ipso ingressu pugnę cuncta exequebatur/& modū quendā cauti ducis/ac optimi īpatoris seruabat, ut neqꝫ christiano esset infensus, & modestia illa eius/cunctatióqꝫ disciplinę prudentiaéqꝫ militari/q̄ fraudi cuipiā/seu imperitię/uel timori propior uideretur. Gerebat nānqꝫ se ita semper/ut neqꝫ superari ipse quoad posset pateretur, & christianis salutis opportunitatē omnibus modis oñderet. Vel si aliter nō posset uiuos caperet, tolerabiliorē seruitutē corꝫ ratus/q̄ necem. Ita suos tum in castris/tum in ipso belli ardore hortabatur, ut nunc pudorem singulis/nunc metū uideretur incutere. Ita deinceps crudescente prælio maximo ingenio rei suæ atqꝫ exercitus statū in quandā deducebat difficultatē/ut maiori postea laudi sibi apud Amurathem cōseruatus exercitus foret/q̄ aliis multiplices atqꝫ insignes uictoriæ. Exin nullius maior uel gratia uel auctoritas feré apud regem erat. Militū animis

Scanderbeg uariis pluribúsqꝫ donis atqꝫ muneribus ab Amurathe/purpuratisqꝫ suis accumulatꝰ.

Excusatio auctoris.

Atqꝫ alia quoqꝫ gesta/& fortia Castrioti facta tā in Asia/q̄ Europa spectāte etiā ipso Maumethe.

nemo acceptior. Idē mitis/facilis/clemens. laudē nō ex cōi ad se trahens/sed in me diū cōferens. Pecuniaꝶ q̄tū colligebat, tm̄ erogabat. Efficacissimā ad cōciliandas amicitias merito existimans, & aptissimū ad uulgi ingenia liganda uinculū. Non inuitatus ultro quisq; signa eius sequebatur/& illius gratia. uel in apertū tendebat discrimen. Sed nō tardata diu fortuna uenenū deprompsit suū. Moritur interea in Epiro Ioānes pater. Auditū id à Scanderbego, Qui q̄uis (ut par erat) acerbissime lugubre nuntiū pcepisset, non tamen aptis lachrymis/aut manifesto dolore ocultū animi sensum indicauit. Quū Amurathē uere patrē & principē appellaret. Tyrānus uelut successor regni nihil moratus ualidissimū pręsidiū ad Croiā & alia oppida occupanda misit. Sicq; facile arrepta locoꝶ omniū incruēta fuit possessio, Quū neq; exhaustę populoꝶ uires idoneę ad tuēdā libertatē essent/neq; negare possent Ottomano ius in rebus Ioānis, filios eius oēs apud se habēti, quos idcirco (ut arbitror) accepat/ut uacans demū sine hęrede sceptrū ad eum deuolueretur. Voisauę, quę uiro supstes cū Mamiza filia domi sola ex eius infœlicis regni reliquiis restabat, In Aemathia agri nescio qd ad alimenta & sustētationē anilis spiritus assignatū iussu Tyrāni. Hanc ante aduentū filii in Epiꝶ senio confectā obiisse qdā narrāt relicta filia, Quę fratri reduci atq; Victori eodē uirginitatis tenore inupta seruata ab eodem postea uiro tradita & restituta omni pristinę dignitati est. Dissimulauit hęc oīa ferox Iuuenis pari aīo atq; dolorē ex morte patris dissimulauerat. Amurathes satis coniectans molestissimū id ei & fratribus apud se degentibus uisuꝶ/ut pote qui debitū sibi imperiū nō iniquis uotis tacite expectarēt, pfidiā suā secutus fratres primū Scāderbegi (ut fama est) oculte structis insidiis ueneno absumptos sustulit de medio. Deinde ad Scāderbegū cōuersus multa uersabat aīo, quo modo & eo uiro, quo tanq̄ Alcide ad ardua quaéq; & difficilima obeūda utebatur, imperiū suū non exueret, & eo se onere atq. suspitione leuaret. Quare illū ad se uocatū fertur longo sermone/& pluribus uerbis ad idipsum appositis solatus/tū ob patris mortē/tū miserabiliorē fratrū fortunā. Obtulisséq; regnū auitū, uel ditius longe imperiū in Asia, q̄do sui iuris esse uellet, rogasse tamen ut nondū se relinqueret in ea pręsertim mole belloꝶ. Parata maxima quaéq; ei apud se fore, quę uel gloriā/uel fortunā condiant humanā. Cognita fraude Iuuenis nō minori consilio uultúq; uerbis accōmodato sic Amurathi respondisse dicitur. Viuunt in te fratres mihi/uiuit Ioānes pater supreme regū/ac indulgētissime Amurathes. Neq; dū ita mihi apud te esse licebit, ullum uel patrię desideriū uel regnandi libido animū incesset meū. Itaq; licet cogas hodie me ad hęc munera uel uerius onera accipiēda. Libēter accipio ingentē animi tui munificentiā/amplector gratissimi principis liberalitatē. Sub huius tn̄ umbra capitis uiuere nunc certa stat sententia. Vix tum forte mutaturus consiliū, quū emerita bello atq; inutilis senecta inuictū ab hac cupiditate reuocabit animū. Aptior ad militiæ subeunda onera, q̄ ad impii pondus sustinendū, hęc est ętas aptior gladio/q̄ sceptro dextera. Quā obrem da hostem nobis Amurathes/ut lętiores uirtute nostra partū, q̄ te dante regnū accipiamus. Lætus audiuit eū tyrānus/& tum etiā atq; etiā augens promissa, spe ingentiore credulus

Obitus pr̄is Scāderbegi/occupatio regni ei⁹a Tyrāno sublatis ueneno cæteris fratribus, supstite tantūmō Scanderbego.

onerare ſtuduit. Cæpit iam inde latẽter morbũ/atq́. erumpens paulatim malũ ſen tire Epirenſis,& licet omnia ſũma ratione diſſimularet/diligenter tñ uitę ſuæ cu/ ſtos eſt factus. Et quo magis timebat regẽ,eo plus conciliare ſibi multitudinẽ atq militiũ aĩos ſtudebat. Semp tñ aliquo bello occupatus,alimẽta quottidie ad famã, ſed nõ minora ad inuidiã addebat. Nã nõ potuit ita elaborata ingenii modeſtia & quottidianis obſequiis pfidiæ humanæ uias occludere: ut hoſtes ſibi tandẽ uirtus ipſa nõ pareret. Nãq̃ exciti purpuratoꝝ nõnulli, quum tantã indolẽ creſcentis in/ dies peregrinæ uirtutis ęquo aĩo ferre nõ poſſent. Vbi promptiorẽ aliquantulũ ad credendũ uidere Amurathem, oculis ſermonibus apud eũ aſſidue criminabãtur hominẽ,affirmantes ex nimia largitione in multitudinem/& ambitione popularis fauoris potentiã illũ ſibi aſtruere,ſuſpectúmq; dicentes in aula merito id ingenii ſpecimen eſſe debere,facile cuncta pſuaſa Tyrãno.prçſertim/q̃ de largitione uera oĩa dicebantur,& ſenectus ipſa ſuapte natura timida cætera ſtudioſe in peius inter pręatabatur/ut nõ de Epiro tm̃,ſed ipſa ſũma impii tacitus qdã ſuboriretur timor, menſq́. forſitã ipſa propriis ſceleribus obruta,& regni male quęſiti ſollicitus amor cuncta ĩter ipſos etiã domeſticos penates infida/atq́. ĩfeſta reputabat. Quare aucta ea ſuſpicione odiſſe ex oculto cępit/& intẽtior inuigilare/ſi quo efficere poſſet mõ/ ut eũ latenter de medio tolleret. Nõ quo deeſſet ſcelerato cõſilio licẽtia/ & poteſtas oĩa patrãdi,ſed nec cauſa hominis pdendi/nec ulla ſubeſſet ratio. Verebatur apta ui immeritũ opprimere,quum tam acceptũ uideret oĩbus,ne & pluriũ alioꝝ aĩos abſe alienaret/& eo peſſimo exẽplo ĩpoſteꝝ externę uirtuti ſuũ clauderet regnũ, qua maxime ſemp Ottomanũ creuerat impiũ. Sed p id tempus orta alia maiora negotia foris eas domeſticas ſuſpitiones exhauſere. Decretũ nãq; bellũ eſt ĩ Geor/ giũ Myſię principẽ,Deſpotẽ Seruię uulgo appellãt. Nõ inuitus Tyrãnus id onus ad Scanderbegũ detulit/uel q̃ nullius opa fœliciore in rebus ſuis utebatur/uel ui/ dens adeo militiæ cupidum/& promptũ ad pericula,ſperabat aliquo hoſtili caſu, quos plurimos afferũt bella planẽ caſuꝝ. Facto itaq́. delectu Caſtriotus in myſios profectus eſt,pręter morẽ ſuũ iniquior tũ aliquãtulũ Chriſtianis fuit, ne ſi tergi/ uerſando oblata uictoriæ occaſione in eũ hoſtẽ uſus nõ fuiſſet,fomenta ad ſuſpi/ tionẽ præberet Amurathi. Inclinato iampridẽ ad oĩa credẽda illius aĩo, quẽ maxi me cõciliare ſibi ſtudebat/donec pulchra aliq̃ opportunitas effugii affulſiſſet ſibi. Itaq́. ſæpius Deſpotem bello fudit/& uictor Adrianopolim eſt reuerſus. Rurſúſq;, quũ idẽ Deſpotes recupatis uiribus cornua erigere cæpiſſet/denuo exercitu aucto miſſus aduerſus eundem Caſtriotus/ſuperatũ prælio fugatúmq; pluribus caſtellis exuit/ac militẽ multa hoſtili gaza diuitem reduxit. Sedato foris tumultu ſenex in auctorẽ ipſum uictoriæ/ociiq́. eodem ſcelerati propoſiti tenore cõuerſus eſt. Hinc audio ingentibus pręmiis propoſitis multa ſingularia p id tp̃s certamina edixiſſe, quum ſatis ſciret Scanderbegũ nihil unq̃ detrectatuꝝ/ut ita periculis eũ expone/ ret oĩbus. Sed hæc cõſilia ſicut impia/ita uana/irritaq́. apparuerunt/ Nã quũ plu/ res tũ ex domeſticis/tũ externaꝝ gentiũ uiri fortiſſimi ad eã præmioꝝ & gloriæ ſpem accenſi indies cõfluerent/cõſurgerẽntq;. Hic ſemp maximo aĩo nec minore

Caſtriotus ab æmulis/ & purpura/ tis quibuſdã tyrãni de re gni affectõe apud Otto/ manũ in ſu/ ſpitionẽ ad/ ducitur.

Tyrãnus cœ pit odiſſe Scãderbegũ quẽ perdere ex oculto oc caſionẽ quę/ rit.

Scanderbeg pluries ab Amurathe in myſiã cũ exercitu ad/ uerſus Geor giũ/ſiue De/ ſpotẽ miſſus uictor inde Adrianopo/ lim ſemper reuerſus eſt.

Aliud Tyrãni cõ/ ſiliũ/& inſi/ diaꝝ genus pro morte Caſtrioti.

fortuna singulis/sese obtulit/& uelut fatalis qdã uictor suprema oium admiratiõe/ atq; fauore/& pręmia/& laudes solus reportauit. Vni tamẽ Ottomano tanta uiri uirtus, quę uel hostis sęuos/atq; supbos animos fregisset, nunq̃ aliqd poterat cle/ mentiæ inurere/quin magis quottidie crescente suspitione eius animus iritabatur/ excandescebatq. pseuerantius ad quęrendũ aliud tacitæ ultionis genus. Sed cur tã credulus ipse inanes has ultiones Amurathis & stolida cõsilia Scanderbegiq. ecõ/ tra prouidentiã uane sequor, & nõ ad deũ potius unico uerbo seruati salutẽ homi nis refero? Hic profecto mentẽ ademit Tyrãno. Hic bellorum impedimẽta/& nouos ex Mysia motus. Hic demũ hungarorum arma excitauit, ne deuotũ Christianæ di/ gnitati caput tã fœde extingueretur, ut prisca aliquãdo libertas illa resurgeret in Epiro. Nã si nulla fuisset hic diuini numinis ratio Cõpos certe suæ sentẽtiæ Otto/ manus extitisset. An deerant mille alii necis modi, qbus præter minimã seditionis suspitionẽ eũ potuisset circũuenire? ubi uenena/ubi insidiæ/ubi cõfictę criminatio nes regũ arma erãt? Castriotus his insidiis paulatim detectis quũ difficile uideret, si diutius mansisset apud Tyrãnũ tot laqueos deuitare, decreuit tandẽ paterni re/ gni uirtute aliqua/& ingenio uendicãdi cõsiliũ expedire (Id quod olim nõ imme/ mor libertatis animus cõcoquebat) tacite occasionẽ quęrens, ut Amurathe relicto in optatã tã diu patriã se recipe posset, ubi ingenti studio/ac omniũ uotis expecta batur. Sed nulli unq̃ mortaliũ ea cõsilia sua patefecit/non uerbo/non indicio ullo tacitũ eius desideriũ à quopiã est deprehensum, licet & plures ibi essent maxime Epirotici generis, qbus ꝓpter familiarissimã uitæ consuetudinẽ non iniuria fidere potuisset. & post Ioãnis patris mortẽ exciti tũ fama eius/tum cupiditate amissæ libertatis recupandę aliqui ad ipsum diuersis tpibus ab optimatibus Epiri mitte/ rentur, offerentes facultatẽ/occasionẽmq; adiuuantibus populis extorquẽdi pater nũ imperiũ ab Amurathe. Conscius tamẽ ipse humanæ leuitatis/& magnitudinẽ periculi ppendens prudẽter dissimulabat. Præsertim/ꝗ facilẽ cęterarum rerum posses/ sionẽ ratus, de Croia recupanda cuius pręcipua erat sollicitudo anceps animi erat. In ea enim ualidissimũ pręsidiũ imposuerat Tyrãnus/ut neq. armis/aut ui ulla, sed pręclara aliqua arte, ingenioq. uendicari posset. Est enim Croia Epirensis imperii caput, in excelsa & pręrupta montis crepidine sita, inuia undiq. & inaccessa penẽ, adeoq; insigni naturę ope munita/ut pręter famẽ reliquũ omnẽ hostilẽ furorẽ fa/ cile possit cõtemnere. Quare Scanderbegus/si quãdo tentaretur, laudabat omniũ uoluntatẽ/& nõ abolitã ex pectoribus gentis memoriã libertatis. Sed magnas ui/ res Amurathis dicebat/neq. duorum imperiũ. nõ esse excitãdos stolide motus ad quos nõ sufficiant uires/neq; curandũ de tã momentanea possessione libertatis, ut post modũ non in eandẽ seruitutẽ, quę satis tolerabilis erat, detruderẽtur, sed in grauio ra longe uincula cõpingerentur/& uictimarum more ab indignato ex ea rebellione Tyrãno postea iugulẽtur. & inter cętera cõsolans semp eos q̃tũ gratia ipse posset, & auctoritate apud Amurathẽ annixurum se pollicebatur/ut quo rei natura pateret. Lene id eis iugũ atq. moderatissimũ illius impium efficeretur. Ita prudentissime/ & illis/& sibi usquaq; consulebat/expectabatq; quottidie/ac struebat tacite sibi

Scanderbeg detectis tãdẽ Tyrãni insi/ diis quærit oculte, quo il lius effugiat manus, pater nũq; sibi uen dicet ipium.

Descriptio urbis Croię.

occasionē ad erumpendū, nō alio certe similitudinis modo, q̄ si quispiā conclusus seditionē in urbe & consternationē rerum omniū tacitis uotis exposcat/ ut conuersis eo in casu ad id incendium extinguendū ciuibus ipse difractis uinculis pariter & cupitā tā diu libertatē uendicet/& duras praetoris secures effugiat. Neq. tamē diu fortuna desiderium eius frustrata est. Despotes nanq. Mysię de quo retro diximus interea partim rebellātibus suis ab Amurathe/partim uicinorum armis/& opa amicorum adiutus, nunc eiectis/nūc cęsis qbusdā turcarum pręsidiis pristinū statū recuperauerat. Ottomanus itaq; acriter in eū accensus nō amplius rem p alios/uel duces/ uel exercitus gerendā ratus, ipse delectu ingenti habito ad opprimendū Georgiū/ & exuendū regno cōtendit. Et ęque facile/ut conceperat) ex animi sententia peregit omnia. Nā impar Tyrāni uiribus Despotes primo fermé impetu pręsidiis oibus nudatus cōfugiens ad Hungaros relicto impio illi incruentus cessit. Scanderbegi consilio, opáq; in ea expeditione potissimū usum fuisse Amurathē dicunt. Quoniā pluribus antea bellis ibi fœliciter gestis/locorum & regionis pitior erat, sed nulla tū usq̄ uoti sui explendi occasio homini affulsit. In propinquo tamē aderat/quia uix Adrianopolim reuersus Amurathes dimiserat exercitū/quod alii motus increbrescere ab Hungaris/& alia uis piculi instare cępit, Quum Despotis fortuna Iuliano Cardinale sancti Angeli agente, quem ad id ipsum Eugenius Pontifex miserat. Vladislaum regē ad arma excitasset, ut eū in regnū Mysiæ reponerent. Tyrānus eo audito instauratis impigre copiis. lxxx. hominū milia cōfecit, & non expectans eorum aduētū in Mysiā Bassam Romanię & Scanderbegū cū. xx. milibus in Hungariā maxima celeritate uenientibus occursuros pręmisit. Ipse de more cū reliquo robore exercitus/& impedimentis est secutus. Christianę quoq; copię tū numero/ tū militū/ducúmq; uirtute insignes erant. xxxv. armatorum milia hūniades pręterea ille, Iancus uulgo dictus ingentis nois bellator, cuius uel solo uictos sępius turcas audiuimus. Represserat tamē illud ferociā hoīum/q, deficiente pane, quū frumēto cocto uescerentur milites, maior pars illorum ægritudine subita fuerat oppressa causato ex eo genere cibarii imodico quodā uentris pfluuio. Aduolans igit ocyus Bassa nō longe à Moraua flūmine castrametatus est. Impatiens eius rei hūniades speculatores primū oculte ad cōtemplanda singula/& perscrutanda de Amurathis aduentu misit. Vbi de numero copiarum/& Tyrāni consiliis certū iudiciū tulit, ut. x. milibus ex toto exercitu suo utilibus ad arma electis, relicto i castris rege Moraua superato maximo impetu cōtra barbarum processit. Ille animi dubius primo retrocessit aliq̄tulū, mox paucitate cōtempta, expectato hūniade pugnā iniit. Scanderbegus cōtemplatus tēpus, quo initū iampridē cōsiliū desideriúmq; ex animi sententia exolueret summo studio cladē turcis procurabat. Et primū cum legionibus ipse suis paulatim hosti cędere/atq. terga dare cępit. Deinceps aliis eo exēplo metū incutere/ac fugā quādā suadere. Bassa quóq; cōcepto inde timore/uel q pręter morē tam peritū militiæ uirum ad fugā magis/q̄ ad pugnā paratū uideret/uel proditum se ab eo crederet segnius intulit pedē/Ex quo hungari crescente (ut fit) ex alieno metu audacia haud magna cum re/ac incruēti fermé hostē fuderūt/profli/

Despotes uēdicat sibi regnum a Tyrānide Amurathis/a quo iterum expellit

Vladisla⁹ pānonū rex ex hortationib⁹ Eugenii pontificis maximis copiis cōtendit ad restituē. Despotē i regnum cui Amurathes ualido exercitu occurrit.

Victoria hūniadis/qui & Iāpcus dict⁹ Vladislai pfecti aduersus Bassā Romāię pfectū Amurathis Iuxta flumē Morauæ/numerus cęterorū captiuorúmq; exercitus Bassę.

garúntq;. Turcę relictis ĩpedimẽtis pallati sine ordine/sine signis nullo ducũ/nullo socioꝝ respectu fuga qua sola poterant, se saluabant. Hũniades uictoriam secutus finẽ cædi nõ fecit/donec quippiã supfuit reliquiaꝝ, Strages ubiq;, & oĩa pauoris/ ac tumultus plena erant, præsertim in dirreptione ipsa castroꝝ. Vnus ex Satrapis Tyrãni magnæ uir auctoritatis uiuus captus/cæteroꝝ quattuor milia/Bassa uix cũ paucis euasit. Tum Scanderbegus/qui sedulus obibat oĩa, cõicata ante re cum amicis, Inter quos & Amesa nepos fuit egregię indolis adolescens/quẽ Repolius postea Caragusius dictus à Turcis ante insidias Ottomani uxore ducta susceрat/ Vbi inclinatã Turcaꝝ fortunã/& stratas suoꝝ acies uidit, assecutus scribã Auricu lariũ Bassę, quẽ ad id summa ratione obseruabat apprehensum hostili aĩo cõiecit in uincula/ab eóq; confestim mortis timore nihil qcq̃ recusante, fallaces litteras ad Croię magistratum extorsit, quibus iubebatur nomine Amurathis Scanderbego nouo præfecto designato pręfecturã/& urbis curã omnẽ tradere/Aliáq; multa scri bendo addita, quæ probabili quadã ratione rem fulcirent/ & ad credendũ magis inuitarent. Litteris exaratis scriba repente cũ cæteris comitibus fugæ obtruncatˀ, quo diutius ea res lateret Amurathẽ. Neq; in eos tantũ seuitum, sed quotquot tũ in Castrioti ditionẽ uenere oẽs necati. Ita ille exercitus pené ad internecionẽ cesus est. Nã qui militarẽ furorẽ subterfugere in incolaꝝ postea manus incerta fuga de lapsi eodẽ fato sunt absũpti, Milites plures Epirotici generis, q in eo pręlio fuere, ubi id factũ Scanderbegi audierunt, ut pallantes ex fuga hac illac oberrabant/tũ hostis fugiendi causa/tum patriæ præcipue desiderio tacti circa eũ se collegerũt/ factúmq; subito est trecentoꝝ nõ ignobile agmẽ. Hunniades uictor cũ suis ingen tibus spoliis onustus ad socios se recepit. Non omittam hoc loco/ ꝙ multi dicunt/ Scanderbegum ea consilia cõicasse cũ hungaris, Hunniadémq; prius de singulis latenter p nũcios ab eo instructũ/atq; accersitũ maximo studio cũ copiis. Quicqd extiterit ut pro cõperto nõ habeo, ita haud quaq̃ magnopẽ affirmare cõtendo. Id autẽ crediderim oĩa summa ratione acta, quum alioquin rei euentus non iniquus sæpenumero cõsilioꝝ iudex huic suffragetur sententiæ. Cæteꝝ in pręsentia relicta paulisper hungaria/dũ tanti fama mali/& eius cladis nuncius graditur ad Amura them, in Epiꝝ reuertamur. Expleta igitur hinc inde ira/& exolutis uotis omnibus Castriotus uictor non ignobili & ipse præda ornato magis/q̃ onerato milite cum agmine suoꝝ inde maximis itineribus discedens septimo die Dibrã supiorẽ pue/ nit. Locus autẽ is est infinibus Tribaloꝝ. lxx. milibus passuũ distans à Croia, cele/ bris multũ apud Epirotas, eo ꝙ fortissimos uiros gignat. Fide præterea/& multis rebus egregie gestis pro Ioannis patris impio, dũ is ab Ottomano uexaretˀ, Scã/ derbego nõ ignobilis gratissimúsq; erat. Vrbem aliã uel Castellũ nõ habet præter Sfetigradũ in limitibus ipsis ad Macedoniæ ora, Sed tũ p ualles/ tum p montes nullis sęptos muris circunfusi incolæ solo munimẽto naturali locoꝝ ab iniuriis ho/ stiũ sese tutantur. Primo itáq; hic cõstitit Castriotus/neq; ulterius procedere illi ui/ sum est, donec quędã quæ in rem suã erant ordinasset. Accersitis igitur ad se maxi mo silentio optimatibus quibusdã loci, nã noctẽ quóq; ad aduentũ suũ obserua/

Atf. qua ar/te/cõsilio/& celeritate epi rensis in ex/torquẽdo im periũ suũ é Tyrannide Amurathis/ Sibiq; uendi cãdo usus é/ Cędẽ turcha rũ, & fugam Scãderbegi é Castris bar barorum in Epirum.

Descriptio Dibrę supe/rioris.

uerat/ut exactius cęlaret oīa)aptis suis cōsiliis hominibus singula ex animi sentē/tia pegit. Nemo autē(ut perhibent) tūc reptus fuit, qui uel timore Ottomani/uel tam audacis facti diffidentię/uel ita(ut fit)proprio suadente ingenio depostulatis eius aliquid demeret, Quum potius & tam diu alitū desideriū/& ingens uiri fama per tot annos percepta(quod maximū erat)præcipuū libertatis studiū, eum mirꝫ immodū singuloꝝ animis cōciliauerat. Circūfusi igitur omnes in ipsum cōtentiōe quadā/nunc festiui & gestientes/nunc manātibus ex nimio gaudio per ora lachrymis, hi manus, hi faciē, capútq;, hi pedes/ac totū deinceps corpus longis amplexibus deosculabantur, gratulantes iam inde fortunæ, gaudentes imperio, nomíniq; Epirotico/ac res extēdentes suas simúlq; ei corpora/filios/aīas/& si quid melius in aīa latet tradentes deuouentes. Prouisum id primo/ut disponerentur maxima diligentia custodiæ, ne interim aliquis ueniret à Tyranno nuncius ad detegendā eam fraudē præfecto Croię, Deinde statutū de delectu habendo/ut quum ab eo accepissent signū omnes q̄ maximis possent uiribus consurgerent ad arma. Ex trecentis equitibus/quos secū duxerat paucis retentis cū quibus Croiā iret ad tradēdas præfecto litteras/& accipiendū magistratū, reliquos oēs cum totidē fermé dibrensibus peritis regionis præmisit ocultissime ad latitādū per syluas/& saltus uicinos Croiæ, donec ipse urbis possessionē occupasset/Tunc latenter introducturus eos intra mœnia ad Turcaꝝ præsidiū opprimendū. Hæc oīa per eā noctē pbelle procurata, nā in exitu Autumni erat/quum satis protensæ sunt noctes, mane nōdum clara luce ipse desiderii impatiens/& cui maxima uis periculi in minima morula uidebatur. Accepto equite/impedimentísq;, sequentibus nō nullis Dibranis Croiā maxima festinatione perrexit/Et quum approximaret loco/ut ea re fidē maiorē facto adderet inter equitandū Amesam cū duobus uelut seruulis se pręire ad urbē iussit, qui singula nunciaret præfecto/dicerétq; se cum impedimētis/& reliqua familia in propinquo esse. Iuuenis(ut sagacissimi erat ingenii, & sermonis, oris, uestimentorúmq; habitu uere turca apparebat)ubi primū urbē ingressus adiit pręfectū/Salutatione de more facta, tum ad Scanderbegi mentionem appositissimis uerbis descendit se scribā eius fingens/& multa modestia subiiciens, illū iamiā cū comitatu suo affore. Credita sunt ut narrata oīa, pmittentibus ita diis. Et iā expedire se barbarus/iam sarcinulas cōponere cępit suas/priusq̄ litteras uidisset/& Tyrāni uolūtatē nosset. Tum supueniente Scanderbego illis resolutis/inspectísq;, adhibita abunde fides/& mox impio cessum. Ingēti lętitia omniū exceptus in urbē est. Tum pręsidiū ipsum hostiū/tum ueteres ciues & oīs fermé ętas obuiā (ut fieri solet) processit. Ingens fama uiri quę ubiq; ferebatur, tunc expectatiorē singuloꝝ animis honorabiliorémq; reddebat. Adamabant Turcæ populare ingenium uiri. Quare lętus quisq; imperiū eius accepit. Croienses uisa principis sui prole/ueluti ex profundis emersi sordibus iam inde spiritū & sanguinē recepere, Tacitis subinde uotis oculta Scāderbegi cōsilia reputantes/Atq. aliquis ex senioribus seruato usq. ad eā diē antiquo desiderio indolem infantis omnē educationis seriē / ac primordia ipsa nascendi/& sollicita parentū uaticinia memoria repetebat. Nullus tñ

Aduēt9 Scāderbegi ad p̄fectū urbis Croię/& Vafra successio eius in p̄fecturā & urbis custodiā.

audebat animũ ſuũ aperire duci/& tam iuſta arma cape,niſi ultro ipſum auctorẽ aduendicandã libertatẽ proſilientẽ uidiſſet. Scanderbegus cũ pauciſſimis reper/ tractata/ut quum opus eſſet iuuentutẽ excitaret ad arma,aliud quippiam mouere prohibuit,donec præſidiũ illud armatorꝶ accepiſſet in urbẽ.Eo autem noctu clam accerſito/& accepto,obſeratis portis uici oẽs/ac tutiora urbis loca ipleta armatis. Ignaris adhuc turcis/uel timore diſſimulantibus augente pauorem nocte. Tum à Caſtrioto ſignũ ad cædem datũ.Primo procurſu militũ,ſtationes uigilum petitæ. Qui per muros contextis(ut fit)caſis,oportuni iniuriæ iacebant. Cæſi itaq. facile oẽs/& iiſdẽ locis mox alii ex noſtris ſuffecti.Eodẽ tenore impetus in domos priua tas factus præeunte agmine Croienſiũ Scanderbegóq;/tũ militis/tũ ducis officiũ egregie obeunte.E fractis clauſtris multi in lectulis oppreſſi/ ac iugulati ſunt.Sed ubi is rumor alius ex alio ad reliquos ꝑuaſit exciti magno numero ad arma pro ut furor noxq. cõcedebat,prodeuntes in forꝶ cõſlare aliq̃ agminis formã conabantur/ ut uel laudabilius caderent/uel inhibito pauliſper hoſte prorumpentes ad portam fuga ſe ſaluarent.Occluſis tamẽ uiis oĩbus/re utraq; fruſtra tentata/paſſim iumen/ torꝶ more mactabantur.Tum quãdo neq. fugę ſpes ulla/nec ſpecioſę mortis occa/ ſio aderat,ad cõpreſſos tã diu gemitus/& inuiſas fortibus uiris lachrymas cõuerſi, cõpellare nomine Scanderbegũ/orare/obteſtari,ut iam finẽ cædi faceret,neq; ulte rius fœlicis.auſpicia regni ſanguine humano pollueret/mallẽtq; uiuos ſaltẽ ſerua/ tos ſeruili fortuna ſpeciẽ triumphi ſui augere/q̃ fœdare oĩa cadaueribus occiſorꝶ, & tam lętũ diem ea inclementia dehoneſtare/ac innoxio illorꝶ ſanguine imperiũ ſibi licet iuſtiſſimũ uẽdicare. Nihil ſe tale meritos/nõ infenſos ciuibus/nõ iniurios ulli extitiſſe.Cõmiſſam ſibi urbẽ ab Amurathe uelut amicos nõ hoſtes incoluiſſe, neq; nunc obſtaturos repetentibus libertatẽ.Iam ferrum & arma deponere ſe/atq; ſupplices uictori tendere dexteras.Ingens cõſternatio reꝶ/clamor/gemitus/quere lę/minę/lachrymę confuſæ ubiq; reſonabant. Quantũ potuit in illo furore ſuorꝶ/ & ardore cędis Caſtriotus/nunc uerbis ipſe reuocans milites/nunc ſigno dato de/ precãtiũ rationẽ habuit,& in ortũ diei rem diſtulit,ſperans occluſos undiq;/& tot oneratos malis hoĩes,tũ blanditiis/tum minis allici forte ad chriſtianã fidẽ poſſe. Tamen ordinato ſumma ratione milite/& aſſignatis ſuis quibúſq; locis obſeruare iuſſit,ne aliquid per fraudẽ moliretur hoſtis.Ipſe cũ Ameſa/& alia multitudine ſe/ quente extẽplo ad portã perrexit,& inde eũ cũ Dibrenſibus nõnullis.Dibrã miſit, ut nunciarent/participibus cõſilii/recuperationẽ urbis,& cætera,quæ acta erant, moneréntq; oẽs capeſſere arma,ac ſollicitare/ſocios/& populos uicinos/ad liberta tem uindicandã,atq. in eo tumultu reꝶ & improuiſo pauore opprimerent hoſtiũ/ pręſidia,pręſertim/dum Amurathes partim ignarus reꝶ,partim Hungarico bello occupatus eſſet,Se nanq. expurgata urbe turcis/ac pacato ciuiũ ſtatu/cũ iſtructis Copiis/ & q̃maximo poſſet robore uiroꝶ/illico aduolaturꝶ.Conuerſus deinde orto iam ſole ad reliqua/in urbe peragenda uoce præconis/præmoneri iuſſit,ut q bapti zari & chriſtianã fidem/ profiteri uellent,abiectis armis ad ſe irent,Vim nullã eis fieri/paſſurꝶ,ſed ad munus ipſum uitę/ alia quoq. officia/cumulatiſſime additurꝶ/

Qui id negligerēt/ in hostiū numero/censerētur,& omne in eos uis/supplitii/cuius permissuꝝ. Nō multū tam horrida uox obstinata pectora/& perdita ingenia mo/uit, Pauci sana cōsilia accepere,ita uetusta pręcepta auorum teneris infixa animis coaluerant,& ossibus/ ipsis fixa inhęserant. Maluere infęlicia corpora sontes po/tius sequi animas/q̄ cū superū/tum hominū præstanti perfrui clementia. Dimissis itaq; iam precibus, Turcę,quum nimis durę uiderentur cōditiones nostris propo/sitę/ad inanem prorūpentes fugā.differebant magis suppliciū q̄ fugiebāt/Nanq. dispositi per oēs urbis aditus armatoꝝ ordines facile pauidas opprimebant/licet multi uelut in rabiē uersi/quum oppetendę iam mortis species ante oculos obuer/saretur stricto ferro,uiā sibi quibusdā locis per medios hostes aperirent/tamē non oēs manus effugere poterāt/uel decursantes hac illac/sicut cauea occlusę aues sin/gula urbis compita oberrabant & nō inuēta effugii uia/aut à superueniente hoste opprimebantur/aut suis ipsimet gladiis cōcidebant/Accipio nanq; aliquot/mani/bus suis periisse/alii per phana & delubra per uagantes/latitantésq; ab auido san/guinis milite extrahebantur/& uelut uictimę/pro libertate immolabātur/libertas in omniū erat/ore/libertatis dulce nomē undiq; resonabat/multi illoꝝ domos ad/huc timore/nō egressi & ibi se cōtinentes/ea ipsa loca sanguine suo replebant/nisi qui in intimis recessibus/& penetralibus latitantes/Sagacitatē militū paulisp fe/fellere/Ad Scanderbegū quoq. satis magnus cōfugerat/numerus/nō quod tā fu/nesti spectaculi timore propositū/mutassent homines/Sed ad ꝓrogandos/quoad/usq. liceret infęlicis uitæ/terminos/Nā quum sędato eo furore/& sublata in urbe belli materia Castriotus ad baptizandos intendisset animū/Maior pars ad preces & obtestationes uersa rogare,ne inuitos cogeret ad eā rem,simulare se posse prę/senti eo mortis pauore christianos futuros/sed nunq̄ ueteres suoꝝ sanctiones obli uioni tradere posse/nihil recusaturos si ad suppliciū spectent/Nihil tamē ad aīum transmissuros/Volentibus ea tradi nō coactis debere/obsecrare tamē per iniunctā eius dexterā per satis iam ultos patris/& fratrū manes/ut se nuncios saltē eius cla/dis/& tantæ rei gestæ dimittat ad Amurathē/deposita iam cū armis ira/Scander/begus/licet indignā aliqua miseratione sceleratā/censeret gentē/cōspectans tamen inermes & supplices tendētes/dexteras/facile uita pariter & libertate donauit/sed paucis (ut audio) uti eo munere licuit/Nam urbē egressi in libidinē alioꝝ & aui/das uulgi manus incidere/Nouis christianis(nā aliquot fuere) ad ingentes gratu/lationes/affatim de omnibus prouisum stipendia/domus uictus & reliquū famula tus ex publico decreta/Tamen custodiri iussi/donec nouę caracter religionis recē/tibus animis coaluisse cognosceretur/pręcipuéq; in ea nouitate reꝝ ne aliqd frau/dis molirent̄/Qui postea ex uariis latebris emersere alii/prout in mitiora incidere ingenia/seruati in uinculis/quum ingentē pecuniā pro uita pepigissent/Alii occisi extemplo. His perfectis & renouatis oībus ac ordinatis in urbe uexillisq̄ Tyrāni ac signis sicubi sunt inuēta laceratis incensis & abolita pęnitus eius memoria atq. uestigiis deletis primores quosdā urbis Castriotus per uicina loca Croiensis nomi nis ad nunciāda oīa & excitādos ad arma q̄ plurimos impigre expediuit/sed nullo

Castriot⁹ oppresso Croię presidio Tyranni urbéq; recepta christianos principes de iis certiores facit / eosq. ad arma excitat

Cædes turca rũ & prẹsidii Tyrãni q̃d'p loca & agrũ inuentũ est.

Scanderbeg Dibrã côten de/quo i loco Amesa ne/pos cũ isigni armatoꝶ nu mero erat.

Cẹdes pfecti qui in Croia fuit cũ oi fa/milia sua & dirreptio im pedimẽtoꝶ.

pfectio Scã derbegi ad reliqua sibi i puincia uẽ/dicãda & cre atio noui du cis toti⁹ exer citus.

opus uel nuncio uel hortatore erat/Armati feré oẽs inuenti/ducem tantũmodo & auctorem aliquẽ certis animis expectantes/Quare confectæ cõfestim nõ ignobiles copiæ/tum longius progressi alios sollicitare pgebant/Præsidia turcaꝶ quẹ inuẽta fuerunt/omnia ad internetionẽ cẹsa. Vbi hincinde satis auctẹ/uisẹ sunt/uires. itum sine mora ad urbem/Nihil tardatus Castriotus/motis signis maximis itineribus Dibrã contendit insignis armatoꝶ numerus ibi circa Amesam/inuentus ac quieta omnia/nã prẹsidia hostiũ quẹ fuerant/iampridem sublata/Prẹfectus quóq; uetus Croiæ & familia omnis/ad unũ occisi ac dirrepta impedimenta. Primũ omnium Scanderbegus anteq̃ ad uendicãdũ sibi reliquũ imperium pergeret/duo amplius fortissimoꝶ hominũ milia ibi in finibus non longe a Sfetigrado oppido & Mo/creo monte/locauit tum ad occludendos exitus hostibus/qui in prouincia erant/tũ ad obsidendos aditus/si qui ab Amurathe interea mitterentur/Nã inde magis cõ/modũ/& tritũ/iter in Epiꝶ/ex Macedonia/Thraciáq; erat, ipse cũ reliquis copiis in Dibram inferiorẽ descendit/Obtulit ibi inter cẹteros fortuna Mosem golentũ petri generis/atq. animi nobilitate insignem uiꝶ/Quo prẹcipue comite oĩs tũ uir/tutis/tum laboris Scãderbegus in cunctis magnis atq. difficillimis rebus est usus/Tum alia loca & oppida circunadiacentia permeauit/Quẹ quum neq. muris cir/cundata essent/neq; magnis hostiũ prẹsidiis munita/facilé profecto aggressum & aditũ prẹbebant/& iam omnis fermé ẹtas cæteroꝶ uelut omissa cura armis tãtũ/modo acceptis eũ sequebatur/ac uindicẽ libertatis/cõclamabat/libertas in omniũ ore/pectoréq; resonabat. Dum hæc agerentur/multi(ut audio)pluribus ex locis collecti in unũ Turcẹ facto agmine occurrunt nostris tentaturi fortunã/sed nihilo difficilior eoꝶ/q̃ alioꝶ uictoria/Tum cẹteri uidentes inania iam cõsilia per uim ei resistendi/dedentes se/armáq; ante eum proiicientes malebant fidẽ/q̃ dexterã ex/periri/Ille tum ne in inermes/ac subdentes iugo colla sæuiendo crudelitatis sibi nomen asciisceret/Tum ut animos suoꝶ ea humanitate/ac ingenii dexteritate cõ/ciliaret/omnes militibus delegabat/ac totũ ius clementiẹ suppliciíq; ad eos trãsfe/rebat inanes preces/inanes uociferationes apud eiuscemodi ingenia erant/surdæ ad omnia militũ aures/Nemóq; seruatus prẹter paucos à quibus aliquid magnũ pro redemptione sperari poterat/Scanderbegus neq. approbabat palam/neq. eã damnabat crudelitatẽ/Tacite tamen id ipsum cupiebat/& ita agebat oĩa, ut peni/tus nomẽ turcaꝶ/In prouincia deleretur/Cẹteꝶ quia ubiq. ipse adesse nõ poterat/Ratio uero suscepti negocii celeritatẽ exigebat/Diuisis copiis nõnullos ex princi/pibus iuuentutis cũ uariis agminibus/hinc inde ad cætera expediẽda ac excitan/dos socios/& ad preoccupandos hostes/prẹmisit/Amesa cũ ducentis feré uiris(qa non satis idoneũ præsidiũ ibi neq. prẹsidii caput relictũ uidebat)Croiã ire iussus/ipse nunc hac/nunc illac pererrans/ac perlustrans omnia aliquot dies in recuperã/dis reliquis locis/ac conciliandis prẹsentia sua populoꝶ animis cõsumpsit/unũ re/stabat/sed præcipui laboris/ac difficultatis opus/oppugnatio reliquaꝶ urbium. In quibus potissimũ stabat recuperati impii momentũ/tamen quũ prẹualidis Tyrãni prẹsidiis oĩa tenerent/maioribus uiribus aggrediunda ea res/& non sine consulta/

tione aliqua agenda uisa/Quare impetratũ/ut omnes qui diffusi passim/& ad uaria ministeria missi ab eo fuerant auctis quãmaxime possent copiis/ q̃primũ integrũ forte Croiã conuenirent,ipse quoq; cũ suis urbẽ petiit/ibi eos expectaturus/ Non multũ inter eius & illorũ aduentũ intercessit morę/Sed & fama ipsa rei plures alios exciuerat/Aduolarũt enim ad eũ/plęriq. nobilissimi duces pręsertim eius affines cum præclara militũ manu/inter cæteros Musachius Angelinę ita uulgo dictus/ex Angelina sorore nepos/Goicus/ac Georgius stresii fratres ambo ex Iella/ item sorore.Ginus musachius Vlaice maritus/nã Ioãnes pater priusq̃ uita cessisset filias omnis diuersis principibus/ac optimatibus prouinciæ in matrimoniũ collocauerat/pręter Mamizã/Quę recuperatũ à Scanderbego post imperiũ/ac pacatũ prouincię statũ Musachio thopię nupsit/A stephano quoq; cernouichio q Marã uxorẽ & ex ea liberos habebat gratulationes cũ parte & militũ/& pecuniarũ non defuerunt/Colluuio/pręterea uulgi confluxerat & in oĩs horas confluebat/ut.xii. iam milia hominũ numerus armatorũ excederet/erectus maxime eo suorũ fauore Castriotus in procinctu habitis omnibus/& ad proficiscendũ paratus,priusq̃ moueret signa,simul de ratione agendorũ consultans & milites adhortans suos in hãc maxime sentẽtiã exorsus fertur/Neq. nouũ neq; inopinatũ quippiã hic uideo duces ac milites fortissimi/quod nõ iampridẽ animus meus pręsagierit/& sibi promiserit/quum & ueterẽ gentis nobilitatẽ/& publica uestra/ac priuata in Ioãnẽ patrẽ officia mecũ sedulus repeterẽ.De me enim(uerbo absit adrastia)nullo unq̃ uitæ tempore dubitaui/quum hanc mentẽ/hanc pietatẽ in patriã seruarẽ/hos gererem pro libertate spiritus/eadẽ uestra quoq. desideria/paria mecũ uota erant/ut sępius (id quod libenter memini/& nunc audacter refero)degentẽ apud Tyrãnũ omnibus studiis atq. officiis/ad hoc muneris inuitastis/oblitus fortasse tum patrię/oblitus mei decoris/& immemor prorsus libertatis uisus sum uobis/quum nulla satis certa spe/nullo præclarę cogitationis indicio mæstissimos domũ remitterẽ/cõsulebam certe mihi uobisq; eo silẽtio ciues/ea simulata animi remissione/quippe quũ & eius generis res/essent/quæ prius fieri/q̃ dici debebãt,& uos freno/potius/ q̃ calcaribus indigere uideremini.Cęlaui,fateor,Consilia mea uos/subticui tãdiu uolũtatis rationẽ omnẽ/Non q uel fides uestra mihi suspecta/uel animi non satis noti essent/quum priores ipsi in ea rerũ alea cogitatus uestros pręmonstrassetis/sed deterrebat mortaliũ fragilitas/& inconstantia humana,quæ quum ad oĩa præceps feratur ad libertatẽ rapitur magis/q̃ ducitur/Nihil pensi/nihil ordinati habet/Et si minimũ occasionis ad eã non modo uendicandã/sed tentandã arriserit/Nõ mille (ut aiunt)enses/mille pericula/nõ manifesta mors & apertũ fortunarũ uitæq; discrimen à proposito auertere potest/Verũ ubi frustra tentata re inanes conatus detexeris/aut funestissimũ suppliciũ/aut deterior longe seruitus manet/omnisq;/in posterũ abscinditur spes/ac lapsa semel occasio in perpetuũ euanescit/semel tentatur ea res/q si perperam cesserit/ imperpetuũ facultas amittitur/Proinde(uerum ingenue fatebor)uix mihi ipse satis tutus eius consilii particeps uidebar/timebam ne lingua tãtę impatiens rei/ne parietes ipsi domus me proderẽt/testis est Amesa

Numer⁹ militũ Scãderbegi, noĩa sociorũ, Ducũ, & Pricipũ,q cũ exercitu, & copiis i auxiliũ Castrioti uenerũt ad res posthac gerendas, & oĩonẽ Scanderbegi ad cos.

nepos præcipuus postea adiutor consilii/& comes laboris/ & alii perpauci,quorũ opera & fideli/& impigra in exequẽda ea re sum usus/Quod quũ eadẽ mihi cum illis uitæ intercederet consuetudo.idẽ uictus/idẽ proprie animus esset/nemo tamẽ me patriæ memorẽ/nisi in hungarico bello deprehendit/Nemo christiani & liberi hominis uocẽ/nisi tum cum impune potuit audiuit/Poteratis aliũ uos Epirenses (non enim deerant præclara ingenia in hac prouincia)auctorẽ libertatis/& amplìatorẽ/reꝝ uestraꝝ atq animoꝝ inuenire/maluistis tamen(ita forsan uolentibus diis)libertatẽ hanc licet seram à me expectare/q̃ uel per alios quęrere/uel ipsimet uobis cõficere.Non est pertesum tam egregios spiritus in libertate educatos/animos barbaricis subiectos sordibus tam diu tenere,ut me hunc aliquando uideritis.sed quorsum istud liberatoris nomen patientia uestra usurpo mihi? Nõ attuli libertatẽ huc,inueni,uix solum uestrũ tetigerã/uix nomen meũ audieratis/cum aduolastis/occurristis quadã contentione omnes/uelut patres uestros/fratres filios à mortuis remeasse / uelut deos oẽs accessisse audissetis/Prǫccupastis illico/obruistis ea magnitudine officioꝝ/ea animoꝝ alacritate,ut tm̃ seruitutis uidear uobiscũ contraxisse mihi/quantũ acquisiuisse/apud uos libertatis/non imperiũ ipse uobis/nõ urbem hanc dedi/uos tradidistis/mihi armatos inueni/nõ arma tradidi. Libertatẽ in pectore/in fronte/in ensibus/in hastis/ubiq; gestantes cõperi/& tãq optimi tutores à patre relicti seruatũ mihi ad hunc usq diem sceptrũ pari fide/atq; diligentia restituistis/& i maioꝝ meoꝝ possessionẽ labore/atq; idustria uestra incruẽtum deduxistis/Nunc in cæteroꝝ(diis iuuantibus)ducite/Maiorem uel maximã iam partẽ operis absoluimus/Croia recuperata/agro omni subacto/Dibris & reliquis deinceps populis nobis adiũctis/ac hostiũ nomine ex cãpis sublato/oppida supersunt.Si ad incõmoda illoꝝ specto/uidens omnibus à nobis obsessis/prǫccupatis,nuda tm̃ męnia inclusis relicta/bono sum aĩo,si ad locoꝝ difficultatẽ/& pręsidia intus à Tyrãno posita/maximo uel ingenio aliquo/uel pertinacia utendũ uidetur.Sed melius hæc præsentes in ipso hostis cõspectu/& ferrũ ardenti dextera tenentes/q̃ nunc absentes/& suspensis animis/cõsultantes iudicabimus. Mouenda itaq impigre signa/& induendi/ubiq. uincentiũ animi/adiuuabit conatus nostros fortuna/quæ hucusq. in singulis nos egregie est & comitata & secuta,Petrella tñ prima omniũ petenda nobis/nõ ꝙ aliis situs difficultate/uel munimento naturę id oppidum cædat/sed ex eo ꝙ uicinior est huic urbi/maiorẽ famã/& timorẽ Croiẽsis fortunæ/eo nos credo inuenturos/multa spectacula tum uirtutis uestræ/tum calamitatis suæ in oculis habuere/mouere poterunt hæc non parum fortasse,& in quo nõ mouebũt/ptinacia certe nostra supplebit/ unũ illud fixũ omnibus/obstinatũq. esse debet/nisi ea expugnata sit urbs/& uoti cõpotes simus,domũ nõ reuerti/ex piundũ est oẽ artis/laboris/patiẽtię/ferri/auri/argẽtiq.genus/ut inde prima huius uictorię auspicia sũmant/si p uim cape eã ãnuẽt/dii/nullus relinquẽdus obstinatis apud nos miserationis locus/sed uel insolentissime utendum uictoria,ut cæteroꝝ frãgamus aĩos. Si dedẽtibus oppidanis potiri ea incruentis nobis licuerit/magna modestia tũ priuatim tũ publice/agẽdũ erit,ad inuitãdos alios ad deditionẽ aĩos.

Hac oratione cognita maxime modestia Scanderbegi,& laudata est ab exercitu/ neq; de cõsilio eius quicquã mutatũ/aut grauate acceptũ/Moses cũ tribus equitũ milibus uelut antesignanis primũ ad urbẽ missus. Castriotus cũ reliqs copiis iuxta secutus, Nõnulli dicunt eũ machinas quasdã Croiæ inuentas/secũ duxisse ad op/ pidanos deterrendos/alii sine tormẽtis & tentata/ & expedita omnia.Ego si cõce/ dendũ est/quod oẽs clamant)perintegrũ feré mẽsem totũ ab eo imperiũ recupe/ ratũ,egre assentiar,ea deducta fuisse impedimenta,præsertim quum hiberno tpe cõcreta gelu,& glacie oĩa uix expeditis equis,uirisq. iter tutũ pręberent.Deductis sub muros copiis Epirẽsis,partitis ordinibus,urbẽ impigre qua melius potuit,ra/ tione cinxit.In týrãna maiore sic dicta,propter aliã minorem,quæ prope Croiam iacet,quia aptior ad Castrametandũ locus erat,maior pars militũ exposita idem obsidens & obsessus cogitabat. Prior tamen Castriotus alloquendi benignitate & munificentia promissoꝝ animos hostiũ pręuenit,electoq. uno fidelis,& exptę opę uiro,quẽ ex ungarici belli reliquiis secũ in Epiꝝ illũ ad oppidanos misit.Deditio nis præmio,præter uitã bonáq; priuata,si mutata cum impio fide manere apud se uellent)stipendia abunde oblata.Si ad Týrãnũ mallent reuerti pecuniæ singulis, & non uilia munera præfecto promissa.Pronos iampridẽ ad deditionẽ,hoĩes ua/ fer miles appositis ad id ipsum uerbis facile quocunq. uoluit impulit.Nõ à Scan/ derbego primũ exorsus,sed à malis.& Amurathis occupationibus ex hungarica clade,ac cõspiratione christianoꝝ in Turcas,tum ad ipsa mandata ducis pręclara quadã fiducia uenit,subiiciens crebro audiẽtiũ,animis Croiensis pręsidii fortunã, ac cæteroꝝ calamitatẽ,qui passim p oẽs prouinciæ angulos lupis canibusq. relicti iacebant,ea oĩa partim ab aliis audita,partim uisa credita, facile sunt,acceptæq. cõditiones dũmodo saluis rebus suis abire liceret,cessuros urbe, de aliis præmiis non curatũ.Missi itaq. à pręfecto,qui rem cũ Scãderbego agerent, & iureiurãdo sancirent,firmatis omnibus,& barbari egressi sine mora sunt,& præsidiũ nouum acceptũ in oppidũ.Cęteꝝ nõ imemor cõsilii sui Castriotus,honoratos uerbis ho/ stes,pecuniis quoq. equis,& cibariis adiuuit.Deinde Mosem,& nonnullos equites cũ eis misit usq; ad imperii fines,ne alicubi uel insidiis,uel aperta ui à suis uiola/ rentur.sicuti plęrisq. in aliis,ita hic quoq. nõ minus admirãda ducis nostri,fortu/ na,q̃ uel uirtus,uel prudentia occurrit mihi.Et sicut in seruando eo apud Amura/ them,pręsto fuere,ita hodie in restituendo illi impio Deos oẽs nõ affuisse solũ,sed contendisse nõ abre dicere ausim.Petrella oppidũ licet nõ amplũ circuitu, inexpu gnabile tñ,propter loci naturã,& altitudinem montis,in cuius uertice stat,armis, uiris,comeatu affatim munitũ.hyeme præsertim alienissimo ad obsidionẽ urbiũ tpe tam facile imperiũ eius accepit,ut nõ solũ militẽ ullum in ea potiunda,sed ne uerbũ quidẽ(ut aiunt)frustra amiserit,laudanda tam nõ inanis, in hoc patientia eius indefessumq. corpis robur,q̃ indefaticabilis uigor animi oĩa celeriter obeun/ tis,recuperata enim ea urbe,& ordinatis intus,ac procuratis quæ necessaria uisa sunt,nõ modo die,horaúe,sed ne momento quidẽ tpis ibi moratus est, quin extẽ/ plo collectis uasis militẽ ad alia oppida uelut fugiẽtia deduceret,opta niue omnia

Obsidio pe/ trellæ à Scã/ derbego/de/ ditio oppida noꝝ/ & eorũ discessus ex prouincia.

De periculis Scãderbegi, in qbus uer/ satus ẽ,& de recupatione impii i breui tpis spacio.

Descriptio Petrellę.

erāt exhausti frigore hominū uultus, gelatę manus, Indurata & ueluti cōcreta omnium corpora, neminē tn̄ pter psidiū tecta/uel muros urbis intrare passus est, neq; ipse uoluit ingredi, ut pudorē quēdā eo exēplo iniiceret aliis, Sed neq. illud longe maius, quod de eo fertur/silētio prætereundū censeo, q̄ à primo si licet die ex quo in Epirū uenit, usq; ad uendicatū imperiū, uix duabus horis, quaq. nocte somno indulsisse memorię pditū est, miraculū diuini/pprie corporis, ac inexhaustę fortitudinis, Ideo fortasse patiētia illa laboris, uigiliis, ac exercitatione assidua, & uiriū magnitudine cōsecuta est, Quod in Papirio illo Cursore, excusant antiqui, cibi uiniq. capacissimus dicit̄, fuisse, Brachio nudato semp pugnabat, nullo frigoris, nullo æstus discrimine hito, rē ausus plus fortasse habiturā ad posteros admiratiōis, q̄ fidei. Nos tn̄ eo, unde discessimus, reuertamur, Recto itinere Petrā Albā itum est, Quæ à Petrella.xxx.milibus passuū à Croia.xxx.milibus distat, Petrella à Croia xxv. Oppidū hoc in Aemathia est in sublimi mōtis cacumine situ, paruū ābitu, tamē, pter famē nullā uim hostiū timēs. Præterea ad ipsas mōtis radices, pterfluēs Aemathus fluuius nō minus pulchritudine, q̄ munimenti, & cōmoditatis loco illi addere uidet̄, Vix fixis humi signis cōsedit sub muris miles, & missi ad Scāderbegū qdā ab oppidanis ultro deditionē urbis fecere, His ēt quæ Petrellensibus ante fuerant, oia pmissa, & seruata, ac missi qdā ex nr̄is cū psidio hostiū qui ab iniuriis puicialiū eos tutarent̄, Firmata rebus necessariis urbe uix data facultate respirādi Stelusiū eodē ardore petitū.xxv.milibus passuū oppidū hoc à Petra alba disiungitur à Petrella.xl.à Croia.L.ferē, Hoc quoq; oppidum licet ab amplitudine iure laudari nō possit à naturali tn̄ situs munimento, amœnitate, ac cœli salubritate nō imerito extolli pt, Mons est in æmathiis cāpis excelsus in medio speciosę cuiusdā uallis uelut de industria positus, iugū ipm pulcherrime muris septū id castellū facit, Huc quū solis occasu aduenissent nr̄i, nihil ea die actum, sed in crastinū dilata res, Mane missis ad oppidanos legatis Castriotus primo nihil pter uerba tulit, nullumq. certū rn̄sum datū. Nam uariatū maxime sentētiis inter barbaros est, & res ppé ad seditionē deducta pp ptinaciā, uel ut uerius dicā Cōstantiā pfecti dissentientis à cæteris de deditione ac excitantis multitudinē ad arma, Victus tamen à maiori suoꝝ parte, quū æquum conditionis genus acceptare noluisset, coactus est postmodū sordidius longe, & funestius iugū subire, nā milites flectere uerbis eum nequeuntes uinctū cū aliis eius sentētiæ sociis ad Scāderbegū deduxere, & cōditionibus acceptis tradidere urbē, His plusq̄ cæteris liberalissime de singulis puisum à nr̄is, Maior pars ob patratū facinus Ottomani timore domū redire noluit ibiq. mota sit. Eoꝝ qdā baptizati, Aliis liberꝝ arbitriū eius rei relictū, uictus tn̄ ex publico nemini negatus, Sfetigradū restabat, qd' idē est apud illyricos signat qd' sancta ciuitas, Nihil moratus in Stellusio epirensis copias illuc summa celeritate traduxit, Hoc oppidū in supiore Dibra ad fines impii iacet, in excelso monte, ut de cæteris diximus, uelut aquilę nidus, cōspicuū, ambitu pari fermē cū Stellusio, Hæc oia quæ numerauimus oppida nullū antiquæ memorię Cōditorē hn̄t. Nam illa, quæ ueteres, Macedoniæ & Epiri reges, ac externi principes construxere, ut

Obsidio Petralbę, descriptio, ac deditio eius.

Obsidio Stelusii, eius descriptio & deditio.

Obsidio Sfetigradi, eiusq; descriptio

Petrella, Petralba, Stelusi⁹, Sfetigradus Cōditoꝝ noib⁹ carēt,

Meandria, Heraclea, Toglus, Nicopolis, Echinus, Leucas, & alia nõnulla quũ la/tini noĩs hostes/uel totius magis humani generis incendia & pestes Gotti, ac Gallogręci orbẽ inuasere dirruta ab eis omnia, atq; solo ęquata fuerunt, Vnde ꝓuinciales, & locoꝝ reguli longo post tpe cupientes dispersam sordide multitudinẽ in unũ colligere, & aliquã effingere ꝓuinciæ formã, quũ difficilem ueterũ reliquiaꝝ reparationẽ uiderent, & ęque si fuissent reparatę illę urbes omni pristinæ calami/tati, & hostiũ iniuriæ obnoxias/qa maiori ex pte cãpestris erat, in altissimis mõtiũ iugis sedes sibi eligentes hæc castella cõdidere, pusilla ideo, quod neq; locoꝝ habitudo maiorẽ circuitũ muroꝝ patiebatur, & ut facilior foret eoꝝ defensio quũ aliqua uis hostiũ ingrueret. Licet Croia, ut impii caput, sicut pulcherrima omniũ, ita amplissima sit, cõditorẽ eius fuisse Carolũ inuenio, diuitẽ uirũ, ex nobili thopiaꝝ genere, qui tpe quo Scãderbegus Epiro potitus est, in Scuria, haud ignobili Epiri parte inter Tyranã, & Dyrrachiũ imperitarũt/ubi sub hostiũ oculis Castriotus cõsedit dispositis ordinibus, stationibusq. extemplo agere cũ oppidano de deditione cæpit. Et ut facilius exemplis moueret homines cõmemorari eis iussit singula quæ Croiæ, Petrellæ, Petręalbæ, Stellusio acta erant, præcipue de liberalitate eius, officiisq. in ꝑsidiũ Stellusiense collatis ecõtraq. ac ꝑfecti uinculis, quẽ iã iã ante illoꝝ ora cũ aliis obstinatis mactari uisuri essent, Mouit ea legatio singulos, Præfectũ ꝑcipue pp alienæ fortunæ documẽtũ subiectũ oculis. Quare timens prior ipse suã efferre sniam, & rñdere hosti pp multitudinis icõstãtiã, & mutabilia uulgi igenia, accepto, habitoq. honorifice legato cõuersus ad suos multa modestia. Quid iubetis ait fortissimi uiri, & fidelissimi milites, aut qd ad hęc hosti rñdeamus? Tũ unus ex astãtibus satis coniectatus ex uerbis ipsis tacitã ducis uolũtatẽ, Postq̃ fortes, & fi/deles se hostẽ Scãberbegũ appellauit sublatũ strictum ensem dextera cõcutiens. Hic ait fortissime Dux pro nobis responsum ferat, Nihil oportuit appositis ad id ip̃m uerbis nũc ex croiensi, nũc ex stellusiensi fortuna libera pectora pterrefacere, Sicut diuersi uultus, uariæ mortaliũ facies, ita diuersi sunt hoibus habitus aioꝝ, Vnusqsq; suo ingenio sapit, furit suo quisq; facto, Non leges nõ petrellensibus, nõ Stellusiensibus dedimus, neq; ipsi dent nobis, Non transeãt tã sordidoꝝ mãcipioꝝ exẽpla ad fortiũ uiroꝝ aĩos, Dedignant̃ sublimia ingenia in honestis, nedũ in turpibus aliena facta imitari, Suo quisq; more uiuit, Agedum mactetur ante ora nr̃a Stellusiensis ꝑfectus, imolent̃ socii, Creditis ne in eoꝝ nos corporibus interituros? Nũqd noster ibi extiguet̃ spiritus? Nũqd noster inde effluet cruor? Sed ò fęlicia corpora illa, ò uerendos mihi semp manes, qui ꝑclaro libertatis, & fidei seruandæ studio, auꝝ, argentũ, ferrũq. & qcqd uel cupit, uel timet misera mortaliũ conditio pinde cõtempsere. Fer tu itaq; hæc uicissim priuati militis mãdata ad ducẽ, si imponere nobis has cõditiones quęrit, Nudet iã brachiũ illud nõ adeousq. formida/tum fortibus uiris. Cogere fortasse nos ad suas leges aduersis diis poterit, perlicere certe non poterit. Cæteꝝ neq; tñ is est Scanderbegus uester, quẽ olim audiuimus, sublimi ingenio, uiꝝ facilẽ in ignoscẽdo, & nõ minus hosti, q̃ sibiipsi æquũ, Cur.n. Stellusiensis ꝑfectus qui libere, qđ fortiter, qđ iuste pro rege suo, pro fide, pro li/

Quæ a Gallograecis iã dirruta fuisse ꝓhibetur.

bertate senserit, in uinculis tenet? Cur parantur secures? Non meruit gladiũ, non morté, qui tã pclare eã/ut libertaté seruaret/appetiit. Ingenti admiratione omniũ auditus est miles/neq; interpellatus donec ultro uerbis finem fecit. Tum circũfusa undiq; turba/Scuta/gladiis concrepuere/& iuxta id signum clamor approbantiũ sublatus. Prefectus auctus maxime/& cõfirmatus animo in ea suoꝝ uoluntate di/misso ex urbe legato mox ad custodias conuersus milites ad sua quéq; ministeria trãsmisit. Per muros licet ordinata pleraq; antea essent/tũ augens, tũ renouans oĩa summa rõne collocauit/multa interserens hortamina inter apparandum, & inue/nisse se dicẽs in omniũ animis quod certa prius spe conceperat, Augeri magis de/beri eoꝝ cõstantiã exẽplis aliaꝝ urbiũ, quæ tã fœde iugũ hostile subiissent/Cogita rent quæ essent pmia laturi ab Amurathe se soli inter tantã reliquoꝝ pfidiã liber/tatis/& Ottomani impii nomen seruassent in Epiro/ Contráq; si animos summis/sissent grauiora se omnia q̃ Petrellenses/Stellusiensésq. timere merito debere, quũ excusabilior illoꝝ pfidia uideat, quod in uisceribus ipsius puinciæ constituti ob/sessi undiq; ab hoste circũuallati uelut coacti fuissent ad deditioné/se in limitibus ipsis hostilis imperii collocatos & fortiori adhuc oppido munitos/eas inanes excu sationes/factasq. causas allegare nõ posse/Quũ adesse subsidium à tyráno, & solui obsidio momẽto tpis possit, Solabat pterea breues eos labores futuros pter incõ modissimũ ad obsidioné hybernũ tẽpus, ac credere facile se hostem ubi pertina/ciã eoꝝ nouisset nihil quicq̃ moliturũ in muros, sed statim cõuersis signis abiturũ. Ad ea uerba/cõsiliaq. illud quoq; nõ minus prudens factã addidit, Quod christia/nos oẽs/& ueteres ciues, quoꝝ nonnulli ibi sicut & in aliis oppidis ab Amurathe fuerãt relicti, eductos ex urbe, ne pditioni ullus esset locus in suburbia misit. His ita patratis hostis intrepide expectabat, Castriotus interea audito oppidanoꝝ re/spõso, & elaborata barbari orone. Risu sibi obiecta dissolués. Insigné apprime mi lité inqt, Si ita facere sicut dicere nouit, sed si facultas aderit nobis fœlicé eũ quoq; fælicibus Stellusiensiũ manibus addemus. Mox duci pfectum ante se cũ captiuis illis iussit, & oblata crucis imagine aliquos credentes & cõfitẽtes baptizauit, Des/dorrus cũ cæteris in conspectu omniũ necatus/ Sublatus illico clamor ex urbe & multis cõuitiis nostri sunt cõcisi, De rõne oppugnãdæ urbis tres fuere sententiæ, Alii nihil tentãdũ in muros quũ opertis glacie/ac niue locis omnibus inaccessum esse monté, & uix pedibus cõsistere posse milité dicerẽt, Quare relicta prsus obsi/dione pter hyemis incõmoda in uernũ tẽpus differendã esse oppugnationé, Alii faciendũ militũ esse delectum apparandas scallas & machinas cęteraq. id generis instrumẽta, & pertinacia aduersus ptinaces utendũ, neq; dũ respirare cuperẽt ipsi, & uelut aues uernã tẽperié expectare, relinquendũ tps hosti ad subsidiũ ab Otto/mano capiendũ & reparãdas uires. Mosses inter utrosq; neq; tentandã oppugna/tioné/neq; deserendã obsidioné statuit alio tñ modo q̃ ipsi sentirẽt, nã per pręsidiũ quod ibi ad cõfinia ad alias necessitates paratũ tenebatur, optime & cõsuli exerci/tui, & nõ interpellari obsidioné posse, & inclusos teneri intra muros hostes/atq; ita paulatim rẽ ptrahi in cõmodius anni tẽpus/neq; illis spaciũ cõcedi ad respirãdũ.

Hęc sententia quæ media erat/accepta/& ad auctorem ipsum id onus à Scanderbego delatum/accinctúmq; pręsidiũ illud duum milium/quod nõ longe aberat/ & mille aditis relictus ibi cum eis Moses/reliqui sublatis signis Croiam petiere. Ibi quoq; uariatũ sententiis est de totius rei summa/& belli ratione / multis ęgre deponentibus arma/suadentibúsq; sequendã uictoriam/ & inferenda in hostilem agrũ signa ac aliquid de imperio Amurathis/abradendum/Aliis alienissima tpa allegãtibus niues glaciem imbres/uix suspecturũ tot incõmodis militẽ/In campis pręterea exusta gelu oĩa non prębitura iumentis alimenta. His assentiens Castriotus ut & aliquã suoꝝ rationem habere uideretur/& recuperatũ imperiũ interim melius firmaret inter dimittendũ exercitũ his uerbis militi gratiarum actionem exoluit. Nescio quid prius/quid posterius laudandũ sit in uobis milites uirtus ne an fortuna/Hanc illa inuitauit. Hæc iuuit illã/& (quod maxime in hoc genere reꝝ gerendaꝝ oportebat)consilia/conatúsq; uestros celeritate ęquauit. Quare maximum pręsagiũ hinc futuri Epirotici splendoris/& dignitatis uestrę cępi. Quid negatura imposteꝝ fortuna nobis? Quid non superatura patientia uestra nõ uideo. Vix trigesimus hic dies est/ex quo secundis auibus possessum à Barbaro solũ possessam patriã animi dubius/ac pené ex tam longa peregrinatione ignotus tetigi. Hodie Sfetigrado excepto non nomen est/nõ odor (ut aiunt) eius in prouincia relictus/ gratię imprimis agendę sunt deo/q ita mentem hostibus ademit nostris ut tot fortissimoꝝ locoꝝ possessionẽ incruentã etiã in uos transtulit/Tum patientia uestra suis non fraudanda laudibus/quę non cęli minas/non hybernã intemperiem/non subiecta tot oculis aspexit/incõmoda,non caput detorsit/donec conceptũ iãpridẽ desideriũ ex animi sñia exoluisset. Nunc utrorúmq; uoluntatẽ laudo & qui sequẽdam/& qui differendã uictoriã sentitis/Quippe quum nihil debeat fortẽ uirũ tardare/per aquã(ut aiunt)per ignẽ/per inuia quęq; permeabile iter habere cõsueuit uirtus/Tamẽ si nihil hęc dilatio iniqui est allatura/potestis citra iniuriã meminisse humana quoq; uobis corpora esse/Ite ꝑinde fęlices/& uictrices dexteras/ac quod superest spiritus refocillate,solidiores postea in nouos actus ad clemẽtius anni tp̃s reuersuri/Tunc arma cõdico/tunc sudores omnibus/tunc perpetuã belli materiã/ tunc stipendia estis/quæ nunc promeruistis cumulatissime accepturi / Nam si ita per silentiũ Ottomani licebit nobis sine obstaculo bellũ ut cępimus gerere/ depopulandus est ager hostilis/dirripiendus/incendendus / ac tentãda quædã præsidia locoꝝ si adiungere nobis possimus/Sed si bellũ(id quod ꝑpius uero puto)aduersus nos decernet Tyrãnus/accõmodanda erunt ex tpe/& cõsiliis ipsis hostiũ consilia nostra. Quicquid tamen de aliis sumus acturi/In Sfetigradũ primus qsq; impetus/prima arma depromẽda/Turpe ęque/ac molestũ uidetur mihi/ut ibi radices adhuc per summã ignominiã Epirotici nominis teneat hostis/ Sed cedendũ nunc tempori fuit/ne si pertinaciã sfetigradensem maiore pertinacia supare contenderemus frustra re tentata turpius uicti abiremus/& insolens hostis paulatim conatus nostros contẽnere assuesceret/Non.n.cũ uiris tantũ/sed cum cælo ipso pugnandũ esset. Vitio datũ accipio priscis quibusdã impatoribus/Quod per imprudentiam

Oro Castrioti ad Duces pręfectos. & milites suos ꝑ rebus bñ/gestis/acimperio recuperato.

reiq. militaris ignoratione paratissimos exercitus magis icōmodis reꝝ/quę hostili gladio amiserint/Cæteꝝ adest etiā præ foribus natalis christianus/nō puto aliquid tentandū in hostē hoc tempore/non uitā alicui auferendā/quo ipsi uitā & lucē acceptimus tpe/sed crebris uotis(ut sæpius repetam)ubiq; gratiæ superis persoluendæ pro libertate/pro imperio/pro uxoribus/liberisq; p iisdē ipsis recuperatis.Ego uobis si ob aliud quippiā impar sim milites ad gratias referendas/ob id pręcipuæ esse confiteor/quod tot præclara nepotū pignora/tot gratissimoꝝ/& inuictoꝝ ducum aspectū restituistis mihi/Magna quęq; his ducibus his adiutoribus animus spondet sibi/dabunt occasionem/dabunt materiā ipsi unde uobis quoq; olim ingētes gratiaꝝ actiones habeā/nūc si quid in me est/quod ad uos uel ornādos uel illustrandos attineat/efferte audacter desideria uestra/nāq;(ut arbitror)eā p magnitudine uroꝝ ꝑ ĩ me meritoꝝ (ut debeo)uobis aĩ gratitudinē in me nūq̄ desiderabitis.

Attē.pręmia & priuilegia à Scāderbego militibus concessa.

Vulgū non tenuit pudor/& honestiores etiā quosdam quin sumpta ex eo sermone fiducia uelut timēs unusqsq;/ne alius prior posceret/undiq; circa eū effusi ut uaria pro habitu ingenioꝝ pręmia exposcerent/hi equestria/hi pedestria stipēdia pecunias alii/equosq./alii quarūdam uectigalia uillaꝝ/multi qbus in mutatione impii arrepta patrimonia fuerant à barbaris/& ad alios trāslata,restitutionē ueteris fortunę.Quę tum expediri præter contentionē potuere/facile omnia cōcessa relicta/quæ annexam alicuius iniuriā hēbāt,in aliud tempus reiecta,Dimisso exercitu

Attē. Amesā Castrioti nepotē cū quibusdam aliis ad fidem xpi cōuersū fonte baptismatis purificatū

Scāderbegus urbē ingressus cū suis,nam multi mansere cū eo pręsertim nepotes/& principes consanguinei/primū omniū Amesam cū sociis quibusdā/qui illū ex hungaria fuerant secuti,lauacro baptismatis fidei christianæ restituit,& barbaros plures simul qui tum Croiæ/tum aliis locis inuenti fuerant/intermissa prius re in ea celeritate belli gerendi/Hęc leticia ad nataliciā festiuitatē addita pluribus diebus est celebrata/Scanderbego à prouincialibus tū priuatū/tum pub.de more gestis multa Xenia missa/principes uicini sicut nup apta ad bellū / ita nunc pacē/& ociū ornantia uarii generis munera dedere uestimenta egregia/ & aliā preciosam supellectilē/non ignari in eo habitu reꝝ/& bellico tumultu nihil eum pręter arma attulisse.Breue id ociū Castrioto fuit,nā inter epulas fermē ipsas nuncius à Mose

Attē.repentē tumultū ad fines hostiū exortū/& ꝑdam ex agro Turcaico ab Epiroticis abactam.

aduolauit barbaros qui ex prouincia in loca uicina cōfugerant,facto nō ignobili agmine socioꝝ/& collecticia multitudine ad se opprimendū properare.Quare festinaret ipse/nā uereri se uel longius ab hoste protractū deserere cogi Sfetigradēse negociū/uel si sub muris tentare fortunā uelit/medius ab oppidanis/& illis introcludatur.Hæc oīs eius motus cā fuit/nam reliquie illę Turcaꝝ,quæ manus nroꝝ effugerant,præsertim petrellense/stellusiense/ & petralbense præsidium post eam fortunā collecti circa Alchriam oppidū id est Ottomani nominis in Macedonia/quum uiderent Scanderbegū misso exercitu Croiā in hyberna concessisse/& fedatos iam uelut per ociū oīs belli tumultus/Tum ultionis studio/tum cupientes pręclaro aliquo facinore ignominiā suā/& pfidię errorē apud Ottomanū excusare/excitata alia multitudine Sfetigradū ire pergebant,ubi audierant Mosem cū pręsidiū ad custodiā finiū/& urbis obsidionē relictū/Castriotus licet non multū eo nū/

cio moueretur/quod nunq̃ eam colluuiē fines ingredi ausurã credebat, tamen ne aliquid negligenter in noua possessione imperii ageret/uel Mosi deesse uideretur/ ocius conscenso equo cũ cõuiuis ipsis/& sociis epularum/ac cētũ fermè militibus ex urbe ductis ad eã periculi suspitionē exorientē extinguendã contendit/sed nihil uel timore/uel festinatione illis dignũ inuentũ/Nam ubi aduentare Scanderbegũ sensere hostes/sicut timide processerant/facile retroacti uix uestigia sui reliquerunt/Tamen hęc res maloꝝ ipsis causa fuit, nãq; indignatus Epirensis/quod & data sibi eius incõmodi uieq; causa/& sublata per eoꝝ fugã materia laudis foret/ acceptis mille equitibus ex Mosis pręsidio hostile solum ingressus/ut ea iniuria si posset lacessitũ hostē prouocaret ad pugnã/multa hinc inde procursans per campos subuertit/deuastauit/depopulatus est/atq; allectum ea prædę dulcedine militem totius deinceps hyemis cibaria doluit.

MARINI BARLETII SCODRENSIS SACERDOTIS HISTORIARVM SCANDERBEGI.

LIBER SECVNDVS.

VAE GESTA IN HVNGARIA SVNT(VT iam perfectis rebus nostris ad aliena reuertamur)quũ certis nunciis cognouisset Ottomanus/licet fama quoq. ipsa prior/solito pnicior/quum male quippiam affert, uario tumultu/metuq./& luctu simul publico/simul priuato oĩa ĩplesset / Scãderbegi opa Bassam profligatum/deletũmq; exercitũ/ac propé ad internitionē cæsum/unũ cũ Amesa illũ/& adiutoribus cõsilio è prælio incruentũ euasisse/moxq. in Epiꝝ profectum/ summo dolore eo Amurathes nuncio perculsus/percunctandi studio ubi rei seriē omnē/& Scanderbegi consilia edidicit in extorquendis præsertim á Scriba fallacibus litteris (neq;.n.uel id latere diutius potuit)primũ illi tã audacis facti/& insperati(ut fit)mali admiratio uocē inclusit. Deinde mitigato paulatim dolore in uerba prorumpens uox nunc minax nunc querula uim eam omnē fermé indignationis exhausit/Nunc ingratũ Scanderbegũ/nunc sceleratũ appellans/Venenum iãdiu seruatũ euomuisse dicebat/Idem fuisse factuꝝ iãpridem si ei furori/atq; scelerato consilio modus affuisset/Tempus captasse/quo tutior//ĩmpunitiorq. nefandi uoti compos existeret propter grauiores suas ex hungarica clade belli necessitates/& maiora reꝝ momenta. Querebat nunc callidus princeps/quo magis in eum suoꝝ aĩos excitaret/sibiq. conciliaret/Quę eum ratio(quis nullã rationē scelus hr̄e diceret)ad tã impiũ facinus ĩpulisset. Quũ liceret apud se illi & ditissimo/& maximo esse. Nihilq. penitus eoꝝ desiderare/quæ insaciabilis qsq; hoĩs animus ad oēm uel domesticæ/uel militaris rei gloriã sibi ipse uotis exposcere põt. Nunquã alienigenũ hominē maiori apud se cura habitũ/educatũmq;/& peregrinę uirtuti ingen/

Dolor Amurathis ob cędē Bassę/ suorúmq; & ei⁹ ĩdignatio aduersus Scãderbegum.

tiora præmia proposita ficta quadã rei indignitate/ac doloris impatientia princi/
pum suoꝝ fidem appellans iterato sæpius sermone clamabat/bene nunc actũ secũ
atq; cũ Ottomano impio dicebat Amurathes/maximo se onere domestica fraude
atq; insidiis liberatũ/aliã fortasse uim ueneni/ aliud pniciosũ icẽdiũ futuꝝ fuisse si
ea pestis intra parietes suos diutius coaluisset/Illud se tantũ dolere/De eo arbitris
diis pariter/atq; hominibus cõqueri/neq; unq̃ id sceleris inultũ fore pati posse q d'
in hungaria ab illo præter ius omne/fasq; nefario cõsilio hostibus uictoriã traditã
audiebat.Si.n.aliqua suberat contra eum ulciscendi ratio/& iusti doloris species/
quod paternũ eius regnum possideret/Quid exercitus meruerat p omnẽ fœditatẽ
crudelitatémq; uelut uictima hosti oblatus? Quid innoxius suorũ sanguis? Quid
scriba tandem innoxius qui neq; ipse impias manus effugere potuit.His sermoni
bus Ottomanus incitatos per se barbaroꝝ animos magis accendebat/sed attulere
maiora/ac maxima quæq; additamenta ad eũ dolorem alii/atq; alii ex Epiro nũ/
cii captã Croiã à Scanderbego/capta eodẽ tenore cętera oppida/cęsa pręsidia di/
centes/ac regnũ auitũ eius omne in illius potestatẽ miro totius gentis fauore re/
dactũ. Cæteꝝ cum hæc Ottomani animũ summe mouerent/ omissa tamen aliaꝝ
feré omniũ reꝝ cura in ungarũ bellũ mentẽ conuertit/Id unũ certamen singu/
lis propositũ uidebatur/Id omniũ consilia/atq; desideria singuloꝝ/& publica uota
exposcebant uarię purpuratoꝝ sententię ęgrũ senis animũ hincinde distrahebãt/
Nõnulli qui nihil periculi putabant donec penitus debellatũ non uiderent tendẽ/
dum omnibus Copiis aduersus hungaros censebant neq; pro parte uictoribus to/
tius belli euentũ/atq. triumphum per summã ignauiã/& secordiã cedendũ / præ/
sertim/quod & idipsum sine domestica proditione/ac perfidia factum non fuerit/
Aliud præterea esse Bassam cum.xx.antesignoꝝ milibus/aliud totius Ottomanũ
robur exercitus/& florẽ Europę Asiaéq; ac insuetã uinci regiã cohortẽ expectare/
Quibus alia mens erat ab his/& maiorẽ ruinã uerebãtur/quãtũ illi propter Scã/
derbegi perfidiã Bassę fortunã excusabant/tantũ onerabãt isti propter paucitatẽ
hostiũ/quod Hunniadem cũ minoribus dimidio copiis/q̃ suis rẽ tantũ uel incruẽ
tum peregisse dicerent. In eo quod illi regia signa/ & magnitudinem copiaꝝ ad
Bassam referentes extollebant/adducebant hi Vladislaum cũ totius Hungariæ/ac
Pollonię nomine/iuxtáq; italoꝝ auxilia cũ Iuliano romanoꝝ legato/ac germanoꝝ
arma/qui oẽs adhuc nulla belli eius auspicia suscepissent/sed cupidissime pugnãdi
copiã expectarent/ Despotis præterea satis fauorabilẽ causam nunq̃ deserturos
christianos donec illũ auitũ reponant in regnum Scanderbegũ demũ nouũ hostẽ
exortũ cõtemni nõ debere/nosse oẽs/quo uir ĩgenio qua fortuna qua reꝝ bellicaꝝ
peritia esset.Iam tpis momento paternũ imperiũ omne deleto hostiũ nomine sine
matris(ut aiunt)dolore uendicasse/Quid deinceps firmatis impii rebus/& conci/
liatis populoꝝ animis factuꝝ? Excitaturũ ꝓfecto ad arma quoscũnq; christianos
principes/& non labori/non periculis/nõ uigiliis ullis parsuꝝ/ut aliqd cotidie de
impio eius abradat/stultũ fore inter tot hostes à tergo a fronte à lateribus/iter tot
arma/euentũ aliquẽ nisi infælicẽ expectare.Satius esse sũmittere semel aĩos for/

Variæ apud Ottomanũ sñię sup bel/lo cũ hunga/ris renouãdo

tunc ne sæpius sũmittantur/& aliã corporis partẽ detegere/ut aliam magis iniurie obnoxiam tegas/tpe magis geri bella/q̃ armis/Haud grauate restituendã Myssiã Despoti/ut à tot incõmodis bellorum aliquantulũ respiretur/Sed quid restituendã? mutuandã potius auferri.n.quoquo tpe uel facilius q̃ data sit posse/Mouere hæc multũ ad ea iampridem inclinatum senẽ tamẽ ne tam facile ad eam sñiam prorũpens timoris indicium aliquod præseferent multis hinc inde de industria dictis quasi inuitus ad id applicare uisus est animũ. Quare decreta legatio ad hungaros/& oblata Myssia christianis/ac induciæ belli in.x.annos petitæ. Hunniades q tũc maxime ęgrotantibus cęteris oĩa tum belli/tum pacis munia obibat/uidens inutiles copias suas ad arma oblatas cõditiões à turcis nec recusauit/nec distulit. Quidã tamẽ dicũt purpuratũ illũ Tyrãni/quẽ diximus eo pręlio à Iãco captũ ad.xxxx. milia aureorum quę pro se redimendo promiserat admonuisse eũ/ut Myssiã peteret ab Ottomano/nihil.n.negaturum propter Basse fortunã/pręsertim quod & in apparatu ipso belli id ipsum suis se concessurum diceret. Et ita factũ/atq; prius ab Hũniade missos legatos ea cuncta/ut retulimus transegisse. Sed ferunt Amurathem ubi postea de nostrorum ęgrotatione audiuit/multũ indoluisse/& defleuisse quasi apertis lachrymis tam certã uictoriã propter inanẽ timorẽ è manibus elapsam sibi. Ab Epiro nihil amplius p eos dies auditũ/nisi excursiones quędã/& ludificationes militares ad fines impii/Itaq; tyrãnus tum propter incõmoditatẽ hyemis/Tũ quod nõ satis hungaricę pacis fidẽ ad animũ transmiserat/quos adhuc audiebat stantes in armis/donec impium recepisset Georgius/ex tpe capturus consiliũ Epiroticas res distulit/Iam fessus summe equidem tot causas cotidie/tot rationes excogitare/allegare/Quę noua subinde nectentes impedimẽta hosti rerum nostrarum statũ augeri indies firmari/quiescere tam fęliciter sinerent. Nam ea Hyberna intẽperies suspecta hungarorum fides tum materiã quietis prębuit nobis. Quid postea cõstitutis Myssiæ rebus/abscedentibus hungaris/Quid bruma fugata tardauit Amurathẽ/ne aliquod tãdiu coctę ultionis genus in Scanderbegum depromeret/ante.n.idus Iunias nulla belli auspicia ạduersus eũ sumpta inuenio/nisi fortasse ex hungarica clade fractũ animis senẽ magis ociũ suũ/quã Epiri iacturã/& oẽs iniurias à Scãderbego acceptas ęstimasse dicamus. Relicto Mose Castriotus Croiã rediit. Ibiq. immunis à bellico labore(tps.n.prohibebat)in ciuiliũ rerum procuratione/& cõponendo priuatorum statu hyemẽ traduxit/sed non totã/nã in propinquo ueris accepto Amesa/& paucis equitibus ad cõquirendũ militẽ profectus cõfecto exercitu. Sex milliũ hominũ Sfetigradũ petiit/Quid faciat. Sicut difficultatẽ locus/ita ptinaciã hostiũ animi nõ mutauerant/nõ minę nõ lenia uerba proderant/tormẽta nõ aderãt/quę si affuissent aliqd fortasse ad terrorẽ/ualuissent modicũ certe ad uibẽ potiundã. Experiri uero fortunã cũ tam aperto suorum discrimine/& certa quasi militũ pernicie temerariũ uisum est. Proinde & quę melior/& pluriũ erat, sententiã secutus/intermissa aliquãtisper cura ssetigradensi/in alia loca iperiũ ampliaturus intulit signa/primũ tñ qcqd frugiferi circa urbẽ fuit/corrupit deuastauit/& agrũ omnẽ obsessis ademit ac nihil ferẽ pręter nuda męnia reliquit. ferunt tñ uenisse

Legatio Meumethis ad inducias ab hungaris ĩdecẽnũ petendas, qbus ẽt myſiam sine bello offert.

Acceptio cõditionũ pacis ab hungaris.

Purpuratus tyrãni q apđ pãnones captiuus erat quadraginta milib⁹ aureorũ redimit.

Castriotus imunis a bellorũ turbine hyemẽ penẽ totã trãsegit.

Epirẽsis reiecta Sfetigradi oppugnatione, ad alia tyrãni loca sibi uendicãda pfect⁹ terminos ipii sui latius q̃ pri⁹ cı⁹ hũit ãpliaui.

occulte ad eũ colonos quoſdã loci, eos præſertim, qui in ſuburbiis morabantᷣ ro/gaſſeq́ꝫ antiquoꝝ officioꝝ memoriã recolentes quæ in Ioãnem patrẽ olim cõtu/liſſent/ne ſe quoque/eo pacto nihil tale meritos euerteret/parceretq́ꝫ uaſtationibus eius agri/quãdo inde uerius illis/ꝗ hoſtibus auferrerentur alimenta/Non deeſſe tẽ/pus/nõ defuturã uiã meliorẽ/qua ſumi ultio dé prȩſidio tyrãni/& extorqueri è ma nibus eius ille locus poſſet/ſe capturos occaſionẽ/futuróſq́ꝫ maxíe adiutores eius rei/ſi quid uſꝗ affulſiſſet ſpei audita hæc libenter Caſtrioto & credita etiam ſunt. Quid.n.dubitaret tum de chriſtiãis hoĩbus tum de paternis olim ſubditis? Quare ſublatis ſignis eã ſȩuitiã alio trãſtulit/Tractus.n.qdã eius regionis erat pulcherri mus habitãtiũ multitudine refectus & frȩquentibus ĩhitatus uicis Mocrea Accolȩ appellant/triballos uerſus/Huc cũ exercitu proficiſcens impii ſui terminos latius extendit/ampliauitq́ꝫ ꝗ Ioãnes pater poſſediſſet/Hoſtes nullibi inuenti/nam turcȩ aut iampridem ſublati fuerant/aut aufugerant/Incolȩ & reliqui Epirotici generis mox abiecta Amurathis memoria nouũ ducem/& nota olim ſigna/ aquiláſq́ꝫ (nã rubea uexilla nigris/& bicipitibus diſtincta aquilis(id gẽtis inſigne erat)gerebat Scanderbegus)uel non inuitati ſequebantur. Tum ex iis in alia/& alia loca nunc mitis/nunc terribilis irrumpens cotidie aliqd impio ſuo addebat/ordinabat ſemp aliqd per prouinciam diſponebat prȩſidia/cuſtodias collocabat. Reuiſebat crebro Croiam/ac cȩtera loca/oppidáq́ꝫ. Nunc hac/nunc illac oberrabat ſedulus/pluſtra/bat/cõtemplabatur. ſingula/montes/colles/ſyluas/ſaltus/ualles/& latebras/quaſq́ꝫ quo pacto minima ſuoꝝ iactura olim cũ tanto hoſte belligeraret/quod ſupererat tp̃is omne ex curſionibus aſſiduis/et deuaſtationibus hoſtilis agri impendebatur/ Nollebat.n.milites ſuos otio marceſſere/afferens ſemp in mediũ id fabii maximi/ negantis utile eſſe loco uno ſedere exercitũ.itineribus, & mutatione locoꝝ nobi/liorẽ/ac ſalubriorẽ eſſe/Latuerunt nõ diu hæc Amurathẽ iam alii/atq́ꝫ alii ab Al/chria/& reliqua Macedonia nuntii ueſtibula eius replebant, dirrepta oĩa/ & defor mata clamantes nihil uſꝗ præter mortẽ/& ſeruitutẽ conſpici, nõ contentũ paterni imperii recuperationẽ Epirenſem tota die infeſtis agminibus cȩteros regios colo/nos infeſtare/agros dirripere/& multaꝝ iam reꝝ poſſeſſionẽ adeptũ, nihilq́ꝫ indies deſolita ferotia ſȩuitiaq́ꝫ remittere/Dibrã utráq́ꝫ iampridem uoluntarias ſe impio eius addixiſſe ceſis ꝓpria manu turchaꝝ prȩſidiis/aut uinctis nouo duci traditis, Hæc loca olim Ioãni patri ſubiecta fuere/tñ(ut iam dictũ eſt)ab Amurathe op/preſſus pacẽ ab eo petitã tuliſſet/una cũ filiis obſidibus Dibras quoq́ꝫ ei pactis cõ ditionibus tradidit/Sfetigradũ inde dicebant iam propiorem ut caperetur fore/ Quum in Dibra inferiore poſitũ omnibus undiq́ꝫ ab hoſte poſſeſſus/nihil reliquũ habeat ad belli ſubſidia/uel alimenta uiroꝝ. Mocreas deſciſſe/& plȩraq́ꝫ alia loca/ que nunꝗ Caſtriotȩ gẽtis impium ſenſiſſet/aut incolaꝝ rebellione/aut timore/aut longis coacta malis iugum eius ſubiiſſe/pepulerunt hȩc nedum ira ſed neceſſitate potius quadã tyrãnũ ad arma/quare celerrime/& cõſultationibus habitis/& lato decreto delectũ ingẽtẽ fieri iuſſit/quo ſine ancipiti certamine/& integro exercitu ſuo Scanderbegi nomẽ pœnitus deleret/Epiriq́ꝫ defectionẽ/& tot ab eo illatas in/

Attẽ.ꝗ erant uexilla/& inſignia Caſtriotȩ gentis & familiȩ.

Attẽ.ubi Sfetigradi ciuitas ſit poſita.

Attẽ. graues ſubditoꝝ tyrãni querelas de Scanderbego apud eundem.

iurias ulcisceretur / ille ne dum obscuris nunciis(ut non desunt quotidie in tant° motu reꝝ)sed a certis hominibus/& amicis quoꝝ plures adhuc illi iampridē cōci liati apud Amurathē erant/quos mutata fortuna mutare non potuerat/certior de singulis factus sicut ad pịcula capessenda multū præbuerat audaciæ,ita etiā inter ipsa pericula plurimū consilii adhibuit/cogitans.n.quantā rem aīo cōcepisset/quod ue suscepisset humeris pondus/& ueritus nō satis idoneas suas uires ad tot cotidie renouanda/& perferenda fore bella/quę iam iam in uisceribus Epiri se uisuꝝ non falsus uates ominabatur/externa quęrere auxilia statuit/quo & securius rebus cō/ suleret suis/& iminentis impetū proceller multis adiuuātibus propulsaret/Primū igitur omniū ineundā societatem/& genus aliquod perpetui fæderis cum uicinis principibus regulisq. tā Epirotici/q̄ Illyrici generis decreuit / difficilē certe rē ag/ gressus cū natura ad dissentiendū q̄ ad conueniendū aptiores sint homines/facilli mā uero expertus,ut mox aperuit euentus/& omnis deinde reꝝ tenor declarauit/ Id autē uel priuate cū singulis p litteras/uel nuncios/uel per se ipsum cōmode agi nō poterat/Pulcherrimū uisum est/ut cōmune cōciliū in aliqua Epiri parte oībus indiceretur/ubi & pręsens uiroꝝ aspectus/& in mediū collatæ sententiæ expedi/ tius consultiusq. quid utile esset/quid honestum inuenirent/in electione quoq; ipsa loci pari prudentia/& moderatione usus/est non.n.uel Croiā inuitati fuere princi pes/ne magis proprię q̄ alienę dignitatis rationē habuisse uiderēt,& suspitionis etiā aliqua subesset cā/uel Apolloniā/Daynū/Xabiacū/aut aliqd Epirotici,nomi/ nis oppidū/ne aut inuidię foret/aut aliqua tergiuersationis cęteris cā/cum uel mo leste quidē in aliena traherentur loca/uel(nō indigniora sua/aut etiā magis digna existimantes cur/est/hominū genus sua prę cęteris extolentiū)ad aliena accedere loca dedignarent/Lyssum oppidū erat/Alessiū cōiore uocabulo dicimus/duobus & uiginti paulo plus milibus passuum a Croia distans/inter eā/& Scodrā urbem sitū nō ineptus ad id negociū uisus/est/locus cū ob cōmoditatē sui,tū ob Venetoꝝ gratissimū ęque omnibus/ac accepissimū impiū/illoꝝ.n.ditionis id erat oppidū/ Missi igitur undiq; qui inuitarent uiros/& locū/diemq; conuenturis prædicerent/ Nemo selectoꝝ tardatus/est/nemo quippiā causatus/nullū publicū/nullū dome/ sticū(ut fit,impedimentū quēpiā tenuit/cōtentione quadā oēs/& promptissimis aduolarunt aīs/satis efficax id fuit signū quales se ad reliquos deinceps belli usus pręstaturi essent/hunc cōcedant aliquantulū mihi legentiū animi/cōcedat historię grauitas euagariq. paululū sinat/quippe cum nimis curiose fortasse uelut in albo quodā referre illoꝝ nomina statuerim/qui id conciliū tunc præsentia sua sed lon/ ge magis Epiri dignitatē honestarunt/ut doleant posteri/& mirentur tam subitam Epiroticę rei calamitatē/& sordes nr̄as ex illaꝝ reꝝ imagine cōmonefacti/licet ni/ hil forsan ab re/uel factū uel dictū uideri debeat/quod patrię quod tuis pia rōne/ & officiose impendas/Veꝝ priusq̄ eoꝝ referā noīa qui ad conciliū conuenere non incōgruū mihi uisum/est/hoc in loco recēsere/remq. à plerisq; exoptatā/ucluti sub oculis ponere/unde.s.origo Epiroticę seu Albanę gētis exordiū habuerit,Epirotę/ qui & Albani appellati sūt/ex Albanis priscis/& nobilibus olim Italię populis/qui

Attē.quorū/ & a quibus Scanderbeg arma & auxi lia sibi implo rauerit ꝓpter bellū i Amu rathē susce/ ptum.

Attē.quo in loco Scāder beg generale cōcilium cō/ gregauit.

Origo & no mē Albanæ/ seu epiroticę gētis noīa du cū/ principū & reguloꝝ/q ad cōciliū cō uenerunt / & exordiū Dri nonis flumīs

Colchidis/etiã portionẽ incoluerũt quãdã originẽ traxiſſe dicuntur/à quibus ſer/monem Albanũ/ſeu Epiroticũ fluxiſſe(ut mea fert opinio) nõ male fortaſſe quis dixerit/quum ibi ſex & decẽ linguas uigere Strabo referat/de eoꝝ quoq; origine cum Pius Pontifex diuini humaniq; iuriſperitiſſimus/ tum nõnulli recentioꝝ/qui Trogum Pompeiũ ſunt ſecuti eadẽ fere ſenſerunt/Trogus.n.Pompeius Albanoꝝ originẽ Italicã eſſe dicit/ Aſſerens Albanos Herculẽ ex Italia abſcedentẽ ſecutos fuiſſe/Cum is Gerionis Armenta in Italiã deducta in Albano monte paſcui fertilitate Pellectus aliq̃tiſper habuiſſet/ab his igitur Albani orti ſunt/quoꝝ pars hodie in Peloponeſo,pars in Macedonia/ſiue Albania/& Epiro ſedet/hoꝝ aũt princeps/eſt/Georgius Scanderbeg? magnanimus/& inuictus Princeps/qui multa p ætatẽ noſtrã aduerſus Turcas pro Chriſti nomine prœlia geſſit/qui ętatẽ penè omnẽ in armis pro fide catholica pugnando cõſumpſit/qui multos/& magnos turcaꝝ exercitus parua etiã manu bello uicit/atq; deleuit/cuius cõſpectum nunq̃ ferre turcaꝝ acies potuere/qui Solus quodãmodo regionẽ illã in euangelica Chriſti fide cõti/nuit/ſed nunc ad ꝓpoſitũ noſtra recurrat oratio/Ariãnites Thopia Golemus,ſiue Latiniore uocabulo commatus/magni uir nominis/& auctoritatis/tũ ꝓpter longã generis nobilitatẽ/tũ ob maximã reꝝ bellicaꝝ peritiã/& dignitatẽ præcipuã oris/uultuſq; quod non ultimo loco ſpectat uulgus/inſigni equitũ peditũmq; comitatu conuolans cęteros oẽs pręuenit/hic oppreſſus olim ab Amurathe tributum ab illo imperatũ nõ negauit/ſed nunc oblata occaſione/erectus aĩo cõcepta iampridẽ in Turcas odia/& ſeruatos glorioſe ſpũs egregie deprõpſit,nemoq́. ardentius ſe aut pro libertate pepigit/aut in caput illoꝝ iurauit/neq́. modus deerat ad eam animi cupiditatẽ explendã/& ſat idoneę eius uires cũ aliis iunctæ ad reformandã fortu/nã Epiri uidebantur/quę ſolę aliq̃do integra tyrãni bella ſuſtinuiſſent/nã à flumĩe Aoo/ſiue Aeante licet ei incolę aliud ſuperindiderint nomẽ/Vauiſſam appellãtes ad ſinũ uſq; Ambratiũ ferè per oẽm maritimã Epiroticæ regionis orã impiũ eius extẽdebatur/hic/eſt/ille Ariãnites/qui apud Macedones/& Epirotas cognomẽto magnus/& dictus/& habitus/eſt/Nã magna profecto/& præclara in Turcas pro Chriſti fide/& euangelio geſſit/uarias/ac ingentes de eis clades/ſtragẽſq; edidit/& quoad uixit ſemp inſecutus/eſt/In Meumethẽ eoꝝ principem in Epiꝝ irruentem irruit/quẽ fędauit atq; aflixit/Nã eius caſtra aggreſſus ſignis regiis uexillis/ atq; tabernaculo ablato priuauit/illumq́. ẽ prouincia/& regione ſummo cũ dedecore/clade/& ignominia abſcedere cõpulit/ſecutus/eſt/eũ Andreas Thopia clarus uir genere/factiſq;/nec minus ętate uerendus cũ duobus filiis Comino/& Muſachio/Tanuſioq́. nepote/quoꝝ maiores fundatores Croię/& Petrellę fuiſſe diximus hoꝝ quoq; non pęnitende uires/& ſat amplũ imperiũ in Epiro inter tyrãnam minorẽ/& Epidamnũ fuit/tñ pręter eoꝝ locoꝝ dominiũ/quę abolitis penitus antiquis no/minibus Scuria/Muſachiema/Cherabi/Farca uocant Accolæ/Cimeræ Vlixeę, impio noti erant Principes/Montanus is/eſt/locus Corcyræ oppoſitus/Indomita gẽs habitat feroxq́./ne bellicoſa dicã/Cimerotas uulgo dicimus/nullius rei/artiſue auxilio pręterq̃ naturę/& locoꝝ munimẽto tuti/inſolentiã Turcaꝝ poſt ſubactam

Epirum/mortuo Scanderbego semp fęliciter cōtempsere/& egregia quadā liber/tate naturæ ignari alieni impii usq; ad hæc tpa uixere/nunc (ut audio) ultro accer sitis ex Appulia Hispanoꝝ præsidiis signisq;/& ducē norunt/& policiorē formulā uiuendi accepere/Inter eos/& Georgius stresius nepos uenit/Balsę filius/Ioānes/& Boicus fratres domū relicti nundū ętatis gratia/uel ad cōsultādū/uel belligeran/dum idonei/horum sedes intra Croiam/& Lyssum tam amplæ q̄ amenæ erant/ex Musachiis quoq; plures affuere/id nomē/est genti/his sicut idem uoluntatis idem etiā habitus animoꝝ erat cū Scanderbego/ita neq; imperium ab illo ulla ex parte seperatum/distinctúmue habebant/quin etiā Magnanimi pręsto fuere principes Nicolaus/& Paulus ducaginus/spectati armis ambo/sed eximio quodā præ cæteris relligionis cultu notior Paulus/qui agrū ultra Drinū flumē/Xadrimā supiorē appellant Epirotæ usque in superiorē mýssam possidebant/regionē amplā/& frugibus fecundā/fontibusq; ac riuulis saluberrimis irriguā/& ferocissimis inhabitatam uiris/ibi multa uetustatis uestigia uisuntur oppida ędificia tēpláq; notissima dei prostrata/nunc undiq; & dirruta ante oculos iacent multa qn etiā eo in tractu marmorea uisuntur monumenta in quibus plæraq; romanoꝝ & alioꝝ impatorū nomina licet intueri/inter hæc & uestigia quædā,quibus satis percipitur Paulum apostolū ibidē fidē christi populis annunciasse. Accessit/& Lucas Zacharias,quo nemo unq̄ impensius/eodem fidei & beniuolentiæ tenore/Scanderbegi partes est secutus/hic licet latiori dignus impio/tn̄ satis amplā Xadrimæ partē supioris,nec nō Dayni oppidū à maioribus suis & cōditum/& per manus sibi traditū tenebat/ *Dayni oppidum.* Pusilla ciuitas est in edito monte/prout oēs ferè urbes Epiri/sita/Agrum tn̄ habet campestrē uberē saluberrimúmq;/uenationibus aptū/ac omni frugum/& arboꝝ genere refertū/Amœnissimus amnis Drino à parte/qua occidētē spectat/eā alluit quę ita cōtentione quadā ueteres celebrarunt scriptores/ut uix loci quippiam ad dicendū relictū uideatur posteris/tn̄ qa multa ad hunc usque diem ex ueteri reꝝ facie (ut fit) imutata sunt/non malū erit fortasse/si ipse aliquid etiā hodie dixero/Epirum à Dalmatia/atq; Illyrico/ut nōnulli uoluere disterminat amnis Drino & haud multū Eridano magnitudine inferior exordium sūmit à Macedonicis populis septētrionali plaga/Lýssiq; urbem celeri cursu pręterfluens in sinu rizico iuxta Acrolýssum mari Adriatico sese imiscet ubi & insulā facit,cuius ambitus septem milia passuū complet/hac tempestate Lýssi nomē retinens/eo quod ueteri oppido quod in ulteriori fluminis ripa positū erat/á turcis incenso multitudo illuc confu/giens domicilium perpetuū sibi tāquā tutiore loco fixit/& nomen ipsum urbis ad insulam transtulit. Aderat prætereа tam felix pater/q̄ fortunatus princeps Petrus Hispanus cū Alexio/Bosdario/Vruoo/& Mirco filiis ferè inter se ęqualibus & pari figura corpoꝝ/ac indole aīoꝝ q̄ similes Leccasq. deinceps dusmanus cū Petro/& alii reguli uicini,quibus Peones/Pelagonésq; superiores usq; in Mýssiā Sardo/nici/& oppidula quędā/ac loca circa Driuastum/& Balesium parebant/Progrediebatur nō longe post hos Stephanus Zernouichius cū Georgio/& Ioāne filiis tāto patre nihil indignis,qui in Illirico/siue Liburnia ad ripas lacus Xabiacū/& falco/

nem munitiſſima oppida cũ agro latiſſimo poſſidebat/nõ defuere Chriſtianiſſimi & inuictiſſimi principes Veneti,quoꝝ tunc impio ut de Scodra mea taceã)ple/ ráq; haud ignobilia oppida/& nõ minima Epiri pars poterat gloriari/Traxit po/ ſtremo ea cõſultatio alios principes iuuẽtutis/qui tum propria/tum cõmuni cauſa operã ſuam contra turcas pro publica ſalute/& dignitate fortiſſime ſunt polliciti/ Nuncad Scanderbegi orationẽ me conuerto/qui poſtq̃ omnes/qui ad concilium euocati,in templo maiori in unum congregati ſunt ſic orſus eſt.

Adhortatio Scãderbegi ad uniuerſũ conciliũ pro tuẽda ortho/ doxa fide.

VTINAM Patres/& Principes optimi aliquis ſit credẽdi finis Chriſtianis no ſtris/& Ottomanę nos fidei ſatietas tãdem aliqua teneat ĩmo pfidia pluſq̃ punica palám fiat. Neq; enim ego hodie quietũ patrię ſtatum inuiſus fortaſſe noui belli auctor turbarẽ,& uos ad haſce belli incõmoditates/& maximaꝝ reꝝ pericula ſolli citarẽ/niſi Ioãnes Caſtriotus pater ille meus princeps alioqui prudentiſſimus tñ olim pfido huic Amurathi fidei habuiſſet/dum funeſtę pacis prętextu/uelut certa pignora obſides ab eo filios nõ difficilius q̃ petierat,impetraſſet / ſed qd de parẽte meo diutius cõqueror? Cõis eſt hic error. Cõe fatũ omniũ chriſtianoꝝ principũ/ quid de Gręco dicã/quid de mŷſorũ & alioꝝ deinceps chriſtianoꝝ impio.Omnes profecto nimia iſta credendi facilitas pdidit/nihilq; iam illis a perfido Ottomano relictũ eſt/niſi ut tñ eos pęnitere poſſit/quare nihil eſt Patr.Con. Quod uobis in hac parte orationis a me dici poſſit/quũ ſatis alieno malo utili exẽplo edocti eſſe debueritis/dum tamẽ hęc cõqueror,& Ottomanas ipſe fraudes mecũ diligentius repeto,& ante oculos pono paritérq; uos intueor/prudentiã ęque/& concordiam ſpecto/illud me maxime cõfirmat/& bono iubet eſſe aĩo/quod uix ullã ab eo gẽtẽ/ pręterq̃ dolis/& inſidiis ſubactam/uel ſua ipſa credulitate/& domeſticis euerſam ſimultatibus cerno/Age tñ dicat qſpiã/multa quoq; ab Ottomano uirtute parta/ innumeras prouincias plura hac ętate impia armis eius ſub iugo miſſa / numeret longos triumphos/irrupit ferox in Aſiam/percurrit nõ ſemel Gręciam/Mŷſiámq; incruentus toties penetrauit/ ſic ne igitur indomitã Albaniã inuictã Epirũ iniurię illius opportunã putauerimus? ubi tot duces/tot principes inuictiſſimi/tot bellico ſiſſimi populi unã cõcordes uigent in armis,quãti enim faciant barbari, uirtutiq; ueſtrę tribuant huiuſce rei certiſſimũ ipſe teſtimoniũ afferre poſſum , qui cũ illis domi/militięq́. plures annos traduxi/inuiti/coactiq; cõtra uos bellandi neceſſitatẽ omnẽ ſubeũt/inuitus uero/atq́. timidus animus qd boni/quid magni gerere poſſit dicat mihi ſtrenuus/atq́. optimus miles.Sed dum me cupiditas iſta dicẽdi & iuſti doloris cauſa longius protrahit/nõ defuturos multos fateor/qui doleãt/ꝙ ſe tãdiu paci licet nõ omnino honeſtę aſſuetos/nunc ad hęc belli incõmoda euocẽ,dicántq; quẽcũnq; euẽtũ paret fortuna,nihil tamẽ poſſe ſine cruore ſuo expediri. Dolebũt identidẽ matres/filios in belli diſcrimina miſſurę/conquerentur uxores de uirorũ ſalute ſollicitæ,& orbitatẽ ſibi timẽtes paruuli domi relicti liberi.Appellabunt me omnes fortaſſe crudelem/& deteſtabuntur(quod ominari horret animus)nouum belli periculorũ/& ſanguinis auctorẽ/q̃q̃ libertatis potius (Abſit uerbo temeritas) aſſertorem me/& conciliatorẽ uocare deberent. Vix ſuppetit oratio mihi ad eam

legitimã/& iustam defensionẽ/auertat hoc tamen deus optimus maximus/nõ est/ ita publici boni oblitus animus/ut unus tot uestras undiq; querelas audire/tot cõ/munia oĩum mala unus uidere possim,quin si mei aliquẽ cõsilii pœnitet P.C.neq. ẽ rep.& ex omnium dignitate hæc belli capiendi a me ostensa occasio uidetur, & Croiam sum Amurathi(si ita cõducibilius uidetur uobis)& hasce omnes infęlicis regni relliquias mox restituturus,priuatóq; periculo saluti prospecturus meę po/tiusq̃ regnaturus publico uestrum.Illud unũ tantũ subditi mihi populi/& innoxii ciuiũ sanguinis uicẽ doleo,quos sine duce/sine tutore uelut uictimas hosti offerri nõ patitur animus haud immemor fidei illius/quã nup in me sibi restituẽdo omni ętati testatã reliquerunt.Sed quid per deos ĩmortales(ut uobiscum iam liberius loquar). An igitur æquum erat ciuem uestrũ a patria semp extorem in seruitute apud Amurathem inter tot pericula indãnata religione degere,potiusq̃ in Epiro in natali solo apud Christianos apud uos quicquid ętatis erat reliquũ exoluere de buisse? An in Epiro pręterea esse,& Auorꝝ sedes,paternũ impiũ/sepulchra/tẽpla/ Deos ipsos in barbarorꝝ potestate p omnẽ fęditatẽ/& ignominiã aspicere diutius potuisse? Quid de Croia demum(ut nulla sit patriæ pietas)an urbs tam munita/ tam opibus clara ualidissimáq; i hostiũ manu relinquẽda fuit. Cor Albani impii/ & una ad oẽs bellorꝝ & pacis cõmoditates à maioribus nostris cõdita/negare istud qdẽ ni nimis ipse blandior mihi)uix potestis.Pr̃es Iustissimi/mitius tñ cũ Amu/rathe agi potuisse quispiã uestrũ dixerit/nõ ita irritãdũ barbarꝝ/nõ per tot scelera uel patriã recuperandã fuisse,si modo scęlus id potius/q̃ necessaria uitæ defensio appellanda sit,quę nõ homini solũ iure gẽtiũ,uerꝝ brutis aĩalibus lege ipsa naturę est cõcessa/si tñ scelus hoc appellamus/qd de tot eius in me odiis/tot simultatibus dicendũ erit? Quid de insidiis illis? Quę nõ solũ uobis/ sed uniuerso fermẽ terrarꝝ orbi uulgatę/uel cruẽtissimo hosti aliqd potuissent lachrymarꝝ elicere/quid demũ de miserabili fratrũ meorꝝ cędes? Quos oẽs eodẽ fermẽ tpis momẽto apud eũ fu/nesto fato absumptos his oculis uidi/Parũ ne hoc igit̃(Proh dolor)me me ad hũc usq; diẽ imbutas sauguine meorꝝ manus aspicere potuisse/& apud homicidã ipiũ tam certo uitę periculo oẽs fermẽ dulcioris ętatis annos transegisse? Sed qd in his immoror? Ostẽdet propẽ diem oĩa an probe,an improbe facta,euentus belli iu/stus iudex/unũ illud polliceri ausim oĩbus/uos militẽ me uel ducẽ inuicta patien/tia ad oẽs labores subeundos,ad quaéq; obeunda pericula habituros/nõ dies/non noctes nõ aliquo tpe uestrę pariter/& Christianę rei sum defuturus,& q̃uis animi hanc mei cupiditatẽ uirtus/& rerum gerendarꝝ gloria ęquare non poterit/ęquabit certe diligentia/& fides singularis longéq; superabit/tamẽ non pœnitendũ saltem in eo consiliũ nostrũ esse poterit/nam quum hostis ingenium/artes/dolos/moresq. deinceps oẽs(quod maximũ censeri solet in rebus bellicis)tam diutino uitæ usu optime norim,nihil incaute sum/nihil temere/nihil nõ cõsiderate acturus/ni fatũ aliqd̃ urgeat/quod nulla uis humana uincere põt.Cur autẽ hęc leuia cõmemoro? Quum maiora/uel maxima planẽ oĩa belli huiusce fomenta deus uobis optimus dederit.Habetis habetis uobiscũ senatũ/populúmq; Venetũ unicũ Xp̃ianæ fidei

columen/terra/mariq; hac ętate longe potentissimũ,& qui cũ omni hominũ memoria triũphos suos cõparare,& de uniuerso laudis genere certare queat/habetis hosce principes eius reipu.nõ minimã partẽ,qui tũ sua/tum patrũ uoluntate/atq. decreto nobis oia,quid nobis? Christianę certe reipu.pollicentur/iustissimũ bellũ nõ recusant,grauibus & ipsi à perfido barbaro iniuriis lacessiti.Timẽdũ ne quicq̃ est his ducibus/his auctoribus? Quid amplius/quęso Albani principes à diis imortalibus petere potestis? Pudeat iam nos(Si diis placet)fortunę nostræ/turpe tum nobis/tum Veneto nomini turpissimũ eos diutius(ita me mala nostra dicere cogunt)dominos ferre,quos patrũ nostrorũ memoria infamis ille Scythię uicus uix seruos perferre poterat,quibus nihil cõtemptius fuit/& latrociniis tantũ/ac rapto uiuere assueti eó creuerũt hodie,ut extrema quaéq; nomini xp̃iano audeant minitari/dies me deficeret/si oia enumerare uellẽ/pudet hostis humilitatẽ referre,cum quo bellũ gerendũ sit uobis.Agite dum igitur principes/patriam/uxores/liberos/fortunásq; uestras p summã gloriã uobis uẽdicate/defendite/& ad uerã libertatis tranquillitatẽ reuocate.Ecquid sentitis/in quanto cõtemptu uiuatis? Qui libertati idẽ/& uobis finis sit/Si tamen tolerabilis uidetᷣ fortuna uestra/sumite p me arma iustissima/nõ Albano/nõ principis filio/non cõsanguineo uestro/sed Xp̃iano,sed transfuga.Non loquor apud recusantes iusta bella principes/defendite eũ,quem Ioãnes Castriotus princeps ille de uobis non male meritus fidei/uirtutiq; uestræ si posset cõmendaret/Sed si adhuc nihil uos mouet fortuna mea,& uel ignominiosã pacẽ huic bello prępositis/ad gẽtis ipse meę/populorũ/& ciuiũ fidẽ cõfugiã/quãcunq. dederit fortẽ fortuna uná cũ illis ęquo aio subiturus/qui tam magno ęque,ac grato aio suã salutẽ pro mea salute deuouerunt.Defensuri tamẽ(ut arbitror)& uos estis.P.C.Ad qd enim istuc cõuocati tanto ardore cõuenistis nisi ad bellum/quum nullus alius uobis mei usus esse possit/ nisi in bello sit? Cæterũ uideo iam ita omniũ aïos concitatos/& in cõcitatis animis hostiles spiritus.Contemplor supbos uultus/ut armatos iam iã aspicere uidear mihi.Defendetis inq̃ uel inuiti/quũ solũ ab Amurathe oppressum auxiliũ uestrum implorans audieritis/quũ hostẽ impatientẽ/ac uictoria elatũ libertatẽ/atq; impia uestra euertentẽ/& rabido/cruentóq; ore/pollutis/atq. sacrilegis manibus ad sanguinẽ uestrũ hauriẽdũ proruentẽ uideritis.Nõ expectetis tamẽ(obtestor)eas rerũ difficultates/non expectetis quousq. serum forsan istud à uobis auxiliũ petatur. Sed nunc nũc uires uiribus/arma armis cõferentes/uel expectemus q̃primũ eruptur hostẽ/uel in eũ ultro irruamus/quum cõiunctos uiderit/uel pœnitebit eũ cõsilii sui/uel si ire pget luctuosam fortasse uincendi cupiditatẽ malo suo est depositurus/timet adhuc forsan quispiã uestrũ,& in ancipiti sententia nutat animus/nõ unũ/neq; debilẽ aduersus nos Amurathẽ exercitũ missurũ/sed & plures & ualidissimos/uel ipsum forsan uẽturũ ad eã iniurię atrocitatẽ ulciscendã/parẽ autẽ nõ esse exercitũ nostrũ aduersus eas uires/fateor ista omnia quidẽ/& libẽter fateor/magna tamẽ oia animus meus præsagit/sed uereor spõdere quippiã incertis animis/quũ futura in oculto sint, & ois lateat euentus/quod uero ad humanũ ingeniũ/ & consiliũ attinet, promptũ uobis rerũ

omniũ remediũ oſtendam, quippe quum nihil tam difficile ſit/quod non hominis cõſilio expediri poſſit. Ingenioſa eſt ad ſui tutelam natura/& quicqd iuſte geritur/ fœlices ſortiri ſolet euentus. Sed quid hoc pacto difficultatẽ augeo. Non ne (ut de armis taceã) ſitus ipſe locorũ/& Macedoniæ ſuapte natura tutiſſima regio uos ſatis aduerſus quoſq. impetus tutabit̃, qua nihil ad ꝓpulſandã iniuriã omnẽ aptius/ nihil cõmodius eſſe põt. Nõne præterea loca ſingula/oppidaq. ante hoſtis aduẽtũ muniri poterunt uiris/armis/cõmeatu? Quid ipſe poſtremo cũ exercitu à uobis cõmiſſo intra muros ne/& tectis incluſus eo modo oportunam calamitati prouinciã relinquã? & agrorũ ueſtrorũ dirreptiones/uillarũ incendia, & publica id genus mala ex tuto loco/& alta aliqua turri cũ pueris ueſtris degener aſpiciã? Non patiet̃ qdẽ animus tantæ ignauię ſibi eſſe neſcius/Adero ſemp in hoſtis conſpectu cũ copiis/ cũ militibus meis/& licet nõ iuſto prœlio, & aperta ui impetus eius periculo ultimo tentaturus/Ita tñ utiliori alio militiæ genere/& incruentis fortaſſe legionibus meis Amurathis uires pariter & animos propitiis diis frãgam /ut relictis poſthac omnibus/uaſariiſq. (ut aiunt) abiectis/omnẽ uobis prędam ſit relicturus/ niſi maluerit in hoſtili ſolo/& alienis campis exercitũ ſuũ in tantis rerũ omniũ incõmodis conſeneſcere, & obſeſſo/q̃ obſidenti ſimilior eſſe. Vobis nihil quicq̃ defuturum eſt. Ipſe enim ſemp in oculis ueſtris ero/omnia obibo/ſingula peragã, quę & ad oppidanorũ/& exercitus mihi traditi uitã nõ ſuſtẽtandã/ſed laute quóq; alendã facere uidebũtur. Sed cur tm̃ uobis me oſtẽto hodie? & ſupbas minas iſtas fortia dicta/ ac feroces impetus non hoſti potius ſeruo? Quid item de Amurathe nunc timidis mentibus obloquimur? Nihil eſt ꝙ de aduentu eius terreamur/ſatis de hoc ſum ipſe à domeſticis eius tum in recenti illo rerũ mearũ tumultu, tum ꝓximis diebus admonitus/ita barbarorũ quóq; aĩos mihi adhuc cõciliata iampridẽ beniuolentia/ & iuſtior cã ſeruat/ingentẽ tamẽ exercitũ aduerſus nos ſi quo intẽtius fieri poſſit/ parari cotidie/tum fama ipſa/tum omniũ ſermones affirmant/quare tollenda eſt oĩs mora. P. C. Abiiciendę iam noſtrę iſtę conſultationes, quas bellorũ neceſſitates expectare nõ poſſunt/peragenda oĩs prouincia/edictũ proponendũ/percenſenda capita/exercitus impigre ſcribendus/ne quum hoſtis in cõſpectu erit/& tubarum clangor ad milites euocandos auribus obſtrepet/nos tum ſera belli cõſilia quęramus. Surgite iam igitur Pr̃es Inuictiſſimi/dignos tandẽ iuuantibus diis/uos chriſtiano imperio omni deinceps futurę ętati oſtendite/gratiarũ tñ à me actiones ꝓ hodierno beneficio armati ſub galeis ante ſigna in ſudore in puluere expectate, tales deniq; habituri/qualia belli pręſidia dederitis. Poſtq̃ dicendi finẽ Scãderbeg fecit principes oẽs in eũ/ut libertatis/& totius glorię auctorẽ uerſi, ex omni parte uno ore/claráq; uoce ſnĩam eius cõprobãtes maximis laudibus efferebant/ſinguli itaq. ultro iuribus ſuis/populis/armis ei commiſſis/ac uelut per manus traditis, totiuſq. rei ſũma/ac belli cura demandata/unũ ſibi impatorẽ illũ atq. ducẽ elegerũt. Ad unũ cuncti eos imperii faſces ingẽti fauore/& clamore/ſatis idoneũ rati cuius uel nomine ſolo tãq̃ fulgure quodã oĩs Macedonię angulus aduerſus quóſq; hoſtiũ impetus defendi poſſet. Adhęc & illa rerũ bellicarũ peritia/ & impatoria cõſi/

Caſtriot⁹ cõſenſu uniuerſi concilii ad expeditionẽ Ottomanicã princeps eligit̃/illiq; cura oium demãdat̃/ĩgẽſq. pecũia ex tributis ad eũ uſũ apud ipm cõflata.

lia oia/longus preterea cum barbaris moꝶ/ac uitæ usus/& diutina consuetudine/experientiáq; iudiciũ firmatum animos omniũ certiore spe uictoriæ accendebãt. Sed & illud post multa promissa/oblationésq; maximũ fuit/quod Ariãnites surgens primus omniũ/quum multo decore uerboꝶ/& Ioãnis patris imperiũ/& institutũ filii/ac fœlicia tum uirtutis/tum fortunę auspicia laudasset/tributũ annuũ ei insigni/& prompto aĩo obtulit/quod accepit hucusq; inqens Amurathes dum funestissimis ipse armis ignominiosam pacem prępono/& fędã libertatem q̃ infęlix bellũ malo. Accipe tu approbantibus diis/hominibúsq; macte uirtute uir/accipe hoc nõ ĩgrati saltẽ/si nõ magnifici animi pignus/quod ꝓ Epirotica/pro mea/libertate/dignitate/impio/liberis/populis tuendis ultro decerno tibi. Licet cõia nõ tibi mecũ esse uelim/milites/arma/equos/& quicqd aliud uel fortuna mihi/uel ptinax uirtus ab impio hoste seruauit. Sed hoc nõ pacis/nõ belli discrimine habito statuimus tibi inuictissime (ut hoc te primus nomine appellem) Albanoꝶ princeps/ac uindex libertatis/tũ alii plures ęmulatione quadã satis ampla tributa pro habitu fortunaꝶ sibi ipsi imperarunt/Andreas cũ Tanusio nepote insigni liberalitate nemini cessit/magna uis pecunię hoc modo ad belli usus inuenta/hinc forte fama diuulgatũ est/Scanderbegi prouentus in Epiro ducenta annua aureoꝶ milia excessisse/nã licet latius imperium/q̃ alius princeps possideret in prouincia/tñ nimis onerosum fuisse subditis fatendũ esset/si eam summã a suis tantũmodo exegerit populis ardentibus quotridie oĩbus bello/& uiris altera manu(ut sic dicã)Colẽtibus agros/altera ferrũ tenentibus/ni in salinis forsan magnũ huius rei momentũ fuerit/quas longe pulcherrimas habebat/in loco qui Campupescupi dicitur/inter montẽ/& locũ cui selita nomẽ est ex altera parte/ex altera sanctũ Nicolaũ à petra notissima tellus/uel infamis potius senatus olim Romani obsidione/atq. fortuna/reliqui qbus non ea uis erat/nõ facultas/ut tributoꝶ onera subirent/corpora ipsa, & perpetuã operã uoluntarii spopondere/Venetoꝶ Magnificentia nõ annua tributa cũ cęteris/sed quottidiana fomenta/& p̃sidia satis & fortunę & dignitatis suę memor nõ recusauit/quum igitur omni genere laudis atq. officioꝶ alius aliũ superare cõtendentes hominẽ sibi deuicissent/mox diuinis supplicationibus ad icti robur fœderis/ac tam insignis societatis ornamentũ peractis/pars Croiã cũ ipso petiit/Alii in loca qsq; sua ingenti gaudio/spe ingentiore sunt dilapsi/Moses primus omniũ cũ p̃sidio de finibus Croiã reuocatus/relicta tãtũ p̃exigua manu,& p iuga quædã disposita, quæ custodias ageret uenit, Quinq; paulo plus hominũ milia in eo p̃sidio erant. Nã ꝓficiscens inde Castriotus ad cõciliũ multos domũ dimiserat/tũ edictũ impigre ꝓpositũ,& missi plures ex ꝓceribus ad delectũ hñdũ. Sed neq; Amurathes cõcitatis iãpridẽ suoꝶ animis ocia ducebat/Decratiie ulla ex parte in oĩbus pagẽdis, quæ ad eã belli materiã tantis odiis/animisq; cõceptã facere uidebant. Coactoq. exercitu. XL. miliũ lectissimoꝶ equitũ Alybassam unũ ex p̃fectis suis strenuũ/& armis/& cõsilio uiꝶ, ac multis ea ætate apud barbaros belloꝶ titulis insignẽ ad id muneris ducẽ elegerat/Neq; difficilem futurã uictoriã/tũ copiaꝶ robur/tũ imperatoris uirtus sperare faciebat/ Iam his ubiq. rumor erat/ea turcaꝶ

Atť. quę Epirẽsis ĩ re ꝓcurauerit audito hostiũ aduẽtu. Numerum tyranni exercitus/& nomẽ p̃fecti eius, q cõtra Scãderbegũ cũ exercitu cõtendebat.

ſpes/cogitatióq;/ut captum crederes Scanderbegum/ſupliciũ de eo ſũmi diceres/ uelut in obſeſſa quãdóq;/nec dum capta urbe/temeraria/& prępoſtera militũ cõ/ ſilia pręda ſibi nec cruentã futurã uictoriam promittunt,ac ſpolia diuidunt iam contentione quadã inter ſeſe id agentes.Ita ſunt humana ingenia ſecũ tñ colloqui aſſueta/& ad maxima quaéq; ſpondenda ſibi nimio plus facilia/& prona/itaq. in Epiro etiã iam oĩa uario tumultu miſceri & maximi quidã rerum motus inſtare uidebantur/fama præterea de Alybaſſę aduentu oĩa adhuc in maius uero extule/ rat/timor quidã nouus/ac inſuetus multorũ occupauerat animos/& uana etiã quę/ dam trepidis credere/& uereri ſuadebat/Agreſtes paſſim cum pecoribus ad urbes uicinas confugere/Oppidani muros munire/ac pro portis tanq̃ uiſus eſſet hoſtis excubare/ſenes ubiq. trepidi patriã/uxores/liberos/deos ipſos cõmemorantes iu/ niorũ uirtutẽ appellabant/accẽdebántq; mulieres quoq. quas publicus pauor p ui/ cos omnes extractas armatis immiſcuerat uiris,quæ nũc ſuorũ animos miſerabili/ ac iuſto fletu excitantes/nunc per templa/& delubra ſollicitæ aris omnibus patriæ ſalutẽ cõmendabant/ſtupentibus etiam ad parentũ lachrymas/unaq. plorantibus paruulis filiis/Scanderbegum uero unũ néq; auditus Alybaſſę aduentus/& hoſti/ lis fama exercitus/néq. uulgatus ſuorũ timor ulla ex parte mouebat/ut ne dũ peri/ culũ ullum,ſed uel periculi ſuſpitionem maiorẽ crederet/Quã ſemel animo indu/ xiſſet/ridebat aũt tum hoſtis uanos conatus/tum uaniorẽ ſuorũ trepidationẽ/itaq. quũ oĩa prius prudentiſſime p uniuerſam prouinciã diſpoſuiſſet/ne nimia hoſtis contẽnendi licentia ſuorũ ingenia ab ea belli cura laxaret/auerterétq;/multis tum dictis/tum factis omniũ animos tãta fiducia erexit/ſpeq. uictorię accendit/ut ni/ hil unq̃ deſiderio maiore/q̃ hoſtis aduentum expectare ſint uiſi/ut quiſq. certatim enixam fortitudinis pręliando oſtẽderet operã fidémq; principi ſuo tum priuato/ tum publico merito modis omnibus teſtatã relinqueret/fuit & illud lõge maximũ in eo inuicti animi/atq. admirandę fiduciæ exẽplum/quod & ſingulorũ in ſe ocu/ los ingenti admiratione conuertit,& Alybaſſam quóq; ipſum,ſi id Scanderbegi factum cõtemplari potuiſſet tam ingentẽ ducis fiduciã maxime admiraturũ credi derim/nam quum tot ad eũ gentes/& populi ferociſſimi undiq; aduolaſſent/ut nõ unus/nec ignobilis exercitus cõfici poſſet,& ante oculos eius ſtarent iuſſa tantũ/ modo expectantes/& petentes arma/ille omniũ animiſq; ęque collaudatis lectiſſi/ morũ hominũ opa accepta,& octo tantũmodo equitũ/ſeptẽ peditũ milibus ſecũ manere iuſſis alios tam ex ueteri pręſidio/q̃ nouo delectu domos remiſit/ex qui/ bus etiã nõnullos ad diuerſas belli neceſſitates p loca quædã diſpoſuit mirati ſunt omnes tam audax cõſilium uiri/ſed puto pręclarũ/& expertũ bellis ducẽ cogitaſſe/ ſi uictus aduerſis diis cum ampliore exercitu fuiſſet/non ita ſe idoneum poſtea ad reparandas uires/& inſtaurandas nouas copias futurũ/& ideo diſpoſita credo pluri bus locis præſidia ab eo fuiſſe/ac uelut ſeruata ſubſidia quædã/ut aliquid eſſet re/ liquiarũ/quod & fortunã recuperare/& incaute alioquin propter rem benegeſtam hoſti uictoriã extorquere poſſet/licet nihil tale ipſe dicere ſit auditus,ſed pręclaro, eodémq; oris habitu/& uocis ſono certã quaſi uictoriã/& expedita ex aĩo omnia

ingens p to/ tam Epirũ tu multus exci/ tatus ob fa/ mã aduẽtus Alybaſſę ex ercitus/fuga & trepidatio agreſtiũ, ma gnanimitas/ & fiducia ſcã derbegi de uictoria cõ/ tra hoſtẽ po/ tiunda. Ad/ hortatio eius ad ſuos mili tes/ co[illegible] numerus.

polliceri/itáq; nõ unicam illam rationẽ credo fuiſſe/cur ampliores nõ ſint retentę copię/ut aliquid ſcilicet ſpei ſi quid durius incidiſſet in reſtituenda fortuna eſſet/ ſed egregiã quandã/ac mirabilẽ propé hominis fiduciã,id quod uidere etiã ſæpe/ numero licet in magnis præſertim ingeniis/quę raro admodum fefellit fortuna/& hoc laudant potiſſimũ & admirantur homines in Scanderbego/ꝙ toties/ac feré ſemp cum minoribus longo interuallo copiis tot incredibiles pené ex hoſte tulerit uictorias/unde ipſe plerúnq; nõ ſine hęſitatiõe quadã multa ad poſteros trãſmitto prius feré ꝙ̃ illa ad animũ admiſerim meũ.Cæterꝝ non iniquum fortaſſe credere/ ꝙ & ſæculis noſtris natura aliquid cõceſſerit/ut & ipſi haberemus quod mirare/ mur/age nanq. potiſſimũ huius uirtutis/& fortunæ exemplar/Huniadẽ ante ocu los noſtros ponamus,qui toties turcaꝝ uires fermé ſolus cõtudit/& ſæpius uictor cũ paucis euaſit ꝙ̃ cum pluribus alii exceſſere.Sed omittamus tam ſollicite fidem nobis ad hanc rem ambire/præſertim ꝙ tã recentia/& quæ pené uidimus ipſi ne/ gare niſi impudẽter nõ poſſimus/Caſtriotus ubi ſinguli nomina dedere ꝑcenſito/ perluſtratóq; exercitu,mouens ſigna multis remanentiũ ſupplicationibus/uotiſq. populi in diſcedentes nuncupatis Croiam reliquit,& nõ procul à Dibra inferiore inhibitis uexillis/quum aduentare hoſtẽ magis/magiſq; audiret/impato p præco/ nem ſilentio nouus imperator nouos milites non iniuria alloquendos eſſe duxit.

Occurſus Epirẽſis au/dito iã hoſtis nõ ꝓcul à Dibra inferiore aduentu.

VELLEM milites fælicioribus meis rebus/atq.meliori imperii tpe & uos me ducẽ nacti eſſetis/& ipſe hoc tam præclaro fidei ueſtræ ſpectaculo ꝓfrui poſſem, quippe quũ nec tanta ſingulis hodie uerecundia obſtrictus uos ad hæc noua belli incõmoda/cæteráq; id genus mala inuitarem/& gratiſſimus nunc ciuibus in qete/ & ocio gratias agerẽ/quas olim cruentiſſimis militibus non incruentus dux pro ſudore pro piculis/pro hoſti dando ſanguine referendas pręparaui.At qñ ita urgẽ tibus fatis mea tulit fortuna/ut neceſſitatis ſim uobis index,& periculoꝝ magis ꝙ̃ ocii auctor/ferenda oĩa ſunt uel æquo/uel forti aĩo/& ſubeunda quantalibet belli huiuſce magnitudo/ut in pace aliquãdo/& ocio uiuere poſſimus/ſumẽda libẽter/ & propere arma/ut præciſis tandẽ tam diutinæ ſeruitutis nexibus/fugatóq; ex ue ſtibulis hoſte fæliciorẽ poſthac degamus uitã, & imperpetuũ libertate fruamur. Sed dum uos alloquor nunc/intueor/omniũ in me aĩos pertracto/ſinguloꝝ benefi cia ſpecto,uix ipſe mei compos/nunc doleo/& lachrymis fermé tẽperare nõ poſ/ ſum/quũ ſubit recordatio miſerimi tpis illius/quod apud Amurathẽ impiũ longo à uobis/longo ab oculis ueſtris interuallo ſeiunctus per oẽm idignitatẽ/& iniuriã pertraxi/nunc ſeruitutẽ ipſe meã/nunc oẽs ætatis annos recolo/paritérq; deploro/ quũ metior ex habitu aĩoꝝ ueſtroꝝ quis libertatis/qualis imperii mei ſtatus apud uos fuiſſet/atq; nunc/nũc plané ſentio/& barbari maleficia/& omnẽ maloꝝ meoꝝ ſeriem/quotq; amiſerim bona priuatus tam diu dulciſſimoꝝ ciuiũ conſuetudine/ ex altera tamen parte/quũ me diligẽtius colligo/& tacitus ipſe mecũ nunc huius exercitus formã cõtemplor omnia æquo animo ferro milites/neq. fortunæ iã meę/ neq. tot perfunctoꝝ maloꝝ/neq; longiſſimæ pænitet ſeruitutis,quãdo nunc ex ea tot bonoꝝ,& ꝑpetuæ forſan nobis libertatis occaſio eſt oblata/quando(ut cætera

Attẽ.quanto ardore & fre mitu ꝓpter Scãderbegi adhortatio/ nẽ Albanus miles ad ar/ ma cõcitatus totis uiribus pugnã expo ſcit/quẽ locũ Epirenſis ca ſtris delegit/ & hoſti inſi/ dias parauit.

taceam)tam speciosæ fidei uestræ agnoscendæ cōcessa mihi est causa. Quid enim perferendū nō fuit/ut tot nūc ardores uestros spectarē/tot in me uobis restituēdo uota audirē/totius deniq. Epiri florē ante oculos hodie haberē arma tantūmodo petentē/& pro me attrectantē? quid illo spectaculo pulchrius? Omne Ep roticum nomē, & tot Venetos senatores/ac senatoꝝ filios ad hanc fortunā meam, uelut ad cōmunē periculi sortem cōuocatos fuisse prȩsto uidisse? quod nō Ioāni Castrioto parenti meo illi animis uestris tā acceptissimo/nō ulli(ut ita dicā)hac ȩtate principi contigit/& ut ad uos iteꝝ nostra se cōuertat oratio/quid illud rei nouȩ miraculū totā fermé Macedoniā uacuā uidisse? dum ex omni parte uoluntarii ad me milites cōcurritis, & cōtentione quadā/arma quisq. bellúmq; poscitis/ut nemo patriȩ/nemo magis suoꝝ desiderio tāgeretur/ita me defenso una domos/focos/uxores/liberos/deos ipsos defendisse uidemini/approbet consilia uestra deus optimus maximus/quod igitur ad uos hortādos dicendū erat, nihil est/qđ à me agi possit/ quū & ita animatos uideā/& uerba fortissimis uiris uirtutē nō addant/quid præterea armatis uobis/ferrúmq; tenētibus armatus & ipse dixerim/satis scire debetis/& hostis uos admonet, quē iamiā in cōspectu habetis/admonent tot reꝝ indignitates/& armant oēs/singulósq; tum priuata/tum publica ira. Dicā tñ quod & si nō dicerem res ipsa palám uos docere pōt/quȩ hȩc nostrȩ(quȩso) seruirutis spēs? Néq; Christiani iā sumus/neq́ barbari/semel aut fortiter moriēdū/aut arripiēda possessio fidei pariter & libertatis/quod hoc mali genus? Cotidie capitur/cotidie dirripitur Epirus/in manu tantū salus posita nobis/aliud nullū effugiū/quē nunc barbaꝝ in nos creditis uenire? Quȩ mādata defert? Ad quod ultionis genus properat? Iam singulis suū statuit suppliciū/non iusto belli odio/nō ueri hostis more, sed furore/ac rabie quadā ad sanguinē uestrū hauriēdū fertur/quare/si cui patriȩ pietas/si cui sua uirtus/si cui parētū splendor subdere spiritus possunt, sumite arma/Acuite iustissimū ferrū/Croiam/& auoꝝ sedes, quas tam fortiter auctore me incruenti recuperastis/cruenti (si ita res ferat) defendite/& regnū quod hucusq́ tanta fide seruastis mihi, & seruatum tanta uirtute reddidistis/ in posterū seruate/ Maior debet esse animus/maior solet dici uirtus arcentis/q̄ inferentis iniuriam. Prȩdā illi poscunt/regnandi sola cupiditate ducti in nos ruunt/uos/ne prȩda sitis/ & ut ciues patriȩ debitū exoluatis, pro qua nunq̄ nimis sanguinis datū uideri debet/omnia fortitudinis signa demōstrate/ nunq̄ pro ea satis pugnatum, cuius pietas omnē superat pietatē/sed(ut hæc iam libens omittā)/quid defutuꝝ est uobis ad summū uictoriȩ/& gloriæ calcē/si oblato beneficio uti uelitis, quum nō modo quicqd est usq̄ Albani nominis uobiscū in hac causa uideatis/sed Venetos quoq́ principes illos/quos uniuersa pariter colit/& formidat Italia pro uestra libertate stare cōspiciatis/nunc recuperādȩ tam diu amissȩ patriȩ/nunc ampliandȩ fortunȩ uestrȩ spes/& occasio adest/inducite in animū/quod non induxerunt patres/auíq; uestri(pace illoꝝ dixerim)ut cōcordia hac Macedoniȩ principū altricis pristinū illū statū effingatis/& ex ignominia hac propiciis diis Epiꝝ imperpetuū uendicetis/ipse prȩterea uel comilitonē/uel ducē habere me malitis ad omnes labores/

periculáq; uos non ultimus sequar, Et si in cæteris non ita fœlix audacia erit mea, hostis tamen ingenia/mores/artes oẽs uobis sub manu dabo/qui cũ diuino ita forsan agente fato maximũ uitę tẽpus ad satietatẽ usq. transegi funestissimo exemplo proprio malo edoctus/Piget me referre hoc loco eius humilitatẽ, quãuis alacriorem faciat militẽ facilioris spes promissa uictoriæ, Vix dicere audeo nunc ne langueant uires/euanescant animi nimia eius cõtemnendi licentia, quippe cũ sępe contemptus hostis ancipitẽ fecerit uictoriam/& cruentũ ediderit certamen, quare ita cũ fiducia sui ut sine contẽptu alterius gerẽda esse bella/ primũ fore præceptũ antiqui militiæ conditores statuerunt. Videbitis tamen ipsi q̃primũ contemnetis perditissimũ hominũ genus/quos & antehac ferociter æque/ac fœliciter uel pauci contempsistis/Ecquis non cõtemnat/pariterq. abominetur uilissimã gentem? quæ omnis est ex seruoꝝ colluuione collecta/furtis/& latrociniis potius/q̃ ueris assueta prælíis/Non ne (proh pudor) quoꝝ hodie nomẽ tantum apud timidos mortales inualuit/Turcę sunt isti serui ex Scythis fugitiuis/qui (ut ferũt) sedes patrias/ultra pericheos montes/& Taracontas insulas/etiã Aquilonis hubera ad septẽtrionalem oceanũ habuere? Gens fœda/ignominiosa/in lustris/ac lupanaribus educata, quę non lupoꝝ/ non uulturũ carne/ non abortiuis hominũ fœtibus abstinet/ & cætera cuncta appetit, quæ uel ipsa fugit natura. Eos/fama est/magnũ Alexandrum tãq̃ pecora in ouile/& sepem intra hyperboreos montes ferreis clausisse repagulis, qui uix aliquid unq̃ a se iusto pręlio partũ gloriari possunt, dolis tantũ & insidiis magna sibi imperia adepti, & maiora indies adepturi/si eius exercẽdæ perfidiæ materia præbeatur. Ecquid creditis de uobis Albani? Videor iam uidere mihi Amurathem/quũ arma aduersus uos non proficient/ad funestissimas artes tendentem. Adest/Adest in oculis subdolus Ottomanus cũ ingẽtibus ad uos promissis assueta ductus alioꝝ fortuna. Vbiq; gręcos & Triballos/ubiq; Mysos fore putat/quos magis etiam/q̃ homines decet/fati sui ignaros bona fide sibi traditos bonus princeps oẽs aut internitioni dedit/aut luminibus priuatos cæterísq; mẽbris mutilatos deformauit. Libẽter hoꝝ meminit animus milites/nõ q̃ fides me uestra ulla ex parte dubiũ habeat, cuius nullum unq̃ principem uestrum ad hanc ætatem potuit pœnitere/sed ut admoneam (ut par est) quos studeo conseruare/quibus uitam/sanguinémq; omnem deuoui, cũ quo uobis hoste manus sint conferendæ. Vidistis nanq; omnes/uidistis/quantũ fidei/quantũ uirtuti uestrę tribuant, quos ex tot gentibus/ & uoluntario milite solos ad reꝝ omniũ summã gerendam delegi/alios mœstissimos domum remisi. Vos oẽs expectant quos laudent/aut accusent. Ego nunc nec laudandũ quẽpiã/nec uituperandũ censeo/Quid enim fidei minaci in castris militi haberi potest? Sed quũ fumantes sanguine hostili enses uestros aspiciam/quũ prodigã uitæ uirtutẽ spectator ipse & hortator imitabor, tunc omni laudis/& munerũ genere cumulabo. Quæ autem maior laus quæ ingentiora præmia unicuíq; uestrum esse possunt/q̃ seruata patria, quã omnes & singuli uobiscũ fertis? Considerate igitur uiri fortissimi quantũ momenti hodie sit in uobis. Hoc prælio uicti/ toto bello uicti sumus, contra/uictores / tum præsens a nobis Amurathis excutie/

mus iugũ/ tum paci trãquillitatiq; perpetuæ in posterũ cõsulemus, Proponite uo/bismetipsis iugum hostile/& ludibria uictoris & supbos uultus. Proponite/& illud qua frequentia omnium generũ multitudinis prosequente á nostrorum cõspectu profecti simus/q̃ omnia uotoꝝ & lachrymarum plena reliquimus, In qua nũc ex/pectatione/coniuges/parentes/liberosq́. uestros esse credamus. Stant omnes soli/citis ac pendentibus animis prospectantes quẽ belli euentum uobis uirtus uestra dederit. De fortuna enim nihil est q̀ timeat uir fortis/Pudet aliquam fortunam fa teri/quã non in manu atq; ense positam habeatis/ Dii nanq; ibi esse consueuerunt ubi ipsa quoq; stat æquitas. Vestrũ est igitur ut conceptam omnium spem de uir/tute uestra factis æquetis/Quo numerosior hostis eo speciosior laus uestra/eo gra/uiores hostilibus spoliis domũ reducam. Verumenimuero si quisq̃ est timoris sibi ipse conscius, qui uires nostras ex hostilis fama exercitus metiatur, & a quibus su/peratur numero/uirtute quoq; se credat superatum iri/hinc bona cũ uenia faces/sat/ne impedimentũ magis illum / q̃ auxilium mecum traham / Reuertatur pro/pere ad uxorem/ad liberos/quem uictor postea exercitus domi intra muros ac te ctis clausum inueniat. Si uero ea omnium uoluntas & communis iste est timor, Exercitum hunc / nisi pudeat deorum pariter & hominum maioribus firmemus copiis / uel potius extemplo conuersis signis abeamus, Qui enim cum hisce le/gionibus/in Macedonicis præsertim tutissimis suapte natura campis Amurathis præfectum timeat / indignus mihi uidetur eo quem gerit ense/indignus aura qua uescitur. Inuitus in hac parte orationis moror apud uos milites/ne dum fortes ui/ros/sed principes etiam fortium. Agite dum igitur pristinam excitate uirtutem, generosos sumite animos/Omnium rerum respectum præterq̃ uictorię uobis ab/scindentes (ut cuncta uno uerbo absoluam) morte sola uinci destinate. Si uiceri/mus/omnia in posterum fælicia futura uobis credite, fortiter uictis idem erit ma/lorum & miseriarũ finis/Hoc si fixum omnibus destinatumq́. est/ frustra me iam ardor iste dicendi ulterius prouehit, quãdoquidem nullus acrior homini stimulus perspecta uirtutis conscientia ad uincendum á natura est datus.

VIX Hæc dixerat Scanderbegus cum ab uniuerso exercitu clamore elato eius approbata fuit sententia/ claraq́ uoce undiq; conclamatum est. properandum in hostem/ & castra contra eum ocyus mouenda/ ultróq; irruendum/ Vbi tandem cupidissimoꝝ militum animi / fidésq; erga optatum tam diu imperatorem certo aliquo experimento comprobetur confirmenturq́. in posterũ uix dum tuta Scan/derbegi consilia, quum tam prompte corpora suoꝝ hosti tanto ardore/contentio/neq; passim obiici cernet, & uoluntatem saltem uitæ prodigam laudet/Si uirtutẽ non posset, sed neq; uirtutem suis carituram laudibus/si hic hostis hæc optata tan tum gloriæ materia ardentissimis animis tunc / tunc daretur nec differetur am/plius/ Euanescere parua mora/ elanguescereq; uiuaces spiritus illos/ ac concitata militũ ingenia/senescere dilatione belli uires. Maximus ubiq; strepitus pugnam poscentium multus ardor erat/ Ita socios/ita se ipsos exhortabantur uiri/ita equũ quisq; suum (ut fit) ensem / dexteram alloquebatur, & manus ad ictus aptabat/

ac mille cõſumebat uulnera/ ut uiſi iã hoſtis ſpecies ante oculos omniũ obuerſari uideret/Tanto undiq; tumultu miſcebant caſtra/ut pugnãtiũ ſimilia oia magiſq̃ pugnã poſcẽtiũ diceres/uel erupturũ q̃primũ crederes auidũ ſanguinis militẽ ſine duce/ſine ſignis/nullo diſciplinæ militaris ordine/uel tenore ſeruato. Scãderbegus itaq; quũ eũ totius exercitus ardorẽ cerneret/& ęque oẽs ſuo℞ ordines/oẽm ętatẽ/ omniũ ingenia ad id accenſa inflãmatáq; aiaduertiſſet, Primũ impenſius gauiſus tacita lætitia ſingulo℞ feroces minas audiebat, ſuperbóſq; uultus/ & feroces ſpũs ingentẽ molẽ ira℞ ex alto animi cientes contẽplabat, certa uictoria cõcepta hoſtilis rei formã metiebatur/deinceps contẽnebat, Poſtremo non ſatis tutũ uiſum tam iuſta militũ deſyderia ſedari/tardaríq; amplius. Vbi donatis illis ſacra Deo optimo pro uictoria alia uouit/alia peregit. Mox ad hoſtẽ caſtra mouẽs, quẽ nõ longe abeſſe certis exploratoribus nouerat/Deficiẽte iam ſole in Dibra inferiore octuaginta milia paſſuũ procul á Croia iuxta collem quẽdã dumoſum, uel uerius ſyluã denſiſſimis refertam arboribus caſtrametatus eſt. Ibi primum omnium cognito idoneo inſidiis loco præſertim ꝙ hoſtem cũ maximis copiis aduentãtem audiebat, & ut incruentiorem ſibi eam uictoriam faceret, ſumma ratione obequitans prius ipſe ac perluſtrans ſingula Gneum Muſachium, & Ameſam cũ tribus milibus locauit, iuſſos/ne prius exirent/q̃ ſe totis ſignis implicitum hoſti, & cruentatum utrinq; militem uidiſſent, tum obſeruato tempore á tergo hoſtium improuiſi erumpentes pari clamore, & impetu timidos exanimarẽt, ac introcluſos cęderent.

Aduẽtus barbaro℞ exercitus.

Barbari non multum tardati uix his diſpoſitis aduolarunt, & ignari omnium non longe á Caſtrioti copiis fixis ſignis conſedere. Noſtri mox ignibus extinctis ſomnum capere alii, alii uices excubiarum agere iuſſi. Turcis ex eo animi magis aucti, Quare accenſis ipſi undiq; luminibus turpes noſtrorum tenebras deridebant, timida ſilentia interpretabantur, atq; quum ſub ipſo fermè uallo ſtreperent dictis factíſq; ſimul odium explentes per totam noctem occurſabant portis, ingerebant probra/ægre abſtinuerunt, quin caſtra oppugnare aggrederentur. At Scanderbegani ſemper ſilentium obſeruarunt, reſponſum nullum reddebant, quãuis nõ deficeret quod recte reſponderi poſſet, neq; deerat cupiditas, ardorq́. erumpendi, quũ tot cõtumelias/ tot inſultationes hoſtiũ ferre amplius non poſſent, ſed imperatoris edicto caſtris taciti ſe tenebant Barbaris itaq; ꝙ detrectaret pugnam Chriſtianus animi accedebant. Properante iam aurora Scanderbegus ſuos ante omnia curare corpora iubet, ne ſi pugnam aliqua belli (ut fit) fortuna præter ſpem ludificando longiorem feciſſet/ieiunus miles uictus fame, quã ſola natura humana uincere nõ poteſt/ſegnius uictoriam ſequeretur. Cibo igitur per ocium capto alacres animis/ corporibúſq; atq; ira℞/ſpeíq; plenos é caſtris educit/quos ibi quoq; ubi ſtatim uerba res erat ſecutura enixe pro uictoria exhortatus eſt. Dehinc/ ut prius noſceret hoſtium uires/ q̃ diſcrimine ultimo tentaret/ leuibus certaminibus equitibus ſæpiúſq̃ peditũ piculo facto iuſto prælio ſe accingit.

Diſtantia caſtro℞ utriq;.

Inſtructio acie℞ Scanderbegi.

In leuo cornu Tanuſiũ cũ mille qngẽtis equitibus/totidẽ peditibus locat. Diſponebat aũt ita equitatũ, Primo loco interſertis qbuſdã ſagittariis peditibus/ut prima auſpicia pugnæ ab equite ſume-

rentur/neq; reliquo peditatui ad erūpēdū,& recipiēdū se ad suos ubi labor posce/ret impedimēto equestris pugna foret. Moses autē á Dibris pfectus eius á dextro cornu eodem tenore singula peragebat. Extendebat & ipse legionū suaꝝ primam frontem equestri turma, ita ut liber pediti ex omni parte exitus, ac tutus receptus foret/quāuis non multū momenti fieri debuit ad Dibrenses milites in acie dirigendos, Ita uel primo/uel secūdo loco uel equitem uel peditem loces omnia tuta sunt apud eos, nunq̄ fallit fortuna, nusq̄ fugit uictoria conscias manus/ sic & ordinem sibi, & fortunam quocūq; adsit fortissimus miles facere & trahere secū consueuit. Inter ipsa cornua acie uelut sinuata mediū locum Castriotus ipse cū reliquis copiis obtinebat, Ibi quoq; equitū mille amplius in fronte dispositi. Nam quū hostis pedites nullos haberet, non satis tutum uisum est peditatū primo furori equestris procellę obiicere, Iuxta totidem fermé sagittarii appositi/hos equitem sequi iubebat, quo post terga eius tutiores neq; ita hosti expositi essent/& barbaro haud huiusmodi quippiam timenti cruentiorē facerent pugnam. Inter hos/& illos ipse cū Georgio stresio nepote feroci iuuene stationem fixerat sibi. Vtrinq; Croiensis nominis miles, Vtrinq; Croiensis eū iuuentus circundabat/De industria nanq; ciuiū suorum & spectator esse/& hortator elegerat. Sagittarios mox reliquū robur peditatus & scutatorum/ac hastatorum agmina cū Aidino gnei fratre sequebantur. Vranacontes prudens ęque ac fortis bellator cū cęteris ęquitibus extremā aciem, ac subsidiariorum munia obtinuit/Iussi tamen pedites qui ante eum erant, ut quū primū prosilientes suos ex insidiis uidissent/ac oneratum á tergo hostem & excęptum inter cornua/mox patefactis ordinibus uiā equiti darent/qui recens alio iniecto pauore hosti turbaret pariter fessum cęderetq;. Pedites uero ipsi iteꝝ densati loco uelut subsidiarii/atq; triarii milites aciē firmarent, neq; penetrari exercitū paterentur donec certū uictoriæ indiciū & irreparabilem hostiū formā aspexissent. Ita instructa acie Scanderbegus stabat/neq; ut signum daret ad progrediendū in hostem unq̄ á suis impelli poterat anteq̄ & Barbaꝝ ipsum more suo compositum procedentē in aciem uidisset/ne indigestum hostem effuse erumpentes milites instandi studio ordine uiolato totius exercitus statū in discrimen aliquod traherēt. Alybassa quū exercitus nostri formā cōtēplaretur pauciores semp/pauciores/periculo propiores iterās deridebat ordinē illum/ & pompā ignari militis ad ꝓpria funera tā cōpositę procedētis. Vna erat Ottomana legio ante alias audacius pro/gressa, in hāc Antesignani acriter ferunt. Barbari mox ordine turbato anteq̄ totius exercitus fortunā expectarēt uera fuga neq; simulato pauore primo impetu usq; ad statiua se pelli patiebant. Sed Scāderbegus extēplo fraudē metuens hostis ac insidias ratus partē equitatus immisit/Qui & suoꝝ ardorē inhiberent/& in aciem quéq;, ac suos ordines reuocarent. Idem & a leuo cornu factum. Itaq; & hi/ & illi ad suos recępti rursus ad pugnam parantur iustiori totius exercitus dimicatione. Creuerāt autē animi Barbaroꝝ, q̄ militē nostrū uelut ludificati essent pauci multos. Renouato igit iteꝝ prælio Tanusius & Moses hostiū cornua inter se partiti pugnā acriter inierūt. Eodē tenore Castriotus assumptū sibi agmē cōcitato ipigre

Pugna utriusq; exercitus.

Eruptio Albani militis ex insidiis.

equite aggreditur/ Non tardatus ex insidiis eques priusq̃ totis copiis in nostros irrupisset hostis maximo tumultu erupit, & anteq̃ descendissent equi in cãpo oẽs, plura ac extrema quæq; Turcarꝝ agmina repentino pauore consternata relicta pugna/castrisq; fugam iam inde arripiũt, primi quiq; inter nostrorꝝ cornua intercæpti mediæ legioni cædendi traduntur. Vnus erat cuneus hostilis/ quẽ neq; dimouere poterat loco Scanderbegus neq; penetrare audebat, ita in eo loco uelut munimenta quædam fecerat numerosior Barbarus. Alybassa ibi (ut mox apparuit euentus) totius exercitus robore, ac fortissimorꝝ quorũq; armis stipatus iam diu inclinatam belli fortunã sustinebat. Aidinus quoq; in media acie iam cuncta Barbarorꝝ cruore repleuerat, ferocior hic q̃ alibi mars incrudescebat. Nam quũ obsessus fermè hostis nihil sibi præterq̃ arma superesse uideret, in ferrum quo poterat acrius/ne inultus caderet, ruebat. Traxerat præterea illuc & alios fortuna, atq; infęlix belli error, plęrosq; etiam auditus casus suorꝝ ad sociis ferenda auxilia impulerat. Itaq; quo densior Barbarus erat, eo longior pugna, magisq. ambigua fuisset, ni Vranacontes mox irruptione facta/ & uiribus pariter animisq; recens fesso iam & labanti hosti se immiscuisset, & quicquid erat reliquiarꝝ hausisset. Segnior autem idcirco eques est barbarum adortus, ac laborantibus fermè suis succurrit, Nam quũ cornua utraq;/& prætoriam cohortem totis signis implicita uidisset ne subsidiis omnibus acies nuda penitus remaneret/tutius erumpendi tempus captauit/Ad unũ itaq; concisi sunt omnes præter trecentos/in quos inermes tendentes dexteras/ac uulneribus propé confectos belli iure sæuire Castrioto non uisum est.

Cędes barbarorum.

Victrices igitur post hæc confecta/legiones/eo belli labore peracto ad Scanderbegum/ingenti gaudio/atq; clamore tendebant/ubi lęta omnia inueniunt, Perfregerat nanq; cuneum omnem Croiensis miles, & ingenti edita strage Turcarꝝ ducem in fugam conuersum late sequebatur, Vbiq; sanguis & cædes/ubiq; gemitus morientiũ audiebatur/ Alii uincula captiuis iniiciebant/ alii deformem truncum relinquẽtes speciosum imperatori munus hostile caput seruabãt. Diripiebant castra plures/prout cupidiora sunt prædæ mortalium ingenia/ Itaq; uictor ex omni parte exercitus tam præclarã uictoriã recensebat uix ipsi credibilem uicto, & ingentem tam exigui temporis operã mirabatur (pugnatũ est enim a sole orto ad tertiam horam diei) Cæsa sunt eo prælio barbarorꝝ ad. XXII. milia. Viuorꝝ duo milia capta/Signa militaria. XXIIII. Ex uictoribus pauci cecidere/ uix. CXX. feruntur/licet ulneratorum maior longe fuerit numerus. Ita tam magnam uictoriam illo die Christianus tulit iuxta omniũ spem / atq; expectationem quum nihil defuerit eo prælio / quod non solum inuitare ad res bene gerendas fortunam/ sed cogere quoq; posset / Non tempus / non locus / non rerum omnium exactus ordo/ non iustior pariter / eademq. necessaria pugnandi causa. De ducibus postremo/ militeq. id ausim dicere/ Leonum eo die leones ductores fuisse. Veterani horum non minima pars fuit, qui cum patre quondam ipsius Scanderbegi militauerant / ut non milites sed præceptores quosdam militiæ electos crederes/ Ita debellatum uidebatur / si eo uicissent prælio, & semel hostis animos fregissent.

Direptio castrorum.

Numerus cęsorum/ captiuorumq.

Parta uictoria Scanderbegus totã eam diem noctémq; quietissime in castris transegit, Mane uictoria inflatus ad alia intendit animũ. Cruentũ adhuc militem ad non minus gratum opus hostilium agrorum direptionem alliciens his uerbis.

PVGNASTI Hucusq; mihi miles/pugnasti patriæ/nunc tua te euocat militia/nunc propria inuitat fortuna/ Vides late stratas uirtute tua hostiũ legiones/ Recenses ingẽtia facta,& quanta apud me pro sudore hoc/ pro sanguine/pro his belli laboribus exhaustis uos pręmia expectent taciti fortassis uobisipsi spõdetis/ Non fallam quidẽ expectationẽ uestram quantũ in me erit/Ita & publica/& priuata quenq; apud me laus manet/Si modo laude sola (ut nũc liceat iocari uobiscum) militũ ingenia pascũtur/ Aliud nihil adest hodie mihi quo fortes honorem dexteras/sed & si affati essent omnia & manu ipse mea darẽ uobis/ Quid gratius/ lętioresq.(arbitrio alieno) accipere potestis/q̃ quod quisq; sua captũ manu domũ ouans retulerit? En iacet nõ longe hostilis ager rerum omniũ opulẽtissimus.Pręsidio per uirtutem exuistis/Nũc prædam uobis dimissam per summũ captate ocium, & quos nũc uidet hilares patria/sentiat late uictores hostile solum, quãdoquidem nõ minima est hæc tã bene gestæ rei accessio futura/ Vt tamẽ hodierno prælio & a me aliqua ex parte uos honoratos dicant mortales, neq; miles militi inuideat/ quũ omniũ ęqua fuerit in bello uirtus/Occisorum hostium equos pedes habeat sibi, & oẽs equites esse iubeo/Læti nunc igitur me ad hæc dulciora perfunctæ militiæ præmia superis bene iuuantibus sequimini. Adhortationẽ hãc miles iampridem intentus clamore undecũq; prosecutus est.Ruũt omnes in partes nullo discrimine habito sine ordine/sine duce/contemptu ac negligentia quadam orta ex re(ut fit) bene gesta/Sed cautus princeps nunq̃ satis fortunæ fidens distulit eousq. desyderia suorum donec missi exploratores tuta oïa ab insidiis nunciarũt/ Tum libera populatiõe permissa effusus passim eques hostili terræ/agrestibus bonis/pecori/ipsis deniq; arboribus recenti inflatus uictoria insultat/ Nulli rei parcit/ cui ferro aut igni noceri posset/præterq̃ sexui/ ac ætati. Præda undiq; ea cõtentione agebatur/ ut alter nunc belli tumultus ac pugnantium plena omnia uiderentur/Non quenq̃ uulnera tardabant(plures nanq; & eorum qui saucii excesserant prælio ea cupiditas traxit) Euanuerant recentes sudores uiris/Non labor ullum/non onera grauabãt/ Nulli copia saltem (ut fit)fastidium faciebat. Ita mœstior miles quædã quæ ferre non potuit reliquit/q̃ alia lætior tulit.Quũ satis populationibus datũ esset & per agrum hostilem ad sacietatẽ usq; sæuitũ/Scanderbegus signum proficiscendi dedit/Onustus præda milles nulla facta mora ingenti gratulatione sequebatur.Deridebant duces ignauiam suorum,q ex fortissimis bellatoribus abactores pecorum, & ex Albani nominis propugnatoribus ouiũ custodes facti essent/ accusabántq; ultro nunc hos/nunc illos alternis cauillantes uerbis. Quid si Alybassa cum fracti exercitus relliquiis uos tales nunc ex aliquo loco aspiceret tam sordida trahentes impedimenta, & auari præmia militis/nõne puderet magis/magisq; cum tam pudendi uictoris? & crebro suorum ignauiam increparet / q ab huiusmodi superati fuerint,& bellicam laudem cesserint uobis? Ita iugi lætitia festiuus miles per

Adhortatio Castrioti ad milites suos ad agrũ hostilem diripieñ.

multiplices iocos/cantúsq; uię labores leuabat/donec castrorum suorum custodias pro uallo prodeuntes ingenti clamore salutarunt/nocte illa in castris transacta uix dū satis certa luce Scanderbegus uasa colligere iubet/& ad regiam urbē Croiæ cum uictore exercitu pergit ire/multitudo per uias omnes effusa uictores tum publice omnes/tum priuatim singulos appellabat/prędę magnitudinē quisq; admirabatur/ noui equites uix à suis cognoscebantur/gratulationes factæ p multos dies,& laureatę litterę/ac signa quædā militaria ad oēs Epiri regulos missa/alia affixa tēplis sunt/ex quo insignis iam ille annus ea parta uictoria erat/multo tñ insignior futurus illa christiana clade ad Varnā accepta/sub idē nāq. tempus quo hæc in Epiro gesta sunt/Hungari cladū omniū antiquarum/ac recentiū obliti arma/bellumq. aduersus turcas summa ui parabāt/ Ita nō contenta tot spectaculis fortuna seruatos nup/ac uix respirantes prioribus malis hoies ad funestiora euocabat picula, & in statutū iāpridē discrimen suū quenq. fatum rapiebat/Vladislaum itaq; Regem cū omni propé Hūgaria/Polloniaq. ad id certaminis instructū sequebatur,& Iulianus Sancti Angeli Cardinalis cū militibus crucesignatis eam periculi sortem tā cupide / q̄ fortiter subiturus / Aderat & cum Valachis suis Hunniades totius regii exercitus ductor/ Mouit tamen omnes in tanti belli apparatu Scāderbegi fama/ recensq. de barbaris uictoria,maximū rati non incrementum solum copiarum,uerum certissimā fore tādiu cupitę rei spem, si ipsum cū exercitu suo hostili adhuc sanguine cruento Hūgarici belli apparatus habuisset/Quare summo æque desiderio omniū/ atq. celeritate/ quā & ingruentis propé mali species/ & res quæ iam inde uidebantur dubiæ futuræ poscebant,Litteræ ad eum in hanc sententiā datę.

Præparatio Hungarici exercitus ad pugnā Varnensem contra turcas.

Attē. forma lrarum Vladislai Pannonū regis ad Scāderbegum.

VLADISLAVS Hungariæ & Polloniæ rex Scāderbego Albanorum principi.S.P.D. Distulit fortasse in hoc tēpus fortuna serā istam gratulationē nostrā, quo non tantū hodie tibi ob recuperatū fœliciter imperiū/ sed pari etiā prudētia fortitudineq. defensum duplici rei prosperę euentu gratularemur/ Et gratulamur itaq. nec tibi tantū,uerūetiā christianis oībus q; tanta sit benignitate deū per uirtutē nunc tuā rei christianæ accessio facta. Quādoqdem non minima semp inter cætera mala nostra clades illa ducenda fuit Epiroticæ gentis amissio.Quū iniquis sublatus fatis Ioānes Castriotus pater tuus princeps(ut audio) de omniū animis optime meritus/ Neq. tibi in aliena degenti potestate regnū auitum filio tradere, Neq. aliter ab Amurathe oppressus imperio suo cōsulere potuit, Et uiueret utinā nunc fœlix eo nato parens,Qui omniū supasset fortunā/si te ante uidisset,q̄ á uita discederet,Ita unus plané uideris mihi (pace omniū dixerim) hac tēpestate princeps sicut omnibus animi/corporisq. bonis/Ita diuino quodā fato prędítus,cuius auspiciis nō solū tuta impostenum omnis Epiroticæ terrę ora futura sit,sed cūcti prętereа populi a corpore Macedoniæ impii nefario Ottomanorum latrocinio iāpridē dirrepti in antiquā formā iuris/ac ditionis suę redituri.Quid enim (ut cætera tacеā/quæ & apud barbaros uel puero tibi olim tanta indies crescente inuidia maximū nomen pdiderūt) uictoria illa speciosius?quā nuper Alybassa cū tot copiis cęso/fugatoq. partam tibi ingenti admiratione æque audiuimus/ ac credidimus/

Sed adest nunc Scanderbegi Diis agentibus, qui te exacto quodã consilio in hæc difficillima tẽpora christianę reipu. reseruarũt, Maioris penitus tibi gloriæ materia/ Subest occasio cõtra Amurathẽ oẽs ueteres/ nouásq; tuas/ ac tuorũ iniurias ulciscẽdi/ nec priuatas istas tãtũ, sed & publica id genus mala/ atq; tot oppressę ne dicã extinctę iã fidei ludibria/ Si cũ uictore exercitu tuo isto nõdũ desperatis rebus nostris adesse uelis/ Inuitant te ad hoc oẽs Hũgariæ/ & Pollonię Principes, ac uiri fortissimi/ Inuitat Iulianus Sancti Angeli Cardinalis cũ piis illis christianę salutis militibus iãdiu nobiscũ in armis instructus / Nihil præter tua signa expectamus, Quã si nunc oblatã ultro à Diis ĩmortalibus occasionẽ non reiicis, debellari posse penitus palã oẽs affirmãt, Expelliq; turcas/ & à tã diutina Europæ possessione deturbari. Omittendũ itaq; hoc loco apud te omne adhortatiõis genus censeo pro ea causa, quę defensa/ salutem/ lucẽ/ libertatẽ/ omissa ominari horreo quæ ferat, Satis nos hucúsq; tandẽ deseruiuimus christiani/ Cõflagrauimus iã oẽs/ dũ nemo incendiũ ad se traiecturũ putat/ Quid de Græco cernimus/ quãtũ de Triballorũ ĩperio? Iacturas demũ ipsas meas/ totq. exhausta/ ac exhaurienda indies mala quis recenseat? Quis fortissimos principes Hungarici imperii propugnacula/ per oẽs ætates amissos? & tot ualidissimos exercitus eodẽ funesto belli fato absũptos/ ac occidiõe fermé occisos? Ita ut nulla sit in Hungaria iã domus, nulla matrona luctus expers/ Audiũt hęc christiani prĩcipes, neq; mouet ullũ miserabilis sociorũ fortũa? Sic nos uelut piacula quædam luendis omniũ periculis hosti passim obiectari patiuntur, Vnus Eugenius Sanctissimus Romanæ rei præsul/ & Philippus Burgundiæ dux afflictæ fortunę onus nõ detrectarũt/ Alter Iulianũ hunc cũ præclaro nobis milite adiunxit, Philippus classe instructa/ & in Hellespontũ usq; missa turcis transitum quantũ in ipso fuit fortiter ꝓhibuit/ Alia nũc nobis spes propinqua subest auxilii optandi, quare ultro nũc te ad tã necessariũ bellũ euocare / tũ uirtus tua in primis cognita suasit/ tũ rerũ omniũ nostrarũ periculũ discrimenq; coegit/ Cæterũ cũ ignoret nemo q̃ id nũc sis incõmodo acturus tuo ꝓpter recentẽ adhuc domesticarũ rerũ tumultũ/ & uix dũ paccatũ nouiter redẽpti imperii statũ. Id te mouere nõ debet/ cũ & tibi pręclarissimũ nomen hac expeditione sis pariturus, & hoc præsens beneficium apud minime ingratos animos sis collocaturus. Quod enim prior tu hodie pro salute nostra/ dignitateq. feceris/ id nos pro tua laude/ & imperii incremento semper faciemus. Vale Ex Buda regia nr̃a. III. Nonas Iulii. M.CCCCXLIII.

Alybassa iã ad Amurathẽ (licet plures eũ cladis nuncii pręcessissent) fracti exercitus reliquias traxerat/ Grauiter eũ repręhensum ferũt ab Ottomano, ꝙ nequaq̃ credibilem dicebat tã ualidũ exercitũ penẽ deletũ sine aliqua uel ignauia eius/ uel temerario in fortunæ se cõmittẽdo cõsilio, Nunc proditũ fuisse exercitũ/ nunc hostiũ insidiis oppressum ob ducis uecordiã clamare/ Nunc in conferenda manu tutiorẽ locũ hosti relictũ, Vnde sic facile tanta suorũ strages edita esset/ Alybassa licet hostiũ se insidiis præuentũ. quæ prudentissimũ queq. fallere potuerint/ negare nõ posset/ excusare tamẽ se in aliis militũ fidẽ implorãs nihil in eo præter fortunã repręhẽdi posse/ Non ordinẽ/ nõ disciplinã militarẽ/ non ducẽ militi/ non militẽ duci

Atq. Alybassæ rephẽsionẽ ab Amurathe factã, Excusationẽ ipsius petentis frustra ab Amurathe nouũ exercitũ cõtra Scãderbegum.

defuisse. Non aciem iniquo loco locatã/ non ẽ castris importuno tempore eductã/ non fugæ memorẽ fuisse, nisi castris ab hostes direptis/ & salute penitus in armis desperata/ Sed experiretur iterum fortunã eius cõtra Scãderbegũ/ excogitasse se uiã qua luctuosam eã uictoriã illi esset facturus. Mouebant iam Amurathẽ uana Alybassæ uerba, & maiori in Scãderbegũ ira cõcitatus iubebat delectũ protinus fieri, instaurariq; eius exercitũ/ ni Satrapę, ac purpurati eius, Calybassa pręsertim consilia illius/ & animũ eo labantẽ reuocans/ aliã belli molem instare diceret/ Epiroticã expeditionẽ tuto & differri/ & omitti posse/ Nunc Hungaricos instare tumultus, in quibus curã ipsius omnẽ exhauriri debere conduceret. Allatæ interim regiæ litteræ mouerũt maxime Castriotũ, neq; belli unq̃ aut iustior causa/ aut pulchrior materia uisa est/ tamen ne quid inconsultis his ageret/ quoꝝ maxime opera in gerendis rebus usurus erat/ coactis ordinibus optimatiũ suoꝝ/ frequenti cõsilio regias litteras coram illis legi iussit/ ubi nemo omniũ est inuentus/ qui id bellũ recusandũ sentiret/ quũ accenderet æque cunctos ingentibus iraꝝ stimulis, & pauidas fermẽ maioris cuiuspiã mali mentes sollicitaret tanta indies crescentis Ottomanę rei magnitudo, & moneret singulos miserabilis reꝝ christianaꝝ status/ & inuicta quondã hungarici impii fortuna, quã si oppressisset Amurathes publicũ/ priuatũq́. quisq; sibi fatũ ante oculos ꝓponebat/ quũ nihil foret usq̃ uiriũ quæ melius tãdiu inclinata rẽ christianã sustinerẽt, & datũ tot uictoriis hostẽ tã æterno bello/ pariq; odio reprimerẽt/ spes ꝑterea hominũ ita prosꝑo illo belli euentu aucta fuerat / ut traderẽt ubiq; se ea fortuna usuros/ quũ neq; ducẽ/ neq; hostẽ sibi/ sed locũ tantũ mutandũ cernerent/ Conciliare postremo sibi potentissimũ ea ætate regẽ ad pleráq; fortunæ/ & casuũ humanoꝝ uarietates unusq; uel apto uitæ discrimine cẽsebat/ De auxiliis itaq; dandis sine uariatione decretũ/ De numero militũ/ & q̃titate copiaꝝ ducẽdaꝝ uariatũ aliquantulũ/ & cõsultatio ad noctem tracta/ Multæ hincinde dictæ fuere sentẽtię/ aliq qnq; milia militũ/ alii octo/ pauciora plures decernebant, neq; exhauriendã armis prouinciã/ quũ oĩa bello arderẽt, & adhuc forsan infensus hostis ĩ limitibus Macedonię esset, neq; depugnatũ crederẽt Alybassa semel uicto/ Amurathis neq; uires fractas/ neq; aĩos ulla ex ꝑte diminutos/ sed iritatos magis/ De Scãderbegi quoq; profectiõe dubitatũ à nõnullis/ actũq́. ingenti cõtentione auxilia tantũ mittẽda regi/ Ipsum sine multo suoꝝ incõmodo/ ac discrimine reꝝ omniũ uix dũ firmati regni curã relinquere nõ posse/ Maximũ fore domi/ militiæq́. si opus sit/ in eo momẽti/ nescire populũ Albanũ alii parere principi/ augeri indies oĩa/ florere ꝑsenti eius cõsilio/ absentẽ plena oĩa squalore ciuiũ/ & lugubri quodã situ animoꝝ omniũ generꝝ multitudinis habituꝝ/ Scãderbegus quãuis nihil erat de pristina sñia mutaturus/ Cũ tñ neq; his de ꝓfectione sua/ ne ciuiũ amorẽ/ suoꝝq́. beniuolẽtiã spernere uideret/ dissentire palã posset/ neq; illis de paucitate militũ contradicere ne inuitos ad bellum alienum trahere, & ꝑiculi alicuius auctor esse uideretur/ Tacendũ sibi tunc ẽ re non minus cõmuni/ q̃ sua/ esse duxit. Sustulit tamẽ eas oẽs contentiones, sædauitq; tot uno tꝑe motus animoꝝ auditus tum Pauli Duchagini sermo/ & concitatus in primis/ & tanto principe dignus.

Quid Scanderbeg cum ducib⁹ & ꝓfectis suis sup auxilio ferẽdo Vladislao regi senserit.

QVO ſim genere uobiſcū orationis hodie uſurus Principes Albani,& in quā ueſtrū ſententiā iturus expectatis oēs cupidis fortaſſe animis / ſed fruſtra id quidē, quū neq; ex Scāderbegi/neq; Epirotici imperii dignitate mihi quicq̄ elocuti uidemini (cū præfatione honoris ueſtri dixerim) licet primæ ſint leges cōciliorꝫ ſicut libere loquēdi/ita patienter audiendi. Quoniā (quantū ad haſce Hungarici belli cōſultationes attinet) illam ego & ꝓbatiorē longe ſententiā dicerē,& æquiori animo audirē,quæ nullū penitus regi auxiliū accreuiſſet, ſed uicina incēdia piculaq. aliena domeſticis malis/ac propriis neceſſitatibus poſthabēda cēſuiſſet/ Quid.n. magis ridiculū quæſo q̄ nunc octona milia hominū/nunc quinq./nūc pauciora(ſi diis placet)ad tanti belli molem cōputari à uobis? Quaſi tanta cōtentione potentiſſimū regē ad ultimū fermé certamen eā militū paucitatē ab Epirotico nomine exigere credatis? Sequetur is miles Scanderbegum in Varnēſes campos? ubi tot omniū publicis/& priuatis uotis expectatur/ Videbūt tot proceres Hungariæ,& chriſtiani exercitus ducem principem ueſtrū/quē tanta ubiq; fama præceſſit/non cū aliqua exercitus ſpecie/ſed quadā potius prædonū ſimiliori manu é cornu ſuo prodeuntē/Nanq. ſi (quod dii omen auertāt) uinci illum cōtigerit/Victū merito aduerſis fatis hoſtes irridebunt/& ſui magis,ꝙ in alienis locis eū hominū numerū duxiſſet/qui uix domi eſſet tutus/Victorem modica laus/minora manēt pręmia/ Sed mittenda alius auxilia nouo cōſilii genere hortatur/tenendū domi Scanderbegum/habēdā ciuiū rationē habendā multitudinis inconditę/ quæ ęgre alterius imperiū ſit paſſura.En eó iam uertitur omnis diſputatio noſtra Principes(ut nūc dicebā)ut aut denegetꝭ omne penitus auxiliū regi/aut alium uos animū induatis. Mittemus ſcilicet Hūgaris pręclara hæc belli præſidia ſine Scāderbego,in cuius nomine ſolo plus eſt illis pręſidii futurū,q̄ ſi oēs ſecū nos habeant cū coniugibus/ liberiſq; noſtris,quē ꝑcipue inuitant oēs/quē ſinguli expoſcūt.Mittamus igitur ſi quiſq̄ eſt qui proficiſci uelit/Non poteſtis ciues in ocio ſine Scanderbego diē unū trahere.Poterit armatus miles aliena ſequi auſpicia? Non domus/non patria tuta ſine eo uidetur uobis/tutus erit in alieno ſolo miles procul ab aſſueto imperatore? Quid igitur agendū? abhorrent Hungariā copiæ ueſtrę ſine Scāderbego/Vos patriæ amor/ac ciuiū beniuolētia mordet. Illud nō uultis/hoc nō poteſtis Principes/ oportet itáq; uos aliter animatos eſſe/ſi Vladiſlai deſideriū non reſpuitis/ Ego & maximū delectū quo celerime fieri poteſt modo habēdū cenſeo/ & propoſiti belli occaſionē ſuſcipiēdam, neq; formidandum cuipiā de patriæ ſtatu,quū aliis nunc Ottomanū imperiū diſtineatur curis/Victoriā præterea indubiā ex huius prælii euentu qs nō audacter ſpōdeat ſibi? niſi cui ſuū ita edoctū ingeniū pauorē facit. De Scanderbego uero id unū nemo ueſtrū negauerit/facilius uos inuenturos uirum,qui ciuibus ueſtris in pace/& iure reddendo/ q̄ ferrum tenentibus militibus præſit/ſed ne ad hoc magnifica tantū uerba attuliſſe uidear uobis/Ecce cū quinq; milibus armatorꝫ me ipſum Hungarico bello pro Chriſti fide in primis & ueſtra omniū ac Scanderbegi dignitate offero, & ſi ita res ferat deuoueo. Mutauit repente omniū animos cū acris Pauli oratio,& liberalis promiſſa opera/ tū magna

Oratio Pauli duchagini ad Scāderbegū/eiuſq. duces,& pręfectos.

uiri auctoritas apud omnes Epiri principes/& Scanderbegum pręcipue/q & ipse omniũ primus in eam sententiã discedens laudare tunc palám eum de omni acta uita,& unũ illa die uere pro decore omniũ locutũ, Fœlicem dictitans rem Albanam/si multos eius propositi principes haberet/Erat hic Paulus (ut retulimus) tũc Epiri non ignobilis/neq; pœnitendaꝝ uiriũ regulus/religionis pręterea, exactiori quodam inter cæteros cultu maximo in honore apud omnes,pręclara illa familia ortus/ex qua tot bellicosissimi ducęs processere/ Nicolaus præsertim Pauli filius/ qui in bellica laude paternos/auitósq; honores longe superauit. Huius extat adhuc inuictæ uirtutis/ac non mortalis (ut ita dicam) dexteræ monumentũ illud in Peneropoli urbe Thraciæ:quæ nũc uulgo Preserem ab incolis dicitur/ubi affixæ relliquię hostilis scuti,quod in prœlio quodam recenti hominũ memoria eodẽ gladii ictu ita transuersum secuit, ut & pugnantis barbari manũ inutilem deinceps bello reddiderit,Non ab re uisum est hoc loco parũper à propositi negocii tenore diuertisse/ut & patrẽ laudatiorẽ in filio ostenderẽ/ & tã insigne uiri facinus edaci obliuione/ac ingrato silentio non aboleretur/ De Hungaricis rebus cura omnis/ ac potestas ad Castriotũ delata,ageret/iuberétq; omnia/quæ è sua/generísq; Epirensis dignitate/utilitatéq; censeret/Qui ne diutius Vladislai desiderium in ea reꝝ necessitate remoraretur/anteq̃ edictum aliquod de habẽdo delectu proposuisset/ Regium nuncium traditis huiusce generis litteris,mox à se dimittit,maximis itineribus proficisci iubet.

Cura oĩs de delectu habẽdo Scãderbego demãdat

Forma lraꝝ/ & rñsio Scãderbegi ad regem Vladislaum.

SCAN derbegus Epirẽsiũ Princeps Vladislao hũgarię/ac pollonię regi.S.P.D. Accepi litteras tuas lętícia/desiderióq; pari Inuictissime Regũ, quas quũ in maxima ducum meoꝝ frequentia legi iussissem/ Nemo omniũ est auditus/qui tam iusti belli occasionẽ à te oblatam nõ ultro adeundam censeret/ Ita & publice oẽs, & priuatim singuli dicere/gratius quicq̃ hodie à diis immortalibus sibi tribui nõ potuisse/q̃ ut & optimum regem aliquo sibi non ingratorum animoꝝ officio deuincirent,& rei christianæ simul tam oportunam operã præstarent. Gauisus sum maxime ipse in ea meoꝝ uoluntate tum tua in primis/tum cõmuni causa/quũ ita animatos pro christi fide/& affectos tibi milites nostros/& omniũ generum ordines uel sine ulla adhortatione mea uiderim/q̃q̃/quis nisi diis pariter & hominibus inuisus tam iustissimũ bellum recusauerit/ut nullus sit religionis pudor,nulla cõmunis periculi rõ/ pro eo rege/ad quẽ ꝙ regnamus christiani/ꝙ uiuimus/ꝙ spiramus/ꝙ loquimur/unice referre/& possumus/ & debemus/ qs nõ arma libẽs sumpserit?& in apertũ etiã ruat discrimen pro hungariæ populis,quibus tanto malo/ sanguinéq; per oẽs ætates christianæ salutis defensio stetit, qui uel ab ipsis propé incunabulis æterni hostiũ nostroꝝ hostes christianæ sese dignitati iam inde deuouerũt/Vtinã uellet Deus optimus/maximus Vladislai,ut possem ipse ad hoc pręclarum bellum tibi tantũ afferre uirium/quantũ sum animi/& cupiditatis allaturus/Non iaceret diutius fortasse in eo squalore Europa ab impio oppressa Amurathe/Non uelut piaculo quodam alioꝝ fumarent totiens hungarico cruore Basilienses ac Varnenses campi, & Epirotico sanguine omnis Macedoniæ angulus/

Periimus iam omnes, dum quisq. sibi se tantũ natũ existimat, Sed quid nunc ipse mecũ has inutiles querelas iacto, & nequicq̃ conqueror? profecto neq̃ uirium me meaꝝ pœnitet omnino, neq̃ si secundis diis acies tecũ mihi ad tam fœlix bellum coniungere licuerit/fortunæ nostræ christianum nomen (ut arbitror) unq̃ pœnitebit/Ad ea nanq̃ .XV. milia militum, quæ in Macedoniæ finibus nuper Alybassam fuderunt, totidem adiicere in animo est, Cum quibus q̃primũ integrum fuerit ad uos iter arripiam, signa tua in oẽm euentũ secuturus. Vale. Ex Croia pridie Nonas sextiles/M. CCCCXLIII.

DATIS ad Regem litteris, Ipse toto animo ad delectum faciendũ se cõuertit. Copias, quas cõtra Alybassam habuerat primũ omniũ iubet instaurari/ Multi integri quoq. abstinere ab eius belli apparatu nihil prohibiti ab ipso, Ita neq; inutili alicuius/& omni uoluntarioꝝ opera usurum se ad eã rem statuerat/Decreto inde per prouinciã interposito. mox. X. milia hominũ scripta/Paulus quẽ nup in cõcilio uerbis declarauerat animũ, factis tunc pulcherrime aperuit. Nã procedens inter primos. V. milia lectissimoꝝ militũ/seq. cũ illis Scãderbego tradidit/Tunc domesticis rebus/ac prouincialiũ negociis prius compositis, omni recensito exercitu Castriotus ordines distinguit, ac diuisis/ ut operæprecium uidebatur legionibus, suos quibusq. ductores dicit, uelut iam inde bellum hungaricũ esset auspicandũ/ Deinde pro uictoria supplicationes ab omnibus factæ/Nunq̃ ab Epirotico bellicosiori magis/q̃ religiosiori populo tot precibus deus fatigatus/ Ita ab ituro extra patriã milite nullis uotis pro reditu parsum/Sic diuinis, humanisq̃ rebus rite peractis abstractus à patria miles aliũ iam sibi animũ induerat/Sola hũgarici belli/sola assueti/ac fędi nuper in sanguine hostis species ante oculos obuersabať/Magno itaq. gaudio iam Mysię fines intrabat signifer, Quãdo uel fortuna imitis/uel ĩmotus fatoꝝ ordo/uel supplicio qdẽ propior apud superos sordiũ christianoꝝ indignitas. Vnius hoĩs perfidiã excitet ad ea omnia impedienda/turbãdaq., & simul perpetuos hũgaris luctus/ac tã insignem cladem nomini christiano infligendam/ Erat hic Georgius uuchouichius/de quo sępius mẽtio facta nobis est, tũ eius puincię princeps Despotes Seruię uulgo dictus/ita sumpto uocabulo/uir (si quicq̃ ista ad bonos mores prodessent)/& corporis decore/ac maiestate oris nõ uulgari/ Facũdia uero/ac sermonis grauitate/si quis alius uenerabilis/Familia nobili/uetustissimaq;/ætate qdem prouecta/Religionis aũt, & fidei (ne id scelerꝝ eius omittamus) neglector, ut nullus fermé deoꝝ cultus in pniciosissimo hoĩs caderet ingenio, ęque & christiana pcepta, & Macomethi leges spernebat/Semel quũ diu post hoc Varnense prœliũ nonagenarius senex Meumethẽ fugiẽs i Hũgariã ad auxilia petẽda uenisset/agẽti multa secũ de christi fide Ioãni illi Capistrano rñdisse ferť/Laqueo citius uitã finire psuaderi sibi posse/q̃ imbutas patrũ traditiones relinquere, Sicq. abiisse è conspectu iterantẽ sępius malle se à ciuibus suis infœlicem principem, q̃ delirũ senẽ dici/Is igitur turcaꝝ tũc enixe partes fouebat/tũ ob collocatã in matrimoniũ Amurathi Cathagusinã filiã, tũ propter odiũ in Hungaros, Ioãnẽ pręsertim trãsiluanũ, Cuius quũ opera olim (ut in liberatione Scanderbegi supra retu-

De nũero copiaꝝ, & pfectiõe Scãdetbegi in auxiliũ Vladislai/ De supplicatiõib⁹ decretis ob eius discessum/ De impedimẽto trãsitus Castrioti p Mysiam a Georgio Vuchouichio pricip.

Georgius Vuchouichius. Despotes Seruiæ.

limus)contra Amurathem adiutus esset/& in regnum restitutus,quædam Seruię oppida, quæ Hunniades in uirtutis mercedem retinuerat/ non reddita sibi æquo animo perferre nō poterat/Quare audito Hungarici belli apparatu,& Scanderbegi aduentu, transitus ei omnes uias, & itinera præclusit, Conatus est nequicq̃ Scāderbegus monere per nūcios Despotē/& lenioribus uerbis agere. Ne maleficio præoccuparet se,quando nulla subesset iniuriæ causa,& hostē uellet ex amico/uicinóq; simul/& totius Hūgariæ, & Epirotica in se arma sollicitare/à tergo/à fronte hostē omni tempore habiturū,nisi nunc ad se cū Vladislai copiis iungendū liber legionibus suis pateret aditus/ne patiat̃ grauē aliquā iacturā rei christianæ, quæ/& se pariter cū omni impio exhauriat/Dū tantū filiæ eū amor Amurathi cōciliat,Satis/& generi pfidiā/& Hungaroꝝ beneficia expertū/Quū nihil pdessent hęc apud pditū hominē,neq; ullā nisi in armis spem erūpēdi cerneret Castriotus, quāuis molestū erat/& piculosum uidebat̃ iā inde belli labores ordiri,qui recētes suoꝝ uires aduersus regiū seruabat exercitū, uiā tamē ferro aperire si posset/pulchrius est uisum,Dū sic in Mÿssię finibus irritatus Epirensis exercitus per multa incōmoda moram trahit,& Scanderbegi iter Despotes tardat magis,q̃ impedit, Erupisset.n.tandē quāuis non incruento milite,& uicisset oia ptinax ducis uirtus.

Vladislaus interim tū litteris Scāderbegi erectus,tū magis fato trahente ductus Valachia trāsmissa,danubióq; supato cū copiis christianis Varnā attigerat,ut inde p plana locoꝝ itinere faciliori in Romaniā signis infestis pgeret/campestris is locus est in Mÿssię finibus ab alia parte situs/nobilis iamdiu tot exercituū strage, & inuisum uel fortissimis bellatoribus solū,Amurathē tñ cū hostilibus copiis interim hungarus alacribus animis,& ingenti cupiditate expectabat,nullo loco satis/temporeúe detrectaturus pugnā/ubi hostis facultas adesset.Turcaꝝ exercitus segnior aliquātulū præter spem omniū christianis occurrit,Nā quū Amurathi græcoꝝ,& suoꝝ etiā/qui in Europa manebāt,fides suspecta esset/exercitū/ex asiatico milite cōparauerat,sed qa classis Romāna. Philippiq; freti traiiciēdi spem abstulerat,diu inops animi trepidabat,magisq; cōsulebat,donec christiani qdā (si uera est fama)ea Ottomanū cura exoluere,polliciti nauibus suis accepta mercede copias in Europā trāsportare,sicq.in angusto quodā loco,quod inter Propontidem, & Euxinū pelagus spacii interiacet, Europā ab Asia discriminās,Asianus trāsuectus est,aureo nūmo à singulis uectori tradito,centū milia fuisse ferunt,quū tam imensis copiis Amurathē aduentare fama p̄monuisset,Vladislaus/cæteriq; auxiliarii principes de fuga agere cū suis cęperūt, & dum integrū esset,consulendum saluti omniū,Barbaro cum ea multitudine uenienti,sine maxima totius exercitus pernicie occurri nō posse,Vnius tamē Hūniadis sententia uicit,qui per maximū cōtemptū hostis omnem ex suoꝝ animis fugæ memoriā aboleuit,quū expertum se totiens turcas diceret,Plus nominis semper/q̃ uiriū ad bellum afferre cōsuesse, Demptóq; eo nominis fulgore fœminas certe fore,atq; longo interuallo Hūgaris impares,Expectatus itaq; hostis est, Quo uiso Hūniadem/qui cæteroꝝ prius arguerat timorē,præsenti tamen re,& periculo perculsum fugā suasisse regi ferunt,

Vladislaus ꝑperat ire uarnam locū pugnæ,q̃ Amurathes ĩ lōgū ꝑtrahit, q̊ad nouus miles ex Asia ĩ Europam in sui auxiliū traiiceret.

Multáq; hic de illo sinistra uulgata sunt fama,& quod in ipso pugnę ardore,dũ Vladislaus fermé uictoriã é manibus amurathi extorsisset/cũ decẽ suorũ milibus aufugisset nõnulli ausi sunt affirmare,Ego in re tã incerta maluerim seq illorũ sentẽtiã, qui nuncii postea/& relliquię eius cladis ad Scãderbegum in Macedoniã uenere. Hũniadẽ ęque uisas/ac auditas turcarũ copias cõtẽpsisse, in bello pari aio/ac uirtute usũ,primóq; fermé ĩpetu Europę/atq; Asię pfectos maxĩa edita strage ĩ fugã cõuertisse/eosq; terga hostiũ cædendo late insecutũ/Donec ex alia pte Vladislaus spreto Ioãnis cõsilio,qui illũ é castris egredi phibuerat,nisi se cũ uictoria reuersũ uidisset,tũ suorũ quorũdã funesta adhortatiõe impulsus/qui diceret Ioãnem regis gloriæ inuidisse/& idcirco ab eo in castris relictum,ut oĩs uictorię laus apud se foret,tamẽ ob ætatẽ impatiẽs, Adolescẽs.n.erat castris infęlici auspicio egressus in Amurathis cohortẽ impetu alacriter facto/aliquandiu circa munimenta hostium acrius/q̃ cautius dimicãs obtrũcatus est/caput eius hasta infixũ uisũmq; tũ desperatã iam uictoriã turcis restituit,Tũ hungaros,hũniadẽmq; hostiũ tergo instantẽ terga dare mutata fortuna coegit,Fugientẽ eũ postea in Seruiã Georgius cæpit, fœdeq. in uincula cõiectum nõ prius dimisit,q̃ illa/quæ diximus impii sui oppida habuit,Hic euentus fuit tã memorabilis belli, quod uictoris certe q̃ uicti maiori emptũ sanguine phibetur.Quãobrẽ Amurathẽ post exhausta iã hæc pericula mestiorẽ uisum obiurgatũ à suis dixisse ferũt. Nollẽ sæpe ita uincere poterũt merito me eqdẽ conqueri semp christiani de Despotis pfidia,qui Epirotica auxilia é plio subtraxit,Vt nulla.n.futura fuerit tot miliũ hominũ opa.Quid nõ excellens præstitisset? Quã nõ traxisset belli fortunam à Scãderbego/adiuta Hũniadis uirtus? Quid eo pręterea pulchrius spectaculũ ulla uidisset ætas? Fortissimi milites ambo qñ opus erat,idemq. optimi impatores/Viriũ ui maxima/uigore aiorũ pares. Fęlicior hic noster bellator/fortunęq. maiori afflatu semp usus/ut ex omni deinceps uitæ tenore apparuit.Prouectior Hunniades/& militia/& ætate iunior.hic plia licet pauciora,secũdo tñ oĩa fecerat euentu/singulari certamine non nimis/q̃ ordinario marte assuetus/& fœlix,Militũ animis accepti ambo,sed lætiori ingenio Scãderbegus.Hũgaricũ ille/ac Valachũ militẽ nũq̃ fermé mutauit/Hic italicorũ opa frequẽter usus in rebus gerẽdis,& eorũ cõsiliis armorũq. usu delectatus,Hostem nisi barbaricũ nõ nouit Hũniades/Castriotus ex italo bello/& neapolitani regni liberatione nõ minus fermé,q̃ ex barbaricis triũphis nominis sibi/& glorię uẽdicauit. Postq̃ fama christianę cladis iã ubiq; puagata est,& hũgarorũ exercitũ fusum/deletũq./Scãderbegũ adhuc in Mysię finibus degẽti/nunciatũ est.Dolore pene cõfectus/multáq; diu uoluens animo iã cõuersis signis abire constituit.Ne tñ inultus ex omni parte foret/dolor/& Georgii pfidia aliqua ulcisceret̃ re,mox infesto exercitu/Despoticũ,& hostilem agrũ irrũpens,lateq; depopulatus omnia igni/ferróq; absumpsit.Reuertenti in Epirũ passim Hungari,Polloniq./qui ex ea superfuerãt clade,ut quosq; fuga/fortunáq; sua contulerat,occurrebant,quos liberaliter habitos/cultósq;,& ut in calamitate tali pecuniis/ac multorũ cibariis Dierũ adiutos nauigiis imposuit,qui Ragusium transportati inde in Hungariã reuersi sunt.

Pugna hic in de cõmittit̃, Vladisla⁹ cũ exercitu suo obtrũcat̃, fuga Hũniadis ad Despotẽ seruię/ à q̃ capit̃/& in uincula cõiicit̃.

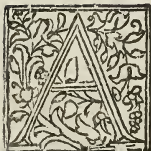
Verba Amurathis post uictoriã cõsecutam/perfidia Despotis.Cõparatio Hũniadis ad scãderbegũ.

Castriot⁹ cladẽ hũgaricã ægreferens agrũ Despoticũ dirripit atq; incẽdit.

Att.Scãderbegi erga relliqas uarnensis cladis humanitatẽ/liberalitatẽq.

MARINI BARLETII/ DE VITA/ ET GESTIS SCANDERBEGI.

LIBER TERTIVS.

MVRATHES Hungarico exercitu deleto/neq; uicto/riã est ulla ex parte/neq; arridentẽ fortunã ꝓsecutus/ ita ut di/minuti potius ex eo belli euentu/ q̃ aucti animi eius uiderent/ & tot uno tpe clades alia sup aliã abstinere tã uictores ab oĩs belli cupidine cogebant. De Epiroticis itaq; rebus, quæ dilatæ fuerant/eo consilio/ne duplici onere res Ottomanæ aggrauatę essent/nihil actũ est oĩno/Interrupit tñ oĩa/accenditq; sopitos/& ueluti oblitos iam iniuriaꝶ animos recẽtibus iraꝶ stimulis nouus/ac frequẽs nũcius/ nũc à Despote/ nũc à Macedoniæ finibus. Hostilibus undiq; armis/atq; Scãderbegi exercitu oĩa deleta/desertáq; ferebant. Iam nõ agroꝶ/non uillaꝶ esse/nõ cæteraꝶ reꝶ uestigia, cuncta ferro absumpta incẽdioq. arsisse/Agrestes trucidatos, nisi quos fuga serua uerat/christianum exercitũ pter subitaneas quasdã/& leues excursiones iã bis totis signis impune irrupisse, & tantũ abactũ prędę/agrestisq; patrimonii/ꝙ ex ea sola pecunia cõmode sit Castriotus Ottomanũ lõgo bello pulsaturus, Res christianoꝶ florere indies magis/Ociosos agrestes, Nunq̃ culturã agroꝶ omissam, omniũ reꝶ illis affatim copiã exhiberi, se pręter hostem assiduũ famẽ quoq; iãiã iminentẽ ti/mere/qa tot excursionibus semẽtẽ facere ꝓhibiti sint, Georgius q̃q; q̃relis cũcta re pleuerat, & generi auxiliũ implorauerat, Se desperatis fermé rebus turcaꝶ nõ de/fuisse, eorũq. pericula suo discrimine/& sanguine propulsasse, qbus uix ope deoꝶ omniũ cõsuli potuisset, & iminens exitiũ Ottomano imperio/ imperii sui corpore protexisse, Epiroticas copias diutius trãslato i se bello ne Hũgaris ab altera Mysię parte expectantibus iungerent maximis prouincialiũ incõmodis sustinuisse, ar/cuisseq./ac corpora suoꝶ pro munimẽtis Scãderbego ꝓpposuisse, Cogitaret i quo statu res turcaꝶ nunc, nisi Epirotica auxilia Hũgarico bello eius diligẽtia fuissent subtracta, qñ solę Vladislai copiæ tã cruentã sibi uictoriã fecerint, Nunc se ꝙ mi/seratus fuerit eius fortunam ad Hũgaroꝶ odia, ueteréſq; simultates Scanderbegi quoq;/& uicinoꝶ in se omniũ arma cõcitasse/ pœnãq. imerito eius beneficii luere, Scãderbegũ nõ Amurathem uictorẽ uideri ex Hungarico pręlio/ita cõposito ag/mine nũc suis, nunc eoꝶ finibus isultare, nihil iã se usq̃ pręter oĩa hostilia aspicere. Mediũ quodãmõ inter Hũgaros/Epirotáſq; bellicosissimos populos imparẽ fore eoꝶ uiribus, ni gener curã eius suscipet/quẽ ipse in angustissimis rebus tanto be/neficio poccupasset. Mouerunt maxime oẽs tũ prouincialiũ querelę, tũ Despotis recens meritũ, Scanderbegi pterea uires tũc opprimẽdas/& opprimi tutius posse rebantur, ne sensim p ruinas illas agroꝶ, & totoppidanoꝶ uexationes totius uen/dicandę Macedoniæ occasionẽ quæreret, Odium eius in se, ac efferatã rabiẽ satis ex eo nup pcipi potuisse oẽs dicebãt, ꝙ omni fermé præsidio ꝓuinciã exhauserit,

Amurathes sollicitatus à suis/ ut bellũ Scãderbego iferret/ pacẽ ab eo litteris fraudulenter doloséq; fru/stra petit.

& uacua omnia custode reliquerit, ut ad eorum nomen delendum Vladislao cũ copiis suis præsto esset, Ni cito reprimatur ea ferocia, cæterorum christianorum cõtinuo arma in se sollicitaturũ, Propior itáq; ad bellũ erat Amurathes, & è uestigio delectum/armáq; iussisset, sed quia tũ magna ex parte militaris ętas Hungarico bello exhausta erat, & Alÿbasse fortuna recentis adhuc cladis memoriã refricabat, tum quia iam senior ipse in quiete reliquũ uitę tempus transigere cupiebat, tam uanũ, q̃ nouũ consilii genus est meditatus, quo notis artibus/ac fœlici totiens apud alios mendacio/captaret hominem/quem armis superare non posset, Non extraneum me equidem fore duxi/neq; ingratum forsan legẽtiũ animis characterem litterarum Ottomani hoc loco contexuisse, quibus Scanderbegi ingeniũ sollicitare, & in oẽs partes uersare conatus est. AMVRATHES Ottomanus Turcarum princeps/atq; orientis imperator Scanderbego alumno ingratissimo nullam salutem .D. Officia/quibus te ornarẽ omni tẽpore, dum apud me ageres/nunq̃ defuerũt mihi Scãderbege hominũ ingratissime, Verba nunc quibus alloquar desunt/ita multiplici tu scelere/pfidiáq; animũ meũ offendisti, læsisti dignitatẽ, ut quo sim genere orationis apud te præsertim domesticũ usurus nec cõsiliũ/nec modus suppeditet, Neq; enim uel atrocior sermo demoliturus est ferox suapte natura ingeniũ, uel mitiori tu dignus oratione, qui feritatem oẽm longe superasti, & ne quã mei iritandi omitteres, eo es nuper amentiæ progressus, ut uel propria incommoda, & ciuium tuorum salutẽ Hũgaricis cõtra me sumptis armis posthabueris, Piget proloqui alia, & uelut uulnera quędã attingere, si modo obliuisci unq̃ pateretur animus, uel silentio tegendę forẽt tot nefarię tuæ fraudes/& ingratissimi animi exẽpla. Monendũ tamẽ aliquãdo, licet sero fortasse duxit, Ne ea te ferocia præpropere cum tuo isto funesto imperio præcipitẽ agat, & tunc diutini huius erroris confessionẽ exhibere uelis, quũ iam nullã tibi opem desperatis rebus omnibus reliquã feceris, Satis tot tuas huc usq; iniurias pertulimus, Sat multis Ottomanum imperium contumeliis lacessisti, & ad tot mala patientem me satis præstiti, impune tibi proditus ille in Hungaria exercitus cessisse existimãs, Impune tot dirrepta in Epiro à corpore imperii mei oppida, & cæsa pręsidia/Impune, & hæc (recentiora loquor) cessura credis? Deletũ Alÿbassę exercitũ, tot agrorum uastationes, & incendia/Nouitérq; adiutos, quãtũ in te fuit, Hungarici belli tumultus, ac Georgii soceri/qui te abstinere ab imperii sui limitibus uoluisset, late depopulatus ager, Resipiscas tandẽ aliquando improbe, neq; expectes diutius quorsum sit hæc indignatio mea eruptura, Ne leuiuscula hæc secundarum rerum incrementa eo stolidũ desideriũ prouehant, & acuant libidinẽ, ut miserabilior postea fortuna tua uel infenso cuiq̃, atq; ipsi mihi miserationẽ cõmouere queat, Memineris aliquãdo (si qd iam residet in perdito ingenio humanitatis) meorum officiorum, ne tã male in te locata longius deplorẽ. Quãuis non ciuilis sit animi cõmemorare ea/quæ in aliquem liberaliter cõtuleris, Ingratissimi tamẽ est præteritorum meritorum sic facile obliuisci potuisse, Quare nõ possum nõ dolere hoc loco sortẽ tuã Scãderbege, & miseratione quadã affici rerum tuarum, Vt enim omittam animę salutẽ (id/quod tu ad extremũ perditus homo/pro nihilo habes)

ut ſpretas Macomethi leges,& cõtemptũ à te diuinũ prophetã,prę chriſtianis ſu/perſtitionibus taceã, Quid eoꝝ,quæ magis cæca hominũ ingenia delectant,defi/cit unq̃ apud me tibi,haſce paupis regni tui ſordes tanti hodie æſtimares, An ar/ma,an equi,an longus ſeruoꝝ ordo,an pecuniaꝝ,rerũq. cęteraꝝ ſupfluentia,quæ oẽm ætatẽ ſolent allicere,an exercẽdę uirtutis/& totius glorię materia tibi deerat? An domi militięq. negatę dignitates,pfecturę/& cuiuſuis generis pares tuæ ætati honores,in aula demũ quis te unq̃ charior mihi?quæ acceptior indoles non pere/grina tantũ,ſed magis intima,domeſticáq; unq̃ fuit? Qua diligẽtia,inſtitutionéq; infantẽ fermé ad me delatũ educare curaui,& bonis artibus/ac optimis moribus alui,auxiq. creſcentẽ indies uirtutẽ/tũ pręmiis/tũ omnimodis laudibus/& ita bel/lico decore(quo nihil pulchrius eſt ĩ rebus humanis) omni tpe exornaui,ut nullo certaminis genere,uel notior apud me miles,uel dux clarior haberet. Pro hiſce tu beneficiis eũ te exhibes/hodie Scãderbege,ut nõ modo nõ quẽ putarã uirum,ſed peſtem quandã intra parietes meos aluiſſe uidear. Sed age Patriæ te amor ſollici tabat,quã ſi à me petiſſes,negaturus ne tibi erã,quũ iã totiẽs ſi meminiſſe potes/ ultro eã tibi pmiſſerim? Maluiſti tu tamẽ eã p maleficiũ ipſe,q̃ à me bñficio ha/bere. Habeas igit diis approbãtibus,néq; me reprobãte,& pfecto qua ſum animi clemẽtia erga quoſcunq; mihi aliquo tpe familiares,& cognitos/omniũ nunc ipſe tibi ueniã trado,non tuo pręſenti merito,quod nullũ eſt, ſed qa,& in hoc publico odio/tũ priuatim in te collati officii,tũ præſtitę tuę,olim in rebus meis fidei libet meminiſſe,quãdoqdẽ multo diuturnius tẽpus fuit,in quo ſeruiuiſti,q̃ in quo offen diſti,Croiã,& regnum paternũ tibi/licet nefaria fraude uendicaris/cõcedimus ea lege,ut cætera Epiri oppida,quæ nullo ad te iure ptinẽt,Sed uirtute ipſe quondã mihi/ac belli fortuna quæſiui,ultro reſtituas/Mỹſſoꝝ res/ſocero meo incorruptas quoad magis fieri põt/q̃primũ reddas,& cętera,quæ abſunt,ęſtimata pecunia re/pẽdas,Deincepſq. in omne tẽpus,tã eũ/quẽ nos amicũ habuerimus uiolari,à te,q̃ hoſtes meos,aliqua iuuare opera nefarium cenſeas,Sic & turcaꝝ odia effugies in perpetuũ, & idem erit apud me tibi amoris,& beniuolentiæ locus,qui antea fuit, niſi malueris malo edoctus tuo,tũ pœnitẽtię fruſtra locũ quęrere,cũ audacia iſtęc tua, & ferocia me præſentẽ implacabilẽ ultorẽ habeat, Noſti iã uires meas,noſti exercitus robur,Habes ante oculos hungaricæ fortunæ nõ leue documẽtũ,quare longiori admonitione non indiges,Cæteꝝ quicquid es ipſe facturus ſcribere te ad ſummũ uelim, Poteris etiam cũ Aỹradino noſtro corã agere homine & certo/& fi deli à quo,& alia plura audies,quæ non ſunt litteris commiſſa. Vale ſi ſapis,Ex Adrinopoli.XVII.Klen,Iulii,à generatione Ieſu,M.CCCCXLIIII.

INAnibus litteris fides nõ habita à Scãderbego,ſed ſprætę ęque cũ ipſo auctore ſunt,Non defuerũt tamẽ qui dicerẽt,à pñti Amurathis cõſilio,dolũ oẽm abfuiſſe nece ſſarióq; id timori aſcriberẽt,Coactum tyrãnũ ad haſce pacis cõditiones pro/pter hungaricũ metũ,& grauiorẽ iam ſenectã,deuolutã,fuiſſe,Meumethis quóq; filii ætatem imperii oneribus imparẽ ſolicitudinẽ patris intendiſſe, Scanderbegi præterea uires ex recenti illa Alỹbaſſę clade metiri,ſimulq. fidẽ tot Epiri populoꝝ

in illum, ac gratiã eius apud christianos principes in dies crescentem uereri, mentiri tamen illum, dum restitui sibi oppida illa, & Epiri partem, dum refici damna sociorũ á Scanderbego dissimulato pauore petit, multa proposuisse iniqua, ut aliqua æqua ferat, eã habiturũ pacem, eas conditiones subiturum, quas dederit Castriotus, néq; de amissa iam Epiri possessione, aut mysiorum rebus mentionẽ facturum amplius/dũmodo ab armis abstineat Epirensis, Cõponi autem eo modo cũ Ottomano, & inducias aliquas fieri, nec inutile, nec indecorum fore, quũ ipse præsertim prior ad hoc inuitasset, & alioquin ad multas prouincialium cõmoditates id facere, bellorum euentus incertissimos esse, stolide arma paci præponi, nõ fidendum fœlicibus primordiis fortunę, & Hungaros plura q̃ se aduersus Ottomanũ fœlicia prœlia gessisse, nunc tamẽ recenti illa obrutos clade ingẽtia damna frustra recensere, Occupandum potius hostis animum, beneficio aliquo, q̃ iritandum longius, si pax ab eo ultro quęsita spernatur. Scanderbegus tamẽ in ea paucorum sententia (licet & uera aliqua dicerentur) improbare audacter eorũ consilia, conquerinq; / q̃ Ottomanas artes Epirotica gens omnium ultima, maximo suo malo scitura foret, Amurathes inanes litteras inaniorẽ quæ sibi haberetur, fidem inuenisse, Spectatorem Ayradinum apud stolida ingenia suorũ oratorem censeri, & caduceatorẽ missum/ adhuc & si nihil eorum timeatur, & omnia sint propiora uero, quid tantæ læuitatis esset, q̃ hosti magis etiã q̃ rebus suis credere, & ab aliena fortuna, belli, pacisq; consilia mutare, quum á sua possent, Fateri se/& Amurathem effœta iam ætate, & turcarum perniciem, in Varnensi prælio/& alia, quæ ad deponenda tunc Barbarorũ arma maxime inuitent/sed nunquid ea ad deprimendos Epiri animos proficerent, uel tollendos magis? An ad eas pacis conditiones subeundas, quas uictus hostis uictoribus offerre audeat? Neq; momentum fieri/ q̃ admittendas quasdam, respuendas alias dicerent, utroq; modo fœdissimã pacẽ futuram, neq; effici posse, ut Ottomanus pauorem animorũ & diffidentiã eorum non cognosceret, Agerẽtur tamẽ, quieturum crederent aliquantisper Amurathẽ, dum nondũ omnino sedatos Hungaricę cladis tumultus, & exorientes iam ignes extinguat, pace interi sua gauisuros Epirotas, quousq; plenis uiribus, totoq. bello in eos uerso nequicq̃ uiolatum fœdus prætendentes opprimat, neq; tamẽ eam esse ætatem Ottomani, quæ adhuc ad bella gerenda non sufficeret, consilium spectari in imperatore non manũ, prudentiamq. ducum se magis/q̃ promptam bello dexteram/ac stultam, infœlicemq. temeritatem semper timere consuesse, Manere in effœto corpore uegetum ingenium/hostilesq. spiritus/sed & si nulla esset Amurathis opera, non hostem sibi ideo defuturum, Breue præterea commodum pacis cũ morti propiori sene fieri posse, erupturũ in maiores apparatus ferox Meumethis ingenium, Se igitur pacem/quũ arma utiliora essent/bellum, quũ ocium mallent/ habituros, Nihil tunc/nisi turcarum commodis consuli ab Epirensibus/ quæ ratio esset expetendæ pacis, quũ uictoriam in manibus haberent, quũ hostis apertam confessionẽ cernerent? Cur non fortunę sequerentur afflatus, & oblata ultro fruerentur occasione? Cuius si præteruolasset opportunitas/omissam postea, nequicq̃

ſint dolituri, Turpe tum de pace fieri mentionem, quum uix uulnera ex recenti illo Alybaſſe prœlio coaluerint uiris, Recuperarent prius auorum ſedes / & tot populorum ſuorum libertatem uindicarent / Tum demum pacis conſilia honorifice/uel proponi/uel admitti poſſe / Adeóne Vladiſlai clades tam inſigne illis documentum pauoris dediſſet, ut magis Epirotarum animos / q̄ Hungarorum ea belli fortuna ab armis alienaſſet,(ferebantur/nanq; incertę quædam uulgi uoces Hūniadem ad delendam illam Varnenſem ignominiam animū conuertiſſe,& tacite de inſtaurando exercitu cogitare). Commoti ſunt maxime / ex eo omnium animi/in hoc igitur ſicut/& in aliis rebus obtemperatum Scanderbego/quin pœnitebat homines aliquid eſſe elocutos/quod ipſe non probaret,ne cuius belli conſilia ſecuti eſſent, ea in ulla rerum ſuarum fortuna aſpernari uiderentur. Caſtriotus itaq; primum omnium Ottomani nuncio ad ſe uocato/ pluribus cum eo egit/ nunc omni teſte ſemoto/ nunc palam ſuorum audiente concione multa, tum publicarum / tum domeſticarum cladium enumeratione de Amurathis perfidia eſt conqueſtus, Dehinc illo perbenigne habito/lautiſſiméq; per aliquot dies accepto/ & pari animo/fiduciáq; (ne timoris alicuius ſibi ipſe cōſcius exploratori/quē putabat/uideretur) ducto per ocium ſecum ad munimenta ſingula/& militum ſtationes uiſendas/ac omnem caſtrorū formam contemplandam,cū huiuſmodi ſententiæ litteris illum à ſe dimiſit.

R n̄ſio Scanderbegi ad epl̄as Amurathis. Indignatio eius i Scā'erbegū ad quē inuadendū Feriſiū cū exercitu mittit.

ATHLETA Chriſti Georgius Caſtriotus / alias Scanderbegus Epirotarum princeps Amurathi Ottomano turcaꝝ principi. S. D. Superaſti olim tu me (ut ſcribis) multiplici genere officioꝝ, Ego te hodie modeſtia/& linguæ temperamento uincam,Neq̄ enim quicq̄ tam ſeruilis ingenii eſſe puto/q̄ uel apud infeſtiſſimū hoſtem ea fœditate ſermonis/& petulantia dicendi abſtinere nō potuiſſe, Quare & litteras tuas,& nunciū æquo animo accepimus,uidimuſq.,& riſum ut uera fatear magis excitarunt mihi tuæ litteræ,q̄ mouerunt ſtomachum/dum uel in ipſo ſtatim dicendi ingreſſu tantæ ingratitudinis,& perfidiæ audes me inſimulare,& rurſum leniori quodā ingenio ductus animæ meæ iacturā recenſes miſerrimi fati tui ignarus,ac longi errroris ſtudioſus defenſor, Demūq. nullo belli iure, ordinéq; reꝝ ſeruato imprudēter/ne dicam impudenter tanq̄ uictor uicto multas pacis cōditiones proponis,& eas præſertim,quas liberæ aures uix queant audire. Ego quidē Amurathes/quāuis tot tua maledicta poſſent, uel patientiſſimū quēq; ad maledicendū armare,Concedo tamē aliqua ætati/& liberiori ſenis ingenio,dolori reliqua,quē difficile eſt temperare, præſertim q̄ ipſe non iurgiis tecum conuitiiſq.,ſed armis,& iuſta belli ira certare inſtitui. Quid tamen/quæſo,Ottomane ita deos/homineſq; accuſas/quaſi prior ſis à me hoſtilia paſſus nō prior intuleris? ita ne neceſſariā à te defectionem perfidiam appellas? Scelus obiicis mihi recuperatam ingenio/& uirtute/patriam? Sed age obiicias,Nihil enim recuſo,ut horum me reum criminū in omnia ſæcula efferas,Officia quóq; in me tua,quæ longo ordine recenſes/cōmemoraſq.,recordarer & ipſe libenter/in ingentium omniū maloꝝ memoriam hæc traheret ſecum cognitio, quæ ſi forent inuicem compen/

ſanda obrueretur ſané maioribus undecunq; maleficiis tanta magnitudo tuorum meritorum, reputare tamen ea tecum te ipſum / q̃ me referente erubeſcere malo, Miretur ſané illud unum unſquiſq; / qui ſciat, quomodo aut ipſe ad ea patienda ſuffecerim, aut te non aliquo tempore tantæ crudelitatis / odiorumq́. ſacietas ceperit, Abſtuleras regnum paternum mihi, necaueras fratres/meq́. ipſum nihil tale timentē iampridem nefariæ morti deuoueras, & nouū adeo nunc uidetur Amurathes/q; tunc non immemor libertatis animus tantę ſeruitutis effugium aliquod cōquiſiſſet, Quouſq; tandē dominationē tam ſuperbam laturū me putaſti, Pertuli tamē multa diutius, neq; iugum apud te ullo tēpore detrectaui, Pericula publica æque, ac priuata/tum ultro ipſe/tum iuſſu tuo adii per omnem ætatem. Sereban/tur colloquia de te quottidie, & frequēs apud me erat de inſidiis tuis ſermo amicorum, Ego tamen/& uerbis/ & factis tuis fraudem omnē abeſſe diutius credidi/ donec improba ſeſe conſilia late aperuerūt, Diſſimulaui tunc & ipſe totus ni tuas artes uerſus, quouſq; aliqua uendicandæ libertatis occaſio affulſiſſet, Nihil eſt igitur quod doleas nunc/ quum tuo (ut aiunt) perieris exemplo, Parua tamen hæc Ottomane ſunt inſtar eorum/quæ ſpe/ac animi cupiditate concæpi, Omitte itaq; impoſterum acres iſtos minarum aculeos, & Hungaricæ fortunæ nobis totiens ſubiicere deſiſtas exemplum, ſuum quiſq; animum habet/mi princeps/ſuū geniū & nobis ea fortuna, quā dii dederint patienter erit ferenda, interim tamē, neq; cōſilia rerum gerendaꝝ petimus ab hoſte/neq; pacem ex te/ ſed uictoriā diis propiciis quærimus. Vale. Ex caſtris nr̄is. Pridie Idus ſextiles. M.CCCCXLIIII.

QVVM litteras Caſtrioti inſpexiſſet Ottomanus, & ab Aẏradino reliqua eius conſilia didiciſſet/ nihil quidem eorum, quæ nunciabantur, læto animo audiuit, Sed tum ferox/ac libera uiri oratio/tum fiducia ingens, quā non ex nihilo conceptam putabat, magis pauorem quendam iniecit, q̃ iritati eouſq; animi indignationem acuit, & difficultatem belli Epirotici iam inde ominatus eſt Amurathes, Ne tamē ſuis tunc aliquod trepidationis ſignum præbere uiderentur. Dixiſſe ferunt ſenile, mentū ſæpius demulcentem, ac ridenti ſimilem, Cupis cupis improbe ſpecioſum aliquod leti nomen. Dabimus / dabimus (mihi crede) aderimus ipſi alūni exequiis, & præſentes inuiſſi pompam funeris maxime rex Albanoꝝ proſequemur, ne unq̃ apud inferos ignobili te functum fato conqueri poſſis. Hærebat tamen conſilium tyrāni, in ea rerum difficultate, Nam orientes quottidie rumores de Hunniade, & frequentes à perfido Deſpote nuncii, quē duplici iam inſignem proditione/ nimis inuidioſe fata tanto chriſtianoꝝ malo eouſq́. pernicioſum ſenem ſeruauere, Alio eius animū trahebant, & integrum in Epirum bellum conuertere prohibebant, Ne tamen multa tum foret/omnino ſpræti recenter fœderis iniuria, ſtatuit interim ocium ſaltem, & pacem turbare Scanderbegi, ſi tollere nequiret, opportunum maxime ex eo id genus conſilii ratus/q; negligentiam quandam ortam apud chriſtianos ex tot benegeſtis rebus audiebat, & Scanderbegum dimiſſo exercitu toto milite populabundum, tota die à caſtris procul intrepide ſolitum uagari percipiebat, Accerſito itaq; Feriſio / uno ex præfectis ſuis

(id erat nomen Barbaro) uiro/ & ferocis ingenii,& ad omnia impigro noué mi/lia lectiſſimorum equitum ei tradit, Multiſq; oneratum promiſſis, ſi uoti compos uictoriam retuliſſet/ in Epirum quo maturius poſſet/& cautius/ ut prius hoſti ui/ſus,q̄ auditus foret,proficiſci iubet, Idcirco néq; delectum tūc maioré haberi ui/ſum Ottomano,ne uel diſpendium eſſet in mora, uel rumore præeunte excitatū chriſtianus conſilio adhibito periculum caueret,ac nouas (ut poſtea docuit euen/tus) artifici tenderet inſidias. Verūenimuero dum hæc ipſe tam affirmo auda/cter de uariis conſiliis Amurathis/tum in bellorum externorum cura,tum de ipſa imperii gubernatione, Non defuturos multos reor, qui mirentur de eo hanc no/ſtram ab aliis uarietatem ſentiendi, & ſedulo quærant/unde in tam alienum opi/nionis genus mutuatus,Quū recens multoꝝ aſſeuerantium ſit memoria (id quod ſcriptis etiā alioꝝ poſteris teſtatum licet intueri) Seniorem Amurathem mox illo ad Varnā expedito bello plura tū de incōmodis regnantiū,tū fortunæ temeritate conquerentē,compoſitis tamē prius rebus domeſticis/ ac Meumethe filio maiore natu rege ſub Calybaſſæ cura cōſtituto/imperio ſe penitus abdicaſſe,& Adriano/poli relicta in Aſiam profectum/ibi pondere omni reꝝ publicaꝝ omiſſo/religioni cuidam patrio ritu/retentis paucis ſecū/eius cōſilii ſociis/ ſe abdicaſſe,neq; abſce/diſſe prius/q̄ auditus Tranſiluani ad Sophiā fuerit aduētus,& crebre populi que/relle cū reuocaſſent,quū imparé ob ætatem ei oneri Meumethem iactarē,& Ca/lybaſſę priuatis ſané auſpiciis defutura obſequia militū/& obedientiā in bello di/cerent, Ego qdē miror præcipue unde tantus error in re præſertim tā recenti ha/buerit originē. Neq; enim ita temerariū in eo nōnulloꝝ ſermonē/& grauiſſimoꝝ ſcriptoꝝ conſiliū omnino uanū dicere auſim,Vnū tamen illud intrepide poſſum affirmare,& meo iure contendere,& ſuperiores fuiſſe ex Adrianopoli Amurathis nomine miſſas litteras,& Feriſium,ac plures alios præfectos poſt tentatā nequicq̄ pacem/eo decernente in Epirum irrupiſſe, ſed nō ex eo eius erroris proceſſit uis. Nullus enim tēpoꝝ confunderetur ordo/ſi iſta quóq; ab Amurathe anteq̄ renun/ciaſſet imperio,tranſacta cōcederemus/Illud profecto quieſcere nō ſinit animum/ꝙ uel mortē ipſam tyrāni ex Epiro in Aſiam tā imprudenter uideo tranſlatā,quo quid uero alienum magis? Quū Croienſem obſidionem ſeniles hauſiſſe ſpiritus mortaliū inficiatur nemo,& extincti ob doloris impatientiam Ottomani laudem omnis deinde ad Scanderbegum ſine uariatione retulerit ætas, Legentium tamē æquitas hæc ſingula libet,& ueri totius ſimilitudinē ex diligenti adinuicem com/putatione tempoꝝ eliciat,Nos interea ad Feriſium reuertamur,qui ſilenti admo/dum agmine Macedoniæ fines intrarat,& conceptæ iam uictoriæ pręmia tumi/do ex tanta ſpe animo nequicq̄ impatiebatur,hoſtem ubiq; circūſpectans obibat, omnia prædoni ipſe magis/q̄ hoſti ſimilior, Non tamen potuit famam aduentus ſui præuenire, admonitus nanq; Scanderbegus de ſingulis á locorum cuſtodiis repente (utpote qui ſemper agmine ad omnes caſus compoſito ibat,& temporis, & loci captata occaſione uallem quandā anguſtam Mocreā appellant,ſolus Bar/baro tranſitus patebat/prior occupat, & armato implet milite. Appropinquabat

Att. Errorē opinionū de abdicatione impii Amu/rathis.

Aduēt⁹ Feriſii cū exercitu i agrū Al/banū/ cædes exercitus ei⁹ irruptio Ca/ſtrioti i agrū hoſtilem.

iam Ferisius,& densior equorꝝ incessu oriens puluis signum iam uicini hostis erat, Nostri eodē silentii tenore expectabāt,donec intrantē iam festiue barbarꝝ/& á du mosis siluarꝝ iugis,ac saxorꝝ undiqꝫ crepidine implicitū equitē conspexere/tū una oēs eruptione facta insperati sese offerūt hosti, Pedites,quorꝝ mille/& quingētorꝝ erat numerus (iam & equitū duo amplius fuere,sed horꝝ tū ad aliud utilior serua batur opera) satis fermé uel loci solius incōmodis uictum hostē/ à tergo/à fronte à lateribus adoriūtur/cędūtq́./Turcæ nihilo gradu dimoti,qué primo hostis im/ petu tenuerant,enixe aliquādiu pugnantes retinuerūt,donec uictoriæ aliqua spes affuit,Equorꝝ tamen impedimentū maius q̄ auxiliū erat uiris,qui tandem,& sibi/ & dominis exitio fuere,ita uelut obsessi plura multo uulnera accipiebāt/q̄ dabāt, & quū nullum iam periculi effugiū appareret/obstinatioribus semper animis/ad morté usqꝫ ab illis certatū est/omnisqꝫ feré possessum semel locū moriens occupa uit/præter paucos,quos uel fœda uitę cupido/uel necessariū magis in re consiliū, quū eū stolidæ potius/q̄ honestæ mortis appetitū spernerēt,supplices abiectis ar/ mis saluauit,& cōciliauit uictori/Capti igitur septingenti sexaginta,Occisorꝝ ma ior pars fuit,Ita barbarus dum ad prædam properat,prędę ipse fuit,& lętū prę/ buit hosti male conceptæ uictoriæ documentū,Ferisius cū reliquis copiis/quū in/ terceptā primā suorꝝ aciē,& occupatū interim ea gloriæ materia hostem uidisset imemor præceptorꝝ Ottomani, & insitæ suopte ingenio ferociæ statim terga de/ dit christiano,maiorē adhuc uim periculi,& numerū hostiū in re tam subita,& eo locorꝝ habitu ratus laudabilius uociferans peritus belli dux aliquos saluare/ q̄ pe/ rire oēs,& ubi præsertim uelut iumenta præberēt iugulum hosti, Non tulit tamē uel fugā eius incruentā Castrioti eques,sed inhęrens semp fugientiū tergo plures moratorꝝ occidit/lateq́. secutus est,Donec magis lassitudo uires hausit/ q̄ instandi satietas animū cepit/ Ita expeditis omnibus/ & fugatis hostibus sine multis suorꝝ uulneribus,tunc in hostilem agrū toto agmine irrūpens Scāderbegus assueta præ dę dulcedine militū desideria expleuit,Ferisii euentū nihilo lætior Mustaphę for tuna excepit,Nanq́. Ottomanus percepta cęde suorꝝ,& auditis Scanderbegi insi/ diis,quū necessariā/nedū utilem fugā suorꝝ fuisse uideret,& nullum sibi repręhen dendi ius in tā oportunis eorꝝ consiliis fortuna faceret acriori percitus in Scāder/ begum ira,néqꝫ dies/néqꝫ noctes patiens quietis,animus odiū omne/ & consilium in unius uiri perniciē uerterat,ac nihil magis,q̄ Epirenses campos ubi tot ueterū/ & recentium iniuriarꝝ cupitę tādiu ultionis materia adesset,ignara proprii mens mali optabat,ita occulta quædam uis fati timidā suopte ingenio senectutē trahe/ bat,quia tamē exoluendi doloris propter uulgatos hungarorꝝ motus facultas tum omnino nō suberat tenore eodē indignationis in hūniadi gloriosius senex maledi cebat, paritérqꝫ minabatur,Salutare dictitās Epiroticis rebus,id genus belli hun garici non semel fuisse, Sed ne inulta iacerent penitus fortissimorꝝ militum cor/ pora/& recens suorꝝ sanguis, præsertim ꝙ ab insidiis utili priorum exemplo satis præcaueri posse existimabat/& nō ulla hostis uirtute/ sed locorum iniquitate, ui/ ctam nuper suorum aciem,ac Ferisii copias dicebat/ Mustaphæ pręfecto (cuius

Aduētꝰ noui pfecti/& ty/ rāni exerci/ tus/icursio p agrū Castrio ti.Deuastatō eius/atqꝫ cō/ flagratio/oc cursus Ca/ strioti i eum tumultuario admodū mi lite,Adhorta tio ad mili/ tes, Expu/ gnatio ca/ strorꝝ/& cla/ des Barbari exercitꝰ/Nu merus cęsorꝝ captiuorūqꝫ.

frequenti postea, & infœlici in eis locis opera sępe usus est) eius rei curã demãda/
uit, Supplemẽtũ ad Ferisii copias habere/ & augeri numeꝝ iubet sexmilibus ad/
ditis, Mandat deinde sedulo, ne interiora Epiri loca, ubi statiua hostiũ/& certius
periculum esset, ullo uel cõsilio, uel bene gerendę rei spe ductus adiret, fines tantũ
prouinciæ hostilis deuastaret, Satis gloriæ censere relatum iri, si arbores interim/
agerq́. Epiroticus ferrũ uictoris ex aliqua parte sentiat, & igni deuastetur, Mone/
bat ita Ottomanus quasi prædici possent audientibus / quæ armatis postea essent
agenda. Nihil tamen eoꝝ diligens postmodũ præfecti cura omisit, quin oportune
plura adiecit, situ locoꝝ/ & regionis natura inspecta, ut primum enim hostili solo
signa sunt illata, ipse aperto nusq̃ campo digrediens trecentos equites ad obequi/
tanda/ & perlustranda late loca singula, ac rimandas insidiaꝝ latebras nihil mora/
tus præmittit, iussos ut si quid inuenirent periculi ab hoste reciperẽt se mox inter
ordines, uel paulatim decepto eo instandi studio pelli se usq; ad designata loca ca
stroꝝ paterent̃, ita, & caute agi/ & hostẽ tacite ad pugnã extractũ opprimi posse/
ratus, quẽ neq; pauciorẽ iure timere poterat, neq; numerosiorẽ in re tã subita ex/
ciri posse credebat. Qũ igit̃ sollicitus eques singula perlustrasset, & tuta omnia,
ac uacua piculo nunciaret, Barbarus quattuor equitũ milibus/secũ retentis, specie
quadã castroꝝ, locũ ipsum quo cũ signis erat moraturus/tũ ad prædam cõuehen/
dam/tũ ad oẽm uarietatẽ fortunæ undecũq; sęptũ munimẽtis & armatoꝝ robore
firmat, Editior ibi aliquãtulũ terræ tumulus in collem assurgẽs ualidiora eoꝝ mu
nimẽta, ac difficiliorẽ hosti ascensum faciebat, sic habita cura castroꝝ, Custodias
deinde per quędã montiũ iuga cũ certis signis disponit, Tũ reliquũ equitatũ intre
pide ingentẽ reꝝ omniũ ruinã secũ trahentẽ in campos hostiles ĩmittit/admonitis
prius omnibus per pręconẽ, ut qui ad tubę signũ auditũ/cũ receptui caneretur/in
castra non cõuolasset, pinde haberet̃/atq; hostis. Diripiebat̃ iã pulcherrimus ager/
& sub barbarico ferro arbores/& sata oĩa late cadebant, gemebantq́. uelut prata,
ac fumantia uillaꝝ incendia patentia late ultorem aliquem appellare uidebãtur,
Semente omni equitis ungula pertusa (autũni nãq; tẽpus erat) iam inde miseros
agricolaꝝ labores ĩnoxia tellus frustratura apparebat, Nihil integrũ relinquebat̃,
quod ferro posset, ignẽq; absumi, Vilioris agrestiũ patrimonii præda abũde supe
raret, hominũ modica, rarus nãq; ibi cultor/propter hostis uicinitatẽ habitare au/
debat, & eoꝝ plures cũ cõiugibus/& liberis, omniq; familia præciosioriq; peculio
in oppida uicina cõfugerant, dũ sic ferox Barbarus id genus uictorię diis ipsis in/
festus sequit̃, & nullo satis digno præcio/modo huc/modo illuc excursans prædæ
cupiditate tẽpus cõterit, Castriotus interim licet serius aliquantulũ de his admoni
tus, cũ quattuor equitũ milibus/mille peditũ Mocreã attigerat, & notas ualles ad
huc hostili sanguine madentes/lętus miles intrarat, ubi dũ assueta undiq; hospicia
tacitus plustrat, & incerti fermẽ cõsilii hæret in ea solitudine locoꝝ/ac reꝝ omniũ
silentio ducis, animus stupentibus omnibus magnæ uir audaciæ/melioris fortunę
Epirota qdã/qui manus effugerat barbaroꝝ multis insignis uulneribus, ac recenti
cruore decorus ante pedes Castrioti stetit, fidem eius appellans/ac feroci omnium

animos adhortatione incendens, Desolatũ agrũ/euersa omnia à barbaris/eosq. fusos/& pallantes passim uagari, pręda quenq; funesta occuparum, posse de singulis paruo negocio incruẽtaq. uictoria, quod ipsi uoluerint suppliciũ sumi, Erecta sunt prima facie tã opportuno nuncio ducis consilia, Sed quum diligentius hominem de omni rerum habitu/ & castroꝝ situ percontatus esset, Mustaphæ prudentiam eo ipso admiratus laudare cępit. Cautius proinde cũ eo hoste agendum ratus/qui neq; ipse aliquid temere ageret, audiente omni suorum corona.

CONsueui inquit ego Milites rebus ipse dare cõsilia, Nũc ea me ab illis/& uos mecũ unà accipere oportet, quæ & tutiora estis singuli/ & honestiora (ut nulla sit uis rationis) uel ex ipso euentu omniũ magistro iudicaturi, Populatores audieramus Barbaros sine ordine/sine ullo reꝝ respectu/per agros fusos, pallãtesq./ac oĩa magis alia/q̃ hostem timentes, Sicq. me auctore sententiæ/& comite/utili tã proposito cuncti in eos ferrũ strinxistis, Nũc opportunus iste uiri aduẽtus quid noui attulerit cõsilii nobis/nihil est quod agã uobiscũ, illũ.n. quę apud hostem agerent̃ recensentẽ audistis, Vnũ illud negare nemo poterit, si barari propositũ i castroꝝ locatione/& tot armatoꝝ præsidiis considerare uelitis, Non prędonis (ut creditis forte) illũ, sed callidissimi hostis animũ aduersus uos gerere, Quãobrẽ cautius est uobis (ut arbitror) & cõsultius cõtra hostes agendũ/q̃ in prædones acturi uidebamini/Abstinẽdũ primo impetu à populatoribus/ne intẽto duci ex castris prorũpẽdi simul/& uictorię materiã præbeamus, ubi dũ uagos ipsi uagi insequimur/duplici obruti hoste indigne obteramur. Irruendũ omni robore in ipsa munimẽta castroꝝ, quæ si ptinax (ut solet) pfregerit uirtus, & uel ducẽti in fugã cõuerterit, uel occisi caput reliquis barbaroꝝ turmis poterit offerre (quod deus optimus maximus nobis pręstet, Omnia profecto incruentis uobis expedientur, Cætera nãq; prædonum manus tũ à suorum auxiliis exclusa/ tum à uobis per gradus singulos obsessa/uel mortua, uel uiua si malueritis/in potestatem uestrã eueniet, Cęteꝝ caueatis Comilitones ne in castris diripiendis sordide uos prędę cupiditas detineat, quæ sępe uel uictoribus manifesto exemplo iacentis gloriã hostis ẽ manibus per summum dedecus extorquere consueuit.

ASSensu militũ ingenti id ducis cõsilium approbatũ, Distincti itáq; ut operæpreciũ uidebatur ordines, iam egrediẽtes ex occulta ualle copiæ custodiis barbaroꝝ apertiore cãpo se ipsas prodebãt, tũ manipuli sublati ẽ montibus signũ præbuere castris, Exin pstrepẽs mox tubaꝝ sonus disperso per agros/ac præda occupato equiti molestior auditus. Reuocati sunt plures/ & recepti inter munimenta ante hostis aduentũ/Recipiebant̃ alii simul, & uicini iã fremitus militis Scãderbegi nomen pauidis auribus inculcabat, Multi exclusi, quos uelocior Epirensis in ipsis castroꝝ portis onustos præda uulneribus insuper onerabat, Oppugnabãtur undiq; munimẽta, Disiecta primo fermẽ impetu impedimẽta equoꝝ, & scutatoꝝ præsidia, tumultus ingens intrantiũ simul/& excIusoꝝ. Promiscue recepti omnes, plena cuncta hoste, pilloꝝ missiliũq. nullus usus in ea locoꝝ angustia/cominus gladiis res gerebatur, & clauis ferreis quibusdã cõmodius (breue est teli genus/quo

turcę/maxime in bello utuntur/Nouũ spectaculi genus barbari pugnantis,manu altera gladiũ/altera prædam exitialem tenentis,ita auidiora sunt turcarum inge/nia/& prędę cupidiora,Ferocior semper instabat Christianus, urgebátq; undiq;, & omnia cõsternatione,cædibúsq; replebat,donec desperata in armis salute Mu/staphas/qui in tutiori castro℞ parte hortator magis aderat,q̃ pugnator, per eam, quæ à pugnantibus maxime auersa erat / portam , citato equo terga dedit hosti, tunc remissior ubiq; mars/ & paucior alio℞ effusus est sanguis, Hi nanq; inermes hostile iugum non dedignabantur, Illi in fugam effusi necessarium ducis consiliũ consequebantur. Multi quos prædandi studium à castris longius traxerat/à lon/ginquo hostili clamore audito sociorum fortunam coniicientes/fuga/ & ipsi/qua sola poterant/se saluabant,sed uix fermé ullus integer euasit/intenta enim unde/cunq; sagittariorum manus in fugientium terga iacula coniiciebant,& qua pote/rant/odium late explebant,sunt qui affirment eo prœlio barbaros ad unum occi/sos,pręter Mustapham cũ paucis optimatibus,Propior tamen uero illorum mihi uidetur sententia, qui quinq; milia cecidisse dicunt,Captorum paucior numerus, uix .CCC. ad summum fuisse dicuntur,& hi fermé omnes uulneribus deformes, & inutili,Iritati nanq; pręter modũ eo in prœlio, & proniores ad sæuitiam fuerũt militum animi aspectu prædę suorum,& deuastati eousq. agri,Victo℞ ex equiti/bus uiginti/desiderati,pedites quinquaginta/qui ab equis obtriti sunt potiusq̃ gla diis interempti,sic castris/signis/& impedimentis omnibus potitus Epirensis,tum hostiles campos ingressus certiori præda illata damna lętior cõpensauit. Per eos/dem dies, quibus hæc fœliciter gesta cũ barbaris fuerunt, Leccham Zachariam, de quo aliqua supra diximus à Leccha duchaino Pauli filio indigne obtruncatum audio, Insignis hic uir fuit multo euentu prospero malo℞ cõsilio℞,patre tamẽ lon/ge optimo natus.Rationem aliam simultatis,& causam insidia℞ nullam,nisi per/ditam regni libidinem , dulce mortalium ingeniis insitum malum inuenio fuisse, nam quũ uicini essent inter se principes, & sine liberis Zacchariam uideret Du/chainus nulla legitimi hæredis spe subsistente/ facile omnia primo occupantis fu/tura ratus/simul & illum de medio abstulit,& non minimam imperii eius partem mox sibi nefario iure uendicauit/non tamen potuit omnino male cęptum deside/rium explere, Daynenses nanq; (ea erat urbs regni caput/ roburq.) peremptum principem fidei pertinacia, qua sola poterant / prosecuti sunt, & Bosam defuncti matrem grauem iam annis/ac mœstam filio superstitem enixe tutati/Donec ipsa consiliis quorũdam/ac suasionibus amico℞ impulsa/quum imparem curam seni/lem/& muliebre ingenium imperii oneribus/in ea præsertim rerũ uexatione cer/neret, Scodram cõfugiens Venetis se cũ uniuerso tradidi tregno,belli mole omni uicinorũ principum in eos translata, Parabat iam hinc fortuna Castriotum præ/claro quóq; Veneto bello , & Italicorum armis nobilitare/Inde Mustaphas apud Amurathem nõ iniquus quãuis inuiso hosti iudex, tum ut suam pariter/ & socio/rum fortunam excusaret, inuictam uiri uirtutem, exactámq; unius rerũ bellica℞ peritiam multo sermonis decore cõmendare,aliis uiribus opus / & grauiore bello

Mustaphas obtinet ab Amurathe exercitũ in/staurare/ & ad fratres imperii tutan/dos ꝓficisci.

dictitans/ad eam ferociã cõprimendã,frustra tentari eo modo hominis ingeniũ, & excursionibus eiuscemodi/ ac uastatione agrorum acui magis superbę suapte natura Epirotæ gentis spiritus,Insidias quóq; omnes aduersus ipsos insidiarum artifices inaniores semper futuras/Contemptũ potius quẽdã rei Ottomanę apud christianos tot indies cumulo uictoriarum tacite excitari / uel abstinendum censere penitus ab armis/uel semel debellandi cũ hoste/animo induendũ, Non poterãt Amurathi/ licet mœstior hostilibus laudibus aures præberet/timida uideri Mustaphæ dicta,quũ eandem suorum omniũ fortunam/quos Castrioti armis obiecerat/in oculis haberet/Hinc Alybassa/hinc longe uenia dignior Ferisius cladium maiorum memoriã subiicientes infœlicem ducis uirtutem principi excusabant.Quare mutato & ipse consilio (ita sæpe aduersis in rebus cito homines pugnæ sacietas capit) respirare aliquãtisper ab armis statuit,néq; ulterius nouo suorum sanguine pascere hostem,sed supersedere eousq. à bello/ donec promissam sibi nequicq̃ gloriã,& conceptę inaniter uictoriæ pręmia minacior/ q̃ bellicosior senex pergeret ipse iniquo fato petiturus,Iusso tamẽ interim Mustapha copias denuo instaurare/& proficisci in Epirũ iubet,sed prohibuit in primis hostilẽ agrũ ulla oblata occasione infestare,uel tentare aliquo modo Castriotũ,fines tantũ subditorum populorum tutaretur, & seruaret ab hoste/caueretq. maximo ingenio ad ullum genus dimicationis elici ab eo,sed porrectæ spem uictoriæ oẽm æque sperneret, Diis profecto curæ fuisse dixerim Scanderbegum,qui in ipsis Veneti belli auspiciis eum Amurathi animũ dedere.Eodẽ fermé tempore/ & Mustaphæ aductus inde,& hinc Daynensis fortunæ nuncius Castrioti animũ distraxerant, & curã oẽm hauserant solliciti in re tam subita ducis, Mouit tamẽ segnius Barbarius assuetus uinci/Horrendũ amicissimi principis fatum,& tam crudelis/q̃ præacerba uiri mors mirifice Castrioti cõmouit animum & dolore pené confecit,Accessio quóq; ad eam molestiã maior facta,quũ Bosæ consilium/ & nouam in ea re curam Venetorum adiectam audiret (Firmauerant nanq.omnia Dayni præsertim oppidũ ualidissimo præsidio urbiũ uicinarum pręfecti)Hęc omnis dissidii causa inter eos:& belli origo fuit.Quęrebat᷑ Epirensis Venetos in defuncti regno principis ius ullum prætendere,& sibi id uendicari uelle,quũ uana præsertim fuerit matris translatio in illos bonorum ad se à uiuente delatorum filio,néq; præceps Bosę cõsilium debere quicq̃ legitime officere ad nati uoluntatẽ uiolandam,Pactum nanq. apparebat inter eũ / & Zachariã olim cõfectum,ut quis eorum superuixisset alterius imperio potiret᷑. Dictãmq; inter eos legem iuramenti uinculo firmatã.Iuris ego quid in ea re fuerit/iuriscõsultis relinquo/q̃uis iudex omniũ Mars non iniq.forsan diremerit.In ea animi fluctuatione Castriotus intentior semp Mustaphę copias obibat, passimq. raro procursans milite,nunc periculose progressus,nunc fugam simulans incõposite inter suorum ordines receptus cauto hosti nequicq̃ infœlicia semel arma suadebat, Vbi uero néq; pugnæ spem ullam/néq; hostis fallendi arte modũ uidisset,Copiis omnibus/quas secum habebat,ibi ad nouos rerũ tumultus/& Barbarorum impetum sustinendũ in hostilis agri limitibus relictis,ipse ad Daynensis belli apparatũ conuersus animo,

Causa/& origo belli/iter Scãderbegũ & Venetos, obsidio Dayni ab Epirẽse / Delectus Venetorum p Epirũ coactus ad soluẽdã Dayni obsidionẽ occursio Castrioti i eos.

confestim paucis admodũ equitibus Croiam petiit, & ubi ius omne in armis uidit, mox & edicto ad delectum habendum proposito/ & ipse cum nonnullis optimatium suorum uniuersam prouinciam ad conquisitionem militum obequitans, & exercitũ ualidum confecit, nihilq; moratus priusq̃ frumenti curam habere potuisset hostis, Daynum obsidione ingenti in coronæ speciem undiq; cinxit, nihilq; omittens/nunc leniter/ nunc aspere agendo/omni cura ad deditionem oppidanos sollicitabat / Veritus ne si tum ea urbis potiundæ occasio præterlaberetur/allatus interea Venetias nuncius/patrum animos ad eam belli curam, & maiora ex Italia prȩsidia mittenda excitaret/Abstinuit tamen à uastatione agrorum (quod primum obsessarum urbium malum esse solet) ne Daynensium iritaret animos ad seruandam tenacius hosti fidem, Néq; expugnatio oppidi usq̃ per uim tormentorum/& murorũ ruinas/ aut schallis tentata / interclusis tantũmodo ciuibus facultate undecunq; annonæ/& commeatus habendi prȩcisa/famé assuetum diuturnæ incommodum obsidionis iamiam imminentem minabatur, quũ coacti ad deditionem sero eius clȩmentiam implorantes hostilia omnia essent passuri. Præsides prouinciarum Veneti nominis / & ciuitatum adiacentium præfecti audita urbis obsidione, admonuere de singulis senatum/ & decreto accepto / coactis undiq; subitariis auxiliis / tam ex Epiroticis militibus, q̃ Illyricis, & Italis, Quorum præsidia semper in propioribus locis hosti/à patribus haberi solita/mox ad eam obsidionem soluẽdam impigre se accinxere/ A duobus quóq; uiris Epirotici nominis adiuti summopere sunt/& auctæ eorum copiȩ, Leccha Dusmano/& Petro Hispano, qui licet contra Turcas Scanderbego perpetuam operam polliciti essent/néq; unq̃ illi defuissent/Antiquior tamen longe cum Venetis necessitudo/præsertim ꝙ uicini etiam Driuasto / & quibusdam eorum oppidis erant, & ueteri ingentium officiorum uinculo astricti illis, ut præsto essent fecerunt cum apparatum. Scanderbegus / nihil tanta exorientis undiq; belli mole territus, lætis auribus accepit, simúlq; impigre diuisis copiis suis, Quæ .XIIII. miliũ hominum numerum excedebant, Septem equitum milia/ tot enim non amplius erant, & duo peditum nouo hosti destinata, reliquũ agmen suorum relictum ad urbis obsidionem, quã nulla satis hostilis fama exercitus/ omittere decreuerat, cura omnium habita disposuit. Ita trifariam diuiserat uires inuicti prudentia Ducis, & aucta stolide audacia inani singulorum animos benegerendæ rei spe erexerat, Daynenses nãnq; sublata Castrioti præsentia / obsidione ipsa soluti uidebantur, Segnior pro portis excubare miles / Rarior in muris aspiciebatur numerus armatorum / patentibus portis sæpe hostis cum ciue recipi potuit, Negligentius rerum omnium interposita cura, fames sola iam uicina uexabat animos, quæ néq; contemni poterat per audaciam/néq; ferro uinci. Firmabat tamen uires, & ad quȩq. asperrima ferenda cogebat promissæ semel fidei pudor, & pascebat uelut uicina spes quædã hominum animos/ꝙ suoꝝ copias ad ea mitiganda mala/& leuandam obsidionem maximis itineribus aduentantes audiebãt, néq; parem Castrioti militem eis uiribus credere, sed certum iam conceptæ uictoriæ nunciũ solliciti undiq; prospectantes

expectare/ Sic omnium fermé ingenia/ qui quũ plus tribuunt fortunæ/ eidem fidelius parent. Mustaphæ quóq; in eo rerũ Epirensium tumultu, & Scanderbegi absentia insignis lętitia erat. Crescebãt iam fracti coúsq; animi, & prioris fortunæ memoriã omnem tacita quædam inuaserat obliuio, libenter relicta ibi hostis prę/sidia tentare Barbarus, & debiliorem sine duce militem amissis nuper sociis imolare/ libenter cupiebat, & cũ Venetis inuisi capitis uictoriam partiri peroptabat/ oblatæ occasionis pené studiosior/ q̃ mandati, Verũ dubiam mentẽ sæuera Ottomani mandata reuocabant, & plura aliorum uiolatæ obedientiæ documẽta, Exin (quãuis non improbaturum forte Amurathem tam opportuna consilia crederet) tutius uisum ei segnem imperio alieno, q̃ propria temeritate fœlicem dici, Venetorum interea exercitus cõtractus ad urbem Scodram, quæ est caput gentis, dum in apparãda belli eius materia morã trahit / Scanderbegus instructis iampridem copiis Drinonem fluuium superauerat, & (quod maximũ erat audaciæ/ ac fiduciæ signum) præoccupatis prior ipse hostium consiliis/ uel in ipsis hostilis soli uisceribus ad congrediendum cũ hoste pergebat ire/ Non tulit id Venetus, sed motis ocius castris infestis signis illi occurrit/ Iam & clamor undiq; armatorũ/ & late auditus clangor tubarum aduentantes hincinde hostes prodebat, Tunc uere hostiles animi, & feroces spiritus reuocabantur uiris/ Ardere iam oculi militum, & index irarum fremitus passim exaudiri, Vota tum publice à ducibus/ tum à singulis priuatim, & omnis generis supplicia non omissa, Iustiora quisq; arma sua, & æquiores partes credebat, Omniũ una mens ad iniuriã propulsandam/ parq. belli ratio uidebatur. Epirensis ad obtinendam ablatæ iniuria possessionem urbis, Hi ad tuendam deditorum fidem, Maiorem illis animum tot indies contra barbaros bene gestarum rerum, & parti nuper aduersus Mustapham decoris memoria faciebat. Venetus/ & si procurata essent omnia, quæ uel ad maioris usum belli sufficerent, & non stolidam sibi prębere possent uictoriæ spem, Tamen etiam si uictus eo prœlio aduersis diis fuisset, haud summissurus animos uidebatur, neq; cessurus in omni belli euentu hosti, quum inuictas patrum uires ad instauranda/ & præparanda perpetua arma aptiores longe uiderent, quin omnia magis bello arsura, & exitialem futuram Daynensem oppugnationẽ Castrioto, augebat tamen curam miserabilior obsessorum fortuna (audierant nãnq; ibi ad obsidionem maximam uim armatorum relictam). Apparebat iam certior aspectus hostium, & propius erat pugnę tempus, Tum subito silentio quies utrinq; mira insequuta est, Et signa humi fixa, Castrísq; momentaneis loca oportuna capta sunt ducibus, ubi & corpora curaret miles, & ducum hortamina tum præuenirent fortes uiros/ tum aliquem timidis adderent uirtutem, Danieli Iurich Sebencino uiro impigro, & militiæ perito Veneti exercitus cura tradita erat (Vaiuodam uulgo dicunt), Is ubi certos singulis ordines statuit, & parata quæq. uidit in hostem ita cœpit.

Adhortatio Imperatoris Veneti exercitus ad suos

OMNIA sibi licere statuit stolida mortaliũ temeritas/ ubi semel aliquo secundarum rerum incremento delinitus est animus, Inde uix sui compos mens, & pręsentis iam impatiens fortunæ/ modo hac/ modo illac pererrans ocia aliorũ turbat,

& pro libidine aucupat bella, Donec miserrimo tandem exitu inanium luat cogitationum pœnas. In oculis exemplum est Milites tam uanus iste, q̃ superbissimus hostis, quem eo iam funesta audacia, & indulgentior prouexit fortuna, ut audeat indies ex bellis bella serere, eosq. lacessere principes, quorꝝ si recenseat in se officia, nihil est sibi temeritate excepta reliquum futurũ, quod ad illos non possit referre, Sed subuertit ita iam rerum omniũ discrimen ferox hominis ingenium, ut non publicis nos tantũ hodie, sed priuatis quóq; singulorum odiis in eum hostem armatos esse oporteat, Obuersetur nanq. ante omniũ oculos Daynensium fortuna, Iritet animos iustissima ira, sociorum cura, Sunt ibi liberi uestri Scodrenses, urbis præsidio positi, Sunt multorꝝ fratres, sunt consanguinei, & affines in ea obsidione tam Illyrici, q̃ Itali nominis strenui, quibus iampridem à perfido præoccupatis hoste in rerum omnium necessitate nulla spes alia, nisi in uobis relicta, Vos late sollicitis, ac pendentibus animis mœsti prospectantes é mœnibus expectant, Vestra hodie uirtus uel libertatem eorꝝ uindicabit, uel præcisa spe omniũ rerum fœde iugum hostile subire illos necesse est, & ad superbos Castrioti uultus spiritum precarium trahere, Quo nemo intolerantior in uictoria, nemo inclementior facile inueniri potest, utpote qui cũ barbaris diutino usu educatus omnẽ superat feritatem, Vt enim taceam cætera, Quid hac temeritate maius? Quid stolidius? q̄ dum nefario iure cuncta occupare nititur, & inani colore pactorꝝ sceleratam regni libidinem excusat, prohibet perdito exemplo mortalibus rerũ propriarum deditionẽ, & aufert iura ipsa libertatis. Indignatur Venetos sibi à Daynensibus præpositos, Oppugnatq. liberꝝ matris consilium in defuncti bonis filii, Sed excæcauit (ut uidetis) eousq. ea cupiditas hominẽ, & studium indignationis, ut uel in perniciem ipse suam amens ita, odióq; ruat, Non potuit tantũ huiusce belli curam differre, donec pulso barbaro hoste, quem in imperii limitibus assidue habet, integras ad odium Venetorum uires afferret, Non in obsessę urbis aspectu maioribus copiis congredi nobiscũ melior ratio uisa, Diuisit uires ubiq; peritus belli Dux, uobis q̃ sibi æquior iudex, Dumq. hinc Mustaphæ, inde Daynensis obsidionis cura mordet animum, Vobis uictimam potius, q̃ hostem suum reseruauit exercitum. Agite dum igitur multi paucos, Bellatores prædatorꝝ turbam cædite, urgete, & inflatis stolide animis extorquete iniusti belli confessionẽ, quibus profligatis nihil est, q̄ de reliquis copiis hostilibus, quæ Daynũ obsident, uos noua cura terreat, Sequentes nánq; rei bene gestæ modũ, tenore eodẽ infestis signis, pręoccupatis eorꝝ cõsiliis, priores ipsi petemus hostem, Vbi euocato præsidio, ex urbe interclusis his, undiq; uictoria omnis per summũ ocium expedietur. Scãderbegi ratio néq; ita hostilis, néq; crimine alieno, lęta, sed moderata, leniorq., & in hanc fermé sententiam dicitur fuisse.

Adhortatio Scãderbegi ad milites.

HONESTA, necne uideať suscepti belli ratio milites, néq; disquirendũ hodie armatis, néq; decernendũ nunc in ipso hostis conspectu fuerat, pręsertim quũ à me ipso uobis arma tradita uideatis, quẽ uel iustiora recusasse, uel appetisse iniquiora nullo satis tempore conqueri potuistis, At quando illud maxime, in rebus

omnibus agendis torqueat mortaliũ ingenia,& sollicitudinem augeat militarem, priusq̃ gladii cominus in hostem stringantur,scire unde iustior esset causa/& utrũ cum hoste tantũ,an cum diis quóq; pugnandum sit uobis, Non recuso ciues/uel quocunq; uestrum iudice/si uelut temerarium consilium meũ damnatis, & nimis studiosus belli auctor uideor,statim conuersis signis abire, Néq; enim is sum/qui uel ignaros uelim ad periculum trahere/uel in eo imperii mei statu,& regꝫ Epiren sium tumultu nouas cũ Venetis obstinato proposito ordiri simultates,Sed ubi uacet huiuscemodi reprȩhensione consilium , & iusta æque / ac necessaria præsentis belli ratio uideatur.Nullíus magis interest,q̃ uestrum efficere uirtute ipsa,ac animi pertinacia,ut fœlix quóq; euentus arma uestra iustiora ostendat.Quandoquidem nihil est turpius uiro forti/ nihil magis contra regium decorem / q̃ per ignauiam pati iura sua occupari ab aliis/& compressis (ut aiunt)manibus sedere,ubi ius omne in armis uideas,Nostis ad unum omnes,quæ beniuolentiȩ uis/ac idem prope uitæ usus fuerit mihi per omnem ætatem cũ Leccha Zacharia, cuius hodie tam crudelis / q̃ præacerba mors,tot undiq; arma concitauit/ & ꝙ uehementi illo affectu impulsi inter nos legem mutuo consensu dixerimus.Qui nostrũ prior decessisset sine liberis regnum eius superstes iure pacti haberet. Sublatus est ille prior,ita agentibus fatis,Veneti imperium obtinent,Ego lachrimarum tantũ relictus hæres/renunciaueram olim rebus ipse meis in illa pactione,quum & priori mihi casus aliquis finem uitæ afferre potuerit ob communem mortis fortunam. Nunc bello renunciare,nisi uel uictus aduersis diis/uel Dayni recuperata possessione apud animum meũ non statui.Nemo sanus belli huiusce culpabit me/quod suadet tã pulchra ratio. Nemo illata mirabitur arma christianis/Venetis/uicinis/ quorꝫ ipsi iustam dederunt occasionem,& quæ ipsi fermé nobis in manu tradiderunt. Obsidemus consanguineorum/& sociorum urbem non infestis adéo,ut ipsi putant animis/ non regni/ non sanguinis hauriendi libidine ulla,sed ut eam pariter é manibus hostium, ac ingratis ciuibus obstinati erroris confessionem extorqueamus.Descendimus in aciem cum hostibus,priores ipsi hostilia passi/Quamobrem certis iam animis singuli pulchrum tuendæ dignitatis uestræ propositum induite , satis amplam belli materiam suppeditare uidebatur Daynense imperiũ propositum uictori/sed nulla (quæso) talis uos armet ratio,cupidorum hæc animorum uota,& ignobilis uulgi iritamenta esse solent/ Conceptæ dũtaxat desiderium laudis,stimulos ingerat fortibus uiris , quãuis omnia sint uestra / si uiceritis hodie,Pulso nánq; hoc hoste. Oppidanus tum spe sociorum destitutus,tum fame ipsa uictus/mox patentibus portis uictores est accepturus.De uictoria autem nihil est ꝙ agam uobiscum assuetis uincere uiris , Nouus hostis est/ nouum gloriæ genus , sed multitudine superat Venetus/ esto , non ne pauciores semper uos ad hunc usq; diem belli laudem ex hoste tulistis . Indignatur eo modo uincere præclarus miles / ubi nec singulorum uirtus spectari , nec priuatæ multum laudis domum afferri potest . Quid præterea momenti in maioribus eorum copiis.quibus sicut diuersa lingua/ alius uestitus/ alius armorum usus/ ita nec idem habitus

animorum. Confectus est exercitus ex multarum gentium colluuione, Illyrici, Itali, Epirotæ ibi uario ritu/eadem ignari signa sequũtur, dissonus erit in bello clamor uirorum, Inaniores ducum adhortationes. Quare agite primo impetu ad fugam/ q̃ ad pugnã paratiores impellite/ dissipate/& renouate hodierna quoq; laude tot cõtra barbaros uictoriarum speciosam memoriã/remissiore tamẽ ira in hũc hostem utendum, & pro moribus ad pietatem animis, captiuos ducite, neq; per intemperantiam belli, & studium indignationis, sanguine deditorum uictrices dehonestante dexteras, Non enim res est nobis cũ barbaris/aut efferatis gentibus/ sed cũ christianis, quibus iure decertamus, ut propulsemus iniuriam / & in pace uiuamus. Acuit magis Scãderbegus militũ studia, & suorum animos deuinxit ea modestia sermonis, Quod raro exẽplo simul/& eorum rationẽ, & curã hostiũ habere uideret, tũc ordines circa eũ effusi laudare consiliũ ducis, animatũ quisq. se dicere in oẽm euentũ ad eius augendã/nedũ seruandã gloriã pugnare. Venetorum arma nõ eousq. fore expauescẽda, ut dum nimis multũ defertur illis/proprii decoris obliuiscatur animus. Cõmunẽ subditorum populorum iniuriã esse si per secordiã multa Daÿnensis ignominia omittatur, neq; cadendũ animis in ea rerum uexatione, & duplicis mole belli, Nihil acturos mortales si retardet semp feroces spũs/quæuis ea consultatio, & singula ignaua cogitatione metiantur, Audendũ fortibus uiris/tendendũ recto in pericula uultu. Neq; semp retro aspiciẽdi cura augendũ sibi ipsis timorẽ, & sollicito cõsilio recondita mala homini interpretanda, Condiri necessitate uirtutem, Pluraq. iritatis semel mentibus/ & militũ furore supari, quæ liber alioqn/& quietus nunq̃ ausurus esset animus. In diis præterea non nihil debere esse momenti, qui iustiori assidere bello cõsueuerunt, sed & si in ense uiris tantum posita sit salus, Munitã satis fore rem Epirensem ipso fidei præsidio, & cõcordia populorum, Amurathẽ demũ hungarico bello occupatũ, Venetorum uires magnas nosce, sed italicorum gentẽ segnius sequi, q̃to longius à domo trahat, Iactabantur hæc passim incõdite à militibus & alia plura/ uelut instinctũ/cuiusq. erat ingeniũ, & ut priuato officio audienti se duci conciliarẽt, Ipse singulorum uoluntate/æq; collaudata ilocaliter mixto rixu dixisse auditus/Reprehendi merito posse naturã/q; tã pręclaros Epiroticæ gentis spũs nõ altiori incluserit fortuna. Tum iussis curare copora/oibusq. procuratis alacer animis, atq. fiducia ingenti sexta fermẽ hora diei in aciẽ procedit, Sagittarios/& leuiorẽ armaturã ante signa locat/Deinde grauiorẽ armis/peditem distinguit p Cornua/Duo equitũ milia in utranq. partẽ statuit/ Media acies Tanusio tuenda data. Ibi quoq; equitatui pedites aliquot immixti. De subsidiariis non multũ curatũ/quũ certã uictoriã/& faciliorẽ longe armis suis hostem. q̃ inito prœlio incrudescẽs Mars, & obnixi Venetorum uultus ostẽdere cœcepisset/ tantũdẽ de castrorum pręsidio procuratũ, Vacua nãq. relicta raro custode/qui uix ab inermi pędone ea tutari potuisset/Nõ abfuisset à reprehensione temeritatis tã secura fiducia ducis ni uerius præsidiũ sibi in obsidentibus Daÿnũ copiis statuisset/Nam si præter spem superiorẽ uidisset hostẽ/ad eos se recipe destinauerat Quũ neq; militum numerus/neq; habitus ipse locorum ad firmãda ibi castra suaderet/Sed indi/

Instructio acierũ: & concursus hic inde. Victoria Castrioti: fuga Venetorum: Vana petitõ Scãderbegi ad Dunenses de deditione oppidi: Instauratio balesii a Scanderbego: Vana Driuasti oppugnatio ab Amesa: Deuastatio agri Driuastensis ab eodẽ. Descriptio Driuasti: & discess⁹ Amesæ ex agro Driuastensi.

gnius adhuc istud cōsilium tanta prudentia uiri, quū perniciosior magis uictis eo modo fuga futura, q̄ pertinacior resistendi animus fuerit/ Nam tum insequēs palatos Venetus uictor/tū difficilior in tā pręcipiti tumultu trāsitus Drinonis, quicquid erat reliquiarū hausisset. Quare eo decurritur/ut insuetam uinci uirtutē in se tantū spem positam habuisse dicamus/Venetus quóque Italis hastatis pręmunit signa/cornua hostili exemplo disposita/ Daniel in dextro Illyricorū ualidissimo cinctam præsidio stationem sibi eligit/Italicos nonnullos equites grauis armaturę in fronte/& post ipsum cornu disponit/Colla humoi Scodrensis/cuius secundę erant in ea belli cura partes à leuo cum ciuibus suis Mosi, & Dibrano militi oppositus, Andreas frater cū Simeone uulcathanio mediā aciem obtinuit/ promiscue ibi uario militū genere/& inutiliori pręsidio onerati magis/q̄ firmati ordines. XIII. paulominus milia Veneta fuere/ His copiis cōcursum est. Præliū ab hastatis incœptū auertere primo impetu sagittarii eos/Sed ubi inaniores propinquitas ipsa sagittas effecit. Qui scutati erant obnixis clypeis cū reliqua leui armatura strictis gladiis cōminus hostem petūt/Cæteros Castriotus extēplo circūdedit equitibus, & retractatos aliquantulū utiliorē illis restituit telorū usum/hastati/q͞a tuta ferro pectora/ & loricis tecti audacius se obiicientes in hostē incubuerāt, dederunt reliquis spem bene gerendæ rei/tū omnis circūfusa acies, clamorq́. utrinq́. ingens sublatus. Epirensis equitū & numero/& uirtute supabat. Locus nō uni æquior, q̄ alteri pugnatum est enim in lata planicie/& ampla nō procul à Drinonis rippis, Par uiribus aliquantisper magis q̄ animis Venetus fuit, Et circa Illyrici stationē ducis uariante fortuna diu pugnatū/ Donec Scanderbegus concitato ibi equo cū paucis equitibus in mediū agmen hostiū inuectus uulneratis pluribus/multis pauore dissipatis extorsit spem uictoriæ Veneto, Illyrici undique mox in unum conglobati (ut egregia est gentis eius uelocitas) densiori præsidio munita statione ducis/ excluserunt hostem, Defendebant tamen magis/q̄ pugnabant/Media acies utrinque spectatrix potius q̄ pugnatrix eoúsque aderat/dum uario adhuc euentu res agerentur à cornibus/tū Tophia ubi oneratū satis dexterum cornu hostiū uidit/erectus & ipse Castrioti exemplo confestim lectiori equite/& parte peditatus in medios præter latus hostes/nouū iniecit pauorem, Illyrici nánque qui in fronte expositi fuere hosti, non tulere impetū/ sed mox in cornu dextrum deducti/ac se ipsos tutati, & hinc prodidere socios/& inde interuentu suo auxere difficultatē Scāderbego stationē oppugnanti/Idem reliquus peditatus fecit. Impar nánque Epirensi equiti. passim effusus in fugam se saluauit/ quæ res effecit, ut nudatus pręsidio Scodrensis eques, ac oppressus ab hoste circūueniretur (capti enim sunt ambo pręfecti cū aliis pluribus, qui à pedestri robore relicti/desperata in armis salute sese tradiderunt hosti) reliquis quóque turmis incusserint pauorē/tumētibus ne penetrata acie Epirensis à tergo adoriretur cornua, & interclusos ferocius pręmeret/Sed nō id succurrit uictori quod pauebat uictus (ita uel obtusiora iugenia hominum efficiunt res secundæ) Nihil enim quærens ultra lętus ea uictoria animus/gratū dūtaxat suis spectaculū uinctos hostes offerebat. Castriotus quóque rerū aliarū omissa cura, gregarióque omni

milite præterito/uelut dedignans sanguinem cæterorum ad ducem tantũ animũ intenderat/sed fortissimorum agmen militũ difficilem ei aditũ faciebat,ac inanẽ reddebat ferociam uiri.Cõuerterat omniũ animos in ea dimicatione Moses/& Scodrensis à sinistro cornu/Multus ibi labor/periculumq́./Ita uelut ipsi de summa rerum decertarent/obnixi ingentibus sine respiratione odiis mutuis uulneribus incũbebant,haud impares equis uiribus aliquãdiu pugnauerũt. Sed hauriente iã lassitudine Dibrensium ictus fatigati equi, uiriq́;/ac uicti propé sensim cessissent hosti/ni referentibus gradum Moses increpando simul timorem/simul ignauiã pudore lassitudinem excusasset,& uinci fermé paratos uincere docuisset/clamans.

QVÆ ignauia uiri? quod perditum insueti pauoris exemplum? Potuit Dibrensis assignatũ semel locũ uiuus relinquere? Potuit bellicã laudem uendere hosti? Vbi miles ill e qui Alýbassę copias deleuit? Ferisii inhibuit ferociam? Mustaphę uires contudit? ac barbaricis spoliis Epiroticas domos dicauit? Quo tumor ille animorum euanuit? Quo minaces illi in castris uultus/ ac fortia promissa abiere? Sic Daýnũ Scanderbegio restituitis? Sic obsessæ urbis hostiũ intrare paratis? Nusq̃ ne alibi hostiũ uirtus / Nusq̃ fortis dextera/nusq̃ radians ensis nisi hic? At ubiq́; iam socii uestri uictores parti decoris fructus recenset. Tanusius captis ducibus/ ac iunctis post terga manibus deductis in castra/mediã hostium aciem omnem aut deleuit/aut dissipauit. Scanderbegus perfracto Illýricorum robore iam singulis per ocium iniicit uincula.Hic pauor tantum / & fugæ memoria relicta.

INIECIT ea obiurgatio militi tã acres stimulos uincendi, ut alii repente facti uiri/equiq́; uiderent, Tum recenti renouato prœlio mutata fortuna,iã pelli paulatim Scodrensis,resistebat tamẽ magis numero q̃ animis.Donec Humoi cõiectata ex hostili sermone fortuna fratris/quũ uix prę impatientia doloris armorum tenendorum potentia esset/oblitus sociorum ad serũ germano auxiliũ ferendũ progressus & in medios illatus hostes certã Mosi uictoriã reliquit,docuitq́; quantũ ordinibus in duce sit momenti, Mox nãq́; effusi in omnes partes terga ferienda prębebant hosti.Daniel quóq́; ex altera parte iãpridem omni præsidio antesignanorum exutus pudore magis q̃ uiribus ordine seruato sustinebat hostem / sed ubi haud dubiam suorum fugam/& eandem omniũ fortunã aduertit, citato & ipse equo fuga cõsuluit sibi,sparsos passim per agros Epirẽsis segnius est insecutus,impediebat nanq. lassitudo uiros/quũ dimicatũ sit usq́; in ultimã defatigationem/Non tamen licet fessi/liberam fugam fecere hosti,Missum enim pręconiũ á Scãderbego/ut totis signis instaretur agmini fugientũ usq́; ad urbem Scodram.Pulchrũ fortasse uisum duci simul ira/simul gloria elato conspici uictorẽ à mœnibus hostiũ,quæ ingenti multitudinis turba cõpleta erant.Carpebatur in multis locis postremũ agmen,& magna pars moratorum capti/prohibuerat nãq́; quẽq̃ occidi/ Mox in propinquo urbis cõspectu inhibita signa & acies firmata/Tum uictores cõglobati circa ordines ingenti clamore/lęticiáq́; mœstę urbi publico/priuatóq́; dolore captiuos suos subiiciebant oculis ,Ingerebat ciuibus hinc nouos irarum stimulos tam miserabilis aspectus/& fortuna suorum,Hinc recens iam clades spiritus omnes hauriebat,Cura prę/

terea captiuorum maior iiecta] hominibus prohibebat uiam ullam hostis iritandi tentare. Castriotus ubi uel ad satietatẽ militi uictoriæ laudem explendam permisisset/signo dato/Parum nanque supererat diei/collectis hincinde uasis ad Daÿnensem obsidionem dirigit iter. Sed fefellit omnino inanis spes ducem/quũ reclusis portis oppidanos fortunam omnem/legemq. deditionis sub se uictore confestim subituros cõcepisset, Daÿnenses nanque licet & subita legionum suarum clades/& intus crescentia indies incõmoda annonę (prohibuerant nanque semper frumentationẽ obsessis Epirenses copiæ ad id ipsum locatę) dolorẽ simul & curã auxissent, nulli tamen satis tot undique malorum effugii fœda cogitatio succurrit/sed omnia in ea rerũ necessitate constantissime procurata/dispositáque singula exacto iudicio ac parcior militi prębitus cibus/quo fidelis tantũ spiritus seruaretur/seniorum nulla cura uiris/utpote qui & prąualido urbis situ/ & ualidiore multũ fidei munimento tutabant/ Castriotus nanque ut primum uictricibus signis reliquis copiis ibi cõmorantibus se adiunxit, multa nequicq̃ uani iritamenta pauoris obstinatis animis/ac oculis obsessorum subiecit/Ostentata ingenti militũ clamore/& insultatione capta ex hoste signa/Ductum circa muros mœstũ captiuorum agmen fixis in terrã oculis pudore sociorum intuendorum, quibus circũfusis per mœnia lachrÿmarum uim magnã excutiebat tam fœdum suorum spectaculum (erant nanque in eo numero multi obsessorum consanguinei, ut intelligi potuit ex iis quę supra retulimus/Tum ubi admonitos satis credidit oppidanos Scanderbegus de deditione cũ illis agere cœpit, & præsidiũ Venetũ certa iam fiducia petere tradi sibi/Insigne tamẽ tulit pro inanibus postulatis liberorum ciuiũ responsum/Desineret eiuscemodi spectaculis oculos/ & aures minis territare, Non esse tam leui momento fidem suam fundatã/ut se potius ex recenti rerum aduersarum euentu/q̃ ex ueteri habitu animorum metiantur. Fixum omnibus, destinatumq. esse / si aliter non poterunt / laceratione corporum suorum infœlicem fidem bonis principibus testatam relinquere, Neque eam fore beniuolentiam suorum/& sociorum uincula, ut tam fœdam illis pietatem extorqueant/quod nec ipsi capti/si interrogentur/sibi præstari cupiãt, Sperare præterea sub Venetis patribus neque perpetua uincula eorum/neque lõngam suã obsidionẽ futurã. Exemplum hoc uere pro documento habendũ/Non esse gerendã populis mutabilem fidem cũ instabili principũ fortuna. Fuit & in Scanderbego illud non indignũ admiratione liberalitatis/ & ingenitę pietatis indicium. Quod quũ spreta consilia sua ab oppidanis uidisset, & sublatã spem omnẽ habendæ urbis in ea pertinacia animorum/non ad aliquã indignationẽ cõuersus (ut procliuia sunt principũ ingenia/non ad rabiẽ ultionis procurrit/saltẽ in captiuorum terga sęuiendi/quũ omnia illi in eos solutissima essent/sed demi protinus uincula iussit, & liberaliter habitos / cultósque ad domos suas quęque remisit/Ni fecerit fortasse callidus princeps (id quod licet nõ ita eleganti proposito actum/laudari tamẽ omnino debuit/ut quũ aliter Daÿnẽsiũ animos superare nequiret/eo uinceret beneficio, & quos metu nõ poterat humanitate sibi tacite conciliaret/Duos tantũ uiros honestiores Andreã & Vulcathaniũ uelut quædã futuri fœderis pignora, & Scodrensis ferocię inanẽ cautionẽ apud se tenuit, quos in arce

Petræalbensi sub custodia benigne tamē lautissiméq; haberi iussit, His ita transa/ctis noua illi urbis potiundæ cura incessit/Inde/quo celerius cupitę tádiu rei com pos fieret, utile cōsilii genus est aggressus ad eā obsidionē & Veneti belli cōmodi/tates. Balesiū oppidū fuit/tunc monumēta tantū urbis nullo satis cōditore sed ue/tustate sola notū/situm in radicibus montis Sardonici/Maranai uulgo appellant/ Iuxta ager/& locus quidā, quē accolę supra Scodrā uocāt/distans à Scodra. XII. à Driuasto. V. à Dayno uero. XV. feré milibus passuū/Restaurare eā urbē Scan/derbegus olim à barbaris euersam animo concepit, ubi imposito pręsidio/copiisq; cōmodius inde & Venetum agrū late infestari posse & prohiberi obsessis subsidii qcq̄ à tot undiq; uexationibus occupata hoste decerni putabat/sicq. partim muro, partim lignis ocissime renouauit locū/Et quū urbis speciē quandā effinxisset, reli cto ibi pręsidio Amesam nepotē Marinūq. hispanū epirotā notę uirū fidei & reli qua peragenda præfecit operi/Procuratisq; his/ipse ad obsidionē Daynensem nul lis satis tempoꝝ/ uel belloꝝ incōmodis omissam in ulteriorē rippam Drini eo die se cōtulit. Amesa absoluto muroꝝ munimēto, & quibusdā stationibus militaribus prout operæpreciū uisum, Ipse impatiēs ocii adolescēs (acuebant nánq; iuuenile desideriū tum oēs laudes domesticę/tū recens in oculis patrui uirtus) quū multas secūdas populationes & uastationes agroꝝ fecisset/maiora quęq; cogitatione ag/gressus, Driuasti uicinæ urbis oppugnationē toto animo induerat, Itaq; expedire iā tota die copias/& exhaurire nouā urbē præsidio/ratus ampliorē eā sibi laudem futurā/si priusq̄ præstitisset cū apparatū patruus/inscio adhuc illi subitū tā egrę/giæ gestæ rei nuncium cū ipsis captæ urbis spoliis mittere posset, taciteq; cōsene/scentē eius uirtutē sub Dayni mœnibus argueret/Ita feruens adolescētis ingeniū intumuerat fortunæ inani sponsione, Sed Marinus/cuius ęque industria in nouæ urbis cura á Scanderbego electa fuerat, & coniuncta perdito exemplo prudentia cū temeritate/doctior longo reꝝ usu & uenerabilior ętate uir, ne aperta cōtentione refragando iuuenis uoluntati, simultates sibi cū illo/pestiferum in reꝝ administra tione malum aliquas pararet/primū impedire ex occulto eius consilia/& abire ta/cite militum fauorem ad ludificandos ipsius conatus. Deinde ubi propensiores illi uulgi animos/ & militarē libidinē uidit propalam libera uoce se omni alieni con/silii euentu exonerans his uerbis adolescentem dicitur admonuisse.

VERIVS hostē te mihi Amesa q̄ Venetos Scāderbegus reliquit, quo cū hodie qñ omni bello flagrante prouincia longe aliæ cōsultationes nobis ineundæ erant, nouas ordirer cōtentiones, & latentia aliqua odia excitarē / dū studio aduersandi/ & iuuenilis glorię inuidia dissuadere istuc ipsum fortasse uideor tibi/Sed quid de me doleo? qui diis/hominibúsq; abunde uidebor satisfecisse/ si consilium in hac re meū neq; omissum desiderari, neq; impensum reprehēdi possit/Vestra est iactura teipsum patruūq. hodierno bello nō Driuasti urbē oppugnare paras/ad ciuiū san guinem hauriendū & exsaturandū militū tuorum cruore hostile solum properas/ Siccine instaurauimus hanc nouam urbē firmauimus copiis, ac robore armatoꝝ, ut tā cito præsidio exutā intento ad id hosti, ac nihil magis optanti/ dū alias stulte

appetimus/uelut i manibus tradamus? Siccine (ut nulla sit huius loci cura) ea mi/litū paucitate oppugnari urbes quisq̃ duxerit? Qui uix sufficerēt ad tutādas/Driuasti præsertim oppidū, quod sicut amplum est/& numerosum ciuibus/ita (liceat hæc in hoste quóq; laudare) & armis/ac fortissimis uiris refertū. Idem (ni fallor) & tu & hostis expectat, Irridebūt é muris senes/& imbellis multitudo leues apparatus/& inania urbis capiēdę cōsilia, Iuuētus uero certaminis auida uel facta eruptione ad fugā ab oppugnatione per summū dedecus nos cōuertet/uel patētibus late portis deceptos intra muros per securū ocium recipient, & ulciscetur recentes suoꝝ clades/ac Scodrēsiū iniurias/tollent tū animos cęterę urbes, insurget ferocia uictis. Depone igiť/quęso/dū ītegrę sunt res pniciosam audaciā istā, neq; adoratū patrui nomē ea indignitate p hostiū ora trahi patiare. Expecta secūdis diis laudis ampliorē/& tutiorē materiā tūc arma suadebo ipse, & in manu tradā. Nemo inuitus fœlicia signa sequeť/cohibe nunc feruorē istū, & si difficile sit cohibere. Disce prior ipse pati iugū à senioribus, quod hosti cupis imponere adolescētia nāq; haud capax cōsilii (ut liberius iā tecū loquar) nō sibi q̃ hosti sępenumero ęquior est, trahitur magis/q̃ duciť, Nullū ea pniciosius onus mortalibus datū / cōsilio bella sunt gerenda/& uix/ubi omnia caute/rectéq; egeris/fœlix respondet euentus.

FR. Egissent animū adolescētis prudentia dicta uiri, sed quū iāpridē omnia præcipiti cōsilio ad eā belli curā uelox temeritas expedisset/turpius uisum arrepta semel arma prudēter deponere q̃ uel infœliciter exercere/Spreta itáq; salutaris adhortatio, & utilis pudor inani pudore uictus. Militū ꝑterea receptus fauor/& uulgi promptior opera iuuenis desideriū magis acuebāt, prohibebantq́. dubias aures sani quicq̃ sermonis haurire. Ad ea igitur/quæ egerat Hispanus primū insolenter dicere, Aequatū sibi cū eo à patruo imperiū/non esse cur alieno arbitrio uel bello, uel pace utatur, retineret sibi ille milites suos/posse de copiis suis quod uis ipse uelit statuere, uel ubi loquendo ira aliquātulū resedit, & quieuit imodicus animi motus/tū modestior lingua/& lenior oratio adolescētis fuit. Laudaturū se esse collegę consilia/ni simul tū & Balesii/& Driuasti cura posset expediri/neutrā alterā impedire, Sat esse copiaꝝ quæ & præsidio hāc firmēt/& oppugnent illā/neq; ita stolide spem eam conceptā sibi/aggressurū improuidos ciues/& inermē iuuentutē inuenturum/nullis custodiis portaꝝ/nullis muroꝝ stationibus dispositis/plures pręterea fore oppidanos/qui agentem se de deditione libēter audiant. Et si difficiliora cuncta pręter spem uiderit/non immoraturū longius ibi obstinato proposito cū militū suoꝝ pernicie/Tum appręhensa Hispani manu ut bono esset animo hortatus, Deosq́. insup præcatus/ut faustam sibi eā oppugnationē faceret/ Copias impiger educit. Pręsidio Balesii ægre duo milia cū Marino relicta/nō ꝙ quisq̃ inuitus duceretur/sed qa tū patientiora piculi/q̃ ocii Epirotaꝝ ingenia/tū nullū familiarius/gratiúsq; militi belli genus q̃ urbiū oppugnatio erat/ Verū Amesa/quāuis silenti admodū agmine improbū desideriū celaret/non potuit tamē nunciū aduentus sui anteuertere, Admoniti nāq; Oppidani (utpote/qui à Daynensis primordio belli semper circa quasdam stationes urbis dispositū tenebāt armatoꝝ numerū primo

sollicitī progressi in muros necessaria ad propugnationē parare, & conuehere undiq; saxa/ac omnis generis Missilia. Deinde ubi ex propinquo uisus hostis/negligentius acta res/& contempta paucitas cū ipso duce/Nihil tamen minuit fiducia eorū insignem adolescentis fiduciā/quin extemplo ciues ingentibus oneratos promissis ad uoluntariā deditionē pelliceret, & urbem patrui nomine peteret/Repulsus acriter ab eis/Incertus adhuc animi grauiq; indignatione percitus duodecim pauloplus stadiis à muris abscessit/Ibi multas nequicq̄ uario militū assensu oppugnandæ urbis rationes uersare/tormentorū uis nulla aderat, Ita consultabat simul/& obsidebat. Dispositis tamē circa custodiis, ne alicūde impetus/præsertim à Scodrensi agro in se fieret/Interim Oppidanos egregia eius obsidionis soluendę cura incesserat/Qui priusq̄ motus aliquis in muros moliretur ab hoste, fortunā certaminis experiri statuerant/Auctor eius rei erat Andreas Angelus unus ex optimatibus, Clarus uir factis/& emeritę in bello laudis, qui ad portam inferiorem, quæ planum, & occidentē uersus spectat instructa acie, ubi & disposita per muros de industria armatorū agmina/& firmata præsidia portarū uidit, priusq̄ eruptionem faceret in hostes, his uerbis suorū animos ad pugnam accendere adortus est.

SI Vnq̄ inquit Milites superuacua ulla est habita fortibus uiris adhortatio/Hic plane dies/uesterq; omniū hilaris/& promptus accessus id ipsum mihi nunc charissime ostendit/Quū quisq. uestrū à parentū/ab uxorū cōspectu/ab ipso amplexu liberorū huc alacriter sponte uestra cōueneritis/& omnia ea uobiscū feratis/Quū pugnandū, & sub mœnibus, & pro mœnibus insigni spectaculo obtulerit fortuna. Nō ne uultis cōmilitones, & ciues mei amātissimi, urbē uestrā/patriā/lares/& deos penates exēplo maiorū tueri defendere atq; seruare? Quid omnes nunc triūphos/quos de hostibus reportarūt, scientibus/gnarisq; cōmemorē? sat erit de multis paucos in mediū afferre/longā.n. narrantis orationē angustū nō patit̄ tēpus. Memini me audiuisse à maioribus nostris queàdmodū Barach ille turcarū præfectus Amurathe imperāte cū uiginti milibus equitū in agrū nostrū irruens pactis quibusdā & cōditionibus urbē à ciuibus nr̄is primū petere aggressus ē/Cui quū hi minime obtēperassent. Isq; sata omnia & quicqd frugiferi ī campis erat igni ferroq; dare cœpisset ciues nostri & populus Driuastensis in unū coacti agmen hostes hincinde per agros & cāpos sparsim diffusos & pallantes aggressi, partim eorū trucidarunt/partim uiuos cœperūt/& in fugā cōuerterūt/Eoq; modo præclarā/ac memorabilē uictoriā reportarūt, & ueluti triūphantes urbē uictores ingressi sunt. Quid prætererea de Stephano cognomine herceco duce Bosnę dicam? Qui quū & ipse cum uiginti quinq; milibus militū in agrum nostrum irruisset, similemq. expeditionē aduersus urbē nostrā tentasset, & prius illam in suā ditionē potestatēq. petiisset, quū ei populus noster Driuastensis parere noluisset, Is in furorem & indignationē uersus, per oēm agrū/& cāpos ad illū depopulandū, incendendūq./effusus est. Nostri pręclaro ad modū agmine tā equitū q̄ peditū facto, hostē adhorti in fugā cōuerterūt/atq; pfligarūt, de eoq. insigni uictoria potiti/q̄plurimis spoliis & signis militaribus captis, ouantes ad urbē reuersi, patriā decorātes incolumē egregie seruarēt.

Quare agite præclarum hoc obſtinatę ciuitatis reſponſum ſolido hoſti afferamus & extorqueamus prædonibus impoſterũ inanem ſpem urbiũ capiendaꝝ. Pudeat deoꝝ hominúmq; tam ignauũ agmen diutius nos intra muros/& ſub tectis clau/ſos continere/Quid Daÿnenſis pertinaciaᶜ In quã tam diu Scanderbegus totis ui ribus incubuit.Non ne omnium animis graues iniiciat ſtimulos pudorisᶜ Nepoti uilis ueſtrum tradita cura cũ ea hominũ paucitate/quæ mox uix ad tutanda pro/pria caſtra idonea erit/ſi uiri eſtis cũ uobis in promptu erunt / Cum nihil roboris ibi ſit/Non gnarus dux/non certus ordo.Promptiſſimus quiſq; cum patruo obeſt. Coluuie tantũ multitudini impatiens ocii adoleſcens ad hanc obſidionem traxit. Mouit hæc oratio militũ animos/omnéſq; fremere cœperũt,& in hoſtem duci cõ clamarunt.Tum dato ſigno oẽs ingenti ſublato clamore erũpunt.Reliqui per mu ros undíq; ad ſua quiſq; miniſteria diſcurrentes augent ſuperne & ipſi clamorem/ Iniecit primũ ſtationibus hoſtiũ tã repentinus tumultus/& clamor inſuetus/unde minime fuerãt ſuſpicati/Dehinc ubi excurſare ubiq; armati uiſi/& tenore eodem impeti caſtra ab oppidanis/inſiliens uelociter in equũ Ameſę cũ expedito agmi/ne ſuoꝝ impigre illis occurrit,ut ludificaret eouſq. hoſtem/Donec reliquæ copiæ, quæ paſſim uagabantur per agros coactę,& quæ in caſtris aderant/cõmodius in/ſtructæ prodeuntes cũ ſignis in unum aggregarent ſe ſe/ ſed turbauit peritus dux ſerum iuuenis conſiliũ,Tripartito nãq; milite quoſdam Italici generis/quod ibi præſidiũ Venetus poſuerat/Cum parte equitatus ad aggredienda ſuperne caſtra pręproperc mittit/Alteram partẽ in qua maior uis agreſtiũ ſagittarioꝝ erat/obſi/dere uiam caſtroꝝ iubet,Qui & hos auerterẽt & interciperet illos,Ipſe cum tertia parte expedita ferocius Ameſę obnixus diſiecit primo impetu omne agminis ro/bur/& ducem exactum pręſidio trepidum auertit in fugam/Cui penetrata ſagit/tarioꝝ acie(ut dat plęrunq. uires nimius timor) tutus cũ ſociis in liberos campos euaſit.Tum renouatus undecũq; clamor/& hinc ducis fortuna hinc ſubitus inter/uentus hoſtium præcidit ſtationariis omnẽ facultatem inſtaurandæ pugnæ. Exin tota acie in caſtra incumbente,ibi quóq; aliquãdiu dimicatũ uincentibus egregie Driuaſtenſibus/Quare ubi proniora omnia ad uictoriã hoſti uidere Ameſani,reli ctis munimentis per omnes partes effuſi fugientes ſimul & reſiſtentes decurrunt in planũ.Angelus non inſecutus palatos/neq; occupatus in caſtris diripiendis/ſed ſat indulſiſſe uictorię ratus/mox reuocato milite urbẽ ouans ingreditur. Non ta/men diu lęta ea uictoria Driuaſtenſibus fuit.Ameſa enim cũ collecto ex fuga mi lite eam ignominiã uerius/q̃ cladem perpendere,ſimul & ademptã ſpem omnem cerneret urbis habendę/temerariã iritati animi ultionem aggreſſus/quicquid fru/ctiferi/amœniue circa urbẽ erat deuaſtauit/ tecta omnia diruta incenſáq;/ oleaꝝ/ q̃bus maxime laudatur illa ciuitas/uſus fermé nullus relictus/ſed nõ idcirco oppi danos fœlix ſemel audacia extraxit ex urbe,quin procul à portis ſæuirent hoſtis/ueriti ne longius progreſſi à ſuis excluderentur/uel in inſidias aliquas inciderent. Opportunũ mihi uiſum eſt hoc loco Driuaſtenſe oppidum nullo ſatis conditore uel uetuſtate nobile.quoquo modo ſubiicere legentiũ oculis/quãuis ad Romanos

urbis conditæ originem credulus ciuiũ error cõtumaciter referat/Hinc & gloria/bundos audiſſe memini Romanoꝝ Colonos ſe appellantes, & inde originem ſuã traxiſſe contendentes. Ignoſcendũ id tantũ cupidioribus gloriæ ciuibus potius/q̃ credendum cenſeo,quũ nullis uſq̃ uel ſcriptoꝝ/uel rerum monumentis id comprobetur.Quod etiã Antibaro notiſſimo hac ętate in ea regione oppido accidit/quod de ueterum ingrato ſilentio non immerito conqueritur.Cæteꝝ non indignus quidem uidetur locus (ſi rationẽ ſequamur),qui uel amœnitate/uel cõmoditate omnium reꝝ Colonia fieret/& ad ſe habitãdũ colendumq. homines alliceret.Eſt enim ager ipſe omniũ quæ ad uitam pertinent feraciſſimus.Scaturientes undiq. fontes/& colles uelut manu diſpoſiti planiciẽ exornant,Aer quoquo uerſus ſaluberrimus beat omnia/conditq;/Vrbs in monte poſita/qua parte meridiem ſpectat in planũ uergens à torrente Clÿro alluitur, quem uerius fluuiũ dixerim quãtalibet æſtatis intemperie indeficiẽtibus aquis. Murorum ambitus duo milia paſſuum amplius complectitur. Arx in montis uertice natura/humanóq; opere munitiſſima tuetur urbem.Diſtat à Scodra.VIII.à Motri ſeptem &.XX.milibus paſſuũ/Ita eam in hanc formã poſt inclinationem Romani imperii euerſam à gallogræcis. Hellena regina genere Francigena fœmina Chriſtianiſſima Simeonis nemagnę Mÿſſoꝝ/& Illÿricoꝝ regis uxor poſtmodũ erexit/atq. inſtaurauit/quæ & alia uicina oppida ęque dirruta renouauit/Zenobia & loca religioſa plęraq. in Epiro atq; Illyrico cõſtruxit/ut ex his in marmore inciſis aliiſq. monumentis licet intueri.Expleta ad ſacietatem ira Ameſa, & deſolato hoſtili agro,nõ Baleſii repetendi amplius illum cura inceſſit / pudore fortaſſe collegæ quem integra re non audiuerat/ & ob illius ſpreta conſilia ſero tum dolebat/cũ ſtolida temeritas ſe etiam nouiſſet infœlicem. Sed Daynum conuerſis ſignis pergit ire/imprudens dum Hiſpanii reprehenſionẽ fugit/grauiorẽ patrui iram ſubiturus,Inſtructus enim de omnibus à nũciis locoꝝ Scanderbegus/ubi de eiuſdem aduentu cognouit/uocatum ad ſe protinus plenus iraꝝ propalam in uulgus (quod acerbiſſimũ fuit adoleſcenti) omnium criminũ reum inſimulauit,& debitorem poſtulauit ſanguinis ſocioꝝ,temerarium clamans, ꝙ tam ſtolidum conſiliũ iniſſet ſine mãdato/ ſe quũ à Baleſio diſcederet nihil hoꝝ ei præcepiſſe interpretandam conticentis fuiſſe uoluntatem/ut prohibuiſſe intelligeret/Deinde qui proximi erãt milites ſciſcitatus/ubi trãſacta omnia cõtra aſſenſum collegæ cognouit infeſtius exarſit / & perſtabat in incœpto immitis animus, doleréq; ſe ex eo non minus dicere/quod eam temeritatem grauiore alia & longe imaniore culpa auxiſſet in deuaſtandis nefario exemplo oppidanoꝝ agris/ igniq; & ferro in arboribus ædificiiſq; deſæuiendo.Ad ea Ameſa quum haud facile eſſet reſpondere uocem non emiſit/ Illud tantũ ad ſocios conuerſus/Nihil inquit uicto turpius eſt dii boni/quũ & hinc hoſtiũ ſuperbas inſultationes/& hinc moleſtiores tuoꝝ uultus expectes/Tum circũfuſi omnes deprecare Scanderbegum/ ut modũ indignationi faceret/Caſtigatam ſatis adoleſcentiam nepotis eſſe & oneratam triſtibus uerbis illius fortunã.Se quóq; unã cũ eo eius criminis reos damnari.Mitigauere itáq; ſubito militares preces populare ingenium ducis.

MARINI BARLETII/ SCODRENSIS DE VITA/ ET GESTIS SCAN/ DERBEGI. LIBER .IIII.

VM Sic inter Christianos tumultuatur potiusq̃ belligeratur & sub Dayni mœnibus Scanderbegus consenescit Amurathes de singulis tũ á Mustapha iam inde certaminis auido/tũ fama ipsa admonitus multa uario cõsilio agitabatur. Nunc pulchrã opprimendi hostis occasionẽ laudare, Nunc inuictam eius for/tunã admirari. Demũq. quod magis dubiã mentẽ detinebat fi/cta christianoꝶ odia & uanos tumultus uereri, Ita dũ inops consilii princeps solli/cite alia ex aliis interpretaẽ præterlabebaẽ paulatim é manibus occasio mitescẽte iã Venetoꝶ ira. Sed ꝑpulchre ad infœlicia arma Ottomanũ freq̃ũetes Mustaphæ adhortationes poscentis bellũ/ ad delendam priorẽ ignominiã nequicq̃ tendentis. Quãobrẽ laudata ducis uolũtate, mox nunciũ ad eũ cũ eius generis litteris mittit.

BELLVM quod tantopere postulas Mustapha/en dedimus tibi laudẽ ex eo(si uera sunt quæ ad nos de Venetoꝶ armis afferuntur) tua tibi uirtus/ac dextera pa/riet. Caute tñ agẽdũ est cũ eo hoste/néq; sumẽda credule arma/quæ ubi nõ credas per summã fœditatẽ deponas fallacis forsan inter christianos belli species, & ina/nes simultates te tantũ capiãt, quippe quũ (ut aiunt) nulla sit breuior cõtentio/ q̃ inter patrem & filium, Nos neq; monere absentes præsentẽ possumus, néq; stoli/dam pugnæ libidinem laudamus. Obeunda sunt tibi omnia & disquirẽda singula inermi quæ armato postea sunt agẽda/Militẽ habes insignẽ numero uiribusq. in/tegrũ/hostem tum fessum t ot prœliis/tum exhaustum. Reliqua ages pro arbitrio tuo. Nihil enim ut facias prohibemus quod é dignitate nostra censeas futurum. Mustaphas obtinet ab Amurathe cũ Scãder/bego cõfli/geret.

POstq̃ facta belli copia ab Amurathe Mustapha/ instructo agmine/ ingentibus animis eo certamine totius belli labores finire cõcepit/néq; insidiãtis more eũ ce/labat apparatũ/sed palã hostis animũ pręseferẽs ubicunq. sui copiã faceret Epiren sis/Iusta acie collatisq; signis oẽm fortunã subiturus uidebatur. Interea nuncius à pręsidio, quod ibi ad Macedoniæ fines Castriotus reliquerat. Daynum missus ma gnis itineribus illũ instruxit, qui de singulis & omnia prout erant exposuit, Quare intrepidus princeps / & impiger belli artifex aliũ recentẽ uiribus nunciũ celeriter ad suos expedit, qui moneret eos/ut cauerẽt oĩno aliquã pugnæ facultatẽ prębere barbaro, sed uel per montiũ saltus & inaccessa fermé loca ducẽtes agmen ludifi/carent. Interim hostẽ uel quadã fugæ specie paulatim deciperent/differẽtq. eousq. fortunã certaminis/donec ipse cũ copiis suis opportuno aduẽtu reformaret singu/la/quẽ ubi uidissent/mox eodẽ tenore sequerenẽ. Ibi signa/ibi acies/ibi robur belli foret ubi ipse esset. Dehinc quãuis moleste à Daynẽsi negocio abstraheretẽ accito Amesa obsidionis curã illi tradit/nõ cõsilio solũ/sed pręce etiã agens cũ iuuene/ne aliquid se absente moliretur inobsessos/Satis proprio edoctum malo/né ue pedem

usq̃ à mœnibus referet/quo uel respirãdi copia fieret oppidanis/uel frumẽtationis faciẽdę facultatẽ haberẽt,ipse diminutis ibi copiis qngẽtos equites, mille qngen/tos letissimos pedites sibi ad uetus pręsidiũ augendũ contra nouos barbari motus elegit. Driuastenses copiæ ad obsidionẽ cũ adolescẽte relictę ægretulerũt/Cupie/bat nãnq; quisq;,& Scanderbegũ orabat/ ut cõcederet sibi recenti cõtra barbaros uirtute culpã priorẽ corrigere/& abolere ignauię memoriã noua gloria/Nemo tñ acceptus quũ neq; oẽs ducere ex re sua esset / neq; alios posset sine cæteroꝝ mole/stia/ & discordia quadã seligere/dũ nullus se socio deteriorẽ credit/Veteranos tan tũ/& emeritæ militiæ uiros totius robur exercitus elegit/nõ ignarus optimus belli dux/aliud esse muros obsidione cingere, & sub ignauis mœnibus cõpressis mani/bus sedendo uincere hostẽ/aliud cominus furẽtibus gladiis,& cruento marte diffi cilem laudem appetere/uix abscesserat Scãderbegus/cũ Scodrenses & de turcaꝝ motu/& de ducis cõsiliis pariter & profectione nõ ignari summa diligentia copias & magnã uim tormẽtoꝝ ad nouę urbis oppugnationẽ parabãt ueriti nisi inde Ca strioti pręsidiũ expelleret,& expurgaret locus ille hoste/ se in uisceribus ipsis bel lum semp habituros/neq; facultatẽ unq̃ respirandi futurã.Quare uelut auidum lu poꝝ agmẽ/ ubi abesse pastoꝝ curã nouerũt/irrũpũt intrepidi in imbellem gregẽ, & indefensa ouilia rapiũt/disiiciũntq;. Ita intenti iãpridẽ hostes/postq̃ ꝓfectũ ad aliã belli molẽ Castriotũ aduerterũt/statim infestis signis/ infestiori apparatu Ba/lesiũ petentes inde acceptaꝝ iniuriaꝝ ultionẽ ordiunt. Nihil absuit/quin pręsidiũ ibi opprimeretur/si expectatus fuisset hostis/Sed Hispanus ubi afferri machinas & reliqua quatiendoꝝ muroꝝ instrumẽta cognouit/collecto milite cæterisq; impe dimẽtis Daynũ ad socioꝝ copias silenti agmine iter arripuit/ uacuis tantũ muni/mẽtis hosti relictis/Supauerat iã Clyrũ scodrẽsis & duobus fermé milibus passuũ distabat ab oppido,Cũ tacita omnia subito uisa/Non clamor uiroꝝ/ non præsidii signũ aliquod pro muris auditũ, Iniecit pauorẽ primo & horrorẽ quẽdã animoꝝ uiris tã in prouisa res & suspectum silentiũ / Deinde ubi exploratores missi uacua omnia custode nunciarũt,audacius ꝓcessere signa insidiaꝝ sublato timore/Mole/stior tamẽ ea res & hostiũ fuga fortibus uiris fuit/ quod sibi tantũ cũ ignauis mœ nibus/& inanima urbe pugnandũ aspicerẽt.Humoi ꝑsertim duci illi/qui seruitutẽ fratris ꝓclaro aliq̃ facinore ulcisci cupiebat/Indignatus/q; tãdiu libertatẽ illi apud Castriotum exorare nõ potuisset/ni fecerit fortasse(ut ingeniosos reddit homines amor) eo cõsilio/q; expugnato Balesii pręsidio sperasset habere efficax aliquod pi gnus captiui hostis,quẽ postea cũ fratris corpore ꝑmutaret/ Subiere itaq; muros undiq; milites,ad quos diruẽdos nõ satis necessarius usus tormẽtoꝝ fuit. Recenti enim feré adhuc cemẽto inutilis cõpago lapidũ uectibus tantũ ferreis acta paruo impulsu sua sponte ruebat.Disiecta igit pauco momẽto omnia/reliqua lignea ma teries/& stipitũ robora iniecto igne arserũt/Stationes militares/ & cætera muni/mẽta pariter solo æquata/Ita inanimi ultiõis genere Scodrenses odio expleto de/formem urbis aspectũ reliquerũt duci ulciscendũ præpropere maximo suo malo/ & grauiore longe calamitate / Non deerant ibi,qui ducendas recta uia copias ad

Scodrenses Balesiũ incẽdunt/fundi/tusq. euertũt

Daynensem obsidionẽ soluendã diceret, & tentandã ibi fortunã/quũ oia essent ad uictoriã ꝓniora Scãderbego absente. Sed tũ paucitas ipsa suoꝝ minuebat audaciã/tũ moliri qcq̃ noui cõsilii in hostes ꝑter mãdatũ ꝑfecti urbis cęteri ꝓhibebant/Signa itaqꝫ conuersa Scodrã/& retro actæ domũ copiæ nullo satis specioso glorię genere/nõ captiuis spoliis/nõ hostili sanguine decore. Marinus quóqꝫ Daynũ reducto pręsidio/& dolorẽ Amesę pp publicã ignominiã/& risum quẽdã ob priuatã eius fortunã excitauit/ne solus ignaue repulsus à Driuastẽsibus uideret̃/Cũ & collega socius mœsticię/ac fortunæ esset/tũ publice ad milites cõuersus adolescẽs.

A G E nũc inquit misereamur posthac misereamur eoúsqꝫ hostiũ/Donec funesta pietas ista nosipsos pręcipitet.Soluamus pernicioso exẽplo Scodrensium uincula/Reddamus libertatem captiuis/ut facilius postea in capita nostra desęuiant.Quis animus patruo erit? Vbi deformẽ urbis aspectum cernet,ubi diruta mœnia aspiciet ab illis/quos captos nuper in Drinoniis campis tã specioso omniũ spectaculo libertate donatos patriæ reddidit/ut noua hodie aduersus se arma sumerent/& feroces instaurarent spũs.Ignoscamus Driuastensibus/abstineamus ab hostili agro/hostiliáqꝫ æq. in corporibus nostris passuri/Iam eo decurritur/ut dum tã faciles in ignoscendo sumus/omniũ in nos arma excitemus,& dũ alioꝝ uincula rumpimus nobis iugum ipsi imponamus/Habendus ita est hostis quũ in potestatẽ uenerit/ne dum pii magis simus q̃ par est/pietatis ius omne amissum in eum transferamus/Nemo cõqueri poterit de nobis si belli iure utamur/nemo crudeles appellare eos/cũ quibus pari odio de uita/de sanguine decertet.

Tacita Amesę de patruo querela.

G E Rebantur hinc res ignauis querelis/Inde Mustapha ímisso agmine Scãderbegi ꝑsidiũ quiescere nõ ꝑmittebat/Sed assiduis procursationibus lacessebat magisq̃ terrebat hostes.ipsi nũq̃ ęquo marte cõgressi defendebãt se/nunc munimẽtis castroꝝ,& locoꝝ potiusq̃ propriis uiribus/Nunc modico agmine educti simulata fuga per ludificationẽ barbari diem extrahebãt.Ille itáqꝫ ubi inanẽ spem præsidii opprimẽdi uidit/néqꝫ oppugnare stationes eoꝝ aggressus/néqꝫ palantes longe insecutus timore insidiaꝝ custodiis tantũ diligẽti cõsilio dispositis in deuastãdis adiacentibus agris reliquũ opę cõsumebat.Donec admonitus de Scãderbegi aduentu retractis copiis,non multo minus q̃ duo milia passuũ ꝓcul ab hoste firmatis signis cõsedit/locus ipse quẽ ad id certaminis elegerãt/Oronicheus/uel notiori uocabulo Oronochius appellatus,in Dibra superiore est / in quadã planicie haud multũ lata.VI.milibus passuũ procul àCroia.Castriotus quóqꝫ cũ nouo milite receptus in castris primũ omniũ edicto admonitos/ne quis iniussu exiret statiões/singulos ad opus muniendoꝝ castroꝝ traducit/neqꝫ à barbaro motus aliquis exortus,Quieta igitur utrinqꝫ statiua fuere/Dehinc Epirensis ubi procurata est satis castroꝝ cura/& arma munimẽtis firmata/tũ armis firmare munimenta cœpit,& ordinũ habere rationẽ.Veteres copię triũ miliũ & qngẽtoꝝ equitũ numeꝝ cõplebãt/peditũ sexcẽtoꝝ.Nã licet Castriotus haud multominus q̃.V.hominũ milia ibi reliqsset/quũ ad Veneti belli apparatũ ꝓficisceret̃/plures tñ inde ab eodẽ postea diuersis rõibus euocati/Cõputatione itáqꝫ omniũ habita sex hominũ milia inuecta/qui eo prœlio

Mustaphas nõ facta sibi copia pugnãdi à Scãderbegano ꝑsidio,agrũ incẽdit atq. deuastat.

Aduẽt⁹ Epirẽsis ad pręsidiũ/ Descriptio loci pugnę cũ Mustapha cõmissę.Nũer⁹ copiaꝝ Scãderbegi.Instructio earũ/& ꝑparatio ad pugnã. Singlar barbari certamen cũ xpiano,& uictoria xpiãi militis.

barbaro opponerentur, & insignis gloriã certaminis subiret. Neq; tñ oibus copiis pugnatũ, Vacuas nãq; custode restare statiões (quẽcũq; euentũ dedisset fortuna) nõ passa est solertia ducis/sed trecentoꝵ uiroꝵ lectissima corpora ei custodię addi xit/Copias summa rõne/cõsilióq; deduxit in alas/equitũ robora in frontibus loca uit/mille & qngẽtos utrinq; dispositiões/ueritus imparẽ peditẽ ꝑ impetu hostiũ fa cile pelli posse. Circũfusi itáq; pauci post alas/nã in mediis ordinibus maior uis pe ditatus reseruata/Ibi quóq; munita quingẽtoꝵ equitũ robore/ut prima eruptione undiq; eques cũ equite/si ordines turbati nõ essent, cõcurreret. Dum ita instructa acie Castriotus imota signa/& silentio militẽ cõtineret, expectans ut hostis moue/ret. Barbarus à reliqs copiis euectus (Caragusio nomẽ erat) in mediũ, quod uacui interiacebat cãpi ꝓuocationis signũ dedit. Deinde progressus anteipsas stationes insigni uoce fortissimũ quẽq; poposcit/qui secum singulari certamine decerneret/ Tenuit silentiũ ꝑ uiros/quippe qs sicut à detrectãdo pudor/ita ab accipiẽda cõdi/tione metuendũ pugnæ genus impediebat. Non tulit tñ diutius insultationẽ bar/bari Paulus Manessi notus equestri gloria bellator, quũ & ad id ipsũ oẽs ordines spectabãt/uelut potissimũ illũ ea appellaret ꝓuocatio. Sed surgẽs ingenti ferocia/ lęticiáq; ad Scãderbegum uoluntatẽ eius sciscitaturus ire perrexit/à quo laudatus egregie est/& accẽsus grauioribus stimulis iraꝵ simul/speiq;. Pergeret secũdis diis tũ ad priuatũ decus petendũ / tũ ad insignẽ socioꝵ uictoriã/eo præclaro facinore auspicandã, quẽ cæteri postmodũ imitent̃, & lętus exercitus pulchra recentis eius glorię auspicia sequat̃. Circũfusi igitur undiq; turmales uelut iã inde uictorẽ lau/dare. Ille tantum moratus/dum arma/& solitus ad id genus certaminis apparatus expediretur. Mox equum conscendit, & in subiectum prouolans campum expe/ctantem hostem infesta uoce compellat, & ad ictus se parare iubet/Barbarus autẽ tantulum more petens/dum loqui pauca sibi cũ eo liceret.

VICTOriam inquit dextera/& fortuna decernet/leges ipsæ uictoriæ nobis sunt statuendæ. Si gloriam de me hodie tibi promisere fata. Nihil recuso uictus belli iure/& opima spolia tibi/ & cruentũ cadauer auferas/Sin ipse sub manibus meis occumbes/idem iuris seruari mihi in captiuo corpore posco. Idq́. ratum habeant duces/ne uel in ipso certaminis ardore/ uel post decretum duellum motus aliquis oriatur à stationibus adiuuandam alterutrius fortunam.

AD EA Paulus cõprobatã esse eius pugnæ legẽ/quã ipse uelut timido desiderio seruari postulet sibi, Cedere aperto iure uictori reliqua, ubi ferox spiritus cesserit. Pugnaret itrepide/ hostẽ nisi se tantũ habituꝵ, quẽ ubi spoliasset uita/Inulti quóq; cadaueris liberã potestatẽ futurã. Nam uel si ipse cõcedat eas inanes reliquias mi/litũ lachrymis/nõ passurũ Scanderbegũ ut ignaua mẽbra ad se deferant̃. Mouit Barbaꝵ audax uiri respõsum/& facilis uitæ contẽptus/Adeo ut prouocasse fermẽ pœniteret/Tũ ubi firma oia & rata sanxere duces destituti in medio ambo omniũ in se oculos cõuerterũt. Defixerat pauor mixta spe hoies q ad spectaculũ aderat/ sollicitos euentoꝵ. Pares nãq; uisu ambo/ ac specie erant. Media uiroꝵ statura, ætas fermẽ eadẽ néq; patiens ignauiæ/néq; iuuenili calore uana, Idẽ ambobus ha

bitus armorū/hastę equestres/clypei laminis ex calybe in umbilico distincti/Ensis utricꝗ de more recuruus, & ferrea claua / corpora loricis / & capita galeis tecta. Addebāt ꝑterea decorē quēdā(licet nihil ad uictoriā facerent)fulgentes ex serico tunicę. Citatis itáꝗ ocissime equis trucibus oculis simul & animis cāpū diuersi rapiūt, Et quū infestis cuspidibus cōcurrissent, Paulus supra scutū dextrū oculū rimatus Barbaro hasta trāsfixit. Delapsūq. humi cū uulnere/ex equo desiliēs armis corpus/& capite trūcū priuauit' ac cęsi hostis onustus spoliis equū cōscendens ad suos redibat, quē effusi undiꝗ ex stationibus milites ingēti gratulatiōe ꝑducūt ad ducē collaudatū eū Scāderbegus mox insigni clamyde ex auro contexta/ac uilla quādā opulenta publice donauit/Tū cęterorū ordinū aīos (pugnæ nāmꝗ & aciē/ dę cōgressus illius aleę tēpus instabat) solitis de more adhortationibus accēdit.

A N Imatos satis uos singulos ꝑclaro hoc priuatę uirtutis spectaculo/si facta qcq̄ uiuaces fortiū uirorū spūs mouent esse existimo milites, quippe quū nullū acriorē stimulū subiicere dii hodie potuerint uobis, quā fœlicia hæc uictorię delibamēta, quæ & augerēt ferociā uestrā/ & minuerēt hostiū. Quare agite factā ad laudē uiā audacter ingressi/fumantes adhuc cruore hostili militis uestri manus/pulchra oēs cōtentione imitamini. Vouit pro uobis/uouit pro uictoria sollicita socii cura/Immolauit uictimā pro uobis fortis dextera/ quo incruenti uos postea secūdo marte deuota uobis corpora cōficeretis, & ꝓmissa peteretis spolia/Irrūpamus igit̄ nunc nūc in hostē/Prouocauit prior extra ordinē uos ille/ Prouocemus priores nos tota acie ipm/Extrahamus inuitos infunestū cāpū dū ignauus dolor uires hausit/& torpor animorū hoīes mœsto silentio cōpręssit. Sub iis dictis curatis iāpridē corporibus/signa canere iubet/ & qnta fermē diei hora i aciē educit/Insignis sanē ferocia uiri/& digna inuictę uirtutis fiducia, quā oīs ętas admiretur/Ausus est ea hominū paucitate unicus belli artifex contempto egregie hoste æquo cāpo/collatisꝗ signis tanti fortunā certaminis subire. (Nulla nāꝗ tū ignauę fraudis/nulla insidiosi stratagematis ratio ꝓcurata/) Ausus est prior relictis monumētis libero euectus cāpo ei hosti insultās uelut renitentē educere ad pugnā. Iamq. ad ipsas hostiū stationes ingenti militū clamore ꝑgebat, Ni Mustapha tumultuario primū agmine dehinc totis uiribus illi occurrisset, sed sicut timide ꝓgressi/ita facile ꝑ impetu pellebant̄, & uix dū oēs ē castris educti iustā aciē cōpleuerāt/ꝗ plures subita fuga iā recipiebantur inter statiōes/Id ubi aduertit barbarus/nēꝗ signa suorū/nēꝗ militē usq̄ cō sistere/quo accenderet audaci exēplo uiros, clamitās ut se sequerent̄/ & ubi cū uidissent/cōuolarēt signa/Concitato repente equo primā hostiū frontē inuadit/ptinaci cōsilio aut uictor ad Amurathē reuersurus/aut nō inultus casurus/ secuti sunt plures ordinū ductores/& turmaliū nō ignobile agmen/Reliqui quóꝗ pudore ducis relinquēdi paulatim inferētes pedem ora hosti feriēda prębebāt, & uariis locis cōferti obnoxius quo poterāt sustinebāt aciē/Ita ubiꝗ iā ordines instaurati/ac renouata pugna erat. Sed nullū usq̄ indiciū uariantis(ut solet) fortunę uisum ꝑdita æque ex omni latere uictoriæ spes/uincentibus perpetuo tenore christianis. Adeo duorū militū euentus fortunā quóꝗ uniuersi exercitus iā inde formauerat, & sin/

Pugna utriusꝗ exercitus/ Victorē nostrorū/ fuga barbarorū numerus cæsorū/ captiuorūq. direptio castrorū & hostilis agri.

gulorum animis impresserat audaciam/& pauorem/Moses à suo cornu nunc equite immisso/nũc subiecto pedite/ & deducto pro signis turbabat barbaros,ac diuisos acrius premebat/Illi uelut fato quodã magis/q̃ ab hoste supati/& uix ad deuitãda uulnera idonei uinciri magis/q̃ uincere aptiores uidebantur/Paulum in media pugnanté acie maxima undiq; hostiũ strages sequebat/Turbati iã hincinde ordines erant/Non equitis/nõ peditis locus/promiscue æquata omnia,& maior fermé ibi turcarum numerus confossis sibi equis ab Epirensium/peditibus uerutis/pedes pugnabat/sed tũ inassueta corpora pedestri pugnę/tũ in incõmodiora arma pniciose perpediebant uiros. Augeri semp hostiũ illis uidebatur acies/rarescentibus copiis suorum, Stabant tamẽ ceci pudore expectantes ducis euentum altera parte, quẽ cũ nobilissimis quibúsq;/& omni exercitus robore ad Scãderbegi stationẽ præteruectum reformare cunctorum ordinũ fortunã posse credebãt. Pauli aspectus nũc urgebat/quũ metirentur timidis animis maiorẽ queq; in hoste/ex perempti nuper uiri gloria/Nunc iritabat ardentibus stimulis hoĩes/ quũ deformis militis sui species/ & inulta socii umbra ob oculos uersaretur / Ingentia præterea (quod maximum irritamentũ erat) pręmia à Mustapha pro inuiso capite ꝓposita uictori auidiora periculi militũ ingenia faciebant/Densati itaq; plures circa unũ totis uiribus incubuerãt,& uelut obliti cæterorum obnixis uultibus unũ appetebant/Per cædes/per uulnera suorum emere quisq; preciosi capitis munus nõ recusabat,sed stolidũ hominũ desideriũ/pniciosum ipsis etiã reddebat ptinax uiri uirtus,qui stipatus quorũcũq; fortissimorum caterua propellere satis eã uim poterat/& cõtemnere inanes conatus/tũ cõspiciẽs Barbarorum exercitũ à reliquis copiis incessantẽ infestius agmen suorum tacite cõsecutus obliquũ uiri caput gladio pstrinxit/& uno subinde alteróq; ictu pręcipitẽ deiecit ex equo.Stratũ humi ubi uidere socii retracto protinus pede/neq; ulcisci iacentẽ/neq; corpus à reliqua hostium uexatione tutari curabant/ Instare tũ acrius Epirenses/ac sine respiratione urgere turbatos/ Donec pulsi penitus omnẽ laudem cessere uictoribus. Fugientes Paulus quantũ maxime poterat/ carpebat postremos mordacibus subinde uerbis in illos cauillatus.

QVO fugitis ignaui? Ita né omnis sociorum memoria abiit? Nullúsne hic Caragusii frater? non cõsanguineus? nõ necessarius iacentis quispiã in tanto numero? qui deformẽ truncũ ultione saltẽ/quæ sola superest auxilio proxima honoret, En ipse ipse nũc uos appello/prouocoq.,quẽ priores uos nup ad male cõceptã glorię spem euocastis,Sistite gradũ/Accipite cruẽta socii spolia,quæ ultro uobis ipse offero.

ILLI nullius rei pterq̃ fugę memores turpi silentio hostis increpationẽ néq; approbabãt,neq; reprobabãt/Sicq. liberiori paulatim euecti campo ex oculis euanescebãt/ut uix fremitũ insequentiũ audirent,Sagittariorum tantũ obstinatior sęuitia in eos fuit,Cęteri ordines abstinuerunt fugientiũ tergo,Nánq; tũ lassitudo/tũ sacietas hębetauerat hominũ uires/animosq./Abiecta tñ ubi signa/& sparsas passim lunas collectas militaris id genus est signi turcarum populis) lęti milites pulchro clamore/& iactatis incõdite carminibus ad Scãderbegi stationem cõtentione quadã afferebãt,Læta nãq; ibi omnia iãpridẽ erant/hostes uel cęsi longo ordine iacebãt,

uel seruati belli iure inutilibus post terga manibus/ & propriæ ignauiæ & hostilis clęmẽtiæ cõfessionẽ faciebãt. Mustaphas quóq; ipse cũ.XII.purpuratis simili cõspiciendus canterio ducebat̃/augebátq; spectaculũ,& leuabat uelut fortunã cæte/roꝝ.Nã quũ pręterlatus pnicioso glorię appetitu in Castrioti cohortẽ esset,& ob/sessum se ibi, ac omni suoꝝ robore exutum uidisset, néq; aut effugii / aut pulchri interitus facultas ulla adesset/maluit infœlix dux oía/libertatem quóq. ipsam pro uita pacisci.Nescio an pulchrior res/& magis secũdis diis toto belli tpe cũ Amu/rathe gesta/Ita speciosa omniũ eo die opera fuit,Non dux/nõ miles/nõ ordo aliqs onustior priuatæ simul & publicę laudis antea redactus, Cęsa ex hostibus referũt .X.milia/captos.LXXXII.signa militaria.XV.Scanderbego modica militũ ia/ctura ea stetit uictoria/uix trecentoꝝ (ut aiũt) hominũ.Castra quóq; nõ ignobile præda ditarũt militẽ/nã quũ barbari aliquot mensibus ibi morã traxissent/pecu/lium quoddã sibi qsq; constituerat/Cæsoꝝ spolia pulcherrima inuenta/Equoꝝ in/signis numerus/Non tñ licet pręda militẽ onerasset/exaturauerat ira ferocẽ ducis animũ/quin extẽplo refocilatis corporibus/quod reliquũ superat diei ad deuasta/tionẽ agroꝝ militẽ traduceret,Sicq. uictoriã recentẽ secutus iniecto late igne quę ferro nõ potuit/absumpsit/Néq; inde tñ uulgi manus uacuę recessere,& nõ solum siqd preciosi fuit/nihil relictũ/sed peccoꝝ quoq. magna uis abacta/Ita dum fessos pręda etiã ista magis tardat/uix prima noctis uigilia recepti sunt in castris/Resi/duũ noctis ibi quieti datũ/transactúmq; tacite sine iocis/sine clamore,& nullo fer/mé uictoriæ indicio,mœstiorẽ nánq; ducẽ uisum pp auditã Balesii ruinã, Mode/stiora quoq. militũ ingenia/& ad idipsum cõpositi uultus imitabant̃,nunc conso/lantes leniter/nunc priuato odio fremẽtes in hostem,Sed nõ poterat ęger animus somnũ cape/ dũ Scodrẽsiũ ferociã/dũ sua in illos bñficia collata crebro retractat/Mane itáq; dubia adhuc luce relicto ibi ut cõsueuerat/pręsidio duobus equitũ mi libus/& mille peditũ cũ reliquis copiis ad Daynensem obsidionẽ conuertit signa/Captiui quoq. oẽs abducti,& prædę fermé qcqd preciosi fuit/Vbi quũ ab Hispa/no singula magis certo ordine didicisset/tantũ moratus/dũ renouaret militẽ/Mox recẽtibus copiis multa simul dãna importãs Scodrensibus Drinũ traiecit,Immis/sosq. passim equite,quicqd sati in cãpis fuit (Autũni nánq; in ipso exitu altiori tũ herba ornabant̃ prata) deuastauit,Vites uniuersę internecíué deletę,Omnis fer/mé fructifera arbor ęquata solo,Agrestes qui inuecti fuere occisi plures,dũ arce/ret hostẽ/reliq oẽs male habiti/exutiq; patrimoniis/Subide ad alia loca/& oppida Venetoꝝ ꝓgressus/eãdẽ oium fortunã faciebat/Ville/& si qd p̃sidii reliquũ i agris erat/cũcti ad ipm defecerũt,priusq̃ ruinã sentirẽt/ Culpauit Scãderbegus Amesę indignationẽ suã nõ cognouit/Execrauit adolescẽtis ferociã p̃feruidã i se irã cohi bere nõ potuit.Tũ ubi ꝑcursata oía,& insolẽti dñatiõe subiecta sibi uidit/urbibus quoq. ipsis incipiebat esse terribilis/ Sed appetens iã frigoris uis/& increbrescẽtes quottidie pluuię inuitũ sub assuetis mœnibus in hyberna cõpulerũt/Veneti inte/rea ꝓuicię p̃sides/& Scodrę magistratus solliciti de rebus oibus p̃sertim de Dayni pręsidio/ubi ad ultimũ inopię uẽtũ sciebãt,litteras ad senatũ de singulis decernũt.

Mustaphas cũ aliis.xii. purpuratis captiuis.xx. aureorꝫ milibus redimi/tur.

Sub idẽ quóq; tempus & Barbari cũ ingẽtibus donis ac magna ui pecunię pro captiuis redimendis ad Scãderbegũ accesserant .XXV. numũ aureorꝫ milia fuisse nemo dissentit. Datus itáq; Mustaphas cũ cęteris,& honorati hostes/habitiq; liberaliter sunt/uelut omne odiũ resedisset. Exin & duces dati regionis periti,qui ignaros regerẽt,& seruarẽt ab insidiis suorꝫ, Captiua pecunia oĩs militibus erogata,ut penes eosdem pręmia penes quos pericula essent / De Daỹni oppugnatione nihil per eos dies tentatum/prohibebat nanq; molestia frigoris quicq̃ moliri in muros/ Oppidani rerꝫ omniũ præterq̃ fidei imemores de assueta ptinacia nihil mutabãt/ Hauserant uires hominibus tot undecunq; incõmoda,sed idẽ feruor animorꝫ erat/ uegetiorq. indies in diminutis corporibus spiritus. Ita pusilla urbs fortissimi ducis impetus retardabat/& tot simul bellorꝫ uictorẽ sola cõstantia uincebat. Nũq̃ tamẽ Castriotũ pudor ullus ab incœpto auertit,sed sedendo/si aliter non posset/uincere destinauerat. Ferebantur iam obscurę quædã uulgi uoces/& incerta murmura de propensioribus ad pacẽ patrũ animis. Quare mitius & Scanderbegus agebat cũ hoste,leniusq. in procursationibus assuetis indultũ iræ/Nunciaẽ extẽplo sibi legatos decreto senatus missos/qui noua pacis cõsilia inirent,iãiã adesse/Pręmisso itaq. de more obuiã nobilissimorꝫ ordine uenientes honorifice excepit,Deinde habitos lautissime/postero die exhibuit copiã dicendi ea quæ à patribus afferrent,Proposita simul & accepta sine uariatione inter eos est unica illa pacis cõditio / ut soluta Daỹni obsidione Epirensis/acceptam semel in suã fidẽ urbẽ cũ omni iure Venetis cederet/Ipsi ager quidã iuxta Drini flumen/& locus/quẽ busegiarpeni appellant, adinuicem cõsignatus. Nihil negauit Scanderbegus,sed quæ statuissent ipsi lętus tulit. Firmata igiẽ pace/& rite peractis omnibus/Tũ silentio facto,parabat nanq; generosus animus insigne indicium liberalitatis ostendere,ita exorsus est.

Grata lau/táq; oro Ca/strioti ad Venetorꝫ lega/tos/q cũ pa/ce ad eũ ue/nerint.

VIVEret utinã nunc bonus princeps ille, cuius mors & præcipuũ simul dolorẽ mihi/ & molestissima uobiscũ arma excitauit, Néq;.n.dũ impii belli auspiciis/ac domestico sanguine cruentã Daỹni possessionẽ á uobis quæro/cernerẽ hodie prouinciam christianorꝫ/& sociorꝫ tot immersam malis, Et inuiolata cũ optimo senatu pace gloriarer/quã lęsam nunc tã leui causæ momento uix unq̃ cõcoquere poterit animus/sed alia contentionis huiusce origo, Excusabilẽ uestrã sumpti belli rationẽ illorꝫ perfidia fecit,quibus auctoribus primũ Daỹnensis deditio facta uobis/dum & iniquis consiliis facile mulieris ingeniũ à me abalienassent,& quæ acta iápridẽ inter me & Lecchã fuerant/dolose/& assentationis studio quodã reticuissent, Non sum igiẽ succensus eousq. uobis/nõ arma sumpsi,ut iniustos arguerẽ/non ut regni libidinẽ imputarẽ Venetis,quos unq̃ iniqui alicuius belli auctores nulla satis ætas uidit/Illud tantũ molestissime tuli/ꝙ minus mihi/q̃ par erat/credidissetis, & dũ à uerbis illorꝫ non disceditis/cõtentionis me studio motũ/& cupiditate aliqua impetrandi arbitrati essetis/Inii tũ ipse belli occasionẽ,quã in manibus fermẽ mihi traditã uidebã/quũ ius omne in armis resideret, Depono nũc ultro poscentibus diis, & si uos nõ posceretis,agrum & campos/quos in Daỹni cõpensationẽ decreto senatus attulistis mihi ad fœderis huiusce firmitatem libenti animo accipio,uolun/

tatem patrum/liberalissimorumq. principum amicitiã amplector aliud quippiam néq; peto/néq; accipio, Sed te quicquid agri est mihi si oporteat/ regnũ fortunas/ uitam deniq; pro uobis/ liberisq; uestris / & imperii dignitate deuoueo.

HIS dictis prçconia p uniuersam regionẽ decerni iubet, & cupitã tãdiu pacẽ lętis populis annunciari, Obsidio tũ dissoluta ocius & demolitis oppugnationis operibus alacres ordines excipe oppidanos, ac inuitare ad stationes, deleto odio omni simul publico/simul priuato. Andreæ quóq; & Vulcatanio/libera abeũdi potestas data/Restitutáq; cætera legatis/uillę/& castella/quæ Scodrensibus nup ac uicinis urbibus adẽpta fuerãt, Postridie editis de more uariis ludoꝝ spectaculis cũ ingentibus donis legatos à se dimisit. Ipse impatiẽs ocii cũ omnibus copiis ad barbaroꝝ fines deuastandos/& assuetã prędam ire perexit, Collectóq; ibi uetere prçsidio, ac coactis in unũ ordinibus iusti cuiusdã exercitus formã expleuit/ut nõ ad depopulationẽ agroꝝ/sed ad ingentis alicuius belli morẽ instructam aciẽ diceres/Ita lętus quisq; sequebaẗ ad accipiẽda promerita diutinę militię stipẽdia/Aliud enim nihil tũ a duce poscebat militaris cupiditas/nisi quod qsq; sua manu cœpisset, Hinc iocularitér sæpe uicini principes/Aerariũ Scãderbegi agrũ hostilẽ appellabant, Tũ tripartitis copiis turcaꝝ fines ab omni parte ingressus biduũ in depopulãdo, consumpsit, colonoꝝ magnus numerus cęsus/nisi qui christianum nomẽ profitebanẗ, His quóq; nihil pter uitã/& libertatẽ ręlictũ, Ignis postea tectis imissus deformauit omnia/ac ĩ cineres uertit, Ita ut si exercitus hostilis eo tpe uenisset in Epiꝝ nisi cõuecto secũ cõmeatu uix unius diei alimẽta inde sperare potuerit/Vbi igiẗ nuda tantum tellus/& sola cladis uestigia relicta/tolli signa Castriotus iubet/& retracto intra suos fines exercitu collaudata singuloꝝ opa/milites oẽs exauctoratos domũ dimisit/pręter tria milia/quod prçsidiũ nũq̃ à solita custodia reuocatũ, Ipse cũ reliquo ciuiũ agmine/& stationariis suis Croiã petiit. Quũ relatũ est in Senatu de Epirotica pace, Et Scãderbegi munificẽtia/ac laudes celebratæ publice a legatis, ingẽs patrũ gratulatio exorta/q; respirasset eo bello puincia, Tũ ut decorarent eã uiri uirtutẽ ac libertatẽ aliq̃ gratoꝝ animoꝝ exẽplo/primũ habitis suffragiis sine uariatione absens cũ omni posteritate ciuitate donatus / & inter clarissimas familias receptus est/Deinde & unus electus ingẽti patrũ cõsensu, cui ĩ ea regiõe totius rei uenetę summa demãdareẗ/Datæ itáq; mox litterę ad eũ cũ regiis muneribus. De barbaroꝝ moꝝ/& assuetis excursionibus nihil per eos dies auditũ. Defixerat nãq; pauore quodã eos Mustaphæ fortuna, ac phibebat Amurathẽ solita agmina decernere in Epirũ & eiuscemodi copiis augere magis/q̃ oppugnare hostis uires/ quũ oẽs exercitus suos/qui ad id tẽpus ad Scãderbegũ lacessendũ Macedonię fines intrassent/uel maiori ex parte deletos/uel fœde fugatos/aut redactos in seruitutẽ cerneret/Maioribus pinde uiribus/& alio apparatu ad id pagendũ opus esse ratus terrebat dies cõsultationibus, & laudis materiã sibi olim inani pposito reseruatã differebat, Sed ubi & fama Venetę pacis & puincię deuastatio/ac clades alia sup aliã audita/pronus iã inde ad bellum animus/acrioribus stimulis impulsus est. Sollicitus itáq; senex priusq̃ decretum aliquod de habendo delectu interposuisset/

Excursio atq. deuastatio agri Amurathis à milite Epirense facta.

Castriotus à Venetis ciuitate donatꝰ, totius rei Venetę ĩ Epiro, Illyricóq; sũmus creatꝰ ẽ impator.

accitis purpuratis quibusdã qui propiores tyrãni lateri assidere solent (cõsiliarios illi uocant) amens ira furoréq; nutritũ tãdiu odiũ his tandẽ uerbis explicauit.

Acris tyrãni adhortatio ad suos sup bello cõtra Scãderbegũ decernendo.

FOV Imus iam hucusq; optimi duces/auximúsq; nefarii transfugę fœlicẽ semel audaciã/dũ nouis semp Hũgarici belli necessitatibus prępediti inuisi capitis sup/pliciũ distulimus,ut tot subinde iniuriis/cõtameliisq; Ottomanũ imperiũ impune lacessiuerit,quas neq; audire iã aures/neq; uidere oculi possunt/Creuit (proh pu/dor) processit eo ferox insania/ut audeat hodie prior totis nos armis impetere,& aperte timorem simul/& ignauiã uestrã arguere.Quid Alybassę nũc fortunã alio rũq. ducũ eundẽ euentũ narrẽ uobis? Sumamus ex Macedonia imaginẽ condi/tionis nostræ,quã ita assiduis euersam excursionibus/& haustam incendiis audio, ut nulla iã simus prouinciæ/sed sola hostiũ uestigia uisuri/Ita integros dies nuper populabũdus ingressus cõpositis ad id ipsum copiis/ signísq; in deuastanda ea re/gione cõsumpsit/Quousq; tandẽ scelerati hominis propositũ passuri sumus,an dũ uincula nobis ipsis circũdet? Extinguẽdi sunt improbi conatus/ ne sensim per ne/gligentiam nostrã crescat incendiũ,& serum (quod ominari reformidat animus) remediũ conqueramur/ quũ à paruis initiis cõtemptus hostis olim funestũ caput extulerit,& auxerit uires, Inuitant ad bellũ omnia, & arma tradunt uobis,Nam & si nulla sit consilii huiusce ratio,Non ne satis fortium uirorũ animos sollicitare debeat miserabilis aspectus subditorũ populorũ? An pudorem nõ excitent tot in/dies uincula nostrorũ/& fumantia late incendia uillarum ultorẽ eo ipso poscentia, Compressimus iam totiens Hungaricã rabiem memorabili semper clade,Sordi/dáq; in luctu suo Grçcia relicta hausimus tot insolentissimorũ principũ uires Epi/roticos tumultus per secordiã nostrã crescere permittimus? & uectigalẽ/ac stipen/diariã nuper prouinciã æquo nobiscũ bello decertantem diutius cernimus? Itã ne alios tã repente Epirenses terra edidit? Noui ne /& inusitati nobis hostes repente apparuerũt.Experiri iuuat igitur ipsi mihi/ utrũ tam inuicta bello gens/& inflati pertinacia ducis/iugum assuetum subire possit,Neq; enim amplius incunda sunt nobis inania consilia opprimendi per insidias hostis/non alternis ducibus/copiisq; solitis decernendis exaturandũ sanguine nostrorũ inuisum solũ . Habemus nanq; in oculis eandem omnium fortunam/ uel ductorum/ uel copiarum,quorũ ad hanc diem operam uerius ad nos/q̃ ad hostem oppugnandũ elegimus / Alybassæ Feri/sione exercitum tradamus? qui præter uulnera suorum/deforméscq; reliquias/nul/lum reliquũ hostile signũ afferant,Mustaphæ infœlicia consilia ulterius exercea/mus,ut stipendiis alat christianos, & foueat hostiũ uires/dum ignaua uincula cu/pit exoluere.Victi totiens/capti/ac redempti tot pœnas dedimus, ut pudere me/rito iam nos debeat fortunæ nostræ, Quare subeunda est omnino nobis belli hu/iusce ratio,incũbendũ iis uiribus/Prograediendũ eo exercitu, quẽ uix capiat Epi/rus/nedũ eius sustineat impetũ/Sícq; incruenti omnia expurgabimus/ hostibúsq; aut expulsis/aut memorabili clade domitis,amissas populorũ pfidia urbes in anti/quã formã redigemus/uel si pertinacia gentis(ut solet) temerario proposito ducis tutandi studio in arma ruet , Dabimus excidio auidos supplicii animos,& cupita

tandiu ultione ueteres publicas/priuatásq; iniurias cōpensabimus. Sumenda hæc arma sunt uobis fortissimi uiri non uelut aduersus hungaros alióśq; hostes cōsue/uistis/sed maiori longe ira/indignationéq; tanq̄ in seruos uestros/ & trāsfugas/qui insolentes in uos spiritus nefario iampridem consilio seruatos excitarint.

CLamabat hęc cōcionabūdus iraꝝq. plenus maxīoq. silētio/ac assensu auditus est à suis approbātibus oēm belli eius rationē é totius dignitate imperii futurā. accla mātibúsq; curā apparādoꝝ armoꝝ subeūdā q̄ maxima fieri posset/festinatiōe/Ne uernū tépus (nā mitescente iā hyeme uestiti niuibus colles aperiri incipiebāt) in apparatu per negligentiā cōsumeretur/Tum cōfestim per prouincias & subditos populos/ac regna socioꝝ pręconia emissa/ & ędictáq; proposita ac iussę nomina/tim urbes/prout tyrāno uisum tot hominū/tot equoꝝ milia impendere, qui ad re/giam urbē Adrianopolim qua maxime possent festinatione properarent, Nondū enim mœsta tanto funere Græcia nobilissimoꝝ impatoꝝ sedem ba barico subditā iugo ingemiscebat/Inuaserat rumor/terrorq. pariter uicinos populos/urbésq; christianas ignaras, quo tanti belli moles eruptura foret (occulta nánq; tyrāni consilia uix ullus poterat cōiectare/ne illoꝝ quidē qui magis intimi/domesticiq; erāt/præter cōsiliarios, quos diximus aliquod maxime obseruant Ottomani/ne pręmoniti hostes ad uim propulsandā cōsilii copiā habere ualeāt. Hinc memini prima Sco/drensi obsidione prius fermé uisos nobis sub muris, q̄ auditos fuisse hostes/Sed & illa insigniori fallacia perfida gens uti solet, ut alio plęrúmq; mendacē belli famā/ac inanē tumultū pręmittat/alio ueros exponat impetus, quo pniciosa credulitate ductos facilius incautos opprimat, Quare omnia ingenti tumultu undiq; misceri. Hinc hungari uerentes æterni perfidiā hostis exhaustas iam tot cladibus uires/ac infœlicia arma erigebāt, Hinc gręcia sollicita tenues inclinati iā imperii relliquias defensura dispersos domesticis odiis spiritus colligebat/Non fefellit tamē Scāder begū Amurathes qui oēs simulationes/ & dissimulatiōes Ottomanas longo iā usu callebat/Admonitū tamen illum etiā ferunt à primoribus quibusdā/& purpuratis principis per indicia quędā/& occultissimos nuncios/licet nihil ualde certū affir/marent/sed credita sunt facile omnia ab Epirensi/Augebat nánq; præcipue fidem insolitū Amurathis ociū/ꝙ nihil penitus præsidii/& copiaꝝ/uel ad recentes Mu/staphæ iniurias ulciscendas/uel ad tuendos fines ad eā diem misisset. Dimissa itáq; urbanaꝝ reꝝ cura Castriotus nihil ex tam uasto belli motu/ac hostili tumultu fluctuatus animo expedito cōsilio omnia, quæ uel alius impator prudens/& impiger in tali re præciperet/ageretq. præcepit ordine/atq; egit. Illicóq; simul nuncios cū litteris ad uicinos/regulos/& socios Epirotici nominis mittit/quo instructi starent in armis/disponerét præsidia/ac firmarent armatis oppida/cōmunirentq. Promi/scua etenim omnibus dāna / cōmunesq. uastitatis ruinas tanti exercitus magnitu/dinem afferre/tenderéq; Ottomanū/non ad eius perniciem tantū/sed ad cōmune excidium Epiri, Ipse simul/dimisso prius Mose/pluribúsq; optimatiū suoꝝ/tū ad copiaꝝ cōquisitionē/tū ad frumentationē habendā ad eas belli necessitates/nihilo segnior ab alia parte peragrans omnia/obequitansq. crebra edicta per uniuersam

Apparatus belli Amurathis cōtra Epirensem.

Quę Castriotus i re/& cura regni ad salutē ꝓcurauerit audito tyrāni aduē/tu i Epirum.

prouinciam decernere, Non dies/non noctes cessare/ donec omnem materiam sę/uiendi hosti/& gloriæ occasionem sustulisset/Agrestium itáq; magna pars/& inu/tilis turba cũ uniuersa suppellectili in urbibus reducta. Quod roboris uiroꝝ fuit/& omnis militaris ætas retenta ad belli diuersos usus, Præsidiũ quóq; à Macedo/niæ finibus reuocatum ad nouũ apparatũ belli, Coactæq; undiq; copię ad regiam urbem Croiæ non cõtemnendã formã effecerant exercitus speciẽ, Tum Castrio/tus conuerso animo ad secernendas copias primũ omniũ. X. hominum milia, qui secum nuper contra Venetos/& apud Oronichiũ meruissent/eligit sibi/quos bar/baris, prout opportunitas locoꝝ suggessisset occasionem/liberiori certamine oppo neret, Croiæ pręsidio. M.CCC. milites ad ueterem ciuium numerum adiecti Epi/rotici generis omnes/spectatæ uirtutis ĩ multis belloꝝ casibus. Ciues quóq; ipsi tũ omni genere teloꝝ/quod ad propulsandum á mœnibus hostem in rem est tum ro/bore animoꝝ pręcipue/ac deuotoꝝ fide pectorum armati. Simul igitur & nouum præsidium impositũ/& imbellis turba fœminaꝝ/ac inutilis pueroꝝ ætas extracta ex urbe/Sola militaris iuuentus/neq; tamen cũ uulgi promiscue colluuio relicta/quoꝝ non sic facile ardentes animos penetrant uirtutis stimuli & segnius pręcio/sum libertatis nomen ignaua pectora acuit/Habitũ summa ratione, exactóq; cõ/silio rerum omnium discrimen/ utpote ꝙ claustrum totius prouinciæ ad compri/mendos barbaricos tumultus ea urbs uidebatur/ à qua reliqui spes imperii pende ret/salúsq;. Sed nescio an meliori consilio abstrahi à ciuiũ cõspectu filii/uxorésq;/an relinqui sibi potuerint/Quũ acrius longe iritamentũ mœsti pręsentium uultus/uisæ lachrymæ/auditi gemitus/ac oberrans prę oculis seruitutis calamitas/& fœ/ditas uinculoꝝ/ q̃ sola absentiũ memoria armatis futura fuerit, Ni tutius idcirco fortasse id consilii genus peritis militiæ uisum / ꝙ licet apta sit ea adhortatio cer/nentibus ad labores, & pericula subeunda, Simul tamen/& hostilis audaciæ/per/tinaciæq; non leue momentum est/ Quod speratę prædę libido impingit obstina/tiori ad arma proposito milites, & feruidioribus ad insistendum stimulis acuit bar barorum ingenia/acrius in uulnera, acrius in tela ruunt, néq; illos uel muri, uel su/perstantes armati arcere queunt/quin certatim subeant, segnius si nihil audiant in urbe præter fortiũ præsentiam uiroꝝ, si nihil aspiciant in mœnibus præter auidas sanguinis dexteras/& morti destinata pectora, Miserabile spectaculũ erat/flebile Croiensiũ discedentiũ agmen, Plena omnia gemitus/ululatúsq; fœminei, Non do mus/non uicus/non pars ulla urbis expers luctus/ Personabat uario clamore forũ nunc reprehendentiũ/nunc inuitantiũ suoꝝ lachrymas/ Præcipua tamen in tem/plis/& delubris eius fortunæ/ac publici doloris species erat, Ibi nánq; ingens po/puli concursus / & omnis generis multitudinis uersabatur. Supplicationes/uotáq; mixta cũ miseranda ui lachrymaꝝ per aras omnes cadebant, Pectoris/ac oris (ut mos est gentis) laceratio fœdiorẽ aspectum calamitatis faciebat, Matronaꝝ ni/hilo segnior dolor, & præter uultus deformationem dulce uidebatur imitari reli/quaꝝ mœstitiã, Nihil pudendum/nihil immodicũ in ea sorte censebatur, Et lauda tior ea cessit, cuius insignior mœror iudicatus/ Non deerant quóq; sicut solitæ ita

impiæ mortaliũ querelę/ac improbę uoces fœminarꝝ/malorꝝ suorꝝ causas in deos uertentiũ. Deinde ubi resedit aliquantulũ per lachrymas exaturatus dolor/ad allo quia suorꝝ uersę matres iterato sermone undiqꝫ tumida cũ osculis mandata dabãt/ Nunc præstita olim officia filiis/& promeritã pietatem cõmemorantes nunc infir mã senectutem/& uerendã caniciem oculis subiicientes. Idem omniũ status/& ha bitus sermonis/uxores paruulos obiectantes uiris uiduos iam inde penates/& sor/ didam orbitatem deplorabant/Senes mœsto silentio defixi, & æque de natorꝝ sa/ lute solliciti, neqꝫ accendere ulterius uerbis feroces suorꝝ spiritus/atqꝫ auidam suo/ pte ingenio periculi iuuentutẽ, neqꝫ dehortari à laboribus,& perfungendis perti/ naciter muneribus/ne liberorꝝ amorẽ patriæ charitati præferre uiderentur/ Mox decretum à Scanderbego missum/ ut leuaretur eo onere ciuitas,& armati ad sua quisqꝫ munia abirent, quũ satis iam impensum ignauo dolori/& priuatis singulo/ rum consiliis diceret, Renouatus igitur iterꝝ luctus/clamorq. cũ lachrymis subla/ tus/uelut rapi iam ab hoste omnia/uiros/parentes/mœnia/delubra/deos ipsos ui/ dissent, Vix abstrahi poterat multitudo à possesso semel amplexu/ manere quisqꝫ socius periculi suorꝝ/ac comes fortunæ uellet, Sed ubi iam instare molestius prę/ cones/& apparitores ducis aduertere/ In ultima oscula prolapsi oẽs paulatim cha ra pectora relinquebant ,& fixis semper in mœnia oculis incerta humi uestigia fi gentes abibant, Transportatos ferunt in maritimas Epiri urbes & alia sociorꝝ op/ pida/ac Veneti nominis, Ibidem & ingens colonorꝝ multitudo cũ armentis/ gre/ gibúsqꝫ ac patrimoniis redacta/ne opportunũ quicq̃ calamitati relinqueretur/un/ de alimenta eliceret hostis, quibus abunde uteretur. Postq̃ summota est turba/& sedatus clamor/ ac tumultus in urbe/ soláqꝫ uiris armorꝝ cura relicta/Scanderbe/ gus reliquũ eius diei in recipiendis frumentatoribus/ac disponendis publice hor/ reis consumpsit. Diuisa est & uiritim annona militibus / telláqꝫ omnis generis/ ac ingens scutorꝝ copia dono data/ ut inde iam liberali erogatione suorũ fidem præ/ ueniret/arma se/ferrumq. ita largiri dicebat hominibus/ut sibi perpetuo libere ha berent/ uel gloriosius transferent in hostem/ Clypeos ita demũ tradere/ ut iterum restituerent. Sic procuratis his per iocũ/ & deuinctis uariis muneribus uulgi ani/ mus. Postero die Vranacontẽ quẽ urbis præsidio præposuerat/Epiro oriundum/ gratum & auorꝝ meritis / & propria uirtute uirum ad se accitũ. Primo summotis arbitris multa cũ eo de Croiensi obsidione/ & barbarorꝝ ingeniis longo examine egit. Deinde propalam in foro/medio armatorꝝ agmine immixtus altiori sono uo cis/ut sermo ad omnes peruenire posset/singulorꝝ fidem appellans patriæ salutem cõmendabat/Nunc hortans/nunc imperans/ nunc precibus agens, & tũ perfidiæ pœnas/ac sceleris/tũ generosa fidei prę mia statuẽs. Subirẽt fideliter patrię onera. arcerent pertinaciter hostem , néqꝫ quicq̃ satis hostilis colloquii ad obstinatas au/ res deferri paterentur/Insidiaturum eo modo Ottomanum , & capturum eius/ cemodi persuasionibus/ac funestæ pacis colore/si faciles ad credendum inueniat/ Contra si nihil præter feroces spiritus,& surdas inanibus blandiciis aures uideat/ pulsum primo impetu aduersis diis collecturum uasa , néqꝫ moliturum diutius

quippiã in muros,ni perniciem militũ suoꝶ capiat, & in indignationis explendę causa apertũ ruat discrimen,Eum nãnq; sitũ urbis insigni munimento naturę esse ut locus ipse/uel si cõpressis manibus sedeant ciues iniuriam facile credere possit. Exin/si motus aliquis fiat in muros neminẽ excessurũ integrũ pręclarámq; simul/ ac incruentam gloriam paratam sibi/dũmodo uti ea uelint.

Adhortatio Scãderbegi ad Croienses suos.

ECquid inquit orationis uobiscũ mihi esse potest amplius? Quid horter diutius/ accendamq́. eos/ quoꝶ totiens uirtus/ fidésq; spectata iam omni fermé terrarum orbi innotuit? Quin/& si minus omnia tuta mihi uiderentur in uobis,& nulla hu/ cusq; dedissetis constantię/nulla fidelis operæ pignora,Iustius tamen crederẽ à ci/ uibus ipse meis decipi,q̃ diffidere.

HIS dictis uix secũda hora diei exit urbe/ingẽs/ac omnis fere ciuiũ turba pro/ deuntem usq; ad portas secuta est/Tum relictis/& obseratis portis/ad reliquas co/ pias in ipso conspectu urbis in campestrem locũ descendit,Ibiq; signo ocius dato mota sunt castra/haud multo longe progressus,Mosem cũ expedito militũ agmi/ ne obuium habuit.Redibat aũt à Sfetigrado,quod oppidũ ad barbaroꝶ fines po situm impensius sollicitudinẽ augebat Scanderbegi. Munierat id uero Dibrensis rebus omnibus uiris/armis/ cõmeatu/ operibúsq; quibusdã in muris/ quæ in rem uidebant̃ extructis.Impedimenta præterea omnia inutilis ætatis/sexúsq; abducta ex urbe/Cura urbis Petro plato graui/ac perito militię uiro tradita erat/Sed illud longe optimum uidebatur,quod perniciosissimũ ex ipso postea euentu apparuit. Quod omne fermé præsidiũ armatoꝶ ex Dibrano milite cõstabat,quos de indu/ stria Moses tanq̃ longe bellicosissimos Epiri populos ex totius corpore imperii ad id elegerat,Laudatus est multũ à Scãderbego/ꝙ omnia ex animi eius sententia gessisset,Traditis itáq; illi aliis copiis/quas ad cęteraꝶ præsidia urbium parauerat ipsum cũ optimatibus quibusdã ad cętera prouincię loca/& oppida firmãda mit/ tit,& singula fermé munia singulis designat,quo celerior foret omniũ procuratio, néq; periculi quippiã sequeret̃ ex mora/ Ipse cũ paucis equitibus Sfetigradi por/ tis adequitauit/sollicitus nãq; de ea urbe erat supra q̃ dici possit/uelut tacita diui/ natione præsagientis animi imminens malũ,ut aũt pręsenti sermone firmaret ma gis/accẽderetq́. suoꝶ animos,& barbaroꝶ insidias/ac deliniméta Amurathis,quæ magis etiã/q̃ arma ipsa timebat/doceret pręcauere.Sfetigradum ingressus in me dia urbe ubi maior aderat cõcursus,& fremitus armatoꝶ/ac circũfusa undiq; no/ bilissimoꝶ quorũcunq; astabat corona exorsum ita ferunt.

Oro Castrioti ad ꝑfectũ Sfetigradensem/ & Oppidanos.

NON poterat hodie meliorẽ materiã Sfetigradẽses offerre uobis deus optimus maximus, nõ pulchrior occasio laudis ardẽtibus animis/& cupidis militibus sub/ esse,q̃ ea q̃ nũc iustissima uobis arma tradidit/q̃ &priuatã simul fidẽ mihi,& publi cã Epirotico nomini i omne tẽpus ꝑclaro exẽplo testatiorẽ sanciretis,Pro uictoria hucusq; pro decore impii dimicauimus,nũc pro salute/libertate/& mœnibus ipsis patrię pugnãdũ est uobis,Enitẽdũ ne quas tot bellis fœliciter gestis meis auspiciis laudes ꝓmeruistis,Nũc ꝑ sũmũ dedecus/& ignauiã dehonestetis,multa/ac maxĩa fermé fortunę huiusce pars à uobis pẽdet.Primus nãq; Amurathis trãsitus i Epiꝶ.

Primus (ut nuncius sim ipse uobis eius periculi) barbaricus furor uos impetet, ut inde uelut demolitis claustris Epiri opportuniorē iniuriæ prouinciā perrumpat. Vos belli eius primiciæ manent, Vos (si residet quidq̄ in pectore uirtutis/si uiget in fortibus uiris memor libertatis animus) cōtundere potestis supbas hostis uires/& feroces frangere spiritus/a uobis & timoris/& spei initium sumpturus est Ottomanus, Si ita animatos offenderit, ut nunc ego uos in pulchro furore cōtemplor, & lętus īmodicos fremitus audio/maiorē ubiq; uim piculi timebit/ & documentū eo ipso feret abstinendi à cæteris urbibus Epiri, Neq; premet diutius uos inani obsidione, ni cōsenescere hic copias stolido proposito uolet obstinatus senex. Is enim urbis est habitus/ ea natura loci quæ cōtemnere æque quātūlibet iritatū hostem possit. Quare inducite in animū ciues sola pertinacia animorum/ac fidei cōstantia incruentā hanc pariter/& speciosam uobis uictoriā parare. Ex euentu uirtutis uestræ (id quod libenter repeto) fides quóq; cæterorum populorum plurima ex parte pendet, Vos spectabūt oēs/quos laudent/quos accusent/quos demum uelut omni reformata belli fortuna imitentur. Quid enim obtendere fatū/& casuū humanorum necessitatem fortes uiros decet/Ratione res optime & suscipiuntur/& finiuntur. Vix est ut fallat consiliū fortuna/& non sequatur uirtutē. Habetis autem omnia/quæ exactissimo iudicio potuerūt prouideri/& pręstari uobis. Non arma/ non cōmeatus/non ualidissimū pręsidiū extrinsecus desiderare potestis/Non inutilis uos turba uulgi impediet/nō querulę fœminarum uoces/ & molestę occursationes liberorum à muneribus publicis/ab armorum cura/& patriæ custodia auocabunt, Solos uos uobis/& patriæ mœnibus/diis/aris/focísq; reliqui. Vt glorię tantū/& libertatis stimulis/laboris/ac periculi certamine / ipsóq; inter uos conspectu accendamini, Adero tamē & ipse non longe cū expedito milite & spectator/& hortator tacitus uirtutis uestræ, Et licet non in temeraria libidine pugnandi omnē cruenti hostis impetū/ & uniuersi fortunā belli æquo marte subiturus. Multos tamen labores uestros in me transferā, & uanos hostis conatus crebris infestationibus ludificabo, Quandoquidē nulla potior ratio dimicandi/nulla tutior militia exercenda est nobis inter eā hominū colluuiem/ & tot armatorum milia / q̄ nunq̄ satis copiā facere pugnandi hosti, Nunq̄/uel si certā uictoriam uideamus/totius aleā fortunæ intrare. Dabit nanq; de industria primum materiā nobis benegerendi barbarus/ fouebit audaciam nostrā sanguine suorum / ut uelut inescatam fœlici semel successu teneritatem facilius circūueniat/opprimátq;/Sed eludenda erunt summa ratione/ consilióq; improba Ottomani desideria, carpendúsq; paulatim immodicus hostis/ prout temporum suadebit/ & locorum habitus/luctuosa nanq; mihi profecto illa esset uictoria/quā militum meorum pernicie emerem, & tristius (mihi credite) q̄ lætius spectaculum cernerem/ cæsa octona, uel. X. hostium milia paucissimorum quantūcunq; uestrum iactura, non nihil actum censebo, Satis laudabo Epirenses meos, & honorabo pro uictoribus / si non uinci se à turcarum rege permittent. Reliqua uos ipsos uobiscum reputare Dibrenses q̄ sollicite monendo de fide uestra tacita aliqua dubitatione referre/malo.

Procurata p Amurathem de sua profe ctióe/& ex/ peditione in Scanderbe/ gum.

PER eosdē dies qbus Castriotus collectis hincinde copiis ad Croiā firmandā cō cessit. Asianus miles est i Europā trāsportatus/Adrianopolimq; magnis itineribus cōtēdit/Haud multo plus q̄.XL.hominū milia fuisse oēs cōsentiūt, Nā quū bellū in Europa esset.cōfectus est ibi ex maiori parte exercitus/utpote q & aptior esset ad belli assueti usum miles/& cōmodius in ea celeritate domesticus fermé appara tus fieri poterat. ℭDū sic ex omni parte indies aduolarēt regię copię,& ingentis iā speciē exercitus cōfecisset Amurathes,ac ꝓpe finē apparatus esset/uaria exor/ diendi belli cōsilia apud tyrānū afferebāt purpurati/ ac periti militiæ alii nō am/ plius morandū rati/Mittendū prius expeditoꝶ eqtū agmen in Epiꝶ(pręcursores illi de more gētis appellāt) qui uelut procella subito impetu cōfunderēt/turbarēt, miscerētq. oia,ac incautū hostē extraherēt ad certamē p ludificationē,donec sub/ sequēs deinceps ipse toto exercitu facilius opprimeret/Alii abstinēdū omnino ab eiuscemodi inanibus iritamētis censebant/ ne uel maiorē hosti materiā procurādi pręberēt,quæ ad totius belli molē i rē essent/uel priores ipsi ꝑcipitarēt in insidias, Satis multa esse alioꝶ recentissime cladis documenta/audire se præterea/id quod & ꝓpalā quottidie in uulgus nuncieť/totā Epiꝶ iāpridē instructam in armis esse, Vrbes oppida rebus oībus/ & præsidiis armatoꝶ affatim cōmunita/ Loca cuncta fermé/& aditus locato ad id ipm milite teneri/ Epirensem cū reliqs copiis tota die pagrare ꝓuinciā/ac plustrare saltus ad fœlices totiens insidias siquas deinceps etiā posset/cōcinādas,Perniciosum esse cū eo hoste seruare eū belligerādi morē/ineun da alia cōsilia,quæ nō/ut cōsueuit/adhuc improbet euentus. Quid.n.obstare ut nō ad unū pereāt sub hostili gladio oēs/anteq̄ serum lenti exercitus auxiliū adsit op/ pressis. Cauendū ne belli eius auspicia à suoꝶ sanguine capiāt/Progrediendū cū oībus signis/ac integro apparatu,exoluendūq. tandē eo labore Ottomanū impiū. Vicit tñ media quędā sñia,utpote quæ aptior tēpori/ac reꝶ gerēdaꝶ dignitati ui debať/ut haud multo minus/q̄ tertia pars exercitus præmittereť,idoneū numerū rati nō ad ꝓpulsandā solū/sed inferendā quóq; ignominiā/qui turbatis repentino aduētu hostilibus rebus/cōsiliisq; liberiorē deinceps regio exercitui aditū pararēt. Electa mox igiť.XL.equitū milia leuis armaturę, eóq; ipso magnis itineribus ex pedita recta ad Sfetigradū uia/ut priores eius obsidendę urbis rationē inirēt,Tū surgēs ex toto tyrānus plustrare reliquas copias iubet ac in ordines deduci,Legio nū duces penē inumeri erāt,diuidi nānq; cōsueuit p flambura exercitus,qbus feu datarii quos ipsi Timaratores appellant,pręstent,& singula flābura plures subassi das/ac capita ordinū/& pro qualitate maiorē/uel minorē equitū numeꝶ hñt,Pe/ destres item copiæ tā Asianę/q̄ ex Europa certo quæq; ordine cōstant/ ac ducibus suis distinguunť. Auxiliarioꝶ quóq; armoꝶ,quæ belli tpe decerni cōsueuerūt ty/ rāno nō ignobilis numerus erat. Non deerat etiā ut solet in oībus fermé negociis/ multitudo uolūtarioꝶ. Aderāt pręterea haud multo minus/q̄ tria milia/obęratoꝶ/ ac exauctoratoꝶ/& alioꝶ florētissimoꝶ iuuenū/qui mercedē regis/& stipēdia mili taria/ac restitutionē ordinū ꝑclaro aliq̄ facinore/atq; ignominiæ abolitione expe/ ctantes quærūt/Prætoriū/ ac stationem principis/amplius q̄.VII.armatoꝶ milia/

Ianizaros uocant,custodiunt, & hæc uerius familia tyrãni dicitur/pedites omnes cæteroꝝ longe bellicosissimi,quos uelut Triarios in subsidiis habent in bello bar/bari/sed & ad augendã speciẽ exercitus magna seruoꝝ colluuies/& ingẽs inermiũ fermé numerus ad terrendũ magis/q̃ ad belligerandũ appositus cogebatur / & ut ea materia cedendi oblata occupatus hostis exhaustis uiribus facilius fessus oppri meretur / Id quod inter maxima turcaꝝ stratagemata numerat̃.Huius exercitus duo pręcipui ductores ex more fuere,quos illi Beilarbeidas/hoc est ducum duces uocant/unus Asię,alter Europę/nos usitatiori uocabulo Bassas nũcupamus/nimis molestũ esset animis legentium/si demonstrare nunc singula propriis nominibus, & suis quæq; numeris recensere uellem. Satis igitur fecisse mihi in hoc proposito scribendi uidebor si totius exercitus summã certa aliqua eius rei noticia perstrin/xero/sed & in hoc etiã sicut in multis nõ transit sine uariatione res/quæ minuat ali quantulũ fidẽ certa approbantibus. Aliqui.n.CL.milia armatoꝝ tũ affuisse Amu rathi narrant.XC.equitũ/peditũ.LX.Quidã.CXX.tantũ,& de equitibus.XX. milia detrahũt.X.de peditibus/ipse utrãuis sententiã sequar nõ multũ uideo mo/menti,Inclinat tamẽ in maiorẽ numeꝝ animus/ut parem magis tãdiu præparato bello apparatũ dicamus. Quãuis nõ sic exactissimo eousq. ordine cõfectus est hic exercitus ueluti quũ ad dimicandũ collatis signis/ubi uera appareret uirtus/profi cisceretur Ottomanus/omnia cõsilia/omnes apparatus potius ad obsidionẽ urbiũ/ & muroꝝ euersionẽ/q̃ ad ulla cãpestria certamina ordinabantur. Scãderbegus fir matis Sfetigradensiũ animis/rebúsq; prout operæpreciũ uidebat̃/ad cætera loca/ urbésq; imperii sui experrexit,peragransq́. maxima solertia uniuersam prouinciã nunc laudibus/ nunc pręmiis/ nunc ipsa etiã periculi uastitate suoꝝ fidẽ acuebat/ accendebatq́./Firmauerat aũt omnia ualidissimis pręsidiis Moses/annona/armis/ cæteróq; apparatu ad sustinẽdã quantãlibet belli fortunã, Dimissa itaq; eoꝝ cura Castriotus ad copias/quibus nõ longe à Croia se operiri mandatũ fuerat recta ire ꝑgit. Assecutus est eũ Dibrẽsis in ipso itinere,& reducto simul milite in castra lęti se recipiebãt. Vix spaciũ ad colloquendũ fuit uel militibus/uel ducibus/quod su/bito undiq́. trepidi nuncii/clamorq́. insuetus iã iã in uestibulis adesse hostẽ,ardere omnia/misceriq; miserabili tumultu/nunciabãt/Ignari (ut credulos facit hoíes ti/mor) Amurathem ipsum adesse/cõplesséq; iã armatis montes/iuga/prata & ualles oẽs asseuerabãt,obtestabanturq́. solliciti ducẽ/consuleret sibi copiisq;/ne cãpestri/bus locis ꝑniciosa audacia primos tã ualidi hostis impetus excíꝑe uellet/ reduce/ret militẽ in aliquo editissimo loco/unde ex cõspectu ipso melius/tutiusq́. possit su mi reꝝ omniũ iudiciũ,Non multũ mouebant hæc Castriotũ/ut semel possessa ca stris loca iuxta eoꝝ suasiones relinqueret/ sed ubi undiq; custodias ad se aduolare uidit,& eundẽ fermẽ omniũ sermonẽ/ nisi ꝙ de magnitudine copiaꝝ hostiliũ in/certa ferebant̃ hominũ iudicia,nondũ.n.descenderat omnis in campos barbarus, nec collecta in unũ agmina consederãt, ut de numero certa posset fieri ęstimatio, Tum sublatis ocius signis/quattuor equitũ milia/mille peditũ se sequi iubet,& ad Sfetigradũ/ ubi castrametaturũ hostẽ sciebat q̃to maxime potuit silentio ꝓcedit.

Processus Castrioti aduersus hostẽ erũpentẽ in prouinciam.

n

Extremũ noctis erat/quũ signũ proficiscendi datũ est militi/Subsequenti die ig t uix secũda noctis uigilia cõsederũt circiter. VII. milibus passuũ ab oppido ꝓcul. Distabat.n.à Croia Sfetigradus per. CCCC. fermé/&. LXXX. stadia ubi tutum castris locũ cognouit Epirensis/aggere quoq; ducto ut tutior esset curauit disponi pedites/equitesq. suis locis/decerni custodias/ac quęrere tacite idoneos insidiis saltus/Prohibuit tñ ignes uel priuatim/uel publice fieri/sic omnibus ꝑcuratis/imperatóq; silentio uiris, Ipse ad spectãda castra/& cõtemplandas res hostiũ cũ Mose/& Tanusio Topia perrexit/tacitéq; nunc per siluas/ modo p occulta ualliũ collem ascẽdit oppositũ urbi/Inde certa iã luce quietissime plustratis omnibus repetit statiua, Ea res nõ sine multa uariatione cõsilioꝝ est transacta/ nã quũ sub ipsis mœnibus castrametatus esset hostis, & partim subiectos cãpos/partim montes teneret/ uix aliqua spes rei benegerẽdę apparebat ducibus sine multa suoꝝ ꝑnicie, ne pauci scilicet multis/nunc in plano/nũc descẽdentibus ex monte integris succũberẽt, Verebant́ præterea (id quod etiã abstinere tũ fermé eos ab omni rõne pugnandi cogebat) ne si reliquæ regiæ copię ex improuiso supuenissent/opprimerent́ in medio oẽs/eademq. rõne & euocare pręsidiũ ex oppido periculosum censebãt/tutior illa uia uisa/ut cõsuetis artibus/si possent/diuiderent hostiũ uires, & diuisas in magis opportuna iniurię loca traherent/Nihil tñ actũ ea die, nã nox agẽdis interuenit, missi tñmõ exploratores latissime p oĩa loca/ qui obseruarẽt aduentũ Amurathis, & ne qd insidiaꝝ ab hoste fieret. Dimidiũ eius noctis quieti datũ est/reliquũ diuersis operibus cõsumptũ, motis.n.inde castris Epirensis propius urbẽ trãstulit uasa/ut uix à stationibus hostiũ. XL. stadiis distaret/facilius nãq; extractos ad certamen ex propinquo opprimi posse putabat, ordine deinceps curatis corporibus/ & instructis (ut sic dixerim) ad manũ singulis, quæ apta insidiis uidebant́ loca/ cõplet armatis, & p oẽs syluas/ dumetáq; circũfundit milites, peditatus supne per magis ardua montis/& saltus inuios dispositus/Ipse latuit iter equitatũ, & secũdũ radices montis uallium sinus obtinuit. Mosem deinde pluribus uerbis cohortatus/ & Musachiũ angelinæ præcipuũ bellicis artibus uiꝝ cũ. XXX. ferocissimoꝝ iuuenũ agmine ad hostes è stationibus eliciẽdos & trahẽdos ad locũ insidiaꝝ mittit/ Electi sunt equi/uiríq; ex omni turma maxime insignes gregalibúsq; amicti sagulis/ne militaris/& speciosior habitus ꝓderet insidias, quas maxime tegi cupiebat/ Data fermé singula iumẽta eqtibus agẽda onusta frumẽto / ut frumẽtarioꝝ spẽm quãdã p̃ se ferre uiderent́/Iussiq. (ne deesset qppiã ad fraudẽ p latẽtia itinera adeqtare oppido/qua pte liber hostilibus tẽtoriis mons patebat/ut inde intrare urbẽ simularẽt, nihil hoꝝ é ꝑtermissum à ueteranis & sagacissimis ducibus, Milites q̊q; intrepidi, & obediẽtissimi in oẽm euẽtũ sequebant́. Rarescẽtibus iã ex interuẽtu diei stellis mille fermé passuũ spacio appropinquauerãt hostiũ castris, quũ barbaroꝝ custodię ex alto cõspectos primũ sublatis signis, deĩde clamore ꝓdiderũt, Ipsi nihil his uocibus turbati accelerabãt instãtius gradũ, Nõdũ.n.uel ꝑiculũ ab hoste timeri poterãt, uel utilis fuga uidebat́, Sed exprẽcti à uigilibus turmales qdã incerti ex somno arreptis armis incõdite è stationibus progressi in eos proruũt, ꝑa

Distãtia iter Sfetigradũ/ & Croiã.

Stratagema Scãderbegi ad alliciẽdũ hostẽ ad pugnã. Eruptio hostis/ Certamẽ ex utraq; parte/ Victoria Epirẽsis.

stoꝝ, & agrestiũ frumẽtatoꝝ gregẽ rati, Epirẽses cõtẽpta paucitate uenientiũ maiori qdẽ animo q̃ cõsilio ꝑparãt se ad dimicãdũ/ꝑ tñ ꝑcursu hostiũ paululũ retrocedẽtes terga uertũt, & simulato pauore relictis iumẽtis arripiũt fugã, Barbari ubi timoris indicẽ fugã aduerterũt/q̃ cõcitatissimos equos imittũt in eos, & insultant ferocius fugiẽtũ tergo. Tũ cõuersi uno impetu oẽs sistũt equos, & strictis cominus gladiis inferunt pedẽ/tãq̃ uel necessitate coacti piculũ ultimũ subituri, uel obiectis corporibus, & obnixo uultu uim insequẽtiũ ꝑpulsaturi, quũ pniciosam iã fingerẽt fugã afflãtibus fermé humeros hostilibus equis, Turcę nihil territi, & ex habitu solo metiti uiros sublatis uelociter scutis appropinquãtes hosti ordiunť priores pugnã, Vnusq́. ex eis Asiatici generis ingẽti mole corporis ante alios ꝑgressus ferreã clauã maximo simul clamore & impetu rotatã dextera/ut telũ magis cõcitaretur/iacit in hostes, Qui cõferti in unũ/ac cõglobati uitare ictũ uenientẽ nõ potuerunt/licet uulnus uitassent, Perlata nãq; in medios ingenti sonitu à Dibrensi q̊dã iuuene porrecto scuto est excepta/Dehinc secuti cæteri/ & gladiis geri cępta res, Pulchrũ spectaculũ faciebat, & speciosam formã dimicatiõis idẽ fermè utrinq; numerus armatoꝝ/& nõ dispar armoꝝ habitus, nã neq; barbaris/ut in ea celeritate/& ꝑ cõtẽptũ quendã eruperãt è stationibus/præter singula scuta/gladióśq; aliud teli genus aderat/Illud tm̃ onerabat hostes/quod electissimi ex omni uiroꝝ robore/ & principes iuuẽtutis nr̃i erãt, Illi sine discrimine ignaui/ fortésq; simul/prout tumultuarie exciuerãt eos uigiles ꝑruerãt. Sicq́. haud dubie ꝑ furore cõgrediẽdi fortuna eoꝝ longe inferior apparuit. Cõfosso nãq; sub Mosis manibus Asiano, uim q̊ totius robur agminis erat/ingẽs terror cęteros/ ac despatio simul incessit ne dũ uictorię/sed salutis quóq;/ni auxiliũ aliqď adesset é castris, Quare referẽtes paulatim pedẽ terga dant hosti, & ꝑ quẽ modo alios insequebanť mutata sorte fœda fuga cãpũ deserunt, Epirenses liberã ꝑbuere facultatẽ fugiendi, neq; molestę qcq̃ uocis/aut indicẽ uictorię clamorẽ sustulere in uictos. sed exactissimo cõsilio collecti circa duces/relictis corporibus/spoliísq; occisoꝝ repetunt iumẽta, & agere fugientibus simillimi unde uenerãt/pgũt/Creuerat audacia/animiq; uiris ex eo ꝓspero pugnę successu, Differebãt tñ gaudiũ omne in secũdũ cœpte iã rei euentũ, Vnus erat notę in multis bellis operę miles, cuius assiduus gemitus/& impatiẽtia doloris ex uulnere cęteroꝝ solacia perturbabat/& impediebat lætitiã socioꝝ trãsfixerat nãq; barbarus gladio leuũ uiri humerũ, ut neq; ad arma gerẽda/neq; ad regendũ equũ sufficerẽt uires. Hunc miseratus Moses desiliẽs ex equo sublatũ suis manibus uni ex militibus cõmisit/ne inter cursum equi ꝑcideret inutilibus ad sustinẽdũ manibus, & q̃ ocissime priusq̃ alius excitareť tumultus ab hoste, ferri in castra ad statiões suoꝝ iussit. Reliq integri oẽs erãt/nemóq; ꝑter illũ eo certamine uiolatus excessit, Barbaroꝝ qnq; occisi/uulnerati octo, pauci quidẽ numero multi tamẽ/ut ex ea paucitate. Simul itáq; & equus hinc ex oculis socioꝝ rapuit milites/& clamor inde/fremitusq́. ingẽs à castris hostiũ exauditus, Impleuerãt nãq; querelis oĩa saucii, & deformia ostẽtantes uulnera excitauerãt ad arma totius exercitus furorẽ, illósq; præcipue, qui affinitate aliqua cõtingebat occisos/ Proinde impatientes impii prorũ/

pebant undiq; sine duce/sine ordine è stationibus/ut quéq; ira/cupiditásq; ultionis ducebat/Miso tñ edicto à ptorio impatoris reuocati sunt oés/ & cõuenere circa tẽtoria/iussa eius expectãtes/Ille assuetas ueritus hostiũ insidias/& ne sub frumẽtandi ptextu fraus aliqua circũ latitaret, psertim ꝙ plagę ipsę suoꝝ/& uulneꝝ uastitas/nõ humilis uulgi dexteras,& agrestes gladios arguebat,Quattuor fortissimoꝝ equitũ milia/ne ita exposita ignominiæ esset paucitas,ad id muneris eligit,qui simul/& id agmen frumẽtarioꝝ opprimerẽt,exuerẽtq. iumẽtis,& uicinos colles/ualles/syluas/ac latebras locoꝝ diligẽti indagine oberrarẽt/ad aperiẽdas insidias hostium,Peruenerat interim ad Castriotũ miles à Dibrẽsi missus,& tradito socio stationariis obuiã ꝓgressis,ut uulnera uiri curarẽt, Ipse uix sui cõpos ꝑcursans huc/illuc/ob oculos armatoꝝ/& multos noĩbus appellans/arma arma clamabat/Iamiã adesse barbaros/cõcitata oĩa castra hostiũ,& tolli indicẽ uenientiũ puluerẽ ostẽdebat,Tenuit dolor p̃/timórq. Scãderbegum/sollicitũ de salute socioꝝ/quũ & duos tm̃ ex toto agmine/alterũq. ꝑfluẽti recentiũ uulneꝝ cruore oblitũ ad se deuectos turpi fuga cerneret,& stolidũ clamorẽ militis/ac plenũ pauore exaudiret/sed ubi ordine quæ acta fuerãt,didicit ab hoĩe/mutata in risum mœstitia / & sollicitudine in audaciã oẽs bono esse aĩo/& equos/tela/armáq; uiris in ꝓcinctu esse iubet/Conspiciebat̃ iã Moses à custodiis suoꝝ,quæ p montiũ iuga dispositę fuerãt,apto cãpo hostes eodẽ tenore insequẽtes,iã iã ad locũ insidiaꝝ pertractos socioꝝ manibus cędẽdos traditurus,nã lentiori g̃du primũ nr̃i interagẽda iumẽta deflexo nũc hac nũc illac ꝑcursu expectãtes magis/q̃ fugiẽtes carpserãt iter,Sed ubi ꝓrũpentes è castris aspexere hostes relictis saccis/impedimẽtisq; in apertã fugã inclinauerant, Momẽto itáq; tpis planicie supata cõcigere collẽ qui à septẽtrione oppositus tegebat uallis umbilicũ ubi aderãt armati,Et priusq̃ imineret ꝓpius hostis/recepti tacite sunt inter suos/ita labore/& cursu continuo exhausti equiq; uiriq;/ut uere fugisse appareret,Barbari uelut ꝓlapsos mox eos è collis uertice aspiciẽtes ualle immersos latitare arbitrati recta illos insequuntur,& appropinquãtes loco/ut cõmodius undiq; obsessos caperẽt/effusi passim ac inordinati, hi collẽ cõscendere hi ab aliis ptibus ingredi uallẽ parãt,Cõterruit tñ p̃ uiros auditus ingẽs fremitus equoꝝ ĩmotiq; gradu silentiũ tenuerũt,donec certior iam sonus/strepitúsq; increbrescens apto indicio patefecit hostes/Tũ audita maiora oĩa uisa,& icerta timidius(ut fit) interpretata perpulere facile ad fugã hoĩes/Fugere iã parãtes Scanderbegus dato pprope signo ingẽti/ut in re subita/iniecto terrore cõsurgẽs à dextro latere est aggressus,Tanusius à sinistro,Supne quóq; peditatus,qui iter cõfragosa mõtis loca, & aspreta latitabat ex improuiso descẽdẽs eodẽ impetu obruit,Stetere tñ admiratione quãdã magis/terrorèq; perculsi,q̃ certo ad dimicãdũ aĩo, sed ubi ꝯuiẽtibus undiq; hostibus suasit arma necessitas/concitatis ingenti furore equis occupauere collẽ. Et p̃ equestris hastas iacientes ex alto (nullus.n.alius in tã exiguo interuallo loci,ac pcipiti, & inęquabili solo eius teli usus aderat) arcebãt hostẽ,sed succedẽs ab auersa parte Peicus manudi cũ agmine peditũ, quoꝝ ducenti sagittarii,totidẽ scorpionarii erãt/facile pulsos loco impulit in pceps/Subter hostis undiq; circũsi/

debat. Deorsum ꝑmebat intollerabilis uis teloꝝ, ita ut uix ullus ad effugiũ exitus pateret oppressis, Strictis itaq; gladiis oẽs in duas ptes diuisi irruunt in aduersos, ac uelut cęci multa suoꝝ strage incũbũt in tela & in ferrũ ruũt, sed facile pellebã/tur retro à pluribus pauciores/ & fessi ab integris. Præsertim à dextero latere/ ubi Scãderbegus uallũ/murũq. uelut fecerat densato agmine equitũ, peditũq; hasta/toꝝ. Coaceruati igit̃ eadẽ rabie oẽs à sinistro latere pfracto robore nrõꝝ penetrãt aciẽ, emptáq; multo sanguine uia pugnãtes simul/& fugiẽtes cõsulunt saluti, Cõfusa repẽte sunt oĩa, néq; uel ordinis seruãdi cura uel retinẽdi collis habita amplius ab Epirẽsi/pro se q́sq; instat uictis, & cędere fugiẽtes pgit, Attriti sũt fermè plures in eo tumultu cõtentionèq; exeũdi/ ꝓprio onere, & socioꝝ armis, q̃ hostiũ, Effugere tñ paulominus, q̃ duo milia/Reliq occisi/nudatáq; spoliis cadauera palpitantia adhuc iacuere/qua quẽq; oppresserat fatũ. Fugiẽtiũ. XXXIIII. uiui capti, Cętę/ros uix ullus est. XX. passus insecutus, mox nãq; receptui cani iussum à Castrioto, quũ cõtentũ se ea uictoria diceret, timeréq; /ne si exaturari ad finẽ libidinẽ suoꝝ pmitteret/breue foret id eis/gaudiũ sibíq; , Signa militaria tria tantũ adẽpta, sed néq; plura tulerãt barbari, quũ tumultuarie, & quasi latronũ more uenissent, Equi occisoꝝ mille ãplius inuẽti, cęteri cõfossi inter pugnãdũ fuere. Victoꝝ. XXII. tñ iterfecti/uulnerati. XV. Ita cõpẽsauit egregia ꝑda uictoriáq; iacturã frumẽti albanus, Turcaꝝ statiua quę sub oppido morabant̃ lęta fuere primũ cõuecto frumẽto hostili, iáiã inde uinctos frumẽtatores expectãtia adduci ad præstitutũ suppliciũ ĩmolãdos manibus illoꝝ qnq; occisoꝝ. Vbi uero eã tanti agminis deformitatẽ/ac suoꝝ stragẽ aspexere/obortæ cũ inani indignatione lachrymæ uiris/obtorpueréq; insigni mœstitia animi, Trepidatũ quóq; sũmope est ĩ totis castris, ueriti ne elatus eo successu hostis ipsos eodẽ impetu adoriret̃, quũ maiorẽ lõge numeꝝ nrõꝝ/& totius uires ꝓuincię adesse in oculis crederẽt. Quare dispositę undiq; ꝑcipua cura custodię, Partiti exactissime ordines, ac in spẽm coronę circa ducũ tentoria cõsidere iussi. Parata suis locis signa/Equi strati/frenatíq; uelut certissimo iudicio expecta/retur hostis. Non tñ is animus Epirẽsi, nõ ea uictoriæ elatio & insolẽtia spũs erat, Quin timebat nõ minus hostes & ipse/q̃ ab eis timebat̃, & moliri aliqd in se ad eã ignominiã ulcíscẽdã assidue putabat, ꝑsertim ꝙ nõ lõge iã regia castra adesse nunciabat̃. Primũ igit̃ omniũ exortis tenebris colligi uasa iussit, & aliis qnq; milibus passuũ ꝓcul ab hoste locauit statiua, Mane uix dũ orto sole Tanusiũ cũ. L. militibus, & singulis famulis Croiã uersus ad accersendas copias ibi cũ Georgio Stresio relictas misit, equósq; ac ꝑdã captiuã illis tradidit in tutiora ꝓuinciæ loca depor/tãda. Procurata sunt ea oĩa, expeditáq; septẽ diebus, ac coactę in unũ copię nrõꝝ. Biduo tñ prius q̃ nouũ istuc ꝑsidiũ receptũ est in castris. Quinq; milia antesigna/noꝝ tyrãni secũda noctis uigilia aduolarũt ad urbẽ Amurathes cũ reliq apparatu crastina luce inclinato iã sole est subsecutus, Milesimus hic quadringẽtesimus quadragesimus nonus a christi natiuitate cõputabat̃ annus/undecimus aũt à tpe quo Scãderbegus obtinuerat impiũ/pridie idus maias, quũ maturescũt segetes in cã/pis, & uestita herbis prata cõmodã prębent pabulationẽ exercitibus, Id aptissimũ

Aduẽtus ty/rãni ad urbẽ Sfetigradensem / Vana eiꝰ petitio in deditionem/ Deliberatio expugnandi eam.

belligerãdi tẽpus ad externas prȩsertim expeditiones obseruãt semp barbari, Pari igit̃ rõne prohibuit tyrãnus qcq̃ in hostilibus cãpis corrũpi/uel proteri frumentũ/ ut maturefactũ postea & demessum prȩstaret alimẽta militibus, Sed summa rõne consilióq; tũ ex more gentis/ tũ ut deterreret oppidanos huiusmodi põpa specta/culi est cõstituta. primũ instructa peditũ agmina/& leuẽ armaturã asappoꝝ. Dein de equites iuxta/Timaratores/Subassidas/Sanzacchos/ac cæteros suo ordine duces obire mœnia urbis præmittit, atq; ingenti plausu/ clamoréq; militari, & omni instrumẽtoꝝ crepitu edito se præire iubet, Deinceps quisq; ad eligẽda statiua dis/currẽtes fixis humi signis statuunt diuersis locis tentoria/maior pars peditatus/ac uilia uulgi capita secũdũ radices mõtis sub mœnibus, & in magis opportunis in/iuriæ locis disposita, Equitatus partim tribus/ partim q̃ttuor stadiis stetit ꝓcul ab oppido. Prætoriũ/& statio principis octingentis passibus ãplius à muroꝝ ambitu collocata. Totũ id noctis in situãdis castris/ordinãdísq; custodiis p iocos/ cantúsq; uarios trãsactũ/Non tñ expers molestiæ animus tyrãni erat, quũ & recentẽ suoꝝ ignominiã acceptã ab hoste ȩquo animo ferre nõ posset, & difficilẽ urbis potiũdȩ spẽ cerneret in ea. Præsertim in accessu loci aspitate/qui in ardui crepidine montis situs uix habilẽ expedito pediti ꝑstabat accessum, ita ni lenioribus cõsiliis magis q̃ armis fidẽ oppidanoꝝ expugnaret. Nihil igit̃ postero die tẽptatũ uel molitũ ho/stiliter in muros/retentus quietissime miles/neq; procursationibus ullis indultum. Missi uero sub sero diei caduceatores ad urbẽ cũ postulatis Ottomani, q monerẽt obsessos iminẽtis mali/piculíq; ni priusq̃ bellicũ cani audissent/ad uolũtariã dedi/tionẽ aĩos inclinarẽt formula ea edita singulis, Nihil imutaturũ Amurathẽ de pristino ciuiũ statu, eadẽ onera/muneráq; relicturũ uiris q̃ ante á Scãderbego essent ꝑstituta, Prȩfecto multa dona/honoréq; ꝓpositi/Prȩsidio libera abeundi facultas &. CCC. milia asproꝝ promissa (genus est argenti signati apud barbaros/Dare se eius noctis spaciũ ad cõsulendũ, Si psistant in ptinacia uisuros crastina luce supra caput armatos, & frustra strictis idẽ gladiis/ac pfractis mœnibus spretas semel cõditiões imploraturos, Perlatus/q in foro aderat cũ agmine armatoꝝ, ubi ꝓgressus è muris miles nunciauit aduenisse regios quosdã petentes ut eũ alloquerent̃ citato gradu mox processit ad eã partẽ urbis/ubi hostes expectare narratũ/Supstansq. é muris p interpretẽ dicere barbaros iubet, illi summoueri cȩterã turbã hr̃e se à tyrã no/quæ cũ eo solo agerẽt/postulant/Ad ea Petrus facete cauillatus & iocãs, Aptũ qdẽ tẽpus ait obseruastis amici, quo Archana isthæc uestra in noctem differretis, ut ne dũ milites meos/ sed diem quóq; ipsum laterẽt, Quare timeo ne eius generis isthȩc sint quæ ad me affertis quȩ lucẽ ipsam nõ iniuria horreãt, licet forsan uere/cũde factũ à uobis/laudari debuerit, Non tñ accepisse se exẽplũ à maioribus suis inq̃t/ut quicq̃ incõsulto milite suo ageret, quos laboris, & piculoꝝ socios hẽret, ac summoueret ab hostilibus alloquiis illos/quoꝝ ꝑcipue fidẽ ad Scãderbegi impiũ/ ad Epiroticã libertatẽ defendendã/ad sui deniq; corporis custodiã elegisset, Neq; cõsuesse se ꝑterea noctẽ ullis externis cõsultationibus adhibere in eo ꝑsertim reꝝ tumultu, ueniã eius tp̃is darẽt/crastina luce/si uellent/eos se ad satietatẽ usq; audi/

sturum, His dictis excedere illico à muris iussit/ Iritati tñ sunt maxime (ut leuiter impellunt) uulgi animi/ ac ingenia militũ, coactiq; circa præfectum spectatores ad sitũ urbis cõtẽplandũ/ & pscrutãdas res oppidanoꝶ nõ fœderis cã missos uoci ferãtes/apiri portas rogãt:ut cõprehensos/ & adductos in urbẽ/cõfessionẽ ueri ab eis extorquerẽt, & præcisis manibus (ut puniri exploratores cõsueuerũt) remitterent in castra, Petrus nõ solũ negauit isthęc stolide petẽtibus, sed seueriori ẽt castigatiõe uerboꝶ repressit libidinẽ militarẽ, Non esse inquiẽs aliqd i rebus humanis tã studiose obseruãdũ mortalibus/q̃ ut fides nõ lederet, Ipsos curiosos nimis & sollicitos interpretes factos, ut in ea incertitudine rei ius omne gentiũ fasq./& mores ac ritus belloꝶ uiolarentur, Rediere igit nuncii ad tyrãnũ æque/ac uenerãt/sicut nullo/neq; facto/neq; uerbo inclęmentiori uiolati, ita incerti omniũ/nulláq; re uel exposita/uel impetrata. Indignatus est p̊ senex uelut p derisum cõtemni ab hoste, & ꝓpior fermẽ ad oppugnandã prius armis/ q̃ uerbis urbẽ fuit/tñ sedato animo/ nihil satis humile ratus/ uel pudendũ principi, quod pro impii rõne, & cupiditate gloriæ non sit adeundũ, præsertim ubi cõciliari p bñficiũ populoꝶ animi possint, & hẽri oppida/urbẽsq; incruento milite/ & sine aliqua pnicie mortaliũ subiugari. Postero die iisdẽ ipsis mandatis eosdẽ tentare oppidanoꝶ animos iubet, Adiecitq. unũ ex purpuratis suis/uerendũ animis uirũ/ & præcipuę in psuadendo solertiæ/ Epiro oriundũ, Quo & maior interesset agẽdis grauitas fidẽsq;, & notæ linguæ homo facilius obstinatos aĩos nunc precibus/nunc consiliis ad deditionẽ impelleret, Appropinquãtibus illis oppido/Perlatus priusq̃ ad colloquiũ descẽderet/ꝓcurauit ẽ muris undiq; plustrari oculis montẽ/ac uiciniores mœnibus saltus ne insidiæ aliquæ instarẽt à tergo/Dehinc portula quadã, cui Dibrana nomen est, recepit in urbẽ barbaros/Purpuratus tantũ principis fuit cũ tribus militibus, & duobus famulis, adductósq; p mediũ foꝶ in tẽplo sanctę Marię cõuocatis senioribus urbis/ cõciliũ indixit/Iuuẽtus nãq; oĩs exclusa ne id motus alicuius cã fieret. Tum cõsurgẽs barbarus, quũ suas diceret primas ptes loquẽdi/ q prior ad colloquiũ inuitasset/multis prius uerboꝶ lenociniis ꝑstruere fidem sibi/ac pręoccupare oppidanoꝶ aĩos est conatus, atq; à multaꝶ urbiũ populoꝶq. exorsus exẽplis tã accurate disseruit oĩa, ut nihil haberes qd reprehẽderes/nisi ꝙ ĩmodice ad terrẽdos hoĩes supra mortaliũ ingenia tyrãni uires extulit. Petrus elegãter ait/& optĩe eã cãm actã esse nisi apud tã obstinatos aĩos/& deuota libertati pectora ageretur/Inclinaturos sine uariatiõe ad ea postulata oẽs esse/si uel Ottomanũ & inanes hostiũ minę ad fortes aĩos penetrarẽt/uel impiũ Scãderbegi illis fastidio eẽt. Nullũ neq; maleficiũ eius ad hãc diẽ extare/neq; bñficiũ Amurathis/quo ꝑponãt externũ ciui, amico hostẽ/ xp̃iano barbaꝶ, Ageret/tẽtaret expiretur armis tyrãnus/ferro pterreret obsessos/ pfringeret muros/ederet prius occisoꝶ aceruos, ut eo spectaculo exanimati ciues ad genua eius ꝓuoluti, tũc has pacis cõditiones approbẽt/turpe nũc uideri sibi ac ꝓpe ridiculũ tãtę in dignitati submittere aĩos priusq̃ infestis signis impeti muros/ & discurrere armatos sub mœnibus/Priusq̃ gemitus uulnera & sanguinem suoꝶ, priusq̃ effossam muroꝶ cõpaginẽ/ac nudata urbis latera cõspexissent. Rectius tñ

facturũ Amurathẽ/ſi cõuerſis ſignis Adrianopolim repetat, & ſenilis quod ſupeſt ſpũs imunis à bellica inquietudine trãſigat, neq; fatalẽ ſibi populũ armis diutius laceſcat/quorum egregiã in tuẽda libertate fidẽ/ac priuata/ & publica in duces ſuos ſtudia totiens tanto ſuorum ſanguine ſit expertus/ſe promiſſam ſemel principi fidẽ/ & traditę curã urbis/niſi mortuũ non relicturũ, ſat pręmiorum/ ſat honoris delatum ſibi credere/ſi uel defenſam patriã ſupſtes aſpiciat ſpiritus/ uel ea collapſa uindex libertatis dextera/& inſons animus inter ſuorum cadauera liber ad meliorem patriã migraret. Idem finis & orationis/& cõſultandi fuit, nã primores urbis, qui aderãt ad unũ ingẽti aſſenſu uocẽ pfecti laudibus efferẽtes approbarũt, Regii nihil ultra apud tã ſurdas aures agẽdũ rati re infecta exeũt de tẽplo. Præfectus cũ ſuis iuxta ſecutus, & qa prãdendi tẽpus inſtabat/laute & opipare acceptos, habitóſq; ad portas uſq; deductos ad ſuos redire permiſit. Mouit maxime Ottomanũ audita oppidanorum fiducia, & grauitas, prudẽtiáq; ducis, rerum pręterea omniũ & alimẽtorum copia nõ ad neceſſarios tm̃ uſus ſed abuſus etiã in urbe reptorum, quæ potius de induſtria curauerat diſponi p uicos Perlatus itrãtibus oppidũ regiis/ut narrata poſtea Amurathi ammouerẽt ſpem urbis p diutinæ obſidionis/& famis incõmoda potiũ dę. Quare ubi nullũ aliud remediũ pterq̃ in armis cognouit tyrãnus/Indicto mox ad ptoriũ cõcilio purpuratorum, & fortiſſimorum quorũcũq;/ac peritorum militiæ uirorum ardens odio ſimul/iráq;/q leges bellorum/& agendorum conſilia ſibi ab infami caſtello/ & clauſo latronũ agmine darent. Quod inuictos ſe/& fatales populos uelut uſurpato prouerbio appellarent, Multa de oppugnandę urbis ratione quærens tacite/ & conſulens diſſeruit præcepitq. tũ ordine quædam uiris, quæ ad id operis genus in rem eſſent, Reliquus apparatus / & exordiũ oppugnationis in poſterum diem dilata, nam parum adhuc eius diei ſupererat.

MARINI BARLETII SCODRENSIS DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI. LIBER .V.

INVASERat iãpirdẽ ex Amurathis aduẽtu/& hoſtilis exercitus fama pauor/timórq; uniuerſum Epiroticũ nomen/regulos pſertim/ac principes uicinos ſollicitos/ ne ſi tã imodicus hoſtis obſeſſam urbẽ abſorbuiſſet/eodẽ quóq; calamitatis tenore cęterorum fortunã traheret/Quare ſecretis hincinde cõciliis habitis (licet plæraq;/ ac ferẽ oĩa ad locorum pſidia/& ſaltus regionis cuſtodiendos antea pcuraſſent. legatos ad Scanderbegũ/ex oibus locis decernũt, qui monerent ducẽ/ne pateret ea impunitate diutius Amurathẽ urbes Epiroticas uexare, Nã (ſi iniquo aliquo ſydere Sfetigradẽſis urbis atrox animus cõpos fiat) cęterorum quóq; ſumptis uelut inde uictorię auſpiciis/ & ferocię alimẽtis eandẽ fortunã facere. Neuẽ (id qđ longe pniciosius eſſet, & maximo omniũ piculo futurum)

Tumultus inges totã pua ſit Epirũ / & ad arma concitauit, ppter Ottomãi aduentũ Procurata à Scanderbego ad regni ſalutẽ, & incolumitatẽ cõtra tyranni furorẽ & impetũ.

solus ea hominũ paucitate ad hostiũ uires tentandas/& tanti exercitus molem la/cessendã animũ destinaret, Offerrentq́. ei arma/equos/uiros/cõmeatus/aliaq́; oĩa quibus amoueri cõmode tantũ incendiũ posset/anteq̃ uniuersi cõflagrassent/satis se quisq́; defensos/tutosq́. dicẽtes/si defensum nunc eũ ab ea periculi uastitate præstent, à quo tum publice/tũ priuatim incolumitas omniũ/ & quietissima possessio imperãdi/tũ prouincię totius robur/& perpetua Epirotici nominis gloria pẽdeat/ His/aliisq́; multis obedientissimoꝝ socioꝝ / & beniuolentissimoꝝ animoꝝ docu/mẽtis onerati nuncii recta uia circũfusos Sfetigrado montes ubi locata principis statiua esse sciebãt, petunt, sed nõ inuentũ illũ ibi per totũ diẽ expectarũt, Nãq; quũ primũ Amurathes signa intulit in Epiꝝ, & tã immensi exercitus, ac tantæ rei fama omniũ aures/animósq; formidine replesset/Postridie eius diei Scãderbegus cũ Tanusio/& Georgio/ac decẽ electis custodibus corporis sui/militari (ut cõsue/uerat) sagulo amictus ad pagrãdas propiores periculo ꝓuinciæ urbes/& firman/dos animos/ ac stabiliendã suoꝝ fidẽ processerat/Non ignarus (ut in re noua/ ac recenti) multũ illos ex tanto reꝝ motu/atq; cresc ẽtibus quottidie uel falsis rumo/ribus & animo pculsos esse/& plurimũ se omniũ sollicitudini/ ac timidis consiliis mederi posse/restitueréq; hoibus (si qua parte labassent) pristinũ robur animoꝝ/ & solitę ptinaciã fidei/sicq́. nihil (ut instituerat) ꝑtermisit, Orsus.n. à Croia/tanq̃ à capite/uel impii/uel sollicitudinis accito ad portã Vranaconte cũ agmine armatoꝝ/ac nobilissimis/qbúsq;/urbẽ nãq; ingredi ꝓhibebat multo ex breui tpe agen/doꝝ instãtia plæráq; cõcitatis (ut aiũt) calcaria addere supflua cura conatus est, Rñsum à pręfecto tulit, sicut tantæ nõ indecẽs fidei, ita nẽq; iniuria ingrato silen/tio à pclaro uiro auferẽdũ/Indignanti nãq; ꝑ simillimus/ & uelut mœstior ex eius aduentu LEzuis inquit hodie Scãderbege Amurathẽ/& hãc quã narras, præclari exercitus formã/q̃ te ipm uisuri erãt Croienses, adéo sicut ingratus & publice om/nibus/& priuatim singulis sermo iste tuus fuit, ita nihilominus aductus quóq; ipse molestus, Quid.n. deterius afferre potuisset hostis uel uisus/uel auditus/quod ma/gis fortiũ uiroꝝ turbaret animos/& feroces ostenderet spũs. Iam eó decurrit, iam eos aduersus te/& Epiroticũ imperiũ animos gerimus, ut donec uigent hi reꝝ mo tus in ꝓuincia, & donec reddit in Epirensibus cãpis armatis iura Amurathes/ex/pectatior sit omni tpe/gratiorq́. nobis hostilis cõgressus/q̃ tuus iste futurus, qñqdẽ hic nihil præter tacitas querelas/ac uelut inclinatoꝝ ad perfidiã animoꝝ sollicitas dubitationes aduehit. Ille totius materiã laudis/præclaꝝ fidei expimẽtũ/ac perpetuę occasionẽ glorię est allaturus, Nihil aduersatus iis Castriotus/sed expurgãs se/ & nunciũ nõ hortatorẽ appellans dimisso inter oscula præfecto militibusq́. ad reliqua euectus loca ex animi snia oĩa & inuenit/ & reliquit/abscedentibus tenebris, neq; adhuc certa die applicuit in castra/fessus longa itineris fatigatione/& conti/nuis uigiliis propé exhaustus, Sed uix respirãdi tẽpus concessit ipse sibi/ubi lega/tiones socioꝝ uidit, Cõuocatisq́. extẽplo primoribus/ac optimatibus suis pmisit liberas cõciones uiris, Illis auditis liberaliter cõsensu omniũ laudati maxime socii, & gratiæ actæ à Scanderbego, quod in ea pturbatione reꝝ tantã salutis/& laudis

Oratores so/cioꝝ atq; pricipum Epiri Illyrici atq; Macedonię ad Castriotũ cõtinue con/uolant auxi/lia offerẽtes.

ſuę paritérq; Epirotici nois rõnẽ hẽrẽt/De auxiliis rñſum ut bono eſſent aio/nó ui deri ex re nũc ſibi maioribus copiis agere cũ hoſte, & ĩtegris adhuc oibus nudare pſidiis ſocioꝝ latera/ſtarẽt interim inſtructi & ipſi,atq; defixi in Ottomanũ,Diffi cile eſſe pſidi hoĩs cõſilia pernoſcere/ubi aliq̃ bñgerẽdę rei occaſio affulſiſſet/ Illuc pter ſpẽ omniũ irruptuꝝ ſe/quũ operępreciũ erit,& maior exiget ius piculi/ac rõ dimicãdi/illoꝝ opa libenter/& ęque/ac ſua uſuꝝ,His expeditis paratę militariter menſę/ac refocillatis corporibus tertia hora diei cũ multis muneribus dimiſſi.Dũ hinc cõſultationibus geruntˀ res,& uerboꝝ magis q̃ armoꝝ uſu Amurathẽ oppu/ gnat Caſtriotus.Ille dilatã ad pſtitutã diẽ Sfetigradi oppugnationẽ aggreſſus lo/ catis in eminentiori q̃dã loco oppoſito urbi/uñ aptior muroꝝ aſpectus apparebat/ duobus tormẽtis ingentis magnitudis(néq;.n.plura aduexerat, triduo ad id opis intẽtus crebris ictibus ſatis ãplã muroꝝ ptẽ decuſſerat/cõcepátq; craſtina luce to tis ſignis/& robore exercitus ſuccedere mœnibus/ſperãs nó poſſe aliq̃ oppidanoꝝ ptinacia/uel arte excludi ab urbis poſſeſſiõe milites/quũ pfracta in uaſtũ urbis la tera nõ difficilẽ ſuis aditũ pmittere uiderentˀ.Nũciata hæc oia Epirẽſi p eã noctẽ ſunt á cuſtodiis locoꝝ/& exploratoribus,Proinde cõiectatus & ipſe tacitam hoſtis uoluntatẽ/ac inſtitutũ Amurathis/ſubueritus eſt p̃/timẽs ne obruti multitudine ea armatoꝝ ciues ad hoſtes ppulſandos nõ ſufficerẽt/& collapſa alioqn ab ea pte mœ nia eũ timorẽ augebãt/q̃re uoluens plura aio/ſtatuit eius piculi/laboriſq; ptẽ in ſe trãſferre,ac laxamẽti aliqd prębere obſeſſis.Medio itáq; noctis acceptis tm̃ unius diei cibariis/reliqs ĩpedimẽtis/ſarcinuliſq; ibi relictis/qnq; milibus paſſuũ pcul ab hoſte in ueteri pteritaꝝ loco inſidiaꝝ poſuit caſtra/Pręmiſſóq; Muſachio,& Giu/ riza uladieni/primoribꝰ ſuis ac pcipuę ſolertię uiris ad ſpectãda hoſtiũ ſtatiua,& obſeruãdũ apparatũ ad urbis oppugnationẽ/ipſe iugi ſilẽtio mãſit donec gerẽdoꝝ cõſilia ex ſuoꝝ aduẽtu ſumeret,Secũda diei hora ſimul & Epirẽſes ſpectatores ad copias ſuoꝝ uertũt iter/& educti è ſtationibus Aſappi atq; auida piculoꝝ gẽs Ia/ nizari armis inſtructi & ad inuaſionẽ parati cõſcẽdũt mõtẽ/eqtes uix tribus paſſi bus ſupare radices mõtis pp accliuitatẽ illius poterãt/& pcul intẽti ſagittis/ſupſtã tes è mœnibus hoſtes terrebãt magis/q̃ arcebãt/uiliora capita uulgi/ac imbellẽ tur bã ad primos ĩpetus oppidanoꝝ exponebãt/ut defatigatos ea cedẽdi occcaſiõe fa cilius ipſi poſtea ſternerẽt/& auocatis ad eã materiã rei bñgerẽdæ à deſignatis cu ſtodiis ciuibus nudata pſidiis munimẽta occuparẽt/ hęc ab ea pte moliebantˀ,qua pfracta mœnia tormẽtis fatiſcebãt. Sed facile locus ipſe natura arduus & erectus pellebat hoĩes/& leuiſſimo q̃q; ictu deturbabantur ab oppidanis/aggerẽ pterea eo loci per eã noctẽ fecerãt ciues/cõgeſta terra tumuli ĩ modũ & cratibus/uimineiſq; pluteis circũdederãt locũ,pparatiſq; circa ſudibus/& lapidũ cõgerie paruo ĩpulſu emiſſa tela altitudo ipſa/ac decliuitas loci cõcitabat in ſubiectos/uix ullo ſatis fir/ mo retinaculo oblato/uel certo ueſtigio firmãdoꝝ pedũ ruẽtibus in pceps in aliis urbis ptibus/pſertim iuxta portas/ubi planior locus erat,& facilior militibus aſcẽ ſus/deſcẽſuſq. oñdebatˀ.Circũfuſi undiq; Aſappi ſcutati à frõte/& ponẽ duo lecto rũ hominũ agmina ſcloppis ſcorpiõibus/ ac uelut caligine ſagittaꝝ ad auertẽdos

Crebra Sfe/ tigradẽſiũ à barbaris op/ pugnatio/ vi ctoria xpia/ noꝝ / Diſtur batio pugnæ a Scãderbe/ go numerus ex utraq; pte cęſoꝝ/ uulne ratoꝝq; con/ ceſſio Caſtri oti in Dibras ſuperiores.

à ſtatióibus oppidanos locata erāt/ut facilius euaderēt in muros Ianizari, q plures ad mouerāt ſcallas/ac ſūma cōtentione uulneꝝ ꝑſus/mortiſq; imemores/integri alii/alii uulneribus cōfecti aſcēdentes iā ad coronā ſūmus manibus attentabāt/Incōcuſſa nāq; ab ea ꝑte mœnia fuere,neq; ꝑſidiū aliud/q̄ p ſcallas/potiūdę urbis apparebat/ſed q̄ al tius à terra euecti ſuꝑabāt muros/eo infirmiores ad inſiſtēdū/multi ſuo ipſi onere rue bāt,& cū ſcallis ipſis deuoluebant́ humi,q̄ pōdere frāgerent́ aſcēdētiū.Plures ꝑciſis di gitoꝝ retinaculis/inutilibus ad tenēdū manibus collapſa primū/arma corporis/deīde ruina ſeq̄bant́.Sed ſaxis ꝑcipuę gerebat́ res,quę ſuꝑnę demiſſa cū igēti fragore ꝓmi ſcue & armatoꝝ,& oīs apparatus idē exitiū trahebāt/& licet paſſim īnumeri caderēt/ aſcēdebāt tñ nihilo pauciores/ac recētes/ītegriq. pro defeſſis/ac uulneratis ſuffecti op/ pugnatiōis miniſteria ſubibāt,&p cadauera ac ſanguinē iacētiū irruētes maiori iā ul/ tiōis ſtudio/q̄ cupiditate ꝑdę abiecto oī ꝓcul mortiſq; timore ingēti fremitu rapiebāt muroꝝ ꝓpugnacula/& feſtinatiōe ipſa/ac certamīe aſcēdēdi,quū qſq; ſūmus euadere nō poſſet alii(ut plęrūq; fit)alios īpediebāt.Oppidanis cū ingēs copia cōgeſta teloꝝ ſuppeditabat/tū ēt uires ad exercēda nō deerāt adiuuabat ꝑterea oīa locus,& ipſe ſibi ſuppetias ferebat.Ad ſagittas āt & miſſilia hoſtiū/plutei qdā/& tabulata diſpoſita fue rāt/ac porrecta ī modū ſcutoꝝ,ut tecti pone milites facilius aſſignatas ſtatiōes ſerua/ rēt,& ſua qſq; munia cōmodius obiret/Turcaꝝ plures uiui capi manibus poterāt/quū pp altitudinē ſcallaꝝ corporibꝰ penē ipſis cōtigerēt hoſtes/& inermes nōnulli relictis armis aſcēdiſſent/dū īpedirēt onera ſcādere cupiētes/Nemo tñ uiuos/q̄ mortuos mal/ lebat/timēs/ne ſi in eo furore & rabie pugnādi hoſtis ſeruādi cura/& ꝑdę cupido aīos inceſſeret/urbs ipſa ſtolide ab ignaris amitteret́/Hęc ꝑfermē & ſecūdo iꝑetu tentata à barbaris.Vbi uero fœde repulſos ſe ſemꝑ uiderūt/iā inanes conatus & ſtolidū mor tis appetitū cognoſcere incipiētes/& qſq; ꝓpria tractās uulnera/ac ꝓfluētes ſanguīs ri uos aſpiciēs/tū demū ferinā mitigare iracūdiā cœperūt/imbelles/tū ēt uiroꝝ ictus tar dior cōcurſus ad muros/Nō agilis dextera/nō ꝑnicitas pedū aderat pp tacitā uiriū de fectionē(ut maxīe ſolet laſſitudo haurire ſpūs ex aſcēſu cōtinuo).Sed aſtātes à tergo duces & purpurati/regis nūc adhortatiōibus/nūc minis urgētes/feſſos cōcitabāt ī ho/ ſtē ac impellebāt uerberibus,ſi q ſegnius intuliſſent pedē/Ita coacti redintegrabāt pu gnā,& lāguida corpora trahētes ī hoſtē torpidos/efficacēſq; ictus in aduerſos muros effūdebāt,& paulatim deficiētes mœſtā exhalabāt animā.Multos īter expirādū ſocii tractos pedibus/dū à ſęuitia oppidanoꝝ ereptos deducere ī tētoria conant́,& officio pietatis fungi credūt,aliis q̄ ſi cōſulentes magis uulneribus cōfoſſi ſuꝑ ſemianimis ca/ debāt ſocios.Exin facile iā uictor oppidanus ex clamore īdice lætitię è muris ſublato & feſtiuis inceſſatiōibꝰ irridebat uictos augebātq; dolorē uiris/ac renouabat uulnera/ ſed nō ferens inultā eā ignominiā tyrānus unū ex ſatrapis ſuis Feriſbaſſę nomen erat præclaꝝ & uiriū/& ingenii robore ducē cū tribus armatoꝝ milibus/ac qbuſq; bellicis inſtrumētis/magno ꝑterea ſcallaꝝ numero ad oppidanoꝝ excidiū/uel uerius ad ulci/ ſcēdas iniurias & ꝑſidiū ferēdū ſociis miſit.Mox clamor omnis ceſſauit in urbe,& ti/ morē arguēs ſilentiū ad aliā belli duriciē,& recētes ſudores ordiēdos euocauit milites. Intēti itaq. oīum animi/oculiq. ad auertēdū nouū hoſtē & ꝑturbādos ꝓgredictiū appa

ratus sagittis primũ/manubalistis. scloppis/catapultis oĩs generis/ qbus à lõge potuit arceri,pcul á muris tenuerũt hostẽ. Deide ubi inferri ptinaciter signa aspexere,& pter aliqué piculi respectũ impeti mœnia uiderũt,sudos saxáq3/ illitas pice oleóq3 Corbes & Sarmenta iniecto igne iaciũt in subiectos. His igit̃ onerati/ac pterriti regii dũ alii ab incẽdio se subtrahũt,alii ad extinguẽdũ igné accurrũt paucas admodũ ullas mœnibus scallas admouere potuerunt,& quæ admotę fuerãt plures arserũt incẽdio/Dux ipse cũ parte agminis euectus aliquãtulũ ab eo tumultu & occisis stationariis qbusdã nostro℞ erectis ad eã partẽ muro℞ scallis pugnando simul & hortãdo accendebat uiros/ut in uacuã inde urbẽ intrarẽt/Néq3 deerat obsequiũ militũ/& suopte inflãmanti ingenio uulgi animi,ingenti nánq3 ferocia/ac propé rabie oẽs certatim/id decus petebant,nõ ignari q̃ pręclara quæq. pręmia,& amplissimę fastigiũ fortunæ/pter muralis coronę donũ parata essent ei q primus murũ ascẽdisset/sed irritas & ducũ adhortationes/& cõtẽtiões militũ fecit accurrẽs repẽte in locũ demortuo℞ socio℞ Perlatus cũ nõ ignobili manu Dibrensiũ/ac grãdine ueluti telo℞ obrutos hoĩes cõtriuit/apparatúsq3 oẽs pfregit/ ac dissipauit/Clamor ite℞ renouatus ex urbe,& repulsus hostis/licet maiori timore/q̃ piculo. Vix.n.ex eo agmine. XXX. ceciderũt/uulnerati duo de uiginti. Nemo tamẽ/ab aliis opibus oppugnatiõis abstinuit prius q̃ receptui cani audiuissent. Instabant ab oĩbus partibus ptinacia sola/qua poterãt/ac pudore magis q̃ uiribus/ Ita ut satis ampla copia respirandi fuerit oppidanis. longe tñ amplior/ nũc futura ex ipso Scãderbegi aduentu/& aspectu socio℞,quos index iam uenientiũ puluis ac fremitus equo℞ auribus/oculísq3 omniũ,pdebat. Tarditatis ãt nostro℞ (pugnatũ est enim ante eo℞ aduentũ sub muris tribus amplius horis),ea causa fuit q̃ post multas deniq3 sententias tutius uisum,& magis opportunũ,si,ptraheret̃ pauxillũ eius dimicatiõis exordiũ/donec hostes uacuis tentoriis relictis omnibus signis uiribusq. i oppidanos intendissent/ac quisq3 ad sua discurrisset ministeria/facilius tũc rati intentos/operi/ac occupatos fessos/ac duplici oneratos hoste aggressæ urbis / & initæ oppugnationis penas luere posse/sed nõ adeo supinus iuuentus Ottomanus, nec tantę se reũ stulticiæ prudentissimus imperator p̃buit,ut cõuersa in oppidanos cuspide nuda tantũ terga Epirensi relinqueret/Locata nánq3 ipse statione paulominus quattuor stadiis ,pcul à muris spectator/& hortator cõsederat/stipatus assuetis custodibus corporis sui & lectissimo℞ iuuenũ agmine/circa passim. XV. fermé equitũ milia disposita/qui obirẽt assidue/& lustrarẽt oculis omnia/ne motus aliqs oriretur à tergo. Epirensis septẽ milibus equitũ/tribus peditũ instructis usq3 ad duo milia passuũ propé hostẽ,pcessit. Ibi uero de more partitis copiis Mosem cũ peditatu omni / & duobus equitũ milibus in insidias/ & ad uarios fortunæ euentus locauit. Ipse cũ reliquo equitatu maximo impetu apertissima,& cãpestri uía tendit in hostẽ, & prius q̃ ad coniectũ teli appropinquaret ingẽti sublato clamore & oppidano℞ animos erexit & depressit barbaro℞ equitatus. Regius q ad id ipsum (ut dixi) instructus stabat nihilo segnius occurrit, & cõcitatis equis irruit in aduersos/Ipsi nihil multitudine territi uel gradu turbati illato infestius pede/p̃ impetu facili negocio propellunt ac dissipãt uenientes,Pluresq. ĩmixti/ac congressi cominus iã gladiis furere cœperãt,Regii nulla re pręter q̃ numero suo aliquan/

tisp pares/iā cedere apte/& timida fuga momēto tpis palati cōfessionē ignauiæ præ/bere nō erubescebāt. Id ubi aduertit tyrānus,& aduersis ubiq; diis ac infœliciter rem geri cognouit/mox cecinit receptui. Proh pudor inquiēs/& ostentās digito paucitatē nostro℞. Terga uestra ait tā infame latronū agmen uidit/sed uidi,& ipse/quod magis excitare roborē fortibus uiris debet/Ita ne deos illi ī manibus/in sinu uictoriā gerūt? Vos tantū imbelles gladios/mortales dexteras/ & humana/ac ferro obnoxia corpora habetis? En expectant adhuc/qd statis? Oberrāt prę oculis tā uobis pudendi uictores/absorbere potestis cū totis armis/equisq; uiros. Vlciscimini/sanguinē uestrū ulciscimini (ut enim sit publici honoris rō/cladē socio℞/& priuatas saltē iniurias/ad hāc illius uocē cōuersi extēplo oēs,& undiq; relictis opibus effusi ex monte ꝓruūt in subiectos. Non expectauit Epirēsis licet fessos/& inordinatos/sed retroactis ocius signis adeptū semel uictoriæ decus ordinato in tuto recessu/qua sola poterat uia seruauit,& uno tm̄ suo℞ amisso tribus uulneratis ad Mosem se recepit. Ex barbaris. LX. amplius cecide rūt/ꝙ sub solius Scāderbegi manu qnq; interfectos narrāt/Recedentes eos turcę non lōge sunt insecuti,nā ueritus insidias tyrānus(ꝑsertim qd de cęteris copiis latitātibus non incerta apparebāt indicia)ite℞ receptui cani iussit. Pulchrū spectaculū erat/quū momento eodē & urgere ab una pte barbaros & urgeri à tergo ab oppidanis cernere liceret. Insultabāt hi Castrioto cedēti,ac carpebāt cōuitiis quē armis nō poterant/Illis molestior lōge Perlatus & clamore aures & telis terga incessebat. Nā ubi relictis muni mētis ad auditū Scāderbegi nomē descēdere eos ex mōte uidit,occasionē sequēs præ bitā cū. CCC. armato℞ agmine erūpēs multo fremitu/ac grādine uelut telo℞ usq; ad extremū mōtis illos est insequutus. Ita oia aduersa/irritáq; ea die Ottomano steterūt. Vrbis oppugnatio intermissa,hostes nō assecuti/& incruēti erepti ex oculis/aucta op/pidano℞ audacia/& ꝓmptissimus fermé qsq; sub mœnibus amissus. Re℞ ꝑterea alia rū/ac totius apparatus uix tolerabilis ruina,Tria nāq; hominū milia cōfossa p mōtis latera sūt inuecta. Vulnerato℞ q̄ttuor amplius milia excessere/ instrumēto℞ bellico℞ magna uis pfracta/ac cōsūpta incēdio/Oppidanis. XL. nō āplius militū iactura ea ui ctoria stetit. Vulnerato℞ magnus numerus. Ingēs tn̄ telo℞ multitudo ac spolio℞ inuē ta sub muris cōuectaq. ī urbē/dū circa Castrioti recessum occuparent hostes tyrānus nihil āplius p eā diē tentauit. Sed recedēs ab oppido fixis circa tentoria signis/ac sta/tionibus firmatis p totā usq; noctē mœsto silētio se cōtinuit/Epirēsis q̄q; satis ea uicto ria cōtentus/quod & dissipatos hostes,& tm̄ laxamēti datū oppidanis cerneret. Mora tus tm̄mō dū respirarēt milites sublatis signis in priora castra ubi reliquerat impedi/mēta cōcessit/ac ibi ciboq; refocillatis corporibus somnóq; mane ab una pte nuncios rei bn̄gestę/& Sfetigradēsis uictorię ad Vranacontē,& cæteras impii urbes/ac popu los decernit. Subsequēti die ab alia pte ipse cū ducētis uiris p ardua mōtiū ad res ho/stiū cōtēplādas ire prexit,& cū qeta uidisset oia/Idēq; ociū oppidano℞/reuersus in ca stra/& ipse biduo ibi mansit. Postridie uero in Dibras supiores cū oibus impedimētis trāstulit copias,Ibiq; munitissimo loco statuit castra. XV. milibus passuū ꝓcul ab ho/ste,eā potissimū (ut arbitror) rōnē in tā crebra mutatiōe loci secutus/ne uel certis sta tionibus ocio assuescerēt milites/uel cōsilia inire posset hostis/aut per insidias captādi

Eruptio oppida/noꝝ ad disturbádũ paratum tormẽto/rũ tyrani ad ictus.

uiri, aut ab eo pcauendi, Amurathes interea ęgreferẽs funestę illius diei fortunã, & tã graué repulsã ab oppidanis nõ ęq̃ tollerãs aio/ubi satis iã cęcis cõsultationibus/& ignauo dolori datũ ẽ/Accitis furoris & ultióis ministris cõtẽplari denuo sitũ urbis/ & obseruare/qua pte magis obnoxia iniurię mœnia essent/iussit/Deinde dispositis machinis ĩtegro triduo in euertẽdis muris inanẽ operã cõsũpsit. Nã licet ab ea pte laxarent̃ urbis latera, & extructa ope humano munimẽta corruerẽt/Insignis tñ natura loci nulla ui poterat/uel ingenio mortaliũ expugnari/& q̃uis apta oia/ac sine defensore fuissent/pgredi uix manuũq. pedũq.(ut aiũt) adminiculo expeditis licuisset uiris/ne dũ armatis/& eos trahẽtibus apparatus/Ita cõfragosi mõtis saltus/ & Anfractus pcipites liberũ phibebãt ascẽsũ. Ab alia pte unde cõmodior apparebat oppugnatio si pfringi mœnia potuissent/umbilicus qdã i modũ gibbi i dorso mõtis oppositus defendebat à machinis/ni à statióibus hostiũ in eũ locũ apponerent̃ tormẽta. Sed tũ pp ascẽsũ in p aditu difficilẽ/tũ ob uicinitatẽ nimiã urbis/frustra sępe tentata res. Erũpẽtes nãq; oppidani/semp apparatus ĩpedierũt, & deiecerũt oia bñficio loci adiuti, tormẽtis pterea cęterisq. id genus instr̃is secure de muris hostiũ conatus deturbabãt, Sic inanis labor ex omni latere apparebat/neq; dillucebat quippiã/qđ inuitaret senẽ ad spẽ tã cupitę rei potiundę. Statuit tñ crebris certaminibus & uexatióe assidua incessanter incũbere exhauriri posse obsessoꝝ uires/dictitans/qđ licet dies primę oppugnatióis multo sibi sanguine steterit/Satis tñ multos hostiũ q̃q; cecidisse/ut ex eo numero, sed nõ totius in aleę fortunã expiri ausus est/quũ & à tergo residens hostis iniiceret pauorẽ tyráno/& recentis memoria cladis adhuc ob oculos obuersaret̃/ignobilibus tm̃ dimicationibus lacessiti oppidani, & q̃sita crebris pcursationibus occasio à regiis urbis ex iprouiso potiũdę/Saggitãdi tñ nullus finis erat/néq; à reliq̃s opibus oppugnatióis a loginq̃ cessatũ. Minimũ itáq; utrinq; iacturę fuit, néq; aliqđ dignũ memoratu gestũ, muri nõ attẽtati manibus/& scallę eousq. nusq̃ admotę, donec Ianizari qdã latẽter pgressi obseruarũt solitudinẽ quãdã urbis ab auersa pte/unde nõ satis necessaria uisa fuerat pcuratio oppidanis pp inaccessi ppẽ loci munimẽtũ & prupti mõtis cupidinẽ. Res ad Amurathẽ delata mirifice eius mouit animã. Itáq; approbata ea occasione alii post alios ab illo missi/& illuc cõuolãtes iusti agmis formã expleuerãt. Pręfecto obeunti munimẽta ea res nũciata ẽ stati à custodiis ppinq̃s/quãobrẽ accurrẽs mox ad locũ cũ delecto satellite/& magna ui teloꝝ/ex occulto primũ/ & ipse spectatis hostiũ cõsiliis admiratus sũmope ẽ eã audaciã hominũ/uel uerius stultitiã, & aptũ uitæ cõtẽptũ. Deinde ut dolũ dolo, & silẽtiũ silẽtio falleret. Latuit tm̃ post munimẽta donec intentos opi singulos/erectásq; scallas/& alios scãdentes/atq; in sublime leuatos uidit/Tũ errũpẽs illico, Ita uel solo aspectu exanimauit hostes/ut relictis armis sociisq. multis put pauor cuiq; suadebat pfugerẽt/priusq̃ sub teli iactu essent/Plęriq; tñ interfugiẽdũ obruti saxis/reliq obtriti ferẽ cũ scallis oẽs, & pcipites ad ima mõtis deuoluti/ita deformatis cõtritisue corpibus/ut inuẽti postea nõ agnoscerẽt̃ à suis/quũ uix effigies hũana supesset/oppidãoꝝ nemo lęsus abiit/sed nec p totos eos dies gemitus fermẽ i urbe ẽ exauditus. Nã ab ea pte q̃ tormẽtoꝝ ictibus q̃tiebãt̃ mœnia iterdiu qdẽ sũma rõne uersabant̃ ciues. Noctu uero cõgesta terra stipitibus sarmẽtis/lapidibúsq; reficiebãt locũ. Dũ sic leui/

bus offensis lacessunt se, & acuūt magis iras/q̄ dimicāt cū oppidanis hostes. Scanderbegus cū duobus equitū milibus sollicitus ubiq; puagabat plustrās summo studio oīa/si alicunde sibi daret occasio intercipiendorꝝ frumētariorꝝ uel aquatorꝝ/uel id quod facile credebat missorꝝ forte q̄rundā à tyrāno ad depopulationē puinciȩ, & uastationē agrorꝝ. Vanus tñ huius rei æstimator semp fuit/nā neq; tū neq; ullo deīceps tpe Sfetigradēsis obsidiōis tentatū tale quippiā cōpio ab Amurathe. Redibat mœstitior in castra Epirensis/ubi irrita ea cōsilia/& nullā explendȩ irȩ materiā offerri sibi cernebat/ Quadā die decima Klen. quintilis acta iā secūda noctis uigilia cupidus iāpridē sanguinis cōscēdēs equū cū Tanusio/ & quinquaginta uiris ad assuetū opus, scrutādas uidelicet res hostiū pfect⁹, quū ex alto pspectās uelut muta oīa/neq; p̄ter signa hostile aliud q̄c̄q̄ uidisset, & stratos pmiscue cū iumētis sub tentoria hoīes (torrebat nāq; impatiētia æstus corpora cancer nimiis solis ardoribus perustus, cōuersum ad suos ita/& insigni uocis/orisq; habitu prolocutū ferūt. O p̄clarꝝ spectaculū uiri, En oriētis Impator/& terror gētiū Amurathes/En orbis uictor exercitus/q hūgaricis spoliis/& Asiatica gaza/ac Pelopōnesiacis ornamētis totiēs barbaricas domos decorauit/sepultus ignauo dolore/somnóq; iacet, à Sfetigradensi prȩsidio/& tā pusilla urbe uictus, ut obsesso iā uideat/q̄ obsidēti similior, uix exaturari animus eo aspectu pōt, q̄ turpis rerꝝ omniū facies, & iumētorꝝ simillima oīa/sed adessent utinā spectatores xpiani principes/uix tēpaturi q̄dē lachrymis nūc mecū/quū ex eo fœdissimi hītu hostis fortunȩ suȩ indignitatē metirent/ Quod ad uos attinet/trāsmittite q̄so hæc ita ad ima pectora & memores libertatis aīos/sicut oculis nūc tā sordide subiecta sine cōtēptu cernere nō potestis, agite dū/ ppate mecū/dū aliq̄d diei supest/& recēs huius spectaculi imago hȩret aīs, Abeamus ī castra ut accipiamus signa, ut ferrū tradamus sociis/dū iacēs tā belle hostis cruētū nobis iugulū tradit/His dictis cōcitato equo sequētibus impigre aliis totus irarꝝ/speiq; plenus ad statiōes cōtendit, atq; nullo ibi laxamento suis dato/uix cibi militariter sumēdi facultate cōcessa auelli præcipiti festinatiōe signa & copias oēs arreptis unius tm̄ diei cibariis se seq iubet/Ad custodiā castrorꝝ. XL. militū libera capita/cȩteri seruilis corporis/& lixarꝝ manus relicta/nōdū sole fugato optā tellurē inuaserāt tenebræ/q̄. VIII. milia passuū propē hostē irrepserat Epirēsis/tacitus semp p̄euntibus eq̄tibus q̄busdā/ac lustrātibus oīa, & pagrātibus assueta indagine singulos saltus, ne struēdarꝝ tm̄mō insidiarꝝ artificē Castriotū appareret, Timebat semp pitus belli dux/uel ex cōposito summa ingenii dexteritate timorē simulabat/ ut cautiores efficeret milites, & ad oīa redderet intentos/ Inde crebro dicere solitū ferūt, plures claros impatores exercitúsq; insidiis/q̄ apto marte deletos/Optare se cōtra. X. potius uiros certa cū destinatiōe/atq; aperta fortuna cōgredi/q̄ aduersus duos in aliqua rei/lociq; incertitudine cōfligere/quū & omnia occulta formidolosiora, & in re subita quȩq. maiora uideantur. Vbi uero quadringentorꝝ ferē interuallo stadiorꝝ hosti propinquus factus est, progredi ulterius signa phibuit, donec duos milites multis pellectis donis ad disq̄rēda cūcta usq; ad statiua barbarorꝝ misisset/sed & spōte cū illis id subiit onus Moses, utpote qui nō satis uel audaciȩ/uel

peritiæ illoꝝ fideret, Et descendēs illico ex equo ut pedes tutius falleret uigiles hostiū/seruili ueste tectus, ac Illyrico præcinctus ense alacer euanuit ex oculis sociorum/Milites ambo intrepide secuti/erecti sunt omniū animi/quū Mosis ingeniū ad id negocii adiectū uidissent/Expectabāt itaq; solliciti inuitantibus pauorē noctis tenebris/quæ gerendi belli cōsilia tantus explorator afferret, neq; fefellit hominū uota Dibrensis, Quū nō tm̄ adiacētia castris loca, sed in intimas quoq; stationes progressum latebras oēs hostiū plustrasse nō ab re dictū sit, nec me pręterit aliquis ad Scāderbegū id audaciæ experimentū trāstulisse/ quod tamē ego à Mose nō aufero/secutus in re nō satis certa plurium sententiā, licet nō prima/& solius ea Mosis fuerit laus. Nā & Castriotus ipsum Croiensi p̄sertim obsidiōe nemo negat id munus obiisse/pari animo/euētuq;/ Quid.n.dicā cōsilio? quū uix fermé ibi aliqd rōne/sed solo casu geratur, Quare nō multū ausim laudare in ducibus tā prodigam uitę uirtutē, & si quod reprehendas in Epirensi nihil relinqt fortuna, quæ oēs uiri conatus/cogitatúsq; ita ad ardua queq. est comitata/& secuta/ut raꝝ illud spectaculū ea ætate cernere licuerit, Euentū cū cōsilio/fortunā cū uirtute cōiunctam. Sed dabit᷑ aliás his locus, nos interim cū Mose redeamus in castra, quē cōspectū à longe stationarii (luna nánq; pernox erat) obuiā ꝑgressi multo gaudio excepe/runt, tacitóq; murmure pdduxere ad imperatorē/ circūfusi tū turmales/ & mixta multitudo optimatibus cōcurrūt solliciti ad audiendum quæ uiderit/quæ egerit/ q̄tū timoris/q̄tū spei attulerit/ubi tuta omnia sunt nunciata/ac lætitia in singulos transfusa, Scāderbegus sentiens iā pugnæ optatū adesse tēpus/medius uadens per agmina armatoꝝ disponebat simul tela/ uirósq;/nunc primos/nunc postremos ad sua quēq; officia collocās/simul animos pręclara uerboꝝ adhortatione accēdebat/ Et si inquiens milites nunc cū tēpus ipsum/ac multa propé undiq; oía/tū spectata totiens uirtus uestra me ad silentiū inuitarēt/tamē noua hæc cōsilia nr̄a/& insueta belli gerēdi ratio nō alienū fortasse sermonē meū apud uos faciūt, qn̄quidē cū nocturno nunc hoste, non aperto (ut cōsueuistis) marte edenda uobis nouæ uirtutis exēpla decerno/Quare ago libēter nunc uobiscū/& si quo intentius fieri possit/hortor/obsecro/obtestor oēs/ut memores animoꝝ/memores p tot annos parti decoris præsentes uos tenebrę oñdant/Nā ibi ipse neq; spectator/neq; adhortator cuiusq̄ uestrū uel uirtutis/uel ignauiæ esse potero/Sola luna testis/& dextera uobis uestra hortatrix aderit/Aderit à uobis reꝝ gestaꝝ tamē & euentus publice testis/ego priuatim singuloꝝ iudex, quū cruenta occisoꝝ spolia/& oblata è tentoriis signa/quū trunca hostiū capita manibus uestris ad me deferri uidero, Hęc & huiusmodi alia uelut per iocū iactabat/monens tamē præcipua cura uiros/abstinerēt ab hostiliū castroꝝ direptione, neq; dum sordidā cupiditatē explere conantur/funestissima se præda perpedirēt, nullam posse meliorē fortunam/nihil pręciosius pręclaro militi offerri/q̄ hostile iugulū. His expeditis/ ac supplicationibus/uotisq; multifariā pro uictoria nuncupatis quarta feré hora noctis inde eduxit signa/ Sed priusq̄ ad castra hostiū peruentū esset illoꝝ aduētum ꝑdidit equoꝝ hinitus/armoꝝq. strepitus custodiis barbaroꝝ. Itáq; momēto tēporis uigiles excitatis ducibus castroꝝ cōfu/

derant omnia, ac repleuerant tumultu. Prętoriũ quóq; Principis re subita percul/sum, excitúsq; facile é somno senex, quæ in tã præcipiti facto potuit quasi inops animi pcurauit/Non tamẽ idcirco tardauere/ne dũ tenuere impetũ Castrioti, qui & si eo motu misceri castra, ac uolitare per stationes armatos sentiret/uix aliqd de cõcepto iãpridẽ ardore moderatus ingenti clamore/fremitúq; impetit munimẽta/Dimicatio primũ orta circa à tentoriis qbusdã Asiaticorũ quorundã militũ tento/ria, quæ forte prima occurrerãt. Facile itáq; disiectis omnibus & stationariis tũ fu gatis/tũ occisis/ad alia uiciniora eandẽ traxit ruinã. Occurrebãt multi sumptis tu/multuarie armis/sed impares & numero/& Ferociæ nostrorũ/Mox discerpti gla/diis/uel in fugam acti fuere/Inde Epirotę ubi desertas quasdã stationes uiderunt, Iniecto igne & funibus pręcisis uacuas custodibus domos deformabãt. Stetit in/cruenta eoúsq; uictoria Scãderbego/donec collecta in unũ/& densata ualida bar barorũ manus è uisceribus ipsis / ac robore castrorũ ad eã ignominiã propulsandã accurrit. Tum anceps apparuit mars, & opertus cadaueribus, ac multo cruore no tatus locus/Castriotus nãq; deductis à fronte scloppis/scorpionibúsq;, ac omni ag/mine sagittariorũ p impetu ueniẽtes exceptos ea strage afflixit/ut obstupefacti p/augente pauorem nocte/dubiis pergerent/ne ire/an retrocederẽt animis steterint/Freti tamẽ numero. (XIIII. nãnq; milia amplius illuc confluxerãt) reliquã fortu/nã experiri destinant/ Epirensis possessum semel locũ necubi mutauit, sed obnixo persistens gradu pari animo, consilióq; ad ictus cũ inferendos/ tum sustinendos se præparabat. Néq; enim uel ingredi ulterius castra hostiũ ob cõfertã multitudinẽ poterat/uel eã pręclarã uictorię occasionẽ ullo proposito discrimine dimittere uo/lebat/Collato igitur cominus pede gladii gladiis scuta scutis concrepuere, ac con/gressus uelut uir uiro, cauebant nãnq; permisceri, ne in ea noctis cõfusione periret discrimen hostiũ/sociorũq.) singularis cuiusdã certaminis speciẽ effinxere, Ita ut ne dũ publico/sed priuato quodã odio insanire uiderent/Dũ quisq. sibi ueluti assi gnatũ credit hostẽ, & cruenta inuisi capitis spolia detrahere studet/Dilucebat iam ex omni parte/q fixa militũ animis recens oratio Castrioti/q infusa mentibus sin/gulorũ priuata quóq; pręcepta forẽt/ Ita undiq; sub manibus uictorũ gemebãt bar bari/ac secta ferro guttura cũ profluẽti copia sanguinis stridebant/Dum abscissa quisq; capita sollicitus uelut datę pignora fidei, & emeritę signa uirtutis duci ostẽ tare cupit/sed nõ permissa diutius nostris ea facultas sequiendi/Nam ubi oneratũ agmen suorũ uiderunt turcæ palantes undiq; integri/ac saucii simul ad tutiora ca/strorũ loca/& uallum principis se recipiebant. Deprõpta mox é stationibus omnis acies, & egregie (ut in eo tumultu potuit) instructa/ad eam partẽ sicut magno/ita inani impetu incubuit, Quũ in ipso fermé hostiũ fugæ initio nostri quóq; satis ea cæde tum defessi/tũ exaturati retrocessissent/ Cæterũ cũ uix adhuc per duo stadia abessent, nullus tamẽ instare ausus fugiẽtibus ob timorẽ insidiarũ: Mãsere ibi igit donec illucescẽs aurora suorũ stragem/& cadauera sociorũ recensenda illos multis cũ lachrymis obtulit/ Duo occisorũ milia fuisse oẽs cõsentiunt/Vulneratos qngen tos amplius/Nostrorũ quóq; duo & quadraginta iter hostiũ aceruos iacuere, quos

inuētos barbari (licet frigida tactu corpora/& liuētes ex mōte oculi cōspicerent, ac pristinos mēbrorum usus fœlices iāpridē deseruisset anima, Inani tamē ultiōis studio fœde laceratos/publica simul/& priuata odia inexāgues trūcos/& surda neq̄cq̄ cadauera explere satagebāt, Scāderbegus iterim ereptus oīno ex oculis/auribúsq; hostiū in quadā ualle, quā pulchrā incolę appellant qnq; milibus passuū procul ab his stare iussit signa, donec respirarent milites, & reformarent ęquius ordines sub splendore diei/sauciorumq̄. cura haberi posset, quos ipse singulos adeūdo cōsolabat, & impatorii decoris oblitus militari ingenio uelut unus ex plebe manibus suis at/trectabat/Procuratis diligenter oībus signis sublatis inde circiter quintā diei horā puenit in castra. Nam tardabāt multa uiros uulnera/calores/præterea pdę hostilis satis grauia onera captorum/qnetiā nō ignobilis erat numerus fortunæ tā pnblicę/q̄ priuatę sub tentoriis quātū inuentū/tantū fermé arreptū. Equi. CCXXX. Signa militaria. VII. Sed ornabāt pręterea cætera spectaculū pręclara gestamina/& in/signia priuatę uirutis cruenta hostiū capita in manibus militū. Hos Scāderbegus publice multis uerbis/donisq; honorauit/captiui ad urbes uicinas trāsmissi, donec pro redimendis precium afferetur/Signa ad regulos/socios cū qbusdā ornamētis barbarorum trāsmissa, Reliqua pręda cōcessa militibus/& diuisa/Quiesq. p eos dies data castris ad reparādas uires/Exacto triduo collecta uasa, & in Aemathiis cāpis castrametatum/Ottomanus ex tam miserabili suorum fortuna, & fœdissimo castrorum aspectu ab ira in rabie/& furorē uersus/quū aliā ultionis materiā nō uideret/tru/culētissimosanimi ęstus in oppidanos/& opposita mœnia neq̄cq̄ expromebat/Ter per eos dies pręfectus nouę Romę cū insigni apparatu eā oppugnationē aggres/sus, repulsus totiés ab oppidanis/& maxima clade deiectus/Sed q̄tū ferocię ex ea re obsessis, & animi accedebat tm̄ atrox indignatio/& pręferuidus furor uexabat magis Amurathé & supstes in effœto corpore uirtus/ac uetusta rerum gestarum memoria seniles erigebat spūs/Bellorum uarios euētus dicebat/& nullibi instabiliorē fortunam/difficultates oēs ptinaci consilio/& indefesso studio supari posse/debiles fore urbes / infirma oppidorum munimenta ęquabilia solo omnia ubi mortaliū ingenia, & humanus labor intédere uellet/accédēs his dictis suorum animos, & pręmia simul (qualia uix ullo impii sui tpe polliceri cōsueuerat) pponēs uiris posterum diē ad ur/bis oppugnationē destinauit. Non latuit horum quippiā Scāderbegū/ sed prout uel decreta/uel tentata fuerant detecta sunt, oīa ei p singulos dies/tū exploratoribus à se dispositis/tū à trāsfugis barbarorum, quorum indies multi ad eum cōfluebāt/uel im/periū Ottomani fastidientes, & sequentes fortunā ducis/uel sola. ducti (ut fit) in/geniorum leuitate/Conciliabat pręterea ita sibi homines liberalis natura/& pruden/tia uiri, ut siqd simulati/& perniciosi ingenii secū attulissent, ea uicti clęmentia id fermé omne exuerēt. Moratus itáq; tm̄ Epirensis dum Moses rediisset, quē ad cō quirendos milites, & in supplemētū amissorum sufficiendorum miserat, reliquos ordi/nes/turmásq; tanq̄ uisus esset hostis in procinctu tenebat. Ab Amurathe ut cōsti/terat signa sub mœnibus illata, & cœpta oppugnatio sub primo fermé diei exor/tu, Cincta urbs corona undiq; qua accessibilis mons erat, & operta omnia armatis.

Nam quũ ultimã eã dimicationẽ tyrannus proposuiſſet/in obſeſſos,totis uiribus, roboréq; exercitus incubuit/ſed ne pturbaret ea (ut cõſueuerat) improuiſus Ca/ ſtrioti aductus,Feriſbaſſę feroci illi duci ſpõte id munus petenti.XII.equitũ.VI. peditũ milia tradita/qui hoſtis impetũ auerteret ſuſtineretq.,néq; reliquas turmas à tenore oppugnatiõis interpellari pateret/multũ cõſilii aderat barbaro/plurimũ animi / utpote militaribus nõ minus q̃ impatoriis officiis aſſueto.Obibat ſingula crebra pequitatione/& exploratoribus pręmiſſis pluſtrabat remotiora etiã a ten/ toriis loca impatiens animi/ociiq; uelut cupitũ expectans hoſtem,& indignans tã pręclarã laudis materiã diutius differri ſibi (ita oberrãs præ oculis fatũ & uicina libertas audaces plus nimio hoĩes facit) Rudis nãq; propriaꝝ uiriũ æſtimator de ſtinauerat iãpridẽ animũ ad ſingulare certamen cũ Scãderbego ineundũ ſi p mi/ litares tumultus/& furores belli ſibi uſq̃ licuiſſet.Deformata interea tormẽtis mul ta muroꝝ parte/& diſiectis munimẽtis qbuſdã oppidanoꝝ,repleuerãt ſcallis mu/ ros regii,& intenti omni genere teloꝝ aſſeribus pſertim (uſitatiori uocabulo Ar/ pagones dicimus) ſuperſtantes armatos inceſſebant/néq; cuniculoꝝ inanis labor à quibuſdã ĩtermiſſus/ ignes quóq; rotati à multis partibus/& ĩmiſſi in urbẽ (Nõ dũ enim uel nota mortaria/uel ſatis in uſu erant) ſed facile extinguebãtur ab op/ pidanis/agebaturq. intrepide undiq. cura muroꝝ/Plurimus tamẽ labor/ac ferẽ pe riculũ omne ad portã maiorẽ erat,ubi conuectis multis ſcallis tabuliſq; uelut tur/ rim quandã erexerant Regii,quo & plures ſimul euadere poſſent,& pedũ ſtabi/ liore ueſtigio tela iacere ad ſummouendos ſtationibúſq; deturbandos oppidanos. Augebatur ſemp numerus hoſtium confluentiũ, tanq̃ inuenta uia eſſet potiundæ urbis/Alii ingentis magnitudinis trabes ad firmandũ,ampliandúmq; nouũ opus/ ac latentes muris inſidias ſtruendas ſubuectabant,Machinas minores alii, & fer/ reos uectes ad fodienda ſubter mœnia afferebãt,miniſtrabantq. ſimul ſagittas/la/ pides/ac cætera id genus miſſilia iis qui à ſummitate eius cõpaginis/urgebant ho/ ſtes/iamq. ſeneſcebat paulatim ab aliis partibus ardor oppugnatiõis/& uis omnis/ ac certamen illuc transferebatur.Tumultus prætere a/clamorq. inſultantiũ omnia maiora faciebat/inceſſerat formido mixta deſperatione,oppidanos/qbus ea ſtatio aſſignata fuerat, quũ in eo ſtatu res uiderent,ut ne dũ remoueri ulla pertinacia ab eo opere/ſed néq; tardari barbarus poſſet/quo maiori ſtrage pellebant hos/eo nu/ meroſiores alii ſcandentes nuſq̃ reſpirare illos patiebantur/Ita ut tela quóq; cũ ui ribus deficerẽt obſeſſis.Quare ubi inane ſuũ prę ſidiũ ſenſere/periculumq./ne inde urbs caperetur extimeſcerent,ſolliciti de ſalute patriæ,præfectum acciri cũ manu armatoꝝ ocius iubent,Sed exciuerat rumor/pauórq; alius ab alio perlatum/quia inuenere eam nõ longe feſtinantẽ ad eam partem cũ longo ciuium agmine,Con/ ſternata nánq; omnis ætas uelut captam ciuitatẽ audiſſent nondum certo dolore/ ſuſpenſóq; gemitu cupidi ad tam inuiſum ſpectaculũ accurrebant/Deiecit primo impetu hoſtes Petrus,qui euaſerant in muros/Signa quædã tyrãni inuenta affixa munimentis/multo clamore auulſa/delatáq; in forũ quo eius prædę aſpectu ſolli/ citudine ſocioꝝ animi leuarentur/Vnum reſtabat/ut lignea moles illa perfringe/

retur,& iniunctę ad muros trabes(ut diximus)ęquarentur solo,sub qbus tecti mi lites uectibus ferreis demoliebant fundaměta/& reliqua ministeria oppugnatiöis exequebant/licet & ex ipsa turri sęuientibus barbaris nõ satis adhuc tuti nři erăt/ Congesta igit ui saxoꝝ ingentiũ,ac oleo/aceto/aquáq; feruẽtibus affatim cõiectis eodẽ momẽto machinę tabulata/cõpago illa scallaꝝ crebris supne ictibus dissipa/ runt,reliqua instrumenta hostilia obruta/perfractáq; pari ruina.Gregarioꝝ quóq; centũ amplius capita attrita/suffocatáq; in eo tumultu/& duo nõ uiles ordinũ du/ ctores/Liberata eo metu ciuitate/ac renouatis munimẽtis/custodiarũq; habita ra tione,uix.n.ullus de uetere p̃sidio inuiolatus excesserat/ ad alios hostiũ motus ubi par iã cõtentio de muris/ ideóq; propior ꝑiculo urbis fortuna apparebat,cõuersis signis dux ꝓuolat/Barbari qui à recenti agmine nostroꝝ repulsi abscesserãt aliquã tulum á mœnibus/dũ primus ille feruor oppidanoꝝ resedisset (utpote quos licet magna/non tñ omnis penitus tentatę rei spes deseruisset) ubi abesse ducẽ nouere, ꝓcurrentes illico ad relicta ministeria/& fumãtes adhuc suoꝝ sanguine trabes/re/ nouant oppidanis priorẽ ꝑiculi faciẽ,sed paulopost accurrens Perlatus uix dũ cõ pactã materiã leui momẽto disiecit,Inter has uiroꝝ cõtentiones/& fortunę uaria/ tiones speciosior lõge figura belli ab alia parte affulsit, quæ utrorũq. auerteret ani mos/manúsq; à pugna,& uelut mitigata ira,ac ferro deposito spectatores timido silentio euentus socioꝝ faceret/Adduxerat.n.repẽtine instructũ militẽ Castriotus qnq; fermé stadiis ꝓpe hostẽ celeriq; cursu ad hostiũ castra/pergebat ni instructus iãpridẽ Ferisbassa cũ assignatis sibi á tyrãno copiis ei occurrisset/non passus pro/ pius ꝓgredi hostem/ne (quod maxime intẽdere nostros sciebãt) disturbaretur eo tumultu oppugnatio urbis,& auocarent á mœnibus reliquę principis copiæ/Scã derbegus simulato pauore retulit latenter pedẽ,&.C.XL.amplius passus ꝑtraxit longius adhuc se insequẽtes hostes/tum deductis ex more copiis infestis passibus procursum est in aduersos,uerúsq; deprõptus furor/Barbarus olim auidus pugnę nihil recusauit,Sed/quũ eã paucitatẽ nostroꝝ uidisset (Nã cũ.IX.paulo plus mi libus christianus uenerat,reliquos eni ad.M.CCCCC.amplius/cũ Musachio.X. fermé stadiis ꝓcul uelut ad subsidiũ cęteroꝝ/si uariasset fortuna reliquerat)pedi/ tatu omni & quattuor equitũ milibus á fronte oppositis impetũ eoꝝ excepit/reli/ quas copias equestres militari astu delusas á robore cæteroꝝ/ac passim circũfusas ad occludendos/ & opprimẽdos á tergo nostros misit,ne ullũ effugiũ pateret ob/ sessis/ratus forté Scanderbegũ quóq; ipsum eo modo uiuũ in manus suas uenire posse/Sensit fraudẽ ueteranus dux moxq. concitato equo/Mose cũ cæteris ibi ad medię aciei sustinẽda onera relictis/ipse cũ expedito equitũ agmine ad dextrũ la/ tus ꝓuolat,& ꝓgredientes ad ꝯstitutas insidias hostes ꝑ aspectũ inhibuit,Deinde cominus illato pede acerrime urgẽs loco mouit/trãstulitq; animos hominũ ad pro prię salutis curã/Quattuor amplius hostiũ milia erãt/Epirensis uix duũ miliũ im/ plebat numeꝝ.Par itáq; aliquantulũ uictorię spes,& ardor animoꝝ fuit/Licet di/ micatio dispar,quũ longe plures illoꝝ caderent.Musachius à sinistra parte euoca tus/& ipsę à sociis toto agmine in hostem incubuerat/Ita tripartitæ copiæ utrinq;

triplicis speciem prœlii effecerant/ Moses consilio magis q̃ dextera rem gerebat, néq; indulgere ferociæ suoꝶ/neq; minimũ adire periculi uolebat, Donec prospe/rum aliquẽ successum/ & exordium uictoriæ á cornibus conspexisset seruare re/centes suoꝶ uires/& densatis ordinibus differre fortunã tergiuersando in aduen/tum socioꝶ.Ferisbassa eo insolentior instabat/& crebro ad suos conuersus.

IN Ferte pedem clamabat socii, Vtimini diis propitiis, utimini uictoria dũ tor/pent hostiũ gladii/dum senescunt uires.Petite deuota uobis capita.Excindite sce/lerata ferro pectora. En q̃ ignaua undiq; omnia. Vix hostile quicq̃ aspicimus in hoste.Non uultus hominibus/non uox/nõ motus aliquis/index animoꝶ apparẽt. Vel protrahunt fortasse in noctẽ certamen tenebris assueti prædones.Vobis apta luce est utendũ/& è manibus hostiũ ea cõsilia extorquẽda.Nunc & uirtute/& nu/mero supamus.Nox expectata/& pluribus pauciores, & ignauos fortibus ẽ ęqua tura.Sed qd hos increpo? qd insequor? qui uelut ęstus maris subito cessabunt/ubi ꝓcellam sustuleris.Abscindendũ caput ipm, cæteroꝶ sicut uilis/ita facilis sanguis. Vbi est nephãdus trãsfuga ille tot auctor maloꝶ? quẽ incruentis uobis/ si eũ mihi aliqs hodierni prœlii offerat casus/solus cõficere cupio/& elatam tantis latrociniis feram socioꝶ mactare manibus/Longũ hoc desideriũ meũ/nõ noua aliqua/& su/bita libido certaminis est milites/iãdudũ est ꝙ hoc cogito/ animũq; meũ istuc iã/diu sollicitat certamen /& scelerati hominis supplicium/experiri iuuat/ an & hoc ferrum nocere possit? An penetrabile corpus illi/unde ea uiriũ uis, & in quo fœlix tãdiu bellator iste cæteros superet mortales. Eo uociferans modo minus q̃ ducem decet/perlustrabat passim oculis/sicubi eum conspexisset / & abalienato à reliquis animo solum manu/solum uoce poscebat/Milites nõ inuiti audiebant hominem/ & licet inuicta omnibus ducis nostri uirtus uideretur/ expectabant tamen intenti (ut auidum est uulgus rerum nouaꝶ) tam pulchrũ spectaculum cernere speran/tes præterea alterutrius uictoria finẽ sibi eius diei potius laboris ac sanguinis fu/turum/Multi tamẽ / quibus maior rerum cura/& honoris incesserat ratio lenibus nequicq̃ alloquiis/ne ignauiã tacite imputarent uiro/summo studio singulare illud certamen dissuadebant: Perniciosam æque ac nullius exempli rem esse dicentes/ ut duces ipsi eius rei præberent spectaculũ, Cuius deberẽt esse spectatores. Mili/tares esse eas contentiones/ & priuatoꝶ munia. Imperatoris partes magis in con/sulendo/& imperãdo/q̃ dimicãdo sitas esse. Non defuturos plures alios.(Si res fe rat) qui intrepide id muneris obeant/ne ipse ea ferocia/ & auiditate periculi pos/sessum iam iam decus & certam uictoriam aleæ cõmitteret. Surdis ad omnia au/ribus pręfectus/néq; uel tantũ salubre consilium ad animum transmittens/ut sto/lidum propositum differret / dum signum aliquod bene gerendæ rei à cornibus affulsisset / concitato propere equo/ militũ stipatus agmine Scanderbegum clara uoce compellans parare se ad pugnam iubet. Ille & si audisset nuper omnem fer/mè orationẽ uiri/ nihil tamen ab incœpto dimicationis ardore auocatus/uel dissi/mulans regio decore / uel contemnens uix caput conuertit. Vbi uero & expedi/tam prę oculis uictoriam/& instantem molestius Barbaꝶ uidit/Adductis ad eam

partẽ militibus/mox & ipſe recenti ſucceſſu ferocior:ac hoſtili cruore reſperſus cõ uolauit.Poterat Barbaꝝ is præſentis aſpectus/poterant fuſæ ſuoꝝ ex lateribus le/giones/ac tanta militũ iactura cõmouere. Debebat talis fortunę ſuę facies illũ per terrere/& extinguere eoipſo illi oẽm dimicãdi cupiditatẽ.Tamẽ uel coactus fatis/uel pudore ꝓhibitus à retractando nihil de priſtino animi habitu mutare uiſus eſt. Quieuere mox ex omni parte tela,& publicus furor inhibitus à ducibus.Non tu/multus/non clamor/non hoſtile quippiam auditũ/Circũfuſi tamẽ milites/ac pur/purati circa Caſtriotũ/non precibus modo, ſed cõtentione agere/ ut manibus ſuis clamoſam belluã illã relinquerẽt/caput tm̃ occiſi deberi impatori/Reliqua omnia ſua eſſe.Magis futurũ & ex eius/ & Epirotice rei dignitate/ſi ſentiat Ottomanus pares milites Albanos ducibus ſuis/q̃ pares imperatores.Indecoꝝ prætera uideri tantũ principem eam gloriam reꝝ geſtaꝝ/& tot annoꝝ laudes cũ infami Amura/this ſeruo dimicando in diſcrimen dare / ſe noui decoris nihil exinde expectare poſſe Feriſbaſſam illuſtriorẽ eo facto/q̃ reliqua omni anteacta uita futurũ. Ad ea Scanderbegus mirifice omnium animis/ac priuatis in ſe ſtudiis collaudatis/ inter apparandũ/quæ ad id genus certaminis in rem erãt.Auertat inquit deus optimus maximus ſocii,ut dum hæc dextera ad telum gerendũ ſufficit/ dum uiget in cor/pore tale uirium robur/extorqueat à me quiſq̃ ueſtrũ huiuſmodi fortunæ euentũ/quemcũq; parauerint fata.Seruate in aliud tẽpus officia iſthęc ueſtra/quũ ſenem me/& haud ſatis uiribus meis fidentẽ uidebitis.Nunc cauiſſe potius uos oportet, ne dum nimio plus ſalutis meæ anxii eſtis/laudis uideamini inimici.Quid enim ſi ad uos (ut poſcitis) id periculi tranſtulero/ dicturus eſt hoſtis? niſi tergiuerſando apertam timoris diſſimulare confeſſionem / quũ ſentiam me ſibi parem non eſſe. Nam (quod ad uos attinet) non priuatoꝝ hæc tm̃/ ſed imperatoꝝ etiã quandóq; munia eſſe cõſueuerũt.An pudori Alexãdro/cũ Poro Indoꝝ rege glorioſa illa di/micatio fuit? An Pyrrho cũ Pantacho duce ſingulare certamen illud uitio dedere ueteres? Marcellos hoc in loco/Torquatos/Coruinóſq; cõticeſco,qui prouocantes hoſtes magna ſua ciuiũq. ſuoꝝ gloria ꝓſtrauerũt.Mea ſors hęc/manibus his ſub/eunda/me hoſtis poſcit ꝓdigus minaꝝ,Me trux bellua cõpellat/Ignauus ſim/ſi re cuſem.Ingratus ni tanto hoĩs deſiderio morẽ geram/ſatis dignus eſt/qui ferrũ hoc ſentiat,quẽ tanto nõ indignũ impio ſenſit Amurathes/His dictis mox unũ/è ſta/tionariis ad Barbaꝝ,ut ad ictus pararet ſe/mittit.Ipſe ſubinde maximo militũ cla more euectus in deſtinatũ certaminis locũ ꝓrupit.Minus nobile ſpectaculũ fecit/ſicut impar hoſtilis ducis uirtus/ita præproperus exitus/Primo nãq; cõcurſu teloꝝ excepta in faciẽ cuſpide Feriſbaſſa eo ſolo ictu corruẽs ſimul & equũ/& uitã reli/qt.Scãderbegus dimiſſo cadauere/ſpoliiſq; iacentis/& ad ſuos reuerſus inire ocius oẽs pugnã,& inſtaurare undiq; ꝑliũ iubet.Non expectauere hoſtes/ſed ubi ſtratũ uidere ducẽ ꝑ denſi accurrẽtes tractũ pedibus cadauer ab ignominia/deinde haud ſatis cõmode tutari conati ſunt pp interuentũ nr̃oꝝ eo officio defuncti totis ſignis effudere ſe in fugã/illi prout auide ꝓdierant/multi fugiẽtibus inſtare/Anteſignani ꝓſertim donec receptui dato reuocari ſũt oẽs.Ita priuata ſimul/& publica uictoria

lçtus Epirẽsis ubi quieta omnia/& nihil præter uestigia hostiũ/ac frigida iacentiũ corpora uidit. Mox unlgus ad legenda occisoꝝ spolia dimisit. Ipse instructus cũ cũ reliquis copiis/& promptissimis quibusq. neqs motus fieret ab hoste obserua/bat. Amurathi nunciata hæc primo/deinde uisa ita dolorẽ mixto timore incusse/rũt/ut uocẽ aliquandiu nõ emiserit, Quũ ita uelut inuisus superis fatisq; prohibi/tus frustratã undiq; spem suã uideret. Sed retrocedẽte paulatim ui doloris/quæ in ea re prudentissimus quisq; procurasset/ordine procurauit/atq; egit. Primũ nãnq; dispositis undiq; militibus sollicite obseruare omnia hostis cõsilia iubet. Deinceps deductis à muris qbusdã minoribus machinis locat ab ea parte castroꝝ/qua ma/gis solitus aggredi hostis,& opportunior iniuriç locus apparebat. Auctis prçterea copiis ducis occisi/ac quattuor milibus in supplementũ suffectis (totidẽ enim ce/ciderant) ad custodiã munimentoꝝ collocauit edicto ne quis signa extra efferret ad dimicandũ cũ hoste/nisi cominus inuectum in castra uidissent. Tunc tormẽtis ad id ipsum locatis magis q̃ corporibus suis rem gererẽt/Facile eo modo ratus in cruento milite suo omniũ certaminũ ueteres/& nouas iacturas resarcire/Ita & cõ mode ubiq; prouisum/& oppugnatio urbis nõ omissa. Corruerãt tamẽ animi bar/baris/ defecerant uires/consenuerant ictus/ubi infœliciter pugnatũ in campis, se/cũsq; q̃ expectauerant belli fortunã inclinasse cõspexerunt/& priuata ducis nostri uirtus/fortunáq; multoꝝ sibi cõciliauerat animos,illoꝝ præsertim,qui ex successu reꝝ formãt,uariantq́. fidem, Quare ea die transfugarum ad nostros numerũ am/plius qnquaginta fuisse inuenio. Oppidanis uelut alimenta quædã audaciæ & ui/rium uictoria socioꝝ præstiterat. Exin acrius semp pro munimentis instare/néq; respirare unq̃ sinere/donec fessus iam hostis supuenientibus etiã tã diu cupitis te/nebris relictis opibus signo receptui dato reuocatus est in castra. Stetit ea dies tŷ/ranno septẽ amplius miliũ militũ iactura/saucii fermé plures/q̃ integri excessere. Ex oppidanis. LXX. desiderati/ Vulnerati nonagintaduo/Adéo ut rarescente in/dies nostro multoꝝ animos timor inde cesserit,ne defendentiũ aliquãdo paucitate urbs custodiri nõ posset. Igitur intentiores quottidie ad reficienda mœnia/& con/struenda munimẽta/ ne penitus obnoxia telis hostiũ corpora offerrent/curã oẽm trãstulerũt. Erigebat tamẽ illud ꝑcipue fessos/ & acuebat animos inclusoꝝ. Quod eandẽ semp principis sui fortunã aspiciebant/& hostilẽ exercitũ tot cladibus sor/didatum/ac magna ex parte diminutũ. Scãderbegus aũt priusq̃ descendissent ex monte regiæ copiæ/lectis tutissime iacentiũ spoliis duplici ouans uictoria abscesfsit/& receptus in castra/quod noctis supfuit cantibus/iocisq; uariis cõsumpsit. Præ dę tantũ aduectum/ꝙ iã sacietas homines ceperat/ equoꝝ præsertim/ut concede/rentur promiscue ignauis/ fortibúsq;/ multi dona regulis uicinis cũ alia gaza ho/stili missi. Cõfluxerat ꝑterea ea tẽpestate multitudo mercatoꝝ ex Italia aliisq; lo/cis/qui emptos pecunia/uel merciũ facta ꝑmutatione abducebant indies ex pro/uincia. Quieuerat iam pauor per uniuersam regionẽ/ & perinde cõtemni cœperat ab omnibus Ottomanus,quũ sic cõfractas penẽ eius uires uiderent. Scãderbegus quóq; ipse iã iã urbis obsidione relicta discessurũ ultro credebat,néq; amplius tot

acceptis iacturis morã tractũrum in Epiro/crebros tamẽ ſpectatores quottidie de cernebat,qui regis cõſilia explorarẽt,ſed nullus motus apparebat à caſtris hoſtiũ. Itáq; ipſe impatiens ocii cũ duobus equitũ milibus per aſpera montiũ progreſſus oberrabat indies loca/ & cõtẽplabat̃ omnia/néq; ſatis poterat cõiectare/qd cõſilii uerſarẽt hoſtis/ſi quos frumẽtatores/& uectigales tyrãni intercipe poterat affixus ſtabat. Aggrediendoꝝ nánq; caſtroꝝ/uel cõgrediẽdi apto cãpo nulla uſq̃ tuta oc/caſio apparebat/quũ & unitas tantę multitudinis uires/& detectas à trãſfugis inſi dias machinaꝝ timerẽt.Obequitabat tamẽ pluribus locis cõſpiciẽdus hoſti/ut eli/ceret ad certamen uiros ea militũ paucitate ſpe bene gerẽdę rei iniecta.Sed ea cõ ſilia nullus unq̃ euẽtus eſt ſequutus.Nam uelut obſeſſi in ſtationibus barbari uix pedẽ extra uallũ mouebãt/quũ edictũ à principe fuiſſet capitali ꝓpoſito animad/uerſionis metu/neq; iniuſſu ſuo,nõ ſolũ in hoſtẽ pugnaturus egrederet̃/ſed neq. ẽt pugnãdi ullã facerent mentionẽ. Epirenſis ubi inanem expectationẽ ſuã uidit,ple nus curaꝝ indignationiſq; reuertit̃ in caſtra/cõſultaturus/quæ ratio obſidionis ſol uendę/& fugandi ex ꝓuincia hoſtis eſſet ineunda/quũ alioqn & imparẽ ſe ad uim apertã/& hoſtẽ nihil temere agẽtẽ cerneret. Sollicitare ad arma ſocios/& regulos nominis Epirotici/cõcitare/ac dare fortunæ pignus totius ſummæ reꝝ nunq̃ ſatis tutum uiſum/quippe cũ licet certa apparuiſſet uictoria/non poſſet tamẽ tanta res ſine multo ſuoꝝ ſanguine cõparari. Illud ex multis cõſiliis melius eſt uiſum rece/ptũq./ ut ſolito tenore bellũ cũ barbaro gereret/fineretq. marceſcere hoſtẽ / donec tacitis exhauſtus incõmodis ſeneſcẽtibus indies uiribus ultro maleceptã ꝓuinciã damno ſuo deponeret/ſe eouſq. néq; de ullius fide/néq; de fortuna conqueri poſſe. Sfetigradenſis cõſtantiæ ea iã dilucere exẽpla/ut oẽs conſtanti/quietiſſimóq; ani/mo eſſe poſſint/Vrbẽ præterea rebus ſingulis/qbus indigeant obſeſſi nõ ad uſum ſolũ,ſed abuſum cõmunitã. Itáq; hoſtem uel nihil diutius moliturũ in muros/uel maxima ſuoꝝ pernicie urbẽ tentaturũ,præſertim cũ opibus occupata oppugna/tionis multitudine caſtra ipſa inuadi paruo negocio campeſtribus copiis poſſent/& affici undiq; ignominia tyrãnus,Hæc propalã hilari uultu/pulchráq; fiducia ia ctabat Scãderbegus.Varii tñ intus ęſtus curaꝝ urgebant ſollicitũ uiri pectus,in/terpretabatur cõſilia Amurathis,prout euentus poſtea ipſe reꝝ nõ falſum ęſtima/torẽ oſtẽdit.Silentiũ illud/& otiũ ſenis nõ minus q̃ arma ipſa timebat/utpote cu/ius longo uſu nouerat ingenium, auro & largitiõibus munerũq. copia oppugnari poſſe urbẽ aſſidue cogitabat. Subinde mortaliũ pectoꝝ cupiditas facile omnia ti menti ſuadebat/& penetrabilia auro mœnia/ac corpora uiroꝝ,quæ omne ferri ge nus cõtẽpſiſſent/nõ uanũ ſuſpitionis metũ incutiebãt/quũ præcipue facillimũ ui/deretur uolenti ſingula,in tanta præſertim multitudine aliquẽ reperiri poſſe/qui nefaria ea libidine obcęcatus ſordidas cõditiones ad ſceleratũ animũ trãſmitteret. Néq; de Sfetigrado tñ ea ſollicitudo ducis erat,ſed de cęteris quóq; urbibus,Cro ia præſertim ne occulta alicuius ꝑfidia/& ſecreta ſuoꝝ cõſilia cũ Ottomano aliqd ſtruerẽt.Quare nihil moratus Tanuſio tñ/& Muſachio ſociis cõſilii acceptis/& tri ginta nõ amplius uiris ſibi adiunctis militari ueſte amictus ad diſquirẽda omnia/

Edictũ tyrã/ni per oĩa ca ſtra.

& digitū ad fontē (ut aiūt) intēdendū ire pꝛexit. Ita hic Epyrensis/Inde Ottomanus uariis ambo curis alter alteꝝ timentes anxie torquebant̃. Cæteꝝ Ottomanus totos eos dies (ut ante dictū est) castris inclusus uafris cōsultationū discursibus cōsumpsit. Nā ubi nihil uel arma/uel minas/uel diutinā obsidionē/& crebros armatoꝝ insultus ad urbē potiundā satis esse cognouit/ & perstare in ꝑtinacia oppidanos uidit, alia sibi uia fortunā tentandā esse statuit, licet non deessent, qui instandū adhuc ferro/& urgendā solito apparatu urbem dicerēt. Plures autē qui nihil ultra tentandū in ea rei difficultate affirmarent/Sed uel discurrendū totis signis ad deuastationē hostilis agri/& cæteraꝝ reꝝ incendia/& insequendū hostem qui tot elatus uictoriis per omnis cōtemptū periculi cū ignobili uiroꝝ agmine passim uagaretur/Vel relicto Sfetigrado Croiā copias deducēdas, ibi fortasse meliore fortuna rem gesturos/& obsideri posse in ea urbe Scāderbegum/ sicq. unū tm̄ hostem habituros. Facile.n. credebant ducē curam eius loci nulli pꝛęterq̄ suo ingenio fideiq; cōmissurū/Hæ sententię haud quaq̄ ad animū tyrāni transmissę, sed spretę æque/atq. abiectę sunt. Nā prędandi agri ridicula/ac penė puerilia cōsilia nō īmerito dicebat esse, quū nihil fermė usq̄ appareret/unde unius posset militis libido exaturari, Ita ante eoꝝ aduentū ꝓcurauerat omnia Epirensis/Castrioti quóq; insequēdi nihilominus stolidas cogitationes suoꝝ ridebat, ꝑniciosissimū inquiens saltus Epiroticos/& inaccessa ferrarum magis/q̄ uiroꝝ cubilia eo inani studio adire, quippe quū nihil aliud eo cupiat hostis/Croiā præterea copias trāsmittendi nouas ambages/& refugia fortunę appellabat. Scilicet pugnatiores ibi eos futuros/& alios Sfetigradi/alios Croiæ deos esse. Subinde dictitans/scilicet in minoribus male expꝰtā uirtutē/fortunamq. ipsoꝝ/ad tantę rei onus inani quodā appetitu trāsmittendam/& intrantibus intima Epiri/ac umbilicū ipm̄ hostilis impii ueluti exordiū/à tergo Sfetigradū relinquendū. Ita his cōsiliis spretis/aliis adhuc nō inuētis omnia in incerto erāt. Et abscedere tyrānū hinc pudor/& indignatio plusq̄ credi potest nō sinebāt/inde tentare quicq̄ diutius satis cognita fortuna ꝓhibebat. Stabat igit̃ dissimulato dolore Ottomanus, & ne nihil ageret perstructa paulatim occasione, ac captata colloquii copia benignis uerbis hostes pellicere aggredit̃/apta iritamēta/ad ingenioꝝ leuitatē/& quod magis cęcā hominū libidinē inuitat/ingentia dona pro ponēs/& ingentioribus etiā ꝓmissis sese ostentans ad portas aperiēdas/& pręsidiū in urbe accipiēdū pellicere conabat̃. Varias subinde à ciuibus respōsa tulit, oīa tn̄ recidentia in idē/nō esse cur ad mutandā cū muneribus fidē descenderēt/Scāderbegiq; amicitiā cū alieno iugo ꝑmutarēt, cuius neminē ad eā diē pœniteret. Consociata sibi oīa cū eo esse, & ad ultimū futura. Aluit tn̄ ea spes Barbaꝝ per aliquot dies, quū tanta ꝑfidię pręmia ꝓposuisset, quæ uel obstinatissimos labefactare animos possent. néq; eū sentētia fefellit postremo. Exciuit nánq; sordida cupiditas hominē quēdā ꝑditū/qui ꝑniciosis muneribus/& barbari pollicitis muneribus corruptus præscius/cōmodis/ciuiū patriæ/ac socioꝝ salutē ne Flocci qdē faceret. Obseruato itáq; tpe quo custodias falleret, habitis ex occulto sermonibus cū qbusdā exploratoribus regiis ignarā ciuitatē mercede pactus est. Sed nō obtulit tā cito cōsi/

Sollicitat Ottomanus oppidāos ad deditionem.

Att.uanā Dibranoꝝ supstitionem/ac oppidi deditionē hosti, eiusq. descriptionem.

lium fortuna nefario proposito uiri,& hęsitabat timidus scelere aliquid temptare, Ne detecta fraude prior ipse tanti mali piculū pnicie sua lueret/nō portas/& serras moliri/nō effringere claustra aggredi ad excipiēdos hostes satis tutum uisum/ quū oīa ciuiū custodiis tenerentur/nō sibi socios cōsciscere,qui nocturno tumultu occisis optimatibus cōsternatā ciuitatē opprimerēt / traderētq. barbaro,quū alienissimos ab ea re omniū aīos cognosceret,Infixūq. uiris/aut defensa patria uictoriā reportare/aut expugnata speciosam mortē oppetere uelle,cerneret.Montana urbs erat/ & in editissimo uertice saxi sita/nulla néq; intus scaturientis aquæ/néq; ppinqui fluminis cōmoditate utens/unicus erat intus puteus aquæ uetusta populi cura/tū ad priuata hominū cōmoda/tū magis ad bellorū necessitates,si quæ incidissent,in medio urbis uico effosus constructúsq;.Pręsidiū omne(ut diximus) ex Dibrensi milite cōstabat/subiecta ea gēs Scāderbego/sed nō usquáq; Epyrotici noīs/& linguæ erat.Duas nánq;Dibras regio hēt illa/sicut natura/ita nominū etiā distinctione seiunctas.Et alterā qdē inferiorē/alterā uero supiorē Epyri accolę uocant.Inferior plana feré tota est frugiferis circūdata cāpis/& rerū omniū fertilibus Albani/& Epirotę incolūt loca,fortissimi bello populi,quorū pcipue armis Castriotus & seruauit/& auxit impiū/& ardua quęq. ac difficillima expediuit/Ita ut uelut Colophonē quendā ad oēm bellorū uim/& hostiū molē illos haberet.Egregios inde uiros uniuerso promptissimo tpe habuit/qui nō impatoriis minus/q̄ militaribus rem Epiroticā iuuerūt. Superior Dibra Montuosa est & aspera ferax tamē/ & Macedoniā tū ipsa loci uicinitate/tū similitudine morū cōtingens Bulgari/siue Tribali habitant/Ferox in armis gens/& nō minus Scāderbego multis pclarę uirtutis/fideiq; meritis grata.Propior tñ externis/q̄ Epiroticis moribus/& abhorrens in multis ab Albano cultu gręcanico ritu uictitabat,& plęrasq. eorū supstitiōes sequebat/Hinc occasionē nepharii ppositi scęlestus ille pditor sumpsit,ratus si alicuius in puteo demersi aīalis cadauer cōspexissent Dibrenses/subituros potius ultimā perniciē/uel fœdissimas pacis cōditiones admissuros/q̄ eā amplius aquā hausturos/néq; uanus eius rei æstimator fuit.Nā quū noctu piecto in puteū cane cōtaminasset aquā/ea re postridie mane pspecta/quū rumor alius ex alio totā urbem cito puasisset/Tumultus ingēs undiq. exortus,ac prope seditionē res fuit,dū tanti auctor scęleris quæritur/nec inuenitur/ Dolentibus uicē suā Dibrēsibus,proditos se/& uelut ignaua pecora iam siti oēs extinctos iri.Vix nullus est inuētus/ qui nō magis id aquę genus/q̄ hostile iugū formidaret,Clamātibus aliis incēdendā urbē, & per medios hostes erūpēdo cōsulendū fuga sibi,aut fortiter cadendū.Leuissimū tamen malorū deditio uisa/Sędatus itáq; paulatim dolor,& clamor ubiq. cessauit, Iam feroces uiris spūs tā paruę rei momentū abstulerat,Iam relegata fides supstitiosa pectora reliquerat/Iam facilior barbaris aditus,& placidiores hostilibus alloquiis aures factæ/sollicitiq; undiq; milites quas nup tā gloriose spreuerāt/sordidas pacis cōditiones ab Amurathe petituri ultro ire parabāt/Ciuium minor numerus longe erat/Itáq; impares uiribus Dibrensiū nulla uel cędendi/uel expellendi pręsidii/cōsilia inire poterāt,quū præsertim uel si eiecissent eos/nō satis paucitatē suorū

Descriptio Dibrarū.

ad muroꝝ custodiam esse uiderent/Fremebant tamẽ omnibus locis/nunc perfidiã illoꝝ,nunc inanem superstitionẽ accusantes, Incessentésq; querelis Scanderbegũ absentem/Quod patriæ, & salutis suæ curã in eoꝝ manibus tradidisset/Attonitus in eo tumultu Perlatus,& Comenta pronioꝝ ad perfidiam animoꝝ, Corruptionẽ aquæ causantiũ ratus,ac ꝑdita oĩa credés,ꝓhibuit primo quicq̃ posthac cũ turcis se incõsulto decerni.Deinde ꝓgressus in foꝝ coacta ĩ modũ cõtionis multitudine.

I T A Ne inquit Dii boni tã leui momẽto fides uestra fundata erat Dibrenses,ut nõ minus animos nũc uestros,& illam tot bellis spectatã constantiã/q̃ aquã ipsam corruperit, Quisquis ille est tanti reus criminis diis pariter/& hoĩbus inuisus/ uix possum (proh pudor) mei compos esse/animũq. meũ cõponere,quũ & ꝑniciosissimas has cõsultationes uestras/tãq; subitã reꝝ omniũ mutationẽ,& leuẽ,ac ridiculã quidẽ eã causam tantę indignitatis aspicio.Prodere patriã socioꝝ satius ne uidetᷣ, uxores/liberos/aras/focos/deos ipsos in manus hostiũ trãsferre, Et uos tã insignis ꝑfidię reos in omnia sęcula offerre/q̃ sordidiori hoc,uel(ut uos appellatis)fœdissimo etiã potu cõtaminatos,& obnoxios pręclaros spiritus tantã animoꝝ mũdiciã, & fidei nitorẽ seruare/Nihil uideo cur pereatis milites,ni Demon aliq̃s cõsilia uestra sana ꝑuerterit/Iam eó decurritᷣ:ut dũ supstitiosiores sumus q̃ par est/honestatis/pietatis/fidei rationẽ uniuersam abiiciamus,& malimus/ut ꝑfidos nos q̃ minus supitiosos hoĩes appellẽt. Ridebũt mortales/mirabunᷣ posteri/detestabunᷣ ẽt hostes ipsi tã stolidã,fidei mutãdę cãm,tã faciles ad stultã,futileq̃. ꝑfidiã aĩos,uel potius credẽt oẽs(in q̃ sñiam tñ & ipse ni aliã uos mentẽ indueritis)licet inuitus descẽdo.cõptos barbaricis muneribus uos,& bñficiis ꝓoccupatos comẽtitiã hãc cãm ꝑfidię uestrę nũc uelle ꝓtẽdere/qua certe obiecta cũ culpa corã oĩbus uacare cõtendatis/culpã ꝓfecto omniũ iudicio,scęlestissimũq. facinus cõfessiõe uestra cõfirmabitis,quæ enim est tã efficax rõᷣ Quis ꝑsuasionis modusᷣ Qui tot simul honestissimaꝝ reꝝ,Ac Scãderbegi officio ꝝmemoriã abolere à pectoribus uestris potueritᷣ Quæ tã fœda aĩoꝝ imbecillitas,mentiũq. incõstãtia,ut adẽo parua,cõtemnendàq; res totius utilis/& honesti discrimen abstulerit à uobis,ni aliud sit tanti motus prętiũ/alio morbo infirmi sẽnsus,& corrupta ingenia/Hæc ne Scanderbego pręmia Dibrensesᷣ Hæc cõstantiæ documẽtaᷣ Hæc gratissimis hisce ciuibus/& sociis uestris debita exoluitisᷣ Piget ea apud fortes uiros referre,Nihil tutũ usq̃ erit/Nihil sanctũ/Nihil integrũ/si tã delicatũ prętextu, & perfidũ sit genus humanũ/si tam leuibus de causis mortaliũ pendeat fides/Et quis tã ignauus est/tã perditus hostis/ qui nõ semper aliquẽ inueniat modũ nocendi insidietur/tentet/experiatur omnia/ si tantũ uideat promissum fraudis fructũ,Frustra mœnibus circũdedere urbes patres nostri,Frustra aggeres/& turres in iugis montiũ cõstrictæ/Frustra & armatorum præsidia adinuenta/si mutabiles cũ singulaꝝ reꝝ/& tempoꝝ mutatione homines gerãt fidẽ/Si ratione hyemis & ęstatis uelut arbores alios induamus/& inuicẽ exuamus animos/Quid si ĩmodici calores & intẽperies cœli corrupisset aquã facturi eratisᷣ Nempe istuc ipsum/O perniciosum fidei genus/O detestabilem ingenioꝝ leuitatem/sic agimus/sic loquimur de urbis salute/libertate/uelut de re hu/

Oĩo Perlati urbis ꝑfecti ad Dibrẽses suos ne se Ottomano dedant.

millima orta sit cõtentio/Pedibus trahi oportebat uos exangues, semineces/de loci huius possessione/nõ sic uoluntarios/integrosq́. tam pręclarę dominio fortunæ ce/dere/Nos ipsi (si diis placet) ultro inuitamus hostem/subdimus iugo collũ. Abrogamus libertatẽ/ius omne/fasq́. poluimus/Ne sordidiori potu supstitiosa ora infi/ciamus/Sicné Dariũ illum Persaꝝ superbissimũ & lautissimũ regẽ, Quũ supatus ab Alexãdro nostro fœda fuga memorandę cladis uestigia recenseret/Oblatam à Seruulo sibi turbidissimã aquã/quã inter fugiendũ circa equoꝝ ungulas & cada/uera occisorum collegerat, recusasse audistis? Accepit insolentissimus rex, Et quũ hausisset/nunq̃ se bibisse libentius testatus est/Præteriit ita iugum hostile. Distulit fortunã/& regios seruauit spiritus/qui Caium Mariũ magni nominis Romanum imperatorẽ in bellico ardore/& inter militaria opera/ac obsessarum urbiũ munia obeunda/Coctam né semper habuisse refert antiquitas? Quid (ut Saguntinã pertinaciam omittã) Petilia ciuitas in Brutiis Annibalis tẽpore memorabili/ac propé incredibili exemplo nõne fidei suæ constantiã posteris testatam reliquit? Quæ nõ canũ modo/quos tantopere uos exectatis / sed omnis generis quadrupedũ carne/sutrinéq; coriis/radicibus/ & corticibus/structísq; cois uesci nõ dubitauit, ut rece/ptam semel Romanis fidem/& nuda seruaret mœnia/Themistoclem illum longe clarissimũ Atheniensium lętiferũ poculum hausisse ferunt / ut ingratissimã patriã interitu suo liberaret, Multa sunt per omnia sęcula uetusta/& noua huius generis exẽpla, quæ uos ipsos uobiscũ uersare/q̃ me referente cognoscere malo/ Sed alie/nam forsasse patriã dicetis/non uestram/ Vobis tradita/Vestra est Dibrenses/Ve/stram potissimũ fidem ad id muneris elegit Scanderbegus/Vos restituere princi/pi cõmissam uobis urbẽ oportebat/Date quęso modũ/tempusq́. perditis consiliis/ nec uim/ac necessitatẽ appellate/quod peruersum cõsiliũ appellandũ sit/ Quid.n. si spretis cõditionibus deditionis uestræ ad supplicium uos uocet Ottomanus? An recusaturi exitialem potũ sitis? Hausturi quidẽ omnes potius q̃ in uosmetipsos sæ uituri/Nunc quia saluis uobis nihil præterq̃ fides perit/Insanistis eadẽ cõtagione omnes adéo/Minimũ maloꝝ inuiolatę crimen fidei uidetur. Nequeo animo meo imperare Dibrẽses/Nequeo lachrymis tẽperare/qũ obuersatur ante oculos nũc illa cõcionantis principis nostri species/Obtestatiões illę/precésq; discedẽtis/quas in hoc ipso loco nuper tanta uestrũ corona fidẽ singuloꝝ appellans credulus iactabat. Quũ fremitus item uestros illos/& audaces singuloꝝ tũ publice / tũ priuatim pollicitationes/ac fortia dicta recolo/Vbi nunc uoces illę Dibrenses? Vbi feroces spiritus? Vbi urbi huic deuota pectora? Vbi tã audax uitæ contemptus? Eosdem quidẽ uiros/eadẽ arma uideo/Diuersum tamen animoꝝ habitum/& cũ deplorata iam urbe infœlicissimũ reꝝ omniũ statũ/Adest/adest forte in oculis uestris sollicitus princeps tam insignis perfidiæ spectator, Quem putatis fore eius quẽ cęteroꝝ animũ? Quos prouinciæ tumultus? Quã totius Epirotici nominis fortunam quũ ea maloꝝ / & calamitatis suæ initia fluxerint à uobis, Proponite ante oculos dum integrum est/facti huius indignitatem, & seruate uos uobis, Retinete patriam so/ciorũ / Retinete libertatem/dignitatemq́. uestram/ quæ per summũ ocium tenere

potestis, Respicite mœstos ciues/Respicite meipsum iam iam/si patimini/ad genua uestra prouolutum/En offerunt iugulum omnes/En trado & ipse hoc pectus uobis Dibrenses/Aperite ferro/haurite (nihil enim recuso) sanguinem hunc si iuuat potus iste/ si fidem ipsi uestram/ si urbem hanc aliter seruare non potestis; Sed heu quos nunc sermones uobiscum iacto Dibrenses / Audire sine lachrymis hæc apud uos loquentem potestis? Neq; moueo (ut mihi uideor) iam quépiam uanus adhortator,quos nuper/dum cruentis sanguine uestro mœnibus instaret hostis ad pericula / sudores / & extrema quæq. audenda uel nutu solo mouere potui, Expirassetis utinā tunc mecū omnes/potius q̄ ad istas nunc consultationes/ne dicam mala me uobiscū fata seruassent/Poteratis tunc impransi totum diem transigere in armis & pati sitis / ac caloris tolerantia perdurare pro muris istis / pro salute socioꝝ/ pro Castrioti/ & Epirotici imperii dignitate/Nunc quū omne fermé iter per summā laudem emensi sitis,& uerius hostem in castris obsederitis / q̄ ipse obsederit uos/Inani hac superstitione dehonestare & pessundare omnia uultis/Intuemini,Iteꝝ repeto/Intuemini sordidatos ciues / Audite iustissimas socioꝝ querelas/& preces obsecrantiū/Ne quos uobis tantis officiis/ & sparso passim cruore deuicistis/ nunc uel tanq̄ iumenta tradatis hosti/ uel extorres patriam per summū dedecus stipem mendicare cogatis / Momentaneū hoc erit Dibrenses quod nunc uos abhorretis tantopere/Palatū tantū/& labra uestra inficiet/Perpetuas uero calamitates/perpetuas sordes/æterna mala amissa semel miseris ciuibus patria obstinatio isthæc uestra est allatura,neq; ora solum/oculósq;/ac singulos sensus contaminabit/sed uret cōtinua laceratione animos/& memores nequicq̄ spiritus libertatis,Sed (ut nullus sit hoꝝ respectus/ nulla honestatis ratio/ Vestræ salutis uestri capitis non minus (ut opinor) cura est habenda / Seruaturū creditis tyrannum pacta uobis/cuius uos totiens omnes pacis conditiones insolentissime recusastis? & studio tuendæ libertatis dictis/factisq; ita hominis indignationē in uos acuistis/ ut nihil expectet / nihil quærat dies/ noctésq; q̄ unde tādiu conceptū uenenum in capita uestra/in hanc urbem euomat/Ibimus scilicet sequentes fidem Amurathis/ Transibimus per tot armatoꝝ ordines in hostiū oculis integri/inuiolati? Quos tot publicis/priuatisq; calamitatibus affecimus / ut uel si prohibeat Amurathes/uel si ipsi nolint/Manus tamē ipse hostiū impatientes odii/ulciscendi cupiditate sponte sua sint in ferrum dilapsuræ.Poterunt barbari? Quis furor hic, quæ mentiū insania,truces hos aspectus/& cruētas adhuc sanguine suo dexteras intueri/néq; subrepet cuiq̄ tot cladium/tot maloꝝ recentium memoria? Non feruebunt iustissimo dolore pectora/quū fratrum/parentum/quū filioꝝ occisoꝝ umbræ ob oculos obuersari uidebūtur? Victimæ omnes (mihi credite)erimus Dibrenses/Et(utinā dii omen auertant) Dabimur pro cuiusq; appetitu ad uaria genera supplicioꝝ iugulabimur alter in alterius cōspectu/néq; ꝓderūt tū inanes querelę uobis/ Sera erit spreti huiusce cōsilii pœnitentia/Expirabimus tāq̄ ignaua pecora,Et rei ꝓditę urbis/rebelles socioꝝ/ꝓditores sanguinis nostri inter hostiū tormēta infœlices efflabimus aīas hōībus pariter/& diis inuisas/At q̄to satius est nunc & cū sociis/& pro

sociis uiuere/Nolite igit̃ p deos imortales in uosmetipsos crudeles esse/ Agite dũ/ pperate mecũ,En ppino ipse primus omniũ uobis poculũ aquę eius milites/nũq̃ suauius estis nunq̃ dulcius potaturi/ Quãdoquidẽ libertas eó/& uita uestra/ Dignitas albani imperii/Opes/pœnates/ſociq;/& chara socioꝝ patria seruatur.

Att.ob q̃ causã Dibrenses deditionẽ hosti fecerunt, Quas conditiones ab eo ĩpetrarĩt/& q̃ pmia pditor cõsecutus ẽ.

HÆC dicens sequente fermé omni multitudine/progressus ad puteũ/spectãtibus oĩbus inde haustã bibit aquã.Idẽ fecit & maior pars ciuiũ/Porrecta est deinde quibusdã optimatibus/& ducibus psidii/sed neq; bñ dicta,sed neq; facta mouere qcq̃ supstitiosa uiroꝝ pectora/Vix ausim sine rubore quodam uel credere ipse/uel aliis affirmare leuissimã hãc/uel magis ridiculã tantę rei causam,quũ nõ dubitẽ risum potius id posteris/q̃ admirationẽ excitaturum / Ita ut si cõcedendũ tamẽ sit aliqd/ negent tamẽ causam eam/sed quandã uerius occasionẽ fuisse existiment inclinatis ad perfidiã animis/& corruptis iãpridem militũ ingeniis/Ego quũ omnia diligentissime euoluerim/Neq; usq̃ aliud quippiã à me sit cõpertũ/nihil uereor tantę credulitatis quospiã insimulari, Quãdoquidẽ nihil puto tã occultũ in mortaliũ actus aut abstrusum adéo quod latere tãdiu potuerit,Præsertim q; nullus eoꝝ(ut aiũt) qui superstitionẽ secuti sunt illam uel ad Amurathem transfugerit/uel cõsequuto postea tẽpore ditior sit deprehensus/ut coniectari exinde fraus aliqua posset,Nec profecto miꝝ cuipiam esse uideatur/ Si Dibrenses hac sua leuissima superstitione adducti,in hãc delapsi dementiã huiusmodi errorẽ cõmiserint,Cum ii non tantũmodo supstitiosi,Verũetiã hęretici sint/fuerintq. semper (hæ nempe contagiones/ siue morbi connexi sunt inter se/& affines) Sermo.n.huius gentis Sclauonus est/ Cuius sermo & lingua(ut nobilissimi scriptoꝝ tradidere),latissima in uarias/diuersasq. sectas diffusa & sparsa est.Nam ex Sclauonibus alii Romanã sequunt̃ ecclesiam,ut Dalmatę Croatini/Carni ac Poloni/Alii gręcoꝝ errores & ineptias/ut Tribali qui & Bulgari dicuntur/Rutheni/& multi ex Lituanis/Alii proprias hæreses inuenere/ut Boemi/Moraui/& Bosnenses/ quoꝝ magna pars manichæoꝝ immitantur insaniã,Instabat tamẽ præfectus nũc præcibus/nũc donis/promissisq. agẽs cũ illis/ubi uero obstinatos eos & uanas omnes adhortationes suas uidit/Assumẽs & ipse conuenientẽ tẽpori animũ/Coactis tã Dibrensibus quibusdã/q̃ primoribus urbis breui cõsultatione (Res nãq; morã nõ patiebatur) leges deditionis sibi ipsi statuere/quas neq; graues sibi/neq; ingratas hosti censuere/ut pręsidio saltus rebus armisq; libera abeũdi facultas daretur/ciuibus siue manẽdi in urbe in pristino statu/siue discedẽdi prout quisq; elegisset/potestas esset/De pręsidio nihil mutatũ est à tyrãno.Oppidanis tamẽ negata urbs ad habitandũ cætera cõcessa.Et designatę stationes in suburbiis,Quare datę mox claues Ottomano/& uacuũ oppidum traditũ/Ciues/quos patrię amor & cura natalis soli tenuit/ędificatis extra muros tectis in assignatis sibi locis mansere/Multi impatientia hostilis iugi relictis omnibus confugere ad Scanderbegum/Proditor ille/& corruptor aquę apud hostes in oppido mãsit,qui cognitas ab exploratoribus regiis/& in castra ductus ingẽti lętitia ad tyrãnũ/publice ab eo uerbis simul/& ingẽtibus donis honoratus est maioribus adhuc/q̃ promissa sibi in eius perfidiæ premiũ fuerant,Data nãq;.L.asproꝝ

milia/Tres uestes insignis artificiiq;/preciiq;/assignatæ deinde tot uillæ/prædiáq;/ ut reditus duũ miliũ aureorum numerum superaret/Sed breuis admodũ earum rerum pdito homini possessio fuit,Nam quũ publico omniũ spectaculo his muneribus/ ac laudibus simul honorifice habitus esset ab Amurathe/& multo fauore uersaret apud barbaros/paucissimis postea diebus nusq̃ uel uisus/uel auditus/ Rumor fuit sublatũ occulte digno supplicio à tyrãno non satis fidente eo uiri ingenio,qui patriæ/sociorum/& domestici sanguinis pdendi/sordida ductus cupiditate tã impia cõsilia iniisset, Præsidiũ Dibrense per medias hostiũ turmas/& tentoria Amurathis liberum/inuiolatúmq; excessit/Licet magna contentione ageret apud patrẽ Mehumetes ferox adolescens qui tũ paterna castra in Epirum belli/& gloriæ cupiditate fertur secutus/ne inani studio fidei seruãdę ita per summã suã ignominiã illesi dimitterentur hostes/ quũ alioqn nullũ haberẽt turcę certius fidei documentũ/nullũ antiquius esset legis Mehumetanę præceptũ/q̃ oĩbus modis sęuire in christianos, & omne in eos exercere supplicii genus/In eos pſertim à qbus tot iacturæ fuisset/ tot calamitates acceptæ/cæse legiones/cæsi duces/ & deformatus magna ex parte exercitus/Plectendos Sfetigradenses ad terrorem cæterorum/& præstandũ reliquis exemplũ/ne in eiuscemodi pertinacia diutius perstarent/nõ esse inquiẽs clari imperatoris officiũ ex hostiũ fortuna mutabilẽ animi habitũ gerere/& pręcibus eorũ illachrymari/trãsigendos ferro omnes/ aut habendos in uinculis/ donec pręciũ pro redimendis afferretur/Ostendit satis ex iis Mehumetes & adolescẽs & priuatus/qualis esset senex/qualis olim imperator futurus/feritatis/& auariciæ suæ sordes iã atrox declarauit ætas. Sed nihil potuere apud senile pectus impia filii cõsilia/quin reprehendens eũ dixisse fertur/Nullã esse inter mortales maiorẽ necessitatem/q̃ fidei seruandę/qua sublata néq; impia possint/néq; aliud quippiam permanere,& in claro quóq; principe/qui magnarum rerum impia spe/animóq; cõplexus sit/alterã omnino esse debere/aut ueram/aut simulatã saltẽ/ut hominũ ingenia eo modo cõcilientur/alliciantúrq;/perfidiam/& feritatem destruere regna,urbes/populos/ac sibi postremo ipsis nõ minus q̃ aliis iniquas esse,deuinciendũ beneficiis/ ac liberalitate mortaliũ genus q fideles sibi eos futuros cupit,crudelitate/ac odio nihil profici apud subiectos/quod si imiti regantur impio,nunq̃ diu sint insolentis domini iugũ laturi,Allici ea clæmentia posse animos multorum / qui quũ acciderit/ tã lene iugum nõ sint recusaturi.Quid pręterea peccasse Sfetigradenses ipsos/uel contra imperii nostri dignitatẽ deliquisset/si patriam/si liberos/uxores/& penates suos tutati sint? Si conditiones tandẽ sibi eas imposuerint/tenuerintq. quas uictor ipse approbasset.Dimissis Dibrensibus/& reliquo hostiũ agmine Amurathes imposito nouo præsidio in oppido.M.CC.Ianizaris/curã omnẽ trãstulit ad reficienda mœnia,& structurã murorum/qua parte quassati tormentorum ictibus corruerant. Scanderbegus interim reuersus iãpridem à perlustratione prouinciæ & admonitus recẽtibus nunciis de urbis euentu/& Dibrensiũ perfidia plenus irarum in castris mœsto silentio se cõtinebat/quũ nõ multo post Perlatus cũ infami militũ agmine apparuit,Tristis ipse/ac squalore obsitus/tristiores oppidani/& manãtibus patriæ

De discessu xpiani pſidii ex oppido ad Castriotũ de clęmentia eius/De pſia & uirtutibus Perlati/de discessu tyrãni ex Epiro relicto in Sfetigrado ualidi pſidio / & de numero cęsorum ex eius exercitu.

desiderio p ora lachrymis, Dibrenses & ipsi tanti erroris cõsciẽita demisso in terrã uultu cæterorũ mœstitiã imitabant̃, Sed ubi ꝓpiores facti sub ducis fuere conspe/ ctum/& uim ingentẽ indignatiõis in truci facie uidere/abiectis humi armis/& suis quisq. cingulis circũdati colla prouoluti ad genua eius/ueniã tanti facinoris flebi/ liter orabãt, Quid faceret mitissimus princeps/nõ facile erat de tanta multitudine suppliciũ sumere/nõ cãm tanti sceleris aliã/ nisi supstitiosam gẽtis credulitatẽ ui/ debat, Confessio erroris ultro à ꝑsentibus ingenti abiectione animorũ fiebat/Mo/ uere itaq; hęc Castriotũ, & mitigata ira cõuersus ad eos haud grauate oĩbus peper cit, & uitam se illis in pręmiũ eorũ/quæ pro mœnibus urbis bene gessissent largiri dixit. Sfetigradẽsibus pro dignitate/& ueteri fortuna cuiusq; noua patrimonia da ta, multis illustres ordines in militia ad solatiũ amissæ patriæ cõcessi. Dibrensibus quóq; quæ petierũt nihil fermé negatũ/Pudore tñ recẽtis infamiæ pauci mansere in castris aspectũ sociorũ declinãtes. Perlati uirtus cõstantiáq; in rei Sfetigradensis administratione/tũ longo sermone Scãderbegi, tũ ꝑsentiũ testimonio militũ satis prẽmii tulisse potuit/q̃uis nõ iniuria fortasse reprehẽdi potius meruerit Perlatus q̃ cõmendari, & amissę culpa urbis nõ in cõsiliũ, sed in laxiorẽ eius indulgentiã uel imprudẽtiã magis reiici posse cõtenderim. Quod tã facile in eo rerũ discrimine ad colloquia hostes, & ueluti in ꝓmiscuã quandã ciuiũ suorũ familiaritatẽ admiserit/ unde consuetudine assidua & facile allici ad ꝑfidiã oppidanus/& ab intento ad id ipsum. Castriotus tñ nõ solũ præclaro uerborũ decore fidẽ/ac facta eius publice cõ probauit, sed dictis etiã nihilo indigniora facta adiecit/onerando uirũ/ licet enixe recusantẽ pecunia/equis/& reliq̃s q̃busq. uarii generis ornamẽtis. Ita Perlatus mul to cũ honore/& amplificatiõe noĩs domũ remissus. Erat ex Emathia uir iste Anti/ stes/quẽ illi Prothosengeli, Nos Abbates uulgo dicimus emendatissimæ uitæ/atq; ingenti morũ mũditia/doctrinæ ꝑterea Excellentia/ac facũdia linguæ cũ grauitas ipsa annorũ reliquas hoĩs uirtutes decorabãt. Expeditis his Scãderbegus ubi intẽ tũ muniẽdo oppido tyrãnũ, & occupatos opibus barbaros cognouit/acceptis q̃nq; equitũ milibus ac lacessendas/ac disturbãdas res hostiũ illico festinauit. Sed nulla inuẽta occasione bñgerẽdę rei, biduo ibi oberrans p saltus/ac montiũ iuga obser/ uabat/si quos pabulatores/uel frumẽtarios regios intercipere posset, Néq; expers penitus predę miles discessit, Nã(ut fit in magno exercitu) multi libere pallantes equi, uiriq;/capti/Amurathes ꝑfectis satis cõmode (ut pro ea breuitate tp̃is)mœ/ nibus urbis, impositóq; pro unius amplius anni necessitate frumẽto, ac reliquis re/ bus uelut obsidionẽ iã iã ꝑsagiret animus deducere ex Epiro exercitũ, & Adriano polim repetere statuit. Multa hic mẽdacia haud satis cõstans fama interserit/dum quisq; archana tyrãni cõsilia cõiectãdo disquirit. Hi hũgaricos/alii gręcos/nõnulli persicos tumultus cãm discessus eius inquiũt fuisse. Multi accepta in Epiro dãna, & uarias belli eius difficultates ammouisse/tũ ex ꝓuincia Ottomanũ affirmant, ut ualidiori/& recentiori postea apparatu rediret ad Croiã oppugnandã/ quũ maio/ ribus ea urbs uiribus indigere uideret̃. Ipse admittere singulas sententias possum. Quod habet unaquæq. similitudinẽ quandã ueri/Hanc tñ ꝓbabiliorẽ crediderim/

utpote quã euentus ipse rerũ satis efficax testis approbauit/uel illud fortasse nõ temere quis dixerit/quod nõ urgẽtibus fatis præstitutũ seni tẽpus aduenerat/Néq; (ut licẽter scribũt poetæ) omnia adhuc stamina impleuerant sorores. Pridie itáq; Klendas sextiles collectis uasis impedimenta omnia cũ equitatus parte pręmisit. Ipse postero die incensis prius p noctem castris sub ortu solis cũ reliquo exercitu ingẽti omniũ lętitia/clamoréq;/ac crepitu instrumẽtorũ edito est subsecutus. In medio turbarũ robore tyrãno locus semper esse consueuit, sicut etiã tunc fuit/ubi albo uectus equo/ac Ianizarorũ cinctus armis nihil tumultus/periculiué incurrere usq̃ poterat/A fronte nánq; præfectus Asię/à tergo nouæ Romę ordinibus summa ratione cõstitutis tutã eius stationẽ pstabant/Triginta hominũ milibus amissis/eóq; pauciore numero q̃ cũ uenit discessisse ex Epiro Amurathem oẽs feré conueniunt. Reliqua quóq; exercitus ornamenta/ac signa militaria magna ex parte amissa/& fœdata. Sed auxit eas iacturas barbaris/ac renouauit priorũ cladiũ formã recenti ignominia Scãderbegus / Nã ubi reductus ĩ castra discessum hostiũ audiuit/totis signis/roboréq; suorũ octo equitũ, tria peditũ milia erãt/uestigia uelut fugiẽtiũ est insecutus, Carpens postremũ semper agmen/ac exhauriẽs incessabili cęde quósq; cessantes/aut aliqua casus cõtingentia relictos/Hostis sæpe cõuersis signis/ac obnixo cultu propulsaturus imperũ insequẽtis stetit. Tum ille nũc simulata fuga resistere cupientes frustrabatur nunc per proximas ualles/uicinósq; colles subductus/ & post subito apparens nunc à fronte nunc à lateribus instabat, modo illorũ terga præmens magnis illos incõmodis afficiebat. Ita res per eam ludificationẽ diutius protracta ut per sex amplius milia passuũ infestis signis molestior semp instaret. Tyrãnus non ulterius eam ignominiã clademq. suorũ perpessus Bassam Romaniæ cũ. XXX. armatorũ milibus retro cõuertere signa iubet ad quietem/& liberã abitionem reliquorũ/ac hostem uel pugna incessere si persistat/uel ad fugam cõpellere mandat. Castriotus ea re animaduersa retracto aliquantulũ suorũ agmine medius inter duas hostiũ acies interciperetur, tantæ multitudini cessit, reductísq; in ualles quasdã / & montiũ anfractus copiis/ubi tutus castris locus & idoneus ad quantũcũq; hostiũ sustinendam multitudinẽ esse apparuit/Stetit aliquãtisper ita instructus/uelut iã iã descensurus in aciem/& collatis signis cũ præfecto regis dimicaturus, fecissetq. id forsitan (quæ erat uiri audacia). Sed tũ fessus tã longis procursationibus miles/tũ impar hostiũ numero ea suorũ paucitas coegit tã temeraria cõsilia abiicere ferocẽ ducẽ. Vnde quasi excusans se conuersus ad milites inqt/id quod prouerbii loco semp fertur usurpasse malo infamẽ dici hunc locũ Scãderbegi fuga/q̃ cruce/Consueuit nánq; à nostris Crucis signo notari locus ubi christianus aliquis pręsertim clari uir nominis cõcidisset/Quippe quũ ait/Aboleri illa aliqua recenti laude possit/Hãc ad id/q irreuocabilis/& funesta sit infamia quóq; & uulgi latratu/& obloquutione nõ cariturã/quũ nihil ex cõsilio/sed ex euentu solo omnia metiantur homines/Barbarus ubi tenentẽ se intra stationes Epirẽsem/& nihil mouentẽ uidit cõuersis paulatim signis/& ipse nõ inuitus relicto hoste præeuntia agmina sociorũ assequi contendit. Idem fecit Castriotus suasu militũ obsecrantium/

ne eam pestem abeuntē ex prouincia peruicatiori incessatione in uisceribus Epiri cōtineret, Quare eodē tēporis tenore Croiā hic/Adrianopolim ille p Macedoniā/ Triballorūq. montes iter faciens rediit/Mœsti ambo propter res maxime uariante fortuna gestas. Mœstior tamē longe tyrānus/quod neq; hostem/ad quē potissimū delēdū uenerat sustulisset/neq; pusillę fortuna urbis se caute ad tot mala/& clades cōpensandas idonea uideret/Mœstitiā tamē nostrorū spes ea multū leuabat/Quod ubi abiisset hostis recuperari à se oppidū posse certa iam fiducia cōceperant.

MARINI BARLETII DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI. LIBER SEXTVS.

Ociū Scanderbegi,& pcurata ab eo post hostium discessū/ Nuptię ei⁹/Prœlia Epirensiū cū Sfetigradēsib⁹/& eorū uictoria. Aduēt⁹ Scāderbegi ad obsidionem Sfetigradi.

ACCATO prouincialiū statu ex hostiliū copiarū discessu/ac sollicitudine singulorū soluta/reseratę urbes/arcésq; undiq;/Pręsidia dimissa ac hoies ad pristina quisq; ministeria traducti/Legiones suas Scāderbegus ita demū militiæ onere p id modicū tempus respirādi causa exoluit/ ut inde ad duos menses oēs ad Sfetigradensem obsidionē/& extorquēda è manibus hostiū sociorū urbē aduolarent/Retenta tñ ex eis copiis duo equitū milia/mille peditū/qui more ad Macedoniæ fines trāsmissi eo in tractu incolentiū fortunas res à pręcursionibus hostiū tutarent.Dū sic tēporaria quiete/ocióq; recētes belli labores pēsaret Castriotus,& Croiæ ad insuetū sibi munus ciuilia negocia in iure dicūdo animū transmisisset/Purpurati eius/& Principes uicini cōsanguineiq; ęgreferentes q sine prole ulla/ liberísq; tā clarus uir oēs ætatis annos trāsigeret (Quadragenarius nāq; tū/& maior forte erat) cōfluētes ad illū qđ sępius etiā antea fecerāt de uxore ducēda/liberisq. legitime pcreādis/cogitationē in animū eius inducere uelut cōtentione quadā conabant/Frustra dicētes impii terminos/frustra rē Epiroticā eousq. ampliatā ab ipso/ni qbus tm̄ decus magnitudinēq. nois/ac gloriā rerū gestarū per oēs ætates cōparasset/de futuro quóq; principe pcuraret/nisi forte uellet mortalē/ & secū perituram rē albanā fore,& cū unius corpore hois totius corpus impii extingui/Audiret tacita suorū uota/audiret sollicitas populorū qrelas/Nā quod ad alios principes/& extraneos successores attineret/Nescire eā gentē alterius iugum pati/ aspernari quósq; dños/nisi quē ex sanguine ipse suo eius uirtutis effigiē/atq; hęredem dedisset/Māsurā eousq. fortunā/māsuros deos secū/dū in ea stirpe Epiroticū resideat imperiū/Quod si caput ex ea gēte nō adsit cupidissimis subditorū animis/ mox expiraturā cū eo Epirotarū rēpublicā ruitura in pceps oia/& uelut disiectum ouile ad pristinas calamitates & sordes Epirotarū nomē rediturū. Scanderbegus q abalienatissimo ab ea re animo alio iāpridem ingētes cogitatus direxerat, & immemor.uelut cęterorū summa quęq. spe/atq; cogitatione cōplexus supra hominē erexerat caput / Fertur primū pluribus uerbis multa auctoritate audientiūq. silentio consilia suorū improbasse/laudasseq. nō uanis rationibus cęlibatū in summis uiris.

Quippe quũ nihil diceret tã graue libero ingenio/q̃ uxoris dñiũ/Non corpori/nõ aio ius suũ esse/ubi ea molestia penates sit ingressa/Imperii amplificationẽ/& rerũ gerẽdarũ magnã partẽ fortunã diminuturã. Deinde/ne tanta publica simul/& priuata suorũ uota spernere uideret/annuisse nil se recusaturũ/ quod ex utilitate omniũ/& rei Epiroticę dignitate censeãt fore/subiturũ qualecũq; iugũ ipsi uoluerint/ pbauerintq́..morã se tamen/& ueniã eius solũmõ tpis petere/Dũ Sfetigradi possessionẽ è manibus hostiũ extorsisset/exoluissetq́. ea cura animũ/pudori nũc maxime sibi fore/si relictis sub hostili iugo sociis/consanguineisq;/ipse nuptiarũ solẽnia celebraret/uel lętũ quippiã ptractaret. Satis cõcessum sibi credẽtes hoies/nihil ultra quęsierũt/sed ingẽtibus gratiis actis uelut magnũ quippiã tulissent/iã inde prouinciã oẽm eo gaudio replerunt. Interea nuncii quottidie à p̃sidio/quod ad hostiũ fines locauerat Epirensis aduolabãt/nunc deuastatos agros barbarorũ/nũc fugatas eorũ custodias afferẽtes/Sfetigradẽsi quóq; pręsidio multa dãna p eosdẽ dies illata pcursationibus assiduis eqtis nr̃i. qui occultantes se inter saltus uicinos urbi/si qui pabulatũ/uel alterius rei causa longius pcessissent/oẽs illico opprimebant/Quare lacessiti sæpius barbari erumpentes ex oppido plęraq; ignobilia certamina fecere/ Nostri nãq; timẽtes iniqtatẽ loci cõgredi sub mœnibus ipsis non satis audebãt. sed simulata fuga ptrahere apto cãpo hostẽ conabant̃. Crescente oppidanis audacia/ die quadã studio insequẽdi radices montis iactu fermé iaculi trecẽti p̃tergressi cõserta furore magis/q̃ cõsilio cũ nr̃is manu. XLIII. occisi. XIIII. uiui capti sunt/reliqui fuga se subduxerunt. Nemóq; excessisset integer/aut intrasset mœnia/ni à stationibus relictis socii ad ppulsandã eã cladẽ p̃sto fuissent/Potuit in eo tumultu animorũq́. cõsternatiõe, & rerũ omniũ cõfusione facile urbs ipsa capi/si magis/uel feruoris nr̃is/uel uiriũ fuisset. Cõpulsis intra mœnia barbaris tantus post hac timor incessit/ut pedẽ amplius extra nõ efferrẽt. Ita uelut obsessi ab ignobili agmine nr̃orũ stabãt. Hęc oia gesta à parte eius p̃sidii, de quo nunc dictũ est/incõsulto tñ & ignaro Scãderbego/quũ nihil eorũ pręcepisset, & ad tutandos tm̃ abinsultationibus hostiũ suos id p̃sidii ibi tenęret. Sed hac re postea nũciata ita id eorũ cõsiliũ, & opera placuit prudẽtissimo alioq duci/ut nihil uel cõtẽptã tacite impii eius maiestatẽ/uel disciplinã militarẽ à suis neglectã doleret, qnimo p̃buit ea res festinationẽ quandã negotio, & impulit acrius hominẽ ad oppugnationẽ urbis/ quũ eo pauore clausos per sũmã fœditatẽ regios audiret. Proinde nihil moratus/priusq̃ edictũ de cogẽdo uetere milite/& nouo cõquirẽdo pposuisset/trecẽtos eqtes/& qngẽtos pedites, qui tũ ad manus sibi (ut aiũt) erãt, Sfetigradũ ad iuuandos sociorũ ausus/& multa cũ iis dona priuatim publicéq; suis misit, approbans summope/quę eousq́. gessissent/ pergerẽt/& in iis quæ caute agi possent/nõ sinerẽt respirare oppidanos/donec ipse maioribus copiis/totóq; apparatu opprimere posset obsessos/tũ ad copias legẽdas cõuersus/ paucis diebus duodeuiginti hominũ milia collegit. VIII. equitũ/peditũ reliqua/oibus iã satis cõparatis/ac p̃missis impedimẽtis, Ipse secutus. X. klẽ. Octobres sub mœnibus urbis copias exposuit/stationẽ sibi/atq; equiti tm̃ longe ab hostibus fixit/q̃tũ sclopis superne impeti nõ posset/iis nãq; potissimũ utebãtur regii,

ꝯ peritiſſimos quóſqꝫ eius artis locauerat ibi tyrãnus/Pedites nõ ꝓcul à muris cõ
ſedere,& ne obnoxii telis oppidanoꝝ forẽt/trabiũ magna ui cõuecta/tabulaꝝq́. ue
lut tegetes ad oẽm iniuriã excludẽdã cõſtruxere.Epirotę ſagittarii fermé oẽs erãt/
Cæteri Italici,ac Germanici generis ſclopis ac ſcorpionibus inſtructi/Non deerãt
Illyrici/licet gladio/q̃ arcu aptiores/q eius delectus fama,& prędę cupiditate pel/
lecti/multi uolũtarii ſe adiunxerant,ſine ulla ſtipẽdii mercede.Cõfluebant ea tẽpe
ſtate in Epiꝝ ex oĩbus gẽtibus indies milites ad ſtipẽdia Scãderbegi ſumẽda,quũ
ſolus ex xp̃ianis ducibus nullo ſatis tp̃e quieſceret,ꝯ ſemꝑ occupatus bello eſſet/
ꝑpetuus turcaꝝ hoſtis/Quare tũ quottidianæ p̃dę dulcedine/ tũ locoꝝ amœnitate
detẽti multi(ut uidi ipſe dũ res nr̃a loco ſtaret) ꝑpetua ſibi domicilia ibi ſtatuere/
Alii plures ditiſſimi captiua gaza/ac pleni fortunaꝝ domos ſuas ſunt reuerſi/Gal/
loꝝ quóqꝫ q̃nquaginta amplius aderãt in eo exercitu.His minores quædã machi/
ne(quũ ad id p̃cipuã operã ſpopõdiſſent) regẽdę ſunt traditę q̃bus uerius defen/
ſoribus q̃ munimẽtis ipſis noceretur.Aliud maius tormẽti genus ad ruinã muroꝝ
aduectũ nõ inuenio/Cõmodior nãqꝫ per ſcallas oppugnatio urbis apparebat.His
hoc mõ conſtitutis/Vnũ p̃cipuũ omniũ reſtabat/quod ad totius exercitus quietẽ/
& cõtinuãdã tutius obſidionẽ attinebat/Vt occluderẽt̃ ſcilicet aditus oẽs hoſti, ne
ſubſidii q̃cq̃ ſperare poſſent obſeſſi,& loca ſingula opplerent̃ armatis/qua maxime
ad ſoluendã obſidionẽ trãſituros dubitabat̃ regios.Accitũ itáqꝫ uetus p̃ſidiũ illud,
& nouũ ẽt ſupplemẽtũ octingẽtoꝝ militũ/Eiſq́. milleni eq̃tes additi ex copiis præ
ſentibus/tũ bipartitũ hoc agmẽ,pars cũ Georgio ſtreſio,pars cũ Tanuſio diuerſis
locis ad cuſtodiã cæteroꝝ,& excludendũ ſubſidiũ oppidanis miſſi,Breui hæc tp̃e
oĩa ꝓcurata/ꝑfectáqꝫ fuere/tũ traduci ad munia quẽqꝫ ſua/& miniſteria oppugna
tionis/ac ueros ordiri furores tũ barbaris duci opportunũ uiſum eſt,Septẽ nãqꝫ
integris diębus ex quo illuc acceſſerãt nr̃i circa caſtra muniẽda/& cõficiũdas mili
tariter ſtatiões/quũ ibi ſe crederẽt hyberna acturos,occupati/nulla ſatis re/uel uer
bo moleſti fuere hoſti.Cõcurſu itáqꝫ facto ad ducẽ poſcebat ex omni parte pugnã
miles.Ille nihil ferro prius q̃ ſi qua alia poſſet uia intentãdũ ratus/diſtulit eouſq́.
deſideria ſuoꝝ/donec oppidanoꝝ ꝑſcrutaret̃ aĩos/q̃uſq́ ea ꝑtinacia in tutãdis mœ
nibus eſſent uſuri/Miſſis igit̃ ꝑ duos ex militibus iiſdẽ deditiõis cõditiõibus,quas
populus Sfetigradẽſis prius ab Ottomano accepat Barbari poſteaq̃ itrepide ſpre
tis eius poſtulatis ſanguine emptã urbẽ/ſanguine uendendã/nõ uerbis dixerũt/Ar
matoꝝ itáqꝫ corpora/& caput ipſe ſuũ pro eius redimendę præcio offerret/ſciturũ
ꝑfecto/an uelut Dibrẽſiũ nuꝑ/fides ſua ex aquę puteo illo pẽderet/Cũ nihil nouũ
uel inexpectatũ audiſſet/ Quippe qui illos ita eſſe rñ́ſuros iã p̃uidiſſet/cõuerſus ad
ferrum/& cupitum iãpridẽ militi opus nõ iã ſuaſoris/ſed ueri hoſtis animũ induit,
Manẽ ꝓ prima luce deductis ſub muris copiis p̃ procurſu uicos illos/ꝯ ſuburbia,
quæ aſſignata fuerãt Sfetigradẽſibus impetit/diſiicit/incẽdit.Inhabitantiũ plures
p̃ aſpectu nr̃oꝝ/ad ueteres ſocios/& cõſanguineos cõfugere. Alii paſſim pallantes
ſub mœnibus à ſupimpoſito p̃ſidio ex muris tutabant̃.Aedificia quóqꝫ/quæ ꝓxi/
miora fuere oppido illęſa manſere/niſi quæ inuenta ſimul incendiũ ex aliis ad alia

Vana peti/
tio i deditio/
nẽ, & oppu/
gnatio urbis
Stetigradi à
Scãderbego

traiectum eodẽ tenore absumpsit/Hic nõ ulterius sequitũ/qn pauci ex barbaris ibi, sed oẽs fermé ueteres ciues/& Epirotę collocati essent,qui &si iam(ut apparebat) hostiũ induissent aĩos/segniores tñ nr̃os faciebat pietas/ex pristino/nõ ex præsenti animoꝝ habitu hoĩes metiẽtes/Moses interea quũ occupatos in tutãdis ab ea pte suburbiis/& extinguendo igne oppidanos uidisset,triũ amplius miliũ lectissimoꝝ militum agmen ad portam maiorẽ traduxerat.Intentusq. operi uineis cõtectos ad claustra perfringenda impellebat armatos/ Regii/ qui satis multi pro ea loci exi/guitate in custodiis erãt,& adesse ubiq; cõmode poterãt/ocius hincinde accurren/tes/simul alii supne ingenti ui teloꝝ auertere ab eo opere hostẽ. Alii intus cõgestis lapidibus/& maioribus trabibus oppositis firmauere portas/Ita cũ paucoꝝ iactu/ra ea transacta est res,nostri nãq; quũ scallas tum casu nõ attulissent/nihil diutius tentarũt in muros,missilibus tm̃ utrinq;/& sagittis exaturata odia/ac certamen fi/nitum/dato á Scãderbego receptui signo/licet Moses iã accensus paulatim furore illo dimicãdi ad scallas/& reliqua instrumẽta oppugnatiõis cõuehẽda hortaret̃ so cios/reuocati tñ sunt oẽs subito interuentu ducis/ & quasi inuiti reducti in castra, Sic accẽsis inuitatisq; eo die utrorũq. animis pusillo pugnæ cõgressu/nulla uel spe/ uel timore direpta pugna/Quod eius diei supfuit Epirẽsis uaria cõsultatiõe distra/xit/quæ potior esset oppugnãdi rõ/& tutior uia eligẽda/enixe disquirẽs/ Fortissi/mus/ac inaccessus fermé urbis situs/ualidissimũ pterea tyrãni psidiũ satis certã pe riculi speciẽ/si temere/& furore quodã ducerent̃ in muros milites ostẽdebat.Effica ci quóq; nup exẽplo Amurathes similis fortunæ subeundę consilia nr̃oꝝ tardabat. Illud p eos dies optimũ factu uisum,ut leuibus prœliis maximo ingenio/fraudéq; alliceretur ad pugnã oppidanus,assuefieretq. spe bene gerẽdæ rei paulatim egredi muros.Ita uel minui tacite robur inclusoꝝ sine multa suoꝝ pnicie/uel ptractis pau latim simulatiõe fugę á custodia portaꝝ barbaris deducto postea magna impres/sione ex improuiso milite in eo tumultu facile capi urbẽ posse cũ fugiẽtibus/& cõ sternatis simul intrãtibus nostris.Per eã noctẽ igit̃ summo studio ordinata omnia/ & Mosi trecentoꝝ iuuenũ cohors ad hostẽ lacessendũ data/Zacharias groppa cũ qngẽtis militibus ab una parte in insidiis destinatus/ Scãderbegus ab alia pari nu mero armatoꝝ/qui oẽs noctis occasione usi q̃maximo fieri potuit silentio subrepẽ tes p montẽ iter anfractus illos/& dumis oblitos saltus iacuere/ ignaris hostiũ ex/cubiis/Nã ignibus aliis extinctis/aliis abscõditis/& occultatis ab auersa pte castro rum fuerãt egressi/electo insidiis loco/unde minime timebat hostis/ Tẽpus quóq; ipsum iuuit aliquãtisp latere cupiẽtes qñ p totã noctem grauidus (ut aiũt) imbre aer crassiori nebularum caligine obducta tellure/& tonitruis assiduis oculos simul auréisq; hominũ perstringẽtibus fallere non difficulter custodes poterãt.Dibrensis & ipse nõ expectata certa luce cũ sociis latronis more circũspectãs omnia/tacitéq; approximans muris/ac in oculis ipsis oberrãs sui copiã oppidanis facere/Non idẽ oĩbus animus/cõsiliũq. in urbe fuit/sed cõtentione cõclamantiũ á pluribus pgre/diendũ in subiectos esse/Néq; p summã ignominiã pterlabi eã occasionẽ patiẽdũ/ Nõnullis é cõtra quiescẽdũ uideri potius/néq; temere qcq̃ agẽdũ.Variatũq. in ea

re est/prout maiores q̃busdã sunt ferociȩ stimuli/& inani credulitate ductis/ac su/perficiẽ tñ,nõ rer̃ medulã introspiciẽtibus salubria quóq; cõsilia sordẽt/& oĩs eo ipso erepta in perpetuũ è manibus fortuna uideat̃/si breuis morulȩ tẽpamẽto ge/rendor̃ rõ cõdiat̃/Eor̃ tñ (ut apparuit) Sentẽtia p̃ualuit/qui quiescendũ esse de cernebãt,Nullus enĩ eor̃ exitus/nulla eruptio sed telis tm̃ supne petiti nr̃i,portas egrediendi facultas nulli cõcessa/Nostri nũc cõglobati/nunc dispersi/intẽto & ipsi arcu in supstãtes hac/illac pcursabãt,ut diutiori incessatione iritarẽt ad eruptionẽ uiros/ubi nihil satis efficax ad id negocii uidit Moses/& magis iam periculi sibi/q̃ spei dilucere,duobus nãq; militibus amissis/septẽ sagittis fixos uix semineces sub/traxerat/Dato signo/relictis muris pari indignatiõe/ignominiáq; paulatim ex ho/stiũ oculis se pripuit.Nihil deinde moratus Scãderbegus/& ipse cũ sociis pudore quodã in apertũ pdiens mœstissimus est secutus/Ita ii nocturnis pluuiis oẽs plene obruti/Ille etiã gemẽti milite in castra reductus ridiculũ spectaculũ/& lætã eã diẽ p̃buere hosti/Sed nõ ptulit diutius hãc ignominiã Castriotus ppenso ad uerã op/pugnationẽ/& apertã fortunã aĩo/Postridie curatis corporibus/ordinibúsq; distin ctis/ac suis cuiq; ministeriis assignatis/quarta diei hora.X.armator̃ milia sub mu ris p̊ impetu deduxit/Cæteri partim ad castror̃ custodiã relicti/partim si latitudi/ne/& uulneribus grauati socii intermittere oppugnationẽ cogerent̃/ut recentibus uiribus p̃sto esse possent/ne interpellaret̃ dimicatio cũ hoste. Moses cũ expedita iuuenũ manu scallis primus aggressus incruẽtus aliquãdiu euadere tentabat/Non uana spe urbis potiũdȩ/Nã Scãderbegus subter cũ magna ui sagittarior̃/& scor/pionariis Italicis auertẽdo à tutela muror̃ regios liberiorẽ aditũ scandentibus fa/ciebat/Ita/ut multi iam scallis supatis mœnibus tm̃ fortiter apprȩhensis hærerent, & pari cupiditate de urbis possessione decertarẽt cũ regiis.Tormẽta quæ diximus ab alia pte ad munimẽtor̃ molitionẽ disposita/néq; ipsa sinebãt quiescere oppida/nos/licet.n.nõ magna ruina eos ictus sequeret̃/Abradebant̃ tñ assidue muri, & in oculis pugnantiũ decrescebãt,rarescebant paulatim,& custodiæ ipsȩ/quũ eodẽ te nore ictuũ/& muror̃ pstringerent̃/& armator̃ corpora cõtererent̃.Sed sȩuior ab ea pte mars/& acrior pfecto pugna,qua Zaccharias cũ totius fermé robore exer citus/& nesciis cedere/ac ruẽtibus in ferrũ germanis securibus/& ferreis uectibus nouiter refecta mœnia demoliebant̃/Hi scutis socior̃,& iunctis cratibus tecti fo/diebãt fundamẽta/Hi lapides demolitos expurgãtes in cuniculi speciẽ reducebãt locũ/Barbari supne nõ usq;adeo phibere poterãt/ut obstinate nõ cõtinuaret̃ opus/ Nã licet plȩriq. ex nostris missilibus de ppugnaculis obruerent̃,nullo periculi re/spectu/nulláq; formidine/semp alii in demortuor̃ locũ succedebãt,& reliquȩ tur/mæ sagittis/sclopisq; intẽtis aucupabant̃ undiq; oculis custodias hostiũ/ita ut sine discrimine obuersari in muris nequirẽt/Distrahebãt itáq; certamen regii/quũ opa nostror̃ pinde riderẽt/Nã ea erat muri latitudo cõfecta à tyrãno,cõgesti præterea intus ab oppidanis lapidũ/ac terræ aggeres/ut tutus satis ex se locus esset/sine ullo armator̃ auxilio.Zaccharias aliquãdiu in incœpto pstitit,sicubi penetrare muros posset/sed ubi frustra exhauriri uires suor̃, & longi temporis opus esse cognouit.

Ad scallas nullo prorsus cõsilio cõuersus agere/& exhortari cœpit in mœnia milites/Barbari nouũ hostis ꝓpositũ intẽti ꝑspectabãt,& adhibita ad idipsum fraude euadere plures ad summa mœnia patiebant̃/Tũ effusa uelut grãdine teloꝝ ui/saxorũq. mole facili impulsu eos cũ scallis ipsis ad ima montis deturbabãt.Breuissimo nãnq; ibi ęqui loci spacio cincta mœnia erãt/Mox reliquũ montis procliuitas ingens amplectebat̃,Idẽ fermẽ reliquoꝝ fuit euentus ab alia parte/qua aggressus scallaꝝ applicatione cũ sociis Moses nõ semel Epirotica signa cruentis mœnibus fixerat/Nã uersi eo aspectu in rabiẽ oppidani/accitóq; recẽti ꝓ̄sidio suoꝝ/quod in subsidiis stabat ꝓ̄ter oẽm ꝑiculi/mortisq. respectũ/disiectis scallis/ac nr̃is ꝑtim occisis/partim dissipatis breui tp̄is momẽto sup̄iores effecti sũt/ita ut afflicti potius, & penẽ capti/Sic christiano uictoriã extorserint/ut repẽte mutata oĩs fortuna mutati Dii manifeste uiderent̃ Scãderbegus acri dolore ꝑculsus ex ea cęde suoꝝ/uulnere ꝓ̄sertim Mosis/quẽ uix telis hostiũ subtractũ curãdũ in tentoria misit,retrocedens aliquãtulũ á muris/& duoꝝ hincinde militũ parmis tectus/alios secũ ad sagittãdũ in hostes furẽter inuitat alios recentes arreptis scallis renouare timorẽ oppidanis iubet hortat̃.Mirabile dictu ferũt quot hostiũ ea die solus trãsfixerit Scãderbegus.Ita nullus fermẽ iactus manũ eius fefellit/Scallę non difficulter mœnibus admotę,sed rarus iã miles subire eã sortẽ periculi audebat/Alius ad aliũ respiciebat/néq;(licet ingenti ꝓmissione muneꝝ allicerent̃ á duce) funesta queq̃ prœmia mouebãt.Ita senescentẽ paulatim utrinq; pugnã nox ignauis ęque/ac fortibus optata diremit.Tacita per eã noctem castra nostroꝝ fuere,utpote quos & hesterna ignominia/& ꝓ̄sens accepta clades ad silentiũ inuitaret.Amissa nãnq; ducẽta prõptissimoꝝ militũ capita/q̄ngẽti amplius uulnerati,sed & hoꝝ.XXX.paucis post diebus ex eis uulneribus periere.Oppidani(licet & illis plures subtracti ea pugna forẽt/ac ingens saucioꝝ numerus gemeret undiq;/tamẽ uelut uictores expulso hoste/ac urbe seruata multis iocis clamoribúsq; eã noctẽ trãsigeret/ac crebris ignibꝰ sup̄ata noctis caligine ꝑ propugnacula discurrẽtes hilarẽ noctẽ duxere,Ottomanus interea Sfetigradi obsidione audita ęgreferẽs/Quod q̃n uix à laboribus respirasset,& dissoluisset exercitũ,ꝓ̄sertim qđ in ipso ingressi hyemis alienissimũ bello gerendo tẽpus instabat/denuo ad noua arma cogeret̃,necessitate tñ quadã/& pudore uictus,ne ꝑ eã ignominiã opprimi urbes suas ab hoste pateret̃/increbrescentibus indies magis magísq; nunciis de Scãderbegi ꝑtinacia,ꝓposito nouo edicto/redintegrare priorẽ apparatũ statuit,& missis ꝑ singula loca purpuratis adiuuare rem festinatione/ si quo poterat intentius procurauit, uulgata prius fama de suo ipsius reditu in Epirũ. Ex cõposito forsan/ut uim maiorẽ adderet negocio,& nostros eo timore ꝑculsos facilius ab urbe oppugnãda auerteret.Vix enĩ simile uero crediderim tyrãnũ ultima ꝓ̄sertim confectũ senectute brumali intẽpie eã ꝓuinciã fuisse subiturũ/ꝓ̄cipue quũ néq; tãti res momẽti esset,ut uel si q̄d durius accideret lęsura imodice dignitatẽ impii uideret̃,uel satis cõmode ꝑ alios nõ possent expediri Castriotus nihil ex illa cęde suoꝝ/& iniq̄tate fortunę mutatus aio,oẽm operã/studiũ omne/ingeniumq. in assidua uexatiõe oppidi cõsumebat.Nunc noctu/nũc

Frequẽs Sfetigradẽsiũ infestatio à Castrioto ꝑꝑ famam reditus Amurathis i Epiꝝ. Cauilosa ĩpetratio induciaꝝ ab oppidãis/ac irrita eoꝝ oppugnatio, ꝑ Scãderbegũ tentata.

interdiu/deducēs sub muris agmina suorꝝ/ & ignibus p sublime inter hostes rotatis consternare aliq̄ tumultu urbē conabat᷑. Nunc raro milite misso legere corpora occisorꝝ/& trahere in castra adhibita fraude iubebat/si quo pacto inuitare ad eruptionē oppidanos posset. His inaniter omnibus tentatis/néq; uel modice rei fructu ullo tā uarias artes/& astus ducis secuto/Finē imponere obsidioni/unice prius pugnæ tēptata fortuna decreuit, quoquomō res caderet/p̄sertim ꝙ p̄teritæ oppugnationis euentū/ tū uulnus ip̄m Mosis/ tū noctis interuētus uelut excusare uidebat᷑, & melioris spem fortunę sollicitis animis/ac singula ex ꝓprio desiderio interpretātibus suggerere. Postridie igit᷑ eius diei orto iā sole sub prǫconis uoce per uniuersa castra præter ipsam urbis direptionē ingentia prœmia uictoribus publice/priuatímq; ꝓposuit/augēs uerbis rem q̄maxime poterat/ Dolensq. insup Epirotici noīs ignominiā/ꝙ tot p̄clari duces/militésq; tantis spectati prœliis ab ignobili seruorū manu senescere tādiu sub fœde amissis mœnibus cogeret᷑. Quousq. tandē id dedecoris passuros/ ut ī sua ꝓuincia inter tot proprias urbes/oppida/populósq; id p̄sidiū tyrāni nudis tm̄ mœnibus clausum/& reliqua spe omni destitutū in oculis diutius habeāt? Quid nō turpiter cōmissuris in alienis locis/& longinqs regionibus/quare eū hostem prę foribus stantē/& in uisceribus ipsis hęrentē tollere nequeāt? His dictis/& suo examini exacerbatis/Partitis dehinc copiis/ac sexcētis circiter militibus ad castrorꝝ custodiā relictis/ urbem ab omni parte/qua accessibilis mons fuit, Corona cinxit/Primū telis utrinq; lacessiti animi/ac inuitati ad sanguinē, Deinde ubi satis eō mō utrinq; uelitatū est/& excāduit ira prōptissimus quisq; arreptis scallis propius aggredi hostē parat/Semel atq; iterꝝ nequicq̄ tentata re ab oppidanis sunt reiecti/néq; admoueri potuere scallę muris/Sed uictus deniq; pertinacia nostrorꝝ barbarus quū uelut famelici leones nō retiū/ nō fraudis alicuius humanę memores ad ouile diripiēdū in ferrū teláq; ruerent, paulatim & tanto furori cessit/& deficientibus uiribus/telísq; ad propugnandū, retractus aliquantulū intra munimēta satis opportunus iniuriæ muros reliq̄t. Epirensis (q̄d nō timor insidiarꝝ pōt) qui pauloante ad cruentissimū martē ferrū uisum/ mortéq. ipsam præoculis oberrantē tanto feruore/rabiéq;/ac nullo respectu p̄iculi tendebāt/Vbi frigescere sensim hostiū ictus/& mœnia paulisp deseri cōspexere, Fraudē uerentes/& ex cōposito latitare grādi aliqua molitione insidiarꝝ credētes, segnius ad oīa discurrūt/ & undiq; solliciti circūspectantes iā iā obrui certo pauore expectabāt, Ita barbaris respirādi copia, & quæ in rē erāt/procurādi satis tēporis fuit/Accurrentésq; ex omni parte socii/multa ui telorꝝ cōuecta restituere eis simul cū animis fortunā sūt uisi/Multi in eo cōcursu hincinde cecidere/plures tn̄ ex nostris, & lōge plures etiā cecidissent//ni propere Zaccharias ab alia oppidi parte nō procul admotis scallis interrupta ea uictoria/hostiū plurimos auocasset/Castriotus cū agmine suorꝝ modo propius ipse terrebat oppidanos/modo opera militū & munia cuiusq; obeūdo agebat, nūc prece/nunc increpatiōe in muros homines sagittariorꝝ turmæ/ quæ in coronę modū circū mœnia locatę fuerāt/nunq̄ assignatū semel locū relinquebant, sed errātes in muris custodias certis iactibus uulnerabāt. Inualescēte semp prœlio/

& incrudescente marte, Oppidani ubi rarescere suoꝝ multitudinẽ uel numerum, & ptinaciã nostroꝝ plusq̃ hominũ cõspexere, timẽtes eius diei fortunã/& ptrahere rẽ cupiẽtes/Excogitata mox fraude sublatis ex munimẽtis signis tyrãni / clamare à mœnibus sunt auditi/tantillũ cessationẽ ab armis petẽtes/donec alloqui Scãder begũ licuisset, Nihil negatũ a nostris iussu ducis/sed extẽplo omni belli furore inhibito dicẽdi copia facta barbaris, Tũ senior qdã ex eis/Gratias agẽs primũ impa tori, militibusq́./ Quod tã liberaliter hostibus in deponẽdis ex uolũtate eoꝝ armis essent obsecuti, illud tũc se tm̃ ex socioꝝ cõsensu eius diei cessationẽ exposcere dixit à pugna, ut ad quã iã sine uariatiõe oium inclinauerãt animi/De deditiõis formula sententiã cõsultãdi id saltẽ sibi tpis esset, Ituros postea crastina luce ad eũ in castra nuncios cũ cõditionibus qbusdã, quas sibi ipsi imposuissent, si ratas esset habiturus maximã se rẽ/néq; tñ inexpectatã à tanta clemẽtia laturos, ꝙ si ingratę illi forẽt nõ recusare qcqd ipse statuisset, néq; iudicio se eius subtrahere, sperarẽq; oĩa cũ ipso ex utrorumq́. cõmodo acturos, Haud ita facilis iis postulatis hostiũ ꝑ Epirẽsis fuit/sed (ut ipso postea patuit expimẽto) fraudulẽter p eiuscemodi ludificationes differre eius diei fortunã illos ratus ad aliqd, quod ex re sua esset ꝓcurãdũ uel expectandũ auxiliũ à tyrãno, Exponere tũc quæ uellent/ocyus iussit/aut eodẽ tenore belli se iure esse acturũ, Imptinentia esse inquiẽs tã longa cõsilia p̃senti necessitati/Victus tñ longis hostiũ blãdiciis/tũ adhortationibus suoꝝ. haud grauate cessit, p̃sertim/ꝙ nullã satis certã spem potiũdę p uim urbis eripi ea dilatiõe è manibus sibi uidebat, Retroacta igiť undiq; signa, & instrumẽta oppugnatiõis/ac reductę in castra copiæ, totũq́. id diei cũ nocte sequẽti profundo silentio trãsactum, Postridie mane quattuor ex barbaris notæ fraudis uiri ad id muneris electi / missi ad tentoria cũ exqsitissimis donis cõcesserũt, Cõditiones eius generis ꝓponi iussę quas uictus quisq;/ne dũ uictor spreuisset, & cõposito oĩa fieri, ut ita ptraheretť tempus/dũ his abiectis/aliæ deinceps/aliæq́. insinuarentur, & res in longũ deduceretť, Hæc aũt fuere petita, uidelicet, ut prioribus ciuibus receptis ĩ urbe/iura ciuitatis/ ędificia/agriq; ęquo iure inter se/& illos diuiderenť, Atq́. ita data simul & retenta urbe, auspicia eius exploso penitus Ottomano noĩe secuturos in fidẽq; ppetua mãsuros fore/Prętera Pręfecti noĩe. X. milia asproꝝ petita/Risu solo respõsum à nostris, & ad arma subito ingẽti undiq; indignatiõe cõclamatũ, atq́. ita p summã cõtumeliã cũ fallacibus donis fallax legatio dimissa, Non cessauere ideo Babari/qn eosdẽ extẽplo supplices mitterent, uoluntatẽ ducis sciscitaturos, & ad eius arbitriũ oĩa relaturos/Tanta cõmutatio aĩoꝝ, & hostilis fidei suspecta/ liberalitas/q̃q̃ illius animũ ad nihil temere credẽdũ ꝓpensiorẽ facerẽt/Nõ cõtẽnenda tñ omnino illoꝝ dicta uisa sunt Castrioto/proinde cõuersus ad homines/De pristinis cõditionibus, quas antea integris rebus eoꝝ/illęsóq; exercitu suo ꝓposuisset obsessis nihil se imutare dixit/Minime graues sibi uideri debere, quas Sfetigradensibus ipsi tã ęquas censuissent/Satis hoc illis cõcessum existimare, quod si approbent/placere/ut sine ulteriori clade urbs restituať/ Sin eiusmodi ambagibus tẽpus protrahere uellent, & in ptinacia ꝑsistere expectarẽt q̃primũ oẽm belli sæuitiã/illud fixũ/destinatũq́.

ſingulis eſſe/ut obſidioni finẽ res nulla ꝓterq̃ mors omniũ ſit impoſitura/Dũ eunt/ ac redeũt/ſimulant/diſſimulãtq. barbari. Triduũ in eis cõſultationibus eſt cõſumptũ/Cœpitq; tandẽ dilucere q̃d erat/quare hinc detectę oppidanoꝝ fraudes/& cognita ſatis mẽdacia/inde aduolantes iã de motu hoſtiũ,& Amurathis aductu nuncii creduli eouſq. ducis animũ ingenti moleſtia replerũt/Deſerere oppugnationẽ/ recẽs cõtumelia/cõtinuare nouus pauor iniectus à tergo/& maioꝝ omniũ reꝝ momenta nõ ſinebãt/Cõmoratus eſt tñ paucis diebus/donec certiora indicia apparatus nunciati elucẽſcerẽt/Sed uelut ꝓhibentibus fatis tanta aquaꝝ uis è cœlo delapſa/ꝑ totos eos dies/ut nõ ſolũ progrediendi ad mœnia/ſed ne pedẽ q̃dẽ mouẽdi è caſtris facultas militi ſit conceſſa/Ceſſantibus pluuiis Epirenſis decreto die ſubſequenti oppugnationi urbis/expedire oia/& apparare maximo cõſilio iubet/Ipſeq. per eã noctẽ inſomnis/nunc publicę q̃dã/& priuatim pagẽdo munia nunc uerbis nihilo ſegnioribus hoĩes animãdo diſcurrebat identidẽ clamitãs/uel tota Epiro cedendũ hoſti/uel niſi capta urbe in caſtra nõ redeundũ/deformatũ uideri imperiũ/ minus tuta oia/ſi hoſtis ibi diutius alaṫ,Et (ut minima eſſet eius dedecoris/periculiq; rõ) quouſq. tandẽ recentes cõtumelias,& deriſiones hoſtiũ paſſuros? Ita paulatim ꝑ eas cõſultationes/ꝓcurationẽſq; cõſumpta nocte dies inſtabat/Priuſq̃ igiṫ certa patuiſſet lux tractis undiq; copiis Albanus ſub mœnibus conuolauit/difficilius irrepſit miles / & infirmiora ubiq; ueſtigia uiroꝝ ꝑꝑ humefactã tot imbribus tellurẽ/inſtrumẽta/ſcallęq. dentibus (ut aiũt) tractę,Sed iritati iãpridẽ uiri/pleni iraꝝ/ac furoris/nẽq; difficultatẽ/nẽq; laborẽ ſentire poterant/Oppidani haud tale quippiã timẽtes/rariores primũ circa munimenta/& negligẽtiores ad oia inuenti/ Cęteꝝ ſummo ſtudio oibus ſtatim cõparatis/& crebri accurrentes cuſtodiis auctis ad propellẽdũ hoſtẽ ſatis uiriũ habuere/Minor inde noſtroꝝ ferocia uiſa/ & inſpectũ propius ferrũ/uultuſq. hoſtiũ agere cõſilio quędã/non oia animo/ & furore ſuadebãt. Circũſpectantes itãq; ſollicitì ſupſtantiũ ictus altera manu hẽre/nõ inania famę mẽdacia ſecutũ/Ita rumor alius ex alio ſumptis uiribus uix dum cœptũ hoſtilẽ apparatũ oculis fermę ipſis hominũ ſubiecerat,& tyrãnũ adhuc Adrianopoli morantẽ apud credulos tanto timore aĩos trãſuexerat quaſi in Epiꝝ/inuictiſſimo aĩo hæc duci audita/ Parere tñ neceſſitati coactus/confuſis oibus/interruptiſq. receptui cecinit. Tertia inſtabat diei hora/quũ pranſis militibus tollere tentoria/& uaſa colligere iuſſit/Valla/cęterãq; munimenta caſtroꝝ diſiecta atq; igne immiſſo ſuccenſa/non abſtinuiſſent uulgi odia ab arboribus/cæteriſq; fructiferis in campis deuaſtãdis,ni Scãderbegus inſanã ſęuitiã cohibuiſſet/ inquiẽs nõ defuturũ forſan olim tempus/quũ melioribus diis recupari urbs poſſet,& ad priſtinũ ſtatũ redigi res/Itãq; nullo quaſi hoſtili ſigno relicto ſilenti maxime agmine ꝓfectus recto itinere Croiã petiit/Fama eſt,Caſtriotũ q̃ngẽtos ãplius milites ſub Sfetigrado amiſiſſe/& hæc propior uero mihi ſnia uideṫ/ Nã nõ deſunt,qui uix.L.X.hominũ iactura abſceſſiſſe ab ea obſidione aſſerãt/Quod abeſt multũ à rõne/ni magis penetrabilia hoſtiũ/q̃ noſtroꝝ corpora dixerimus (ut delirãt poetę) Quũ prio.. oppugnatiõe nuꝑ tot turcaꝝ milia cęſa oẽs fateanṫ. Septimo klẽ. nouẽbres/Is die.. erat/

quũ obſidiõe omiſſa Croiã reuectus exercitus eſt/Ibi nõ momẽto fermẽ tpis quieti dato/duces/ordineſq.(ut operęprętiũ erat) & poſcere nunciatę res uidebant/partiti/Croiáq; inutili omni ætate/ſexúq; expurgata/duo paulominus hominũ milia p̃ſidio eius impoſita Epirotæ/Itali/Germani/Illyrii/Galliq; pmixtim/Cõcordibus tamẽ ſupra/q̃ dici poſſit/iuncti animis/ut euẽtus poſtea ipſe/& ingẽs ſeruatę urbis triũphus oſtendit/Vranaconti (ut cõſueuerat) ſumma rer omniũ in ciuitate/atq; impii ius miro omniũ cõſenſu datũ/Vix alter ex uniuerſo exercitu/uel ad id muneris aptior/uel animis militũ acceptior eligi poterat/Ita quũ maximi inter pericula cõſilii erat/cũ parere/atq; impare iuxta paratus/laudéq. potius cõferre in mediũ ſolitus/q̃ ex cõmuni ad ſe trahere / Generis p̃terea nobilitas ipſa/tũ res p oẽm ætatẽ geſtę/ac grauitas oris/annorũq./magis honorabilẽ uulgo faciebãt/Qui ſi qd laboris/uigiliarumq. impendi poſſet/certantẽ ſe amiſſurũ promiſit,ut tanto totius exercitus cõſenſu opinionẽ de ſe cõceptã cõſtantẽ efficiat/Steluſio/Petręalbę/atq; cæteris locis opportunis/alia deinceps p̃ſidia/ducéſq; miſſi/& undiq; ingẽs oppida nor multitudo ad frumẽtandũ/& annonã cõuehẽdã deſtinata/Sed qa pp aſſidua belli incõmoda/& occupatiões armor neglecta uelut eo ãno cultura agror fuerat à Scãderbeganis/Vix triũ menſiũ alimẽta colligi inde potuere/Aduectũ tñ occulte ferũt à colonis/& mercatoribus Venetis,Nã ictũ fœdus p eos ãnos à p̃ribus cũ Ottomano fuerat.Ego uero adiutũ ſemper pecunia Scãderbegũ ipſa uolũtate ſenatus cõpio.Et ipm fermẽ quoaduixit/Venetis auſpiciis militaſſe/gloriáq. bellor/& triũphos oẽs ad eã rẽpubl. retuliſſe, Néq; imerito me eqdẽ qñ & ciuitate ab eis donatũ,& impii faſtibus i ea ꝓuincia decoratũ ſatis recẽtibus monumẽtis cõſtet/ut quarto enarrauimus libro/Quãobrẽ hoc loco/in quã prius ipſe admirationẽ incidi/plurimos fore dubito caſuros unde hęcVenetis pax cũ Ottomano Scãderbego excluſo/quũ ſocialia prius ſibi fœdera/& tot amicitiæ iura cũ eo forẽt. Sed qs tã prudẽtiſſimor principũ cõſilia nõ auſerit intrepide cõiectare/Nihil cupide/nihil perperã ab eis fieri potuit.Simulabãt/diſſimulabãtq. neceſſitati parẽtes/& quũ reliq nois xp̃iani/tũ græcię p̃cipuę ſeruãdę ſtudio,quã ita in ſe ipſam ruere cernebant,ut ſuſtentari iã nulla ui humana/nullis armis poſſet/id effeciſſe uident,Vnũ illud(quod ad rẽ attinet) affirmare ipſe audacter ſingulis poſſum/Caſtriotũ nũq̃ uel de fide Veneta cõqueſtũ/uel impii eor penituiſſe.Cõportato hicindę frumẽto/Croię horrea oĩa/ac publica armaria cõpleta facta cõputatione/ut integri anni alimẽta ſatis cõmode parata eſſent militi,Tormenta iuxta/ac oĩs generis tela aucta/ampliatáq;/cuſtodiar maior pars ſcloppis/ſcorpionibuſq. inſtructa.Machinar cura à Gallis nõ trãſlata/his ſemp tã pacis/q̃ belli tpe qnq; aurei mẽſtrua ſtipẽdia ſingulis à Scãderbego ſtatuta/Croienſiũ rebus firmatis/reliquũ quod ſupfuerat cõmeatũ exportari p cętera oppida/& partiri iuſſit/Ipſe priuſq̃ ad noui militis cõquiſitionẽ,quẽ de more ſecũ ad laceſſenda interdũ hoſtiũ caſtra hẽret/ſe conuertiſſet/cũ Moſe/& paucis eqtibus ad copias iãpridẽ ꝓuinciæ præſidio relictas ire prexit cã inuiſendi cũcta/& decernendi ſpectatores ad rimãda cõſilia Ottomani/& Examuſim ſingula diſquirẽda/non frigus/nõ glacies/nõ operta niue tellus ſolertiſſimi

ducis ardorē tardabat/ Non magnitudo expensoꝶ terrebat/ nō itineꝶ labores/ dū
lętior semp munia obiret/subiretq. oīa/modo hanc/modo illā urbē inuisens/modo
pastorali amictus sagulo sub mœnibus Sfetigradi pagrās/ & ueteris stratagema/
tis nō īmemor locato in insidiis milite/obseruans/si ui extorquere, aut dolo surripe
Ottomano urbē(ut olim fecerat) posset/quare uix respirare unq̄ oppidāi poterāt/
sed uelut obsessi pedē extra mœnia nō mouētes/de assuetis diurnis,nocturnisq. cu
stodiis nihil intermittebat/Interim reuersi exploratores supsessum ī delectu hn̄do
nūciarūt/dilatāq. irā armoꝶ á tyrāno/ac bellū Epiroticū omne in uernū tēpus reie
ctū, Vt primū.n.audiuit Amurathes Sfetigradi obsidionē solutā,nō inuitus p eos
dies tanto nup ardore cœptū apparatū,paulisp remisit, Edicto mutato/ac publica
iussione nouo interposito decreto,ut Idibus martiis oēs ordines/ducésq; ad id desi
gnati Adrianopolim cōuenirēt/Occultare ꝓfectionē suā in Epiꝶ/& Croię obsidio
nē subticere maiorē ī modū cupiebat, Sed adeo ueris indiciis patebat res/ut singli
eo bello Scāderbegū sibi hostē certissimis anīs destinassent. Respirauere aliq̄tulū,
& cogitationes nr̄oꝶ tyrāni ꝓposito audito p̄sidiūq. ibi mox dimidiatū/ac uix duo
hominū milia relicta ad regiōis limites,q cōstructis militariter statiōibus hyemalē
intēperiē ut poterāt exclusere, cęteri domos remissi, Scāderbegus Croiā cū Mose/
& q̄busdā suoꝶ reuersus aliquot dies ibi māsit/ donec munimēta q̄dā urbi augeri,
& firmari muros tyrānā uersus longa peresos uetustate ꝓcurasset, Tū impatientissi
mus(ut semp erat)ocii, nunc ad regulos uicinos/& principes cōsanguineos/nunc
ad p̄sides Venetoꝶ gregali habitu cū decē ad summū equitibus cōuolās/iminentis
molē belli admonēdo simul, & animādo hoīes singuloꝶ animis inculcabat, sed ma
iorē fermē ptē eius hyemis sub pellibus cū p̄sidio illo ī Macedonię uestibulis trā/
segit, Sfetigradēses uix pro portis errātes uisi/Sollicitos nāq; supraq̄ dici possit fa
ciebat/& augebat timorē uiris ipsa hostiliū castroꝶ ꝓpīqtas/Qūū pauloplus.cxx.
stadiis nr̄oꝶ statiua inde abessent. Exactis ita hyemis incōmodis inquietiora lōge
oīa/& publicos simul/ac priuatos labores/malaq. exoriēs uer aduexit/ Nō nox/nō
dies ullus sine nūciis/litterísq; Castrioto pręteriit/Hinc trāsfugę indies cōfluentes/
inde nō obliti ueteris necessitudinis/barbari q̄dā nō obscuris indiciis cōsilia tyrāni
insinuātes duci, & solertiā eius ī oībus agēdis magis acuebāt, & cęteris pro cuiusq.
ingenio tū pauorē/tū ardorē excitabāt/Sed q̄a urbibus iāpridē affatim ꝓuisum/
néq; reuocatū q̄cq̄ fuerat, modica restabat cæteroꝶ cura solū ut sp̄es aliqua exerci
tus cōficeret ad urgēdos/qūū res ferret/nūc mōtanis/nūc cāpestribus locis hostes,
& disturbādā, ut totiens fœliciter Sfetigradensi obsidiōe fuerat tentatū croiensem
olim oppugnationē/Moses tūc tantū ex primoribus/Tanusius/& Stresius aderāt
Scāderbego/Nā cęteri aliis necessitatibus addicti/ diuisíq. p oppida fuerant. Hos
celeriter hincinde ad militū cōquisitionē dimisit/sed q̄a exhausta uelut robore ui/
roꝶ ꝓuincia erat, & oīs fermē flos iuuētutis p ciuitates/ & alia loca trāmissus/plu
rimi dies in eo apparatu abiere/Hinc ferunt Scāderbegū (ut maioribus ubiq; p̄si
diis firmaret ꝓuinciā) plures eo bello subditos Venetoꝶ/& ex ꝓxima dalmatia alí
quos stipendiis suis conductos habuisse/Noui & ipse multos ciues meos/qui uariis

Amurathes audita solu/tiōe obsidio/nis Sfetigra di, Et Scan/derbegi di/scessu/aduen tū suū ī Epi/rum differt.

tēporibus illius auſpiciis meruerũt,& uel eo ſolo noīe ingētia famę decora ad poſteros tulere/Ottomanus interea cōgregara ad præſtiturũ tēpus maiori pte copiaꝝ (nã & multa adhuc milia deerãt ad cõficiũdã ueteris exercitus formã) put quoſq. uel longinquitas locoꝝ/uel uiaꝝ incōmoda tardauerãt/dũ integer apparatus cōpleretur/in cęteris/quæ ad rē tantã neceſſaria uidebant/ pcurãdis/id tpis impendit in cōmeatu pſertim cōuehendo,licet maior pars militũ priuatim multoꝝ dieꝝ cibaria ferre iuſſi/quũ ſatis crederetur hoſtē ad id/ꝙ nihil triticeę meſſis in cãpis eſſet relicturus/pabulũ quóq;/ac herbã ipſam attriturũ corrupturũq./ q̃primũ eoꝝ aduentũ cognouiſſet/Inſtrumēta ad oppugnationē penē infinita uarii generis pręparata,inter hęc multa ruſtica ferramēta uectiũq. ferreoꝝ ingēs numerus/ſimul & laminæ q̃ lã ferreę incuruę ad cuniculos (ut poſtea patuit) excauãdos/Nã inſidiari eo rõnis modo ſatis cōmode poſſe inexpugnabili alioqn urbi/perſuaſum fuerat tyrãno/Machinę quóq; minores,quæ uehi iumētis potuere/multę cōparatę/ad tormēta maiora cōflanda rude ęs ſumptũ,Omnibus ſatis cōparatis/& copiis iã certo numero pfectis/CLX.pugnatoꝝ milia fuiſſe oēs cōueniunt/pter inſtitores/operarios/ac oīs generis artifices/fabróſq;/Qui tũ publico regis ſtipēdio/tũ priuatim lucri cupiditate ea caſtra ſecuti dicunt/quũ longiorē Croiæ obſidionē fore,& morã in Epiro oēs crederēt futurã ptenſiorē,Nã qm̃ de urbis munimētis inexpugnabilíq; illius ſitu uulgo plura iactabant.Statuerat Amurathes niſi capta ea Adrianopolim nō reuerſurũ.Nonę apriles erant,quũ paratis cunctis ad pfectionē/Anteſignani pcurſores non minus uſitato/ſed nō ſic latino uocabulo dicimus.Cũ Sebalia Zeurenеſio perito militiæ uiro in Macedoniã miſſi/qua tēpeſtate Caſtriotus cōfecto ex animi ſnia milite/ac cuſtodiis p ſaltus oēs/atq. iuga montiũ diſpoſitis/reuocato inſup pſidio à finibus hoſtiũ/ſimúlq; unitis ordinibus,Octona aũt ſolũmodo hominũ milia fuiſſe cōpio.Duo peditũ/reliqua equitũ/nunc hac/nũc illac pcurãs/pariter & pluſtrãs oīa oberrabat/Maiorē armatoꝝ numeꝝ ea obſidiōe Caſtriotũ nō habuiſſe ſinguli atteſtant/uel pp penuriã militis (ut nup dictũ eſt) quũ diſpenſari tot locis pſidia oportuerit,uel forte (ut mea fert opinio) ludificãdi paulatim hoſtis melior rō uiſa,ac ſeruãdaꝝ uiriũ ad alias neceſſitates/& uarios euētus fortunę/quũ in uiſceribus ipſis,& umbilico prouinciæ gereret bellum,cōtentióq; de totius impii,& omni reꝝ ſumma agi uideret,Triduo tamē anteq̃ irrupiſſent in puinciã barbari Epirēſis perequitãs agros,& cãpos oēs qcqd ſat alicubi fuit,imiſſo partim milite cōtriuit,partim ferro/igníq; corrupit/ Deinde crebris nunciis de ppinqtate hoſtis admonitus cũ oībus copiis cãpeſtribus locis relictis, in mōtē Tumeniſto nomen eſt,quattuor milibus paſſuũ pcul à Croia ſe recepit,capturus ex tpis,& reꝝ rōne cōſilium/Equitatus itáq; tyrãni nullo inuēto obſtaculo ingreſſus prouinciã in agrũ Croienſem nullo negocio integer illatus eſt,Ibíq; ſingulis circũ urbē diligenter inſpectis,qua tutius caſtrametari poſſet, & cōmodior eſſet futura oppugnatio muroꝝ in tyrãnã ipſe copiis expoſitis tentoria fixit. Planicies eſt ſatis ampla/aſpectúq; pulcherrima,Ad meſſem tamē q̃ ad reliquã frugem aptior/interiacens inter ipſam urbē Croiæ,& oppidũ parthinoꝝ,Cęteꝝ hoc in loco plura ſanē me admo/

Att.apparatũ & aduētũ Ottomani ĩ Epirũ/numerum copiaꝝ/& militũ eiꝰ. Prouiſionē Epirēſis in regnum ſuũ in aduentũ tyranni.

Locꝰ quo primũ Barbari in Epirũ caſtra poſuerũt/& nomē pfecti/q primus Croiam obſidiōe cinxit. Deſcriptō tyrãnę/& oppidi Parthinorum,qđ nũc Pręſã uulgo appellant.

nere uidētur/ut aliq̄d de eius oppidi primordiis/ueteriq́ fortuna in mediū afferā/ Illud uero p̄cipue/quod & scriptoꝝ monumētis celebratū nō ignotū latitat posteritati, Ante eni ciuilia Cęsaris & Pompei bella fuisse satis honesto numero in ꝓuincia id oppidū/licet aīaduertere & ruina adhuc ipsa/ac singulaꝝ reꝝ uestigia prisci status decorē/ac ueterē nobilitatē loci nō obscure rep̄ntare ualēt/Expugnatū nāq;/ & dirutū à Cęsare ferūt/quū Pōpeiū atq̄. Senatū Romanū in urbe Dyrrhachina obsedisset/Iacuit aūt semp ī ea ruina/néq́ restituti ulla deinde ętate aliq̄ dilucerēt indicia, nisi quæ priuata incolentiū studia ad uarias necessitates succedētibus animis renouarūt/Nomē aliud loco néq́ inditū/néq́ usurpatū cōperio/ęque nec ullū certū cōditorē affert in mediū uetustas/sed nō temere ad eosdē & cōdendi originē trāstulerimus/id quod tū nomen ip̄m suadet/tū attestant̄ antiqui/dū nō inter ignobiles populos Epiri/Parthinoꝝ gētē cernimus anuumerati/Pręsam nūc incole mutato uocabulo appellant/tā intus reliquię ipse muroꝝ/q̄ extra suburbia/& loci oēs in numero habitatoꝝ/tenent̄, Ita amœnitate p̄cipua/& reꝝ oium cōmodis gaudet locus/Bellicosissima ea gēs hodie inter cęteros Epirotici generis populos cōputat̄/ Tamē tūc pp famā hostilis aduētus ætas omnis cū suppellectili in tutiora oppida trāslata/nudáq́ fermé tellus relicta, Locato cōmode milite Sebalias/ac oibus maximo cōsilio ad q̄tācūq̄. uim hostis cōtēnendā ordinatis/obseruabat tm̄ oppidanos intercluso aditu portaꝝ/ne q̄d p̄sidii/cōmeatusué afferretur in urbē/In cæteris uix aliq̄d signū hostiū apparebat, Hoc aūt iccirco (ut arbitror) qm̄ néq́ lacessendi ad pugnā inclusos/uel admouēdi mœnibus agmina suoꝝ illi sanū cōsiliū uisum, quū p̄ter hastas/gladiósq́ nullū reliquū armoꝝ genus aptū ad oppugnationē secū attulissent/neq̄. deuastādi agri, & ꝓcursandi prouinciā edoctū satis alioꝝ tū ueteribus/ tū nouis casibus ulla animū libido incessit/Quū & tyrānus p̄sertim eadē ipsa ꝓficiscenti iussisset/ꝓhibuissetq̄., ne sūma urgeret necessitas ullā usq̄ copiā dimicādi dari hosti/haud absimilis q̄dem rō nr̄oꝝ quóq́ animos auertit à pugna, & differre omnia auspicia belli in aduentū ip̄m regis coegit/ Nā quū Scāderbegus cū parte militū ad explorāda cōsilia barbari, & cōtēplanda statiua ꝓrexisset (Vt) si occisio alicūde daret̄ impetū in ea faceret/uidēs tū copiaꝝ magnitudinē (q̄draginta nāq; milia ut anno priore uenerāt) Tū mirā ducis prudētiā in castris situādis, reliquisq̄. agēdis re nulla penitus tentata, quū ēt aduētū ip̄m tyrāni formidaret à tergo/quo maximo potuit silētio in statiōes se recepit suas/Moraturus ibi/donec Amurathes ipse oēm explicauisset apparatū:& cōsedisset sub muris/tū dispersa late tentoria, & inordinatā (ut fit) multitudinē cōmodius impeti possē/& quottidiana irruptiōe hostes lacesciri, p̄sertim quū oppugnatiōe urbis incæpta totius fermé robur exercitus diuersis ministeriis occupatū magis opportuna iniuriæ ꝓpria munimēta reliquisset/Inter eas deliberatiōes/ & salubria nr̄oꝝ cōsilia aduentare iā indies regiæ copiæ cœperūt/& oppleri circūquaq̄. armatis oīa/Tyrānus cū nobilissimis q̄busq̄. & robore uiroꝝ p̄missas copias in exitu ipso Aprilis est consecutus/Inter p̄cursoꝝ/ & Ottomani aduētū .XX. paulominus dies intercessere/Sed nō debet id quēpiā mouere, Nam tū pp uaria exercitus onera/ & impedimēta militaria/tū ob ipsam

Att. Aduētū Ottomāi pricipis ī Epiꝝ/ & situationē castroꝝ eius/ Magnanimitatē Epirotarum.

principis iã ſeneſcentis cõmoditatẽ/uix quina milia ſingulis diebus fuere cõfecta/ Expoſitis ordinibus barbari/ac in coronę modũ circũdata urbe locũ oẽm/cãpóſq; muris ſubiacentes tentoriis operuerunt/Multi qnquaginta ſtadiis amplius pcul à mœnibus cõſedere/dum tanta multitudo locari aliter non poſſet. Potuit id ſpectaculũ fortiſſimi cuiúſq; uel imperatoris/uel militis animũ mouere/& nõ irrationabilis me equidẽ formido proprii piculi contẽplatione oblata patrię, penatũ deoꝵ/ fidei/& honeſti totius rationẽ à cuiuſuis pectore externa re potuiſſet/Erecto tamẽ ſupra hominẽ ſpiritu oppidanus nihil tã formidoloſa ſpectaculi pompa de ueteri cogitationis mutatus/uel maior etiã inde ptinaciæ fideiq; cõſtantiã ad conceptum iãpridẽ decus,& libertatẽ tuendã ſuſcepit, metiens gloriæ ſuę magnitudinẽ/& futuri ſpeciẽ triũphi ex ipſa periculi uaſtitate cõpenſans/Quare ingẽti lętitia,& cõtentione quadã effuſi p mœnia milites alter alterius in peragẽdis omnibus/ & apparãdis ad pugnã nõ ita ſedulã operã carpebãt per noctemq. ignibus accenſis clamoribus/cantúq; uario cõtemptũ hoſtis oſtentabant/Cæterę quóq; Epiri urbes/ac puincię oppida multũ de ſolito timore abiecerãt, neq. uel auditus/uel uiſus Ottomanus tantũ (ut olim apud Albanos uel nominis/uel uitiũ afferre uiſus eſt/ quũ aſſueuiſſent iã malis hoĩes/& cõtẽptores piculoꝵ aſſiduitas ipſa feciſſet piclitandi. Quatriduũ in aptãdis & mutãdis hincinde ſtatiuis hoſtis cõſumpſit, His ordinatis cõcurſus ad ptoriũ tyrãni factus poſcentiũ copiã pugnãdi/ Nihil cõceſſum per eã diẽ, retentiq; intra munimẽta ſunt/ſęueriſſimo decreto, Nã & Scãderbegi inſuetũ ociũ augebat pter modũ curã ſenis, ne magnũ quippiã interea ſolitus artifex co/ queret, Mane quod ſecutũ eſt duo nũcii ad Vranacontẽ cũ iis mãdatis miſſi/ut ſi tradere urbem ſibi uellet/libera illi eſſet cũ pſidio & rebus oĩbus facultas abeundi, Ad hæc & biſcẽtena aſproꝵ milia addita/& inſignis ei locus (ſi uelit) inter purpuratos principis pmiſſus/Cæteris quóq; Croienſibus in imperiũ eius faſtidirẽt/oĩa quæ uel ad priſtinã libertatẽ/uel maiora ẽt cõmoda attineãt abunde ſunt pmiſſa/ Cũ his mãdatis uiri recto ad portã itinere pergũt, quę unica tm̃ eo loci eſt i urbe, nã circũ reliqua ciuitatis latera pruptus/atq; inacceſſus mons eſt/Accitus igitur à cuſtodiis pfectus cũ inſigni comitatu ad eã partẽ uenit, poſtulantibúſq; colloquiũ regiis oppidũ qdẽ intrare nõ cõceſſum/ſed propius accedere iuſſis. Ita ut cõmode inuicẽ ſe exaudiri poſſent/dicere quę uellent illos admonuit, ue<del></del>ꝵ accidit. Nãnq; ut p cõgreſſu uix auditi,& infeſtare diſcedere ſint coacti interrupta plena libertatis, atq; egregii ſpũs Vranacõtis uoce/cõclamatũ uno ore undiq; ab armatis/Ferro nõ uerbis rñdendũ hoſti/neq; cõuiciis/& probris qbuſdã (ut ſolet) libido militaris abſtinuit. Ea ubi narrata Ottomano ueterẽ magis indignationẽ recenti iniuria exagitarũt. Quãobrẽ ea ſpe deſtitutus ordine ad miniſteria oppugnatiõis cõuerſus, Primo omniũ expediri maſſas illas infecti ęris/& ex illis cõflari machinas iuſſit/Longũ id opus fuit. XV. amplius dieꝵ ſpatio. X. cõfertę diſpari aliquãtulũ magnitudine. IIII. ęquales/quę ſexcẽtaꝵ amplius libraꝵ põdo ſaxa iaciebãt/reliquę ducẽtaꝵ/haꝵ quattuor cũ duabus maioribus locatę qua mœnia tyrãnã uerſus oriẽtẽ ſpectant/Alię qua portę locus eſt/oppoſitę urbi/nã ab his partibus tm̃ potiũdi per

Amurathes fruſtra petẽs à Croiẽſibus urbẽ in deditionem/ Tormẽta Aenea ad oppidi oppugnationẽ cõflari,& ad ictus pręparari iubes.

ruinā muroꝝ oppidi ſpes ſuberat/quū magis acceſſa ea loca/& opere hoīs cōſtru/ cta munimēta/ac manu facta paterēt,quæ licet ſordidiſſima eſſent,nihil tñ dubi/ tabatᷣ ea ui tormētoꝝ ęquari ſolo poſſe.Reliq̄ ciuitatis ꝓpugnacula ita inſigni na/ turæ munimēto undiq́. mōte cingunt,ut ſatis ſine ullo mortaliū artificio cōtēnere q̄tūcunq́. hoſtis ptinaciā poſſint/Itáq; corona tm̄ muroꝝ p ſummitatē ibi apparet/ ornādi magis/q̄ muniēdi cā appoſita olim à cōditoribus loci,His tormētis appara tis/& ſup rotaꝝ uehicula īpoſitis q̄ cōmodius ubíq; ueherentᷣ/Quatriduo integro/ piuſq̄ cominus ductis agminibus ſub muris manus cōſererētᷣ cū oppidanis/ad cō/ cutienda ab illis duobus lateribus mœnia/opa oīs expoſita eſt/offenſumq́. maxime utrobiq́. urbi,ac diſiecta fœde munimēta/abraſáq; fermé dimidia muroꝝ pars/Cę tera ita quaſſata,ut facili impulſu lapſura apparerēt/creuit pter modū ſpes barba ris/ubi factū eū aditū intrādi oppidi aſpexere/Quare crebri apparare ſcallas/reli/ quaſq́. machinas ad ꝓximā muroꝝ oppugnationē/tā publico/q̄ priuato ſtudio ad/ uehi hincinde trabes/excurſare lętos per ſtatiua milites uidiſſes/ Conſtruiq; uariis modis oīs generis artificia/Singula fermé tentoria/ſingulos apparatus uelut ęmu/ latione quadā depromebātᷣ/dū qſq; tacita contentione primus muralē Coronā ſibi hēre cupit/Purpurati quóq; regis multa priuatim impēdere,ut animū Amurathis ꝑuenirēt/Meumethes inter cęteros ꝑcipua ingenii ſolertia/atq́. indefeſſo ſtudio ue lut unus ex gregariis militibꝰ ſemp aderat pri,ac regii decoris oblitus nō uigiliis/ nō laboribus parcēs obibat ipſe/pagebat oīa.ſedulus nūc hac/nūc illac pererrans/ uerbis pariter/& exēplo animabat uiros.Propoſuiſſe ferūt & ipm ꝑter cætera à pa tre publice ꝓmiſſa/Cētena aſproꝝ milia ei,qui primus euadēs in urbē Ottomana ſigna fixiſſet/Oppidanoꝝ aīos ſicut diſpar oīno rō/ Ita diſpari effectu acuebat/illi cupiditate tm̄ prœdę/& gloriæ libidine eos inanes timidóſq́. ſpiritus induerāt/ſe/ gnius idcirco petituri,id quod nunq̄ poſſediſſent,Hi ad id,ꝙ honeſtiſſima quæq́. ſibi apud Scāderbegū nō erāt defutura impii/patriæ/ſocioꝝ/totius deniq; Epiro/ tici noīs ſalutē in manibus ſuis poſitā cernentes,ne dū incredibili ad oīa ptinacia/ ſed furore quodā/ac rabie accendebantᷣ/Exin licet deformata,& diruta ab eis par tibus mœnia,aſpectu ipſo/ac forma ſpectaculi dolorē incuterēt ſimul & pauorem hoībus/Prępualebat tñ animi magnitudo in uiuidis pectoribus/ꝓculq; fugabat fa/ cile ex cuiuſq́. ingenio ignauā mœſtitiā/Solabantᷣ ſe inuicē uiri/animóſq; uiciſſim acuebāt/& inter cæteros medius uadēs p turmas Vranacontes dexteras ſuoꝝ/fer/ ratáq; pectora ptractans.Hæc ſunt dicebat urbiū munimēta,hęc incōfracta mu/ roꝝ propugnacula hi īmoti lapides/hoc firmiſſimū cementi genus,Quid decoris/ quid laudis/quē triūphū inde ſperaremus/ſi illęſis his/integriſq́. tecti à munimētis magis ab illis ipſi defenderemur,q̄ ea nos defenderemus,Scilicet & ignaui ita pu gnare ſciūt,& pecoꝝ armēta lupoꝝ fremitū cōtemnūt/ſi tuto occludantᷣ ouili/ſed muroꝝ ea non hominū laus/urbē Caſtriotus nobis/non nos urbi cōmiſit/periculis aſſueta uirtus eſt/in difficilibus educata,Quis nō bonus nauta trāq̄llo mari? Quæ firma ſunt p ſe manēt/nullámq; opē humanā/nullā ferociā noſtrā quærūt/Proinde fugiūt ea uiri fortes,ex q̄bus uel ſeruatis/uel nō ſeruatis par ſequi ſolet laudis fru/

Barbari ad pugnā cōtra oppidanos ſeſe accin/ gunt.

Adhortatio Vranacōtis urbis ꝑfecti ad Croiēſes.

ctus/inclinata cupiũt sustentari,eo pperat uirtus/Iteꝝ repeto milites/ibi splendor animoꝝ/ibi pręclari elucescũt spũs,Quare nudata ab hoste latera/armata dextera tegat/Fortiũ uiroꝝ corpora pro ignauis munimẽtis opponant/Integris mœnibus pugnaturi ex sumitate muroꝝ fœminaꝝ more eratis/ nunc prostratis aliquantulũ ęquiori descẽdẽtes loco cominus ferietis hostẽ/melius furorẽ oẽm/iráq. exaturabitis/Accipiã ipse quóq; certiora tũ publicæ/tũ priuatę uirtutis uestræ experimẽta/ Adiuuat tñ & nunc pulcherrime uos locus ipse, & uix aliqua p̃senti ruina muroꝝ de pristina spe bñgerẽdi detractũ uidet/ si accuratius inspexerimus/ Nã dorsum hoc montis quãuis nõ ita in sublime erigatur/ sicut ab aliis partibus,nõnẽ satis ad onerãdos hostes/& eludendã uim oẽm idoneũ uidet? Procliuitas quóq; hosti infestissima/nõnẽ uires uobis indefessas seruabit,suggeret/& cõcitabit tela? Exoptãdũ itáq; potius istud nobis erat/si cędẽ hostiũ ex hac obsidione cupimus/si gloriã insignẽ ex hoc bello/ac perẽnes in oẽm ætatẽ titulos animo cõplexi sumus/Inuitabit nánq; hæc aptura muroꝝ barbaros,alliciet ad ascẽdendũ armatos/ subibũt plures longe/ q̃ mœnibus integris forent subituri / tot nullo certe negocio undiq; cadent/ quot petierimus ipsi/ni cõpressis uos manibus sedere malueritis,Restaurabũt uobis disiecta munimẽta corpoꝝ suoꝝ aceruis,si uiri eritis / si memores libertatis/q̃d ad uictoriã, q̃d ad memorabilem hostiũ stragẽ obstat,duces ac milites fortissimi, hæc tm̃ urbis latera impeti ab hoste possunt/Cętera oĩa extra periculũ posita uim nullã humanã reformidant/hic tm̃ labor/hoc opus uobis relictũ/oẽs hic eritis/Virtus/animi/conatusq. singuloꝝ hic aderunt/Quid facietis tot duces/tot fortissimoꝝ militũ capita,longe plurimi defensores pro paucitate custodiaꝝ sumus/agendum igit ita/enitendũ/ Croienses uero unica tantũ pugna & uires cõtundamus tyrãni/ & animũ illius frangamus.Relinquet urbẽ/deseret aduersis diis cœptã obsidionẽ/ ubi prima belli auspicia tanto suoꝝ cruore tincta cõspiciet.Hęc nũc Albana ipse/ & Italica expromẽs lingua/nunc per interpretes/suoꝝ animos ad futurã postridie oppugnationẽ p̃parabat,atq; dictis simul/factisq; alliciens hoĩes ad pagẽda sedulo omnia,& difficillima quæq. obeunda inuitabat/Ita hincinde uariis opibus distinctis militibus,dũ ex illius aspectu/ad singula magis exequẽda accẽdunt/nox aduenit/néq; tñ usq; ad secũdã uigiliã p̃fecti solertia ab eo tenore apparãdoꝝ cessauit/quod sup̃fuit quieti indultũ/Barbari expeditis p diẽ oĩbus nocte usi trãqllissima sunt usq. ad aurorę aduẽtũ. Nã pridie inclinato iã sole decreta urbis oppugnatione sub p̃conis uoce oĩbus clare mãdatũ fuerat, ut ante secũdã diei horã curatis corporibus certi duces/ordinesq. instructi ad p̃toriũ tyrãni adessent/Quare festini undiq; dicto parẽtes milites ante p̃stitutũ à principe tẽpus habita corpoꝝ/& reliq apparatus rõne ad stationẽ eius expeditissimi cõuolarunt/Accersiti ibi nobilissimi quiq.,& corona de more facta oratio Amurathis plusq̃ pro uiribus/ & exhausto iã senectute ingenio ardẽs audita/néq; Meumethes lingua ęq./ac manu p̃mptus adolescẽs silentiũ tenuit/sed p̃ris sermone uix cõpleto furẽti simillimus assurgẽs ita est præter priuata aduersus Epirotas odia in christianũ nomẽ inuectus,ut uelut alter olim Annibal Romanis exortus nobis infensissimus hostis uideret/ Cæteri quóq;

Adhortatio Amurathis/ Mehumethisq. ad suos.

Oppugnatõ urbis à barbaris/ Irruptio Epirẽsis in castra tyrãni. Victoria Croiẽsiũ/ Numer⁹ hostium cęsorꝝ/ Trãsmutatõ castrorꝝ Castrioti in mõticulum/ Tumenistumq̃./ Irruptio eius in barbarorꝝ stationes.

duces priuatim milites quisq̃. suos usq̃. ad satietatẽ adhortati sunt/Quinta agebatᷣ diei hora/quũ pfectis oibus/& pranso per quietẽ rege mouere è castris/satis incõmodũ tẽpus ad pugnandũ ęstiuis pſertim ardoribus uideri poterat. Sed ideo forsan opportunior ea hora principi uisa, ne si p noctẽ / uel incerto die recessisset è castris ipse/cõmodior relinqueretur infestãdi munimenta occasio Scãderbego /licet néq3 sic eũ fefellerit timor/Dato (ut diximus) signo uno omnes impetu/maximo tubarꝝ clangore, hominũq̃. clamoribus egressi/mœnibus succedebãt, & iam cœpta erat dimicatio à primis/quũ subito tumultu repleta oĩa/ac trepidatio ingẽs p uniuersa castra exorta, Irrupat nánq3 Castriotus cũ expedito suorꝝ agmine ĩ extrema quædã tentoria hostiũ/Quũ diu intentus tyrãni cõsilia obseruasset, Stationarii eo loci cõstituti primũ impetũ nr̃orꝝ satis audacter exceperãt/sed ubi pluribus amissis impares se eis uiribus nouerant/hincinde dissipati iã custodias oẽs/& stationes eo timore reliq̃ssent, Ni ꝓximi qcq̃. undiq3 accurrentes restituta pugna fugiẽdi pudorẽ iniecissent hoibus/Nostri nihil gradu turbati uictoriam sequẽtes in obnixos infestius tela acrius ferrũ strinxerunt, & sexcentis amplius occisis/ac pulsis ab una pte loco hostibus tentoria bina diripuerũt/militaribus aliquot signis/ac ornamẽtis oibus ablatis/Ita rumor alius ex alio (ut fit) dũ certatim socii/qui manserãt in castris ad id incendiũ extinguendũ peruolarẽt/Ad Ottomanũ explicantẽ sub muris copias allatus/Senex/& si ꝓcurasset multa antea/ac fideret uiribus eorꝝ qui relicti fuerãt in castris/Cõuersus tñ anxio animo, utpote q nihil obstaturũ efferatę bellũ diceret/Seremetũ unũ ex pfectis suis cũ quattuor armatorꝝ milibus obuiã nostris misit/Mehumethes quóq3 ardẽs iãpridem odio hoĩs maxime reclamante patre cũ assuetis custodibus corporis sui est ꝓfectus. Sed priusq̃ fermé hi mouissent/Epirẽsis impar tot aduentantiũ numero cõuersis signis cõsuluerat sibi, & suis/Cæterꝝ solus Scãderbegus ardore illo dimicãdi suimet oblitus mox (ut aiũt) ac inter confertissimos præterlatus hostes/dũ occlusos undiq3 aditus uix penetrare põt/fermé oppressus est, pſertim ꝙ equũ pariter ipsumq̃. destituerant uires, Quãobrẽ ægre à multis undiq3 in illũ ruẽtibus se subtraxit/Barbari fugiẽtẽ secuti sunt/dũ spes aliqua capiẽdi fuit, Ita exercitus ex una parte/Dux ex alia/fœlici fuga ex insequentium oculis euanuere. Reuocatus igitᷣ in castra miles, & Meumethes cũ suis mœstissimus ad patrẽ reuersus/ꝙ ita per summã castrorꝝ deformationẽ delusus fuisset ab hoste/Pollicitus tñ publice est (si oporteat) sese uel ĩtegros mẽses/dies/noctésq3 uigilaturũ/donec tandẽ instructis ad id ĩpm insidiis eã belluã capiat/Non animũ/ nõ cõsiliũ deficere sibi, néq3 defuturã fortunã, si ille in ea temeritate inuadendi munimenta persistat/Scãderbegus ubi tuta iã terga ab hoste uidit, deflexo itinere ad suos pgit ire/Qui solliciti de eo nũc hac/nũc illac perrãtes/ ac mittẽtes in oẽs ptes milites plustrabãt singula oculis sicubi eũ cõspicerẽt/Et multi nõ sine lachrymis tã longũ hoĩs desideriũ pferrebant, Iam inde uiduã rẽ Albanã orbatũ Epiroticũ imperiũ, hominẽ ꝓpé diuinũ à barbaris tã crudeliter necatũ dolentes. Quare inspe ratus fermé eius aduẽtus tm̃ publicę/priuatęq̃. lęticię attulit, ut pter gaudia uulgi/ cantusq̃. uarios multi psoluere uota sint uisi/Quibus salutẽ eius petitã à diis se im/

petraſſe credebāt/Scutū uiri ita pfractū/attritūq. ferro erat,ut uix forma remane ret/Corpus tñ illęſum oīno inuiolatūq./minuit aliquātulū hoc loco facti magnitu/ do fidē,Ego uero haud grauate pmiſerim iſtud pſuaderi mihi/Qñquidē (ut nulla fuerit fortitudo uiri/nulla armoꝝ peritia) plæráq; uel maiora alia caſus/ ne dixe/ rim deus poteſt efficere/ſed illud magis fortáſſe dubiā hāc rē facit/Quod in omni acta uita/& rebus ab eo geſtis nūq̄ tā imprudēter Scāderbegū ſolū lapſū inuenio/ ubi locus aliqs cōſilio fuerit.Ni cōceſſerimus aliqñ (ut faciūt Poetę) furētes quoſ/ dā impetus fortibus uiris & Martis feruorem/ac bellicos ſpūs ſemel indutos exui illoꝝ arbitrio minime poſſe,quippe quū in gladio ſtringēdo nō oīno cōſiliū abſit, ſtrictū tñ ſolus furor agit/Sic Horatii Coclitis apud Romanos animi præſtantia/ Porſenę exercitū uniuerſū dū ponē demolit̄ pons ſubſtinuit,Et apud Grę cos/La/ cedęmonius Leonides cū paucis Xerſis innumerabiles copias apud Thermipylas demorari nō dubitauit/Cęteꝝ eo in cōflictu ex nr̄is parua iactura fuit/uix decem/ Vulneratoꝝ par numerus (ut aiūt) interiere/Nā peditatu omni/& infirmiori pte equitatus in ſtatiuis relicta,cū qnq. expeditiſſimoꝝ eqtū milibus in caſtra barbari irrupit Caſtriotus/qui ad fugā ęque/ac pugnā prōpti facile iniuriā omnē hoſtilem euaſere/Inuēto Duce nr̄i lęti cōtinuantes iter celerrime ad ſocios ſe recepe/Non tñ ullū ſatis efficax gaudiū,uel feſtiua recens Scāderbego uictoria erat/iacebat ani/ mus alta mole curaꝝ/& maloꝝ imagine cōfuſus,Donec aliquē eius diei Croięnſis fortunæ nunciū habuiſſet/Nā licet ſatis nota tū præfecti/tū p̄ſidii uirtus/& fides/ Vrbis p̄terea inexpugnabilis ſitus/& habitus loci ſollicitudinē eius leuarēt.Tamē nunc tantæ rei momētū/& periculi magnitudo/Nunc patrię (ut fit) inexhauſtus amor/uel inuitū timere cogebant/& ſedula interpretatio multa inania quóq; ſibi ipſi ſubiiciebat/Amurathes cœptam oppugnationē quāuis pp motus illos caſtroꝝ nō interpellaſſent oīno/Tardauerat tñ quoſdā apparatus/& cętera/quibus certius uehit̄ militi piculū/donec euentū eius certaminis audiſſet/Quo cognito (ut ſupra meminimus) tū poſtremos quoſq. agens in hoſtē/& ſingula opa exponi ſub muris iuſſit/Ante oīa ſagittarij/& alii id genus leuis armaturę milites/qui emittere tela in ſupſtantes poterāt/ paſſim fuerāt circūfuſi/ tormēta minora nō longe diſpoſita/ Cętera uiliora capita uulgi ſubiecta p̄ furori hoſtiū ſcallas/& alia deinceps trahe/ bāt p montē/Hos prōptiſſimoꝝ iuuenū agmina Ianizaroꝝ/& Aſſappoꝝ ſequebā tur/ut ſi admoueri munimētis ea potuiſſent,euaderēt in muros, & cominus pter/ rerēt hoſtem.Hæc ab illis partibus ordinata,unde liberior apparebat aditus urbis ex ea fractura muroꝝ/quā grauiores fecerant machinę/De cęteris nō multū cura/ tū, qñ & ſi ablata fuiſſet ea corona muroꝝ uix attentare potuiſſet aliqd ibi miles, ob altitudinē/& mōtis inſupabiles anfractus.Affixa tñ tormēta quædā ab hac q̄q. parte/petitáq; crebris ictibus urbs/tū pterrēdi cā hoſtis/tū euertendi intus priuata nōnulla ędificia,quę obnoxia iniurię uidebant̄/Oppidani p̄ ueniente hoſtē tormē tis à longe petiere/turbaruntq. ſępius pluribus occiſis/aliis diſſipatis/& auertiſſent fortaſſe ab incœpto/ni turmis qbuſq. duces ſui inſtantes à tergo nūc adhortationi bus/nunc minis/uerberibuſq. interdū/& uulneribus hoſtiliter urgerēt/Ad hāc pti/

naciã illud quóq; nõ deerat/ quod & Barbari machinis ad id ipm locatis impetere nros oberrãtes p munimẽta nõ cessabãt/ut arcerẽt/dũ Antesignani/& seruoꝝ ma/nus,q̃ scallas/& reliquos apparatus trahebant muris ꝓpinquiores fierẽt/Ita quãuis nõ incruẽti/suppresere tamẽ/tũ Croienses ad sua q̃sq. ministeria dilapsi certius teli genus exercere occipiũt in subiectos/ac uera cominus apire odia/Resonabãt un/diq; clamore oĩa/strepitúq; armoꝝ/Crepitus p̃terea/sonitúsq; tubaꝝ ex uicinis re/fractus collibus ingeminatus/& multiplex/editus ad iniiciendũ ardorẽ uiris/offen debat magis pugnantiũ aures/sicut tñ dispar cã armoꝝ/Ita dispar dimicatio erat/ Spes potiundę urbis oĩno nulla à principio apparuit,ni maius aliud quippiã fors/ casusúe attulisset/Scallę mœnibus frustra admotę,sed cũ uectoribus ipsis attritę p mõtẽ iacuere,Reliqua uulgi colluuies tota aut deleta/aut expauefacta effugerat, ut idẽ horror aĩos/torporq. pariter mẽbra inuaserat/Vix pedẽ iã ullus ꝓmouebat ad muros / licet nécq; apud suos ullũ pateret effugiũ/Aderat nãq; nõ longe specta/tor/sęuusq. adhortator/Meumethes crudelitatis nomẽ apud posteros/uel inde au/cupãs sibi/qui nedũ quęq̃ referre pedẽ/ sed ne respirare q̃dẽ patiebatur/Ita miseri dũ hostiũ furorẽ fugiunt,ĩmoderatiore suoꝝ imperio plectebant̃,Christiani hi ex maiore p̃te sunt Ottomano subiecti/ Quoꝝ ingentẽ multitudinẽ ad oẽs expeditio nes ducere solent barbari inermẽ fermé/quũ nõ satis eis fidant/Hi oĩa pené onera castroꝝ subeũt/aquãdi/lignãdi/ualla/aggeres/aliáq; munimẽta cõstruẽdi/t̃pe uero pugnãdi/si in cãpis/& aperta fortuna dimicet̃,hæc primũ obiicit̃ materia cędendi hosti,quæ aduersarioꝝ distrahat simul/& exhauriat uires,Si urbium oppugnatio agat̃,hęc instrumẽtoꝝ uehicula sunt,hæc ad implendas corporibus suis fossas ma teria electa,ac pontes uelut cæteris faciendos. Quare si segnius aliq̃d exequantur/ crudeliores crebro dños patiunt̃/q̃ hostes,Occasio ea potius fortasse,q̃ causa,& ab odio ipso naturali oĩs depromit̃ sæuitia,Vidi multa huiuscemodi ipse,quũ infœ/lici fato ad patriã defendendã infœlicia arma tenerẽ,cuius nũc memoria sicut mi rifice recreor,ita recẽsere sine lachrỹmis nõ possum,Audiebamus stantes pro mu/nimẽtis,miserabiles illoꝝ querelas,& supplices deprecãtiũ uoces,ut mitius cũ eis ageremus,dũ nõ cõsilio/nõ uoluntate ꝓpria/sed sęuerissimo ĩpio tỹrãni hostilia se facere dicerẽt,Corpora se tm̃ inuitissima/signa infesta in nos trahere/animos ge rere amicissimos,utpote q̃bus iidẽ dii,eadẽ sacra,uota eadẽ,licet nõ iidẽ principes xp̃iano ex uitio,suáq; ipsoꝝ calamitate essent/à nr̃is/quãuis male tũc in ea fortuna rõ alicuius hẽri posset,multis tamẽ q̃tũ in tali furore potuit parsum(Proh dolor) Libet exclamare/hoc loco/paulũq. digredi,Vidẽt hęc/& audiũt tãdiu xp̃iani prin cipes,néq; tã grauis seruitus socioꝝ/ tã fœda uincula/uocésq; mœstissimæ/quibus mõtes iã/maria/cãpósq; oẽs p tot ætates implerũt,quẽpiã mouẽt,fluit undiq; no/ster cruor,Deficimus paulatim, néq; sentimus,incidimus in ea tẽpora uolentibus diis/uel potius ita agẽtibus nobis,ut uilior iã apud turcas xp̃ianoꝝ/q̃ iumẽtoꝝ san guis hẽat̃,futurũq. sit,si hæc diutius pestis inualescat,ut triginta ex nobis/uix uno obolo olim liceant hostes,q̃d in captiuitate illa hierosolỹmitana de iudęis scripto/res referũt/Verũenimuero nihil est quod timeamus amplius,Iam ad summũ tur/

pitudinis deuentũ est, Neq; nos ad duriora pferẽda apti sumus, neq; hostiũ crude litas ipsa magis ingeniosa esse põt, sed redeat iã nr̃a unde se subripuit oratio, Cro/iences primis qbusq. barbaroꝝ/aut occisis/aut ꝑpulsatis apta quóq; portula, quæ è regione erat. LX. fermè egressi erumpẽtes improuisi in hostẽ auxerũt supra q̃ dici possit timorẽ hoibus, Germani hi oẽs/Epirotis mixtis fuere, qui uix exorata à pfe cto exeũdi facultate cũ singulis tm̃ scloppis ꝓcessere nõ longe à mœnibus, editáq; satis magna cęde, ut pro numero pugnãtiũ/extẽplo recepe se in urbẽ, rursus infe/stiores erupturi, sed nullis p̃cibus, ut id rursus facerẽt obtinere potuerũt à Vrana/conte, Laudati tñ ab eo publice & donati sunt oẽs, Barbari obstupefacti ea auda/cia nr̃oꝝ, p̃ retulere pedẽ aliquãtulũ, deinde tũ pudore/tũ cõsilio densati in unũ ex pectabãt, si uictoriã secutus oppidanus iteꝝ erũperet, Maior longe cędes ab tyrã/na edebatur, laxior nãq; hiatus muroꝝ liberiorẽ faciebat dimicationẽ hoibus, Ibi oppleta iã cadaueribus oia, Gemebat uelut stridore moriẽtiũ tellus, Non deerãt tñ obstinatę adhortationes uiris/& furore quodã miseri piculo instabãt ne cõfessionẽ ignauię p̃berẽt hosti, Referta telis undiq; munimẽta, & ꝓpugnacula urbis, ac cali gine fermé sagittaꝝ uincebatur dies, Hæc à primis turmis tyrãni sine respiratiõe gesta, medio iã ad uesperã declinãte die circiter octauã feré illius horã, Quũ Amu rathes uideret partim cæsas/partim ob nimiã lassitudinẽ defectas uiribus copias suoꝝ, christianosq. acrius stantes pro munimẽtis/dubius fuit p̃ an recẽtes alios fes/sis subiiceret/renouaretq. pugnã, an in alium diẽ differret oppugnationẽ, quũ satis iã pro ea parte diei tentata esset fortuna, & nimii ardores defessa militũ corpora resoluerẽt, Adhortationibus tñ suoꝝ coactus est cõtinuare certamen/quũ dicerent turpissimũ fore ita incruentã fermé eius diei uictoriã relinquere oppidano, & qñ nulla spes subesse posset urbis potiundę, tot iacentia fortissimoꝝ uiroꝝ/& socioꝝ corpora inulta dimittere/neq; differendũ ardorẽ belli, omnia secũda segniora esse cõtemptioráq; ubi hostis uelut assuefiat piculis, & obduret malis, Nouis cõsiliis, ac reparãdis oibus magis futurũ locũ obsessis/ si ea respirandi facultas detur, Succe/dendũ recenti milite in munimẽta/fessosq. ꝓpugnatores, qui ubi eã ptinaciã uide rint/aut uolũtarie deserẽt custodias/aut suo ipsi concidẽt onere, Mirari se unde iã is sp̃us/ea corpoꝝ uis/pditis hoibus tãdiu suppetat, Subductæ igit̃ ex eoꝝ s̃nia no uæ, ut electæ magis, ita nihilo pauciores in mœnia copiæ, ac oia dicto citius reno/uata/fortasse, & fortuna ipsa uictorib⁹ relictis secuta fuisset nouos uiroꝝ conatus, Ni oppidanus quóq; nihilosegnior eãdẽ suoꝝ rõnẽ habuisset, Recẽtibus itáq; recẽ tes oppositi facili negocio possessum semel decus, & uictoriã oẽm retinuere. Rue/bant uelut occęcatę bellue ni ferrũ barbari, ad portã p̃sertim/& licet angustior uia uix binos admitteret equites/Adequitãtes tñ muris ipsis recta cuspide impetebãt portas, Cæteꝝ uituperandus magis tã stolidus uitæ cõtemptus/q̃ mirãda audacia, Quare editi passim tot eoꝝ cadaueꝝ acerui, ut nõ falsum uatẽ Vranacontẽ fuisse oẽs dicerẽt, Nõ ꝑpessus diutius tã miseꝝ spectaculũ, tãtáq. suoꝝ stragẽ senex/rece ptui cecinit, Deserta mox munimẽta, relicti hostes, nõ queq; cæpta odia, nõ feruor dimicãdi tenuit/Ita ab oibus priuatim, publicęq. id signũ expectabat̃, neq; nostris

ingrata ea cessatio ab armis fuit, Exhauserat nãq; spũs uiris, tũ labor, & calores, tũ sitis, & inædia, quũ plerosq. imprãsos puenissent hostes, Proinde qđ restabat diei/ & nox subseques quieti, ac curationi corpoꝝ indulta, Castrioto quóq; lętissimã eã nocte cõuolãtes undiq; de Croiẽsi uictoria nũcii fecere, Impertitus postea p eũ est regulis/ac populis uicinis eius diei faustus euẽtus, Hostibus mœstissima oĩa p eos dies fuere, Vix nãq; tolerabilis eius pugnæ iactura uidebať. VIII. amplius hoĩum milia amissa, Oppidanis modico sanguine ea uictoria stetit, Amurathes tentorio clausus biduo integro ferť primores suoꝝ uariis cõsultationibus distinuisse, Meu/methis tñ inter cæteros insignis quędã mœsticia erat, quod & pferuidũ illius inge niũ, & aduersoꝝ insolens ætas dolorẽ oẽm in rabiẽ uerterat, Exin cupidissimus ul/tionis non dies, nõ noctes/oĩa obeũdo, ac plustrãdo exercitũ, à laboribus, uigiliisq; cessabat, ab ea pcipue parte, qua nup eruperãt nr̃i, Ibi prõptissimoꝝ militũ agmi/na/ac uaria genera insidiaꝝ posuerat, pernoctabátq; sępius, ipse, ut si attulisset ali/quã bñ gerẽdę rei occasionẽ fortuna, illã nõ ptermitteret, & oppresso Scãderbego illiusq. pfligato exercitu/aliqñ ea cura animũ exolueret libereq. uniuersa Epiro po tireť, Sed inanẽ hãc eius expectationẽ reddidere sagacissima ducis cõsilia, Nã tũ à trãsfugis, tũ ab exploratoribus indies missis/de oĩbus edoctus/p aliquot dies se/dendo cõsuluit sibi, atq. hostẽ diutina mora cõtriuit, Cęteꝝ abhorrẽs tã longũ ociũ excogitata/& ipse fraude, qua intentos tantope hoĩes capet, nocte quadã maximo silentio collectis uasis in locũ/quẽ Munticleũ uocãt incolæ/transtulit copias, unde impeti hostiũ statiões pari cõmoditate poterãt/In Tumenisto qngẽtos tm̃ eqres cũ Tanusio, & Mose reliqt, factáq; cõputatione tpis, & uiæ/ac cõsiliis suis aptis. Iussit ut nocte subsequẽti secũda uigilia impetũ in castra tyrãni facerent, ab ea pte, qua nup irrupissent, Vixq. prima limina ingressi nullatenus facta hosti copia pugnãdi effusa fuga abirẽt, Ipse quóq; in Munticleo oĩbus ordinatis, & dispositis, ac uix dũ centis uiris ad statiuoꝝ custodiã relictis, Signata nocte copias suas mouit, Modi/cũ interuallũ fuit inter eius, & Mosis aductũ, Nã ut primũ tumultuatũ ab ea pte sensit Castriotus, & cõsternata, uelut eo mota oĩa, occasionẽ amplexus unde mini/me timebatur, irrupit, Ita incerta in castris oĩa, trepidatũq. maxime est, Aliis hinc/aliis inde procursantibus ad arcẽdos hostiũ aggressus, Cæteris excitãtibus socios, quũ obsessos se undiq. hostiũ armis clamarẽt, Sed à Mose timoris aliqd fuit dãni/nihil oĩno, Nã locato iãpridẽ ibi milite Mehumethos facile uolũtarios psertim pe pulit in fugã, Inseq fugiẽtes phibuit nox, quũ insidiaꝝ, & uetus, & potissimus ti/mor esset, Dãnũ ingẽs datũ à Scãderbego/deformatáq; castra sunt, tã incendio, q̃ ferro/Néq; tñ diuturnior, ea ignominia fuit pp cõcursum ingẽtẽ hominũ, q nr̃os, uel interuẽtu solo auertere à munimẽtis/ueritos ęquo cãpo (in tyrãna eni pugna/bať) tãtę multitudinis uires expiri, Sed nihil nr̃oꝝ retrocessu insigniter ab hosti/bus actũ est, quũ néq; illi cedẽtibus instarẽt, & peditatũ oẽm cũ octingentis equi/tibus ponẽ à tergo, nõ longe ad uarios euentus fortunę cautus bellator Castriotus locasset, Exceptus itáq; ab illis lęticia clamoréq; ingẽti/nihil moratus reliquũ no/ctis in itinere cõsũpsit. Vix unq̃ incruẽtiori uictoria ex hoste usum inuenio, nullus

amissus,sed nec uulneratus qspiā fuisse dicit. Barbaris oīa uulneꝝ/lachrymaꝝ/ac gemitus plena relicta,oblitáq; pené est Croiēsis fortuna,prę ea calamitate,Nemo uel hiscere iā apud tyrānū audebat, uel cōsilii qcq̄ in mediū afferre/cū turpissime ueteres/ & nouas hominū cōsultatiōes oēs eiusmodi euentus reprobasset,Recur/sum est tn̄ ad orbē castroꝝ tormētis circūuallandū/firmādūq. qd optimū ipso usu in Sfetigradēsi obsidiōe priore anno fuerāt expti,Ita cessaturū rati hostē/ab eius/cemodi incursionibus.Deducta igit multa tormenta minora,quæ opposita mœnibus fuerant,& circū tentoria (ut cōmodius uisum locata,Maior tn̄ pars in priore opportunitate piculi mansit, nā ita diffusę passim,& discretæ per interualla inter se stationes fuerant,pp nimios æstus/& impedimēta iumētoꝝ,ut nō satis puideri ubiq. posset,Nihil eoꝝ occultū diu Scāderbego fuit,Non transfugę defuerūt,nō audaces exploratores,qui edocerēt oīa facilē ad credendū pp prioris anni exēplū. Statuit itáq; aliquātulū quiescere & ipse,atq; quęsita eousq. fortuna/paulisp cōtentus esse/eáq; p ociū frui/donec aliqua alia occasio bn̄gerēdę rei affulsisset,Penuria pterea cōmeatus,quū nusq̄ colonus,nusq̄ habitator,in aruis esset,unde sumeret alimēta miles,ad alia pcurāda cogebat,Quare ad cōmodius quęq. hn̄da,psertim uitandi quóq; caloris cā,ad maritimū quēdā locū,pcipue amœnitatis iuxta flumen Ismū accolę uocitāt cū oībus copiis ire perrexit,Ibi cibaria crebris nauigiis affatim cōuecta,à Dirrachinis ēt (nō longe nāq; aberat ea urbs) petitū frumētū,néq; negatū est,licet quo cautius poterāt pfides Veneti iuuarēt nr̄os/ne res innotesceret tyrāno.Eos dies cūctos Barbari in quatiēdis muris Croię,& euertēdis/ab eis pręsertim partibus,ubi,uel quippiā integri restabat,uel oppidanus restaurauerat/cōsumpsere,Nā tentādæ iteꝝ fortunę/per militū uirtutē regis animū libido incesserat,quū opus cuniculi,& reliquę id generis insidię longi res tpis,ac supremi laboris uideret,propter quasdā loci cōfragositates, & saxoꝝ crepidines. Miseri,qui tā imoderato regunt imperio,& quos tā supbis dn̄is subiecit fortuna,ut libidinē eoꝝ si aliter nequeāt,suoꝝ ipsi corpoꝝ laceratiōe,& proprio sanguine explere cogant. His expeditis/dirutisq./in uastū mœnibus,qua attingere tormēta potuere,Apparare eo die milites ad crastinā ineundā pugnā,& noua uulnera tyrānus iubet,Vix ullus,uel publice/uel priuatim/ut cōsueuerāt,hilari animo illi sese obtulit.Annuebāt tn̄ mœstissimi,quū recusare/uel tergiuersari mixtus timor,pudorq; phiberet, Amurathes uidēs eā aīoꝝ demissionē, & inuitissimos oēs ad eā rem trahi aīaduertens,fertur cōuocatis optimatibus,ac notæ militiæ uiris,multis uerbis timorē eis, ignauiáq. exprobrasse. Quod tā paruis momentis,uel uerius iocis fortunæ submisissent aīos,&imppetuū de uictoria desperassent,Quod ue p impetu nō expugnassent urbē,quod iacētia cadauera socioꝝ æqs oculis aspexissent.At qd fore tā ignobile oppidū/infaméq; castellū,ut absorberi ita uno impetu possit uno ictu corruere,Durandū esse,standū incōfracto,atq. insatiabili animo,qui eas feras uelit à suis lustris depellere,Cōsenuisse multos pclaros impatores/exercitusq. sub mœnibus hostiū.leuis & priuatę sępe iniurię cā. Se publice,priuatimq. ab Epirotica pfidia tot affectos cōtumeliis per summā indignitatē ita inulta omnia relinquere uelle. Quā

Castriotus i Ismū,& loca maritima cū copiis cōcedit ad militē īfocillañ. ob igētes æstus, & calores.

Barbari frequentāt tormētoꝝ ictus in cōcutiendis/quassandísq; muris urbis.

Apparat⁹ noue pugnę tyranni aduersus oppidanū. Adhortatio ei⁹ ad suos increpando eos.

pterea insignē uictoriā ulli ad eā diē sine sanguine stetisse. Varnensis fortunæ meminissent/cui gloriæ uix qcq̄ æquari posset/Difficile fore iugū hosti incruētis manibus imponere. Pręclara quæq. sudore maximo/laboreq. cōfici. A Croia belli eius uim oēm pēdere/ea sublata debellatū esse imperpetuū in Epiro. Scāderbegū nāq; illo uelut totius robore imperii amisso diē unū nō mansurū in puincia. Quare bono essent aīo agerētq. intrepide/Nusq̄ incertiores euētus/q̄ in bello esse/tentandā fortunā/lacessendāq. insup ullā sępius/qui ad se trahere uelit, Non tñ negare se(ut cautius impostez agerēt cū hoste/& cōsultius pericula adirent, nēq; belluaz more ruerēt in ferrū milites, Satis multos cadere ex oppidanis si. X. qualibet pugna deficiant/Vrgēdos tñ iugiter esse/ac onerādos quottidianis infestationibus/ne reparare uel uires/uel munimēta possint/Et fortasse si arma nō pdessent, inuenturā aliquē modū fortunā, ut Sfetigradensi obsidiōe præter expectationē omniū fecerat. Ita ingeniosam mortaliū pfidiā/& humanā cupiditatē esse, Hæc dicta restituere uigorē animis/ac timore omni uelut fugato simul pristinū ultionis desideriū/simul ingentē glorię appetitū subiecere hoibus. Illud pterea molestiā/& metū magna ex parte leuabat, Quod uidebāt postridie dū circa urbem ipsi occupati essent quieta saltē statiua ab incursionibus Castrioti, & tuta terga futura, à frontēq; tm̄ hostē se habituros. Nāq. ad alias pcuratiōes, quas nup recensiti id quóq; ad auertēdū Scāderbegū p eā diē à castris, ne disturbaret oppugnatio addidit. Týrānus, ut Sebalías Ieurenesius, de quo supra facta est mentio, Cū. XVI. equitū milibus ab alia parte puinciæ ad ludificandū hostē p deuastationē agroz iret. Futuz.n. sperabat/ q; Epirensis ad eā maxime regionis partē cū oibus se copiis trāsferret. Prima itāq; uigilia accepto milite Barbarus profectus est, Admonitus tñ ab Amurathe, ut q̄tū maxime posset, sui copiā hosti nō faceret/Vicena āplius milia passuū emēsus erat/ Sebalías/quū nuncius eius ad aures nroz uenit. Mox ingēs murmur inter milites ortū, uarie (ut fit) cōsilia ea hostiū interpretantes. Eadē tñ oibus snia erat/ardorq. animoz, Sumēda ppere arma, eundūq. silenti agmine/claudendos aditus/ac obsidendos saltus unde trāsituros credebat. Sed inimica ppostere celeritati ducis prudētia, nēq; satis fidēs tenebris oīa in die distulit. Rarescētibus sub aduētū diei stellis/sublatis signis cū oibus turmis mouit è castris, per mōtuosa/ac tuta loca agens agmē, peuntibus semp exploratoribus, ne insidiis hostiū alicubi interciperet. Eadē fermé hora Amurathes signo ex castris edito urbē est aggressus, Nā quū pcursasset oīa, q̄ uel ad excludēdū/uel auertēdū Scāderbegū attinerēt, nō expectata certa luce, ne in medios diei ardores oppugnatio ptraheret rē aggredi cœpit. Multū animi addebat uiris nunciatus Castriotus abscessus. Exin ardētiores ad oīa intrepide p impetu scallas, & alia id genus instrumēta muros ppius deduxere. Non defuerunt quóq; qui recētis cladis imemores ad portā ipsam pterlati impingerēt cardines/ac pfringere claustra conarent, maleis, ac uectibus ferreis impetētes, à týrāna ignes pluribus locis iniecti in urbē, nēq; tormēta iter pugnādū quiescebāt/& licet nocere nris sine pnicie suoz týrānus non posset, abiecto tñ eo respectu ęque hostē militēq. suū sternebat, Non insuauē oīno unius capitis christiani uictoriā credens/

Týrānus ad nouā egressurus pugnam contra oppidanū Sebaliā cū. XVI. milibus ad Scāderbegi impetū pręmittit, ne urbis oppugnatio disturbaretur.

quã.XX. suoꝝ sanguine cõparasset/Croiensibus quãuis nõ incruenta omnia, tuta tamẽ erãt/neq; dubitatũ unq̃ de amissione oppidi. Ita inexpugnabilis ꝑter cætera locus ipse uim oẽm hostiũ inanẽ reddebat, Quantum uero in uirtute hominũ defensio urbis stabat/Ingentia profecto ubiq. tã fortitudinis/q̃ fidei exẽpla edebant, Supiorq. longe semp oppidanus erat/& animis/& uiribus/& fortuna/qui ad portã ꝓcesserãt uix unus inde pedibus suis excessit. Ab aliis partibus primi quiq; occisi/ postremoꝝ magnus numerus uulneratus/Scallę uix alicubi attigere munimenta/ Nõ tamẽ iccirco Amurathes ullo satis loco intermisit pugnã, sed ptinaciore semp ꝓposito recẽtes fessis subiiciẽs, ac omnia renouans eo spectaculo pascebat simul/ & cruciabat/donec exaturatus iã ea calamitate suoꝝ signo receptui dato finẽ oppugnationi fecit/suadẽtibus maxime purpuratis, ne p eã indignationẽ pdere exercitũ uellet, quũ nihil usq̃ dilluceret spei urbis per uim potiũdę, seruãdos milites ad opus cuniculi. Eã unicã esse uiã, qua insidiari hosti possit. Non inuitus sermonibus iis acqeuit senex, reductisq; in castris militibus, quę ad id opis in rẽ erãt, accitis peritioribus qbusdã maximo cõsilio ꝓcurauit, atq; egit. Sed qa laborare iã fame exercitus cepat pp inopiã cõmeatus, segnius actũ id opus p aliquot dies/Missiq. frumentatores Lyssum, & alia oppida Venetoꝝ uicina, quũ pp pacis iura inter eos/satis crederetur nihil eos negaturos/Castriotus iterea cognito ab exploratoribus itinere Sebalię, qui imissa parte militũ uites, & alia frugifera deuastabat in cãpis, silentiori, q̃ potuit agmine mouit/& triũ minus miliũ spatio approximãs hosti, quattuor equitũ milia sibi ad inuadendũ apte eũ selegit. Peditatũ oẽm cũ reliqs equitibus in colle q̃dã ꝓpe uiã/qua trãsituros putabat regios, collocauit/& Mosem à Dibris cũ his admonitũ, ut si trepidos illos/ ac pallatos ad eã partẽ fuga tulisset mox improuisus cũ sus exiliẽs fugiẽtũ tergo instaret/Si pari fortuna/animóq; resistentes sibi uidisset, deduceret impigre & ipse eas copias, seq. reliq eqtatui adiungeret, facile sic ratus hostẽ uel resistentẽ clade nobili/uel fugientẽ affici ignominia cũ detrimẽto posse/de hostiũ fuga nõ uanus ęstimator fuit, Cętera omnia spem eius fefellere. Nã ꝑmonitus à custodiis de coꝝ aduẽtu Barbarus dato signo oẽs suos circa se collegerat, ꝑter paucos, qui latius dissipati ꝑda nostroꝝ fuere, & priusq̃ fermé signũ aliquod hostile cõspexisset inclinauerat ad fugã, parte alia/nõ ea qua uenientẽ ꝑsciuerat Scãderbegũ/quare nihil dignũ memoratu gestũ. Inseq.n. ulterius hostẽ nři ꝓhibiti sunt à duce, quũ & peditatus ęgre longũ ꝑsequtiõis eos laborẽ laturus esset, Et Croię ꝑpetua sollicitudo ferociã tẽparet Castrioti, quũ seruare exercitum ad quottidianas urbis necessitates magis cuperet/Ita Barbarus inde alacer/ꝙ uoti cõpos minimo incõmodo suo tota die ludificasset hostẽ ad Ottomanũ properauit. Hinc Epirẽsis molestissime eius diei iacturã ferẽs/ac Croię ꝑtermodũ timẽs, ꝙ nõ longe ab ea cõsueuerat abesse, in castra perrexit. Ferũt tñ in itinere occurrisse multos, qui de frumẽtatoribus tyrãni rem omnẽ eũ edocuerũt. Proinde extẽplo (ut in oĩbus caute agẽdis cõsueuerat), gregali sumpta ueste/ac centũ nõ amplius militibus haud absimili amictu uestigia hominũ sequutus iuxta uiã qua redituros regios nouerat, in insidiis se collocauit, misitq. duos exploratores ex suis Lyssum, Viros

Victoria oppidanoꝝ aduersus Tyrãnum.

Fossio cuniculi à barbaris ad urbis igressum/ & expugnationem.

Castriot⁹ frumẽtatores & turmas tyrãni oẽs intercipit, quę ad conuehendũ frumẽtum è lysso ꝓfecti fuerant.

expertos/ qui uelut turmas hostiũ & frumẽtatores regios uenarentur, & eos caute obseruarẽt,ne si forte alio/q̃ uenerãt iter flecterẽt Scãderbegũ q̃ propere admonerent,Sed ii eadẽ uia reuersi in Scãderbegũ inciderũt/à quo partim eorꝫ capti sũt, partim cęsi/Frumẽtũ omne simul cũ iumẽtis,& equis in castra xp̃ianorꝫ cõuectũ, inter milites distributũ atq. diuisum est.Moses relictas sibi copias in statiões iuxta Ismũ reduxit. Amurathes dũ fodiendo cuniculo instaret,leuibus certaminibus uexare oppidanos nũq̃ cessabat,ut per custodias munimẽtorꝫ occupati minus ad nouas insidias aduerterent/ Interim duo diuersi nuncii cõuolauere in castra/Alter de frumẽtatorꝫ cęde,direptionẽq꞉,quę gesta erãt indicãs,Alter ab Alchria de aduẽtu cõmeatuũ ex Macedõia significãs/q̃tũ mœroris ille,tm̃ hic solatii aduexit/Quare facta utriusq. cõpensatione,non multũ mutati hominũ uultus/sed cæterorꝫ omniũ rõne omissa,ad ꝑducẽdũ nouũ cõmeatũ cura militibus incessit/Quare nõ abnuẽte rege.XX.amplius lectissimorꝫ hominũ milia ad id muneris destinata/ ne si pauci iissent,præda essent nostris/uelut de aliis nup frumẽtatoribus audierãt factũ. Sed occupatus tũ Scãderbegus & ipse erat in cõuehẽdo ad suos captiuo frumẽto,Nã timore hostiũ diuersis itineribus longã aggressus uiã p asperrima locorꝫ agẽs incõmodissime iumẽta/multũ laboris/nẽq꞉ modicum tpis in reditu cõsumpsit,Quãuis si liber adhuc eo fuisset onere,& in ꝓcinctu suas habuisset copias nõ satis crediderim studio ꝓsequẽdi hostis cõtra eã multitudinẽ tm̃ fuisse aditurũ ꝑiculi/Moses tñ incertus de Castrioto/quũ motũ regiorꝫ ex castris ab exploratoribus nouisset,ueritus ne ad illũ opprimẽdũ ea uis hostiũ ꝓperaret/Quattuor impigros equites maximis itineribus ad eũ quęrẽdũ/monendũq. de singulis miserat/Sed nullibi prius cõspexere/q̃ in castra reductũ cęsorꝫ spoliis/ac cõuecto cõmeatu onustũ/Regii q̃q. nullo inuẽto obstaculo cũ frumẽtatoribus/atq. alio cibariorꝫ genere celerrime applicuere ad suos/Ita corporibus prouisum,& ferocia magis/animiq꞉ rediere uiris/ Cuniculus nõ dies/nõ noctes intermissus/sed laboriosissimũ opus multos sub terra cõficiebat/ licet partitus esset numerus artificũ in tot horas/atq. in reliq̃s manipulis idẽ ordo seruaret͛.Vincebat tñ oĩa improbus labor/& ꝑtinacia hominũ.Ad oppidanos fallendos solitis ꝓcursatiõibus sub muros quottidie decursum/& licet aliq̃s eo modo semp caderet/nõ ideo id iacturę loco in tanta multitudine cõputabat͛. Igit͛ lęta aliquãtulũ barbaris p eos dies oĩa fuere,nã p̃ter aduectum nup cõmeatũ multitudo ingens mercatorꝫ ex proximis Venetorꝫ oppidis cũ annona/uino/oleo/ & oĩs generis cibariis in castra quottidie cõfluebat/Cæterarꝫ quoq꞉ merciũ uectores nõ deerãt,ac uelut ad mel muscę (ut uulgo aiũt) undiq. in regia castra cõuolabãt/quũ scirẽt hoĩbus in ea fortuna penuriã rerꝫ omniũ solius pecuniæ abusũ esse. Nouerat hæc optime Castriotus/sed ne uel subditos amicorꝫ offenderet/uel priuatorꝫ officeret utilitati,ęquissimo animo patiebat͛ oĩa/monueratq. tacite suos,ut dissimularẽt & ipsi.Neq꞉ uerbo queq̃/aut re uiolarent,maxime q̃ nõ ignorabat,si hinc afferri ꝓhibuisset/ aliũde alimẽta hosti nõ defutura ꝓpter uicinitatẽ Macedonię/ Thracię/Mysię.Quare aliud agitabat animo/quomõ armis/ferróq꞉ nõ famę Barbarꝫ fugaret ex Epiro/Quãobrẽ augendarꝫ copiarꝫ prima/ac potissima ratio uisa,

Fossio cuniculi cõtinuatur à barbaris / Crebræ fiũt dimicatiões cũ oppidanis/Copia frumenti in castra hostium undiq꞉ cõuehitur.

Att.prouisione Castrioti ad delectum habendũ/copiasq. augẽdas.

Eo magis, ꝙ ex. VIII. hominũ milibus, quos in ipsis belli auspiciis scripserat paulo minus mille tũ ferro & uariis casibus/ac incõmodis sublati sibi fuerãt, tũ plures eoꝝ ipse spõte domũ dimiserat, quũ satis perfuncti periculis/ & malis uiderentur. Tanusio igit᷑/Mosiq. id muneris iniunctũ, qui pagrãtes ꝓuinciã oẽm uix duo hominũ milia confecere, qngẽtos eqtes/reliqs pedites/haud facile fuisset/tũ in Epiro ullũ inuenire, qui ad arma ferẽda esset idoneus, Nõ belli certis muniis occupatũ/ & ꝓpriis ministeriis addictũ. Ita summa rõne firmauerat oĩa ṗsidiis Castriotus, ne ullus satis imperii angulus opportunus dãno/ & ignominię relinqueret᷑. Per eosdẽ dies/qbus is delectus habitus est, Croienses crebris ꝓcursationibus hostiũ lacessiti nõ potuerũt se cõtinere mœnibus/sed erũpẽtes sępius fœliciter manũ cũ regiis cõseruerũt, ṗsertim die/ in qua quadã quadringẽti fermé egressi egregie per cędẽ/ac fugã hostiũ insequẽdi ardore in castra pené ipsa sunt illati/ Barbari inescatã hominũ temeritatẽ credẽtes/nõ multũ cęsos socios indoluere, sed inanẽ illis spem eã reddidit Vranacõtes/nã licet modica iactura reuectos suos uidisset/Eximius tñ ṗiculi eius diei, ac hostilis fraudis ponderator, nõ pedẽ amplius extra munimenta efferre permisit/Aliã tñ mœstitiã/cladẽ aliã Amurathi aduehebat Scãderbegus/ qui accepto nouo milite, ac copiis cũ Tanusio/ & Mose tripartitis in occasu solis/Egressus è statiuis diuerso itinere, & latenti maxime agmine ad castra eius ꝓperauit. Detectus tñ ipse est à uigiliis priusq̃ locũ monticlũ dictũ attigisset/A quo sexdecim fermé stadiis aberãt muniméta/Tumultuatũq. summoṗe in castris ṗcipue ubi tentoria obnoxiora ṗiculo erãt. Quare qđ remedii ad eũ auertẽdũ ꝓpulsãdũq. ꝑ eã icertitudinẽ noctis fieri potuit nihil omissum/Octo fermé hominũ milia subitarie collecta/ac opposita illi sunt/Segnior eũ Castriotus moderatiore gradu paulatim propé hostẽ irrepsit/Barbarus prior clamore simul/ꝓcursũq; ordit᷑ pugnã/Nostri cõtinuo retrocedere/ut ꝓtractis longius à munimẽtis minuerẽt aliquãtisꝑ ferociã hominibus/Tanusius iterea/& Moses assignatas sibi castroꝝ ꝑtes ex improuiso pené ingressi/terrore/tumultũq; oĩa cõpleuerãt/Irrũpensq. ꝑ uacua quædã tentoria occisis stationariis Miles igne iniecto quæ ferro non poterat, absumebat, magis ab his cędis/ignominięq./q̃ à Scãderbegõ fuit/Nã cõuersis ad eã partẽ hostiũ animis, liberiora cũcta ad diripiẽdũ/sęuiẽdũq. Mosi relicta, & impuné ꝓ impetu uim oẽm exercere potuit, ac cõsternare tumultu hoĩes ut fit in re subita, uictoriã paucissimi periere, nõ accurrẽtes postmodũ illuc dẽsiores barbaros nemo expectare curauit/ Tormẽtis ṗterea quæ summoṗe formidabãt nñi, manus à regiis nõ est admota, uel ꝙ nõ satis cõmode per noctẽ iis uti poterãt/uel ꝓ timore (ut sępius cõtingit) illius auxilii sunt obliti. Iam lux appetebat, quũ relictis hostibus in medio animoꝝ ardore Castriotus. XX. fermé stadiis ꝓcul in colle quodã satis oĩbus cõspiciẽdus cõsedit/Mosem cũ cæteris legionibus expectans, ut ꝓdeũtes è castris cõstituerãt/locũq. ṗfixerãt/Eo uiso hostes undiq; ad ṗtoriũ tyrãni cõuolantes petũt maximo studio, ut egrediundi ad eũ opprimẽdũ facultas sibi cõcederet᷑/paucitatẽ nroꝝ ostentantes/Victus illoꝝ clamoribus Senex, in sententiã illoꝝ discessit/Prorupere momẽto tpi. XII. lectissimoꝝ hominũ milia. VII. eqtũ. V. peditũ/cõspecta ea multi/

Att. Crebras frequentésq; Epirẽsiũ pugnas tũ barbaro/Croiensiũ eruptiões in hostiũ stationes, & barbaroꝝ cõgressus cum christianis.

tudine Epirēſis,dubius p̄ cōſilii fuit/an expectaret ueniētes,maxime quū ipſa hoſtiū caſtra tā ꝓpinqua eſſent,an tēpori cederet.Melius tñ pro re nata illa uiſū eſt, mediā eligere uiā,& nec̨ fugere oīno/nec̨ reſiſtere ueniētibus,Retrocedēs igitur per editiores/& tutiores colles trahebat agmē,cōfiſus tū loco/tū ſociis,quos puluis iā ex inceſſu ſublatus à longe ꝓdebat/Turcę infeſtis ſignis maximo ardore uſq; ad eos colles ꝓceſſere.Tum inſpecta difficultate loci,q̨ ex ſolo aſcēſu,ſuo ipſa onere grauabant corpora,ſegnius inferebāt gradū/Caſtriotus nō prius mouit/q̄ ſuoꝝ ad uentum à tergo artis indiciis cognouiſſet/ſed nec̨ Barbaꝝ ii doli latuere. Cōuerſi nāq; & ipſi pp ſtrepitū aduētantiū,& uiſis nroꝝ p̄curſoribus pluribus ſignis prę timore/feſtinatiōeq. relictis terga dedere Scāderbego/Non tñ incruētos oīno fuga excepit,quū inita dimicatiōe plęriq. ſupnę telis à nr̄is obruti fuiſſent/Moſes quoq. impigre aduolās nōnullos moratoꝝ ſponte ſe dedentes uiuos cępit,reliqs tutiſſima fuga cōceſſa/Nā Epirenſis ueritus maiorē motū caſtroꝝ repente dato ſigno,oībus circa ſe collectis tuta montiū iuga petiit. Nūciata hæc/& uiſa Amurathi,p̄ſertim nocturnę cladis ſpectaculū,ac deformatio caſtroꝝ,uocē præ dolore incluſere/nec̨ qc̄q̄ ea die uel tentatū/uel decretū in hoſtē.Poſtero die ferūt Scāderbegū(ut conſueuerat) cū paucis comitibus p iuga mōtis,qui Croię iminebat,oberrantē,& colloquētē cū Vranacōte uiſum à barbaris/nūciatūq. id maxima feſtinatiōe tyrāno, ac digito ēt oſtēſum hominē/tū canino (ut aiūt) riſu ſuoꝝ leuitatē/ſtultitiāq. obiurgantē dixiſſe aiunt ſenē/ Dimitendū indomitū leonē/nec̨ efferatā belluā diutius ſanguine ſuo exaturandā/ita melius fortaſſe rabie ip̄m ſua/q̄ armis ullis uinci poſſe/Cæteꝝ ut paꝝ turpe Caſtrioto fuit ex ore Amurathis hæc uerba audire, ita longe pulcherrimū ad ea dicēda ullū cogere potuiſſe/Iam ſordidatus ex omni pte exercitus/& obſeſſo/q̄ obſidēti ſimilior per ſummā fęditatē inuiſos trahebat dies/ donec ad alia quoq; mala illud nō minimū additū/quod cognitis cuniculi inſidiis, oppidani nocte quadā maximo ſilentio egreſſi diſiectis ex maiori parte operibus, dolos oēs hoſtiū detexerūt,nec̨ auditi à uigilibus ſunt,niſi quū deformatis oībus in urbē receſſere,Quū noctis cōcubio ueniſſent,qñ ꝓfundiſſimo ſomno p̄muntur hoīes/ Aliq tñ negāt ullā eruptionē ab eis factā,nec̨ occurſum eo modo operibus hoſtiū,Sed quū regii non potuiſſent ſatis eas inſidias celare/Viſos à Croienſibus/ deprehenſaſq. illoꝝ fuiſſe technas/quāobrē pluribus in locis ab oppidanis diſpoſitas fuiſſe pelues/& uaſa ęrea,ut ex ſubterraneo impulſu ab eiſdē redditus tinnitus inſidiaꝝ locū ſubeſſe indicaret/Nā licet aditū ip̄m cuniculi uiderēt,tñ uerentes ne intus perplexe effoſus ab alia parte/q̄ crederēt/educeret armatos/hoc incerti mali remediū machinati ſunt/Vtrūq. dictū ueꝝ eſſe pōt/illorūq. neutrū rōne caret/q̄uis hoc q̄ plus ingenii,tanto minus prę ſe ferre fidei uidet̄,Illud unū in dubiū nō reuocatur.Croienſes licet minimū fermē eos hoſtium conatus timuerint/procuraſſe tñ intus cuncta exactiſſima rōne/ut ſpem omnē diutius inſidiandi p̄cluſerint tyrāno/ Nā ubi detectū id opus aīaduertit,& parari in urbe oīs generis obſtacula ſtrenue ab oppidanis cognouit,penitus ab incepto ammouit animū/Sed & ſi eodē tenore latitaſſet fraus,mutaturus tñ ultro ab ea re cōſiliū erat,qm̄ ita in fodiendo ſingulis

Opa & conatus hoſtiū in cuniculo fodiēdo in irritū ceciderūt.

locis natiua occurrebãt saxa/pp uicinitatẽ mõtis,ut ad ea incidenda tũ opa inęsti mabilis/tũ tẽpus perpetuũ exigeret/Abiecta itáq; ea cura ad aliã adhuc inaniorẽ mentẽ adhibere statuit,Si quo modo pecunia/atq. ingẽtibus pmissis trahere ad se obsessos posset,quũ nõ arma/nõ minę/nõ fraudes ullę pdessent.Igitur unũ ex Satrapis multę apud se auctoritatis,ac spectati ingenii uiℛ ad Vranacontẽ mittit,& duos tm̃ cũ eo seruulos multis donis/ac barbaricis ornamentis onustos/Mandata eius generis fuere,ut priusq̃ sermonẽ ullũ de urbis deditiõe pponeret barbarus,ea munera pfecto Amurathis noie traderet/quo cõciliaret magis hois animus ingeniũq. ad pstitutũ colloquiũ.Deinde latẽter eius mentẽ/animũq. sollicitaret ad pditionẽ/deditionẽq. oppidi,& ingentibus auri/argentiq; pollicitationibus pelliceret, atq; doceret facillimũ id fore sibi,q caput psidii esset/quũ ciuiũ ibi minimus sit numerus.Subituros Croiẽses uel uolentes/uel coactos eas cõditiões/quas psidiũ acciperet.Pręsidiũ uero accepturũ eas/quas ipse uellet,& pter ea dona ornatissimũ illi locũ/militibúsq; apud se nũq̃ defuturũ illi pmitteret.Cũ his mãdatis regius nihil moratus ad urbẽ cõtendit,& quũ approximaret portę pcedere ulterius à custodibus phibitus est,donec pfectus accerseret/eo impigre accito auditus benigne barbarus est,Qui quũ p pferẽs dona Amurathis multa ad ea magnifica uerba adderet,& ita aures sibi hois cõciliare studẽs,ac pstruere mãdatis fidẽ/cõtereret tẽpus.

Tyrãnus nũcium suũ cũ lautissimis dõis & muneribꝰ ad Vranacõtẽ mittit/ Magnifica uerba oratoris, Rñsio Vranacõtis.

SAtis est inqt Vranacõtes pclara ex se munera pclarissimis quóq; uerbis ornasti. Nunc cætera iussa tyrãni effer.Ita demũ admissuri largitionẽ uestrã/& accepturi dona sumus/si postulata audierimus/Aliter nullo patiemur modo priores à uobis bñficio deuinci,néq; hoc turpissimoℛ forte muneℛ uinculo astringi,nisi sciamus q̃ tã insueta hęc liberalitas tendat/tũ eni & acceptare egregie/ & recusare iustissime dona uestra poterimus/Quũ ex uerbis animũ uestrũ cognitũ pspectũq. hẽbimus.

NIhil cõfusus ad ea barbarus/quicqd sit ait de cęteris rebus/nõ ideo dona attulimus,ut eo colore quenq̃ deciperemus,Cũ seruis/eo pacto & pueris agi solet,nõ cũ liberis/& fortibus uiris,& licet suspecta oia hostiũ sint,ut uere locutus es Vranacontes/id quod néq; ipsi ignorabamus/non ausi fuissemus tñ sine rubore manibus (ut aiunt)uacuis ad te uenire/Spernere gratitudinẽ animoℛ nroℛ nõ debes/si uir es,qualẽ prę te fers/& quẽ hoies pdicãt/Isthęc ęquo aio accipe dona,quæ uim tibi afferent nulla/néq; impedient quominus in rebus tuis ius tibi integrũ/ac plena sit potestas.Néq; si cõtempseris postulata nr̃a/& alia quæ ad te attulimus dicenda,in qbus nõ minor fortasse tui/q̃ nostri rõ habet/néq; si pbaueris/munera tã ingenuo oblata aio exprobabimus,Qñqdẽ nihil tã sordidi animi est censendũ/q̃ ita dare,ut inde aliqd expectare uelis.Libere ad te uenimus optime dux/ex animo ipso loquimur/non uerbis/nõ donis capere cupimus,quẽ armis/ferróq; toties sensimus inuictum/qui oia infra te ducis/Amat te ideo Amurathes.Admirat eas uirtutes in hoste,& si quo fieri posset modo secũ hẽre cupit/Ibi certe melius apud tm̃ regẽ præclara hæc animi magnitudo/& ingenii dexteritas uiã sibi ad oĩs fortunæ/& glorię apicẽ inuenire poterit.Non q Scãderbegũ dãnemus,quẽ ob recuperatã/& defensam toties,te tñ in primis adiutore patriã/ hostes ẽt celebramus/ Sed alio tu prin/

cipe/alia fortuna dignior / Non qui in ea in te obscuritate ne dicã sordibus (absit uerbo temeritas) omnes ætatis annos transigas, & insignes exhaurias spiritus. Momẽtanea præterea hæc quæ uidetur fortunæ facies Castrioto est futura/nimis imodicũ hostem fata illi dedere/differri potest suppliciũ homini, auferri nõ potest. Ita ad ingentes uires ingentiora quoq; odia sumpsit in eum Ottomanus/Non impensæ/ Non labori/non periculis ullis iurauit se parsurum, nõ discessum ex Epiro donec funestissimũ iugũ ceruicibus eius imponat. Principiũ uero eius mali en ab hac urbe à uobis potissimũ orditur. Audimus quottidie his eius uocibus prætoriũ resonare/Non si Adrianopolis/si regnũ omne sit turpiter relinquendũ/Abiturũ ex possessiõe loci huius, nisi uobis expugnatis/nisi exaturato animo laceratiõe corporꝝ uestroꝝ/& faciet profecto (quod ominari ipse reformido) licet enim & ego hostilẽ in uos animũ cũ aliis gerã, tamẽ & homo sum/& affectus humanos hẽo uix oculi Croiẽses paterentẽ tã miseꝝ fortunæ uestræ spectaculũ. Faciet inq̃ ni uos aliã mẽtẽ indueritis, ni oblatã ultro salutẽ/lucẽ/libertatẽ/pacẽ per summũ ociũ acceperitis/ Nã agite dũ insignis uos locus iste inaccessa mœnia/& uirtus ꝑcipue uestra protegat, sed quousq; tãdẽ hæc sunt ꝓtectura? Eousq; plane donec alimẽta/donec cibus corporibus suppetat/Ecqd creditis Ottomanũ hanc obsidionẽ medio belli ardore relictuꝝ? Videbitis malo uestro ꝑcipietis, si arma nõ proderũt/si oẽs in cassum aggressus cadẽt, hosce hostes/hæc tentoria semꝑ hẽbitis in oculis, & prę foribus q̃tti/die, donec fames diutina, quæ oĩa supare solet/Vos tãdẽ ꝑdomet/Quid quæso reliquũ spei supest uobis? Vnde ea cupiditas ꝑiculoꝝ obstinata pectora inuasit? An Scãderbegus suggeret alimẽta inclusis? Qui totos dies abditus in sylvis/& ꝑ iuga montiũ fugiens/ac laboribus/curisq; undiq; oneratus uix miserũ ducit spiritũ/ an Veneti cõmeatibus iuuabũt? Qui oĩa nobis aduersus uos belli huiusce fomẽta q̃tti die uel ad abusum cõuehũt/& suggerũt/Resipiscite ꝓinde nimio plus fortes uiri/ Colligite uos aliq̃n/ En hostis moneo/satis in ꝑtinacia ꝑstitistis/nõ est adusq; pr̃ia/ libertãsq; defendenda, ut uel aduersis diis pro ea pugnetis/cedendũ est fortunę/potentioribus obtẽperãdũ/Sed q̃d ego hãc libertatẽ appello? Vera uos libertas/uera prę mia/perpetua uitę tranq̃llitas apud Amurathẽ manet/Cõsulite uobis, dũ integra oĩa sunt ad decernẽdũ/Dũ hostes hortamur/rogamus/& malumus uolũtarios uos socios/q̃ coactos seruos hẽre. Hęc adhibito ad id maxime uultu/uocisq; sono exegit barbarus/ Expectans quẽ animoꝝ motũ uidisset inter hoĩs, ut tũc ex occasione ipsa cętera summotis aliis cũ Vranacõtẽ secretius ageret/Cęteꝝ ubi alienissimas ab eius sermone omniũ mẽtes uidit, utpote qui spernere ferrũ nedũ uerba norãt, & fremere undiq; hoĩes tãq̃ nõ hortari se, sed cogi ad deditionẽ crederet/Rogauit Vranacontẽ, ut sibi pauca cũ eo solo colloqui liceret. Id quóq; cõcessum/Nã ut tũ prudẽtiæ uiri/tũ cõstantię fidebãt oẽs, ut nihil dubitarẽt cuncta eũ è publica dignitate impii, & singuloꝝ utilitate acturũ/tũ mãdata tyrãni improbus homo, quo magis poterat colore/& ꝑtextu uerboꝝ exponere cæpit. Sed quũ tã sordida consilia ꝑsensisset Epirensis, Interruptũ in medio sermonẽ reliq̃t, & hominẽ abire confestim ex oculis iussit/sic totus pudore obrutus discessit, nẽq; de donis q̃cq̃ à quoq̃

acceptũ prohibente pfecto/Nã libido militaris haud grauate seruulos eo onere le/uasset/Illud tñ regio illi legato pro tot cõpositis uerbis edixit Vranacôtes, ne post/hac ipse uel alius quispiã à tyrãno ad urbẽ accedere auderet/aut se petere ad collo quiũ/Nã respõsum aliud à se non asportaturos pter manibus/naso/aurib⁹q. pcisis totius corporis fędissimã deformationẽ/Reuersus in castra nuncius magno accur su turbę est exceptus/q d' ingẽtibus tum publice/tũ priuate desideriis expectabat'/Quid de uolũtate oppidanoꝝ ferret/quæ unica fermé spes hoïbus superat habẽdę per deditionẽ urbis/tamẽ p nõ accepta quæ reportabantur munera uisa satis nihil actũ ostẽdere, deinde audita oratio uiri/& exposita ptinacia Croiensium singuloꝝ animis pro cuiusq; ingenio tum dolorẽ/tũ pauorẽ/tũ furorẽ infudit/Senex impa/tiens/magis explendę irę causa/q̃ ulciscẽdę eius ignominię ad arma/& omissam iã oppugnationẽ cõuersus/apparari scallas/& reliquas machinas pro subsequẽti die iubet/Tota fermé nox in eo uano labore cõsumpta/& tormẽta quęq. suis ordinata locis/Ad custodiã castroꝝ/& incursiones Castrioti.XXX.amplius hominũ milia equis iuxta stratis/frenatisq; relicta/Mane sub crepusculo auroræ, adductus sub muris miles, & in ipso procursu hostiũ ad munimẽta machinaꝝ furor utrinq; de/pròptus/sed fœliciores cadebãt ictus nroꝝ/Nã hostes tm̃/eos sentiebãt. Barbari ue ro nihilo suis/q̃ oppidanis equiores erãt/Et dũ depellere ciuẽ à tutela mœnioꝝ cu piunt, seipsos tũ cęde/tũ timore piculi auertebant/ubi ea sæuitia resedit, ad scallas uentũ/ibi sicut uera apparuit uirtus, ita maior longe cladis oblata est occasio/atq; momẽto tpis nudauere cuncta sanguine/ac cadaueribus repleta sunt oĩa/Non po tuit diutius in seipm crudelis esse Amurathes/licet obstinatissimo animo cœpisset dimicationẽ. Quare dirẽpta pugna uelut furore correptus quærulus cõcessit in ca stra/Ibiq; p totã diẽ senile mentũ uiolentis manibus ptractans/atq; erectis in cælũ oculis iniurius deos suos cõpellans cõquestus est/quod canitiem suã adhæc mala/ignominiasq. seruassent, Vt oĩs eius anteacta uita/ac Ottomanũ nomẽ penitus eo modo deturparet', resq. oẽs per tot annos à se gestas unũ ignobile Epiri oppidum denigraret. Purpurati/& alii/qui proximi illi stabãt, uariis sermonibus solabantur hominẽ, plæraq; nunc uetera/nunc noua alienæ fortunæ/& externoꝝ regũ exẽpla ægro neq̃q̃ animo subiiciẽtes. Postridie eius diei senex licet haud satis firmus cor pore quũ tã efficax dolor totũ pené hominẽ confecisset, Indicto cõcilio cũ Satra/pis (quattuor esse ferũt) duos Bassas, Romaniæ/& Asiæ, & duos quos cõsiliarios dicunt, multũ tpis cõsultãs de totius belli summa cõsumpsit. In tres sentẽtias diui/sum cõciliũ/Vna de prosequẽda obsidione Croiæ fuit/& hybernis ibi ducẽdis, do nec fames tandẽ diutina cõficeret/& debellaret hoïes. Alia Croia relicta uniuerso exercitu insequi Scãderbegũ suadebat/Ita si armis capi nõ posset, includi tamẽ fu gientẽ aliquo loco posse ubi fame necaret'/Vltima quũ satis tentata oĩa/& exptã oẽm fortunã, neq; morãdũ amplius per eã ignominiã/neq; pdẽdũ p indignationẽ exercitũ diceret/legatos ad eũ mittẽdos decreuit. Qui tributariũ ipm/& uectigalẽ Ottomani quoq mõ cõstitueret, si acceptare cõditionẽ uellet, Exigeretq. ab eo.X. milia aureoꝝ annua. In hãc/quę tutior uidebat' discessum, quippe quũ satis ampla

Cita, & tu/multuosa ur bis oppugna tio à barba/ris/pclara op pidanoꝝ ui/ctoria/Do/lor inexhau/stus tyranni, & cõquęstus ei⁹ aduersus deos.

Amurathes oratorẽ suũ ad Castriotũ pro pace pe/tẽda dirigit.

uictoriæ ſpēs uideret Amurathi, ſi priuſq̄ diſcederet ex Epiro, Iugū eo mō impoſuiſſet hoſti, & uectigalē ſibi ꝓuinciā feciſſet, Nā cōtinuādę obſidiōis rō ad animū nō trā miſſa cōſideranti multa hyemis incōmoda, & ꝙ prius obſidētes/q̄ obſeſſos eius rei tedia caperēt/Cōmeatuū ꝑterea inopiā ad eā multitudinē tanto tpe alēdā/ Et quod maximū erat/aſſiduas incurſiones/ & irruptiones hoſtiū in caſtra/nèq; in ſequēdo p Epiroticos mōtes Scāderbego terendū tēpus uiſum/quū & periculū eo mō ſummope timeret/Quare unus multæ uir auctoritatis, cui Iſup nomē erat/ad id muneris electus/ſed ueritus ſenex nimis grādem forte pecuniā Iuſurā iri Epirenſi monuit/Legatū, ut ſi ſubire hoſtis tā ingēs tributū recuſaret, ad qnq; milia tm̄ rē redigeret, Vna ſuperat difficultas/ꝙ incertū erat ubi caſtrametatus eſſet Scanderbegus/& in ea incertitudine pagrare ꝓuinciā ad eū quærendū ardētibus bello oibus/nō ſatis tutū uidebat, licet inuiolabile eſſet legati nomē/Exoluere tn̄ ea cura tyrānum captiui quidā Dibrēſes, qui libertate impetrata ſi incolumen barbaꝶ ad Caſtriotū pduxiſſent, ſolutis uinculis lęti pręeūtes hominē è caſtris ire perrexerūt Tumeniſtus mons primū recto itinere petitus/Ibi nō inuento Scāderbego ad Iſimū fluuiū in ora maritima cōceſſere, ſed nec ibi repertus eſt, Nam ſublatis per eā noctem ſignis in planitiem quā rubrā appellant, trāſtulerat uaſa/Quare admoniti de eo Dibrenſes a qbuſdā incolis loci abeuntes inde ſine mora, minus horæ unius ſpatio (nā parū ab Iſimo diſtabat) illuc deuenere, & priuſq̄ intrarent caſtra. Vnus ex ducibus relicto non longe legato cū ſociis ad Scanderbegū cōceſſit, ſciſcitatus eius uoluntatē, an ſui adeundi regio legato poteſtatē faceret/ Viſum ꝑ Dibrenſem turmales ex longo deſiderio in amplexus, & mixta lachrymis oſcula effuſi ingenti plauſu excepere/Tū impigre deduxere ad Caſtriotū, qui ubi uidit/ & audiuit hominē, eo perbenigne ſuſcepto, nihil imoratus quoſdam equites/& pedites mixtos/ Tanuſiūq. cū his ad accerſendū honorifice legatū tyrāni mittit, Eo in caſtra deducto/de mādatis quidē regiis nihil ea die relatū/nā nox inſtabat/ſed humaniter ſuſceptus/lautóq; inſup/& opiparo acceptus conuiuio in caſtris pernoctauit/Cæteꝶ iuſſus Moſes cū expeditiſſimoꝶ equitū agmine ſingula circum loca/ſaltúſq; peragrans/atq; augēs cuſtodias, ne per eū colorē Ottomanus aliquā fraudē moliret, totā penè noctem eo in opere cōſumpſit/Orta luce Scanderbegus cōuocatis optimatibus fecit copiā dicēdi regio/Ille cōpoſito iampridem ſermone maxima arte, ſi modo tale quippiam perſuadere liberis animis poſſet, ſic exorſus fertur.

Oratio oratoris tyranni ad Epirēſem

DEdiſſent Dii iāpridē hanc mentē nobis Scāderbege, quā ad te hodie tandē longis admoniti malis, ſerius fortaſſe q̄ par erat/attulimus, Nèq; enim uel ipſi tot exercitus deletos/tot pręclaros duces eodē extinctos fato uidiſſemus/Nèq; tu laceratū imperiū quottidie in oculis haberes, & tot paſſim uulnera/ac gemitus tuoꝶ exaudires/Sed ita natura cōparatū eſt, ut ad pacē & ęquitatē, niſi per ſanguinē/& bellorū iniurias ueniri non poſſit. Quare ęquo animo quod ſupeſt accipiamus/& has ſaltem reliquias melioribus diis ſeruemus/Satis inundauit per tot annos ſanguine humano Epirotica tellus/Sat deforme ſui ſpectaculum amœniſſima olim regio/& pulcherrima principū ſedes præbet iā diu, Ingentes uires/ac quaſi ſupra mortaliū

uota Amurathi dii dedere/tibi minimas (si ad eũ referas) ut libere loquar Scan/derbege/Non pœnitẽdas tñ illas tũ militũ/ & tua uirtus/ tum (quod maximũ est) facit fortuna/ut ꝑclare oĩbus bellis ostẽdisti,quod & ipsi admirati sæpenumero/licet in hoste,& publice/& priuatim sumus/dũ supbissimos hũgarię populos & gręciã tot bonis affluẽtẽ tã facile ꝑdomitã à nobis recordamur/sola gens hęc inuicta ac impatiẽs dominii est reperta(nihil adulor hostis)Atq. utinã ista uera nõ essent, quæ loquor/In uos tñ ut uideo hucusq; neq; fortes/neq; fœlices sumus/Verũenim uero hęc uobis potissimũ timẽda fortuna Epirenses,quæ forsan funesto exitu credulos erexit spũs,ut uelut perpetuam illius possessionẽ amplexi,tandẽ ruatis/neq; tamẽ/si singulas fortunæ uestræ partes oculis proponatis/uobis quoq; parũ uiriũ/& dignitatis hoc tã diutinũ bellũ abstulit,nã quãuis nõ multa hominũ iactura hucusq; nobiscũ bellũ geritis,Vbi Sfetigradũ est? Vbi latissimus eius oppidi ager? Vbi tot uillę/tot ędificia/tot prędioꝝ ornamẽta? Vbi reꝝ omniũ facies? Cur tã fertilissima regio periit? Vbi tot horrea annonæ,qua oẽs olim uicinas urbes/& Italiã ipsam replebatis? Vbi deniq;(ut sileam alia) pulcherrima Croię mœnia? Quæ ita deformata iacet,ut uix uestigia muroꝝ/& spirãtes intus hominũ uultus,ne dũ pristinę urbis formã retinere uideat/qd expectas ulterius? Vides q̃ ꝑgnantia tibi sint malis oĩa/urbes alię captæ/alię obsessę,Caput ipm impii Croia pene ad nihilũ redacta/Sola aũt hominũ adhuc resistit pertinacia,quæ tandẽ frãgatur necesse est/decreuit nãq; Amurathes auctis copiis hyemẽ ibi oẽm traducere/& aliã æstatẽ/si opus fuerit/ac plures deinceps annos,donec fames tandẽ si ferrũ nõ possit iniiciat iugum hoĩbus,sed hoc ita demũ/si tu quoq; mali tui studiosus per eã imprudentiã allatas has ad te pacis conditiones spreueris/ en ex funestissimo hoste sociũ te sibi/ ac tributariũ cõstituit Ottomanus/Soluit Croiæ obsidionẽ/aufert in perpetuũ hostilia signa ex Epiro/& mauult uectigalẽ sibi sine sanguine ꝓuinciã hoc bñficio deuincire/q̃ tã cruẽtũ diutius iugũ quærere uobis/Perexiguũ uero pro magnitudine officii onus imponitur.X.tñ annua aureoꝝ milia ꝑstari sibi petit.Aliud nihil neq; uestrũ quęrit/neq; suũ repetit/Potestis Epirenses/potes Scãderbege pro tot oppidis nostris in Epiro/tot uillis/tot pulcherrimis rebus,quas nõ ullo hęreditario iure, sed ui ablatas tãdiu possides,istuc citra dedecus,& iacturã tuã concedere Amurathi iustissime petẽti/An ignobilior Epiro Pelopõnesus? An Caramanus nobilitate tibi/uel potentia cedit/uel opibus? (Sine reprehensione temeritatis dixerim) Cęteriq; uetustissimi/& populi nobiles,à qbus quottidie Adrianopolim tributa/ęquo & libenti animo afferuntur.Præcipue ꝙ hoc nõ seruitutis loco/sed magis propter quoddã ardentius fidei uinculũ imponitur uobis/Discute uires tuas prudẽtissime Dux/Discute fortunam oẽm/neq; hodie tam pulcherrimã occasionem præterlabi è manibus sine/Voles adhęc fœdera,si id neglexeris/nunc cupies forte redire quũ nõ poteris/ quũ mutatus reꝝ tuaꝝ status uictoꝝ quoq; superbiores sentiet uultus. Sed dũ tã studiosus huius rei hortator apud uos sum/magis q̃ par erat pro grauitate legationis/& dignitate Amurathis in hanc partẽ orationis incubui/nihil tamẽ ideo reuoco quæ dixi/Quinimo si hostis apud uos aliquid possum precibus rogo,

obteſtorq. (ut dum licet)dum conſiliũ non mutat ſenex/ueſtri pariter/noſtriq; ra/tionem habeatis.Ecquid enim creditis/huius non impetratę pacis/ſi id forte con/tigerit dolorem Amurathis magis/an noſtros animos offenſurum/noſtra hæc pro culdubio,ac priuatoꝝ capitum iactura,qui ex libidine eius hæc uilia corpora hu/iuſcemodi caſibus deſpondemus, & ſi ueſtro non poſſumus/ noſtro plærúnq; ſan/guine animum eius exaturamus/ erimus quottidie in uiſceribus ueſtris/ dabimus ſanguinem/& hauriemus/donec tandem uel tot ſatietas maloꝝ alterutros teneat/ uel longa pertinacia,& fatum aliquod utróſq; crudeliter abſumat.

Nondũ finierat Barbarus/quod multo murmure confuſum conciliũ/plærìq; imo/dico gaudio/ꝙ defatigatũ iam armis ſuis Amurathem/& uelut bello uictum uide rent,riſum nõ tenuere,quũ tanta pompa uerborum tributi mentionẽ proponi ſibi audiſſent/Alii ſub hac ſpecie pacis captare Amurathem ſe dicentes,ut quod hoſti bus non poſſet, tributariis olim paulatim iugum imponeret,hoſtiliter fremebant/ néq; uel unus eſt inuẽtus (ita mortaliũ animos inflant res proſperæ),qui eã pacẽ/ ꝙ bellum perpetuũ mallet,aut cogitandũ ſaltẽ ſuper ea re diceret/ Heu quo nunc abiit ille ſplendor gentis,illa nobilitas animoꝝ,eius inuictę uirtutis ſemina? Vide bant Albani laceratum imperiũ,urbes alias captas/alias obſeſſas/auita iugera ho ſtilibus operta armis/uxores/liberos ꝓcul à conſpectu ſuo in timore/& lachrymis tabeſcẽtes,diſcerpi quottidie ante oculos corpora ſuoꝝ/& manantia ſanguine oĩa/ tamẽ iacere magis quiſq. in ea fortuna,& licet non omnino infœlicem,cruentã ta/men libertatem fouere malebat/ꝙ minimam confeſſionem ignauię præbere hoſti/ Scanderbegus igitur timoris neſcius inter eos ſędato murmure cõuerſus ad Bar/baꝝ/ne animi dubiũ/& ſuſpenſum per contemptũ ad Amurathem dimitteret.

Rñſio Epirẽſis ad orato/rem Tyrãni/ Diſceſſus le/gati re infe/cta/Mutatio caſtroꝝ Scã derbegi i Tu meniltũ.

HAVD abſimilis multũ eſt inquit hæc tua legatio illi,quã Aiaradinuſq. dudum (ſi memoria teneo) attulit,Qui in ipſis fermé impii noſtri auſpiciis quaſdã Epiri urbes/& Macedoniæ partem nomine Ottomani allatis ad id ipſum litteris petiit/ Proinde ſatis tũ uobis in perpetuũ credo fuiſſe reſpõſum/nã néq; diminuta adeo/uſq. fortuna mea mihi uidetur,néq; ueſtra ſic aucta/ ut nouas has cõditiones pro/ponere nobis hodie honeſte poſſitis/Quod enim lõgo ordine amiſſum Sfetigradi oppidũ,diruta Croię mœnia/& corrupta in campis omnia recenſes/uix id iacturę loco cõputatur à nobis/Salua modo hęc capita ſint/incolumis miles/ſoſpes popu/lus/recupabunt amiſſa omnia/deuaſtata reſtaurabunt iuuantibus diis (mihi cre/de) Hæc mortaliũ manuũ opera facile & deſtrui/& conſtrui facile conſueuerunt, modo artifices/modo fortes dexterę nõ deſint/ſed dic quæſo.Quãdo ita iuuat no/ſtra enumerare/quanti empta hęc uobis ad hunc uſq; diẽ ſunt? Quanto Sfetigra/denſis urbs (licet nõ uirtus ueſtra,ſed ciuiũ ſupſtitio eã perdiderit)/Quanto Cro/ienſis oppugnatio ſanguine ſtetit,Agite dũ (nihil inuideo) Ita fortes/ ita fœlices per omnia ſæcula eſtote/Videã ſemp ipſo eo modo ſigna ueſtra in Epiro/obſidete urbes/oppugnate/inſultate agris/corrũpite quicqd frugiferi tenet Macedonia/dũ ea relinquatis fortunę ueſtrę ueſtigia/ea fortitudinis/ac uirtutis monumẽta/quare rogare potius uos,ut nõ diſcederetis expediebat nobis/ꝙ uel ea pecunia diſceſſum

ueſtrũ emere. Abſit ut uiuẽte Scãderbego uectigalẽ uobis ꝓuinciã hãc ulla uideat ætas/uel hominũ ullus audiat. Non ſi totius poſſeſſionẽ Macedoniȩ/ & oẽs patrũ nroꝝ ſedes reſtituatis. Nõ ſi mecũ diuidat impiũ Ottomanus ea nota inuri Epiroticũ nomẽ paterer/fruſtra itaq. externa coaceruas exẽpla/fruſtra Pelopõneſiacã fortunã/& Aſiaticas ſeruitutes/ac cȩteroꝝ oculis nrĩs ſubiicis/& diſertãdo aĩs iculcas. qñqdẽ/nullũ ẽ tã efficax exẽplũ/qđ ad eã turpitudinẽ poſſit libeꝝ/igeniũ inuitare. Nihil ulterius locutus eſt legatus/nec aliud quippiã hac de re cõtendere uoluit/aut iuxta cõſilium ſenis de minori ſumma agere cũ hominibus curauit/quũ tã alienos ab ea re omniũ animos uideret. Dimiſſo igiť cõcilio/ductus eſt cũ ſociis apud Scãderbegum ad curãda corpora. Tum opipare acceptũ/& honorifice habitũ/Tanuſius cũ aliquot equitibus mille fermé paſſibus/procul a caſtris eſt comitatus/ne libera militũ licentia uiolaretur/uix abſceſſerat è cõſpectu legatus/ꝙ Caſtriotus ueritus inſidias hoſtiũ/ſi eũ locũ nõ mutaſſet ſublatis ſignis/Tumeniſtũ copiis oibus petiit cuſtodibus paſſim p loca exploratoribuſq. intentius q̃ unq̃ antea feciſſet/diſpoſitis. Reuerſus legatus in caſtra quæ in tyrãna minori poſita erãt/ ſicut dolorem Amurathi ita ex ȩgritudine morbũ quóq; ſummope auxit/quare eo magis quotti die inualeſcente/Satrapæ depoſita quaſi omni cura armoꝝ ad curandũ ſenẽ illiq; medicamina adhibẽda animos trãſtulere. Sed in ea morbi incertitudine/nullũ efficacius/ q̃ uerboꝝ remediũ uidebať/nã impatiẽtia doloris cõtractũ malũ appoſitis ad id ipm ſolatiis erat leniẽdũ, & noua aliqua lȩtitia curãdũ. In eo ſtatu res ꝑpaucos dies mãſere, néq; nõ ſatis cõpos ſui oĩno erat tyrãnus, ſed & audire ſuos/& alloq ſatis cõmode poterat, atq; iubẽdo multa ꝓcurare/quæ in rẽ uidebanť/donec Scanderbegus audita ȩgritudine eius irrũpẽs bis/terq./in caſtra/qcqd fermé/ tũ animi tũ corporis ſuperat relliquiaꝝ exhauſit/Prima & ſecũda incurſio ipſius uix cruẽta fuit/néq; aliqd dignũ memoratu geſtũ/quũ ſolertiſſime inuigilarẽt barbari ad defendenda caſtra/ac omniũ animi eſſent magis ad ſe tutandũ q̃ ad alios laceſſendũ intenti/ iniecit ea res Scanderbego maiores/ ac pœnȩ maximos ferociæ ſtimulos. Igiť noctem primũ ut ſȩpius fecerat/ex ſe ipſa ſatis pauoris tumultuſq. excitaturã ad ea cõſilia amplexus/eqtatu fermé omni ſecũ ducto tyrannã petiit/nã cõmodior ab ea pte erat ꝓcurſo equiti/& magis opportuna iniuriȩ hoſtiũ ſtatiua. Exacta media nox erat/quũ appropinquans/tyrãnȩ ſtrepitu ipſo eques ſe ꝑdidit/tenebrȩ maiores aſſueto erant/ꝙ obductum multa nubiũ caligine cœlũ uiſum oẽm ademerat. Itáq; male potuit quippiã aduerſus impetũ uenientiũ ꝓuideri/prouiſum tamẽ eſt pro tpe/ordinatúſq; miles/ut exaudito/nõ uiſo hoſte ſumĩ iudicium ualuit/néq; noſtris, minus iniqua/ſuſpectáq; ea habitudo tpis erat/& licet plus animi afferẽtibus/ q̃ nõ expectãtibus iniuriã eſſe ſoleat, tñ horror qdã inuaſerat pectora/& ꝑmouere uix ullus gradũ audebat amplius. In ea utrorũq. hȩſitatione Scãderbegus acceptis centũ nõ amplius equitibus ex Anteſignanis euolans é reliqs turmis maximo impetu ad laceſſendos hoſtes uſq; ad munimenta ipſa ꝓcurrit/inceſſanſq. clamore ſimul/ac cõiectis uerutis hoies aliquot extra aſſignata ſibi loca ꝓtraxit, cõcitatos ad ſe aſſequẽdũ opptimẽdũq./ſed oppreſſi ipſoꝝ nõnulli ſunt reliqui ſponte recepere

Morbus & ȩgritudo tyrãni impetitio caſtroꝝ à caſtrioto/

Sollicitudo barbaroꝝ cõtra impetus Epirenſium.

ſe inter ſuos Epirenſis p ludificationē aliquātiſper hac illac curſitans excitare in ſe maiora agmina quærebat. Vbi uero abire per eā inanē expectationē tēpus uidit/ & noctis aliquātiſp tenebras appropinquāte die fugari animaduertit/reuerſus/ad ſuos/abiecto omni reſpectu/ſūma rōne cū Tanuſio/Streſióq; (nā Moſes in Tume niſto cū peditatu fuerat relictus),diuidit copias admonitiſq; ſingulis/quid facturi eſſent/ducit in hoſtē/Miſſilibus primus furor exſatiatus/ac maior pars dimicatio nis p coniectū teloꝝ acta/Nā Caſtriotus timens,ne ſi cōfunderent̄ ordines diſcri/ mē ſuoꝝ hoſtiūq. piret/negabat militi cominus inferre gradū/néq; ad gladios ue/ niſſet res/ni regii multitudine freti inſigne agmē ſuoꝝ à leua pte miſiſſent/ut nr̄os medios interciperēt,quos ubi aliq̄tulū à reliq̄ robore ꝑgreſſos uidit Scāderbegus relictis munimētis ociſſime ad id latius cōuerſus/diuiſis & ipſe uiribus/ ut utrinq; pugna nō intermitteret̄/maxīo īpetu aggreſſus eſt. Nō ſegniter ꝑ īpetū uenientiū excepe Barbari ſperātes mox à caſtris affutuꝝ ſubſidiū/tn̄ ubi tarditate ſuoꝝ dila bere paulatim uires ſibi/ & hoſti creſcere cū uictoria ipſa ferociā uidere,uerſis ad tentoria equis/fuga/qua ſola poterāt ſe ſaluarūt/plures tn̄ ante fugā cecidere/ſimul & ex nr̄is nōnulli. Streſiū ēt Tanuſiūq. iā exoriēs lucifer & inualeſcēs ſemp uis ho/ ſtium terga uertere/coegit/inſecuti ardentiſſime hoſtiū ordines eā nr̄oꝝ paucitatē eſſent/ſed ne animū tyrāni offenderēt abiecta cupiditate ultiōis ad dāna ſua recē/ ſenda ſūt cōuerſi/pręter cędē alia deformatio caſtroꝝ nō fuit/neq; p̄dę qppiā abla tū/ niſi aliquot priuati ī occiſoꝝ ſpolia,nā pro uallo nō intra munimēta & cœptū/ & finitū eſt certamē/purpurati maxīo cōſilio celauerūt eā cladē Amurathē/ne ma iora p̄berēt alimēta dolori/tn̄ nihil ſollicitū ſenē fefellit/q̄d & publicū murmur,& priuatæ uulgi q̄relæ facile eā calamitatē inclinato ad male ſuſpicādū aīo ꝑdidere, Hoſtis captato tp̄e p̄toriū ip̄m cruētis ſignis irrūpet/reliquere obſidionē/& cœptū tāto odio bellū pudor ꝓhibebat/ſuadebāt tn̄ nōnulli tyrāno ut maiori pte copiaꝝ Croiæ relicta ipſe Adrianopolim repetēs/ſaluti ſuæ cōſuleret/Abiturā quóq; uim oēm morbi/ſi ex eo calamitatis ſpectaculo/& cruētiſſimo hoſtiū aſpectu abiret/ſed ingraueſcēte quottidie malo/ & deficiēte paulatim ſpiritu ſenſere oēs eā uiolentiā fati nulla ſatis poſſe loci mutatiōe/nulla ope/uel cōſilio humano excludi/quare li/ cet iuuaſſe medicamētis(ut nūq̄ mortalia pectora ſpes deſerit)cōfectū corpus nō deſinerēt/uelut orbati magīo nautę pro ſe qſq; ꝓcurabat oīa/qbus ſaluari ab ea tē peſtate exercitus poſſet/ſublatiſq; tētoriis quæ late diſpſa magis obnoxia iniuriæ/ & oportuniora hoſti erāt/anguſtiori circulo redacta ſūt caſtra/firmatáq; maximo/ & armoꝝ & armatoꝝ robore/munimēta/ſic oībus ordinatis expectabāt/aut mortē tyrāni,q̄ finē tūc armis faceret/aut ualitudinē fortē recupatā/q̄ eā obſidionē nouis cōſiliis ſtabiliret/Nihil hoꝝ latebat Scāderbegū/nā tū ab exploratoribus uiſa oīa ponebant̄ ante oculos/tū cætera magis intima hoſtiū,cōſilia à trāſfugis apiebant̄/ quoꝝ plures q̄tidie ad ip̄m & reliq̄s urbes cōfugiebāt/maxime exq̄ credi expecta riq; indubitate mors regis uulgo cœpit/Epirēſis itáq; auerſo ab aſſuetis irruptioni bus aīo reſeruabat/& ipſe ferociā oēm ī mortē Ottomani tn̄ p Crainū mōtē pgēs interdiu/noctúq; ſępe/Vranacōtē alloquebat̄/crebris q̄q; agmibus oberrās p colles

Opinio pur/ puratorū & ſatrapum ad ualitudinem tyrāni recu/ perādā & ad repellendos Caſtrioti im petus.

uicinos/si intercipe seruitia aliq̃ exercitus posset/uel eo solo aspectu dolorē hoibus icutiebat/sed modicū tpis i ea rex cessatiōe & hostiū mœrore & expectatiōe abiit, nā Ottomanus illo triduo expirauit/Ferūt tñ eum/quū adesse iā sibi extremū uitæ diē sentiret/ lectulo cubātē multa cū purpuratis suis lōgis q̃relis egisse,q̄ tā sordido exitu fata oēm suę anteactę uirę tenorē sugillassent,ut q totiēs hūgaricā ferociā inhibuisset,& insolentiā græcoꝝ cū ipso pene noie sustulisset/sub ignobilis castelli mœnibus & oculis tā pudēdi hostis infamē reddere spiritū cogeretur / Deinde ad Meumethē cōuersū cōmēdasse maxīo studio illū fidei suoꝝ/monuisseq. multa/cū nūc audiētibus aliis/nūc sūmotis arbitris,licet & defectū iā uiribus corpus/& manātes ex aspectu filii p ora lachrymę senis uocē ipedirēt/Illud sępius iterabat/cōtēnendū nūq̃ hostē/de eo se uno pœnitētiā toto uitæ suæ tpe egisse/& apud Tartara (si modo extincto corpore pars ulla hois remaneat post hac actuꝝ) qđ p cōtēptū paulatim educato hoste eā sibi ipse calamitatē/& notā in ppetuū,Ottomano nomini inussisset/dū tā sordide sub Croię mœnibus extinctum totus terraꝝ orbis/& oīs deinceps ætas uelut fabulose referat/Opprimendū tū/trāsfugā fuisse/quū p scelus illud in hūgaria sceleratū uindicauit impiū.Tū in ea reꝝ nouitate/& nōdū firmatis populoꝝ animis deleri incruētis fermē oibus suis cū noie ipso hoiem potuisse/ Nō Alybassam,q primus alimēta ferocię eius & fœlicis auspicia fortunę dedit/nō alios fuisse mittēdos/quibus tū captis occisis ea & uiriū sibi fomenta/& fidē apud subditoꝝ ingenia pstruxerit/ut ipse totiēs tāta ignominia/ & impii laceratiōe uix fādo isthæc crederet/nisi expiētia magistra suo malo edoctū esset.CLX.āplius milibus armatoꝝ dicebat/intrauimus Epiꝝ/& hic cōsedimus.Nūc si uacat cōferte capita/discutite oia/aiaduertetis q̃tū de sūma sit detractū/nō poterat hoies tenere locus/hodie q̃t tentoria uacua? Quot errātes sine dñis equi? Quā diminutis longe copiis/Adrianopolim repetetis/nā spūm hūc Epirotico solo deuouere fata/sed qđ impedimēta/casusq. fortunę iputo mihi? tū.n.primū hęc maloꝝ semina orta i Epiro/ at q̃tis cū tot belloꝝ motibꝰ ardebat/hūgaria/Eugenii/ac cęteroꝝ xpianoꝝ cōcitās in nos arma? Quū nō đe Epiri/ sed totius possessiōe impii certabat/ut Varnenses/ Basiliēsesq. labores p̄bēt oibus documētū/Ita dū ad tot negocia nec̨ tēpus/nec̨ uires sufficiūt/creuit hic hostis/ut uidetis,qūo āt post hac cū eo/quáue arte belligerādū sit uobis/cōsiliū à me expectare nō debetis/q tā iniquus mihi ipsi ęstimator i rebus oibus fui/nūq̃ magis cogitatus meos fefellit fortuna/fœlicior tu fortē Bellator cōtra eū futurus Meumethes/& pro tot datis honoribꝰ mihi/Epiroticū forsan tibi triūphū seruauere dii/Accipies itaq. scęptrū hoc & alia regni insignia fili/ac interea p̄cipue hostē hūc/ne inultā mortē hāc finas.Id unū pro tā amplo/honorificóq; p̄rimonio tibi sumito/Eā solū uictimā seniles manes exposcunt.Posthęc dicta obmutescēs dimidiū ferē eius diei i angustia spūs cōsūpsit/tū obortis añ oculos tenebris petitā tot xpianoꝝ odiis animā exhalauit/opępciū nūc ē audire hęc & uidere eos/q tāta mercede reꝝ hūanaꝝ statū licent̄,& credūt/ita cōcedi alicui posse ppetuā fortunę possessionē,ut nō aliq̃ tpis momēto iterpellari queat,Quid Amurathe quōdā maius? Cui splēdidior fama uiri (cęteroꝝ uenia dixerim) toto orbe terraꝝ

Att. ultima Amurathis uerba cū pximus ect̄ morti satrapis,& Meumethē filium.

Att. gesta Amurathis sub breui cōpēdio/mortē ipsius locum quo eius corpus humatū fuit & successionē Meumethis in imperio.

extitit/quæ atteſtatior fortuna fuit? Quis ſpecioſiores ea ętate triũphos tulit/& tot
uictoꝝ regũ/ac ſupbiſſimoꝝ populoꝝ ſpoliis obſoletũ iã Ottomanũ nomẽ/ac bar
baricas domos ditauit? Hic domeſtico furore inhibito ac fraterno ſanguine(ita re
gni libido/licere oĩa facit)ſũptis fortunę auſpiciis primus inſanienti gręcię liber/
tatẽ extorſit,& fixo in uiſceribus eoꝝ ipſo acceptiſq; inde uiriũ alimẽtis/deinceps
cæteros populos xpianos tot afflixit calamitatibus/ ut eas enumerare ſit difficile/
Hic primus/murũ gręcoꝝ ĩ Pelopõneſi faucibus iuxta Corinthi iſthmũ/quẽ hexi/
miliũ nũc uulgo appellant diruit/& puiã ſibi unquãq; Europã fecit/q tot regna in
Aſia/urbéſq; nullo hæreditario iure/ſed uirtute ſola obtinuit/exercitus fudit/reges
bello uicit/atq. ſupauit/qui ẽt rege hũgaroꝝ occiſo/Hũniadẽ ingẽtis noĩs ducẽ/ac
bellatoꝝ illũ ſtrenuiſſimũ nõ ſemel fugauit/eáſq; fortunæ ſpõſiones aĩo uolués ſuo
totius orbis terræ dñiũ ac xpiana ipſa oĩa ſpopõdit ſibi. At nũc q̃ diſpar hoĩs ani/
mus/q̃ añactæ uitæ diſſimilis orõ fuit,ut tã ſordide in oculis cõtẽpti olim hoſtis cõ
queri,& gñe tã fœde ſit auditus/quo inuicti/illi ſpũs/& ipſioſa uox abierat? quã tot
duces legiões/tot armatoꝝ milia timidis auribus audiere/At nũc q̃ alius hoĩs uul/
tus/alia facies/aliud ſpectaculũ/ubi caput illud tot decoratũ triũphis? Vbi inſignis
ſcęptris dextera? Iacet deforme cadauer/cõpſſę manus exporrecti pedes/ q tot glo
rioſe terras uictrices calcarũt/néq; qppiã de tot bonis/tot laudibus caducũ ſibi cor
pus retinet/O imbecillẽ hũanę naturę cõditionẽ/O inanẽ mortaliũ gloriã/o cęcas

Att. diſceſſũ barbaroꝝ ex Epiro extĩcto Tyrãno. Scãderbeguz infeſtantez hoſtiũ exercitũ: Tempus quo cępta ẽ obſidio Croiæ: & ætatẽ Amurathis.

Att. qua põpa & honore Scanderbeg⁹ except⁹ eſt ĩ urbe a Croienſib⁹ ſoluta eorũ obſidiõe: quo cõcurſu: qb⁹ gratulatiõib⁹: tũ populoꝝ ac oĩum fere regũ & principũ xpiani noĩs cũ aliarũ exteraꝝ gẽtiũ ex diuerſis & remotiſſimis locis ad urbem Croiæ tãq̃ ad cõe quoddaz xpianoꝝ ↄcilia bulũ confluebãt pp tãtã rei famã & mortẽ Amurathis.

hominũ mẽtes/qd iactamur? Quid extollimur? Quid ẽ ꝙ dignitates/opes/ potẽtiã
tãtope flagitamus/perpetuo ſcilicet his frui cuiq̃ datũ? O mira reꝝ mutatio/fluxa
hũani/ ipſi glia,& ludẽtis fortunę iocus/Corpus ei⁹ unguẽtis/aromatibuſq. cõditũ
ſeruatũ ornatiſſime eſt/humãdũ poſtea in Burſa Aſię oppido ex more gẽtis/Meu
methes mox rex ſalutatus/mors ſenis q̃ magis potuit ſilẽtio tecta eſt à purpuratis/
ne eius rei fama ad hoſtes trãſiret,Per noctẽ collectis uaſis,ac paratis ad diſceſſum
oĩbus incerta adhuc luce ſublata ſũt ſigna/Mortuũ ãt Amurathẽ/ferũt circa autũ
ni dimidiũ/qnto poſtq̃ obſideri cœpta fuerat Croia mẽſe/De illius uero ætate ua/
riãt hoĩes/ſed nullus qntũ & octuageſimũ ãnũ attigiſſe negat/inuitus pfecto Meu
methes eã obſidionẽ & tã ignominioſũ bellũ reliqt/ſed coactus eſt ire Adrianopo/
lim ad ueterẽ morẽ ĩ ſumẽdis faſcibus ſeruãdũ/& ſeditiões/ſi quæ(ut fit)in ea reꝝ
mutatiõe orirent̃ extinguẽdas/Nõ deſeruit ueſtigia eius Scãderbegus/nũc urgẽs/
nunc carpẽs poſtremos,donec egreſſum oẽs impii ſui fines uidit/tũ duplici ouans
lætitia & Amurathẽ tã ignominioſe de medio ſublatũ/& fugatas hoſtiũ relliquias
uideret/ad ſuos reuerſus Croiã recto itinere petiit,Oppidani iam ingẽti deſiderio
cũ Vranacõte urbe egreſſi madẽtes adhuc ſanguine cãpos & poſſeſſa tãdiu ab ho
ſtibus loca oberrabãt/morabant̃ ubiq;/pluſtrabãt oĩa/uix uiſis ſingulis ac pſcruta/
tis ſatis credẽtes ſibi/ita infixus iãpridẽ horror uiris nõdũ ſuſpẽſa pectora relinque/
rat,Scanderbegus maximo cõcurſu uulgi exceptus eſt/Vranacontes primũ inter
multos amplexus deoſculatus/cæteri,deinde ex more/Vulgus nũc ad pedes ducis
plapſũ/nũc ueſtimẽta eius apprehenſans cupida(ut ſolet)illis oſcula figebat/q̃tũ
magis potuit ab ingeniis humanis clamore cantibus/& omni genere inſtrumẽtoꝝ

expreſſa lętitia eſt/non campanarꝫ tinnitus/non perennes tota nocte accenſi ignes per multos dies ceſſauere/cōuiuia/epulęq. per totā urbē/uicóſq; oēs & cōpita lau/tiſſime celebrata/Croienſes pro fideli opera/geſtiſq; rebus egregie ſunt tū publice tū priuatim laudati/pręſidio ultra pręfixa ſtipēdia ingens pecunia/ac ueſtimētorꝫ magna uis erogata. Vranaconti præter aurū/argentūq. clamydes duæ purpureæ/unáq; auro cōtexta dono data/& quattuor deinceps uillę. Poſtremóq; nō expecta/tis faſcibus decoratus eſt/ac totius Dux ęmathiæ deſignatus/ ſed illud in primis à Caſtrioto nō omiſſum/quū eius uictorię nūcios ad oēs principes & populos uici/nos mitteret,quare ingēs undiq; cōcurſus quottidie erat/multi quóq; (ut fit) nouę tantū fama rei ꝓpter mortē Amurathis exciti tanq̄ ad inſuetā aliquā pompā ſpe/ctaculi uenere,peruagauit is rumor breui totū fermé orbē terrarꝫ/nō expectatior tū/non lętior nuncius chriſtianis omnibus eſſe potuit/Reſpirauit Hungaria/rece/pit Gręcia ſpiritū/ac laxata uelut ſibi credidit uincula, omniū animi inani illa ſpe ſunt erecti/dum eam regū mutationē fortunæ quóq; ſuæ ſtatū expectant inouatu rām/Heu fallaces cogitatiōes/& miſeriora miſerorꝫ refugia/ſublatū uidimus Amu rathē/defuit ne ideo cruentior hęres? Huius certe nobis interitū poſt longa tandē mala lachrymis noſtris cōceſſere fata/ Iccirco nē cū Meumethe noſtrę abiere ſor/des? Extincta calamitas eſt? Cōpreſſis ſcilicet manibus ſedemus/ mutuis inter nos odiis certantes/& ea uana credulitate mortalē cū unius hoīs capite tantā hoſtium fortunā credemus. Facturi tamen tum demū/& prępropere forſan (quod ominari horret animus) finē querelis,facturi malis ſumus/quū & relliquarꝫ noſtrarꝫ finem faciemus/uerūenimuero nunc lachrymis omiſſis breuē hanc lętitiā cū cæteris/ſe/quamur iā certatim gratulatiōes ad Scāderbegū/uel ab externis gentibus aduola bunt/diffuſumq. pręcipue tūc eſt per ora populorꝫ celebre uiri nomē,Croia morte Amurathis tūc nobilior,q̄ Argos olim Pyrrhi morte reddita,ſed ad eas gratulatio nes ingens quóq; à chriſtianis ducibus gratitudo & animorꝫ munificentia acceſſit/Nāq. Nicolaus tū Romanus Pontifex/Ladiſlaus Hūgarię rex,& Philippus Bur/gundię Dux legatos cōtentione quadā ad eū cū ingenti auri/argētiq; pōdere miſe runt,quū ſatis ſcirent eū tā longis bellorꝫ incōmodis exhauſtum tali auxilio indi/gere/Alphōſus q̄n etiā Aragonū rex (utpote qui longo cæteros interuallo in amā/do Scanderbego ſupabat) ad maximā pecunię ſummā illud quóq; addidit. CCC. milia modiū tritici,C. ordei/quū audiſſet ſementē fieri ꝓhibitā ab hoſte in Epiro, & quæ facta fuerat corruptam/Multos quóq; artifices pecuniis ſuis conductos ut Croię muros inſtaurarēt/quos dirutos à barbaris nouerat miſit/Caſtriotus inſtru/ctis ludis oīs generis ea pulchritudine ſpectaculi famā ipſam uictorię mirꝫ i modū auxit/alter iam exercitus ſub Croia uidebatur,tanta undiq; multitudo cōfluxerat/nō ſpectatorꝫ tantū. Sed lectiſſimę iuuētutis ad propoſita ſibi pręmia expetenda/non uidebatˀ uſq; adéo mirabile hoībus fractas ab Albanis fuiſſe uires Amurathis/intuentibus eā militarē ætatē/& uirorꝫ robur circa Scāderbegū aſpicientibus/Re/dierat uere tūc uetuſta nobilitas Macedonię/& ſęcula illa Alexādri,Pyrrhiq; iam obſoleta/in integrū reſtituta uidebantur/ Hic Belli finis cū Amurathe fuit.

MARINI BARLETII SCODRENSIS SACERDOTIS DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI EPIROTARVM PRINCIPIS

PRÆFATIO.

VO ſtudiũ me iſtud ſcribendi longius prouehit/eò creſcere magis cũ magnitudine ipſa reꝝ labores uideo mihi, Et nunc ex uero (quod in principio operis teſtatus ſum) cõſideratam illam ſuſpitionem/non inanem timorẽ in hoc onere ſuſcipiendo ipſo rei experimẽto fuiſſe agnoſco, Nam licet aliquã partẽ itineris emenſo/ iminutus quóq; paulatim labor fouere ſpe animũ deberet, & maiores ad reliquũ exoluendũ corpus/expoliendũq́. ſubdere ſpiritus.non ideo minus me hoc onus cõficit/quũ & ꝓgredienti longius deficiant uires/& peractę iã uię incõmoda quæ ſolatiũ aliquod peragendę poſthac afferre deberent/è cõtrario ipſa laboris extimatione atq; memoria/nõ cõtemnendũ incutiant timorẽ/cũ nihilominus ardua difficiliáq; mihi reſtare nunc uideo.Quis enim (ut Italicæ fortunæ/& Apuli triumphi nulla ſit habẽda ratio) Bellũ cũ Mehumethe geſtũ,illi quod cũ Amurathe decertatum fuerat prius ulla ſui parte/uel reꝝ/ac periculi magnitudine/uel longitudine tẽporis/uel cauſis ipſis cõparauerit? Quippe quũ toties nõ incruentis Epiroticis ſignis de ſumma imperii ſit certatum,& ad externa cõfugientes auxilia noſtros aliquãdo uiderimus/néq; res ulla finem armis/niſi mors alterius fecerit, Cauſas uero eius odii acriores oẽs hic fuiſſe quis neget,& ſingula ad hoc bellũ maiora præbita alimẽta,quũ amiſſa tantũ poſſeſſio Epiri,& accepta in parte imperii dãna Amurathi arma induerint,Meumethi nõ hæc ſolũ tãdiu pertractata & ueluti iã cocta/ uerũ recens patris fatũ/& intolerabilis iniuria rabiem uerius quandã & furorem iniecerint.Huius pręterea tũ ętatis impatientia/tũ ſuapte natura ferox ingenium/ & ſitiens ſanguinis præcipue chriſtiani animus/omnẽ cupiditatem ſęuitiamq́. paternã facile ſuperauit,Nam ad imperiũ quantũ addiderit/indéq; paribus uiribus/ ac odiis in nos ſit inuectus Conſtantinopolitana fortuna(ut ſileam alia) ſatis efficax documentum præbere poteſt.Quare non ab re cenſui tanta rerum molimina præcentione aliqua in mediũ deducere,& noui hoſtis apparatus noua etiã præfatione recenſere/atq́. ita paulatim nunc uentis/uelíſq́./nunc remigio/uelut nautæ faciunt/alta æquoris ſecans ad præfixum animo ſignũ properare/Vel ſicut onere aliquo/& labore itineris prẽſſus uiator/nunc refocillat uires/nunc alternis manibus/ ceruice/humeríſq; geſtat pondus nunc trahit/donec præſtitutum attingat locum, Ita ipſe nunc Amęnis diuerticulis cõſulam mihi/legẽtibuſq́./nunc ſi aliter nequeã tractum pedibus (ut aiunt) onus qualicunq́. exitu claudam.

MARINI BARLETII SCODRENSIS SACERDOTIS DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI EPIROTARVM PRINCIPIS LIBER SEPTIMVS.

YRANNI mors Adrianopoli audita/creditáq; uarios animo℞/& re℞ motus excitauit/Optimates urbis(utpote qui nũq̃ uel imperiũ/uel fortunã Amurathis faſtidierãt) maxime eo nũcio indoluere/ac luxere diu ſenẽ/tũ ob cõmunẽ iacturã(nullus nánq; ad eã diẽ Ottomanę gentis uel charior ſuis/uel iuſtior in hoſtes fertur fuiſſe/Tum ꝙ eã regũ mutationẽ non ſine multis priuato℞ incõmodis futurã ſciebãt/Prę feruida tamẽ ingenia re℞q; noua℞ cupida nullus ſatis profecto tetigit dolor/quin erecta ſunt magis & in ſpem adducta quũ Meumethis & ferocis ingenii & adoleſcẽtis ſcęptrum longis iãpridem uotis exoptaſſent/Vulgus ſuopte ingenio auidũ re℞ mutationiſq; maxima lętitia nunciata audiuit/Indéq; Ianizari/qui filii principis appellantur) armati ꝑ urbẽ ꝑuagantes (ea.n.licẽtia/uel ꝑuerſa potius cõſuetudine in funere regũ gaudent) multa priuato℞ bona/chriſtiano℞ præſertim/atq; iudęo℞,quo℞ inuiſa turcis noĩa/impune diripuere,Cõfluxerant ꝑterea/& cõfluebant indies ex oĩbus partibus homines ad eã nouitatẽ re℞/& nouo℞ faſciũ ſpectaculum uidendũ , Quare uenienti cũ exercitu Meumethi incredibilis ꝓpẽ multitudo obuiã proceſſit/ſed Ianizari quos diximus primi omniũ/à quo quũ ex more ueniã ſcęle℞/& rapina℞ facta℞ in urbe æque facile/ac petiere impetraſſent/acceptũ deinde intra mœnia ingenti lętitia/ac magno plauſu uulgi in regiã perduxere/Tum ab omnibus ſummus princeps cõclamatus/& ornatus diademate/ſcęptróq;/ac cæteris regiis indumentis in ſedẽ paternã multis ſuppliciis populi/uotiſq;,repoſitus eſt/Aerarium/Areſauciq; ei eodẽ tenore traditi/Obediẽtia à purpuratis/& nobiliſſimis q̃buſq; iureiurãdo ꝓmiſſa/aurũ/argentũq́. paſſim per uicos oẽs diffuſum/ac militibus magna uis pecunia℞ erogata , Ita uetuſtus mos gẽtis/& ſolẽnitas in faciẽdis regibus ex parte ſeruata eſt in Meumethe ex parte non ſeruata, Nã primũ omniũ conſueuere principes turca℞ filios uixdũ pubertatis annos egreſſos ꝓcul à ſe/& extra Europã in longinq̃s Aſię locis tenere/ illa forſan rõne/ ne quæ uix ullã ſatis præterit ætatẽ,ꝑſonáq. regnãdi libidine parentibus inſidient̃/Quũ uero rex ipſe moritur/uel morti credit̃ uicinus/ Satrapę/ & alii quo℞ maior auctoritas ad populum/& cura impii/atq; re℞ publica℞/prout quiſq; affectus eſt regię proli/nuncios/litteráſq; alii ad alios mittunt/monentes de ſingulis/& ſollicitantes aduentũ illlo℞ ad modo nõ iacens ſcęptrum occupandum/ Quinimo ea cõtentione purpurati/dũ amiciori ſibi quiſq; ex regiis liberis imperiũ ſeruare quęrit/litteras inter ſe/nuncióſq; latẽter adhibita fraude intercipiũt/ne celeritate ab aliis præueniant̃, nũc aliis relinquo cogitandũ,Quibus uotis/quo libi/

Motus atq; tumultus in Adrianopoli ex morte Amurathis.

dinis ęstu iuuenes admoniti ad eã magnitudinẽ pręmiorꝝ undiqꝫ proruãt/Tamen qui primus littora Hellespõti cõtingit/uel ei regni insignia manent,nã ꝓdeuntes obuiã,Ianizari cætera deinceps(ut narrauimus)per securũ ociũ in eius potestatẽ redigũt/Cæteri fratres propelluntᷣ extra oẽs imperii terminos/ uel interficiuntᷣ,ne aliqua seditiõis causa supsit/Vnde fluxit illud apud ueteres/Fœlicius priuatis/q̃ regibus liberos nasci/ cęterũ istorꝝ nihil Meumethi cõtingere potuit.Quũ néqꝫ alii adessent fratres ad gubernacula impii apti/néqꝫ ipse priuatus ex Asia/sed magnis uiribus ex hostili solo referret signa/ubi primũ (ut dictum est) militari consensu/ & totius exercitus sanctiõe rex fuerat designatus/Quare præter tumultũ/piculũq. ullũ quietissime impio est potitus/néqꝫ ea lętitia populi multis diebus intermissa/ Abierat iã cũ dolore ipso nuper amissi ducis memoria obliti recẽtis ignominię/ac Epiroticæ fortunę omniũ animi/euanuerãt recẽtes clades/ac fumãtia adhuc funera sociorꝝ,uixq. ullus deformati relliquias exercitus prę ea noui spectaculi pompa uidit/uel succurrit desipientibus lętitia/quod uirorꝝ robur/ quã speciẽ ordinũ misissent in Epirũ/& quã recepissent.Cętęrꝝ impatiẽs ocii/ ac insitæ ingenio crudelitatis Meumethis ad res impii alias firmãdas/alias innouãdas cõuersus primũ omniũ iuestigauit/an ꝓles alia extaret ex Amurathe,& frater ullus sibi alicubi terrarꝝ educaretᷣ,in quẽ ex more gẽtis ageret,& regiũ odiũ expleret/Obtulisse ferũt Calybassam (ut noui animũ regis cõciliaret sibi) infantẽ Calapinũ noie sextũ agẽtẽ mensem quẽ ex Spõderbeii nobilis uiri filia nouiter in matrimonio sibi iuncta susceperat Amurathes,& moriẽs fidei hoĩs cõmẽdauerat.Meumethes ubi adhibitis peritis mulieribus certã patris sobolẽ esse cognouit/necato illico infante funus eius honorifice egit/sicq. diri auspicia regni sanguine fraterno cõsecrauit,Alii pro Calapino alienũ puerum suppositũ à Calybassa dicũt/educatũq. illũ & postmodũ cũ relliquiis naufragii Byzantini Venetias allatũ/ac deinceps Romę Calyxti tpibus sub custodia in aula põtificũ fuisse,Ego neutris assentior/sed uix tolerabilẽ errorẽ in omnibus inuenio/quũ nõ uideatur simile uero, ut Amurathẽ octuagesimũ iam egressum annũ generasse filios dicamus ni hãc tã rarã liberalitatẽ naturæ nr̃a senserit ætas quã in Masinissa illo/& Catone prisca experta sunt sæcula/ Vtcunq. sit/ haud in magno discrimine pono,dũmõ quod re ipsa fuit/diluceat,Libenter nãqꝫ néqꝫ ipse errare uellem/néqꝫ alios reprehendere/sed ea est historiæ norma & lex ut uersanda/discutiendáqꝫ multa falsa mixta ueris sint/ quo uelut in purgatis aquarũ riuulis nitidior haustus relinquatᷣ ad hæc nr̃a ꝓperãtibus.Secutus eã sęuitiã Meumethes(ut nihil penitus de scæleratis eius initiis omittã) nouis quottidie criminationibus in purpuratos domesticósqꝫ confictis/& nõnullis eorum crudeli supplicio sublatis/breui (quod iãpridẽ priuatus agitauerat)formidabilẽ se magis/q̃ regẽ decet/ac inuisum propẽ populorꝝ animis fecit/ueterꝝ sanctiones/ ac instituta maiorꝝ/ & leges ipse suas domi/forísqꝫ nunc corrigẽdo/nunc supplendo oẽs ferẽ inouauit/ Nouis uectigalibus subditos onerauit,& ad copias augẽdas/ac ærariũ locupletandũ magis q̃ alius quispiã animũ intendit,Nã (quod ad reliqua attinet uitia) inter cæteras eius sordes auaritia q̃d maximũ numeratᷣ/ut in uestitu/uictúqꝫ parcissimũ

Att. uirtutes uitia / orísqꝫ habitũ Meumethis/ac ea quę ipse i auspiciis regni sui circa purpuratos/domesticos, ac ueterꝝ sãctiones tã domi q̃ foris egit/ atq. seruauit/ & ad q̃ postmodũ aium suũ intẽdit,

fuisse dicant/Sagacissimũ supra hominẽ ingenium/ ac cupidissimũ rerũ magnarũ nemo illi nõ ascribit/crudelitate/& ferrea (ut aiunt) uirga omnes excessit mortalem,modicũ discrimen inter suos/extraneósq; fecit/uix mitior domestico/q̃ hostili sanguini/perfidia in homine maior nõ inuenta/non fidem ulli/nõ promissa seruauit/ sed nõ illecebris/omniq; libidinum genere ferox animus abstinuit / tamẽ sine cõtrouersia tũ pitus/ tũ fortis bellator/laboris/ac uigiliarũ patiẽtissimus/Relligionis simulator non ineptus/uinũ de more gentis non bibit/linguã/litterásq; Grȩcas Persicas/ & Arabicas calluit/ historias uersare/ audiréq; amor illi in uniuersa uita fuit/astrorũ/ ac syderũ præcipuus obseruator, ut omnia acta/ agendáq; sibi ad eorũ cursus referret/néq; defuit sȩuitiȩ/illius mixta quóq; quædã sȩueritatis/ac iusticiæ species/ut puia omnia/tutissimáq; itinera eo imperãte essent/abolitũq. penitus latronũ/ac prȩdonũ nomen.Et (ut habitũ etiã ipsum oris/corporísq; perstringam) mediocris/uel modica potius statura tam ingẽtes claudebat spiritus/uultus animo non dissimilis/ aspectúsq; toruus/ terribilis/ nasus obcuruus/ pallidus color/corpus quadratum/ac mẽbra robustissima/eáq; uis brachiorũ,ut olim quũ apud Amurathem patrẽ Scãderbegus ageret ex omni regia iuuentute in arcu tendendo à solo eo adolescẽte adolescẽs superari uix pateret/magis fortasse/q̃ par erat/ad Mehumethem intendimus animũ/quãdoquidem non eius mores/uitamq./sed Scanderbegi scribere promisimus/Volui tamẽ in hoc cõmunis uoluptatis rationẽ habere/ quippe quũ non ingrata hæc posteris qualiacunq. futura putem, ut tam præclari ducis/ & hostis alioqui nominatissimi interiorem/exterioremq. habitum hic uelut in speculo positum haberẽt/ Quis néq; minima pars laudis nostri ducis in eo uersetur/quum eo magis fortunáq; uirtúsq; eius spectatior reddatur,quo magis hunc nunc deprimimus merito nunc extollimus.

DVM sic hostiũ animi ad noui principis cõtẽplationẽ essent cõuersi,& eius cura ad domesticas res trãsmissa/Castriotus iterea instaurationẽ Croiæ,& murorũ reparationẽ maxima diligẽtia aggressus totos dies in eo opere cõsumebat/Munimẽta uetera/quæ partim diruta/partim quassata/ nõ nulla etiam demolita erant/omnia renouauit,auxitq;/& in elegantiorẽ firmioremq. speciem reformauit/q̃ ab antiqua simplicitate fuerant constructa,Quũ nullus tormentorũ usus/nullum machinarum inuentum urbium salutem tunc infestabat/in militũ tantũ pectoribus/& fortium uirorũ dextera omnia bellorũ munia erãt reposita/Atq; utinã adhuc tã insignis inuentor artis lateret,& eo munere nostra carerent sȩcula/plures fortasse Hectoras, plures Epaminũdas/plures Scipiones hẽremus,néq; tã prõpta deditio ciuitatibus esset,& passim ad perfidiã fidelissimorũ populorũ animi cogerẽtur/Quod si prisca tẽpora id genus insidiarũ sensissent/nõ eousq; uel militũ/uel ducũ pcessisset uirtus, nõ occisi laudẽ Hectoris Achilles/Aeneas turni/Tolũnii Cossus/sed humilis aliqs de plebe uir & uile mancipiũ habuisset/Non decẽnalis obsidio Troiȩ totius penẽ orbis oculos/uirésq; in se cõuertisset, & per oẽs ȩtates tot pclara ingenia excitasset ad scribẽdũ,Nõ Tarentinã tã diutinã oppugnationẽ miraremur,Segnius Saguntũ/Numantiáq; celebrarent/Taceretur Petilia in Brutiis/Non Pœni ducis furorẽ

Instauratio urbis Croiȩ/

Cõpatio ætatis Scãderbegi ad hãc nostram.

obſcurũ Caſſilini oppidũ toties cõtẽpſiſſet, Itaq; q̃tũ dedere inuentis ſuis hinc nobis (ut aliàs multis laudibus extuli) materiæ ad ſcribendũ p̃clara nr̃oꝝ tẽpoꝝ ingenia/tantũ abſtulere inde/uel multo magis qdẽ/Iam non amplius uera apparere uirtus põt, Nullum gladio/nullũ ſcuto artificiũ omnia iſthęc uana, irrita oia, Quid melius? Eminus geruntˀ bella. Sedendo nunc oẽs uincimus, quod de Romanis tm̃ olim dici conſueuit, cęteꝝ ut unde egreſſa eſt, eo redeat oratio. Ad portã ipſam urbis turrim ingentẽ ſolidiſſimã cõſtruxere non tñ prærecta facies muroꝝ relicta, ne opportuna iniurię eſſet, ſed uelut iacẽs, ut facilius eluderet ictus machinaꝝ, Nos à forma pedis ſcarpã uulgari magis ꝓprio uocabulo eã appellamus, Tum reliquæ partes urbis intus, extráq; nunq̃ intermiſſo opere ſumma ratione reficiebantur.

Nuptię Scãderbegi, uerba Meumethis ĩ Scãderbegũ / eiuſq. nuptias/Profectio Caſtrioti cũ noua ſpõſa p totã Epirũ/ Macedoniáq./fũdatõ noui oppidi ab eo/Irrita pacis petitio meumethis à Scanderbego.

Inter hæc agẽda purpurati, ac principes cõſanguinei Scãderbegũ quieſcere nõ ſinebãt, cupientes iã ad magis domeſticas res, & curã prolis ſuſcipiendę animũ eius traducere, quũ libera metu oĩa dicerent, exhauſta pericula, hoſtes tũ recenti clade/tũ nouis reꝝ motibus, & mutatione regis ab omni belli cura auerſos. Non defraudandos ulterius eo gaudio populoꝝ animos, ac ſubditoꝝ uota. Lęta præterea fore omnia/feſtiuáq; tẽpus ipm̃ anni (erat.n.menſis maii, quo cuncta rident atq; refloꝛent) id ſuadere, Pateretˀ aliqñ & ipſe in eo uinci, gratũ magis id ſuis futurũ/q̃ memorabilẽ uictoriã de Amurathe / & oẽs fermẽ res ad eã diẽ bello geſtas, Caſtriotus quãuis inuitus eo ſe uelut uinculo illigaret/Tamẽ ſingula conſideranti magis è dignitate, utilitatéq; id facere uiſum, néq; reuocare id ſibi integrũ uidebatˀ, quod priore anno itidẽ ſedulo petentibus fuerat pollicitus, Proinde nihil recuſans totius rei arbitriũ ad Muſachiũ Topiã ſororium ſuũ, & paucos cõſilii participes detulit, erat ea tẽpeſtate Harryanites cõminatus, (de quo alias diximus) inter oẽs regulos Epiri, tũ imperii amplitudine/tũ uetuſta generis nobilitate p̃cipui nominis. nõ indigna eo patre puella Donica iãpridẽ ſermonibus omniũ inotuerat, forma (qdˀ nõ ultimo loco in fœminis ſpectari ſolet) elegãtiſſima, Quare nulla uel Scãderbegum cura de alterius nuptiis, uel Harrianũ de eligẽdo alio genero inceſſit, cuncta inter eos æquę facile, ac cogitata fuerant, acta trãſactáq; Dos ad arbitriũ ſoceri relata, & eo ſtatuẽte accepta, digna quã & ille daret, & hic accipet, feſtiuitas nuptiarũ nõ dilata à Scãderbego, ſed eodẽ tenore & ducta in domũ uxor, & ſolita lętitia impartita populo, Principes uicini, ac quicqd fermẽ uſq̃ fuit Epiroticæ nobilitatis aut ipſi maxima põpa, & muneꝝ magnificẽtia ei ſpectaculo affuerũt, aut gratulationes, nuncióſq; cũ lepidiſſimis miſere donis, Gaudebant oẽs duos potentiſſimos Epiri principem inter ſe eo nexu affinitatis iunctos, ꝗ impoſteꝝ has uires unitas ſeruaturas ab omnibus iniuriis belloꝝ, periculiſq; ꝓuinciæ ſtatũ facile apparebat, Veneti magiſtratus, tũ legationibus, tũ muneribus ex publico gratiſſimi Senatus uoluptatẽ in eo oſtẽderunt, ac cęteri deinceps principes beniuolentiã ingentẽ, quã in aduerſis aperuerãt, in feſtiuis quóq; (quæ duo eſſe tẽpora ꝓbãdę amicitiæ dicit uulgus) cumulatiſſime ſanxere, Ab Alfonſo ita maxima omnia allata ſunt, ut recuſaſſe accipe Scãderbegũ dicãt, Coactũ tñ à purpuratis & legatis ipſis regiis acc
epiſſe, dediſſéq; ad eũ alia nõ minora, equos, ſeruos, & cętera (ut cõſueuerat) bar/

barica ornamēta, ac deuictoꝝ hostiū spolia, Acta itáq; ea festiuitas pari fama/atq; pompa est, nā ad hęc ludi uarii generis cū excellentibus pręmiis propositi cupidā undecūq. glorię iuuētutē excitarunt, & auxerunt maxime eo spectaculo formā rei ipsiꝰ celebritatē Meumethē néq; instaurationē Croiæ néq; eoꝝ quippiā latuisse dicunt, ac libēter fuisse lęticiā nostroꝝ pturbaturū, sed domesticis rebus occupatum quū semp ęgri aliqd in nouo regno oriret͛, tū ad cumulandas pecunias, & ærarium locupletandū intendentē coactū ab ea cura abstinere, tamē interminandū (ut dicatior erat) appellasse infœlices nuptias, & breue miseroꝝ gaudiū, quū omnia funestissimis pensanda lachrymis ꝓpropere diceret, Scāderbegus/qd͛ unū restabat, accepto nō ignobili armatoꝝ agmine cū noua nupta aliquot dies in obequitanda ꝓuincia, & peragrādis imperii sui terminis, ac uisitādis urbibus, locísq; singulis cōsumpsit, Id quod multis iā annis pp assidua hostiū impedimēta, & incōmoda belloꝝ exequi nō potuerat. Effusa undiq; multitudo/ac ꝓuinciales passim certa ęmulatione in eoꝝ aduentum noua genera spectaculoꝝ depromebāt, Cōciliare pro se quisq; uariis officiis animū dominæ, & sic ad principē ipm aditū parare studebat, nemo cōtēptus est, nullus affectus spretus, Accepti pari uultu, & hi qui plenis, & q uacuis deficiēte fortuna manibus, sed ꝓdigis tm̄ animis uenerę, Inter equitandū/& plustrāda singula Castriotus/quū ad Macedoniæ uestibula, & ipsos quasi impii sui limites in Dibra inferiori uenisset ad locū, unde maxime barbari irrumpere in Epiꝝ, & repētinis excursionibus impune lacerare res agrestiū, atq; incautos opprimęre cōsueuerāt, Nā licet nō solus ille aditus pateret uenietibus in Epirū, solus tn̄ fermé cōmodus, & ab ea potissimū parte nostri quóq; infestare hostiū agros solebat, Statuit oīno in ea quiete, & ocio reꝝ aliquo ingenio talē occasionē tollere hosti, & saluti suoꝝ ꝓspicere, Mons erat, Modrissum incolę appellāt, arduus atq; pręruptus fines turcaꝝ ꝑpter sui altitudinē late prospectans, In eo castellū ędificare/& implere armatis in animo statuit, qui crepitu tormētoꝝ uenietes hostes ꝓderēt, eiusq; loci propinquitas unū ex fuga receptaculū suis esset, rem iāpridē conceptā/& ꝓcuratā oibus modis intermissum tn̄ pp assidua belloꝝ impedimenta, Igit͛ nihil moratus, ꝑcipue, q̄ nō diutius uel ipse deliciis marcescere/uel militū animos ocio & luxu imergi uolebat, Croiā petiit/iā ad calcē urbis instauratio ꝑuenerat, & reliqua opera muroꝝ cōpleta erāt, Acceptis itáq; cemētariis, & maiori parte artificū/simúlq; quattuor paulo minus milibus militū/qui, si qua uis hostiū ingrueret, arcerent à pturbatione negocii Modrissam ire perrexit/Per summā tn̄ quietē & cępta ea res/& finita est, néq; aliqd sub id tēpus inouatū ab hoste/Nā Mehumethes tūc utpote ultionis impatiēs licet summo studio instauraret arma aduersus Scāderbegū, tamē territus noui, & ꝑiculosissimi belli fama ex Persia, tū pp magnā potentiā gentis, tum funestissima ueteris fortunæ suoꝝ documēta cōsiderans cæteris rebus omissis, ac quasi neglectis totus ad eam partē cōuersus erat, quē exitum motus illi essent habituri, quia tn̄ Scāderbegi tot reꝝ successus/& assiduę subditoꝝ querelę, diripi se quottidie à nostris cōquerebant͛, eū perturbabant aliquātulū, primū igit͛ multis neqq̄ minis/cōuitiisq. in absentē inuectus est, Postremo ad inaniora pacta

cum illo tentanda applicuit animũ, Miſſi itaq; oratores per eos dies, ac pax oblata Scãderbego, ſi tributum uellet impendere/ quod Amurathes pater prius petierat/ Admonitus eſt de omnibus Epirenſis, & de ſimulatione Ottomani, & de Perſico bello ab amicis quibuſdã/ & de purpuratis regiis. Quare poſt aduentũ legati ma/ ximo animo omnia illi negauit/ Vix æquas ſe paci conditiones admiſſurum cum tyrãno, ne dum tam turpes, & inhoneſtas inquiens/ Veniſſe ſe ea mente in Epirꝝ, ut ſolueret uincula prouincię, & tolleret quantũ in ipſo eſſet omne nomen ſeruitutis/ & nõ noua apponeret grauamina/ fructum eũ ſolum tot laborꝝ, & periculorꝝ ſuorꝝ capere/ ꝙ ab illius tyrãnide illam liberaſſet/ Si amicitiã eorꝝ uellet/ ſubiturum id onus fuiſſe, quũ omne penè Europæ/ atq; Aſiæ robur in uiſceribus/ quũ Amura/ them cruentum in oculis/ ac idipſum ſedulo petentẽ habebat/ Sat illis eſſe debere, quod ad eã diẽ exegiſſent, & eius ipſius tp̃is moleſtiſſimã fore memoriã ſibi/ Nũc aliũ rerꝝ habitũ/ alios hoĩes exortos, qui cogi tñ nõ ad eas ſordes/ inuitari à nullo

Caſtriot⁹ abſoluto/ munitóq; nouo oppido hoſtiles agros igreſ/ ſus oĩa diri/ pit atq; incẽ dit.

unq̃ mortalium poſſint. Sic re infecta legatus dimiſſus/ Caſtriotus totus & ipſe ad noui operis curã uerſus quietos aliquantulũ hoſtes eſſe pmiſit, Sed parata iãpridẽ calce/ lapidibúſq;, & cęteris ad ſtructurã neceſſariis breuiſſimo tp̃e uix ſemeſtri cin ctum muris caſtellũ/ ſimúlq; priuata quędã ædificia/ ac militares ſtationes cõſtru/ ctæ, reliqua indies ędificãda/ ampliãdáq; relicta, non uallo/ nõ foſſa indigebat/ mu/ nitiſſimus ſuapte natura locus/ ac ꝓpè inacceſſus/ coipſo de uiris/ armis/ & cæteris munimẽtis prouiſum, Aduecta ex Croia tormẽta quædã/ & ad certũ uſum (ut di/ ximus) data oppidanis, His ſic peractis noſtri ducẽte Scãderbego finitimos tur/ carꝝ agros ingreſſi uacua defenſoribus loca/ rebus quóq; cęteris exuerũt. Pars Croiam cũ duce multa prędа onuſto cõceſſit, Pars maior p̃ſidii loco ad impii oſtia (ut cõſueuerat) relicta. Nã licet ad ſalutẽ ꝓuincialiũ multũ p eã ædificationẽ caſtelli prouiſum eſſet, tñ nulla rõne p̃ſidiũ ſolitũ ab eis finibus reuocatũ, utpote quũ ille locus diſtaret à Modriſſa. XIIII. amplius milibus paſſuũ/ Præterea nõ eodẽ reſpe ctu, quo in Modriſſa, tenebat̃ ibi miles. Sed ad arcẽdas p̃cipue finitimorꝝ iniurias, & tuendã prouinciã ab excurſionibus uicinorꝝ. In aduẽtũ uero hoſtiũ, q̃bus impar ad reſiſtendũ id p̃ſidiũ erat/ uel p iuga montiũ/ & tutiora loca ſe recipiebat, uel in

Adhortatio Caſtrioti ad proceres/ ac omniũ mili/ tũ ordĩes de regno ãplia/ do/ De rõne belli contra Mehumetẽ gerẽdi/ & de genere agen dorum.

interiora prouincię fugiebat/ Ut uentũ eſt in urbẽ Scãderbegus cupiẽs in eo ſtatu rerꝝ/ & occupationibus tyranni egregium aliquid facere, & imperii ſui terminos/ ſi poſſet extendere/ Mox proceribus/ qui aderãt/ & militaribus quibuſdã ordinibus cõuocatis/ de rõne gerẽdi belli/ & genere agẽdorꝝ corã eis in hãc ſñiam eſt exorſus.

SAtis iã (ut arbitror) Duces/ & milites fortiſſimi nouis ſaginati nuptiis, ab armis hucuſq;/ à bello/ à uirtute ipſa ceſſauimus. Satis celebrauimus uictoriam illam ex Amurathe, dum nunc in publicis/ nũc in priuatis uoluptatibus/ nũc in reficiendis/ & nouis conſtruendis urbibus tẽpus cõterimus/ Iam elapſus eſt annus, ex quo in/ ſueto marceſcẽs ocio nõ hoſtem uidimus/ nõ ullum dedimus experimẽtũ uirtutis, Nunc quóq; eadẽ fermè uitę ratio ſequenda relinquit̃ uobis/ ni aliũ animũ indua/ tis, & oblatæ melioris fortunæ occaſionẽ melioribus cõſiliis apprehendatis/ Barba rus nãq; (ut audiſtis) Perſicis armis occupatus, oblitus iã Epiri eſt/ oblitus noſtri/

cæterorũq. hoſtiũ, Pax uobis/ociũq. ad ſacietatẽ cõceſſum, Sed quid turpius fortibus uiris q̃ ita oportuno tpe abuti/Cuius maxime rei rationẽ reddere debẽt mortales/Quin inuitare hoc ipſum potius ad arma cogere ad difficillima quæq. aggrediendа debet/dum alió uerſus hoſtis/uel Dii potius ipſi peruia uobis/& incruenta omnia oſtendũt. Hæc duo maxime tẽpora ſunt re℞ benegerenda℞/quũ uel aliis occupatũ/uel afflictũ uideas hoſtẽ/Quo in ſtatu res Mehumethis ſint (ut nulla ſit aliis fides) ſatis recens eius legatio declarauit/tributũ perfidus petiit, uel ſolũ pacẽ libẽtiſſime laturus, ſi daretur/ Negauimus audacter oĩa/nũc quo animo/qua rõne negauerimus reliquũ eſt demõſtrare/an & ferẽda ita ſemp Sfetigradenſis iactura? Cõcoquendę tot iniurię, tot impii deformationes ab Amurathe acceptę? Vbi feroces minæ noſtræ illę, Quo ingẽtia cõſilia, & excelſi ſpũs abiere? Quantũ dilatauimus uerbis olim impii huiuſce terminos? Quantũ Macedoniæ ſubegimus? Quouſq. turca℞ nomen inanibus inter nos colloquiis fugauimus? Sero hoc pacto/ſero albani priſcũ illũ re℞ decorẽ reſtituemus/libertatẽ uendicabimus, & cupita tãdiu illa auo℞ ſęcula effingemus/Dũ noſtri potius aliqd amittimus q̃tidie, & non ſolũ de ampliãdo impio, ſed nec de ultione qdẽ ulla tot malo℞ cogitamus, Verũenim/uero impediuit hucuſq. cogitatus noſtros neceſſitas/Impediere maiora incẽdia, ac maxima quęq. re℞ momẽta/nũc ne ignauia/& negligẽtia nr̃a ĩpediat enitendũ eſt milites/Quærẽdus aliqñ/quęrẽdus ꝑtinaciter hoſtis/nõ expectandus ſemp/Modo uelitis/modo iubeatis/Non deeſt uirtutis exercẽdæ materia, nõ ingẽtis occaſio laudis/En Sfetigradũ uos tãdiu uictores uidet/expectat/Deterret (credo) ſuperioris anni oppugnatio, & male tentatæ rei euentus/Neq; ipſe uos in eum laborẽ/& tam apertũ diſcrimẽ trahere uelim/ſed multa de ea difficultate tũ tot noſtræ uictoriæ, Tum Amurathis mors ipſa/& pręſens hoſtiũ fortuna detraxit fortaſſe, Nõ deerũt ꝑterea tormẽta omnis generis/cęteraq. inſtrumẽta, quæ incruẽtis urbis/q̃ maxime fieri poſſit aditũ faciant ad hoſtẽ/Reliqua tẽpus ipm/& uiſus in oculis hoſtis docebit/Vobis ego nihil ſine labore/& cruore ueſtro audeo polliceri/Hoc maxime pręcium & Dii imortales ab hominibus exigũt/Vix tñ tunc quũ fit/ ſentit idipm uir fortis/nedum priuſq̃ fiat formidet/Sed ſi Sfetigradũ abhorretis tantope/ſunt alia oppida/& caſtella hoſtiũ nõ longe, qbus penſari id damnũ/& expleri deſideriũ noſtrum poſſit? Eſt Belgradũ oppidũ pari/ uel minori fortaſſe abhinc ſpacio/q̃ Sfetigradũ diſtans/nõ indignum qdẽ labore/& ſanguine noſtro/ſi uel pręmia/uel laudẽ reſpicimus/Pudere me ipm maxime omniũ debet/Quod iã agit̃ annus/ex quo hic impito uobiſcũ/ & tot auo℞ ſedes/tot cõſanguineo℞ oppida, & Epirotici Imperii ornamẽta p eã ignominiã hoſti ſeruientia cerno. Igit̃ hoc ſaltẽ quod ſupeſt tpis, ne labi diutius è manibus ſinamus/Sequamur Perſas & ipſi/ſequamur fortunã à diis imortalibus oblatã/Propagabunt̃ ita impii fines/libertas ampliabitur/Vlciſcemur iniurias/ulciſcemur mala ueſtra, Et (q d' pulcherrimũ cenſeo) ab ocio iuuẽtus ignauiãq; uindicabit̃/Eundũ/& ſi nihil acturi eſſemus, eundũ tñ putarẽ, potius q̃ quottidie prædę cupiditate cũ Agreſtibus finitimis/& pecoribus pugnãdo militũ animos corrũpere/Non hac rõne Romanus Pontifex/nõ Alphõſus meus/& tot chri/

Quod duo ſũt maxime tẽpora belli in hoſtẽ gerendi.

ſtiani Principes eam ad nos uim pecuniaꝝ cum ingentibus donis miſere, ut ocioſi domi inter cõuiuia/inter cantus/& nuptiales illecebras degeremus. Sed ut armati ſub galeis inter ſudorem, & ſanguinem uerſaremur.

Att. quid duces/& milites in Caſtrioti adhortatiõe ſenſerit, & ꝑcipue Vrana contes.

Hanc adhortationẽ Scanderbegi neq̃ ſubitus (ut cõſueuerat) neq̃ idẽ audientũ clamor, & aſſenſus eſt ſubſecutus, ſed interuallo quodã, & maxime interruptus ut ſatis apparet alienos hominũ a'os ab eius uolũtate eſſe: Et licet pauci ſentẽtiã eius ꝓbarẽt, pudore tñ aduerſandi alius aliũ circũſpectans/nemo uocẽ emittere audebat/ſimul ne uel ignauior cæteris/uel timidior notaret, tũc ſurgẽs Vranacõtes. NEq̃ timor ullus inquit, neq̃ animi deſidia/neq̃ experta Sfetigradenſis fortuna ſolertiſſime dux nos hodie tanto pudore à cõſiliis tuis recedere cogit, Sed anni tẽpus ipm/tẽpus inq̃ id nõ facere admonet/ut primus ego huiuſce ignauiæ cõfeſſionem pręſtem tibi, In quo ſemp maxima pars agẽdoꝝ ineſſe cõſueuit/En paꝝ iam autũni ſupeſt/uix delectus cõficiet, uix cęteris ad oppugnationẽ neceſſariis expeditis appropinquabimus muris, quod hyberna nos intẽpies cũ multis circũueniet incõmodis/cũ cœlo/cũ terra pugnandũ erit/Imbres/glacies/niues cupidum laudis militẽ tardabũt, & tutabuntur hoſtẽ/Nã licet incõmodũ ad omnia, iniquiſſimũ tñ oppugnationi urbiũ eſt id anni tẽpus, quippe quũ nõ paria nobis impedimẽta cũ hoſtibus ferat, Muris incluſi illi/tectiq. munimẽtis decertabũt nobiſcũ, & in affluẽtia omniũ reꝝ facile altera manu pugnabũt, altera inſtaurabũt uires/nobis pertinacia ſola/& ꝓdigis animis utendũ erit/Quod.n. ad tormẽta attinet/uidimus ſatis tũ in Sfetigrado/tũ cæteris urbibus q̃ paꝝ in hiſce ſit momẽti. & hoc ipm hyemis tpe minimũ futurum. Quare fugiendos ego maxime hos inanes conatus/& militũ pniciẽ cenſeo, atq. tẽpus fortibus ẽt uiris ſicut nautis expectandũ iudico, nõ detrahet hæc ceſſatio de animis nr̃is quippiã nõ hoſti addet. De Perſico bello (ſi referre liceat/qđ ſentio) paꝝ omnino ipſe ſpei in ea re hodie pono/aut fama tm̃ uana eius belli erit/aut in aptius anni tẽpus eos apparatus reiiciẽt Perſę/Sed nõ ideo/ſi magis è dignitate/& utilitate omniũ ea ſententia uidetur tibi, cõſilia tua impedimus, Sequemur cupidiſſime quocũq. nos duces/aptabimus ſermones/dexteras/tẽpora ipſa ad tuã uoluntatẽ, Mites tecũ niues/mollis bruma, & leniſſima omnia ſunt futura/neq̃ labores/incõmoda/aut piculi genus ullũ ſub tuis nos grauabit auſpiciis. Facile Caſtriotus uolũtate ſuoꝝ animaduerſa, ut popularis erat, p̃ſertim q̃ & uera multa dicebant, in eã ſententiã ſe trahi paſſus eſt. Relicto itáq; concilio/& dimiſſo milite oĩs domũ redire pmiſit/Ipſe cũ Ameſa, & paucis equitibus Petralbã pexit. Ibi nanq̃ principio æſtatis uxorẽ reliquerat/ id quod & omni deinceps impii tpe fecit, ut p æſtatẽ autũnũq. illic ſolatii cauſa reliquo tpe Croię maneret, p̃terq̃ in aduẽtu Maumethis/uel imodici cuiuſpiã exercitus/quũ de ſũma reꝝ & impii ſollicitus Colchiniũ maritimã Venetoꝝ urbẽ, uel in alia longinquiora oppida cũ omni familia/& pręcioſiore ſuppellectili cõmigrabat. Planicies erat ſub caſtello ipſo pręcipue pulchritudinis/tũ ob amœnitatẽ naturæ/lociq; mirã/tũ exactiſſima hominũ cultura/& accolaꝝ diligentia/nõ arboris/nõ uitis/nõ frugis/nõ rei ullius egens, quę tellurem uel beant/uel ornant/Ibi cũ familia/& longis de more puellaꝝ ordinibus/

ac regiis seruitiis dña eã anni partẽ agebat/Circũ planiciẽ ipsam saltus undiq; in/accessi/& angustiæ montiũ erant,per quas Scãderbegus crebra armatorũ agmina ad custodiã eius assidue tenebat.Et oppidũ ipm uiris/armis/cõmeatu ad oẽs casus fortunæ egregio instructũ/Paucos ibi moratus dies Croiã illã reduxit,neq; Croiæ postea quietis aliqd pmissum/nanq; haud falsus uates Vranacõtes fuit/Aduolarũt mox alii/atq. alii nuncii/resedisse Persicũ bellũ/ motus oẽs cõpositos/& extinctos/ & exolutũ penitus ea cura tyrãnũ arma conuertere in Epirũ dicentes/Turbauit ea res audita Scãderbegum,sed armis opus esse,atq; cõsilio nõ indignatione inquiẽs/ licet haud satis uenturũ tã alienissimo tpe hostẽ crederet/tamẽ Croia discedens cũ qnquaginta nõ amplius uiris ad Mosem/& psidiũ ire cõtẽdit,tertius ibi ad agẽda omnia cõsiliũ pbaturus/uera ut relata fuere singula inuẽta,Quare impigre lato decreto/& scriptis qnq; amplius hominũ milibus in Dibrã supiorẽ,ubi castra/& statiua tenere cõsueuerat/se recepit, Admonito Mose,cæterisq;,ne aliquid mouerẽt, priusq se cũ copiis uidissent,Vix inter hęc apparãda,& hostis aduẽtũ decẽ abiere dies/Memor mãdatorũ Castrioti noui castelli pręsidiũ tormẽtorũ crepitu ueniẽtũ insidias detexit. Salutare id signũ p ab agrestibus acceptũ/Tum à Scanderbego satis tẽpestiue/qui sublatis p noctẽ signis copias hostẽ uersus quo cautius poterat/ mouit/Mosis nulla tũ opera fuit.Nã quũ ab alia parte multis milibus passuũ pcul ab eo uenissent hostes/Ipse assignati sibi loci custodiã cũ psidio relinquere noluit, Ne si uel uictus/ uel uictor fuisset hostis,uacuã eã partẽ defensore inueniret/ Eam ipsam noctẽ & barbarus ad iter suũ celeritatẽ adhibuit.XII.hostiũ milia erãt,Nã pluriũ opa p id tpis uti Meumethi nõ est uisum.Et hi ipsi equites oẽs/& ad inferẽdas,& ppulsandas iniurias aptissimi electi/Nostri dimidiati ferẽ pedites/& eqtes fuerũt/Extrema quasi deficientis iã noctis restabat pars/Quũ Scãderbegus obseruato per exploratores Amesę aduẽtu(Id nomẽ pręfecto erat) silenti admodũ agmine Modrissi partẽ occupat/Turcæ ignari Mocreo monte supato uallẽ interiacentẽ ingressi Modrissum cõscẽdere parãt,ut inde ad interiora puincię pteruecti cõmodius captarẽt Scãderbegũ/& res puincialiũ uastarẽt/Pars iã cõscenderat locũ/& impliciti inter ardua montis anhelantibus equis euadere in iugũ conabant/ Sequebant alii/multi adhuc uallem nõ exierãt/Quũ edito signo/& clamore simul ingẽti sublato Epirẽsis supnę ueluti ruina quadã fermẽ fessos/equosq./uirosq. inuadit/obruit/pstenit/Peditatũ penẽ oẽm i pricipio obiecit/Ne in eo aggressu/& habitu loci eqtes suo ipsi ipetu i pceps ruẽtes piclitarent/Prima igit laus/& maxima pars uictoriæ peditũ fuit/Turcæ q montẽ cõscenderãt abiectis illico hastis gladiis se defendebãt,sed uix subsistẽtibus eqs incerti hominũ ictus/inualidę manus erãt. Nostri scutis tecti equos p/tũ uiros nõ difficulter sternebãt.Multi in eo genere piculi iumẽtis relictis aut pedites pugnabãt/ aut i subiectã uallẽ ad socios fugiebãt/ Amesa noster cũ eqtũ robore à patruo ab alia pte mõtis,qua descẽsu facilior erat, missus/iã aliud in angustiis uallis ordiebat pliũ/Lux interim paulatim exorta/cęteros quoq; equites q cũ Scãderbego erãt/deiectis prius hostibus/in planũ reduxit/ Pedites alii secuti sunt equos/alii radices mõtis nõ reliquere/sed inde depromptis sa/

Noui ex Adriano/poli motus,& fama belli Mehumethis i Scãderbegũ.

Incursio hostis p Epirũ/ Concursus Scãderbegi in eum.

Insignis nostrorũ aduersus barbarorũ uictoria.

Att. Castrioti beniggnitaté in Barbaros captiuos.

gittis dissipatos incessebât/Castriotus ab una pte,qua liberior exitus erat hosti,fugiétũ terga acertime cędebat/Amesa à parte altera ab Amesa obsessus nro/ubi iã neq. uictorię/nécq̧ effugii uiã ullã uidit/Monẽti id sedulo Epirẽsi mœstior abiectis armis fidé ei⁹ secutus manus multo pudore uinciẽdas obtulit,Plures quócq̧ alii eo pacto cedẽtes fortunę finẽ uulneribus/ & certamini fecere/Expedita uictoria milites ad spolia colligéda/& diripienda impediméta uersi,Signa militaria oĩa capta/Hominũ.VII.milia cęsa inuẽta/Equi ex maiori pte cõfossi, & deformati/Nostris paruo admodum ea uictoria stetit/Nãcq̧.XXX.feré/ aut paulo minus desiderati. Amesa dux Amesę nro à Patruo belli iure cõcessus,Qui uinctus cũ cæteris,& pte pdę signis pſertim captiuis Croiã ducédus ei traditus est/Reliq̃ militibus cõcessa, Castriotus aliq̃t ibi moratus dies/dũ fines hostiũ de more pcurrit, dũ milité dimittit soluítq̧,dũ singula uidet/ordinat/pcurat,nũdinis ipsis nataliciis in urbẽ uenit, Venienté turba senioribus magno numero & nobilibus imixtis obuiã extra portas pgressa multis gaudiis/plausibúsq̧ excepit/Publice/priuatímq̧ ingẽs ultra cõsuetudinẽ lęticia exorta/Quod iã fœlicia auspicia bñgerendi de Meumethe quócq̧ sũpta dicebât/eádẽ pfecto/eádẽ eius q̃ pris fuisset fortunã aduersus Epirotas Scãderbego duce futurã affirmãtes/Cognitũ nũc/cognitũ satis ferox Meumethis ingeniũ/& animũ illũ extra mortaliũ aleã positũ,Præsertim tributi mẽtionẽ nup ab eo factã cõmemorãtes/Ita ex summa aliqua delibatione reꝝ secũda/media/& ultima quæq. interpretant̃ impitiora iudicia uulgi,pſertim si eodẽ & desideriũ ipsoꝝ/ & fortunę spõsiões tendãt/Castriotus in ea rpis/& reꝝ festiuitate/nécq̧ hosti ipsi iniquus/solui captiuis uincula/& duci ad se Amesam iussit,habuítq̧ domi in cõuiuiis secũ/& hũanæ/& honorifice/Inuitus ut ipse quócq̧ quã,pbuisset,uictoria frueret̃. Sed rogatus primũ oĩum à barbaro est/ut aliqué ex captiuis cõcederet sibi Adrianopolim mittẽdũ ad monẽdos suos de eius captiuitate/& preciũ pro redemptione afferendũ/quũ diceret illos q̃ ex ea clade supfuerũt,ignaros fortasse eius seruitutis credere illũ cũ cęteris cęsum/nihil barbaro negatũ/De pecunię summa pro liberatione omniũ in.XIII,aureoꝝ milia conuentũ/dimissi itáq̧ duo/qui captiuoꝝ cãm agerẽt cũ uno ex nris/donec in tutũ à puicialiũ iniuriis educerent̃/Allatus iterea ad tyrãnũ de ea strage uũcius/& uisę suoꝝ relliquiæ sine duce/sine signis/& sine armis multũ priuati/& publici doloris eo spectaculo incusserũt/Mehumethes pcõtatus singula regia uanitate ex ui indignationis in solita cõuiuia prorũpẽs multũ & laudi nroꝝ detrahere/ & excusare fortunã suoꝝ est conatus/ Mouitq̧ longe acrius illiberalem princípé noua legatio ab Amesa missa/ q̃ audita/uisáq̧ nup suoꝝ calamitas mouerat/Quáobrẽ nunc eã cladé illi imputando/quod stolide exercitũ pnoctem/& eas locoꝝ angustias tractum amisisset/nunc tacite pfidiã/& ignaua cõsilia accusando facile phibuisset quicq̃ pro ea redẽptiõe decerni,tantũ ingeniosa est ad opes tuẽdas auaritia,Sed circũfusi purparati/ & cõsanguinei captiuoꝝ nõ iniquis rõnibus/precibúsq̧ appositis tyrãni animũ illis cõciliauere/ Cõtendentes nõ posse ex aliqua parte anteactæ uitæ id obici Amesę/eamq. iuuri suspitionẽ.Præterea nõ solũ in ea fortuna esse,sed alios plęrósq̧ fortissimos uiros/nécq̧ spernendã tã mise/

Castriot⁹ pecuniã omné captiuorũ inter milites diuidi iubet.

rabilẽ cãm socioꝝ. Quippe quũ cæteroꝝ animi eo pacto offendãtur/deterreãturq́/ post hac à rebus agendis tã duro illius imperio/nemine in posteꝝ in expeditiones ituꝝ/si ita insidiaꝝ si qd durius acciderit/uel ignauię insimulent/Excusatam semp eã belli fortunã esse debere/Inuẽta ꝓinde ocius pecunia/& data legatis/Adhæc & alia multa dona ab eis priuatim parata/& allata ad Scãderbegũ sunt, Pecuniæ maiorem partẽ Castriotus nepoti numerari iussit/Reliqua militibus/qui aderant erogata/& Mosi diuidenda in ꝑsidium missa/sed nõ illiberalior patruo nepos uix sibi quicq̃ ex cõcessa pecunia retinuit/ Identidẽ ipse cũ amicis oĩbus tũ periculi sociis oĩa in mediũ cõtulit/Hostibus exoluto precio libera abeundi potestas facta/& ad eoꝝ arbitriũ discessus relatus/Mœstior quasi Amesa discedere uisus est/ & priusq̃ abisset multa cũ Scãderbego de ingenio Meumethis/& ratione gerẽdi belli tacite collocutũ dicũt/Discedẽtibus plęráq; dona cũ multoꝝ dieꝝ cibariis data/& custodes plures ad deducẽdos eos usq; ad impii limites attributi/Priusq̃ Amesa Adrianopolim uenisset instaurari iã eius copię/& suppleri numerus amissoꝝ ceptus fuerat à Debrea quodã audaci maximo uiro/neq́. ignaro militię qui nimis sollicite id negociũ tũ sibi demãdari cõtẽderat à Mehumethe multis inanibus ꝓmissis regis animũ augere conatus/& ad uictoriæ spem traducere/ omnia ad ingenium suum/ omnia ad cõsilium/& nihil quicq̃ fermè ad fortunã referendo/Illud tamẽ/non depugnaturũ se totis uiribus cũ Scanderbego, sed auspicia saltẽ non ingrata uictoriæ sumpturũ promittens/nẽq; de maioribus copiis ulla eũ cura incessit/nisi quot Amesa habuisset/uelut æmulatiõe quadã uiri/ut pari/& eodẽ fermẽ milite fortunã restituisse diceretur/sed nẽq; solus id Debreas postulauerat à Tyrãno/Veꝝ à pluribus aliis difficilis id laudis genus petitũ, Nã quo maius apud barbaros Scãderbegi nomẽ erat, & inuictę cuiusdã fortunæ fama, Ita ut fortissimi quiq;/uel nominatissimi erãt, uelut candidati aliq ad ꝑcipuos quosdã fasces honoꝝ/& gloriæ promerendos cõfluebãt/Augẽte maxime ea studia hominũ principis diuulgata liberalitate, qui honorifica iãpridem ꝓmia statuerat uictori, Amesa uisus/audituśq́. multũ de eis cõsiliis imutauit, nã ita cõmẽdatione assidua/nẽq; uana res nroꝝ/& ducis uirtutẽ extulit, ut & Debreã penẽ pœniteret expostulati officii, & Rex propior iã ad reuocandũ decretũ uideret, Magis tñ ẽ dignitate impii uisum Ottomano augere copias/q̃ uel operã Debrę arguere priusq̃ experta foret, uel inultã pati Amesę captiuitatẽ, & recentes iniurias suoꝝ/Addita proinde ad illud supplementũ alia tria equitũ milia, Ita Amesa dũ officiosus laudator, & gratus amico/alioqui/& hospiti uirtutes Scanderbegi edocet/Iniquus penẽ illi fuit/uel auctor potius maioris laudis, & cumulatioris uictoriæ/paratis omnibus ad proficiscendũ, & cõmotis fermẽ copiis/pluuiæ crebrę/& ingẽtes per aliquot integros dies delapsę tardarũt aliquãtisper desideria militũ/ cessantibus hymbribus, & mitescente quóq; ipso anni tpe ueris aduẽtu, iter impigre arreptũ/Eadẽ ipsa tpis ratio Scanderbegũ ẽt ẽ Croia in castra euocauerat ad cõsultandũ cũ suis/& decernẽdũ de his, quæ/omissa pp hyemis incõmoda in mitiorẽ partẽ anni reiecta fuerãt/Quare fama omnis de eo apparatu, & aduẽtu hostis eũ in Dibris cũ Mose inuenit/ Quãobrẽ maxima celeritate

Debreas iussu tyrãni ista uratis amesę copiis/& supleto militũ nũero, i Scãderbegum signa mouet/ Cui Castriotus cõfestim occur...

(ut par erat) adhibita septem amplius hominũ milia illico cõfecit, néq; hic mirari quẽpiã oportet de tã subitario apparatu nrõꝝ/& incredibili ꝓpé uelocitate in cõficiendo exercitu, Nã Scãderbegus magnã partẽ uectigalium suoꝝ/uillaꝝ ꝑsertim/uel ultro nullo ꝓuocatus bñficio/uel in pręmiũ uirtutis ꝓceribus suis qbusdã concesserat/ea lege ut ingruẽte belli necessitate uaria/pro qualitate cuiusq; militũ præsidia impẽdere sedulo deberẽt, & ipsi quóq; corporibus suis oĩbus agẽdis pro eius arbitrio interessent, Hi itáq; semp ita instructi stabãt, ut nihil pené ꝑter ducis nutum expectarẽt/Præterea cæteroꝝ ꝓuincialiũ/agrestiũ ꝑsertim magnus numerus uelut certa cõsuetudine regiõis seq eũ sine cõmodo aliq̃ stipẽdioꝝ tenebat'/Prædę demũ cupiditas eã semp uim militũ excitabat, ut nullũ melius edictum/nullũ aptius classicum/uel stipẽdia accõmodatiora uiderentur ad multitudinẽ cõducendã, Quare ex hoc satis & illud cuiuis intelligere licet, qđ sępe nimis multos quærẽtes audiui, Quomodo Castriotus ad tot quottidie reparãda bella suffecerit, quũ nõ ea fuerit uis uectigaliũ/ac tributoꝝ, ut alere tãdiu militẽ posset, Verũenimuero/& si nõ ille ꝓuincię mos, nõ ea cupiditas/& ratio prędę, cõmunis tñ ꝑiculi respectus/tũ & ipsa dexteritas ingenii/ac fortuna ducis omnibus facile ĩ manus arma dedisset/ De stipẽdiariis auxiliis/& mercenario milite multũ momẽti in Romanis pontificibus/regibus Apulię/& aliis christianis principibus erat/à qbus quottidie belloꝝ (ut aiũt) nerui nõ deerãt/Debreas supata iã maxima pte tractus tribaloꝝ (Bulgariã uulgo appellãt) Pologũ attigerat/locus est ita uocatus ab incolis/uel regio potius eiusdẽ Bulgariæ barbaris parẽs/nõ multũ distans à finibus Epirotici imperii/ Id ubi nouit Castriotus sternere ocius equos, & infrenare iubet, Tũ equitũ sex milia seligit secũ ducenda (nã in ea rei celeritate peditũ non satis cõmoda/& inutilis opa uisa) Reliquos cũ ueteri pręsidio Mosis/ordinatis/q̃ in rẽ uidebantur, dimisit/ Dibrẽsem priusq̃ ipse mouisset cũ. X. eqtibus ad obseruãdũ aduẽtũ/& explorãda cõsilia hostiũ impigre ꝑmisit/Reliquę copiæ poné cũ eo secutę/Cõsederat barbarus in cãpestri loco quodã ipsius pologi lucẽ expectaturus/Mocreus ab una parte mons noster/ab altera oppidũ turcaꝝ, Scopiã dicũt, terminabãt planiciẽ, Erant & duo alii mõtes cingentes planũ insignis altitudinis, quos nõ peculiariori uocabulo/montes pologi audio appellari, Moses singula cõmodissime cõtemplatus (luna. n. pernox erat) facile Castriotũ de oĩbus exactissime admonuit, Qui noctis maximo bñficio usus ingenti festinatiõe ꝓcedere militẽ iubet/Nõ dũ mocreo relicto planiciem intrauerãt/Quod mutatũ repẽte cœlũ est, tenuisq; ꝑ cecidit pluuia & irrigari leniter cœpta agmina, tũ paulatim accrescẽtibus imbribus, tonitrua/& coruscationes secutę cũ magna ui uentoꝝ/steterat iã signifer, & exorto horrore quodã inter hoĩes alius aliũ respiciẽtes ueluti sinistrũ omen dolebãt/Quũ Epirẽsis irridens ignauiã/& inanẽ suoꝝ trepidationẽ, ꝓgressus ad primos manu sua signiferos impingit/iniquos interpretes sibi ipsis appellans, ac eo maxime tpe utendũ inquiẽs, & properãdũ in hostẽ, quũ nõ satis ille crederet uenturos/Pręterea instabilitatẽ eã ueris esse, martii præcipue mẽsis, priusq̃ adsit cõgrediendi tẽpus/limpidissima oĩa (ut pauloante fuerãt) & quietissima habituros/sic exhilaratus miles ac omine pro

se accepto inuicē se adhortātes animū quoq; duci auxere/Iam & ppinquitas ipsa, & expurgatū (ut Scāderbegus prædixerat) nubibus cœlū ac lucidioribus radiis progrediēs luna ueniētes detegebat/Quū trepidus p̄ hostis paratis tā ad pugnā/q̄ ad fugā oībus, dubius aliquantisper fuit, an expectaret/ Ad timorē multū nox fa/ciebat/& fiducia ipsa nostrorū, quod tanto animo progressos aduersus se extra proprios fines uidebant, Ad audaciā autem è contra id exhortari uidebatur, q̄ non in hostili solo se noscerent pugnaturos/ubi uel insidiæ/uel fraus aliqua à tergo timeri posset/sed illud præcipue, q̄ multitudine suorū/ & eo militum robore fidebat, & q̄ turpis admodū fuga tot milibus hominum conglobatis, uel cuiuis ignauo uideri par erat/ Dato igitur signo Debreas memor promissorū suorū/& consiliorū tyrāni, ad animandos acrius uiros/nunc ad hos/nunc ad illos procursans clamabat.

Adhortatio Debreæ ad suos ad fortiter pro uictoria pugnañ.

A Deste/adeste uos ueteres milites/En egregię ultionis/& uindicādi amissi decoris tēpus/ulcisci uincula/& cladē sociorū/ulcisci sanguinē ipsi uestrū potestis/Properāt nocturni bellatores/afferunt iam cathenas(ut uidere uideor mihi)ad manus ue/stras uinciendas/Amesam hic credunt inuenire urbanū hospitē suū/Credunt mo/creas hic ualles/& inuios Modrissi saltus/ac assuetas p̄donibus latebras secū futuras/Domi fermé (ut uidetis) in rerū omniū securitate affertᵉ pugna/numero longe sup̄iores sumus/uirtute ēt si uos uelitis/locus ad equestre certamen nō aptior ullus/ Quod ad me attinet/aut unā expiratio uobiscū, & inter chara sociorū cadauera li/ber saltē licet infœlix cōquiescā/aut ea uobis adiutoribus efficiā, quę sęuera Meu/methis iudicia nō arguant/ nō Croienses pueri irridebunt uincula/nō studiosi clę/mentia hostis appositis epulis & esculentorū suauitate seruitutis turpitudinē leniet/ Quare agite quisq; priuatū & publicū induat animū/ uosq. cæteri, quos ipse mihi optaui/& manu fermé mea elegi ultores/restitutores fortunę sociorū, memineritis/ quæ ipsi promissa mihi / quæ pp uos ipse dederim Ottomano/Nemo enixius hoc muneris petiit/q̄ nos/nemo cupidius accepit/nemo uel laudē & p̄mia ampliora(si uincimus) uel sup̄biores uultus/& molestiora ludibria/ si uincimur expectare de/bet/simul hęc dicēs immisso in ueniētes antesignariorū agmine, ut impetū eorū ali/quantisp tardaret, dū stabilius cōsiliū ipse iactandę totius aleę sumeret, init paula/tim pugnā/Scāderbegus cōtra/proh pudor Milites inqt sumpsere iterū in uos ar/ma/sumpsere aīos captiui uestri/Adsunt turpes relliquiæ illæ Amesani exercitus/ Dolent/cōqueruntᵉ uos malos cōuiuas fuisse, Nā optimi cōuiuę erat ita agere, ut nihil esset relliquiarū/Adest & nouus miles cū nouo (ut uideo) duce, Quid aliud/q̄ nouū gloriæ genus? Vincite (ut consueuistis)/Non dicā pugnate Epirenses, ne si persecordiā/uel ignauiā nostrā hodie ex tā diutina/ac recenti admodū possessione illa fortunæ. Deiiciamur, Modrissum/& Mocreas ualles/nō uos se uicisse dicāt hostes. Apto cāpo/apta appareat uirtus/nō peditū uos cura tardat, nō impedit. Expeditissimi oēs sumus/nihil pręter ferrū/& hostes/numero fortasse ampliores, Sed iacentes (nisi me spes fallit) eos melius curiosi uirtutis uestræ exactores numerabitis. Inter ea dicēda maxime procurabat, ut cōglobatus simul staret miles, ne ordines cōfunderentᵉ/ac discrimē hostiū periret, pręsertim q̄ dissipati pauciores à plu/

Adhortatio Castrioti ad milites, ut fortiter pro uictoria de/certent.

ribus facilius circũuenirent̃/Tamẽ progrediens in se hostile agmen haud satis fretus antesignanoꝝ suoꝝ robore/Mose/& Amesa cũ egregia uiroꝝ manu ad primos imisso excepit, Veritus ne si labassent ibi prima auspicia pugnę, timor aliqs inter suos suboriret̃, & audacia/animiq; cresceret hosti. Reliquas turmas cõnexas multo silẽtio, & ordine tenuit. Barbar⁹ idẽtidẽ/uel noctẽ timẽs/uel ad nroꝝ tenorẽ cõsilia sua accõmodans nihil qcq̃ mouit, Sed iunctissimis & ipse ordinibus uelut spectator stabat. Ita singularis quoddã certaminis genus/cõgressus ille antesignanoꝝ uidebat̃, Et solliciti utrinq; exercitus subeũdę pignora fortunæ pẽdentibus animis expectabãt. Sed nõ longũ id spectaculũ fecit Dibrẽsis, qui uelut procella irruẽs in mediũ illoꝝ, occisis fortissimis qbúsq; facile cæteros impulit in fugã, ac omniũ immemor præ animi ardore iam fugientes in mediã hostium aciẽ insecutus fuisset, Ni Amesa reuocato milite dictis simul/factisq; furorem eius inhibuisset, ac retraxisset ad signa. Erat Moses uel militaribus/uel impatoriis uirtutibus maxime mirabilis, sed cruẽtato semel ore/ac erectis (ut aiũt) cristis impatiẽs animi/ac modicũ sibi imperãs/Quare reprehensum nũc à Scãderbego ferunt/& admonitũ. Modestius audacia sua/consultius uictoria uteretur, excusabile id inturmali quoppiã/& priuato milite. In duce pniciosum, ita maxime reprehensibile/ & pessimi exẽpli fore, Cęteꝝ huius me uiri dignitas admonet, ut pauca de eius origine in pręsentia breuiter delibem, Quæ huiusmodi ferè sunt. Moses, qui à Dibris dictus est (eo qa Dibras incolebat/ubi Scãderbegus multa ei pdia/magnãq; agri partẽ donauerat) Et ẽt aliás Moses Golemus Arrianithis cognomẽto appellatus, natiõe Epiroticus/ Valmoꝝ ciuitate Epiri oriundus, patre Musachio, matre Voislaua, Cui Musachio duo fuere fratres, Arrianithes scilicet Golemus, siue cõminatus, Scãderbegi socer/ de q̃ supius satis diximus, & Vladenius Golemus Arrianithis, qui Musachiũ Angelinę filiũ à noie mẽis/Aliás Golemi Arrianithis cognomẽto nũcupatus ex Angelina Scãderbegi sororis susceperat/Hæc obiter de Mose sint dicta, q̃re unde egressi sumus redeamus, Cæterę copię ea uiri audacia defixę paululũ/& imotę stetere hostes imodice ea re deterritos/tũ demũ frequẽtius/certiusq; de fuga cõsiliũ incessit, Tamẽ nihil aliud p eas tenebras moturos nros credẽtes, & reliqui fortunã certaminis in lucẽ dilaturos, mansere, psertim/ q pter ignominiã piculosam fugã sibi p eã incertitudinẽ noctis uidebant/Scãderbegus quóq; maxime fluctuatus animo est, an diẽ expectaret/uel eã uictoriã sequeret̃: Nã fefellit eũ spes p/q improuisos hostes/& inordinatos (ut Amesam prius inuenerat) adoriri putauit, & postea pp eã fortunã antesignanoꝝ cessuros facile credidit, & terga daturos, seq; fugientes insequẽdo incruẽta suoꝝ uictoria usurũ/Sed ubi egregie stantes/ ac uelut cõsultantes aduertit illos, Rupta omni mora/& edito undiq; signo in eos fertur/ Dũ recens est hominũ timor/dũ recẽs cruor/utendũ fortuna inquiens/ ac interrũpẽda fugę cõsilia hosti, Quippe qui nihil aliud mente agitet/& obseruet/pterq̃ quomodo tutus/liberq; ex oculis euanescat. Segnius occurrẽtes suos Debreas ad primos prouolans tũ uerbis/tũ audacię/ac proprię uirtutis exẽplo multũ animauit, repressusq; ptinaciter est impetus nostroꝝ, Sed quũ pmisceri acies uererent̃. Haud satis cruentum

Ingens & pacre certamen xpiani exercitus cũ Barbaro/mo ſeos uirt⁹, ac cius genus/ Peculiare q̃d dã Castrioti.

aliquātiſp certamē fuit, donec unus ex Muſachiis cū parte equitū à ſiniſtro cornu miſſus ad laceſſendos inde hoſtes/turbādis eoꝝ ordinibus initiū dedit/Scāderbe/gus urgens aſſidue eos, qui in fronte aderāt, pręfectū maximo ſtudio aucupabat, & iuſſerat quoſdā ex ſuis, multis allectos ꝓmiſſis, ut hominē obſeruarēt/Hoc pe/culiare illi in omnibus prœliis aiūt fuiſſe, ut à ducibus captādis/& tollendis Prima ac potiſſima cōſilia uictorię ſumeret, Dicereq. ſolitus erat, caput ſemp primū inci dendū/cæteꝝ corpus p ſe ruere/perireq̃/ neq̃ noſſe ſe genus ullū animātis in uni/uerſa natura, quod capite ſublato ſupuiuat/ſed turbauit parūp ea cōſilia Caſtrioti motus ille à Muſachio excitatus, Nā relicta fronte in qua ſtabat Debreas, mox ad illā partē cōuolauit, ut expulſo hoſte reſtitueret ordines uiris/doceretq. per ludifi/cationē uſq̃ in lucem ualentiorē impreſſionē/ultioneq. protrahendā. Senſit ſtatim hinc miles abeſſe ducē/Nā laxius pugnare iā, ſegnius reſiſtere noſtris/& pelli intra ſigna facile patiebatur. Moſes ſtupētibus ſingulis ꝑterlatus inter denſiſſimos illoꝝ auulſum ſignū è barbari manu ad ſocios ꝓiecit/Ita ingētiores iraꝝ/ac ueluti ęmu/lationis cuiuſdā ſtimuli hoībus iniecti. Procurſum undiq̃ maximo ardore in aptū periculi diſcrimē/Multi iā Moſes paſſim multa ſine ſignis turcaꝝ agmina, ac uix uſq̃ bellantiū uultus, ſed terga tm̄ fugiētiū apparebāt/Oblitus diſciplinæ, & ordi/nū ſeruādoꝝ/oblitus cōpoſitæ ludificatiōis/Debreas citato illuc equo plenus indi/gnationis ſimul & timoris aduenit/reuocantē ſocios/ ac inſtaurantē enixe prœliū intētus. Iampridē Epirēſis ſumma pectoris lancea rimatus tranſfixit/labēte ſubter mentū ipſo ferro/quod dū reflexu capitis barbarus uitare cupit tutū accepit/finis idē uiri/& certaminis illius fuit/Prolapſum ex equo ſui tm̄ tutati, dū uiuū putant, & reſilire in equū expectant/Sed ubi imotū cadauer conſpectū eſt/neq̃ qui fugā multitudinis increparet manſit/uerſis (ut aiūt) proris ſigna pariter omnia caſtra/impedimēta/ſocii/hoſtes eodem tenore relicti/Ameſanus nō immemor Modriſſi/ & recentis documēti nroꝝ/ſicut in hoc prœlio maxime cautos/& ſtudioſus ſalutis, ita primus in fuga fuit/Exorta lux licet certiorē eā fugā uiris / cruentiorē tm̄ fecit, Nā Muſachius ab una parte/Moſes ab altera effuſiſſimis habenis in eos ꝓruentes plures fermè inter fugiēdū abſumpſere, q̃ interpugnādū ceciderāt/ Nōnulli eo pa cto & uiui in poteſtatē uenere/Quū afflantē penè humeros hoſtē claudere diutius nequirēt, neq. ad reſiſtendū/uel glorioſe cadendū uirium/aut animi/quippiā eſſet/ Amplior adhuc multū ea uictoria fuiſſet ſaltē pp numeꝝ uulneratoꝝ/ſi aliquod ſa gittarioꝝ agmen habuiſſent nr̄i/Sed ꝑter ſcutū/haſtā/gladiūq. aliud nō aderat ui/ris/Demū ubi intrātibus intima regionis barbaris/perículoſior fermé ſequētibus/ q̃ fugientibus ea pſecutio eſt uiſa/Firmato gradu Scāderbegus/& collectis ſociis/ captiuiſq̃ ad ſuos multa lęticia/neq. amiſſo/neq. uiolato ſe recepit/Cæſa eo prœlio hoſtiū. IIII. milia. CXX. Noſtris (ut cōſueuerat) donata nō empta uictoria/Præ/da iuſſu Caſtrioti in mediū cōgeſta/& diuiſa eo decernēte inter milites eſt, ne dete rior illoꝝ cā eſſet, qui neglecta direptione caſtroꝝ, ſpoliiſq̃ de occiſoꝝ corporibus ꝑtermiſſis, & neglectis in fugiētes cōtinuauerunt eū furorē belli/& laudē uictorię, Equū Debreę cū uniuerſis armis manu fermé ſua ipſe multo decore uerboꝝ tradi/

Mōs debreę Fuga Barbaroꝝ/ Victoria xpianoꝝ/ Numerꝰ ex hoſtibus interfectoꝝ.

Att. Cōtētio nē iter adolescētē barbarū captiuū, & Musachiū ortā, Castrioti sup ea iudicium.

dit Mosy/Aliis alia/& nōnullis captiui cōcessi/Musachio adolescēs qdā barbarus egregiā quandā indolē & generis/& animis præ se ferēs/Sed non illepida cōtentio mox inter dñm & captiuū magna audientiū uoluptate orta est. Nā quū pro redēptione sua uerba mouisset iuuenis/& de q̄titate pecuniæ Musachii uoluntatē sciscitaretur/cōuentū tādē est in ducētos aureos,quos statim barbarus deprōpto saculo numerauit/Petentē posthac libertatē Albanus irrisit/Aliūde parādū p̄ciū inquiēs iniquū fore ut ꝓpriā ipse rē pro ea redēptione cogat̄ accipe/Et pecuniā/& quicqd cū eo captū esset sibi nūcupari/& in eandē cū corpore rationē uenire.Nēq; seruū belli iure seruare aliqd sibi libeꝝ potuisse/ Instare ille nunc ratione/ nunc precibus ut se dimitteret.Postremo res ad Scāderbegū deducta est.Qui de industria utrōq; dicere iusso cōuersus ad milites/Bellū inquit/profecto cōtrouersiæ genus istuc est/ De re mea uterq; istoꝝ litigat/nēq; pecuniā/quā ignorabamus dōauimus Albane/ Nēq; abuti tu per hāc fraudē bñficio nostro debuisti adolescens/utpote,qui plane scires uel spūm istū ip̄m ad arbitriū alienū p̄cariū ducendū tibi/nedū in aliis uiris quippiā relictum.Cęteꝝ nēq; ego ēt ipse arbiter in cā ꝓpria iure esse possum/Sed q̇ nō aptissime iudicet in negocio libertatis? Et iura oīa belli oēs militię sanctiōes censeat eius fauore seponēdas? Damus cūcta nos tibi sciētes/uolentésq; Musachi/ Tu libertati hominē uel naturę potius restitue/ Si tñ aliás unq̄ in hanc rōnē apud te uenerit,ex omni arbitrio tuo/& animi snīa i eū libere acturus.Sic lętus iuuenis accepta libertate,equo ēt/ armísq; sibi a Scāderbego redditis exclamās assidue eā liberalitatē/& diis oibus ducem/ac Epiroticū nomē cōmēdans dimissus abscessit,

Consultatio/ & decretum Scāderbegi/ & proceꝝ de urbiū tyrāni oppugnatione.

Nostri collectis impedimētis deficiente iā die in Dibrā cōcessere/Ibi deducta aliquātulū in mediū illa cōsultatio de oppugnatiōe urbiū/sed facile decretū,ut expectaretur qd acturus esset tyrānus post eā cladē suoꝝ ne uel inania statim/uel piculosa ea cōsilia expirent̄/Statuti igit̄ duo sunt menses ad eā rē indagandā,& spectatores undíq; maximo studio emissi,licet uix ullo tēpore trāsfugæ ex Adrianopoli/ & aliis locis deessent/His sic peractis/ac exercitu soluto Moses ad p̄sidiū,Scāderbegus Croiā cū Amesa,& reliqs purpuratis ire perexit.

Perturbatio tyrāni ex aduētu relliqaꝝ Debreę/ Inuidię ei⁹ in Scāderbegū Sollicitudo Moseos ad defectionē.

Redierat interea ad Mehumethē exercitus,licet miserabili facie reꝝ omniū nihil tñ usq̄ misericordię inuēturus/Turbauit nāq; p̄ regē,tū & cęteroꝝ aīos tot hominū fuga,quos satis depditā quāq. belli fortunā restituere potuisse dicebat/ Deinde ubi de singulis interrogauit/& qbus locis/& quibus cū hostibus copiis pugnatū esset,uehementius exarsit, ac abire illico ex oculis increpans assidue/ac eam detestans ignauiā,iussit/Debreę quóq; casus plus fermē lętició/ q̄ doloris sui generis hoībus attulit,Qui uel uirtuti inuidebant/uel oderāt audaciā/& magnitudinē animi/ Amesa adéo ueꝝ se uatem fuisse dolens/Recte inqt fecit successor noster/qui ꝓmissoꝝ suoꝝ exactores noluit expectare/hēat tñ ipse sibi eā laudē,& gl'osę pōpa mortis fœlix gaudeat animus. Ego nihil inuideo/ tū ēt & excusare fortunā suā/ac suoꝝ fugā cupiditate abolendę ignominię audacius occepit/Minoribus se multo copiis insidiis quóq;/inter inaccessos montiū anfractus/& angustias locoꝝ/à pedite,rigētibus præterea glacie/ac niue oībus circūuentū/Debreā paria oīa cū hoste/copias aūt dimidio maiores ha/

buiſſe/Sic tacite/ac ueluti neceſſario eó decurrebat̃,ut uel ita uolentibus diis/uel militũ & ducis uirtute inuictam rem noſtrã diceret,Mehumethẽ eó regꝫ miraculo ꝑculſum,Stupor qdã nõ ſine inceſſione timoris inuaſerat/Vix fieri poſſe dicebat, ut ea hominũ paucitate fines ſuos/& Pologi cãpeſtria aduerſus Debreã ingreſſum Scanderbegũ crederet/Tamẽ quũ & omniũ idẽ teſtimoniũ/& prœmia falſi nulla uideret,non audebat ſpernere hominũ fidẽ/Quod ad rẽ attinebat,& rationẽ ulciſcendi/Non deerant undiq; Appoſitiſſima ad regũ uanitatẽ/morbóſq; inuitamẽta uana adulatorꝫ genera/Qui ſollicita interpretatiõe laudẽ oẽm noſtris auferẽtes capita ipſi ſua,corporáq; pro ea re deuouerẽt/Artificẽ tantope inſidiis intentũ ſemel ꝑcipitaturũ affirmãtes,ut infinita eius generis exẽpla erãt/ Non Modriſſos ubiq; nõ noctẽ ſemp/nõ Ameſas oẽs/& Debreas futuros,Cũ difficili ꝑterea hydra ipliſcitũ Scãderbegũ tot quottidie renaſci capita ad eũ abſorbendũ/ quot ꝑciderent̃/ Quod ſi in ſinu Iouis eſſet,minime tñ tutũ fore/Mehumetes audire libẽter ea ſtudia hominũ,néq; apte reclamare offerẽtibus ſe ultro ad pericula multis/Nihilominus aliud coquebat callidus ueterator / Aliud incruentius ultionis genus uerſabat animo,Quomõ domeſtico aliquo bello opprimeret Caſtriotũ,& inteſtina arma/inſidiáſq; in eũ excitaret,ut in alios ſæpe fœliciter experta illi fuerat fraus , quod in Grecorꝫ ꝑſertim impio extorquẽdo fecerat Amurathes/Facile fretus(Quæ humanæ cupiditatis incitamẽta fuit,Maxime ubi impii cã agitur) Inuenturũ ſe ex magis intimis/& charioribus uiri adiutores/& auctores conſilii ſui,Pleríq; ea tẽpſtate erãt/quorꝫ magna auctoritas/gratiáq; apud Scãderbegũ tã domi/q̃ militiæ uigebat/Sed Moſes ſicut ꝑcipua in bello uirtute,Ita ſplendore quodã egregio noĩs primas ptes inter eos ſibi uẽdicabat/Tentare igit̃ tacite uirꝫ/& magnitudĩe ꝓmiſſorꝫ ad perfidiã pellicere in aĩo ſedit/Accedebat & illud ad cõmoditatẽ rei,ꝙ maxime uicinũ imperiũ eius finibus ſuis ac Sfetigrado precipue audiebat,Sic cõmodius inuitari ad colloquia hominẽ poſſe/& agi ſingula ſecretius/& expeditius ratus eſt/ Itáq; quantũ ad bellũ/& inanes ſuorꝫ iactationes ſimulans ſe nõ iniqua rõne nunc differre Epiroticã ultionẽ uelle/Adhibitis pauciſſimis admodũ ex purpuratis ſuis ſociis eius cõſilii,litteras de hoc ad Sfetigradi magiſtratus multo ingenio/ſtudioq. cõfectas dedit/Alias quóq; eiuſdẽ ſententie Alchriã ad ꝑfectũ urbis miſſas dicũt/ ſed non multũ refert,an has ſcriptas epiſtolas/an ſecus qſpiã credat,Melius tamẽ (ut arbitror) eſt putare uix unis tñ litteris eã rẽ agitatã/ Ad quod exiſtimandũ/ & negocii huiuſmodi rõ inuitat,& illud fortaſſe,Quod Alchrienſes nullus unq̃ effectus ẽ ſequutus/Illas ad ſe delatas/ & reſolutas Sfetigradẽſis quo cautius poterat/ habuit/& mãdata tyrãni cupidiſſime ad animũ trãſmiſit,nã ſi rẽ ex uolũtate regia ꝑegiſſet,multa quóq; honorifice ꝑmittebant̃ ſibi/Formula uero lrarꝫ,q̃tũ ad Moſem attineret,ea erat,ut noĩe Meumethis cũ eo ageret̃/daretur q. illi optio uel pecunie/& dignitatis ſi mallet apud Turcas / uel Epirotici imperii ex omni arbitrio eius/Si Scãderbegũ tollere poſſet de medio/uel id agere,ut eius miniſterio tolleretur,Aut ſaltẽ illo relicto ipſe turcarꝫ arma ſequeret̃/Tũ & alia uerba multũ idonea ad ꝑſuadendũ appoſita/néq; de Moſe cõprehenſum litteris.ſed & de reliquis/

&

licet nõ ita noiatim facta mentio/ac data pfecto potestas agẽdi ꝓut tẽpus/locúsq; posceret, Ac censeret ipse magis è dignitate/cõmodóq; regis futurũ/Nihil omisit ex his Barbarus/summa rõne/ cõsilióq; i inuitádo primũ ad colloquiũ Mose usus, Nã cõmunicato eo cõsilio cũ uno ex suis/& xpiano/& Epirotici generis illũ ad hominẽ accersendũ misit,multis oneratũ promissis,si id psuasisset Dibrẽsi nox ad ea rẽgẽda (ut par erat) adhibita/Et Epirota locoꝝ peritus nihil aberrauit/Inuẽtus est cũ psidio Moses ad impii claustra summotóq; teste/hostili nuncio copiã sui cõmodissime fecit/Ille priusq̃ aliqd de cęteris mãdatis attigisset,ut Sfetigradũ accedere uellet eũ inuitauit/Negantẽ acriter/ac uelut irridentẽ impudentiã hostiũ/tũ demũ ad seria ueniẽs/& totus in blãdimẽta uersus sibi hominẽ attentũ fecit,& animũ tyrãni ex parte illi aperuit/Audiuit nõ inuitus ea Moses/hausitq. cupidissime (quæ pcipue militaris uanitas est) apposita illa cõdimẽta laudũ suaꝝ/Præsertim q regẽ turcaꝝ tã honorifice de se sentire audiebat, & unũ ex totius Epiri flore ultro ad se & uoce/& lrı̃s inuitare,ni erubescendũ potius fuerit glorioso militi / quod unus ex aliis multis ueluti pditus homo ad tã insignẽ pfidiã/& detestandũ facinus potissimũ eligeretur/Veꝝ obliuisci omniũ præ gloriæ/& impii cupiditate cõsueuimus/ Talẽ tñ se tunc nuncio illi uultus/sermonísq; habitu pbuit,ut néq; approbare quæ dicebant᷑/néq; repudiare uideret᷑/Sfetigradẽsis cõiectata satis hoïs uolũtate nihil diutius locutus/pollicitúsq; se ꝓpediẽ rediturũ/eo cõcedẽte ad pfectũ reuersus est/ Interrogatũ de eis colloquiis Mosem à militibus respõdisse dicũt/Exploratorẽ ex agro Sfetigradẽsi occultissime uenisse ad aperiẽda quædã cõsilia hostiũ/sperarẽq; se eius ministerio maxime cogitatus Scanderbegi adiuturũ. Credita facile oïa ab ignaris, præsertim q & habitus/& seruo ipse christiani hoïs idipm suadebat/Quid pterea Mosi nõ crederẽt? Cuius fide néq; antiquior ulla apud ducem/néq; notior/ néq; gratior esset, Qui totiẽs,psertim Daýnẽsis belli tpibꝰ totius impii summã illi credidisset,dũ hinc Mustaphas,hinc Veneti rape Epiꝝ conarent᷑/Cogitabũdus tñ secũ Dibrensis tantę rei cõscientia/& mœstior aliquãtulũ uisus/Impellebãt animũ huc/illuc nũc Scãderbegus nihil tale meritus/& fortunæ suæ gradus, Cuius nullũ sané pœnitere potuisset/Nunc maiora oïa à Mehumethe ꝓposita,psertim ꝓmissum illud Diadema tm̃ miseris exptũ mortalibus/Ita dulce ẽ stare loco/Expectabat tamẽ intẽtus assidue exploratorẽ suũ (quod satis efficax erat corrupti animi signũ) O faciles aures,imo uero impias, quæ audire ea diutius potuere,Et hominẽ longe ingratissimũ,qui pacisci tã facile patriã/principẽ/socios/deos ipsos/dignitatem/ociũq. suũ pro inani quadã spe/& re maxime incerta uoluerit. Reuertitus interea scelerata legatio nõ uerbis solũ/aptioribus armata/sed muneribus ẽt/auróq; onusta. Imbibisse pfidiã tm̃ Mosem/aliud nihil accepisse inuenio/ Nũcio tñ ita respõsum/ne se amplius adiret/Accipe regis uoluntatẽ,& qcqd sit de aliis/enixe curaturũ/ne se hostem ulla ex parte posthac ille sentiat/Ita dũ Scãderbegus ignarus hincinde exploratores Mehumethis consilia rimatus/Hi multo funestiora alia in caput eius cudebãt/Iam tẽpus pfixũ ad dilatũ prius bellũ/& oppugnationẽ urbiũ aderat/Et quieta simul omnia ab Adrianopoli nunciabantur/Quũ Castriotus re-

putans iampridē quā rem animo cōcepiſſet, Et quę neceſſaria eſſent ad omnia re/ cte agēda, ſtatuit omnino italica auxilia (ſi poſſet) ad eā rē ſibi adiungere, Quādo ſicut ad campeſtria certamina/ & æquos utrinq. concurſus copias ſe habere opti/ mas exiſtimaret/ Ita nō ſatis idoneum militē Epiroticū ad oppidoꝝ expugnatio/ nes, & id belli genus planē crderet. Erat Apulię rex Alphonſus in ipſo propē con/ ſpectu, quo ut ſępius dictum eſt, nō illo ſolū/ ſed totus ferē chriſtianus orbis fami/ liariſſime utebatur/ de nullo alio tūc Epirenſem cura inceſſit, Quippe qui neminē uel cupidius/ uel celerius id oneris ſciret ſubiturum, Quare priuſq̄ aliqd de delectu habendo mouiſſet in ꝓuincia duobus nauigiis egregie apparatis/ multiſqꝫ lautiſſi/ mis muneribus impoſitis duos ex purpuratis ſuis cū litteris ad regem/ multa fidu/ cia (ut cōſueuerat) ac ioco quodam cōtextis in hanc ipſam ſententiam miſit.

Alfōſus Apulię rex acceptis lr̄is oib⁹ petitis Scanderbegi annuit, ſuáſqꝫ reſcribit.

NOSTRI Milites cum uiris tm̄ pugnare & depugnare nouerunt, Cū muris neſciūt/ Vos Itali (ut audio) id belli genus & calletis/ & amatis ſummopere/ Itáqꝫ opus eſt in ꝑſentia mihi auxilio/ & induſtria ueſtra/ Sunt oppida quædā hoſtiū in Epiro uel in ipſis ꝓpē uiſceribus impii nr̄i/ Vetus eſt deſideriū meū tollere eā igno miniā ex oculis ſi uelint Dii/ Sed aſſiduis belloꝝ incōmodis detētus nō potui qp/ piā ad hūc uſqꝫ diē fœliciter attentare/ Tēpus iſtud & pp anni accōmodatū tēpus/ & ociū Mehumethis, Cuius bis iā furorē reprēſſimus, aptiſſimū ad eā cupiditatē exoluēdā elegi, Paucis tenere potes qd facto ſit opus/ Cętera oīa fermē in ꝓcinctu ſunt/ Vos tm̄ nō expectamus/ dabis milites (nihil enī recuſo) Qui eminus pugnare didicerūt/ Scorpionatis ſcilicet iſtos/ & Sclopigeros/ Nā cæteroꝝ nobis ad ſacie/ tatē abūdat copia/ Sed ō fœlicē te rege Apuliā mi Alfonſe, ex qua ita liceat/ omne uirtutis ſpecimē tāq̄ ex theſauro aliq̄ affatim depromere/ Si pace/ ſi bello utiles ui/ ros optauimus/ Tu foꝝ/ tu militiā ornaſti/ tu legibus/ tu armis Epiroticū fulſiſti im periū/ Te domi/ te militiæ oīs ſexus/ oīs ætas/ oīs Epiri angulus celebrat/ Ego uero ita beniuolētiā tuā āplector/ & foueo memoriā tuoꝝ erga me officioꝝ, ut interdū uel eā fortunā exoptē tibi (& ſi nō ſatis æque agere uideor) Quæ amicos (ut aiūt) ꝓbat/ nō parat/ quo uolūtatē in te meā certiore aliq̄ expimēto cognoſcere ualeas.

DAtis ad regē lr̄is ipſe cū Ameſa nepote/ Muſachio topia ſororio/ & aliis purpu/ ratis Dibrā ad ꝑſidiū cōceſſit, Cōſultaturus ibi de ſingulis, & delectū inſup habitu rus/ Quo quū pueniſſet/ & interrogaret Moſem, an aliqd hēret ipſe noui pp uicini tatē hoſtiū/ qd̕ ſua intereſſet/ Nihil inqt, ꝑterq̄, ꝙ cū hoīe Sfetigradenſi collocutus ſit, An aliqua eſſet rō/ aut modus urbis hn̄dę/ & illum maxima aſſeueratiōe idipm̄ negaſſe/ Ita uiris/ armis/ cōmeatu/ & cuſtodiis diurnis/ nocturniſqꝫ exactiſſime op/ pidū munitū obſeruari/ Veritus eſt Dibrēſis, ne Scāderbegus ad Sfetigradi oppu gnationē animū intenderet, & neceſſe ſibi foret Mehumethi quóqꝫ ꝓmiſſa nō ſer/ uare/ Quare ad id ipm̄ maxime intētus Scāderbegi curā facile Belgradū trāſtulit/ Verūenimuero Tyrānus auditis his, quæ trāſacta fuerāt cū Moſe nō multū quie/ uit animo/ quū nullū uideret ꝓmiſſę fidei pignus datū ſibi, Tamē urgētibus aliis curis ex Græcia, & poſcētibus arma, depoſuit aliquantulū Epiroticā expeditionē, quādo uel ipſe tūc ire uel magnis copiis rē agere cōmode nō poſſet/ Leuibus uero

agminibus (ut fecerat) lacessere ulterius hostē/ uel alere potius/ neq̃ē dignitate/ neq̃ ex utilitate sua uidebat̃ fore. Itáq; tm̃ renouatis lr̃is/ & datis ad p̃fectũ Sfeti/gradi, quibus laudabat/ & acuebat magis diligentiã hoĩs/ aliud nihil de iis, quæ ad Epiroticũ bellum p̃tinerẽt curauit, Alfonsus interea legatiõe litteriśq; Scãderbegi honorifice acceptis summa festinatiõe cõquiri militẽ iussit, Delecti illico sunt ita, exigẽtibus legatis mille pedites/ Quĩgẽti sclopiferi/ reliq̃ scorpionarii/ Adiicere nu meꝝ maiorẽ uolentẽ regẽ p̃hibuerũt/ negãtes maioribus copiis opus Scãderbego fore pp breuẽ oppidoꝝ hostiliũ ambitũ, q̃ oppugnatũ essent ituri, & multitudinẽ sagittarioꝝ, quã hẽrent in p̃uincia/ Petiere tñ ad ea armatoꝝ auxilia in̄sra quædã bellica, & uectes ferreos ad subruẽdos eruẽdósq; muros/ Data oĩa, & tormẽta plę/ ráq; uarii generis/ artificésq;, qui iis uterent̃/ néq; cõtentus his rex, Pecuniã ẽt am/ plissimis addidit ad adiumẽtũ eius belli/ ac totidẽ aliis nauigiis magnifice instru/ ctis/ Ventis/ diisq. hoĩes cõmendans à se dimisit/ sed nõ sine lr̃is & ipse, Quibus in/ gẽtis primũ grãs agebat/ ob sibi data munera/ Tũ laudabat fiduciã Castrioti de re bus suis, q̃bus uti ut p̃priis hortabat̃, & augebat officiosissimis uerbis illã/ ac mira liberalitate sermonis pollicebat̃ oĩa/ De milite uero id factissime responsum/ Italos nõ cũ uiris tm̃/ & muris, sed cũ fœminis melius pugnare nosse/ Cauerẽt itáq; Epiro tæ, ne quos ad gerenda eminus bella inuitarent, Cominus domesticos sibi bellato/ res sentirẽt/ Cætera quæ laudauerat in rege, omnia (ut solet) ad magnitudinẽ amo ris relata/ Et cõtra uirtus/ fortunáq; nr̃i ducis incredibili decore uerboꝝ extra oẽm p̃pẽ gloriæ humanæ aleã posita. Austro spirãte mox placido p̃spera nauigatione sunt usi/ Paulóq; post patriũq. littus à nauticis salutatũ (Traiectus enim breuissi/ mus est, Vix. LX. miliũ passuũ) & miles in terrã cũ sarcinulis, & armamẽtis expo situs/ ac properatũ illico Croiã/ Castriotus adhuc in Dibra morabat̃, pp cęptã dele ctus curã/ Qui propẽ p̃fectus erat, & obseruandũ an motũ aliquẽ ab Adrianopoli sentiret/ Peractis/ & cõparatis egregie singulis cũ uniuerso exercitu Croiã pergit ire/ Ibi & regia auxilia sibi adiũcturus, quæ certissima spe expectabat, Et acceptu rus quędã quæ ad eã oppugnationẽ sibi opus erãt/ Moses in Dibra cũ uetere p̃ęsi dio mille equitũ/ totidẽ peditũ relictus/ Non omisit interea Scãderbegus inuitare hominẽ ad Belgradẽse negociũ satis cupiẽs tm̃ uiꝝ eo bello adesse sibi/ & mallens alii eã curã finiũ tutandoꝝ demãdare/ Hortati sunt & alii ad id ip̃m Dibrensem/ Sed ille tergiuersando/ & causando multa p̃tinax hostibus fidei datæ seruator non inani rõne se subtraxit/ quũ diceret nõ relinquẽda ita oportunã iniuriæ eã partem prouincię esse (Nã Belgradũ in diuersa regionis parte erat, procul à Dibra centũ fermẽ. XL. milibus passuũ neminẽ cautius/ uigilantiúsq; res suas/ q̃ seipsum tuta/ turũ/ Non fuisse recusaturũ si Sfetigradũ iretur uicinũ oppidũ/ & nulli molestius fore/ q̃ sibi ab eo apparatu abesse/ ubi & glorię militũ/ & utilitatis plurimũ sperare posset/ Sed néq; se (ut credebat) sine bello futurum, Nõ. n. quieturũ Mehumethẽ ubi obsessam urbẽ audiat/ Irrupturũ fortasse ab ea parte in p̃uinciã, ut nouo inde excitato belli incẽdio Epiroticũ exercitũ à Belgradensi cura auocaret accepta oĩa ut dicebat̃, & laudatũ perfidũ cõsiliũ ab ignaris/ Datáq; potestas p̃ęsidii augendi,

Reditus Castrioti ad urbem Croiæ, Dibris cũ nouo delectu, relicto ibidẽ Mose cũ uetere p̃sidio.

si tẽpus/resq. posceret/Castrioto uenienti Croiã regia agmina obuiã processere,& multo gaudio/clamoreq. exẽptũ duxere in urbẽ/Reliquus exercitus fixis tentoriis nõ procul à portis cõsedit/Exposita sunt omnia à legatis,quæ acta cũ rege fuerãt/ & pecunia numerata,ac traditæ litteræ,quæ multum risus mouere Scanderbego/ Ideq. cęteris/nã eas magna suorũ frequẽtia legi uoluit Epirẽsis/ laudauere sũmope oẽs tã comitãte/ac popularẽ ingeniũ regis/Castriotus magnificẽtiã eius/& amorẽ in Epiroticum nomẽ longe cõcione testatus est,Copias ab eo missas prout gradus cuiusq.,ac ordo poscebat/laute hẽri publicis cõuiuiis iussit/Reliqui purpurati interim machinas & tormẽta apparare/expedireq; alias necessitates/exercitus/ac oia impata enixe facere/Perfectis singulis Epirẽsis sequẽte (ut fit) omnis generis multitudine usq; ad castra ipsa urbẽ reliquit / Ibi primũ percensito exercitu supplicationes uotá ꝑ pro redita/& uictoria facta/Persolutis his/ & expectante iam milite signum ad proficiscendum Scanderbegum ita exorsum ferunt.

Oro Castrioti ad duces/ & milites i ꝓfectione sua ad urbẽ Belgradi oppugnãdã, præmissis ante se ꝓcursoribus/ & militibus expeditis leuis armaturę.

VNDECIMVS Iam hic annus est milites, ex quo (ut uidetis) nihil aliud agimus præterq̃ ut in Epiro maneamus, Vt auorũ sedes/ut patriæ possessionẽ fato magis quodã q̃ ulla ignauia nr̃a amissam recupemus,recuperatamq. retineamus/ Nunc enitendũ est tandẽ uobis/agẽdũ ita/ne hostes hic maneãt,& frena,iugumq. quæ benignitate deũ tot undecũq. bellorũ periculis/& laboribus exanclatis tã gloriosę deposuistis/aliis gloriosius imponatis. Quod si illis,qui imposuere uobis ꝓhibet fortuna nr̃a, At saltẽ testandũ præclaro aliquo documẽto uires defuisse uobis. Animos/& ptinaces spũs non defuisse/Ni satis fortasse testatũ est idipm uniuerso terrarũ orbi/Quũ oblatas olim uero ab Amurathe (cuius memoriã tpis libẽter repeto) pacis nõ inhonestę cõditiones, Immemores patriæ/imemores parẽtũ/uxorũ/ filiorũ/quietis/ocii/& omniũ rerũ pterq̃ pcipui cuiusdã decoris/& incorruptæ libertatis obliti uelut sordidissimas respuistis/Non subiectas oculis cruentissimus tyrãnus/nõ infixa ossibus uestris tã horribilis exercitus memoria mouere feroces animos potuit/& destinata semel pectora libertati/ Donec uel ipsi egregie cũ ea caderetis,uel memorabilis cujusdã uictorię cõfessionẽ tanto hosti uel inuito exprimeretis, Adiuuit cogitatus uestros/Deus optimus/maximus/ Vidistis/perspeximus oẽs eodẽ fermẽ temporis momẽto & tributa poscentẽ Amurathem/& efflantẽ nobis ingentẽ scilicet spiritum, & tot mortaliũ uotis petitũ/ Tunc relicta Epirus/ & data est nobis/ Tunc uere libertatis omen acceptum/ac sequẽdum cupidissime fuit, & p recẽtis illius sanguinis uestigia hic,quẽ nũc paramus,ducẽdus erat triũphus/ ac ampliãda gloria uestra/Sed qd frustra pterita querimur? præsertim quæ & non iniqua rõne possint excusari/Amplior fortásse hodie laus/& cumulatioria oia seruata uobis/Non ex patre solũ fortunæ uestræ/sed ex filio quóq; sat egregia auspicia sumpta/Dedit expimentũ nouus rex & animi,& fortunæ suæ quale uos ipsi/si sors daret/eratis petituri/Tributũ poposcit primo Egregius Dux sat iã armis uestris domestico exẽplo planẽ edoctus/ & altera fermẽ manu paternũ funus ducebat/Altera pacẽ quærebat à uobis/ licet honesto quodã prætextu tributi/ talem tñ laturus,qualem eratis cõcessuri/Sed cõsiliũ illud tyrãni propter persicas tumultus/

non timorē quis dixerit, Quid nō inq̄ noui, Vos eodē uultu pertinacia eadē/qua/lisc ūq. rō cām ei uel timori, uel consilio dedisset expostulatū negaturi fuistis/Et ita alacriter negata omnia/néq; negasse quépiā pœnitet/Armatus postea id ipm exigere uoluit. Mehumethes/Dati exactores ad uos/Persoluistis egregie omnia/Numerastis in Mocrea ualle publice/ priuatimq; petitū tā cupide tributū istud/Numerastis nuper in pologensi agro/Vbi ubi est/oro/recés adhuc/& cruentū Debreę caput illud? Hoc signū sequendū erat uobis/Hoc ad Belgradenses portas figēdū/ Prodesse hæc multū & possunt/& debēt ad uos animādos/ cæteráq; euentū ipsum belli respiciunt, tēpus/locusq. optime suggeret/Proinde nemo obiiciat hodie mihi uel maiores hostium apparatus/uel formidandos aduentus Ottomani/Vbi armis oportebit/obnixo uultu/& intrepedis animis resistemus armati/Vbi consilio/prudentiáq; opus fuerit, temerario laudis appetitu funestā gloriā nō petemus/ Nemo uel pugnā/uel fugā nostrā rite initā poterit arguere/ Vt & in Sfetigradensi oppugnatiōe factū à nobis meminisse potestis/Obsedimus urbē/Vexauimus quoad cō mode licuit inclusos/Quū de aduētu Amurathis fama pcrebuisset noluimus expectare ut ipsi obsideremur, Qua tēpestate nedū hostē imodicū/ sed ne id tēpus qdē expectaui, qd' iniquiorē uobis pculdubio q̄ obsessis obsidionē illā faceret, Domū in hiberniis uos reduxi omissa totius ultionis/Omissa urbis recupandę/& honoris ppé mei cura prę quiete/cōmodóq; uestro/Belgradensis oppugnatio eadē ipsa ratione agēda est nobis, & aget' quātū cōsilio humano effici poterit/Cōsiderabimus caute sub muris/Aduētū hostiū cautissime obseruabimus, ut tuti interim à tergo, & sine respectu aliquo pugnetis/Venientibus uel cedemus/uel resistemus, put res/ tēpúsq; feret, put ipsi statuetis. Et accōmodabimus rōnē oēm eius obsidionis ad uestrā omniū uoluntatē, Si aliqua (ut fit) uel belli fortuna/uel ptinacia hostiū desideriū nostrū ptrahet, aut eludet forsan/Nō ideo stolida obstinatiōe cōsenescemus sub muris/Idē & autūni erit/& oppugnatiōis nostræ finis, ni magna aliqua rō cōtinuādi eius belli nos impellet/aut alicūde dilluceret. Sed néq; autūnū uirtus uestra expectabit/néq; inglorios uos ego/& uacuis (si uiri eritis) manibus domos reducā/ Nā p deū imortalem qd agēt tot dexteræ? Tot opposita artificia/ & bellici apparatus? Quid regius flos iste militię ex omni ppé Apulia electus/& datus uobis/uel relegatus potius ad hanc cām in Epirꝫ/Examināda hęc omnia uobis summo cōsilio sunt milites/Horꝫ ratio exactissime singulis aiaduertēda/& pensanda saltē hoc pacto Sfetigradensis iactura Epirenses/Nihil alienū appetimus/Nō noua gloria ulla quærit' nobis/Si uincimus, sed uetus restituit' nobis patrimoniū, & recēs ignominia abolet'. Nec nr̄a solū/sed totus pené Epirotici generis/Nóne & christianorꝫ id oppidū/& consanguineorꝫ uestrorꝫ? Omnes feré meministis, Quod post Theodori Coronę reguli eius loci mortē intentus iāpridem Amurathes nepharia id sibi arte sicut cætera uēdicauit. Plena adhuc est urbs (ut audio) ueteri habitatore/ Ad iuuabūt hæc multū (ni fallor) conatus nostros/ Intus extráq; oppugnabit' hostis, & incruēta fortasse uos uictoria manet/Expectant assertorē aliquē/ac auctorē cōsilii sui, Mox uelut longis prę ssi tenebris ad oblatā à uobis lucē/& auditū nomen

libertatis ardẽtiſſime cõuolabũt/Quare agite dũ/uel adeſte expectantibus uirtutẽ ueſtrã/uel cogite hos quóq; uná cũ cæteris,ſi obſtinatos inueneritis/Gloriatᷣ maxime Hũgaria Belgrado ſuo Danubii rippã appoſito/& inter maxima uirtutis ſuæ exẽpla id oppidũ refert/ad arguendã hoſtiũ ignauiũ/Patimur itá ne (ſi Diis placet) & ipſi inſigni totius Epirotici nominis ignominia Belgradum noſtrũ diutius in oculis/& uiſceribus noſtris ab infenſiſſimis hoſtibus poſſideriᷣ

A B hac uoce uelut ſigno dato/undíq; ſublato alacrior clamore ꝓcedere iã agmina cępere/Sed Scãderbegus nihil adhuc ipſe mouẽs ſiſtere ſigniferos,& redire ad ſua quéq. loca iuſſit/ Nondũ.n.de more pręmiſſi fuerãt præcurſores ad ꝑluſtrãda rite ſingula/& occupãdũ caſtris locũ/Electa ad hoc tria expeditaꝝ equitũ milia/& Tanuſio aſſignata,Qui mox abſciſſa omni mora diſceſſit,& ueluti ex oculis hominũ euolauit,Cupiẽs ſi poſſet/celeritate ꝑuenire hoſtẽ/& in re improuiſa egregiũ aliqd nauare ante reliqui aduentũ exercitus/Caſtriotus poſt hac ꝓcedẽtibus impedimẽtis cũ cęteris copiis ſequutus eſt/Præuenerat iam fama prior,& inſtruxerat hoſtes de ſingulis.Quare nihil penitus uel ad inſidias/uel ad apto marte ſꝑuiẽdũ materiæ inuenere noſtri/Nã agreſtes/& quæ meliora in cãpis fuere,omnia iãpridẽ in urbẽ recepta. Et frumẽtũ omne (in medio.n.æſtatis erat) demeſſum/ac cõtractũ intra mœnia ab oppidanis fuerat,Miles impatiẽs ocii,ubi néq; ad laudẽ/néq; ad prędã relictũ ſibi quippiã uidit,ad iniiciendũ tectis ignẽ ꝑ agros,& reliqs ſatis,ac arboribus nocẽdũ diſcurriſſet/Sed ꝓhibuit Tanuſius nihil ſe tale á Scãderbego acce piſſe inquiẽs/Diſpoſitis itáq; hincinde cuſtodiis nullo néq; uerbo/néq; facto laceſ ſens incluſos quietiſſime cõſedit ſub muris / Néq; ab oppido motus aliquis fuit in ſubiectos/Intus tñ procurata ſtudioſiſſime oĩa/ac ſtatiões (ut opepręciũ erat) diuiſę/& miniſteria ſua ſingulis aſſignata/Pręſidiũ tyrãni ſatis ualidũ erat,mille ã amplius militũ numerus/Chriſtianoꝝ tertia parte maior multitudo uilium ad arma, nã infirmę ætatis ſexúſq; capita nõ curata/Variatũ multũ ſentẽtiis eſt iter regios, an id ꝑſidiũ chriſtianũ eiiceretᷣ ex urbe,an retineretᷣ/Suſpecta fides hominũ erat/ Nã & ritus/ac ingenia diuerſa/& alii quóq; dii/Omnia ſuſpecta magis iure faciebant,Minuebat tñ eã ſuſpitionẽ/quod relicti tãdiu ab Ottomanis præſidio urbis/ & habiti honorifice eſſent/Néq; ullo ſatis tp̃e aliquod ꝑfidiæ indiciũ in illis fuiſſet depręhenſum,Videbãt ꝑterea uxores/liberos/parẽtes ipſoꝝ/& fortunas oẽs uelut quædã pignora in manu ſua eſſe,Igitᷣ multa in diuerſum dubias mentes trahebãt/ Præfectus cupiẽs & retinere illos in urbe,& efficatius aliquod fidei alienæ pignus hẽre/ac tuto (ut aiũt) tergo & ſine reſpectu domeſticę rebelliõis pugnare.Cõuocatis ſenioribus qbuſdã chriſtianoꝝ priuatim multa cũ eis tacita inſinuatione ſuſpitionis egit,& militũ ſuoꝝ cõſilia illis aperuit,Inquiẽs non ſine ſeditione rẽ tranſiturã,ni aliqua ſecuritate/& uinculo fidei illoꝝ animi ſędarentᷣ/Se de officiis & fide ipſoꝝ nũq̃ dubitaſſe,neq. in ꝑſentia quicq̃ dubitare,& nõ minus ſpei in eoꝝ armis/q̃ in ſeipſo,& regio ꝑſidio ponere/Sed hñdã rationẽ alioꝝ/neq. ſpernẽda poſtulata illoꝝ, quoꝝ res agebatᷣ, & ꝓcipue intererat unicũ tm̃ exiſtimare ſe habere hoſtem,Conqueri Belgradenſes nihil ſe tale ullo ſatis tẽpore cõmiſiſſe,ut pœnitere

Turcas fidei suę posset/uel suspecta apud quępiã animoꝶ suoꝶ sñia esset/Nullam subesse rationẽ/unde tantus timor pfidiæ suæ oriret͛,nisi ex eo ꝙ christiani,& Epi rotici generis essent,sed iniuria ꝓfecto id obiici sibi/an scilicet meliores se xp̃ianos sub aliis futuros sperarẽt/Quũ neq̧ liberalius/neq; indulgentius ritus/legésq̧ suas seruare sibi à quopiã pmitti/cõcediue possit/ q̃ eousq. à Mehumethe sit pmissum/ Reliquas causas inanes ꝓculdubio oẽs esse,quæ Scãderbegũ illi cõciliare propo/nerentur/Nunq̃ subiectũ id oppidũ Castriotus fuisse. Dedignari id iugũ Belgra/denses/& prius extrema omnia,q̃ eã ignominiã perpessuros. Timeri id posse si ali quaTheodori soboles extaret, & cupidę ueteris fortunæ multitudini offerreretur/ Extinctã cũ eo esse oẽm Belgradensium societatẽ/ & cõsanguinitatẽ cũ Epirotaꝶ gentẽ/ac Ottomanũ abinde imperiũ tã patientissimis/q̃ cupidissimis animis acce ptũ/libertatẽ se illi/patriã/uxores/liberos/parẽtes/corpora deniq;,ac sanguinẽ suũ dicasse/ac deuouisséq̧/Néq̧ habere nũc aliud certius pignus/uinculũuẽ/quo fidẽ suã regio obstringãt p̃sidio,prętereq̃ id ipsum quod dedissent Amurathi,Omnia in manu eoꝶ esse,Filios,uxores,fortunas,& qcqd charꝶ,iucũdúmq; in uniuersa uita possiderẽt/Barbarus nõ tã quæ dicebant͛/q̃ animos/uultúsq; dicẽtiũ cõtemplatus, accepit alacriter orationẽ/studiáq; illoꝶ/tñ maximo ingenio pluribus adhuc actis/ trãsactisq̧ nõ prius eos dimisit/q̃ satis magnũ numeꝶ ex suis uelut obsides promi/sissent(Sic promissi pariter & dati sunt/ac ducti in artẽ custodiendi) ubi Turcaꝶ tm̃mõ pręsidiũ morabat͛/Misisset profecto libẽter eos ad aliquod oppidũ uicinũ/ uel Adrianopolim ad alligandã melius hominũ fidẽ/sed obsidione impediente nõ potuit,Pacatis eo modo/ac firmatis omniũ animis præfectus,quũ stationes singu las obiisset/& perlustrasset portas/ac loca quęq. urbis/Et in foro iuxta morẽ ad ua rias reꝶ necessitates disposuisset agmina armatoꝶ, excitare deinde suoꝶ animos, & iniicere suos quibúsq̧ stimulos fidei/uirtutísq; his uerbis cępit.

Adhortatio urbis p̃fecti ad suos/ut urbẽ munirẽt, fidem serua/rent.

SI qd dicendũ à Duce militibus in pręsenti hac causa erat Belgradenses/Et si qd animoꝶ uobis ex me sumendũ fuerat sumẽdi ex me animi uobis, Præuertit certe id ip̃m p̃occupauítq; orõnẽ meã oẽm oculis subiectus hostis / Nulla efficatior ad/hortatio/nullus acrior stimulus uel fortibus/uel ignauis illo esse põt/Non hortatur uos ille/nõ inuitat,ut facio ipse,sed urget,cogit ad arma/ Strinxit ferrũ in iugulũ uestrũ/Attulit uincula iã iã impositurus,si iacentes inuenerit/Affert ampliora alia oĩbus publice/priuatimq; Scãderbegus/Videor iã uidere mihi insolentissimũ ho/minis aspectum,& cruentũ os illud uocantis uos ad seruitutẽ/Obturate/occludite aures/rogo p deos ĩmortales,ad sordidã uobis/turpẽq. uocẽ/Non ore/nõ labris ad ea,sed gladio/sed dextera respõdendũ est fortibus uiris/ Appositis fortasse uerbis/ & honesto aliquo prætextu societatis pellicere ad se aĩos uestros conabit͛, & uelut uana & leuia mulierculaꝶ ingenia in singulas partes uersare tentabit/Eodẽ ad oĩa uultu/Eadẽ ptinacia utendũ est uobis.Luctuosum ꝓfecto est quo uis modo/Tur/pissimũ autẽ ita libertatẽ pacisci,Et priusq̃ sanguinis aliqd forti uiro sit profusum eã exprimi turpis ignauiæ cõfessionẽ/Non ideo ferrũ/armáq; sumpsimus,ut uer/bis expugnaremur/Non portas eo animo clausimus & ualide fiximus,ut ipsi ape/

riremus/Aperiat tandē iter sibi hostis/si fortuna ferat/sed timendum hoc minus,q̄ nunc cœlum ruiturū/Quod si uel urbis munimenta/ uel abūdantes omnis generis cōmeatus/uel habitum ipsum loci/uel numerum uestrum/uel uirtutem specto/totiens expectatū mihi huius belli euentū/& cupitā uictoriæ palmā certissimo mihi animo spondeo/Potuit Sfetigradum in medio quasi hostiū solo/& præsidio adhuc minore omnem Epiroticū furorem tandiu contemnere,& Ottomanū nomen seruare in Epiro? Potuit Croia (liceat ex hoste quoq; exēpla uirtutis petere) uniuersum fermé Europæ/atq. Asiæ robur tā cupide & audacter expectare, Ac prostratis undiq; mœnibus omni nudata præsidio pertinacia sola tam insignem glorię titulū in omnia sęcula promereri? Nos in reꝝ omniū copia,ac fermé abusu in proxima etiam spe auxilii ab Adrianopoli infame huiuscemodi prædonū agmen non solutis undiq; animis bona cum spe aspiciemus.

IN flāmauit adéo ea oratio militū ingenia,ut præter multas (ut fit) Iactationes/ sponsionésq; fidei/nōnulli circa Præfectum circūfusi,summa cōtentione poscerent copiā erūpendi,ac congrediendi cū hoste/sed nihil cōcessum, quū Scanderbegus in propinquo esse nunciaretur/néq; multū spacii inter hæc/& aduentū eius intercessit/Quatta erat hora diei,quū exercitus noster omnis contractus est ad urbem, & consedit sub muris in campestri loco/ Pransum primo per quietē/& curata corpora/tū impigre partite copiæ/& sua quibusq. loca assignata.Statuerat nanq. Castriotus eodē ipso die oppugnationis initiū facere/ni pacati aliquid allatum fuisset ex urbe,Quindecim hominū milia erāt/VIII.equitū/VII.peditū/ Disposita circū & per planum/& per montē omnia qui non multū arduus néq; erectus non pediti solū/sed equiti quóq; satis cōmodā stationē præbebat/subducta eo ipso tormenta/ & locata à peritis/ac opposita mœnibus diuersis locis/ Ordinatis tamen omnibus nocti concessum est Intus multū de recenti illa hominū audacia aspectus ipse nostroꝝ/& is præsertim apparatus machinaꝝ detraxit/Adueniēte die ubi cōcuti muros erectis tormētis uidere,& nudari quibusdam locis munimentis & propugnaculis urbē/simul cōsultantes/simul reficientes mœnia uariauere aliquantisp sententiis/an colloquerentur cū hoste/priusq̄ ad scallas/& militarē furorē res deueniret/ uerentes tueri nō posse urbē/Et si in ipso ardore pugnæ id attentassent/hostem uictoriæ spe inflatum non concessurū/tamē renitente præfecto, quū nō dum talem uim periculi/& nunq̄ copiā eius turpitudinis defuturā diceret,supersessum/ Idem & die sequenti factū/Nam Scāderbegus nondū satis facta uia militi/per fracturā muroꝝ/cominus adhuc nihil moliebatur in oppidanos/Demū elapsis duobus aliis diebus & urbe iā ruinis deformata/qua pte magis obnoxia iniuriæ erat,sepositis tormētis/militū iā animis/operáq; agēdū ratus/posterā diem ueræ oppugnationi/ atq; uirtuti præfixit/omnia apparari iubens/ut cū aurora ipsa succederetur muris quod factū est. Cæteꝝ inferentibus iam signa nostris/& clamore sublato procursantibus ad hostem/Progressi illico legati ex urbe/& deducti ad Castriotum inducias eius primo petiere/quæ nullo negocio fuere cōcessæ/Siscitātibus deinde illis/ quas dedentibus sese cōditiones esset allaturus/responsum quæ dedentibus debe/

Att.Aduētū Scāderbegi cū reliq̄ exercitu / & copiis suis ad urbis obsidionem.

Att.Oppida noꝝ iducias à Scāderbego ipetratas & christiani exercitus castroꝝ possessionem.

rentur/Salua eorum corpora cũ armis/& sarcinulis esse uelle/Reliqua uictoribus de beri/Reuersa legatio/& exposita omnia/ac audita maxima omniũ molestia/quod tam grauia sibi re adhuc integra statuerentur/ quæ salute penitus in armis despe/rata/& urbe feré amissa impetrare uicti facile possent/Mœsta ubiq; agmina/ac in certa quid agerẽt timore/indignationéq; in diuersum trahentibus/Christiani nihil mutire/ne dũ dicere auditi/licet prout cõditiones à Scanderbego propositę essent priuari se patria,& patrimoniis suis uiderent/Tamen si urbs dederetur/sperabant facile sibi quæcũq. petissent/concessurũ Epirensem / Itáq; néq; pro conditionibus/ néq; cõtra eas intercessere/ne qua etiã in eos suspitio renouaretur/Rogati à Pręfecto quid de ea re sentirent/Nihil respõdere,iussumq. se/non rogationẽ expectare/ Quód ipse è dignitate/ac utilitate omniũ censeret/se & armatos/& inermes approbaturos/Multũ eius diei consultando transactum/ Decretum tandẽ/ut menstruæ induciæ peterentur/ Quod si per id spacium auxilium non haberent à tyrãno/nihil essent recusaturi eorum, quæ imperarentur sperantes Mehumethẽ celerrime ad/uenturũ/néq; passurũ eam ignominiam quẽ ante ipsam Tanusii aduentum de eo apparatu in se cõtracto præmonuerant/Et sic libertatem se/ac ciuitatem incruen/tos seruaturos/Quod si negasset id hostis/accuendũ ferrũ/animósq;/ & pertinacia aduersus pertinaces utendum/Remissa itáq; ea legatione in castra/Scanderbegũs deridens eiuscemodi postulata/sanius deliberare de omnibus & apparari ad bellũ iussit/Deinde ubi obstinatos/ & uix quinq. dies ei tẽpori detrahentes uidit/ acrius exarsit.Sed nox interueniens diremit eas actiones, Purpurati quidã/& periti mili tiæ uiri non respuendas omnino eas inclusorum conditiones censebant / Videndum tamen an minui id tempus ab eis petitum posset/Allegantes difficillimam oppu/gnationem loci,Quũ & mons in cacumine,quod urbs amplectebatur/nõ satis tu/tum ascensum ex maiori parte pręberet pugnaturis/Et lapides uiui circum pluri/bus locis assurgentes/ac opere humano in munimenta deducti cõtemnerent omni no & ueluti eluderentq. ictus machinarum/ Ex eo euentum belli tardiorem aliquan/tisper/& rem longiusculã futurã,uel darentur induciæ oppidanis/uel nõ darentur/ utróq; modo credere se auxiliũ tyrãni/eó loci accessurũ,Magis tamen piculosum fore,si & occupati forsan/& fessi offendantur/ Si uero uel non ueniat/uel tardet id præsidiũ/ incruentos se/& sine militũ pnicie potituros urbe/Si ueniat/tpe usuros/ & occasione/Aptissima sibi oĩa ad pugnã/ad uictoriã/ad laudẽ esse/Nihilo maiori bus se copiis memorabilem illã cladẽ Alybassę infligisse/Immemorẽ pręterea tũc Epiri/ac oblitũ feré omniũ Mehumethẽ præ Trabisondei impii cupiditate,Non alia rõne putare se/obsessos id spacii ad tradendã urbẽ petere,nisi ut Tyrannus tã subitã/& ignominiosam eorum deditionẽ nõ possit arguere,Et pfugi olim/ac rebus oĩbus exuti uenia apud eũ/& misericordia aliqua digni uideant/Subridens ad ea Castriotus,Saginatos tot uictoriis Epirotas/delicatiores factos esse inqt/Supiore anno frigoribus/nũc caloribus nimiis impediri/Opus esse(quod dii omen prohi/beant) aliqua fortuna,quæ eã ignauiã/& torporẽ excutiat animorum/Credulos etiã plus nimio appellans eos prioris tpis haud absimilẽ Sfetigradensium pfidiã fuisse

inquiẽs. Quid facturos demũ/si quũ tẽpus p̃fixũ negocio aderit/uel coctam tacite fraudẽ/uel mutatos hominũ aĩos sentiãt/Daturos penas eius credulitatis/& amissi iacturã tp̃is nequicq̃ dolituros/ac pendendũ tandẽ interim ex hostiũ uoluntate/fidéq́/qa tamẽ uera multa p̃sertim de difficultate oppugnatiõis/ac occupationibus tyrãni dicebantur/nõ ideo se q̃d opus facto esset differre debere,& si aliqs interim apparuisset motus ab Adrianopoli sat egregias uires suas ad se defendendũ/& ad omnẽ iniuriã excludendã esse. Dibras p̃terea Mosis p̃sidio tutissimas esse dicebat/ passus est tñ & ipse trahi in eã sententiã. De tp̃e multis ultro/citróq́ transactis deniq́. XVI. dierũ interuallũ cõcessum/Sic re cõposita cũ oppidanis Castriotus primũ omniũ p̃ter cæteras custodias à Tanusio prius dispositas. XXV. milites super monte quodã nõ p̃cul misit ad latiorẽ securitatẽ suorũ/ut uisum à longe hostẽ sublatis accensis fasciculis p̄/deinde ipsi aduolantes proderẽt/quo spacii aliq̃d militi ad instruendã aciem & arma sumẽda foret/Hoc pacto deinceps ut meliora exercitui statiua faceret/& sepatis aliquãtisper tentoriis respirarent agmina ab iis caloribus qui tũc uigebãt ipse cũ Amesa/& nõnullis purpuratis/retẽtis tm̃mõ tribus equitũ milibus/& mille peditibus montẽ tenuit proximũ oppido singulis summa ratione dispositis & tormentis quibusdã in procinctu habitis/ne impetus aliqs in se ab oppido fieri posset/Musachiũ/& Tanusium cũ reliquo exercitu in subiecta planicie maioris cõmoditatis causa castra transferre iussit, & quiescere ab armis/cæterísq́ operibus militẽ/donec præfinitus oppidanis dies aduenisset.

MARINI BARLETII SCODRENSIS SACERDOTIS DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI EPIROTARVM PRINCIPIS LIBER OCTAVVS.

ELLESPOnti propé in littore ipso/& transfretantem iam in Asiam Ottomanum ad Trapezuntium imperiũ sibi uendicandum multiplex/néq́ mendax fama Belgradensis obsidiõis inuenit/Cõquerentẽ maxime & iniquo ferentem animo quod tã ingentis parate facultas gloriæ sibi eo impedimẽto è manibus quasi eriperetur/ quẽ etiã non sine stomacho dixisse ferũt. SEmp̄ Epirus aliq̃d mœsti rebus nostris affert/Moxq́. Asiaticis rebus tũc omissis & in alia die prius dilatis toto animo Belgradi curã suscepit/ Non defuere q̃dã ex satrapis, qui minime interrũpẽda ea cõsilia suaderẽt/néq́ tantã rẽ/ac tã insignẽ apparatũ ob infamis unius Epirotici oppiduli p̃iculũ p̃termittẽda. Mehumethes aũt nõ id exẽplũ se à maioribus suis accepisse inquit/ut dũ plus nimia forsitan cupiditate appetit aliena/sua indefensa & iniuriæ exposita relinquat/Sordidam uictoriã oẽm/& nullius se momenti quãtãcũq́ gloriã putare quæ minima alicũde ignomi-

Tyrãnus audita Belgradi obsidione/ omissa omni alia cura, totus in eã soluẽdã est cõuersus.

nia deformetur/ampliandũ ne hinc imperiũ expedire amittendũ inde? Quẽ uero suo℞ quieto animo pugnatu℞ in Asia/ubi insultantẽ Macedoniæ/& lacerantẽ corpora suo℞ nepharium trãsfugã assidue credat? Multũ laudis/plurimũ prædę fore apud græcos/sed maiorẽ iacturã ex Belgradi amissione/q̃ cõmodũ ex totius acqsitione Asiæ uideri sibi,& eã famę rationẽ p̃sentibus posterisq; hoibus ab impatoribus uelut ab optimis tutoribus exactius reddendã esse/Trapezũtiũ p̃terea nõ fugere,Belgradũ si auferatur/recupari difficile posse/Extinguẽdũ prius eũ ignẽ ne cõtẽptus uires sumat/& cõpescendũ furorẽ insolentissimę gentis Croiã documẽto omnibus esse debere/quæ inultis adhuc cladib⁹/& malis suo℞ maxima Ottomani nois ignominia stet,& tm̃ eo titulo uelut insignita ĩter cęteras Epiroticas urbes caput efferat,Instare tũ illi/Munitissimũ rebus singulis id esse oppidũ/p̃cul abesse, ut ulla satis ui expugnari queat/uel decernẽdũ id auxiliu Belgrado,ut neq; ipsum qcq̃ patiat̃/neq; Asiaticũ negociũ interpellet̃.Sed nulla rõne suadere qcq̃ potuerant/aut obstinatũ eius auertere ab Epiro animũ Belgradensis obsidio/& ignominia sola totũ hauserat hois ingeniũ,Ita nullũ hoium genus diligẽs magis est & antiũ ad impiũ custodiendũq. turca℞ natio,& insignẽ in oia sęcula iniuriã credũt/si uel lapidẽ unicũ ex rebus suis sine ultione sustulerit hostis/uel aliquid innouauerit. Multa de his exẽpla licuit semp,& quottidie inspicere licet,Illud obiter nõ pigebit referre,de quo recẽs est hominũ memoria.Quũ Pãnones quos hungaros nunc uocãt iuxta Danubii rippas turrim quãdã ligneã rẽ p̃rsus memoratu indignã construxissent/ad uarias necessitates & priuatas magis q̃ publicas cõmoditates.Audi tũ id Paiazetes iste ita ęquo aio ferre nõ potuit,ut exercitũ ualidissimũ/& impensas maximas ad eã rẽ subuertẽdã facere sit aggressus.Neq; eo cõtentus ipse impatiens ultionis illuc maximis incõmodis cõuolauerit,Cessit pariter,& derisit hostis egregiũ eius rei spectaculũ/neq; multũ id dãnum,aliasq; ob eã cãm depopulatiões sibi factas cõquestus multas illi tales uictorias libẽter impcatus est,An laudãda sit diligẽtia/an uitio dãda euentus ipse re℞ sanẽ docet.Nos timendũ nihil credimus/ donec ad cubiculũ,& puluinar ipsum irrepserit ignis/Quo fit/quod dum crastinã semp aquã apparamus/præsenti cõflagremus incẽdio. Cõsilio igit̃/quod maxime ad id re℞ genus accõmodari solet,usus/ex eis copiis.XL.equitum milia Sebaliæ cautiori,q̃ audaciori duci decreuit,exercitum/& numero/& uirtute hominũ pulcherrimum/& firmissimum.Aegit deinde cum illo Tyrãnus non adhortationibus modo/sed p̃cibus quóq;/& q̃ efficacibus potuit uerbis, ut quicqd animi,uirtutis, industriæ uigilantiæ in eo esset/tunc maxime ostenderet/In euentũ belli prospe℞/ ac liberationẽ ipsam urbis/dona ingentia/ac excelsi quiq; gradus dignitatum promissi/p̃sertim si Scanderbegũ aut uiuũ/aut occisi saltẽ illius caput attulisset,& sic finẽ Epirotico bello imposuisset.Cæte℞ hanc rem aliter etiã transactam inuenio/ duósq; ex eo exercitu longe fortissimos uiros,Ahmath/& Barach eo℞ noie erant, accessisse sponte ad regẽ,& in exitiũ Scanderbegi ingentẽ summã pecunię stipulatos/atq; maiorẽ promissa pręstantem animam/& pręciosum plane corpus,quod tanti æstimet auarus/Sebalias reipsa magis/q̃ uerbis consilium Tyrãni amplexus/

Att.Qua iura/ Solertia/ & celeritate Sebalias pręmisso clã nũtio ad belgradẽses id muneris & negotiũ a Meumethe sibi iniũctũ executus ẽ/& q̃ p̃pe maxis copiis ad Belgradi obsidionẽ soluẽdã cõuolauit.

factóq; ad ea perage͞da opus esse ratū/nihil fermé moratus tollere præcipua cele/ritate signa (ut opus erat) iussit,& militi quærenti quo diceret Epiꝝ ostēdit. Ni/hilominus ipse de ea re/q̄ Meumethes anxius/Belgradū illi ubiq; uigilāti/in som/nis/noctes diésq; ante oculos erat. Quare ueritus/ne inclusi rem sibi integrā nō ser/uarent,& cupiens dubios cōfirmare ac implere spe ꝓximi auxilii uix relicto rege/expedire celerrime nuntiū ad obsessos cū litteris statuit. Sed uix inuentus/qui id muneris acciperet/& tā apertū periculū subiret,licet ea promissa proposita forēt/ut (quæ mortaliū libido est) non allicere possent/sed cogere quécunq; ad accipiē dum,Nuncio equs (ut par erat) qui pernicior inomni exercitu eligi potuit,ad eā rem datus,qui diebus/ac noctibus omni labore/ac tēpestate contēpta/tribus paulo plus diebus ad oppidum quoddā turcis parens/CXXV.milibus passuū procul à Belgrado,cui Girocastro nomē est/aduolauit,Nā de mutandis equis id statutū est à Tyrāno pro istis nunciis, quos appellant Vlach turcæ,ut quicūq; intercurrendū offeratur/nullo personaꝝ discrimine habito/ex equis statim desilientes poscētibus illos tradant/& sic frequēti mutatione/recentibus semp equis incredibili celeritate peragūt iter/Ibi re cōmunicata cū magistratibus loci/ cōsilio eoꝝ usq; ad aduentū noctis mansit/Tunc demū equo relicto/mutatóq; habitu pedibus profectus den/sissimis tenebris nō procul ab urbe se collocauit fallendę ibi custodię/& Scāderbe gi agmina erant,Nam reliquæ campestres copiæ,& Topiaꝝ castra remotius sta/bant/q̄ ut sentire possent/Facile tamē elusi oēs, qm̄ declinata eius statione ab alia parte montis,ubi difficillimus aditus erat,maximo silentio præterlatus uix quóq; sentientibus suis/ muros subiit/sibillo dato uocatis/ allocutísq; custodiis cognitus/& fune demissa acceptus illico in urbē est. Circūdauerat iā undiq; multitudo eun/tem ad præfectum,Et qd attulisset præsidii/Quid spei pēdentibus animis expecta bant/ac sedulo ꝑcontabantur,In propinquo enim erat finis induciaꝝ/& tēpus mi grandi ex urbe,Pręfectus summota turba/& silentio omnibus indicto paucis tan/tūmodo eius cōsilii sociis assumptis audiuit per ociū hominē,& lectis demū litte/ris,fidem singulis,quæ dicebantur,letissimus adhibuit. Decretū insup inter Prin/cipes ꝑsidii fuit de defendenda/si opus esset/ferocissime urbe donec Sebalias ad/uenisset/ Die orto imptiendā publice eam lęticiam censuere/ cōmunicata itáq; est inter oēs non per clamores/& uoces pręconium/sed per pręfectum primo in foro, dehinc aliis per alios,& tegi res cautissime iussa,ne quicq̄ persentiret hostis,quē tū ludificare de termino data proposuerāt/tum incautum opprimi cupiebant,Tamē dum silentio fallere nostros conantur,alio clamore indicio se ipsos prodidere. Nā uerentes Sebaliā ad diē sibi dictum non affuturū/& aut deditione/aut defensione opus fore/Fracta quibusdā locis mœnia,& munimenta tormentis disiecta solliciti reficere/atq; instaurare incipiūt. Sensit Castriotus/& cōiectatus fraudē ualde indi gnatus iā propior ad oppugnandū fuit, Sed qa uix triduū deerat ad euentū cōdi tionis,sedato aliquantisper animo nuncium ad obsessos mittit acriter obiurgādo, Quod stante fœdere inter se icto aliqd innouarent, & id apertū signū latentis ali/cuius ꝑfidiæ esse/aut mox cessarent ab opere/aut hostilia omnia si paterentur non

fidei suæ/sed sibi ipsum imputarent. Paruit oppidanus, & abstinuit prorsus ab iis, quæ uidere hostis/aut sentire posset/Cętera néq; interdiu/néq; per noctem omisit/ in cōuehenda intus terra, & firmādis aggeribus fundamētis muroꝝ/ac præparan/ dis lapidibus/& alio missiliū genere poné muniméta, Quantū spes pót in uarian/ dis mortaliū animis. Modo uisus solū hostis tm̄ ignauiæ integris iniecerat. Nunc quassatis undiq; muris, & nudati eousq; pręsidiis munimentoꝝ parantur in hostē, & eo maioribus iraꝝ stimulis exarsuꝝ. Quod fractam sibi fidem ultore gladio iure queat exposcere. Procursant tamē seduli per muros/per priuatas ędes/ac publicas/ & loca quęq; eminētiora urbis, sicubi tā expetitū/& ꝓmissum sibi pręsidiū cōspi/ ciant/si puluerē/si strepitum aliquē uenientiū notent. Omnis sexus/omnis ætas ad id maxime intenta, Plus assueto uident oculi, & ab ea tantū parte immoti hærent. Quicqd uel offeratur/uel perstrepet sensibus/omnia Sebaliā/omnia deos suos esse credunt. Eadē ipsa res, quæ spei oppidanis/timoris nostris causa erat. Prospectant & hi solliciti cacumina locoꝝ custodiis suis assignata/An ramus/an ignis/an signū aliquod nunciet arma capienda/sternendos, frenandósq; equos, quos neq; stratos semp tenere poterant, neq; ipsi stare armati/deficiētibus pené corporibus propter anni tēpus maximis caloribus incōmodū. Prius tamē hostilia signa/clamorésq; q̄ aliud quippiam uel uidere/uel audiuere, Tanq̄ nautę quādóq; in medio mari defi xis in uexilla sua oculis pinacula multi dicūt iampridem hærent, expectantes qua parte moueant/Quis ea uetus agat, ut uella, ut antēnas expediāt/cæteꝝ subita tē/ pestas exorta, quā nō nebulæ/nō æquoris frę mitus/nō minæ aliquæ cœlestes præ/ cessere, nihil tale timētes obruit/disiicit uella/ac rudentes è manibus excutit, & pro perantes ad ministeria sua turmas, satagētes hos, parātes illos nullo ordine oppri/ mit, ac rebus tandē desperatis omissa cæteroꝝ cura priuatæ saluti hoies consulere cogit. Sic mirantibus nostris sup capita quasi ipsa gladium extulit hostis, Mirari ęque & me cū illis nō imerito mehercle subit, quomodo talis apparatus, & tā pro/ pinquus aduētus Barbari celatus eousq; stare potuerit/ut nō flumina/non lapides ipsi proderent. Ita forsan uolentibus diis qui (ut inquit illę) ex altero dolio/conti/ nuū fortunæ successum/interpellare uoluerūt. Nullo fermé bello defuere transfu/ gæ exploratores/litterę/& occulti nuncii ab amicis Scāderbego/tunc omnia ęque desiderata ni id forsitan fuisse causæ dixerimus/ꝙ parato iāpridē in gręcos asiati/ cos, & habito ad manū exercitu ea celeritate actam rē, ut nō potuerit fama aliqua pręuertere ueniētes, sicut in parādo/& cōficiēdo delectu usu fieri cōsueuit. Litteræ ꝑterea/& nuncii nō sunt id negocii genus, ut semp possint recte expediri, Et inui/ dere fortasse ueteres amici glorię uiri, quē eousq; extra auitos limites efferentē ca put ęquo animo ferre nō potuerūt. Sed hæc sicut incerta, ita nō satis audacter cō/ firmāda nobis, At recensenda tamē sunt, ut negligentię saltē aut tarditatis crimen euitemus, Nam si qd minus ueꝝ dictum fuerit/excusabit iustissime nos ea auctoꝝ penuria, in qua paucis aut nullis extantibus scriptis uix aliud propius uero elici potuit. De custodia quóq; illa, quæ in opportuniore / & clariore prospectu erat, & exqua potissimum pendebant oculi nostroꝝ, uariant homines. Alii enim corru/

Att. Oppssionem / & cædē christiani exercit⁹ sub Belgrado. Mortē Musachii, Cōsiliū & uirtutē Castrioti, q̄ tūc maxime enituit & oia priora fortitudinis opa longe ē supgressa.

ptos promissis/& muneribus ab hoste illos dicunt/alii negligētius perrātes quosdā per amœniora loci/quosdā dormiētes ab antesignariis hostiū oppressos/& sic occisos oēs/priusq̄ aliqd de cōstitutis signis facere potuissent/ Quid credā ipse nō satis indicare possum,nam pfidię sicut nullā cām/ita nō facilē adeo eā rē puto fuisse,nā quod facile forsan fuisset in paucis/difficile,pfecto in eo numero existimandū uidetur.Occisoꝝ quóq; nulla cadauera/nulla uestigia postea uisa/Quāobrē non desunt/q captos eos nō iniqua rōne asserāt.Aliæ custodiæ non eā partē obseruabant/ unde piculū fuit,& quæ obseruabāt/ nō poterāt ueniētes/nisi in ꝓpinquo aspicere hostē.Hi itaq; aliquantū spacii pbuere stationibus ad se instruēdū,Non potuit de more lōgius spectatores mittere Castriotus/néq; prospicere melius saluti suoꝝ/ ne incolaꝝ insidiis/uel apta etiā ui tollerent quū omnia ubiq; hostilia essent/Pręsidiū illud mōtanū/& uel negligētia (ut diximus) uel pfidia hominū cā totius mali fuit ac decepit exercitū/Ita ut Musachiū/cuius uiciniora ad accedentē hostē tentoria, & primū uenientū impetū exceptura erāt/ iterātibus/& clamātibus custodiis adesse turcas/& puluerē fermè ostēdentibus grauatę credidisse dicāt/Tamē hūc ipm nōnulli alea ludentē cū cōturbernali quodā ex regiis/dormientē aliqui inuētū asseuerant,& iminente tandē hoste,quū ascēdendi equi spes/atq; copia pcisa foret/pedibus effusa fuga petiise montē/sed mox oppressum/Nos & tēpus licet angustissimū ad equū/ad arma capiēda habuisse/& acriter dimicātē inter primos cecidisse accepimus,& illius interitū/principiū fugæ fuisse, Nā quū apparere iā signa hostiū/ & ꝓcursare antesignani uiderent,Ipse instructis (ut potuit) copiis dubius p̊ tā de pugna/q̄ de fuga fuit/ sed quia pp nimiā hostiū uicinitatē nihilo incruentior hæc futura apparebat/pterea nō ratus eā hostiū multitudinē/nollens deniq; Scanderbegū cū cęteris,qui in monte erāt,relinquere,excepit acerrime impetū uenientium,ac integer animi/uiriūq. aliquātisper oppetēdæ mox ultionē mortis sua ipse dextera sumere uolebat,Sed ubi cadētibus undiq; sociis nudari omni p̄sidio latus/ & inanē uirtutē suā/inanē prinaciā uidit/citato equo sępius sequēte milite fugere i montē conatus est,Nullus enim alius locus ꝓpē erat/ubi differri/ne dū euitari id periculū posset/Occlusis tñ oībus ab hoste itineribus/& uelut circulo sæpius tū demū uirtute in rabiē uersa ipso audacię miraculo hostē deterruit/Tanusius Thopia licet ab altera parte & ipse uix minore arderet incēdios miseratus Patruelis casum omniū oblitus/ac uelut amēs dolore aperire uiā illi facto in hostē agmine pluries tentauit,Sed ubi irrira oīa, & eā tantū pietatē p̄stari homini posse aduertit,ut socius illi caderet/saluare tū reliquos/& colligere circa se/ac hortari ad fugam cępit. Idē Tanusius ginachius ac cæteri fecere/Vix tñ quicq̄ piculi/ uel sanguinis diminutū p fugā,nā partiti/& effusi undiq; hostes,hi circa Musachiū,donec aliqd superesset relliquiaꝝ/Alii circa fugientū agmen cęptū semel uictoriæ tenorē nusq̄ interpellabāt/Scāderbegus cuius remotioria castra aliquātū ab ea iniuria fuere,sępius descēsurus ad sociis quoad poterat auxiliū ferēdū/uel cū eis gloriose cadendū sustulit signa/Tamē rogatus à suis/ut occasionē aliquā captaret erūpendi,néq; in eā apertū discrimen/ & certā mortē rueret/Infrendēs dentibus,& ore iādudū cruen/

Diréptio pugnæ christiani/& barbari exercitus.

Fuga Castrioti/Numer⁹ cæsorum ex christianis/ rumor cladis nr̄i exercitus per uniuersā prouinciā.

Defectio moseos ad tyrārannū,& discessus Sebalię ex Epiro.

tato nunc huc/nunc illuc crebro ferebatᶜ motu/Nã ferunt de eo illud quóq; dignũ memoratu/Quũ initurus prœliũ foret/uel in ipso etiã pugnãdi ardore/pter cætera mirabilia mutati uultus signa/labrũ inferius scindi solitũ cũ copia multa sangui/nis/quod etiã nõ dũ in bellicis rebus sed ciuilibus quóq; negociis frequẽter uisum/quũ ptermodũ excãduisset/Barbarus.Musachii copiis cũ duce ipso cõcisis Tanu/sium/cæteróſq; fugiẽtes effusissimo cursu sequebatᶜ modico subsidio post terga re/licto,Hinc forsan credi põt montanas copias nr̃as ab illo non curatas/ceu partim occlusas/partim quæ expedita cãpestri uictoria/facile intercipi possent,aut ita for san trahẽte ardore,& studio insequẽdi reliquã rei bñgerendæ occasionẽ amiserũt. Tũ Castriotus ubi nõ multũ piculi ponẽ uidit/dispositis/ut in eo tumultu/summo cõsilio copiis/ac pedite intermedio accepto relictis oĩbus descẽdit in planũ/Ex op pido nulla usq̃ eruptio uel instantẽ eũ uel discedẽtẽ facta. Quod satis mirãdũ est/ quũ eã ubiq; uictoriã suoꝝ & tuta quasi omnia uiderent obsessi/Timuere (ut plę/runq; fit) eos qui nõ minus timebãt/Tamẽ Scãderbego discedẽte mox apta urbs/ & multitudo ad diripiẽda castra discurrit,priusq̃ uictor miles ad eã prędã aduola ret/rapta per ociũ omnia, & tormẽta multo clamore/lęticiáq; tracta intra muros. Scãderbegus relicta Musachii cura, ubi ultione potius / q̃ auxilio ullo opus erat, in insequentes maximo impetu delatus simul lacerabat hostiũ terga,simul clama/bat suis,ut sisterẽt gradũ/& nouo auxilio uterentur. Agmina turcaꝝ,quæ in subsi diis fuere/& cũ Musachianis depugnauerãt,omissis sociis/nostriſq;/ad prędã hinc inde,& spolia legẽda circũfusa,multũ laxamenti pbuere Scãderbego ad deterrẽ/dũ hostẽ/& inhibendã fugã suoꝝ.Nã ubi eripi sibi uictoriã à tergo,& instare Ca/striotũ aduertit Sebalias cõuersis prius signis/& obnixo uultu aliquantũ & acce/pit cladis/& intulit.Dehinc retracto ab una parte exercitu paulatim cedẽs firma/uit aciẽ/donec dispersum hincinde/& inordinatũ militẽ collegisset. Scãderbegus nõ multũ infestus cedenti / cogere & ipse relliquias suas,ac unire pcurauit,Nullũ respirãdi tẽpus pmissum à Barbaro/licet & fessa/nec dũ satis cõposita eius agmina essent,Irruit contẽptu,ac derisu q̃dã in aduersos/finẽ iã iã.Epiroticæ insolentię/ac suppliciũ rebellioni adesse minitãs,Absorberẽq; se cũ equis/ armiſq; eã paucitatẽ crebro dictitans,Nã pter alios qui apud Tanusiũ,& inter fugiendũ ceciderãt,tria milia ãplius cũ Musachio oppressa/ duo peditũ/ reliq equites,Scãderbegus uelut intrepidus magister collectis eius naufragii tabulis/ac uix refecta carina ad nouã se tẽpestatẽ maiore aĩo, q̃ spe accingit,Clamitãs furibũda uoce MeMe seqmini. cõmilitonẽ ad cędẽ nõ ad pugnã,increpãsq. suos,& singulos appellãs? Quę Socor/dia isthęc uestra? Quis insolitus timor? Iacebũt ne inulta tot egregia socioꝝ corpo ra? Cadetis inulti uos? Hostis uetus est/ hostis inq̃ nil aliud,q̃ assueta materia glo/riæ uestræ.Ac inter ea dicta ad confertissimos quóſq; prouolans necessitate iã etiã ipsa cogente ultima audere/Homericũ illud ubiq; exactissime ueꝝ esse probabat. Fortitudinẽ solã inter uirtutes sępe furẽtes quosdã impetus habere, quare nũc cę/dentiũ/nunc resistentiũ cęde/& sanguine cuncta replebat,Inuictus semp,ac fœlix bellator,sed tũc uirtus eius maxime enituit,& priora oĩa fortitudinis opa lõge est

ſupgreſſus, Cæterę quóq; illius copiæ furẽtes deſperatiõe/ac rabie uelut cęci ruere ferrũ, & ſequi in quęcũq; euentũ ducẽ cæterorum Georgiũ Thopiã/Tanuſii fratrẽ ſubitus caſus multũ timoris reliquis intulit, quẽ humi collapſum/ac obrutum propé uix ex hoſtiũ faucibus eripuere noſtri ac impoſuere in equũ, Pedites noſtri cauere melius uim hominũ poterant/q̃ equorum/nã ab eis pluribus locis ſtrati obterebant. Quare ſummo ingenio/atq; celeritate equos occiſorum/uel ſuos/uel hoſtiles, quos habere poterãt/cõſcendebãt, Ea res cauſa ſalutis multorum fuit, & totius etiã exercitus/ quũ uelut duplicarent eo mõ uires hoibus/Scãderbegũ pfracto quodã cuneo/hoſtili/penetrantẽ ad uexilla/& ſtationẽ ipſam ducis, ut inde uictorię auſpitiũ, & cõfeſſionis hoſtibus exprimeret/Progreſſi ante alios duo uiri qui in caput eius olim iurauerãt Tyrãno, ſtrictis gladiis excepe, eo loci Muſachius angelinę dum patruo ſuppetias ferre cupit/uulneratus eſt in dextero humero. Identidẽ cæteri à fronte/à tergo/à lateribus pauci à multis onerati uix reſpicere ad Caſtriotum poterant. Ita unus duobus uelut ſorte quadã relictus omniũ oculos in ſe cõuertit, nã Barbari expellentes manu/uocéq; ſocios ſoli eã ferre laudẽ/ & pręmia ab Ottomano ppoſita uolebant. Circũeunt crebro uirum/& citatis hincinde equis ſine reſpectu ſui diſcriminis inuiſũ caput/& ferocẽ ſpũm petunt, Iniecta Caſtrioti uirtus/ac expta totiẽs dextera ſollicitos ſuorum aios/& trepidas turmas ſolabatur, quippe quẽ totiens & ex duobus/& pluribus uictorem excepiſſent, Multa tñ timere facit timor, & ferocia/ ac audaces hoſtiũ inſultationes, Impellunt ubiq; agmina oppoſita, & re adhuc integra quod poterant/auxiliũ ferre duci cõtendunt. Interim Scanderbegus hoſtibus cominus cõgreſſis ipſorum alteri, cui Barach nomẽ ſupra diximus, mediã faciẽ enſe, qua ſedes oculorum eſt, aperuit, alteri quum multiplices inter ſe ictus ambo ſine ullo hauſtu ſanguinis cõſumpſiſſent/gladius humi prolapſus/Tum impiger hoſtis acto ppius equo uictorẽ utrãq; manu tenaciter amplexus excuſſis ſtipẽdiis/& equo relicto humeris eius toto corpore ſe ſuſpẽdit, ut eadẽ illum ruina traheret ad terram ſecũ. Tum circũfuſi paſſim turcæ/ut cõmilitoni ſuo ſuppetias ferrent/celeriter cõuolant. Sed ſtatim pciſa pẽdentis ceruice Epirẽſis liberum ſe accurrenti fruſtra hoſti obtulit, aucti ex eo & cæteris animi/ac ſequentes uictorẽ inclinatos iam Barbaros multis cõfodiunt uulneribus/ atq; alios ſup aliis iacẽtibus addunt/Attulere multũ & moleſtię indẽ/& ſolacii hinc ea uictoriæ auſpicia/ac mutatæ fortunę omen acceptũ. Sed defatigatio nimia hauſerat iam utrorũq; uires, & parẽdũ iam nocti erat, Prior Barbarus cõfeſſionẽ uel timoris eius/uel laſſitudinis pbere cępit, ac hortantibus ducibus colligere ſe circa ſigna, & recipe in montẽ/priuſq̃ tenebræ eos in planũ opperuiſſent/Caſtriotus & ipſe imodico labore/ac dolore confectus idẽ cũ ſuis fecit, Collémq; pximũ .XV. fermẽ ſtadiis pcul ab hoſte/cõſcendẽs ibi uſq; ad ſecundã uigiliã noctis manſit, Ac tunc demũ non ſomno, nõ cibo corporibus curatis, quũ néq; adeſſet quippiã, néq; pręmœſticia optaretur, ſilenti admodũ agmine diſceſſit, Sebalias ea nocte oppidũ nõ eſt ingreſſus, ſed cõportatis ab oppidanis cibariis/per montẽ/ & ſuburbia tentoriis fixis/multiſq; cuſtodiis adhibitis eã uictoriam celebrauit, nã credidit noſtros ibi diem expectaturos, & denuo uelut inſuctos

uinci homines/& impatientes eius ignominię postridię fortunam belli tentaturos/ Quare luce orta instructis ad pugnã oĩbus descẽdẽs in planũ crebra agmina suo℞ hincinde dimisit/ad lacessendũ hostẽ/si alicubi latitaret,licet.n.sensisset secũda ui/gilia strepitũ/& signa quædã discedentiũ/tñ ratus est uel aliq̃ tutiore loco illos uel aptiore ad insidias cõtractos quiescere.Hęc eadẽ quóq; cã fuit ne ad depopulãdã/& deuastandã ꝓuinciã exercitũ duceret, ueritus eã uictoriã/ac rẽ tã suis inusitatã casu aliquo deformare.Igitur néq; fugã nro℞/& speratę copiã pugnæ ablatã sibi/ multũ moleste tulit,parti eius insueti quasi decoris / & possessæ semel fortunæ ni/mio plus studiosus/id quod satis hesterna pugna ostẽdit,quũ prior sacietatẽ/uel de fatigationẽ suã cõfessus receptui signũ dedit/cõfici.n.tũc forsan potuisse Epiroti/cũ bellũ nõ difficile crediderim/si plus animi Sebalię fuisset,quippe quũ lassitudi nis/& tp̃is par utrinq; ratio paria incõmoda essent/ imo uiriũ aũt plus,quo plures erãt,& equites oẽs.Quãobrẽ erupturos iãpridẽ fuisse nros in fugã nõ dubito/si sa/lutis quippiã dep̃hẽdissent in ea,sed q̃a tũ tutior pugna pediti uisa est/tũ mali sui cõfessionẽ tumido hosti dare nolebant/Ita forsan statuẽtibus diis,q & auxere his, & illis minuere sp̃ũm uoluere,ac noctis demũ tã opportuno beneficio despatas iã res tutati sunt/ne & tot olim armo℞ laudes/ac ꝑfungẽdę glorię materia eo die clau deret̃,ac pessum iret Epiroticũ impiũ priusq̃ fermé creuisset/Vbi itáq; uacua cir/cũ oĩa hoste uisa/& libera uictoribus relicta,tũc demũ reliquũ iræ,odiíq; quod in uiuos nõ poterat/in iacẽtia passim cadauera insolens dextra expleuit/Spirãtes tñ adhuc multi inuẽti,p̃sertim q attriti ab equis ꝑfractis cruribus inutiles tã ad fugã q̃ ad arma ceciderãt/Quorũdã manibus p̃cisis reliquũ corpus inuisum spiritũ ser/uabat,Aiũt etiã nõnullos uel multis laceratos uulneribus,uel ferreis hostiũ clauis deturbatos/ac relictos/p eã noctẽ tacite surgentes p loca uicina latitasse,& postea Croiã ꝑuenisse,Cęsa sunt eo p̃lio nro℞.V.milia.III.peditũ/reliqui equites,Vulne/rato℞ magnus numerus,Regiũ auxiliũ apulo℞ totũ fermé deletũ,nã maior pars eo℞ cũ Musachio fuit/p̃ter agmina q̃dã quę Castriotus in mõte secũ habuit,& in re tã subita inutiles sclopi,& id genus armo℞ fuerat, Quin ex nr̃is quóq; plurimi inermes/& sternẽtes equos oppressi,Viui octuaginta capti,Illud tamẽ fędissimũ/ & teterrimũ fuit,quod hostes cupiẽtes testimoniũ aliq̃d priuatę uirtutis secũ hr̃e/ discurrẽtes p stragẽ nro℞ palpitãtia adhuc cadauera/ubi cæteris rebus nudassent/ capitibus quóq; (ut eo℞ mos est) priuabãt,Et q̃a tũ pp longitudinẽ uię tũ calores ęstiuos,eo℞ subito putreficerẽt/incõmodũ id onus erat/excoriabãt ea/& cutem tm̃ acceptã,quę formã oris seruaret,palea implebãt/De multis hoc factum,illis p̃ser/tim/q̃s uultus/& habitus ipse/uel notiora noĩa digniores eo odio fecerãt/Musachii non caput tm̃ oĩ fæditati & iniuriæ destinatũ/sed discerpta singula mẽbra/& uelut nefario℞ crassato℞ regionatim sparsa, Alii quóq; trũci tracti p loca,& ualles adia cẽtes,ne fętore uexarent̃ oppidani,& feris/auibúsq; relicti.Licuit impuné oĩa,& p secu℞ ociũ agere,nã Castriotus lõge aberat, & addito ad eas relliq̃as recẽti milite loca q̃dã/& saltus obsederat/ne irrũp̃e hostis/& penetrare interiora ꝓuincię posset, Sępe libido incessit nouũ aliq̃d ultiõis genus tentare (ita q̃nq; instare p̃iculo im/

petus est nobis, sed nunc imodicus, & uictor hostis/nunc longinquitas uię, & grauantia socioꝝ uulnera prohibebant/Impleuit subito fama eius cladis uicina circũquaq; loca/ac prouinciã omnẽ, quin/& longius progressa mœrorem ubiq;/& lachrymas ingentes excitauit, nam dictum est à multis exercitũ nostrũ omnẽ deletũ & Scãderbegum ibi cęsum/uel cõiectãtibus ita hoibus/uel astruẽte libẽter (ut fit) uulgo præclarũ aliquod/licet luctuosum mendaciũ, Alii eadẽ ipsa fortasse ratione abolitas copias omnes affirmabant, & solum eum pugnãdo prius egregie/deinde fuga seruatũ. Plures (id quod & uerum erat/& propius uero uidebat̃) magnũ numerũ nostroꝝ amissum/Scanderbegũ uix credibilia diuini propẽ corporis, ac inuictę uirtutis experimẽta dedisse, & sola quasi sua dextera & animos/& uires hostium fregisse/ac demũ eius prœlii laudẽ è manibus uictorũ extorsisse, & illesum/inuiolatũq; cũ reliquis esse nõ longe à Croia. Cęteꝝ luctus, & ululatus plena ubiq; omnia uisebantur sordidatæ matronę & domus omnes in lachrymis/ac squalore/licet nihil adhuc certi haberent, Quid dolerẽt/tamẽ funera iã iam sua ueluti si ante oculos essent lugubriter expectabãt. Mosis perfidiã/& occultã iãpridẽ rebellionẽ prospa Scãderbegi fortuna, & res secũdę suspensam/& dubiã eousq; tenuere/Sed ubi audita exercitus clades/& cognita calamitas eius. Tũ demũ cupita iãdiu occasione accepta uertit/& ipse scęlerata arma in patriã, ac diripe cępit (ut aiũt) naufragii tabulas, quas & struxerat ipse olim, & sępenumero seruauerat, Sed qa sordidũ suapte natura factũ eo fædius Mosi uidebat̃, quo nullũ eius negocii sociũ haberet, cupiẽs participes aliquos scęleris sui cõparare, & multitudine quasi peccantũ/infamiã suã minuere, atq; maiore aliq̃ auctoritate accedere ad Ottomanũ/ne si solus/uelut trãsfuga isset/pinde ut uilis contẽneret̃. Seduxit quosdã ex suis magis intimos/& quoꝝ satis peruias aures eiusmodi cõsiliis credebat, Ac uelut dolens ꝑuicẽ Scãderbegi/& calamitatẽ Epiri tacite & Meumethis in se animũ/& quæ ab eo multotiẽs sibi oblata essent/illis apuit/alliciẽs multis uerbis ad se sequẽdũ homines/& ad eã pfidiã cõplectendã, mutatã fortunã Epiri/ac coactos tandẽ/si nũc respuãt quæ ꝓponantur sordida/& infœlicia oĩa subituros inquiẽs/& reflexa deniq; oõne. Quid ꝑterea semp se sub Scãderbegi auspiciis uicturos? & sanguĩe/ac sudoribus suis alienã gloriã aucturos cũ alioqn tã certa imperii spes/& ingẽtis materia laudis det̃ à tyrãno, multisq; subinde cõfictis criminatiõibns ĩ Castriotũ inuectus aĩos illoꝝ ab eo abalienauit. Sollicitasset & alios fortasse Moses ad eã defectionẽ/& multitudinis/ac populoꝝ ingenia cõciliare turcis pcurasset, sed ita singuloꝝ mẽtibus hęrebat Castriotus, & tã infixũ omniũ pectoribus nomẽ/ac impiũ uiri/ut facilius (qd' aiũt Herculi clauã eripe potuisset/ꝙ à uulgi affectibus Castrioti beniuolentiã amorẽq. demoliri, nãq; unã cũ corporibus ipsis/nõ cũ ulla uariatiõe fortunæ fides eoꝝ expiratura apparebat/Quare nõ solũ inanẽ eũ laborẽ/sed ẽt piculũ aliquod sibi ueritus Dibrẽsis nihil ulterius tentauit, Sed cõiuratis suis cõtẽtus/& ordinatis oĩbus dato p noctem signo Sfetigradũ eos duxit, ut inde lr̃is á magistratu habitis/& libero p ignota hostiũ loca impetrato cõmeatu Cõstãtinopolim securus accederet. Neq; quippiã frustra à Sfetigradẽsibus desiderauit/sed perbenigne ab

omnibus acceptus, & litteris adiutus est, & comitibus qui eunte ab iniuriis pro/uincialiũ seruarent. Sebalias aliquot dies cũ oppidanis cõmeatus est, donec munimenta quędã instaurasset, ac disiectos ab hoste muros aggeribus stipitibúsq; solidasset, nã in ea celeritate nõ poterant apparari lapides, & alia ad renouãda mœnia demolita tormentis, sed & hęc procurata atq; ante eius discessum summo studio parari cæpta, præter cætera tamẽ copiam ingentẽ frumenti, & reliquos affatim cõmeatus inuehi in urbem procurauit, quoniã ad uetus pręsidium septingenti amplius lectissimæ, & fidelissimæ opæ uiri additi, Tormenta etiã, quæ ablata nostris fuere, omnia oppidanis cõcessa, pręter machinas quasdã minores/scorpiones/ & sclopos, quæ cũ cæteris occisorũ spoliis ad ornandũ triũphi sui spectaculum ad regẽ ferenda reseruauit, Ita munita egregie urbe/ac obsidibus traditis christianis/ laudatisq; publice omnibus mœstã admodũ/& quasi trepidam ciuitatẽ lętissimus ipse reliquit, Sed neq; illis etiã deerat causa dolendi, quæ tam immodicã sui lętitiã cõtunderet & mancã redderet, licet insuetis uincere hominibus nihil ea uictoria pulchrius/nihil pclarius uideretur, nã relicta ex ipsis quóq; sub Belgrado tria paulominus occisorum milia. Illi præterea duo uiri, quorũ sanguine/satis redempti Musachii manes uidebantur merito cũ fœlicitate illa compensari poterant, factis tamẽ militariter foueis humati omnes, ne uicti forsan ad cladem recensendã, & funera sua accurrentes per lacerationẽ inuisorũ corporũ ultionem, & nouam quandã satisfactionẽ quærerent. In Dibra oi ta luce ubi nusq̃ uisus Moses magnus tumultus/& mœror simul excitatus/præsertim inter amicos/& cõiunctiores uiri/Quęsitus est sollicite multis locis & expectatus usq; ad noctem/Nõnulli occisum/quidã tacite ad explorandũ aliqd profectũ, & aut captũ ab hoste aut si id non esset mox reuersurũ credidere. Plures coniectantes pridiana eius cõsilia, & latentes seductiones quorũdã, id quod in re erat/affirmabant, quæ sententia ideo maxime recipiebatur/Quod & suspecti eius cõiurationis nusq̃ apparebãt. Quãobrẽ trepidatũ est multũ in Dibris/pſertim inter milites præsidii, qui & adhuc hostẽ uictorẽ in Epiro/& se sine duce esse sentiebant, proditumq́. præsertim ab iis qbus minime debebat Scanderbegũ dolebant, Tamẽ militaribus pro tpe suffragiis, ac consensu inter se (ut fit) mox & ducẽ/ & reliqua quæ opus erant / summo studio statuerunt.

Fuga Dibrẽsis ex Epiro maximo omniũ mœrore qui totã cõpleuit puinciam.

ERant inter cęteros nobiliores eius loci/& principes iuuẽtutis Duo fratres ex uetusta Berissiorũ familia Demetrius, & Nicolaus, quorũ & pclara, & frequẽti opera utebatur Scãderbegus, Hi audientes tũ fortunã exercitus nostri/& Belgradensis obsidionis euentũ/tum defectionẽ ipsam/ac perfidiã Mosis nihil tardati mox ad præsidiũ, & impii claustra aduolarũt, uerentes ne uel timore aliquo/uel licẽtia solueretur illa custodia, & uacuus defensore locus relinqueret̃, pręsertim q; Sebalias adhuc in Epiro esse nunciabatur/Sũma itáq; ratione primũ intentissima cõquisitione habita auxere id pręsidiũ, & formauere uerbis, factisq; animos hominũ, cõciliantes illis oĩbus modis Scanderbegũ, & eius fortunã cõmiserantes ac perfidiã Mosis detestantes/quẽ fortasse profectum ad introducendũ illuc hostem, & mox affuturũ dicebant, Credita facile omnia, ac redactus tutiore loco miles/ & appa/

rata ſingula,quaſi iā iam expectaretur hoſtis/His ordinatis Demetrius Matre ibi cū præſidio relicto ipſe cum nobilibus quibuſdā Dibrenſium ad Scarderbegum magnis itineribus ire perexit/ ut illū admoneret,quo in ſtatu in Dibris res eſſent/ Interim Sebaliæ diſceſſus à Belgrado/ac tota Epiro certis auctoribus,& explora/ toribus nunciatur/ Scanderbegus uel domeſticæ calamitatis/uel ignominia forté quadā cōmotus fugiens tā fœdum & luctuoſum ſpectaculū reuerti amplius ad in/ uiſum locū ad mala ſua ſpectanda,ac renouandas lachrymas noluit,& quos uiuos ſaluare non potuerat,neq; mortuos cōponere curabat, Sed quū fremerent paſſim milites, & cōſanguinei occiſorū non defraudanda ſaltem tumulo oſſa ſuorū, & re/ centia adhuc cadauera feris/auibúſq; relinquēda,ne uulgi uoluntatem offenderet/ conceſſit illis omnia inanem licet non ingratum eū ſepulchri honorem appellans. Cæterum ne qui ad beneficium aliis præſtandum contenderent iniqui ſibi ipſis forſitan eſſent, & augerent magis corporibus ſuis, q̄ detraherent funera, ſi uel pauci/uel inconditi irent,ex eis copiis/quas ſecum habebat.VII.amplius lectiſſi/ morum hominum milia ad eam rem elegit,qui illos tutos redderēt ab iniuriis ho/ ſtium/& eruptionibus oppidanorum.Tanuſio idipſum cupide petenti hoc munus cōmiſſum/ac exercitus cura tradita,qui pręter cætera ſollicitus de corpore amici, & Muſachii relliquiis mox Scanderbego relicto Belgradum ſine ſignis/ ſine ullo bellico ornamento conuertit iter.

Profectio Tanuſii Belgradū cū exercitu ad corpora chriſtianorū iterfectorū tumulanda.

Caſtriotum Croiam cū cæteris euntem Deme/ trius eſt in ipſo quaſi ingreſſu urbis aſſecutus / Effuſa eſt paſſim ciuitas obuiam uenientibus, & licet à uariis prius nunciis/ à fauciis præſertim/ quos ſtatim poſt acceptam cladem præmiſerat Scanderbegus,mala ſua didiciſſent/ uoluptas tamē quædam erat miſeris acuratius ſingula de uenīētibus percontari, præſertim quod repugnantia multa,& incerta ab aliis dicta fuerant, uel quod mortuos etiā ſuſci/ tari ad uitam,& reſtitui ſibi per Scanderbegi pręſentiā poſſe credebant,fœminę/ uiri/ſenéſq; nullo diſcrimine hi ueſtes/alii dexteras militū per omnes gradus præ/ ſtantes miſerabili uoce fratres/uiros/& chariora filiorū pignora repoſcebant,& ab inuitis alii luctus/& doloris ſui cauſam extorquebant,Alii inſperato nuncio reſti/ tuti gaudia ſua/ne cæterorū offenderent animos,celabant,& priuatam/ac publicā mœſticiam imitabantur.Vix tamē ullus/niſi qui pręſentia corpora ſuorū in oculis habebāt,uero/ & ſtabili gaudio affectus eſt/nā reuerſio illa ad Belgradi oppidum continui timoris/& doloris cauſa erat. Conqueſti ſunt primum Dibrenſes de ui/ ciſſitudine rerū/& uarietate fortunæ,nūc appoſitis uerbis/ lachrymiſq; uelut trāſ/ ferentes eius in ſe dolorē,nunc ingentibus animis cōſolantes uirum, & hoc docu/ cumenti cuiuſdā loco cōputātes Epiro/Statimq; in Moſem delapſa oratio,& tota circa eū conſumpta in eo pręſertim quod dubitabatur,ne ad Sebaliā accerſendū, & inſtruendū de rebus Dibrenſibus iiſſet/ Attonitus Caſtriotus primo/& uix cō/ pos ſui ueluti immobilis aliquandiu ſtetit mox interrogādo libentius / q̄ credendo non nihil temporis cōſumpſit/magiſq; tandē dolere de eo uiſus eſt, q̄ de tota Bel/ gradenſi clade. Cæterū regia/ut conſueuerat/uoce/Parcere ſe inquit haud grauate Moſi, Quod ea fortuna illum ſibi abſtuliſſet, quæ uel conſtantiſſimorū querūcūq;

De Croienſibus q effuſiſſima uoce, & hītu lugubri & miſerabiliter Scanderbego ad urbem ueniēti occurrerīt, & de fuga Dibrenſis cū eo nō parū indolueīt.De pſectiōe eius in Dibras ad inquirendū de cōiuratione, & pſidio ibidem confirmando.

animos mutare posset, Adéo ut quū legati ipsi itemq́. cæteri qui aderant (sicut libenter & euentu iudicāt/ & interpretantur singula homines) ueteris, & iādiu coctę rebellionis illum accusarēt, & criminarentur/ Ideo Sfetigradensem oppugnationē dissuasisse/ideo fugisse Belgradensem, ut hoc nefariū expleret consiliū/uelut indignatus plura de eo audire silentiū iusserit dicēs. Vtinā cū Mose pfidia omnis/ & mala fortuna migrauerit ex Epiro/Cętera quæ de Sebalia introducēdo nō iniqua ratione dicebant, nō curata multū/Quod egressum oēs Epirotici impii fines/ & nusq̄ interpellato itinere pperare in Græciā audiuerat/Tamē qa res magni momenti erat, & sedari eū timorē/uel suspitionē hominū oportebat, ac cōfirmare dubiam aliquantulū/ & mœstiorē puinciā propter eā insuetā cladē, uix ea nocte ibi moratus mane cū Amesa/& egregia equitū manu in Dibras cōcessit. Tanusius cū exercitu ab oppidanis uisus non nihil pristini timoris renouauerat/procursum in muros, & ad priora ministeria redditū ingenti festinatione, nā futura mox oppugnatio à multis credita/nō id quod re ipsa erat, Sed postq̄ & paucitas ipsa & inordinata agmina propius cognita/leuati metu animi & sedatę mentes, nostris ex fœdissimo suoꝝ aspectu ignauis æque, fortibúsq; uis ingens lachrymaꝝ euocata/pręsertim quod audio fœminas nōnullas ex locis uicinis Tanusiū secutas/& ad disquirenda funera sua pgressas, Vix tamē ullibi certas figere lachrymas, aut domesticū funus honorare alicui cōcessum est. Hoꝝ infames trunci, ac nuda cadauera, Illoꝝ deformati/ac corrupti iā uultus/nedum certā illam & peculiarē suisq; cognitā/sed & humanā effigiē omnē amiserant. Multa etiā iam dealbata ossa à feris/uulturibusq́., Flebāt tamē miseri ad quodcūq; oblatū cadauer/dū omnia sua esse credūt/ Non fœtor, nō tabes ulla dimouere homines potuit ab amatis corporibus. Demū ubi satis pfuncti officio suo oculi, ac lachrymis exaturatus dolor/instante Tanusio factis circū crebris uelut tumulis terra terræ reddita, ac gemitus omnis repressus/ Non potuit ulli melius hæc cura q̄ Topiæ iniungi, nā ubi ea suis obsequia q̄ gratissime poterat/exoluit/ne ea tantū causa uenisse uideretur, & derisus perinde ab oppidanis abiret, quęrens qua ratione rabiem suā expleret, & dolendi aliquā cām hostibus relinqueret/Primū in subiectos hostiū oculis agros imisso milite ferróq; simul, igníq; non uitibus/nō arboribus, nō rei ulli parcens/luctuosum inclusis spectaculū edidit, Deinde progressus ptinaciter ad muros, quod sine periculo potuit/ nihil damni/nihil ignominiæ in hostes omisit, Exin dicunt nōnulli, & multoꝝ opinione affirmata res est/ Erupisse maximo impetu regios, & iniectum in suburbia ignē tū tormētis/tū oppositione corpoꝝ suoꝝ arcuisse, ac utrinq; acriter pugnatū fuisse, sed nr̄os facile uictores, & illos cōpulsos in urbē, atq; ita nihil ultra tentatū, uerentéq; Albanū ne aliqs in se ipetus ex locis uicinis appararet/si diutius ibi mansisset, scęlerata loca & nostroꝝ clade infamia multis detestationibus, ac imprecationibus reliquisse. In Dibris crebra cōcilia, & cōuocationes senioꝝ à Scāderbego factæ, Et illud primū omniū quæsitū, ac pscrutatū summa rōne/An ullus alius ex cōiuratis Mosis lateret in puincia, & aliqua occulta pfidię suę uestigia reliquisset Dibrensis, Neq; tacite tantū hæc uersata res/sed palā p præcones acta/ ac præmia

ingētia delatoribus/ꝓposita, Nihil tñ nō solū ꝑfidię/sed ne suspitiōis qdē inuentū. Tūc actæ Dibrēsibus gratię, & laudata honorifice fides/ac ꝓmissis, & munificētia etiā insigni pellecta, Mosis bona publicata & in fiscū relata, Cęteri/qui cū eo defecerāt, sicut nō satis notę erāt cōditionis, ita tenuioris fortunę/q̄ ut id publicę curaretur, Stipēdia, quę Mosi iāpridē statuta à Castrioto fuerāt, post eius rebellionē fisco adiudicata, & īter priuatos diuisa sunt, Dignitas uero ipsa ad neminē trāslata/neq; ulli collata fuit, sed uacua atq; extincta ꝑmāsit/maxīo cōsensu omniū/ac militū uolūtate, Firmatis Dibrensiū rebus/ac ꝓ̄sidio ibi ualidissimo assignato reuersū Croiā. Tanusius ibi cū exercitu inuētus, qui tradito Scāderbego milite domū mœstissimus, ac inuitus q̄si abiit, Nouæ ibi lachrymę/nouus luctus ex aduētu eius renouatus, atq; auctū magis hoīb⁹ Musachii desideriū. Mamiza cōuocatis de more gētis multis matronis exequias uiri in lōgo squalore/ac lachrymis nō interpellatis diebus/noctibúsq; celebrauit/Id Neniā appellasse antiquos nō iniqua rōne putauerim, nā interfluēdū nō uirtus defuncti solū/& fortia facta recēseri, sed & patrū res gestę/& oēs auitę imagines/ac uetusta familię ornamēta interseri cōsueuerāt/Quę res in tāto usu olim apud multos oriētis populos fuit, ut ad id munus cōducerētur doctę fœminę, q̄ cātu gestúq; flebili lachrymas īuitarēt, sed nūc sicut cętera multa paulatim lachrymę quóq; ipse in desuetudinē abiere, Dimisso exercitu Scāderbegus apulos, q ex clade supfuerāt, mittere cū legatis ad regē decreuit, q fortunā suā nūciarēt, & excusarēt, Sicq. q̄primū p incōmoda uulneratoꝝ ītegrū fuit, culti officiosissime, ac impositi nauigiis sunt. His expeditis ipse statim in Musacheniā ad sororē cōcessit/sędaturus priuatas/& publicas lachrymas, ac curā impii ī ea reꝝ mœsticia/ac demissiōe aīoꝝ habiturus. Tanusius tutor nepotib⁹/& curator bonoꝝ datus, q ea fide/ac diligētia p oē tēpus res eoꝝ admīstrauit, ut maiorē diligētissimus qsq; pr̄familias adhibere nō posset. Nomē & dignitas impii apud matrē fuit/Hęc ea moderatiōe/ac ingenii dexteritate in tractandis populoꝝ animis usa est/ut uix cōcordia maior subditoꝝ unq̄ fuerit in ꝓuincia (qđ ꝑraro cōtingit) obediētia incōditę multitudinis/maxīe tñ ex eo laudari ꝓ̄claꝝ quoddā huius fœminę ingeniū pōt, qđ in rebus agēdis sociā cōsilioꝝ à Scāderbego adhibitā sæpenumero audio. Vota alterius mariti/uel secūdas nuptias nūq̄ appetiit, insigni pudicitia, atq; castitate defunctū uiꝝ usq; ad extremos cineres ī honorē habuit, Idipm ꝓ̄ter insitā ingenio cōtinentiā & grauitatē/illa ēt fortasse rōne, quod irreparabilis excelsi animi fœminę Musachii iactura uidebať. Fuit.n.ille (ut ꝓprias uiroꝝ uirtutes taceā, q̄s satis ꝓ̄clarus exitus eius declarauit) adeo grata q̄dā moꝝ īdole/& ingenii iucūditate/ut nemo facilius/meliúsq; singuloꝝ aīs illaberet́/pulchritudīe ꝓ̄terea (qđ ꝓpriū mulieꝝ spectaculū est) ac uultus/mēbroꝝq. decore maxīe ad ea animę ornamēta cōposito & accōmodato. Verūeniuero dū tā sollicite nr̄a curamus, & singloꝝ lachrymas ꝑseqmur, distulimus nimio plus fortasse Sebalię triūphū, Pręcesserat iā fama euntē de reb⁹ bñ gestis ī Epiro/ac multiplices nūcii regis animū īclinauerat aliquātisp ad credēdū, nā īsueta usq; ad eā diē, & inspata res minuebat uera dicētib⁹ fidē/Mosis aduectus primū triūphi spectaculū/ac delibatio lętitię tā publicę/q̄ priuatę

De exequiis Musachii/& reliqis cladis Appuli auxilii domū remissis.

De Castrioti affectiōe/pietateq. erga sororē/libósq; Quibus Tanusiū tutorē curatoremq; dedit.

Att. Mosem tyrānū adeūtē, Et Sebaliā cū triumpho Adrianopolim intrantē.

fuit/maturius hic aliquot diebus Cōstantinopolim uenit/q̄ Sebalias/ quū & incōmodior uia à Belgrado uenienti/& trahēti exercitū iter segnius agēdū esset, Ab eo exactius exposita oīa/ac credita à rege sunt,néq; uix ulla gratior uictoria Meumethi/q̄ Moiīs p̄sentia/& mutata à Scāderbego uolūtas fuit, Non occurrit sagacissimo Tyrāno quod eum res Epiroticę aduersę ad se traxissent,easdéq; restitutas sibi auferre denuo posse/Sebaliā ingēs festiuitas populi,ac multitudinis clamores excepere/maioréq; lęticia hominū apparebat,q̄ expugnata nup gręcia fuerat,Captiui uinctis post terga manibus primi oblati cū hostilibus signis/Tum reliqua spolia/ac bellica ornaméta exposita/necnō capita occisorum, quæ diximus/ubi uendita auro palea est,passim ad pedes uulgi proiecta,& iactata iocula riter à pueris sunt, Seruorum italicorum subhastatio facta/ac ueniere plures/p̄ter paucos grauioris ætatis, ac iā emeritę militię uiros,qui cū cæteris Epiroticis aut pallis (p̄acutę sudes sunt) infixi/aut ferreis uncis in altū attracti sociorum gloriosam sub Belgrado mortē laudabant,& ignauiā suā/ac fœdā uitę cupiditatē sero detestabant/De nostris deformiora quóq; alia spectula edita/uixq. ullus à crudeli hoste seruatus odio gentis & indignatione nimia fortasse/aut uictorię insolentia,Vel potius/q nō maximopere Epiroticos seruos liceri solent turcæ,Nulla.n.gens/nullū captiuorum genus (ut audio) difficilius emptorē inuenit,q̄ Epirotę/& hūgari,utpote quos minime seruitio aptos/& impiosos nimis dicāt,néq; unq̄ ex eis bonos turcas fieri cōsuesse, Quæ de Scāderbego narrata sunt,multū & admiratiōis/& doloris tyrāno extorsere/ita/ut uictum exercitū eius/uictorē eū diceret/Auctáq; magis ex eo prœlio fama uiri/ac nomē apud hostes ampliatū est,q̄ ullo alio impii sui tpe,Diuinū oēs credere/dicerécq; ac inumerabile corpus uiri/& nō ferro nōulli humanę iniurię obnoxiū,Sebalię facta ingētibus p̄miis nō defraudata/& solus aliquādiu in ore uulgi fuit.Quod primus Scāderbegū uinci posse docuisset.Moses quóq; multo decore uerborum acceptus/ac decreta ei alimēta honorifica/stipédiáq;/Poscenti tñ copias/ & bellū aduersus Epirorum negauit Meumethes/causatus hyemē in p̄ximo esse/aut ea ipsa rōne/aut fortasse (ut cauti q̄nq; iudices faciūt) nō multū baptizato recenter iudęo credens/Ita nedū p Mosem quippiā aggrediendū/sed néq; per alios quosq; curauit/ imunísq; à belli Epirotici cura traducere id tēpus statuit.Ab Alfonso interim Castrioti legatio reuersa plenis (ut cōsueuerat) manibus/aliisq; regiis legatis,qui introducti ad Scāderbegū longa,& apposita oratione eius dolorē lenire conati sunt excusaruntq. iacturā suorum cōmuni (ut fit) martis fortuna,& uicissitudine rerum usu id sępenumero euenire in belli discrimine dicentes,& maiora omnia/si opus foret/ regis noīe offerentes,Castriotus gratiis actis,& insignibus donis regiā liberalitatē supare conatus honorifice à se dimisit/opa eorum p̄inde atq; sua/si res ferat/se usurū sine respectu dictitās.Non defuere ab aliis quóq; Italiæ principibus/& populis uicinis legatiōes cū præclaris muneribus/p̄missisq., ne animis caderet, & eā iacturā imoderatius doleret/non laboribus/non sumptibus nō piculis ullis parsuros xp̄ianos pro eius salute/dignitatéq;/Miratus est Scanderbegus eius rei famā/& magis tūc cladē/& ignominiā suā cognouit/q̄ fumātibus adhuc uulneribus suorum senserat/

Sebalias ex hoc p̄lio excelsus apud barbaros factus est. Moses quóq. ip̄e multo uerborū decore ab Ottomāo exceptus. Cui tñ poscēti copias aduersus Scāderbegū denegatū ē.

De legationibus Alphōsi aliorumq. xp̄ianorum pricipū ad Scāderbegū/& de p̄curatis ab eo p prouinciā.

Inuicto itaq; animo/& pclara uoce negãs eũ esse pudorẽ/& ignauiã Epiri,quã ho/
mines cõcepissent,& sat suas uires fore sibi ad recuperandã fortunã/ac supandã ẽt
oẽm priorẽ laudẽ inquiẽs,lętissimos oẽs domũ remittebat.Partẽ eius hyemis ipse
Croię/partẽ in Dibris/atq; uariis prouincię locis cõsumpsit,Pręsidiũ Dibrẽse mi/
nuit,& ad solitũ numorũ duũ miliũ equitũ mille peditũ redegit,Custodias crebras
statuit,ac exploratores frequentes dimisit/Sed neq; excursionibus ullis p id tẽpus
lacessitus hostis,nã & quę in pximo stabãt/corrupta iãpridẽ omnia erãt,& inferre
interius arma neq; imodica frigora/ac perẽnes quasi niues/neq; Scãderbegus con
sulto pmisit/moliens altius quippiã animo,& ad pclarius ultionis genus sçuos ser
uans spũs. Ita segnia ea hyberna transacta, ac in summa quiete fuerunt.Iam uer
appetebat,& oĩa cęlo/terráq; tpis gratia mitescebãt.Quũ Moses assiduus ante ty/
rãni fores stimulator arma/bellũq. cupidissime poscebat/Exigẽte tpe quóq; ipso
Meumethes ad eũ totus uersus quæ petiit omnia,ppenso iãpridẽ animo cõcessit,
Nã per id spaciũ tpis (quod plusq̃ semestre fuit acta singula/atq; cõsilia uiri exa/
ctissime scrutatus efficacia multa indicia cõstantię/& fidei ptinacissimę/ac abalie/
natissimi à Scãderbego animi deprehenderat,Virtus quóq; quãta in pace potuit/
cõciliandi sibi regis causa satis multis indiicis demonstrata/& robustissimi plęráq;
idẽmq; audacissimi corporis documẽta expressa/adéo q interrogasse ferũt Meu/
methẽ (id quod referẽte postea Mose propallatũ est/an plures tales uiros haberet
Scãderbegus.Rñdisse illum inumeros huiusmodi apud eũ esse/Laudasseq. Regẽ
modestiã eius sermonis/tum (ut fit plęrunq./quũ laudare apertius nos detinet pu/
dor/uelut ex obliquo per alienũ cõtẽptũ latẽter quẽ aliis detrahimus locũ/pstrui/
mus nobis) paulatim prius p gradus cæterorũ ad Scãderbegũ ipm dilapsum Di/
brensem,atq; multis modis conatũ minuere famã uiri/Et pmisisse post multa tỳ/
rãno se oĩno eo prœlio/si copia adsit (id quod ex parte tentauit) periculũ sui cor/
poris cũ illo facturũ fortunáq. tentaturũ militũ ampliorẽ numerũ noluit/q̃.XV.
miliũ equitũ,quos ipse sua quasi manu delegisset/atq; ordinasset Ottomanus sicut
curã exercitus illi tradiderat/ita oĩa ad arbitriũ eius referebat,Miles &si ea pauci
tate aditũ Epiri abhorreret/Ingẽs tamẽ fiducia uiri bene fęliciterq. interpretari sin
gula cogebat.Magna pterea Mosis auctoritas apud suos/& cõsanguinitas in pro/
uincia nõ iniqua rõne acuebat hominũ animos/quod credebãt ingẽtiora se auxilia
ibi offensuros,Id quod & regi Dibrensis/& ipsi fortasse sibi persuaserat,pollicitus
collocutũ se cũ senioribus Dibrarũ/& principibus qbusdã loci,laterẽq; ibi multos
socios,& adiutores cõiurationis,qui mox se uiso prõptissima iuuentute cõuolatu/
ros,& arma uersuros in Scãderbegũ/Sic oĩbus paratis ad pfectionẽ intercalario
mense/qnto Klendas martias Cõstantinopoli abiit/Non qua Sebalias prius ierat/
sed usitatiori uia p Thraciã,indéq; Macedoniã in Dibras dirigẽs iter/in patriæ cõ
spectu/uisceribúsq; sceleratũ ferrũ stricturus expediuerãt/Castrioto quóq; iãpridẽ
arma tũ tẽpus ipm/tũ frequẽtes nuncii/& nihilo incertior fama/designatóq; pluri
bus locis/ac uelut ad manũ habito milite Noui aduentũ hostis mitiore/q̃ cõsueue/
rat/animo/& remissiore aliquãtisper odio expectabat/ Quod uix adhuc credebat

De aduentu Moseos contra Scãd. cũ exercitu/De occursu Castrioti in eũ. Singulare barbari certamẽ cũ milite Scãderbegano/ Victoria xpiani militis. Et de puocatione Moseos q̃ Scãderbegũ ad pugnã singularẽ puocauit.

Mosem hostilē in se animū induisse,& spectatā tot bellis annisq; fidē/tā leuissimæ rei momēto tā cito mutatā/illū forsitan ueluti stratagemate hoc usum/ad pręclaræ aliquod facinus graui hostiū mina posteris testandum,etiā & si uerus hostis patriæ ueniret/tamē ex aspectu natalis soli/ & psentia socio℞ paulatim subeuntē pietatē/ irā oēm nois,& nefariū propositū demolíturā,Sed utcūq. esset/parato ipse ad oēs casus exercitu stabat,armatus oino aut uoluntatē amici accepturus/aut acri indi/gnatione contra illā pugnaturus,neq; cura eū ulla incessit p fraudē quippiā agere/ aut insidiis puertere uenientē, quod neq; imodicas copias eius audiebat,atq; mi/litem suū & uirtute,& numero sat idoneū ad apertā uim iniuriāq. uidebat. Vel q difficile forsan/& non satis tutū erat artificē quondā earūdē insidia℞/& familiarē (ut aiūt)hostē suis captare laqueis,Ita liber ubiq; Moses nusq̄ interpellato itinere Dibrā inferiorē intrauit/iuxtáq; planiciē multis pręliis/Mustaphea psertim clade notissimā in Epiro cōsedit,nihil qcq̄ mouēs uel ad sollicitādā uel deuastandā pro/uinciā/nā & exercitus noster in ppinquo esse nunciabat/& cupienti singulari cer/tamine pugnæ auspicia sumere/apertiore uirtute/& collatis potius signis/ q̄ tumul tuarie dimicandū censebat. Non diu desideratus Scāderbegus,moxq. ordinata/ut operæpreciū erat/acie & stricto quasi ferro aduolauit, fremebat maxime uulgus, & infrēdere dentibus miles audiebat,uix præ uehemēti indignatiōe,& animi ar/dore cōttinēs se intra signa,Castriotus uelut anxius pater quū insolentē ob oculos filiū cōspicit,quē nefaria regnādi libido/& impatiēs iugi adolescētia armauit,con tatur p singulos gradus/segnius pmouet signa,& lenibus prius neqcq̄ uel bis depu gnare cū filio conatur,ac differt,quo impensius pōt/chari suppliciū capitis/& lu/ctuosam pprii sanguinis uictoriā/Non secus ipse armatū/& frementē iā Mosem aspiciēs urgēte pietate multifariā animū eius interpretabatur.Cupiebat cominus alloqui,& pertractare aliquātisper assuetū amici ingeniū/ libenter legatis/ libēter piis cōsiliis ageret,sed neq; dignitas impii,& rigor ipse militiæ,neq; militaris inso lentia,& uibrātes iā gladios turmę isthæc fieri patiebant/dū cōfessionē potius sce leris deo/q̄ timoris hosti dare malunt. Alia Mosis uoluntas/& diuersa maxime cō silia erāt,apparās nāq; se ad pmissum tyrāno spectaculū/militē iā ad Scāderbegū puocādū ire iubebat,Sed interpellauit/distulitq; ducis factū priuata uirtus/ & in signis Turcæ unius animus,Ahemazę nomen erat/ qui progressus ad Dibrensem/ Liceat/inquit/nobis egregie impator prius uiā tibi eā,quā dii dederint ad hāc pręclarā gloriā aperire,qnqdē indeco℞ nescio qd/ & præter ius usumq. militiæ uidet ad supremū aciei robur,& caput ipsum belli decurrere/priusq̄ leuiore opa auspi cia pugnæ sint tentata. Acceptus militis animus/& pmissum ut arma caperet/nun ciúsq; ab alia parte ad Scāderbegū missus,q uolūtatē eius sciscitaret,An sinerēt, ut priusq̄ ad iactādā totā aleā deueniret,eo mō uirtus utrinq;/& fortuna depromeretur. Viso nuncio Epirensis mutatū (ut optabat) Amici propositum putauit/sed audito demū/abire paulatim ex animo Moses cępit/Quæ petita tamē omnia con cessa/Quin quosdā ex nostris militibus rndisse audio.Paratos se libēter/si mallent/ eo dimicationis genere exercitus totos periculo exsoluere. Itáq; simul & nūcius ad

suos remeabat/Et cōsurgēs hinc impigre miles noster Zacharias Groppa/ueritus fortasse,ne qs prior eā sortē ferret,ad ducē ingēti animo/ac turmaliū clamore pergebat/Amplexatus maxime ab eo est,& laudata uirtus uiri/Socii inter armandū nō robur maius nō animū illi/nō ferociorē dexterā,sed fortunā tm̄ Manesii à superis peroptabāt,Solitū genus armoꝝ acceptū/& alia supnę ornamēta,quæ hosti magis/q̄ ipsi animos acuerent,Nulla re inferior barbarus prior in mediū ꝓsiliens, quū uixdū inuentū sibi crederet hostē/& armatū/& infesta iā cuspide in se properantē cōspexit.Tū altiore uoce cōpellans uirū/& satis tpis ad mortē properātibus fore inquiēs/peramice ad colloquiū inuitauit/Quūq.& nomē,& officiū militis sciscitatus esset/Demū certamini cōditiones subnectere pgebat,nō absimiles ab his/quas Paulus olim irriserat/Identidē Zacharias ea uelut inania uerba præcidens. Optare se ait plura capita,quo(si ita statuerit fortuna)animū eius cumulatius exaturare queat/His dictis fremētes adinuicē/& toruis se metiti oculis diuersi abeūt, Elongatiq; aliquantū,ut cōcitari equoꝝ cursus ad ictus acriores possent/conuersa utrinq; cuspide effundūt habenas equorūq. armos calcaribus fodiūt.Neutrū ictus fefellit/Effectus tñ utrinq; inanis fuit,nā lanceæ amboꝝ/quū umbilicos ipsos scutoꝝ,quos ferreę laminæ tegūt,pstrinxissent/sine ullo haustu cruoris sunt pfractæ, Ipsi quóq; eo impetus tenore corporibus ad inuicem collisis/equi,uiriq; corruere. Mox illesi Bellatores equis relictis strictis cominus gladiis acriorē ineunt pugnā/ Ornare multifariā fortuna id spectaculū statuerat/nō alteri iniqor magis q̄ alteri, Multis nequicq̄ sine cruore ingeminatis ictibus ferrū ambobus è manibus collapsum est.Ensiū id uitio fortasse ꝙ quū recurui,& graues eqtibus potius parati forent,incōmodiores ad pedestrē pugnā erāt/aut p lassitudinē forte uel imprudētiā īmodica feriēdi cupiditate excussi sunt.Tū abiectis leua scutis uelut Athletę inermes cōsertis manibus/quod superat uiriū exhauriūt,Spectant acies pari lance timoris/speiq;.Vbi uero aliquādiu luctati certamen interpellassent/neq; alter alteꝝ loco mouere/aut sternere posset/ultimo conatu ad inuicē se tollentes ambo eadem ruina corruere/Barbarus subter resupinus.Albanus in os iacentis ꝓnus incubuit, eductóq; impigre pugiōe iugulū rimatus cōfodit,resolutę tū paulatim manus morientis/Liberq. uictor cū ingenti suoꝝ clamore surgens lętus ense appręhenso qui iuxta iacebat caput spirantis adhuc hostis abstulit,& simul eo/simul reliquis onustus spoliis pedes ad progressos passim obuiā socios perexit,nā equi iāpridē initio ipso certaminis aufugerāt/Ambo tamē in nostras stationes uenerāt quod lętis animis omen accepat uulgus/Pręmia eadē Zacharias quæ Manessius à Scāderbego tulit,Laudes tamē ab exercitu longe maiores,quod difficultas pugnæ & uarietas ipsa rei augere uirtutē uiri/& ornare magis uictorię gloriā uidebanť.Interea Moses licet offendisset id spectaculū feroces uiri spūs:& dehortarenť ab ea re ducē pauentes iā ex socii euentu turmę,citato ocius equo in fumantē adhuc sanguine locū ꝓuolans cōpellato uoce Scāderbego prouocatiōis signū dedit.Obstupuere nostri, ac horrore quodā inter hoīes orto prę insolentia tā scęlerati facti nemo fermé uocē emisit,Nōdū omnis à Scāderbego abscesserat pietas,ac reluctatus paulisper secū

domeſtico fędare ſanguine dexterã nolebat/ ſed ubi ꝑtinacius inſtantẽ & ꝓ bra ẽt ĩmodice ingerẽtem uidit,exploſum tũ omne/ius/faſq. & fruſtra retinentibus ſuis/ atq; trãſferre in ſe eã ultionẽ uolentibus plenus iraꝝ in expectantẽ fertur, Aufugit extemplo Moſes,& receptus ad ſuos nihil præ uerecundia locutus mouere totius exercit⁹ ſigna/& apparare ad ultimã dimicationẽ exercitũ cępit, Scãderbegus cũ magna laude/& militũ gratulatiõe reuerſus eſt in caſtra/ neq; ingrata oĩno ei Moſis fuga/Lęta tñ ualde regiis fuit,quod imparẽ cũ maxime Caſtrioto palã dicerẽt crederẽtq. Ego ſi initiũ & inſolentiã ꝓuocãtis/cõtráq; fugiẽtis ignauiã/ac exitũ rei ſpectẽ/Credere licet Dibrẽſem uel ꝑmiſſionis illius pudore cõmotũ exoluere ſe co uelut alieno ære uoluiſſe / & præſenti ꝑiculo deterritũ terga dediſſe/uel temeraria & inani quadã æſtimatiõe id feciſſe putantẽ nõ egreſſurũ Scãderbegũ,id qd ipſe poſtea patrię reſtitutus palã cõfeſſus eſt. Noſtra quóq; uexilla ſine mora ulla ꝓmota,& clamor undiq;,qualis à uictore exercitu ſolet editus. Caſtriotus licet & eximiũ militũ robur (ſex.n.eqtũ q̃ttuor peditũ milia fuere) & affuturã iã multiplici omine/ac certã quaſi uictoriã conſpiceret/ nihil tñ uel in diſtinguẽdis exactiſſima cura copiis/uel inflãmandis ingẽti ardore ad pugnã militibus ꝑtermiſit/Orationẽ eius inter redeundũ in caſtra ab inani Moſis prouocatione talẽ cõperio fuiſſe.

Orõ Scãderbegi ad ſuos ante cõgreſſum cũ barbaris,& eius uictoria. Fuga & cædes Barbari exercitus, Direptio caſtroꝝ.

PRocedite uos quóq; (qñ exaturari adeouſq; hoc ſpectaculo ſtatuit fortuna) ad aliud utinã fortiſſimi milites. Traditũ uobis ferrũ,& ultrices poſcẽti pñię expedite dexteras,ac armatos ſeqmini deos, Expellamus iã ocius quæſo/ſi nulla alia rõ,uel tpis/uel hoſtilis impatiẽtię ſtudeat/ex oculis nřis tã nefariũ/q̃ moleſtiſſimũ ſpectaculũ,ac paratiorẽ iã ad fugã/q̃ ad pugnã hoĩem ex inſontis,atq; nihil hmõi meritę patriæ cõſpectu graui aliq̃ impoſteꝝ documẽto tollamus. Ad audaciã/ad expectationẽ totius uictoriæ ſigna ſatis ꝑclara oſtenſa/datáq; ſunt,dũ pari uirtute atq; iuſticia,ꝓgreſſus hoſtis,alter miſerabili cruore,ac capitis ſui ꝑcio,alter ſordidiore fuga expectatę nobis hucuſq; uictoriæ auſpicia dederunt/Pugnauimus ſatis pietate dũ integrũ fuit/ Inhibuimus publice/priuatimq; ardorẽ iſtũ, ac iuſto impauimus ferro, Nunc ſola hæc pietas relicta uobis patriã/liberos/uxores/ ac caput hoc (qd ꝓloqui reformidat animus?) libertati noſtræ/ocio quieti natũ,dicatũq. defẽdere/ fidẽ/delubra/ſacra/deos ipſos,quæ omnia euertere,ac priſtinas ſordes inuehere in Epirum properat/inſignis patriæ ciuis, Vtinã audire potuiſſetis,quæ promiſſa/q̃ ignauiæ,& ignominiæ ueſtræ plena omnia præſtiterit Tyrãno/Nullũ accõmodatius hodie eſſet/nullũ acrius adhortationis genus. An creditis ꝙ alia rõne maiores copias neq; petiit,neq; accepit? niſi uel uires,& uirtutẽ ueſtrã cõtẽnens,quũ omnẽ priſtinã fortunã Epirotici noĩs in ſe tantũ poſitã fuiſſe dixerit/uel ꝑfidiæ ueſtrę cõfidẽs,& ſperans noua ſe hic auxilia/nouos exercitus inuẽturũ,Et ob id ipſum Dibrã hanc fortaſſe/ac locũ iſtũ Dibrenſes egregio facinori elegit/ut domeſtica ſaltẽ arma duci ſuo præſto eſſent,& armatũ ſequeremini,quẽ inermem ſequi noluiſtis/ Sequẽdus ſcilicet nũc maxime fortibus uiris quũ ad perfidiæ ad rebellionis notã fugæ quóq; ignominia addita/contemnũt fugientem Dibrenſes, Abominãtur inuiſum diis,hominibúſq; proditoris caput. At ſequẽdus tamẽ/ & ꝑſequendus totis

signis/animisq́.Et aut scęlerata uestigia penitus ab hoc solo abolenda/aut ingrata ossa uictrici patriæ,& oppugnato nequicq̄ natali solo mature reddenda.

In maximo tumultu/& clamore militū & cæpta quasi & expleta est oratio/moxq; à cōtione itū est in hostē nihilo segnius obuiā ꝓdeuntē/Exercitus noster in cornua diuisus fuit ex qbus alteꝝ Musachi⁹ Angelinę nūcupatus,alteꝝ Giuriza Vladeni obtinuit Scāderbegus ſsa uetū locū mediū nō mutauit/Munita ibi acies hastatoꝝ robore,& quorūdā equitū italicoꝝ/Sagittarii ꝑ cornua in frōte cū scorpionariis, & reliqs id genus militibus distincti/Sicq́. peditatus/& equitatus tā circa signa ad primos impetus/q̄ in postremis agminibus ad solita subsidia/& uariationē fortunę distributus/Moses unica tm̄ fronte in amplitudinē deducta quattuor fermé milia suoꝝ sub ipsis uexillis locauit,ac apposuit hosti,Totidē poné milia/iuxtáq; hos lectissimoꝝ uiroꝝ corpora/ac nobilissimoꝝ quorūcūq; assignata,qui & timorē fugientū oppositiōe corpoꝝ suoꝝ arcerēt,& subuenirēt fessis,ac furorē hostilē repri merēt,donec subsidiariis,& Mosi ipsi cuius statio nō longe aberat,aut ad inuaden dū hostē/& restituēdā si opus esset fortunā/aut ad cōsulendū siqd durius incideret de fuga spacii aliqd esset/Dibrēsem ex maiori parte eqtes Epirotici generis cinge bant,ac latus ipse suū eoꝝ robore firmauerat,Quod lingua/& mores hominū notiores cōsilia aptiora/& dare/& accipe posse uidebant̄,Multiq; ex iis ab eo ductores agminū cōstituti,atq; uaria munia eius pręlii cōmissa uiris/cæteris nihil recusantibus/uel moleste ferētibus,quū libera reꝝ omniū potestas Mosi data fuisset à tyrāno.Cęteꝝ cōgressis utrinq; maximo ardore iis qui in prima fuerāt acie collocati/nostrisq; ualidā impressionē faciētibus. Iam primū hostiū agmen pellebatur/ & retrocedētibus sensim signis/nr̄i mediā aciē pari timore atq; ꝑiculo onerabant, frustra minantibus sociis/ac reuocātibus fugiētes,quū equi uiriq; imissis maxime sclopis ingēti pauore ꝑculsi repeterēt castra,& passim sternerentur/ Nusq̄ ociosus Dibrēsis nūc hac/nūc illac maximo ꝑiculi/ac uitæ cōtēptu obequitabat uerbis,fa ctisq; animās uiros/& restituēs ꝑstantia sua multis locis certamē,ac instaurās ordi nes suoꝝ turbatos, Secūdana acies nondū satis dissipata/ uel loco pulsa fuerat ꝑꝑ robur uiroꝝ(qđ diximus)poné ad custodiā assignatū/instāte tn̄ sine intermissiōe Scāderbego deficiebāt uires/animiq; hoibus,& uia ad postremū agmē ac cardinē ip̄m pugnę apiebat̄ nostris/Quū nō diutius moratus Moses/impulso/quē iuxta ha bebat/signifero cū prōptissimoꝝ quorūcūq; manu illuc accurrit,cruentioréq; aliquantulū nr̄is nō incertiorē fecit uictoriā,nā secutę Scāderbegū reliquę turmę/ac cornua utráq; ibi circūfusa obsederāt quasi undiq; pugnātes/fugientū nemo curā habuit,donec Moses quóq; uerteret̄ in fugā,qui acri aliquandiu ꝑtinacia,& inde/ fessa dextera licet magna suoꝝ ꝑnicie sustinuit hostē/Scanderbego uiso,atq; in se irruēti nusq̄ est cōgredi ausum/sed uitabat quo magis poterat aspectū oēm/& uiri cōgressum uim tn̄ oēm/ac robur suoꝝ in illū urgens/atq; impellens/si quo mō sine periculo suo caderet/sine quo res albana cadere nō poterat/Nostri circa turcaꝝ la tera/ & ceruices intēti,nō prius ad ducē cōuertere aīos/q̄ primā legionē oēm fuslu lissent,& perfregissent secundā multis signis ablatis/occisisq́. quibusdā ductoribus

exercitus, Tum eorum capita à uulgo (ut fit) lanceis fixa satis latum timorē reliquis incussere, Nullus tñ memorē fugæ Dibrēsem cōspexit añq̄ omni p̄sidio latus eius nudatū, & irreparabilis fortuna belli perito duci uisa fuit, Sed colligēs ardentissi/me circa se pallatos/ac ignauiā hominū increpitās renouabat p oīs gradus sudorē hosti uictoriæq. exitū anceps longūq. faciebat. Miratus Scāderbegus tantā ptinaciā/ac rabiē potius quādā pugnātis. Vix se inqt pro ruenti ante oculos pr̄ia/& tractis ob ora filiis pari odio fuisse decertaturū, sequētéq; Tanusio/Amesa, & ambo/bus Stresiis nepotibus integro animi ardore impetit uirum/cōpellātibus nr̄is qbusdā illū noīe, ut Epiroticū Diadema paratū sibi expectaret/Sed neq; minę/neq; aspe/ctus uenientū perterruit ferocē hoīs animū. Verum succedente circa eū postremo/ac subsidiario agmine primū nr̄orum impetū egregie & sustinuit, & repressit, Hic Bar/barus qdā uir pari aīo, atq; uirtute p̄cedentē Scāderbegū cōspicatus effusis habe/nis, & cuspide directa ita ueniētē excepit/ut resupinū sterneret sup dorsū equi, cla moréq. suorum excitaret occisū credētiū. Ea res tardioris aliquātisp fugę, & maioris sanguinis causa fuit, nā & animi creuere cęteris, Et firmatū sup equo Castriotū fę lix semel dextera uiri tāq̄ sibi debitū poposcit, Nō passus est egregius dux ultionē ignominiæ suæ ab alio sibi, q̄ à se ipso exolui, ac uelut insuetū eū pudorē æquo aīo ferre nō posset/fremēs frementi stricto gladio occurrit, illęsusq. penitus ipse/multis uulneribus cōfectū hostē deiecit ex equo, Tunc uero clamore ruentē humi prose/cutus est albanus/& furor oīs in Mosem uersus, qui profecto pro gloria saltē/si nō pro uictoria stetissent/nisi socii & dies simul deseruissent pugnātē/Tūc sicut belli/ita ducē ēt fugæ miles est cōsecutus/Epirotica iuuētus p qnq; amplius stadia uesti gia fugientis nō reliqt/in quo mō uiuū/aut saltē mortuū hr̄e possent, uel qd optare sūmope nouerāt Scāderbegū. Cęsi multi ex postremis sunt/ipse integer oīno ma/nus eorum effugit, ac pitus locorum cū infamibus reliquiis uix q̄ttuor hominū milib⁹/pariter labore/atq; fame cōfectus mox in tutum euasit/refectis ibi corporibus diē expectaturus Nostrorum minus q̄ centū occisi/uulnerati. LXXX. qui nō labore/nō uulneribus/nō tenebris/tardati p noctē & tentoria, & spolia iacentū auidissime di/ripuere/Captorum nemo notioris cōditionis fuit/p̄ter unū, q multis deformatus uul/neribus Zacharię se tradiderat. Hic solus seruatus, & redēptus postea est pulcher rimis pro eo missis donis, Cæteri partim ignorāte/partim ēt nō p̄hibēte Scāder/bego uariis suppliciis ab exacerbatis Belgradēsem cladē hoībus destinati/sicq. pu blice/& priuatim ira exsatiata/ac cōpēsata (p̄ut potuit) prior iactura. Ita expedi ta uictoria/ac tā suis q̄ hostilib⁹ uasis collectis in antiq̄ castra reditū, ordinatóq; so lito p̄sidio paucos ibi mo. atū est dies, ac pridie nonas Apriles reuersum cū insigni triūpho Croiā. Tunc dolor ille/quē tēpus iā ip̄m (ut solet) paulatim mitigauerat, penitus fermé oblitteratus, & animi hominū noua hac lætitia restituti/atq; erecti. In Dibris lōgiore festiuitate/atq; excellentioribus ludis eius uictoriæ laus celebra ta/q̄ ullo alio belli successu/& habito ex hoste triumpho alias factum fuerit/Quod ignominiā uelut quandā suā aliena cōtractā culpa expurgasse, & certiora pignora/ac documēta suspectæ prius aliquantisper fidei suæ Castrioto dedisse uiderentur.

De donis/& munerib⁹ ab Epirense ad Alphonsum missis.

In Appuliã legatio missa cũ insignibus nouę uictorię spoliis, qbus & Belgradensis ignominię/& domesticę pfidię ultio cupidissimo regi testata redderetur/Accepta est & remissa ab Alfonso honoratior longe & q̃ accesserat opulentior eadẽ legatio/licet & ipse recẽti florẽtino bello/ac irrita Plũbini oppidi obsidiõe/& pecuniis/& uiribus exhaustus maxime foret. Sub idẽ tẽpus Moses cũ sociis nõ lõge ab Epiro p aliquot uagatus dies haud satis animi certus erat/quo uerteret iter/nãq; tanta ignominia/cladeq; accepta Cõstãtinopolis aditũ/& tyrãni cõspectũ abhorrebat/moliri aliud cõtra hostẽ ad excusandũ saltẽ/si nõ expurgãdũ fortunę prioris euentũ/neq; paucitas copiarum/neq; demissi militũ animi patiebantur. Tentare tñ apud suos eã rẽ/ quũ ingẽtes sibi spũs nõ deficerẽt, statuit oĩno, Exorsusq. furore/& casu q̃dã multa interdũ pfici solere, quæ nulla rõne/aut uirtute effici posse sint credita/ac unicã tñ illam salutẽ relictã uictis, ut nullã deinceps nisi uicerit sperare possint/aut uita celebri/aut gloriosa morte quęrẽdã fortibus uiris tãtq; abolitionẽ ignominię satis multis uerbis in hãc sententiã disseruit, pollicitus pterea se pp peritiã locorum, & regiõis illius uel die/uel nocte malint/usq; ad ipsa hostiũ castra icruẽtos ductum, quũ exercitũ nostrũ mox Croiã redisse affirmaret, & psidiũ ad custodiã puincię relictũ minime sibi uel uirtute/uel numero militũ parẽ/Nihil psuasum hoibus/sed clamoribus & crepitu ipso armorum exsibilata snia Mosis, arripereq; iã in gręciã iter damnato sine uariatione ducis cõsilio cępit miles/Necesse fuit omniũ uoluntati parere Dibrensem, suppressaq; reliqua uoce pari silentio, atq; mœrore tanq̃ ad suppliciũ aliquod raperetur/quã semel uolũtaria perfidia deseruerat/denuo cogẽte fortuna tacitis nequicq̃ suspiriis dulcẽ infęlix patriã reliquit/Inter discessum eius ex Byzantio/& reditũ duo paulominus mẽses intercessere, Quare nihil certi affirmãte fama multa secus ac erãt Tyrãnũ tã diutina absentia eius credere cogebat. Nũc cũ toto exercitu internetione cęsum/nũc saluũ illũ/& pditos suos putauit/Aut ipso singulari certamine (ut pfixerat) Scanderbego cõgresso/& illius manibus occiso/reliquas copias eandẽ fortunã subiisse, uel prę timore dedisse se hosti (Nunc id quod quũ maxime optaretur/hominũ more magis ad animũ trãsibat) uictorẽ ex eo bello Dibrensem in reliquę puincię deuastatiõe captiuitate ire pcliuẽ/uictoriã psequi, & pmissum sibi scæptrũ apparare/libenter credidit/Sed absimilis ab omni expectatione aduẽtus, & sordidissimũ uenientũ spectaculũ nedũ subirati animũ regis, sed populi quoq; oculos sũmopere offendit, laceratusq; tacite Moses est. Quod eũ hominũ florẽ uel perfidia sua, uel imprudenti audacia amisisset, & iacentes hostiũ animos ex Belgradẽsi clade tã propere erexisset/Albanus tã fortunæ calamitate/q̃ fugæ illius suę pudore/atq; memoria/nõ linguas/nõ oculos hominũ ferre poterat, Cõciliabant tñ illũ multorum animis/infamiã simul propriã propulsantes nõ ingratę militũ uoces, Quũ in prœlio & militis/& imperatoris officio functũ exactissime dicerẽt, nemineq. illo pertinacius instaurare iã concidentẽ belli fortunã cõtendisse, & prouocationis illius ignominiã inuicta Scanderbegi uirtutę/ac humanę fragilitatis obtentu excusarẽt. Ita sibi militaria studia comitas/& populare ingeniũ uiri, sed magis insignis dextera/ac pstãs bello uirtus deuinxerat, quæ pcipue ornamẽta

Moses post cladẽ à Castrioto acceptã i cõtẽptu ab Ottomano hit⁹/pnia duct⁹ ad Epirẽsem rediit.

amari ĩ hoſte quóq; cõſueuere turcę, adeo ut/quũ (uelut fit) captiuũ ſibi fortẽ uirũ ſors belli tradit/plęrũq. aliqd de ſolitis ſuppliciis remittant, ſeueriores longe igna/uis, quos uelut ali indignos/& cõſumẽdis frugibus tm̃ obnoxios perire utile quaſi dicũt, Tyrãnus nulla ſatis rõne adduci potuit ut eius iacturę, & doloris ſui ultionẽ ab inſonte/& afflicto ali q̃ mõ nõ exigeret, nõ aures/nõ animũ regiũ ueniã poſcẽti/& culpã oẽm eius facti in ſe reijciẽti ꝓbere uſq̃ uoluit. Quin fatiſcẽs inſolentiſſimi odiũ tyrãni (licet nihil feré in eo ꝑter fortunã reprehendi poſſet) in caput ipſum/& ſuppliciũ uiri erupiſſet/niſi purpurati qdã/& magis intimi pœnã eius alienatio nẽ cęteroꝝ omniũ ĩpoſteꝝ fore dicẽtes/ſanioribus cõſiliis regis irã demoliti eſſent/ Sic uenia Moſi exorata, & qõ oĩs de capite eius abolita/tñ in eo contẽptu relictus adeo deſpectui habitus ut uix alimẽtoꝝ illius ratio à Tyrãno hẽretur/Eodẽ ad oĩa uultu Dibrẽſis diſſimulabat ſingula/lacerãs intus uariis curis animũ & nõ cibi/nõ ſomni capax/quũ hinc ꝑiculi/inde infamiæ ſuę magnitudinẽ non iniquus priſtini erroris iudex ſędula accuſatione metiret/Inops qd ageret/quo uerteret ſtudia/quã degẽdę uitę eligeret rõnẽ/Tandẽ in optimũ lõge in ea re cõſilii genus nõ inanis co gitatio euaſit/Meumethe relicto, qui ex euẽtu/nõ ex cõſilio iudicare noſſet/offenſę ad eouſq; patrię denuo ſe tradere, & quã male promeruerat fidẽ ſuoꝝ ſequi dulce/piũq. deſideriũ inſedit. Ita & ſcelus ſuũ ſaltẽ/ſi nõ infamiã ſceleris ea ſe pœnitẽtia aboliturũ, & alioqn de ingrato tyrãno ultionẽ ſumpturũ ſe ſperans/ꝑſertim ꝙ clę mentiã Scãderbegi longo interuallo delicti ſui magnitudinẽ uincere ſciebat/ Se/dato itáq; ea deliberatione animo/in dies modũ aliquẽ & facultatẽ fugiẽdi capta/bat, nox maxime fuit ad eã rẽ (ꝓut factũ eſt) adhibẽda, Sic egreſſus in exitu diei ignaris cuſtodiis/mutato integrã noctẽ cũ die ſequẽte nuſq̃ ferẽ interpellata pro/greſſus cõtentione itineri adiecit/Donec eã regionẽ Thraciæ/quæ Macedones cõ tingit, intrauit/Tũ trãqlliore aĩo reliquã uiã eſt proſecutus/ſicq. paucis diebus in/greſſus Epiꝝ recta ad ꝓſidiũ in clauſtris impii nr̃i poſitã ꝑrexit, inde ad Scãderbe gũ trãſiturus. Cæteꝝ uiſo eo/Dibrẽſes demolitis ſola quaſi aſpectus mœſticia ani/mis/deſideriũ ueteris ducis cũ priſtinę cõſuetudinis cura inceſſit/oblitteratóq; q̃d patrię/q̃d ſocioꝝ & ſanguis ſui ꝓditor fas/iuſq. omne generis humani ꝑuertiſſet/nõ ſine lachrymis illũ excepe/& ſic interlõgos militũ amplexus magnã partẽ eius diei cõſumpſit/Admonitúſq; ab his Scãderbegũ nõ longe ab eſſe/mutato ꝓpoſito Croiã eũdi/ad illũ ire ꝑrexit/Secuti ſunt plures ex pręſidio hominẽ/ut honoratior iret, & facilius ueniã promereretur. Paꝝ reſtabat diei quũ cingulo de more gentis circa collũ cõuoluto ꝓgreſſus obambulãtẽ ante tentoria Scãderbegũ inuenit, atq; mœſtiſſimus ante eius genua ꝓuolutus ſupplex ut nõ aliq̃ eius merito/ſed ipſe ſua liberalitate/animiq; humanitate ignoſceret ſibi/incolumẽq. ueller ꝓfuſis lachrymis popoſcit/Non abſtinuere eo officio cæteri qui cũ illo erant/Caſtriotus manu prę/henſum hominẽ ſurgere illico iuſſit/Et nõ ſegnis ad ignoſcendũ ꝑbenigne allocu/tus multiplici amplexu/oſculóq; recõciliatũ illi animũ ſuũ ſatis apte oſtẽdit. Non multũ admiror ĩ Scãderbego/Quod Moſis pœnitẽtiã tã cito admiſerit/ licet & id quóq; nõ ſine ſumma eſſet admiratiõe pẽſitandũ, quũ tot publica, & priuata odia/

iniuriásq; in eũ euomuisset/In caput ipsius/in libertatẽ patrię tã nefaria cõiurasset/ Sed qđ tã cito/tã facile ignouerit/ ut uix uisum/uix auditũ adéo insigni liberalitate/& diuina quadã uerius q̃ humana clęmẽtia sibi ipse cõciliaret/Quũ nõdũ nup occisoꝝ dolor/ nõdũ sparsus suoꝝ cruor/ & recentia uulnera coaluissent uiris/neq; multos post dies quæ ablata Mosi / aut fisco adiudicata / aut diuisa inter priuatos fuerant,reddi oĩa curauit,Pristinãq. dignitatẽ uiro secũdo uulgi fauore in integrũ restituit,eáq; animi moderatione & sibi gloriã ingentẽ peperit,& culpã illius/infamiamq. leuauit,atq; oẽm flagitii memoriã de hominũ mentibus aboleuit.

MARINI BARLETII SCODRENSIS SACERDOTIS DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI EPIROTARVM PRINCIPIS LIBER NONVS.

SIMVL & hinc immemor iniuriaꝝ patria ducis sui modestiã imitata uario gratulationũ genere restitutũ sibi Mosem gaudebat.Edicto etiã per Scanderbegũ lato/ne quis eius facti mentionẽ uel publice/uel priuatim moueret.Et inde ereptũ sibi hominẽ Tyrãnus acrius excandescẽs nõ sine molestia maxima ferebat, præsertim posteaq̃ rediisse denuo in Epirũ audiuit,atq; tunc demũ non fortunã hoĩs in illo pręlio/& clade suoꝝ/sed perfidiã tm̃ accusans, fugã eius & defectionẽ illam tã imprudenter à se creditã Scãderbegi stratagema fuisse dictitabat.Cęteꝝ de rõne gerendi belli séq; ulciscendi & rebus Epiroticis ex multis sententiis illa ꝑualuit,quę abstinendũ oĩno ab armis per eũ annũ censebat, Et aut occasionẽ aliquã expectandã/aut totis turcaꝝ uiribus cũ ea gente bellãdũ. Recepta eo libentius ea sñia,quod nõ satis belli rumores ex Asia/& ꝑside nunciabantur,Missum tñ ꝑsidiũ ad finiũ custodiã licet nõ satis ualidũ,quod à populationibus assuetis nostroꝝ saltẽ insolentiã cõpesceret. Et si opus foret Sfetigradensibus/& locis uicinis usui esse posset/Castriotus quóq; cognitis tũ ex Mose/tũ recentibus exploratoribus cõsiliis tyrãni belli curã & ipse paulisp remisit.Audito tñ aduentu noui pręsidii cõtracta haud satis ampla manu suoꝝ in insidiis per aliquot latuit dies/sed regiis iuxta Alchriam cõsedentibus inanis expectatio eius fuit.Quãobrẽ multis ꝓcuratis ac relicto ibi Mose ipse ad locũ quendã maritimũ q̃ redoni dicebãt,ad reliquũ æstatis cũ uxore transigendũ cõcessit,Ibiq; uenationibus/atq; aliis id genus studiis magnã autũni partẽ consumpsit,Non tacebo hoc loco de eo, quod maxime in claris ducibus exigere solitus est impatoꝝ omniũ facile imperator Scipio africanus/Continentiã certe admirabilem/nedũ in alterius fœminę sed propriæ quóq; uxoris nimia frequẽtia uitanda,quũ nullũ maiorẽ hostẽ & animi, & corporis uiribus/q̃ fœminam esse diceret Sicq; proprio exemplo & milites suos

Att. Quantũ Epirus ĩ Moseos reditu in priã lętata ẽ/ Tãtũ Meume hes fuga illius excanduit. De uariatiõe belli iter Epirenses/ & regios/De laudib⁹ Scãderbegi/ De crebra Moseos discursione p agros hostiles. De Amesę fuga ad otomanum cũ uxorẽ/ libisq;. De apposita ei⁹ oĩone co/rã eo,& decreto Meumetis cõtra Scãderbegũ.

trebro domos reuisentes dānabat/Assiduis uigiliis/ac duris laboꝝ thoris castigan dū corpus inquiēs ad oēs libidinū ęstus facile extinguēdos/Nō scorta militaria nō aliquod(ut fit)eius lasciuię uestigiū in castris unq̄ Scanderbegi uisum/Sed uetus quædam disciplina inter hoīes/ac religio uerbis/factisq; mirū in modū cōseruata/ His fortasse artibus seruatū est,& auctū per tot annos tanta gloria atq; fœlicitate impiū/His cōciliati superi & aīos & gladios hominū tantope acuebāt.Interea tpis Moses intētus maxime quatenus & ignominiæ suę maculā recēti aliquo facinore abstergeret,& tyrāni simul ingratitudinē plecteret/Aucto p̄sidio/ac duplicato ferē numero militū totos dies in deuastandis hostiū agris,ac lacessendas nouas turcaꝝ custodias cōsumebat,nunc interdiu cū paucis/nunc per noctē latēter sequēte mul titudine progressus,occisus aliqs uel exceptus inter pabulandū/ uel in eiuscemodi ministeriis/Tamē nō audētibus ꝑgredi regiis nihil dignū memoratu gestū. Hinc Dibrēsis ad infamiā suā abolēdā manibus/pedibúsq;(ut aiūt) acriter cōtendebat, Inde Amesam uelut tantę pfidię hęredē nescio qs demon/& fata sua depromebāt/ Multa scribentē hoc loco deterrēt,& ad silentiū quasi me inuitant/Quod ea dome stica scęlera/ac ingratitudinē mortaliū sicut meminisse/ita referre horret animus. Illud uero magis,quod nihil certi affert fama de hoīs fuga/Varii uaria interserūt mendacia,& plura fermé absq; similitudine aliqua ueri.Quare ea tanq̄ neq; utilia ad historiā/neq; legētibus placitura instar pictoris pēnicillo oblinito cōtegam,Pri stinā tm̄ rationē illam in Amesę defectione secutus,quā in Mose quóq; sollicitādo corrūpendóq; adhibitā retulimus,p nūcios scilicet/ & magistratus uicinos locoꝝ, p̄sertim φ nō difficile colloqui sæpius cū Amesa hosti erat,& occultis agere nun/ ciis,nā regionē quandā Epiri nō ignobilē ad turcaꝝ fines uergentē patrui bñficio possidebat/ægreferentis φ tādiu apud se priuatus ageret/Tyrānum uero (ut dixi/ mus) asiaticis rebus occupatū illa quóq; nō imprudēs rō de hoīe sollicitādo/& ac/ cersendo mouit, Quod quū & de principū sanguine esset,& gratia ingēti polleret apud populoꝝ animos/admissuros longe facilius impiū eius Epirotas/si uel parua periculi uis urgeat/ q̄ in Mose facturi fuissent nō ab re credidit,Et hæc eadem cū Amesa p nuncios agitata,multūq. ad fidē ꝓmerendā ualuere/Ita nedū pfidos/sed credulos plus nimio hoīes regnandi uesana cupiditas facit/Sed callidi uir ingenii/ utpote quē alienę fortunę euētus satis de oibus instruxerat,ne cū aliq̄ pfidię suspi tiōe/& capitis sui piculo iret ad Ottomanū/uxorē q̄q;/& paruulos liberos secū eius scęleris socios duxit,traditurus hosti uelut non inefficax fidei suæ pignus/& uincu lū/Maximū in ꝓuincia tumultū & stuporē quēdā hominū fuga eius excitauit/mi rantibus singulis,& sciscitātibus cām rebellionis, quū ad id φ nepos Scāderbegi/ socius ēt/ac collega quasi impii esset/Patruus re audita maxime ęgreferēs/atq; in/ gemiscēs. Hoc inqt deerat mihi ad tot labores molestiásq; ut domesticis etiā/& in testinis armis oppugnarer/ Ita ne inuisum hoc caput? Ita male merita patria.An tam p̄ciosum potius Epirotici diadematis decus? Inuidit Amesa Mosi/Inuidebit iteꝝ/si me dii/si uis fásq; generis hūani/si uirtus/& fides uestra nō fallit,Intrauerat iā hyems, & nuda pabulis tellus/ ac tēpoꝝ incōmoda satis p se hostiū apparatus/

atq; aduẽtũ ꝓhibitura uidebant᷑. Quare Scãderbegus nõ inani rõne credés Ame/ſam ad noua cõſilia uernã tẽperiẽ expectaturũ reducta Croiã familia neq; ad delectũ hñdũ/neq; ad ullũ bellicũ apparaũ p id tpis animũ itẽdit/ſolũ crebro Dibrẽſe pſidiũ reuiſens,& cuſtodiis/ac exploratoribus aſſuetis pparãs ſe ad fatiſcẽtia pericula hyemẽ tranſmiſit/Ottomanũ nõ tã uiſus Ameſa q̃ auditus poſtea mouit/quũ uerbis/atq; prudẽtia & grauitate cõſilioꝝ uirtus/ & peritia uiri in rebus bellicis ſatis cognita & pſpecta fuit,nam breui ſtatura fuit/& nõ ea mẽbroꝝ/ ac oris ueneratione/quod idoneum eſſet ad occulta animi bona/& latẽtes intus uirtutes indiciũ/ Ingẽtis uero ſupra modũ animi/& tã callidi/q̃ excelſi ingenii,ocii unus impatientiſſimus,& q primi/ad gloriã/ac cõciliandos mortaliũ aĩos cupidis impii uiris gradus eſſe ſolẽt,hũanitate/atq; liberalitate pari/Quicqd uel dextera ipſe ſua/& ſorte belli/uel patrui bñficio habuiſſet militibus,& amicis erogabat/Facilis ad alloquiũ & officioſus/neq; ineptus ſimulator/diſſimulatorq. ubi res poſcebat/Ita eis artibus multũ ſibi auctoritatis/& beniuolentię peperat apud omniũ aĩos/ut primus à Scãderbego in amore/& ueneratiõe populi eſſet/ Neq; deſunt qui dicant ut ſuſpectũ id uiri ingeniũ hẽret patruo quoſdã ex ſuis multotiẽs inſinuaſſe,ſed ſicut nõ credita,ita minime curata res,tamẽ quũ rebellio demũ/& fuga eius nũciata fuiſſet/facilius credidiſſe Scãderbegũ audio/q̃ de Moſe fecerat/nõ imemor ingenii prudentius ab aliis q̃ ab ſe cogniti/Cæteꝝ non ille inanibus pollicitis/& inſolenti audacia Moſis exẽplo regias aures impleuit/ſed unica fermé ratione defectionẽ ſuã excuſans/ut neq; leuis/neq; conficta notaretur oratio/ſic locutus fertur.

SI Veteꝝ in uos iniuriaꝝ,& antiq erroris noſtri memoriã repetere licet Meumethes/ad ſuppliciũ potius nunc ad te/q̃ ad ullã uel gloriæ/uel impii ſpem ueniſſe uideremur/Quid.n.grauius in Ottomanũ impiũ cõmitti potuit/q̃ à nobis olim hũgarici belli tpe fędo magis/& ſcelerato/q̃ hoſtili animo cõmiſſum uidiſtis,quũ eodẽ pfidiæ tenore me cõſilioꝝ omniũ adiutore & ſocio(neq;.n.defenſio eſt ulla nobis ſed pœnitẽtia quęrẽda) & ꝓditus apud Morauã exercitus ueſter/& Epirus tã nefaria fraude è manibus ablata/atq; tot inde maloꝝ/ tanti cruoris cauſę exortæ/ Sed uanus hic profecto timor inani ſuſpicio apud prudẽtiſſimũ/ & clęmẽtiſſimũ regẽ/pſertim quod & ętas me tũc forſan/ac prona in malũ ſuũ adoleſcẽtia/neq; ſatis propriis ſubſiſtens cõſiliis animus decepit. Credidimus patruo/multa ẽt ignari credidimus:atq; allecti,(qui proprius eſt eius ętatis morbus) regnãdi libidine/uobis relictis nimio plus creduli fidẽ illius ſumus ſecuti/Cognouimus paulatim creſcente cũ annis cõſilio/& patrui tacitã perfidiã/& defectionẽ illã meã à uobis iniquiorẽ ipſi mihi/q̃ alii cuipiã fuiſſe. Recupauit/auxit impiũ Scãderbegus nõ ſine multo labore/& opa nr̃a/Expectauimus diu ſi non auiti/& pr̃ni iuris portionẽ/ſaltẽ ut mercedẽ aliquã ſudoris/& piculoꝝ tantoꝝ nobis daret. Ducta eſt nõ multo poſt uxor illi/quæſitus/& ſuſceptus nouus hæres/nouus impii ſucceſſor/Nobis prę pudore quodã hominũ/ne priuati oĩno degeremus/ aſſignatus uilis qdã Epiri angulus/ubi (illo cętera obtinẽte) infamẽ traheremus uitã/Vix poterã animo impare, neq; unq̃ ſatis eã concoquere ignominiã/Coegit tñ tpis rõ,& inſolens ingeniũ uiri

cęlare omnia/dissimularéq;/ne suspitionẽ aliquã causatus me circũueniret, ut nup Georgio Stresio sororis suę filio fecit,quẽ cõfictis criminationibus insimulatũ om ni fermé imperio nudauit/cõfugissem libẽter ad te/Reliqssem ingratũ Patruũ cũ infamis sordibus imperii/ Sed pristinæ illius rebellionis/ & tot iniuriaꝶ memoria deterrebat/Donec nũc tandẽ agẽtibus diis/promissa/& fidẽ tuã secutus/lętissimus accessi/Vix inuisti/uix inuitasti qđ iãdiu ad idipm intẽtus/effusissimo cursu aduo laui/Non tardaui/nõ expectaui/uel aduersas Scãderbegi res/uel tuas secũdas/ue/ luti nup Moses/ut præ timore aliquo/uel uicinitate periculi mihi ipsi potius cõsu/ lere q̃ uoluntatẽ tuã ãplexari merito uideri possim.Cęteꝶ neq; uel suspitioni apud te locũ ullũ/uel reuertẽdi cãm reliqmus in Epiro/Adsunt satis ualida animi nostri uincula/& perpetuæ pignora fidei/En nostrũ hẽs Meumethes/qcqd chaꝶ/iucun/ dũq. hoĩbus natura in uniuersa uita dare potuit/Hæc ad te attulimus,quæ afferri debuerũt ab hoste,Et qbus dubia aliquantisp fides obstringẽda fuit/reliquũ nihil aduẽtũ,neq;.n. in ea celeritate rei/& tã occulta fuga/sarcinulaꝶ rõ ulla hẽri potuit à nobis/& si colligere oĩa per securũ ociũ licuisset/Turpe tñ nescio qd putassemus ullas ueteris fortunæ sordes ad te ꝑsertim tã opulentissimũ regẽ deferre, Fides tm̃ ꝑstãda tibi est, maius aliud quippiã certe nõ possumus.Et si certius aliquod cupis uinculũ à nobis nihil recuso quod statuas/quod decernas ipse/non.n.leges huc da/ turi uenimus/sed accepturi/nõ debellare cũ patruo/& Epiroticã frãgere insolentiã XV.hominũ milibus pollicemur/Documẽto est tũ Alybassę tũ cæteroꝶ fortuna/ & Sebalię nup rara/neq; incruẽta uictoria/In nobis certe diligentẽ/& fidelẽ operã nõ desiderabis/De cęteris quę ad euẽtũ huius rei/& ultionẽ tuaꝶ iniuriaꝶ attinẽt/ neq. priceps à seruo/neq; solertissimus belli artifex ab ĩpito hoĩe cõsiliũ expectes.

NOn potuit simulata Amesę oro uideri Ottomano,quũ & uera multa dicerent/ & re ipsa dictoꝶ fides diluceret/adducta in cõspectu tyrãni cũ ignaris filiis uxor, Quidã deceptã eã dicunt à marito,& inuictã tractã ex Epiro/quidã uoluntariã se comitẽ fugiẽti addixisse,quũ promissum sibi Epiroticũ imperiũ à tyrãno/clã ape ruisset/Ita cõmunis est utriusq; sexus regnãdi libido.Quare accepta/& laudata ho minis uoluntate Barbarus primũ omniũ honorifica illi alimẽta decreuit / De belli rõne nihil tũ rñsum/donec adhibitis purpuratis ea res de more decerneret,nã re/ cens Belgradẽsis ruina multũ fregerat & aĩos/& uires hominũ.Meumethis quóq; ex nulla unq̃ clade par mœstitia uisa,quũ & ultiõis cupiditate dies/noctẽsq; inso/ lens spũs uexaret,& semel male tẽtatã fortunã anxius timeret/Facile itáq; omniũ sentẽtiis ab hũgaricis rebus supersessum,& eius ignominię ultionẽ ex Epiro quę/ rendã decretũ,nã neq; simul utriusq; belli rõ hẽri poterat,Quũ & hinc insigni exer citu opus esse Amesa diceret/Et inde hũgaricę uires/ac experta totiẽs populoꝶ fe rocia ingentes exigeret apparatus/neq; differẽda occasio ab Amesa data uidebat/ Eo ipso igit omniũ fermé cõsilioꝶ socio/ac moderatore adhibito latũ/& ꝓpallatũ edictũ de.L.eqtũ milib⁹cogẽdis/Non negasset ẽt plures Ottomanus si petiti fuis/ sent,cupiẽs aliqñ uel ulcisci tot suas/& suoꝶ iniurias/uel Epiroticis rebus aliquem finẽ imponere.In eo apparatu uer abiit,& iã ęstiui calores militũ corpora laxaturi

Scãderbeg⁹ de aduentu/ & nũero ho/ stium certior factus, dele/ ctum fieri iu bet/ad quoꝶ animũ ꝑpa/ rãdũ oratio/ nẽ habuit.

properabāt/ Quū paratis oībus tyrānus & Amesa assidue instante multis allectos promissis hoīes/& cōsiliis instructos à se dimisit/Bassæ nouæ Romæ cui Isaac no/mē erat,ṗcipua exercitus cura/ac sūma rei demādata nihil moleste ferēte Amesa/Huic tū/ne sine aliqua dignitate/& impio iret quinq; hominū milia ex eo numero assignata nō sine molestia quadā/& trepidatiōe nroꝝ ṗsertim ṗsidii Dibrēsis fama eius apparatus fuit,multisq; militaribus (ut fit) cōsiliis uersata res. Qua rōne uel expectādus/uel coercēdus tantus hostis esset/An insidiis/an collatis signis/An per ludificationē aliquā eius belli euentus quærēdus foret/Augebat & illud magis ti/morē/qđ & rumorē inde magis quottidie increbescere/ & hinc à suis nō exercitū adhuc nō auxilii quippiā ad tā fatiscēs malū/ac proximū quasi ṗiculū apparari ui/debāt. Scāderbegū nāq; nō satis ṗ ea fama mouit,illa potissimū rōne quod nunq̄ cōuerso in Epiꝛ odio hūgaricā ignominiā omissurū credidit Meumethē/tñ sollici tus exploratoribus īmissis ueritatē/ quā in eo reꝝ tumultu poterat elicere ad noua cōsilia mutuāda diligētissime procurabat. Vbi uero multis modis/aduētu ṗsertim trāsfugaꝝ affirmata / ac propallata res/& de numero/& qualitate ueniētiū nun/ciatū illudq̄. imprimis Amesam cū eo exercitu esse,& cōmēdatū honorifice à tyrā no Isaac Bassę,ut cū Epirotici imperii fascibus insigniret/Nihil moratus amplius egregiū hincinde militē uelut dato signo aduocauit. Accersiti sūt eo ipso ex oībus locis purpurati armoꝝ socii/optimates/Dibrēses qdā & adiutores cōsilioꝝ. Cōue/nere oēs in Dibra inferiorē in solitis castris/Ibi quoq; Moses cū qbusdā optimati/bus/& nobilioribus ṗsidii affuit,ut decretū eius rei audiret. Accurrebāt & alii plę riq; uoluntarii/atq; iuuētus armata ex omnibus locis solo ṗdę (ut assolet) studio/ atq; sic cōfectus extemplo est nō ignobilis exercitus/par fortasse hostili/ si uirtutē/ impar si numeꝝ spectes. Iamq̄. audax uulgus/& inania militum desideria deuicto hoste iter se laudē simul/ac ṗdā diuidebāt,atq; palā quisq; uirtutē/& fidē suā extol lere/polliceri,dolere nimis tardare hostē/diceréq; mouēda signa, & aduentū illoꝝ acriter ṗueniendū/Non militū numerus/& fama ueniētū/nō formidandū Bassæ nomē deterrebat/Exciderat Sebalias/Euanuerant uix adhuc coalitę cicatrices ui/ris. Ita/aut recēs nuṗ de Mose uictoria/aut (quod magis crediderim) illoꝝ apud Belgradū hungaricū nūq̄ reticēda clades/ac ignominia hominū animos erexerat/ alterumq̄. Belgradum alteꝝ oblitterauerat / Pendere tamē omnes ab ore/& cōsilio ducis,qui cohibendū oīno ratus ardorē illū suoꝝ defixis aliquantulū humi oculis, & plęraq; uultu ipso simulans/uelut altū quippiā moliret̃ animo cōsiliū simul & ui res ipse suas/& periculi magnitudinē ante oculos hominū in hāc sñiam ṗposuit.

INTER cętera omnia,quæ ad uexādos/& angēdos mortaliū animos in tanta reꝝ humanaꝝ uarietate reliquere Dii/ Duo hæc maxima cernimus milites/spem/ & timorē/ lętius illud/ac excelsioris cuiusdam/ne dicā leuioris ingenii/Prudentius hoc/& incruētius,quod & si protrahere aliquantisp desideria hominū/curare tamē demū/& cōdire pulcherrime solet/ Hinc audire licet ueteres impatores magis uin cere se cōsuesse oīa timētes,q̄ qui nihil timerēt/Hinc Pęnus ille Quintū Fabiū se/ gnē suis/& nimio plus timidū uisum grauē sibi hostē,Terentiū Varronē grauiorē

Att. Pulcher rima uerba de fortunæ instabilitate præcipuę in bello.

patriæ/& populo Romano appellabat/Sed quorsum tā insolenter & tā sordide ti/ morē nūcupauimus,quod ꝓpriore cōsilii noīe appellare debueramus? At quoquo modo uocitetis ipsi/haud in magno discrimine pono, Vnū illud negare nemo po/ terit inde ueteres disciplinas/inde antiquum militię rigorem emanasse, Hoc spem quóq; ipsam fouet/alitq;/nihil temere/nihil perperā agit/ à fronte/ à tergo/à lateri bus gerit oculos,& pari lance futura/ac p̄sentia metiť/Iam satis ītelligere potestis/ quo tendat tā castigata & tam apposita oratio nr̄a /Volui prius colloqui uobiscū/ & disquirere uolūtatē singulorꝝ/q̄ aliqd de belli huius rōne inouarē/Vt aut ipse in uestrā/aut uos in meā(quæ semp omniū patiētia fuit) sn̄iam iretis/Auditis/audi/ tis iā auribus nr̄is/qui reꝝ/qui belloꝝ motus parenť in nos quottidie/Pulsat en fo/ res Bassa nouę Romę cū omni Europę flore/& robore Ottomani impii/Nō deest animus mihi (ut neq; unq̄ defuit) fortunā oēm cū eo/neq; ingloriis uobis expiri, Sed prudētia magis/cōsilióq; aduersus tm̄ hostē utendū,q̄ solito impetu/& ardore animoꝝ satius duco/Suadet memorabilis illa Alÿbassæ clades/ Suadent tot insi/ gnes ad hūc usq; diē uictoriaꝝ cumuli/tot rebus secūdis parta/ & cōfirmata auda cia/pares ad uim apertā/& aios/& uires adesse nobis,Sed instabiles belloꝝ uices/ & nunq̄ satis cognitū ingeniū fortunæ oīa hæc prudētes uiros cū obliuisci/tū etiā timere facit/Nulli peculiare/nulli hęreditariū fuit semp uincere/semp ad noua cō silia/noua ratione est opus. Neq; ꝙ uiceris heri/ideo captiua spolia hodie spōdeas tibi/Hospes est uictoria huc & illuc uergit nullū propriū domiciliū hn̄s,Licet uir/ tute/cōsilióq; maxime & pareť/& retineať/pl[?]rūq; tn̄ ubi diligēter oīa/prudēterq. egeris/multū adhuc momēti fortuna/multū casus qdā sibi uēdicare solēt/Exigebā (memini)uirtutē solam in militibus spreta omni extranea causa/& cuncta fortu/ næ obsequia/si uos feroces animos ꝓmisissetis/uobis cōstantissime oīa pollicebar/ Sed clades illa nostra Belgradēsis,cuius memoriā semp horret/& horrebit animus multū cogitatus meos mutauit, & aliū longe ęstimatorē reꝝ humanaꝝ/ac uarieta tis fortunæ fecit/Quid si aut longior ille dies/aut magis animi Sebaliæ fuisset/An nō funditus euerti res Epirotica potuit? Saluati sumus magis à superis/ q̄ nos ipsi nosmet tūc saluabimus. Dissipati/uulnerati/fessi/famæ ēt/& siti nouissima cōfecti eramus. Quid superat aliud/nisi ut segnes uictori uinciēdas dexteras traderemus? Tutata est nox/tutatus in primis deus,qui & mentē illis/ac uires abstulit,& nobis copiā ad effugiū/ ac respirādū cōcessit,Oportuna iniurię erat multis locis ꝓuin/ cia/ac passim sparsi agrestes ignari fortunę nostrę. Expectabat fermē p̄da uictorē/ nihil abstulit/nihil abduxit/ nimio plus parti decoris studiosus/& timens forsitan eos à qbus maxime timebatur/Non refero iccirco hęc/ut quēpiā uestrū deterreā, sed admoneā potius & cōsultē uobiscū/Quomodo sint nobis tanti conatus uel elu dendi uel cōterendi,Quomodo quęrēda insignis aliqua sine p̄cio sanguinis/ & reꝝ uestraꝝ uictoria. Hostiū ingēs est numerus atq; nūq̄ ad hūc usq; diē/nisi urbium oppugnatio sit quæsita/maior uisus nobis in Epiro/Si fixis signis apertis in cāpis expecteť/Dubius est euētus belli/Age age fęliciter nobis/& ex uoto res cedat. Ca/ detis profecto/cadetis multi (utinā falsus sim uates) priusq̄ uel terga/uel inermes

dexteras/& supremã uobis cõfessionẽ tãtus exercitus tradat/Mixta cũ lachrymis uictoria/& nõ multũ dispar uictoris,ac uicti mœstitia erit.An pauci apud Belgra/dũ cecidimus? Itã ne ea iactura resarciẽda? Quãta ibi militaris ętas uix multis re/cuperãda annis/quot fortissimorum uirorum corpora cæsa? Euacuetur cito Epirus/si tã audaci proposito gloriosas solũ uictorias quęramus necesse est? Belligerandũ igit ita est nobis hodie/ut cras etiã belligerare possimus/ Neq; par est hac in re nostri/ & hostiũ rõ/minor est iactura tyrãno/minus ęstimant cęsa.XL.&.L.milia/q̃ mihi centũ ex uobis. Pauci sumus/iccirco maximo studio seruandi/Et si cã nostra id nõ facere curaremus/uxorum saltẽ/ & liberorum faciamus,quorum salus,& libertas oĩs à so/lo spũ uestro pẽdet.Nosco numerum/nosco uultus uestros/& noĩa singulorum/Hoc q̃q; magis studiosum facit/magis anxiũ salutis uestrę/non tñ negarẽ ipse fortunã oẽm huius certaminis aptissime subeundã/si depugnare cũ Ottomanis hoc solo prœlio possemus,Si finẽ aliquẽ laborum in posterum/& erũnarum speraremus/exponerẽ libẽter caput ipse meũ cũ corporibus uestris ad ppetuã quietẽ/ & pacẽ posteris parandã. Sed nouus semp hostis exorit /noua semp bella nos manẽt/Isaac exitũ alter subito Isaac excipiet/fatigabimur semp recẽtibus armis/circũdabimur recẽtibus piculis/ Ad hoc destinata est (ut uidere uideor mihi Epirus/ad hoc natę ceruices/& capita nostra. Colligẽdi itàq; cogitatus/dispẽsandę uires,particẽdũ ita patrimoniũ,ut q̃rti die emergẽtibus creditoribus soluẽdo esse possimus.Dabit tñ deus his quóq; finẽ/ neq; bona neq; mala diuturna homini esse possunt,Respirabitis aliq̃n & ipsi,exa/turabitur hostis tot uanis conatibus,atq; deponet tandẽ ppetua odia ista,Iuuabitq; olim uos tot laborum/tot periculorum memoria.Nunc (quod ad rẽ attinet)reliquã sen tentiã meã sequor.Dixi uictoriæ incõmoda dãnáq;.Quid si uincimur? Vbi reliqua p̃sidii spes/ubi auxilii erit modus? An cruẽtus hostis,& uictoria timẽs expectabit donec uires instauremus/& noua illi occurramus acie? Instabit/urgebit/donec qp/piã superit relliquiarum,& nobis expugnatis in oppida demũ nostra/& patentẽ in/iurię prouinciã reliquũ furoris sui profundet,Insidiis excipiẽdũ aduentũ illorum/nõ apto marte quispiã uestrũ forsan dicet/Nostra quóq; nõ dispar oĩno sententia est, De tpe tñ dissentio à uobis,fallẽdos tunc puto/quũ falli se nõ credent,quũ in pos/sessione quadã uictoriæ lasciuiẽtibus præ licẽtia animis fraudẽ nullã metuẽt/Nũc tot alienis documẽtis/tot suis exẽplis instructi hac assidua suspitiõe/& intentis iã/pridẽ oculis ex Cõstãtinopoli ueniunt/ Habẽt p̃terea secũ sceleratũ nepotẽ/& do/mesticã pestẽ nostrã,q quas nobiscũ olim struxit insidias/p̃uidere/& cauere popor tune docebit.Euadendũ igit est in arcẽ ingentis alicuius/ac supremi cõsilii. Qua/liter & extra periculũ ꝓuinciã seruemus,& insigni aliqua/simul/ac incruenta(qꝺ raro cõtingit) uictoria ueterẽ gloriã/& tantã ad hunc usq; diẽ famã tot rerum gestarum retineamus/ampliemúsq;. Dabit tñ tẽpus quiẽsq;/ac uisus oculis hostis cõsiliũ hoc. Nunc(ut perueniat tandẽ quo nostra tendit oratio) Primũ omniũ tollenda est oĩs materia sæuitię/ac uictorię hosti/Reducẽda omnis ætas/sexúsq; ex campis in loca tuta,Pręsidiis ẽt/cõmeatúq; ad oẽm uariationẽ fortunę muniẽda oppida.Quis scit p̃terea occulta tyrãni cõsilia? An ipse quóq; iãpridem huiusce ultionis/& Epirotici

ſanguinis auidus Baſſę iter ſequatur? Credo fortaſſe/& timeo plura/q̃ par eſt. Bo/num eſt timere omnia ut nihil timeamus. Si hoc modo ꝓuincia curabit̃ à nobis, ſi nihil erit in campis/in oppidis quod ditet/alat/quod formidet hoſtem/ quod curā/ & animos noſtros ab huiuſce cōtemplatione rei auocet/ Victores proculdubio erimus, & per ſecurū poſthac ociū/ſi ad uoluntatē meā conſilia/& arma ueſtra accōmodabitis/cædendū uobis hoſtem in mœnibus tradā, & formidabilius / iuuātibus diis/hodie turcaꝶ genti nomē/ atq; ingeniū Epiroticum efficiā/q̃ ulla forſan auoꝶ noſtroꝶ memoria ſit auditū, Non fallo ipſe me/non fallo uos. Si polliceri quippiā poteſt in rebus humanis iſthęc polliceor/& in me recipio. Melius tamen fieri hęc, q̃ dici uolo. Interim ne tempus cupiditate iſta loquēdi/& inanibus fabulis cōteramus/qua nulla maior iactura militi/ Singuli ſingula muniēdę prouinciæ, ac hoſtis expectādi munia capiamus, nihil impo ipſe aliis quod mihi ipſi nō imperē. Nihil recuſo, uel ſordidū duco, quod è dignitate, & utilitate omniū cenſeatur futurū.

Procurata p uniuerſā ꝓuinciam. HANC orationē maximo omniū ſilentio, atq; attentione peroratam Tanuſius, & Vranacōtes iāpridē intenti aſſurgentes ſummis publice laudibus excepere, ita reꝶ ſingulaꝶ exactiſſimā rationē habitā à Scāderbego dicētes, ita diuinū hoīs ingeniū, prudentiāq; oīa exhauſiſſe, ut neq; cogitādi, neq; tentandi quippiā, quod ad publicū, uel priuatū cōmodū ſpectaret, locus alicui eſſet relictus, Vulgi quóq; ardor oīs reſedit, & ab audacia animi ad cautū quendā timorē traducti. Poſcere nōnulli palā, & obſecrare ducē/ut cōſilia ſua aperiret, qua rōne debellare cū eo hoſte ſtatuiſſet/ Cōtra ſubridere ille, dicereq; ſat ſibi eſſe ſi ei crederēt/ſe una cū eis in ea dē cauſa eſſe, neq; ualere ſponſionē ſuā ullam in tanto fortunæ iure, atq; poteſtate. Interim partita prouincia, diuiſiſq. miniſteriis purpurati decernente Scādei bego/ hac illac maximo ſtudio/atq; celeritate diſcurrūt, Nunc pręſidia tradita ſibi diſponentes per oppida/nunc cōuehētes cōmeatū/& alimenta uiris, Ea res cā morę cuiuſdā fuit, quod nōdū totū frumētū demeſſum in cāpis erat/ Igitur ingruēte indiē fama de hoſtiū aduētu/quū res ꝑcipiti quadā feſtinatiōe indigerēt/agreſtes promiſcue/militēſq; ad id negociū trāſmiſſi/partim demeſſum/& expurgatū/partim cū ariſtis & palea ipſa cōduxere omne intra muroꝶ munimēta. Ita ꝓuiſum ubiq; cōmodiſſime/& de ꝓpugnatoribus/& de multoꝶ mēſiū annona. Scāderbegus Moſe ad cuſtodiā reliqui exercitus relicto triduū amplius Croię in reꝶ diuerſaꝶ ꝓcuratione cōſumpſit/ꝑſertim in reducēda à Petralba uxore, familiāq;. Inde Dibrā reuerſus erectis (ut aiūt) auribus/curāq; ꝑuigili hoſtiū aduētū expectare dies/noctēſq; cępit. Cęteꝶ ſupata maxima parte Macedonię iā Epiꝶ hoſtilis intrabat exercitus ꝑeuntibus undiq; exploratoribus ac ſcrutātibus ſingula ne inſidiis ſolitis apparatis ab hoſte incautus miles circūueniret̃, ac turbaret̃ exercitus/ Quin audio hac cōſilii rōne Ameſam ſemp ferē nocturnū iter prohibuiſſe/ Dicentē patruū nūq̃ uel luce/ uel ui aperta tm̃ hoſtē expectaturū/ſed noctis ſimul/fraudiſq; auxilio aſſuetū belli genus tētaturū/ Scāderbegus licet paraſſet iāpridē oīa (ſi ex re ſibi uideret̃) ad fugā tamē pedē nō mouit inde/priuſq̃ ſatis ꝓpīquū hoſtē audiſſet, & ſtrepitū quaſi ac puluerē notaſſet uenientū/ Tunc cōuerſis ſignis omnibuſq. collectis ceſſit hoſti,

Ita ut cõspici quasi terga cedentiũ à sequẽtibus possent/Abstinuit ab insequendo barbarus pp difficultatẽ/ac laborẽ uiæ,& insidiaꝝ metũ/tamẽ missi nõnulli equites qui & illos infestarẽt/& quantũ fieri posset,illoꝝ iter obseruarẽt.Ingressus itaqꝫ Dibrã supiorẽ exercitus per uiã Alchriæ perlustrare adhuc eodẽ tenore cuncta/ac longa indagine pscrutari curauit.Vbi tuta omnia & sine aduersario inuẽta/ingẽti festiuitate circũlata sunt hincinde signa & inani insultatione uacua defensore loca possessa,Sed quantũ incructę id uictorię genus lętis animis tumidus miles accepit/Tantũ cupidus indoluit nulla præda in cãpis nulla re ad exaturandã libidinẽ/auaritiãq̃. reperta/Quinta erat hora diei/quare tũ ut equites suos Scãderbegũ sequutos expectarẽt,& ab illis iter eius noscerent/tum ut suas reficerẽt uires longis simul laboribus/& caloribus defectas leniter mouẽtes agmen nõ procul ab Oronicheo (loci id est nomen) in eadẽ Dibra cõsedere propé locũ/qui castroꝝ aliás nostroꝝ esse cõsueuit,Ibiqꝫ erectis tentoriis cõsultabũdi quod per reditũ exploratoꝝ licuit/tẽporis trãsegere/cibi capiẽdi & curãdoꝝ corpoꝝ haud multa uiris cura incessit,nã in ortu ipso aurorę eius rei rõ egregie habita fuerat,& pransi oẽs cõmodissime fuerant,cõsilio ĩpatoris uerentis,ne si decertandũ cũ hoste eo mane esset differẽs in longũ (ut fieri interdũ solet) cõtentionẽ fortuna belli cũ fame ẽt fessis decertandũ esset,Iuuat interim curiosos militũ aĩos inuisere loca castroꝝ/& assuetas hostiũ stationes,atqꝫ hincinde perequitare,sed nõ sine metu aliquo,& periculi respectu/nusq̃ arma deponẽtibus uiris,nusq̃ custodias omittentibus,ac maior fermé pars militũ circa tentoria disposita in equis stetit,Ita duę paulo minus horę in pari quiete & suspitione abiere,Donec explorator reuersus, quæ uiderat/ducibus aperuit/Scãderbegũ maritimã orã à regione.qua Lýssum oppidũ iacet,cũ oĩbus copiis petiuisse,De copiaꝝ numero interrogari dixere/ęstimare se uix unã militũ legionẽ adimplere,Tamẽ noster exercitus.XI.(ut audio) hominũ milia excellit/Sex equitũ/reliqui pedites erant/sed inde (ut arbitror) pcessit error.Quod nostri quũ essent in Dibris peditatũ oẽm cũ impedimẽtis leni incessu præmisere,uerentes/ne si expectaret̃ in propinquo hostis,& ad celeriorẽ pmeret fugã/ad expeditũ citũq̃. usqꝫ ad tuta iter nõ sufficerẽt/postea eques paulatim (ut dictum est) in ipso quasi cõspectu hostiũ est secutus,ideo prima peditum agmina à spectatoribus (ut par est) nõ fuere uisa.Quæret quispiã hic studiosus reꝝ,quæ rõ,quæ utilitas propositi huius Castrioti fuerit,ut tũ demũ hosti cesserit,quũ illum quasi afflantẽ sibi terga uidisset,& magis Lýssum uersus/q̃ alia loca/sed quo genere ratiõis satis mihi fatio ipse non uerebor alienis quoqꝫ auribus pro uirili satisfacere/psertim quod nec diuersa in hoc sñia illoꝝ est/quoꝝ maxime diligentiã/& fidẽ in totius cõtextu operis pbauimus/& libẽter sumus secuti,Et ipsi quoqꝫ effectus reꝝ si diligẽter ad inuicẽ cõferant̃/istuc ipm haud dubie ostẽdere possunt/Castrioti primũ stratagema in expectando tã propé hoste fuisse/simulantis cõgrediendi aĩo se expectasse, sed multitudine uisa/& psenti magnitudine periculi perterritũ tũ demũ cogitasse de fuga/ut animi simul/& licẽtiæ aliqd iniiceret barbaris interpretatus eius est timor/quod sine suspitione ingẽti fieri haud quaq̃ potuisset/si plus spacii inter fugã

hoꝝ/& illoꝝ aduentũ intercessisset/Lyssum uero uersus potius q̃ alio inclinata fu/ga,tũ quod pauorẽ simulantibus hoĩbus tãq̃ aptior ea uia/qa tutior erat/electa ui/deretur/ne si inter assuetos saltus/& confragosa montiũ aufugisset,& metũ suũ mi norẽ indicaret/& latentiũ suspitionẽ insidiaꝝ iniiceret hosti/Tum illo fortasse ele/ganti ꝓposito(quod effectus postea nõ inefficax testis expectato successu propa/lauit)ut credulũ/ac ignaꝝ hostẽ eo pacto deciperet, adoriretur q̃. ab ea parte, quã neq; fugę uestigia/neq; rõ ipsa locoꝝ spectatã ullatenus faciebat,Non enim uel ab inani/ uel ĩprudẽti rõne tã prudẽtissimoꝝ ducũ cõsilia illa inita fateri licet/Amesa quóq; nõ dissimilis oĩo interpres eius rei fuisse dicit̃/nã quũ Bassa fluctuatus ali quãtũ animo ex insueta/atq; tã pertinaci fuga uiri/mentẽ illius sciscitaret̃.Moses inquit/copias expectabat patruus,Ideo solito/& tumultuario agmine collecto ue/terem uincẽdi spem eousq; aluit/Donec inani opiniõe frustratus,& uisis tã crebris ac ingẽtibus signis coactus demũ est uerã ad fugã,neq; tutã sibi morã ullam ad re sistendũ nobis in ꝓuincia sua cognoscẽs,Lyssum ad petenda à uicinis atq; Venetis auxilia cõfugit.Probabilis maxime ratio accepta,neq; alia ullius sñia fuit,Licet al tius descendentibus ingeniis/atq; cõsiliis (ut par erat) collectis/præceps saltẽ si nõ uana Amesę interpretatio uideri potuerit,nã nõ eam paucitatẽ hominũ/qualis cũ Mose uenerat/á Scãderbego creditã,neq; nõ cognitã,atq; formidatã cã uim peri/culi illud summopere augebat,quod ꝓcurata oĩa per Dibras/sicut in regio aduẽtu cõsueuere apparebant/nõ ꝑciosi quippiã/nõ ullum animãtis genus relictũ in cãpis/Satis apertũ ꝑcipui cuiusdã timoris/atq; elaborati cõsilii indiciũ/Nisi fortuna/fa/tãq. ubi semel funestũ aliquid miseris mortalibus destinauere/mentẽ quóq; ac sen sum/quasi ipm corporis robur/& columen adimerẽt/Suberat oculis ipsis tã prom ptum hostiliũ cõsilioꝝ documẽtũ/neq; cernebat̃/nisi fortasse in ipso statim appa/ratu fugæ/ꝓcuratũ de hoc quóq; agrestiũ/& prouincialiũ statu in Dibris putauit barbarus,Sed agendũ/Quãdo in Aemathiã superato Tumenisto monte descẽden tes/ac Croiẽses fermẽ cãpos ꝑterlati parẽ ubiq; rationẽ ꝓuisionis inuenere/cur ab ea credulitate nõ discessum est?In uiri ꝑterea fama nõne multũ momenti ponẽdũ fuit?ut nunq̃ tã supinũ crederẽt Scanderbegũ,quod eũ apparatũ/& magnitudinẽ copiaꝝ nõ senserit/Nolo tñ diutius hãc hominũ credulitatẽ accusare,quæ tã insi/gnis uictoriæ nobis,& perpetuę materiã gloriæ tribuit/Regius itáq; ubi per fugã nostroꝝ negatã sibi eo die bellicã laudem oẽm cognouit/collectis optimatibus/ac principibus exercitus post cibũ laute captũ ad cõsilia nõ satis opportuno tpe dela bitur.Illud unũ multis sentẽtiis uersatũ/an eo die mouẽda inde castra essent/& ho stis qbus locis/qbus rõnibus ꝑsequẽdus expectaturus/an ibi quod de illo certiora scirẽt/est morandũ.Amesa/& pauci nihil inouandũ,sed diẽ sequentẽ ibi expectan dum dixere.Tamẽ maior pars meliorẽ uicit,& illoꝝ ꝑualuit sñia,qui affirmantes ad eos apparatus quęrendi subsidii/& reditũ Scãderbegi quatriduũ uix sufficere. Tẽpore interim/atq; occasione utendũ dicebãt,Progrediendũ in deuastãda/& de/populanda reliqua ꝓuincia,neq; expectãdũ/donec oĩs colonus/& multitudo agre stis ea fama territa fugiẽs i loca tuta nudã tñ tellurẽ inanẽsq; casas/ac uacua ouilia

tarde progreſſis militibus relinquat. Signũ itaq; datũ à duce/ut exercitus oĩs illico in ꝓcinctu eſſet ad ſe ſequendũ/propalataq; ea ſnĩa eſt in uulgus, atq; aperta ratio nouoꝶ consilioꝶ. Paruit impiger miles eo nuncio ſupra modũ erectus, & clamore (quo cętera ſolet) eã rẽ maxime approbauit, extulitq./Proinde dicto citius tentoriis/ac uaſis collectis ſtetit parata acies, atq; oĩa ad manũ fuere/ Ameſa quóq; ipſe uultu ad oĩa hilari libenter paſſus eſt in eã ſententiã ſe trahi/nõ negans & ille tutos ſe ea die/& ſequenti etiã fortaſſe à Scãderbegi incurſu fore/tamẽ ſibi in rebus bellicis timidiora cautioráq; cõſilia ſemper placuiſſe/ ita in minimo errore multũ eſſe momenti, Ideóq; monere Baſſam/ut maximo ordine/prudẽtiáq; in ea re ageret/ne ꝓpter imodicã libidinẽ militarẽ ſordido prȩda ſibi & ſuis etiã luctuoſa efficiatur, hoꝶ nihil omiſſum/Partita igiť egregie agmina/ac graui edicto diſpoſita/ ne quis ordinẽ/& aſſignatũ locũ incõſulto impatore mutaret/etiã ſi omnis Epirotica gaza ante pedes obiiceretť, quũ tẽpus fuerit pmiſſurũ ſe libẽter quæ illis uſui forẽt pollicitus & prædȩ & cȩteraꝶ reꝶ hoſtiliũ ſat uberẽ copiã/nihil tũc negatũ à milite/donec oculis ſubiecta, quȩ ꝓhibebanť, aſpectu ipſo auidas manus inuitaſſent, Priuſq̃ tamẽ moueren ť ſigna/atq; incedere cepiſſent agmina Baſſa deos pcatus/ut ſe Epiroticȩ inſolentiȩ domitorẽ facerent, atq; Scanderbegi tot annoꝶ triũphos/& falces uictoriaꝶ ſibi donarent accitũ ad ſe Ameſam agentẽ curã ſuoꝶ/laudatũq. publice multo decore uerboꝶ ſalutari (ut fit) militari uoce in Epiroticũ regẽ fecit/Scanderbegi omnia lõga, ſed inani deteſtatiõe inſectatus, Accepit omen nepos, Quare prõptior ad omnia/lȩtiorq. obire diligẽtius ſingula/& ambire uerbis/factiſq; impẽſius fauorẽ popularẽ cȩpit, Inter hæc agẽda mota ſunt ſigna/exploratoribus tamẽ longe/latęq. pmiſſis, & impedimẽtis partim pcedẽtibus/ptim ſequẽtibus. Petita eſt primũ (Ameſa ducẽte) ea regio Epiri, quæ ab oriente Croia reſpicit, &. LXXX. milia paſſuũ ab ea diſtat/ quod quũ magis deſerta eſſet uiris/ cultior/ & aptior ad prædã uidebať, Præterea paulatim appropinquãtibus copiis ad muros nõ deerat animus ſi occaſio daretur/urbe quóq; potiundi/Deſinẽtibus tñ imodicis caloribus perexiguũ itineris eo die emenſum/nullo etiã tã parui laboris prȩmio in cãpis inuento/ſic deſerta oĩa / ac uaſta ubiq; apparebat ſolitudo/Augebat ea res magis timorẽ/ac ſuſpitionẽ barbaro, & plus exinde Scãderbegi ingeniũ/atq; inſidiæ timebãtur/Moleſtũ præterea id erat cupido laudis homini/quod ſi ille uel abſentia/uel aſſiduis ludificationibus copiã ſui nõ feciſſet/reuertẽdũ ſibi inglorio omnino Conſtantinopolim eſſet, Nã neq; prȩdȩ materia ulla/quæ in parte uictoriȩ cõputari cõſueuit, neq; modus aderat ſine operibus p oppugnationẽ urbiũ laudis ullius quærendȩ/Deuaſtatio uero ſegetũ/arboꝶ inciſiones/& uillaꝶ incẽdia atq; cȩtera id genus in ultimo odio differri cõſueuere/quũ furorẽ/ac rabiẽ uerius quandã/q̃ ultiõis cõmodũ ullum oſtẽdant, Præſertim quod alebat ſpes neſcio quæ hoĩes debellandi cũ Scãderbego poſſe ſi manus cõſeruiſſet, & totius ꝓuinciæ extorquẽdȩ, Ideo forſan aliquãtiſp ab ea ſęuitia deſitũ eſt. Cõtractis iã paulatim radiis uergẽte ad occaſum ſole ſuccedens tacite multis locis umbra feſſa itinere & calore/atq; perẽnibus exhauſta ſudoribus militũ corpora cȩperat inſtaurare, Quũ pp eã copiã reſpirandi

accelerãtes iter homines,& inferẽtes própius signa Bassa sistere iussit,ueritus pro gredi ulterius pp uicinitatẽ noctis/atq; Amesa prius cũ nõnullis eqtibus ad cõtem plandã cõmoditatẽ loci pmisso/collem quendã pximũ/qui à sinistro latere imine/ bat cũ parte copiaꝝ cõscendit ipse/Pars in ualle supposita/& aliis,qbus tutius po/ tuit locis/collocata est/custodiis tã per patẽtes cãpos/q̃ uicinoꝝ montiũ cacumina summa rõne dispositis/ab ea pręcipue parte,qua periculũ à Lysso timebat/Ita no ƈte ibi transacta Aemathia crastino itineri omniũ sententiis destinata,Interferunt hic qdã captos nõnullos ex nr̃is colonis/dũ incauti ex saltibus uicinis descẽdentes/ fuissent oppressi/metu mortis/atq; suppliciorꝝ adactos multa hostibus Castrioti cõ silia aperuisse,Sunt.n.qdã mõtes Epirotici adéo saltuosi,atq; difficilis accessus/ut tutiorẽ se pené ibi/q̃ in munitissimis oppidis esse confidat habitator,neq; ulla satis hostiũ,& periculi magnitudine ea loca deserat. Addunt illud quóq; trãsfugas hac ipsa nocte isse ad Scãderbegũ/interceptósq; à qbusdã custodiis nr̃is exploratores creditos in ea incertitudine noctis occisos/Vnũ casu seruatũ,missumq. ad Castrio tũ accingentẽ se crastinis laboribus,multáq; ab eodẽ cõsilia illum didicisse,& eius uictorię nostroꝝ quæ mox sequuta est/præcipuũ hunc auctorẽ,& adiutorẽ fuisse, non difficile creditu id est,Nobis tñ sine probatione aliqua ueri/ uel impugnatiõe mẽdacii istuc sic retulisse satis,pſertim quod res nostræ iãpridẽ in hostiũ aduentu ipso relictæ me ad se sollicite accersunt & reuocant.Cæteꝝ Scanderbegi fuga illa Lyssum uersus nõ eiusmodi fuit,ut credidit hostis/Sed ubi multis milibus passuũ ex oculis illoꝝ euẽtus deuenit ĩ loca quædã in limitibus ipsis sui impii/unde multę in puinciã uiæ ad hostẽ ex improuiso inuadendũ patebãt,fixis signis castra per eũ diẽ ibi metatus est,Et ipse usq; ad occasum fermé solis cũ exercitu mansit/ tũc de/ mũ copiis ibi relictis cũ paucis admodũ equitibus in mõtes quosdã puenit.Vnde nõ iniqu⁹ erat in Aemathiã pfectus,atq; per iuga/& sumitates (nõ aspernatus ea/ quæ à transfuga illo audiuerat)custodias cũ solitis fasciculis disposuit/admonitos prius ut erectos illos tenerẽt,& qua parte cõsedentẽ uiderẽt hostẽ/ab eadẽ uelut in præceps eosdẽ fascisculos darẽt/Hoc tm̃ diurnũ signũ ordinatũ/de ignibus cæte/ risq; custodiis nocturnis nihil procuratũ inuenio/Relicti tñ ad eã custodiã sunt mi lites ex toto fermé exercitu maxime insignis/& fidelis operę/unáq; cum eis Peicus Emanuel pari uir cõsilio/atq; audacia/nã totius rei momẽtum in ea custodia erat/ His sic pcuratis intẽpesta nocte rediit in castra/& maiore eius parte ibi p quietẽ trãsacta/silenti admodũ agmine sustulit signa/atq; nõ diu oberrans in ualle quadã nõ procul à custodiis,quas diximus,latuit pedẽ inde nõ moturus/donec p fascicu/ loꝝ indicia agẽdoꝝ cõsilia accepisset/Lux uix exorta Bassam cũ omni exercitu è castris eduxit cupiẽtẽ ante meridianos calores interiora Aemathiæ penetrare/ubi residuoꝝ aliqd ad prædã relictũ/& minus timoris/ac negligẽtiæ magis audiebat/ Itũ igit̃ nusq̃ interpellato itinere, & madẽtibus adhuc rore matutino herbis/cele/ bres Romano quondã sanguine cãpi/ac infamis tellus noui iã cruoris auida infę/ lici præssa pede,Et ne sine pſagio (ut assolet) aliquo tanta res transiret.Affirmant multi/signiferum maceriæ quadã diruta offenso equo (ut multa sunt eius generis

Att. Signa & pdigia fa/ tuere itermi/ natiõis Bar/ bari exercit⁹

apud nos fines terminãtia ꝑdioꝝ)humi ꝑcipitẽ cũ uexillo corruiſſe,ac exanimatũ feré ſublatũ manibus ſocioꝝ impoſitũ in equo/Rem tñ minime curatã ab hoibus/ Signũ tm̃mõ acceptũ/ut cautius cęteri irent/& uitarẽt eum locũ/id quod & nobis fortaſſe magis credere licet,ꝙ uaniſſima eius caſus indicia in mera arbitrii liberta te/ac tantis fidei chriſtianę documentis ſequi,ſed in alieno neſcio qua rõne diſſen/ tiã à cæteris/quod ꝑ eos dies uulturũ/ac cæteraꝝ id genus uolucrũ,quæ ſordes ca daueꝝ appetunt,tantã multitudinẽ in ea loca uelut ꝓſagã futuri cruoris aduolaſſe narrant/ut operiri cœlũ uideret̃,an & illud cõtẽni debuit? Quod hoc ipſo anno in exitu ueris ſanguine pluiſſe à multis,qui uiderunt,propallatũ obliti omiſeramus, quoꝝ neutrũ hoĩs facto ullo proceſſit,neq; aliquid in prudẽtia/ aut cõſilio nr̃o fuit momẽti/ut præuideri/uel ꝓcaueri poſſet,Fluũt multa ignaris mortalibus occultis qbuſdã reꝝ cauſis,& mala/bonáq; agẽtibus aſtris nobis ſępenumero patẽt/ſed dũ obſeruare piget/oĩa caſum facimus,neq; prudẽtię miniſterio/& induſtria cõſilioꝝ uel propenſa numina inuitamus,uel minantis rabiẽ poli excludimus.Cur nãq; uel eos auiũ uolatus/uel cæleſtem ſanguinẽ/magis hoſtiũ/ꝙ noſtrã cladẽ portẽdiſſe di camus? niſi longis ducis conſiliis ingeniiq; dexteritate & expugnata aſtra/& exo/ rata à ſuperis tanta uictoria fuiſſet/Potuit (ni fallor) uulturũ fames eludi/Potuit ſolo ſanguine cæleſti exaturari tellus/ſi trahentia fata ꝑtinax humanoꝝ prudentia pectoꝝ ad ſe traxiſſet. Si.n.nihil momenti eſt in nobis/nihil iuris habemus in his/ quæ agimus,& neceſſarius ea indicia effectus ſequit̃,Quid fruſtra monere/& iu/ bere arma/ſi inanis oĩs tutela nr̃a eſt futura? Quid ſaltẽ adeouſq. onerare genus hu manũ,& tam longas miſeris mortalibus uelut condicere lachrymas? aſpectatores mali ſui tm̃ nõ affuturi facere oculos/Lętiores ꝑfecto abiremus alente ſpe animos uſq; ad ultimũ uitę ſpũm,quæ mortẽ quóq; ipſam minus formidatã cõdiret/Licet illud ſit in ore feré omniũ præuiſa mala lenius offendere cõſueſſe/Fatebimur for/ taſſe in eo genere maloꝝ/quæ præparare animos nõ demittere ſolẽt/ſed nulla qdẽ funeſtior cogitatio/ꝙ quæ uitæ/ac mortis tẽpus æqua ui lachrymaꝝ/ac rabie dolo ris aſpergit/Verũtñ dũ philoſophũ neſcio quẽ ago/nimio plus fortaſſe hiſtoricum exui/hoſtiũ ingreſſum in ea loca ſtatim crepitus tormẽtoꝝ ex caſtellis uicinis ex/ cepit reuocantiũ quoſdã ex ſuis,qui pabulatũ cũ armẽtis exiuerant, Nemo tarda tus propius piculũ expectauit/Quin ſtudio fugę qui longius progreſſi fuerant,in/ cõmoditate agẽdi gregis pauxillũ prædę hoſti reliquere/ Simul & faſciculi noſtri ex mõtibus excuſſi Scãderbegi ociũ excuſſere,Qui optima rõne facile cõiectatus quo tenderet barbarus/cuſtodiis reuocatis,& uinctis ordinibus latenter ꝑ ſecretas ualles/& montiũ receſſus mouẽs agmen ignaꝝ hoſtẽ à longe eſt ſecutus/Et quũ ſa tis itineris emenſum uiſum eſt ratione cuſtodiaꝝ ibi quóq; exactiſſime diſpoſita/ iuxta collẽ quendã/quẽ Tumeniſtiolũ accolę dicũt,uſq; ad occaſum ſolis cũ omni feré exercitu quieuit/Regius interim nõ primã ſolũ partẽ diei ſed integrã feré eã lucẽ in quærenda præda/& excurſionibus aſſiduis cõſumpſit,cõtemptu quodã/ac licẽtia paulatim inter homines orta/quũ nihil uſꝙ obſtaculi appareret/Non latuit quippiã Scãderbegũ,ſed neq; cũ ea paucitate ſuoꝝ ꝑ latã planiciẽ inſeq pallatos/

aut cũ aliquo discrimine pugnare decreuerat,& crescere magis licentiã illorũ uolebat.Eodẽ igitur tenore ꝑ totã noctem illos sequutus à castris eorũ abstinuit,cũ ꝑꝑ incõmoda locorũ/quod uix duci agmen in tenebris ꝑ eos inuios saltus poterat,tũ q̃a animũ intendisset ad cõceptũ iãpridẽ stratagema illud de tubicinibus/cornicinibúsq; (de quo suo loco dicemus) ad diuinũ se certamen seruabat,Trãsegit itáq; id noctis Barbarus multa festiuitate/atq; militaribus iocis.Amesa quóq; nihil recusans circũlatus ꝑ castra manibus sociorũ/atq; inconditis uulgi carminibus uelut iã totius dñiũ Epiri nactus esset/nimiũ prępostere celebratus est.Non quod liberi iã forẽt à suspitione/timoréq; animi hominũ,sed q̃a desideriũ nostrũ sępenumero fidẽ quóq; ipsam secũ trahit,ut quũ ita uelimus/ita credamus,& triduana ea cessatio uelut uictoria quædã inanẽ ꝑfecto licentiã mentibus iniecerat,Inde omnia ad negligẽtiã proniora/& ministeria custodiarũ segnius ꝑcurata,ab ea tm̃ parte uigiles dispositi/qua hostiũ iter & reditus à Lysso timebatᷣ.Ita nocte supata dies quóq; aduenięs excursionibus designatus/Sublata igitᷣ cũ luce signa,& quod superat locorũ ingẽti impetu atq; insultatiõe pagratũ.Castra ẽt mota cũ oibus impedimẽtis/& in planicie quadã inter Mathiã fluuiũ/& aquas/quas Albulas accolę appellant, translata nõ dissimili serie custodiarũ Lyssum uersus ordinata,& ad radices Tumenisti montis,qui patẽtes cãpos ab occidẽte spectabat,armati q̃dã custodiã habere iussi,cęteris rebus statiões egregie munitæ,ac dimidiũ ferẽ rebus exercitus ibi retentũ.Nam Bassam cũ multis purpuratis in eis mansisse inuenio. Amessam tamẽ ut peritũ regiõis copias ad deuastandã ꝓuinciã dictitasse.Procursum igitᷣ eodẽ tenore usq; ad suffadas maritimas/& littorales ꝑtes Colonus obnoxia iniuriæ quędã reliq̃t,ꝑsertim quod nõ satis credidit Scanderbegũ iã diutinã eorũ licẽtiã passurũ/ Potuit oino tũc quóq; egregiũ aliq̃d nauare Epirẽsis/si impetũ in castra diuisis sic uiribus hostilibus fecisset,sed nõ adhuc ita in ꝓpinquo surrepserat,ut in ꝓcinctu ea aggressura esset/& expediretᷣ añq̃ reliquus populator reuocatus medios intercluderet hoies.Reditũ est in castra reuocante fame/caloribúsq;,ac infamis præda inter milites diuisa/quæ famẽ inuitaret magis/q̃ pelleret. Subduxerat interim nr̃i copias/ac insidias oẽs,& ardẽtia ora/gladiiq; iã stringebantᷣ in hostẽ/Castriotus uelut sollicitus hospes,quũ ꝓclarorũ aliquod cõuiuium,& lautiores solito epulas parat/ nõ familiariũ/nõ seruorũ/nõ fide manibus uxoris:& exꝑto ingenio fidens/oia ipse ordinat/oia disponit/disquirit singula anxius,& in omni parte mensę in cunctis cibariis pallidus hęret,pręsertim si ꝑꝑ tenuiorẽ fortunã uiri parcior apparatus est/q̃ pro numero cõuiuarũ/Ampliat quæq; docta artificis manus ad oculos saltẽ accũbentiũ fallendos si manus & dentes nõ põt/sic perrans ille ꝑ montes/& colles uicinos nusq̃ quiescit/Hinc Mosem/hinc Tanusiũ/hinc Strelios/cęterósq; singulos singulis ministeriis addicit/monet instituit,nullius tñ satis ingenio in tanto rerũ molimine fretus/nunc præit/nunc sequitᷣ uiros,ubiq; testes suos ipse oculos/testes manus adhibet,uersat/reuoluit cũcta simul & loca hominibus/& hoies locis assignãs/ Partitᷣ ita ordines/uirésq; suorũ ne uiolet/ne exhauriat formidandũ undiq; ignaro hosti spectaculũ parans,nã singulis agminibus tubicines/cornicinesq;/ac cętera id

De cęde Barbarorũ/ & triumpho Castrioti Epirẽsiumq;.

genus bellica instrumēta, quæ numerosiora solito apparauerat/summa rõne loca/
uit/Peditē uero/equitemq. prout qualitas locoꝝ patiebat̃, disposuit, & numerus co
piaꝝ/nā maiorē exercitus partē/quattuor equitū/totidē peditum milia sibi serua/
uit/atq; nihil moratus Tumenistū raptim cōscendēs occupauit. Regii/ꝑsertim qui
à populādo fessi redierāt/ad quietē suā equorumq. dilapsi se toto passim sparserāt
cāpo/equis nō stratis/nō infrenatis habitis/paucis etiā ad arma/& ordines relictis/
Pars sub umbra cruenta uescētes prēda/pars sumpto cibo somno etiā strati/quidā
lusibus uariis/lasciuiáq; militari uix ęgra corpora sustinebāt, nā & anni/& diei intē
peratissimū tēpus erat/pp flagrātissimos iulii calores/ ac stationē ipsam Solis uix
mediū cęlū relinquētis, Quapp & cæteraꝝ custodiaꝝ nō absimilis ferè neglig ētia
fuit. Ibi quóq; ad ociū & corpora curanda uersa multitudo/non armis/nō equis ad
manus habitis cū timore ipso rationē ordinū ex magna parte abiecerat / Bassa tñ
cū purpuratis/& Amesa consultore, cuius ꝓcipuę res agebat̃, sub tentoriis puigili
cura augebatur/quo iā uertendū iter? Vnde quærēda materia aliqua laudis foret?
Duabus (ut debebat) sentētiis ea cōsultatio cōstasse dicit̃, Altera ferro, igniq; per
oēm ꝓuinciā imisso/& absumptis casis/arboribus/segetibúsq;/ac oibus solo ęqua/
tis ea saltē uictoꝝ uestigia relinquēda censebat/Altera Amesa auctore Croiā eun/
dum/& tentādos oppidanoꝝ aīos/an nepotis imperiū admitterēt, & dedere se uel
lent/Subiiciēdúq. id ad terrorē hominū, ni postulata ex ęquo acciperēt/sordidissi/
mū iugum oīno coactos subituros ꝓter perpetuā obsidionē/& calamitatē/ac ruinā
ꝓuinciæ/neq; serū Scāderbegi auxiliū expectarēt / inania cōsilia hominū, qui uel
sibi uel aliis diuturniorē absentiam uiri suadere poterāt/Facile tñ hac snīa recepta
de altera supsessum est, Id tm̃ ad mouēda castra donec ęstus ille/& lassitudo corpo
rū resedisset, expectabat̃/Sed non expectauit Castriotus iāpridē ex Tumenisto eo
spectaculo pascēs simul/& instruēs oculos, atq; animás/& cōponens militē/qua ra
tione se sequeret̃, qua pterrefaceret/& qua parte prēmeret hostē/Tamē primū om
niū cōtemplatus custodiā illā ad radices montis/sensim ab altero latere descēdens
ipse ante alios cū octo nō amplius equitibus dormiētes nōnullos/alios ex improui
so oppressos trucidauit/ ꝓter unū, quē fuga/equusq. saluauit/ Eóq; mō reliqua ag/
mina nr̃a decurrere in planum ignaro hoste. Quū subita eius custodię oppressio si/
gnū ullū dare ꝓhibuisset. Cęteꝝ ille effuso cursu platus in castra horribili clamore
cuncta repleuit Scanderbegū adesse trucidatos custodes, Vniuersas hostiū copias
mox affuturas/haud credita quasi res fores/ni satis certa indicia/& pauoris ipse sui
& sanguinis socioꝝ dedissent/Nā neq; piculū ab ea parte/neq; tā improuisus aduē
tus eoꝝ timebat̃/Amesę facile oīa credita/quare cōfestim ꝓuolans ad suos & ar/
ma oībus/& magnos ad uincēdū animos suadere conat̃. Somnū multis partim so
cii/partim hostes aduenientes excussere/ Nā Castriotus ubi proditas iā apto cāpo
insidias suas uidit/peditibus q̃tū accelerare possent/ sequi iussis effusissimis habe/
nis accingētes se ad prœliū turmas inuadit/clamore ab oībus ex cōposito sublato/
ac tubaꝝ clangore edito/ut & magni exercitus existimatiōe pterrerēt hostē/& si/
gnū mōtanis/ac circūdispositis insidiis darēt. Primū impetū illoꝝ Amesa/cū mi/

lite suo/ac custodiis qbusdã fortiter excepit/Pedites quóq; multi occurrere/quũ in ea celeritate fulciendoꝝ tã cito equoꝝ facultas nõ adesset/Trepidatio/ac tumultus ingẽs omnibus locis exorta/cadẽtibus quasi maxima cõsternatione ad aspectũ hostiũ uiris/Bassa è statione sua neq; pedẽ/neq; signũ mouit/donec instructã egregie multitudinẽ uidisset/& latus undecũq; triplicato robore armatoꝝ cinxisset/Sed inter hęc apparãda iã cęlũ undiq;/& terra misceri uisa pp nouos inexpectatósq; tumultus/& horrẽdos latentiũ insidiaꝝ clangores & strepitus. Resonare passim colles/uallesq. uicinę nũc clamoribus humanis/nunc tubaꝝ sonitu/augẽtibus pauorẽ animis simul & auribus innumeris sclopis, Quare exanimati regii credẽtes totius Epiri/& Dalmatiæ insup uicinę uires adesse, priusq̃ Moses cũ sociis descẽdisset in planiciẽ. Arripe iã ex omni parte quã poterãt/fugã cępe/quæ etiã haud quaq̃ tuta uidebat̃/obsesso undiq; quasi omni aditu ab hoste. Equi ẽt ipsi territi multis locis/excussis/& abruptis uinculis/é manibus sternentiũ fugiebãt/Sed Amesa nõ ignarus fraudis/& cõiectatus facile patrui ingeniũ uociferãs passim nihil timẽdos eos inanes tumultus/talia esse solere paucitatis præsidia/atq; artes/& cõgressus/hostiũ cominus expectandos/non uanos clamores/& tinnitus æris/nõ appositas timidoꝝ uoces, & imbelles latratus usq;adéo formidãdos, multos p singulos gradus reuocabat pari incertitudine fugę/atq; certaminis, nã neq; illa stãte impatore, & integris quasi omnibus honesta apparebat/Neq; ad hoc sufficiebãt uires perculsis in re subita tanta cõsternatiõe animis/ut uix restitui in integrũ p lõgũ interuallũ possent/Bassa quóq; agmine suoꝝ stipatus eductis multo impetu signis pugnã nõ derrectauit/Properantẽ ad ferẽdũ Amesę auxiliũ/& opprimẽdũ aduẽtu suo Scãderbegũ Moses/ac deinde cęteri subsequẽtes in planũ facile reuocarũt, Sed effundere multũ habenas equitẽ nõ est passus Dibrẽsis/donec Tanusius/& Aemanuel, qui peditũ/ac sclopoꝝ agmen trahebãt ad primos peruenissent. His succedẽtibus furor cuiq; suus pmissus/ac equestris pcella ab oi latere nõ tardata ruebat, Quare cõpulsus est quasi iteꝝ in Tentoria Bassa, & peditatus noster abiectis post terga arcubus sclopísq; gladio commodius in propinquos/ac incõditos passim & inordinatos hostes agere cępit. Multa clades per oẽs stationes edita/multus/& fugientũ/& resistentiũ cruor effusus, Sed alia mali spẽs/alia funestissimę fortunę spectacula ab alia parte fiebãt/Aliis sanguinis pfluuiis humectabat̃ tellus/qua Scãderbegus cũ copiis ingruerat, nã & maior inde numerus nostroꝝ ingẽtiora poterat edere opa, & hostes magis incauti/ ac inermes feré & strati somno multi oppressi patentiora iniuriæ corpora/ac expeditiorẽ ferro uiã pbebãt. Hic quóq; peditatus nõ absimili modo usu sagittaꝝ/ac cęteroꝝ id genus missiliũ abiecto strictis tm̃ ensibus/& uerutis/ac spiculis Epiroticis nũc timidoꝝ/ac fugiẽtũ terga feriebãt/ nunc cõfodiẽtes equoꝝ ilia sessores passim humi pcipites deturbabãt/Fuga hominũ/& audacia omnis ab Amesa manifesto pẽdebat, q obnixiore semp uultu sustinebat hostẽ, & nũc uoce nũc gladio socios cõpellabat/ Vt adessent tm̃ sustinerẽtq. dũ primi Epirotici impetus frãgerentur/Expeditã postea uictoriã/ac incruentã sibi futurã. Paucitatẽ nihil pter primũ furorẽ hrẽ/Simul cũ eo & uires cadere, & animos, & sic nõ iniqua rõne

ꝓtrahebat certamẽ/donec reliq̃ agmina/quæ ſparſa late p cãpos erãt,cõcurriſſent ad arma/Tamẽ inanior ſemp eius auxilii expectatio erat, nã multi ab imiſſo eqte nr̃o obruti dũ arma expediũt/multi inter ueniendũ intercepti/reliqs fugã ſuaſerat timor/Ita paucis turcaꝝ copiis legitime cõcurſum/ac maior pars iumentoꝝ more trucidata,Moſes ea occaſione cupidiſſime ad abolẽdã ueterẽ ignominiã accepta/ cũ robore ſuoꝝ Baſſam nuſq̃ reſpirare patiebatur,Clamãs (ut impatiẽtis ingenii erat)ad oẽs ictus/& motus oculoꝝ,Adeſte/inferte gradum ſocii/Non inſignis caſtroꝝ forma/nõ uos ingẽtia Baſſę nomina deterreant/Infames relliquiæ ſunt Belgradẽſis Hũgaricę cladis/timore ꝑterea/ſomno/ac recẽtibus crapulis obruti/Vrgete/impellite inanes cuſtodias/Exaturate ſanguĩe dexteras/poſtea ꝑclara præda/ ac ingentibus ſpoliis exaturaturi,Mouebãt facile cũ hęc dicta uiros/tũ illud multo magis/q d' tã ꝑcioſa uictorię ꝑmia oculis quaſi ipſis cernebant̃/Tamẽ circũfuſa undiq; turcaꝝ agmina/ peditũ ẽt q̃rũdã nõ cõtẽnẽda manus/penetrari ſe nõ patiebant̃.Scãderbegus interim nepotẽ/quũ occidere ꝓhibuiſſet/cõuerſum in fugã/ac equite poſt terga fugiẽtis imiſſo uiuũ cęperat,& expedita ab ea parte uictoria ad ſtationẽ Baſſę cũ mille ferẽ peditibus/& paucis equitibus properabat, Nã cæteri cęptã ſemel uictoriã neq; in fuga hoſtiũ intermiſere/Sed & ibi ꝑfractũ robur omne caſtroꝝ fuerat/imiſſis à Moſe ſclopis,ac imperator cũ oibus cõuerſus in fugã, Pedites qui ibi fuere/niſi qs in eo tumultu raptim equũ uel ſuũ/uel alienũ cõſcendens ſe ſubduxiſſet/oẽs cęſi,& uiui in poteſtatẽ uenere,Scãderbegus Baſſę iter/ac ueſtigia nuſq̃ reliquit,donec ille in tutũ ꝑuenit,ſeruauit nãq; dñm pernicitas equi. Capti tamen ex comitibus eius fugæ plures/& inter cæteros Sanzachus unus,cui Meſſit nomẽ erat.Dibrenſis quóq; ac cęteri,dũ carpẽdi,& lacerãdi terga facultas fuit,nunq̃ prædę memores fuere/Spõte ſe dedentiũ ubiq; feſſa/ac ignaua agmina uinciebantur/Pugnatũ eſt tãdiu hoc mõ/donec dies quaſi ipſe cũ hoſte deſeruiſſet uictores/Non ingẽs laſſitudo/nõ properãtes tenebrę ab aſſuetis laboꝝ/& uictorię prę̨miis militares manus detinuere/Palpitãtia adhuc cadauera exſpoliata/& multi etiã tũc occiſi,in qbus reliquũ adhuc ſanguis inuiſum ſpũm ſeruabat/ Signa militaria ꝑcipuę magnitudinis/& formę.XX.capta/hoies uiui Mille qngenti equoꝝ/ ac reliquaꝝ reꝝ incredibilis prę̨da fuit.De numero occiſoꝝ uarię afferunt̃,qui.n. plus.XXX.milia cæſa referũt/qui uero minus.XX.cõmemorãt.De noſtris.LX. ſolũmõ/aut paulominus deſideratos fuiſſe narrãt. Tam amplã uictoriã ſic exiguo prę̨cio ſtetiſſe.Sed nec ipſe mirabilẽ nego/dũmodo audiẽtũ aures (rara hæc res) omnino nõ offendat/At ſi uetera multa Romana/exteráq; eius generis exẽpla inſpiciamus/facile hoc ipm quóq; credulitatem inueniet.Tentoria multa erecta inuenta ſunt/à ſuis locis p eã noctem nõ mota ſed deſtinata paſſim uictoribus,qbus feſſa/humẽtiáq; mixto ſudore/ac ſanguine corpora à cęlo nocturno defenderent̃, ubi etiã accenſis circũ ignibus eã lę̨ticiã celebrarẽt.O lepidos fortunæ luſus,& ridiculũ reꝝ humanaꝝ ſtatũ.Baſſę ꝑtoriũ Scãderbegus obtinet/atq; alii demũ alias nõ ea mente paratas poſſidẽt ſtationes,ſtratas inueniunt multis locis menſas/atq; ſparſis paſſim abutunt̃ cibis,Credere exin ueteri ꝓuerbio ſatis licet Multis(ut ſic

Ameſa uiuꝰ capitur cum Meſſit Sanzacho ac pluribus aliis aulicis Baſſæ.

Numerꝰ hoſtiũ occiſoꝝ/ captiuorũq;.

Direptio caſtroꝝ cum ſignis militaribus/ Numerus ex uictoribus interfectorum.

dicam) milibus passuũ Os ab Offa distare/Equi plures strati/ac infrenati reperti: qui dum ascensorẽ dñm uelut expectarẽt/cęsum sub oculis/ac pedibus ipsis ignari cõspiciebãt, Amesa tamẽ pręcipuũ eius rei spectaculũ/ac documẽtũ uarietatis humanę cernebat. Modo insolens Aemathiã pcurrebat/Nunc momẽtaneus rex erectis (ut aiũt) cristis militũ manibus/clamoribúsq; circũferebat per castra uinctis post terga manibus sine uoce sine uultu ad Patruũ trahit/& accurrẽti undiq; multitudini/ac turbę uictrici offert, pietatẽ feré oĩbus/lachrýmas etiã qbusdã eliciés. Adueniẽte die Scãderbegus ueritus ne tot simul cadauera eis pręsertim caloribus corrupta fętore suo aerẽ corrumperẽt, quæ ultima tribui poterat, pietatẽ hostibus sed nõ uoluntariã impẽdit/Humati sunt equi simul/dñiq; pluribus locis, ac iumentoꝝ/& hominũ cadauera cõfusa/Plura ad rippas uicinoꝝ fluuioꝝ/& albulaꝝ inuẽta/prout fuga homines, timorq. passim incertos tulerat/Licet potuerint satis eo die ꝑpter tãtã sparsi copiã/& inũdationẽ sanguinis Albulę mutare nomẽ/Aemathiis cãpis ad ueterẽ famã multũ quóq; nõis & celebritatis est additũ, Cõsumpta est in eo opere/atq; agẽdis foueis magna pars diei/ Ita uulturũ de quo supra rettulimus inanis aductus & expectatio fuit/Expeditis omnibus (nã neq; onustis pręda uiris depopulãdi alia cura incessit / quũ & ager hostilis procul esset) neq; integri oẽs eo prælio excesserant, Croiã uersus cõuersa signa/cæteꝝ in mouendis tentoriis Rixa quędã inter duos turmales orta distulit aliquantisp discessum Castrioti/Hi quũ superiori prælio contracta societate totius fortunæ/atq; prædę multa accumulassent hostiũ spolia/in diuidendis demũ eis rebus/dissensio (ut solet) Orta est, atq; eó mutuis iurgiis/ & cõuiciis ꝓtracta/ut gladiis ẽt arreptis ꝓuocantes se ad inuicẽ ferro decernere uellent, Vter dñs eoꝝ appareret, quæ dissidii cãm dederant, Castriotus re audita uocatos ad se homines quum interrogasset an pransi essent, & pransos se rñdissent/Subridẽs (ut faceti/& popularis erat ingenii) Bacchus/inqt/litẽ excitauit Bacchus dirimat, nõ Mars/uel ullus alius deoꝝ/hominũq., Deinde obiurgatos seuerius hoĩes à se dimisit/ Vranaconte supposito, qui eos motus sædaret, & rem ad æqualitatẽ redigeret. Euntibus Croiã nrĩs multitudo ubiq; agrestiũ/ & cæteroꝝ, q usq; ad exitũ eius rei per saltus uicinos latitauerãt/&oppidanoꝝ etiã occurrit, atq; tanta festiuitate, clamoribúsq; hominũ simul/& instrumẽtoꝝ uctũ ad urbẽ/ut uix speciosior triumphus/uel pompa maior omniũ reꝝ esse potuerit, nã integris copiis structũ exercitũ sequi se ad ornandũ magis id spectaculũ usq; in suburbia Castriotus fecit/Nemo fermé erat, qui equũ captiuũ ingẽtibus spoliis atq; præda onustũ ante se nõ ageret, Captiui ẽt longo ordine uinctis post terga manibus Scãderbegum pcuntes augebant magis id spectaculũ, ꝓsertim ꝙ signa capta qbusdã ex illis ferẽda fuerãt tradita ad egregiã quãdã uictorię cõfessionẽ. Velamẽta Bassę tentorii, quippe quæ color ipse purpureus mirũ in modũ ornabat, à nõnullis militibus nrĩs ex cõposito diffusa/ac erecta quasi ferebant nõ nihil addẽtia cæteris rebus decoris/Amesa patruũ quũ enixe rogasset/ne se tã sordida/& miserabili specie seruitutis, Croiã duceret, cũ Sanzacho illo captiuo liber & habitu cultiori, q̃ captiuum deceret, sequebat. Ibi itáq; ante portas ipsas Croienses soluti ordines & miles do/

Att. Cõtẽtionẽ inter duos milites Epirẽses exortã/ & lepidum Scãderbegi dictum ad illos.

Dimissio exercitus post igresum Castrioti cũ triumpho in urbem Croię.

mũ lætiſſimus dimiſſus. Præter prædã/equos/ & ſpolia omnis generis, captiui etiã multi/prout petierant inter illos priuatim diuiſi/Signa militaria & cętera publica ornamẽta quæ Scãderbego ceſſerant, ab accurrẽte multitudine/populóq; lata pul chris clamoribus intra muros, Sãzachus/Ameſáq; cuſtodiri iuſſi/donec iudiciũ de eis ferretur/Lętitiã Epiroticã/& eius uictorię celebritatẽ per multos dies nõ inter/ miſſam ad externa cõuertẽs animũ/ aurẽſq; haud grauate omittã. Tãta fama eius rei oẽs uicinas regiones/& interiora ẽt Italiæ/atq; cæteros chriſtianos principatus peruaſit/Quanta uix de uicto Amurathe/aut alia ulla feliciter geſta re excitari po tuiſſet, & ingeniũ uiri iugi ab omnibus admiratiõe ꝓſecutũ, Id quod hodie quóq; illa res nõ inani documẽto oſtendit, quod inter p̃claras ueteꝝ res geſtas/& maioꝝ laudes, quæ cani à noſtris in cõuiuiis ex more antiquo & nõ cõtẽnẽdo fortaſſe con ſueuere/hoc maxime facinus nõ ingrata poſteritas ſtudioſiſſime inſeruit, Gratula/ tiones/munera undiq;/& cõuiuæ frequẽtes/ac perẽnes epulę quaſi de cõſuetudine gentis nõ defuere, Oblitterauerat iã Alybaſſam/ & tot Muſtapheas clades/ ac oẽs uetuſtas/& recentes laudes p̃ſens uictoria, Belgradenſes clades tanta ultione cõpẽ ſatę exhilarauerãt cunctoꝝ aĩos, ac ſqualor omnis ex ea mœſticia cõtractus/& ſor didę ueſtes depoſitæ/Iuuat notos/ignotóſq; ꝓcurſare paſſim in uictrices campos, ac ſpumantẽ adhuc ſangnine tellurẽ inuiſere, Iuuat pluſtrare/& ſciſcitari ſingula, quo quiſq; latuiſſet loco/qua parte inuaſiſſet hoſtem. Cæteꝝ neq; Meumethes ipſe eã rem minore admiratiõe excoluit, atq; Epiroticam uictoriã ſordidiſſima timoris ſui cõfeſſiõe paulopoſt approbauit, nã quũ fractas eouſq. copias ſuas uidiſſet, & ſe riem oẽm pugnãdi/ac rationẽ cladis à Baſſa audiuiſſet/licet multa eſſent fortaſſe/ in qbus & impator/& exercitus reprehẽdi merito poſſent. Tamẽ nõ ulteriori accu ſatiõe fortunã hominũ inſectatus inſueto/ & mœſto admodũ ſilentio dolorem ſuũ ſuppreſſit/Procurãdũ erat de captiuis redimẽdis/ Sãzacho p̃ſertim/cuius ſeruitus dolorẽ maximũ & pudorẽ quendã oĩbus inieccrat pp & dignitatẽ ſummã/ & uir/ tutẽ uiri/Decretũ itáq; de eius redẽptione & nobilioꝝ quorundã/cæteroꝝ iactura nõ curata, atq; pecuniæ ad id à cõſanguineis/ & ex publico etiã (ut ſolet) paratæ. Illud tñ̃ expectabaẗ/& ſummæ rõ aliqua ſtatuereẗ à Scãderbego/& nuncius ue/ niret ex Epiro, qui tutũ ituris iter polliccreẗ. Aduenere duo ex magis intimis San zachi à Caſtrioto/eodem poſtulante dimiſſi, atq;. XV. aureoꝝ milia pro eius liber tate/&. XL. ferẽ cæteroꝝ petita/neq; negata/Priuſq̃ tñ ea uelut legatio iſſet in Epi rũ/Ottomanus fractus magis tot cladibus/q̃ caſtigatus multis nequicq̃ curis ęgrũ animũ ſollicitabat/diſtrahẽtibus ẽt hincinde mentẽ auidã cõſilioꝝ uariis purpura toꝝ ſentẽtiis, Supſedendũ qdã de omni rõne belli Epirotici cenſebãt, donec Tyrã nus ipſe cũ ſolitis uiribus/& robore imperii ad euerſiõnẽ eius gentis ab oĩbus aliis liber & expeditũ ire potuiſſet, nã tũc pp recentes hũgaricas iniurias/ & nouos ex Myſſia tumultus ut id facere poſſet integrũ illi nõ erat, Alii ab hac ſñia nõ diſce/ dentes mittendũ tñ ad fines impii ualidũ p̃ſidiũ ſuadebant, quod nunq̃ uel ſponte ſua/uel laceſſitũ inouaret aliquid cõtra hoſtem, tantũ finiũ tutandoꝝ curã agerct, Multis eadẽ rõne externoꝝ belloꝝ inducias aliquot annoꝝ petendas eſſe à Scan/

Att. Quanta ſolẽnitate/ lę titia/& feſti/ uitate uicto/ ria Scander/ begi à chri/ ſtianis princi pibꝰ celebra/ ta eſt.

De aduentu legatorũ ex Cõſtãtinopo li ad Scãder begũ pro Sã zacho/ cæte/ riſq; captiuis redimendis/ & de pace cũ eo fruſtra tẽ tata.

derbego nõ ab re uisum est interim & respiraturũ aliquãtisp tot incõmodis impe rium/& meliorẽ forte occasionẽ affore ad iugũ homini imponẽdũ,nã secũdo loco dicta snia ea de cã nõ recipiebat/qđ minime tutũ futurũ psidiũ apud eas psertim insidias & ingẽtia hostiũ dicebat/si modicũ mitteret. Magnũ aũt i tot bellorum mo tibus/& tantę rerum nouitate nisi incõmodissime mitti nõ posse/Vtilis rõ licet inho/ nestior/& sordida aliquãtũ nimis multos ad se trahebat/Cæterum tyrãni aures q̃uis id nõ mediocriter offenderet fugiẽtis diu tantã ignauiæ confessionẽ/qa tñ oĩa stan tibus tot hostibus expediri cõmode nõ poterant/nihil pudendũ/nihil sordidũ in ea psertim rõne rerum insolentissimo regi uisum,Quare accito ad se uno ex his,qui pe/ cunias pro redẽptione sociorum acceperãt,animũ suũ oẽm homini aperuit,& mãda uit,ut Sãzacho captiuo id oneris noie suo imponeret, Qui postea referret ad Scã derbegũ/Litteris quoq; regiis de hoc ipso actũ cũ Sanzacho,quæ in manus nrorum postea uenere/ut in cõciliãdo sibi hoste/& eo fœdere quærẽdo maximã rõnẽ regii decoris/& honoris impii hẽret/ne si multũ enixe,& sordida quadã demissione id genus pacis posceret/postulata cũ petẽtibus ipsis ab elato hoste perinde cõtemne/ rentur. Lętior longe nuncius hoc mãdato discessit,q̃ spe illa quã pp acceptã pecu/ niam redimendi sanguinis sui,& sociorum hẽbat. Quod sublatũ iã sibi p aliquod tẽ/ pus Epiroticũ hostẽ,& respiraturos aliquãtisp à tot cladibus turcas credidit,tamẽ fefellit facile spes hominẽ/& tyrãnũ ẽt ipm/ut & eundẽ olim/atq; Amurathẽ pa/ trẽ fefellerat/Nã quũ Messir allatus ex cõstantinopoli pecuniis/inter numerandũ ferẽ multa interseruisset Scãderbego de mandatis/& uoluntate tyrãni. Ille qdem pecunias libenter accepit/cætera uero postulata ita respuit,ut præcidẽs his uerbis sermonem hominis minime diutiorem eius orationem expectarit.

NON ea/inqt rõne totiẽs aduersis ẽt meis rebus fœdera à uobis petita contẽpsi/ ut nunc secundis acciperẽ/Sed neq; ita oblitũ me cõditionis humanę/ac incõstan/ tiæ suæ hęc qualiscunq. est/pspera certe fortuna mea eõ prouexit,ac inanes tanta spe inflauit spũs/ut uel perpetuã eius possessionẽ spondere audeã mihi/uel tã inso/ lentẽ amicitiæ uestrę cõtẽptorẽ futurũ semp cõfidam/Mutare poterit hæc fallaces uultus/& petitores nos forsan sordidioris apud uos pacis efficere. Tamẽ qcqd oc/ culta rerum semina/& abstrusus fatorum ordo homini paret,nõ ideo quicq̃ hodie ex pri stina ptinacia animorum mutamus/Fœdissimũ omne amicitiæ genus uobiscũ repu/ tamus stantibus tã undiq; christianorum iniuriis/tot cladibus/ac sanguine adhuc re/ centi,quo Græcia iam oĩs ac Hungaricũ solũ madet / Sic ne Pelopõnesiaci impii iacturã hodierna pacẽ cõpensabimus? Sic & nouã Belgradensem uictoriã/ac hun garicam gloria ignauis uobiscũ induciis dehonestabimus? Habeat quæ põt ipse Meumethes fœdera/nos armis/ferroq; cęptam semel pacẽ/& ociũ quæremus pręsertim quod nõ solę nos iniuriæ/ac pfidia uestra/sed natura potius quædam hostes uobis fecit,sempiternisq; cõtra se inuicem armauit odiis/Gentiles uobiscũ ipse/ac hæreditarias quasi inimicitias exerceo/& domestici potius sanguinis/ac meę simul & Epiroticæ seruitutis ultionẽ q̃ nouã gloriã ullã de uobis quęro,nunq̃ satis finem laboribus hisce/& piculis facturus/donec uel pristinũ ciuibus meis statum/uel in/

uisum uobis spūm tradā. Non destitit ideo Sanzachus/sed multis callide cōsiliis/ & pcibus admixtis familiaritate quadā trahere ad se animū hoīs conabat̄,cōme/ morās uices bellorꝫ/& subiiciēs multa eius generis per oīa sęcula exēpla/Non de/ futurū postea tēpus ad arma/si tm̄ momenti in bello ponat.Interim (decēnales.n. induciæ petebant̄) reparari melius uires Epiroticas/animos quæ ad nouā gloriā/ & uindictam posse. Vincebat̄ paulatim Scanderbegus/& descēdens aliquantū ab arce illius sentētiæ leuiores aures postulatis hostiū pbere uidebat̄/tamē nunq̄ ad/ duci potuit ab hoīe,ut uel mēstruas inducias faceret/nisi Sfetigradū/& Belgradū in pręmiū eius rei accepisset,Ita re infecta Messit cū sociis abiit ex puincia/impe trata tñ pace à Scāderbego,donec ipse retulisset ad regē,quæ ab illo pro induciis fiēdis cōditiōes petebant̄. Dimissi sunt & alii plures cū Sanzacho pter illos.XL. qbus Scāderbegus gratis/& magni animi affectu quodā libertatē simul/& patriā cōcessit/Cæteri quóq; soluti uinculis/qdā nouos/& christianos hoīes induentes do micilıū fixere in Epiro/Cæteri ad uarios/& oēs ferē passim christianorꝫ reges de/ stinati,tū Hispaniæ tū regi gallorꝫ pter captiuorꝫ sat magnū numerꝫ/equi & spo/ lia omnis generis missa,atq; ad alios identidē alia/Vrbs Roma ferē sicut fama/ita ornamentis eius uictoriæ repleta/Ita statuerat pro uirili Scanderbegus totū penē orbē eleganti ea liberalitate sibi deuincere/Adiūxit pterea his donis legatos/& fre quētes adhortatiōes ad cōcordiā/ac pręces sedulas/ut iā ex diutino somno expgi/ scerent̄,& libertatē tandē christianā/é tot sordibus/ac impio turcarꝫ emergere fa/ cerent,atq; crescentē sibi in uisceribus pestē/ paulatim ad cor ipm̄ subire nō pate/ rent̄,Dona in Apuliā (ut neq; hoc omittamus) ad suū Alfonsum decreta speciosi triūphi cuiusdā formā p se tulere,Amesa ēt Neapolim ductus in carceribus iussu patrui in magna custodia hñdus,nā neq; de eius redēptione curatum à tyrāno est, neq; si petitus fuisset/Scāderbegus ullo satis auri,argēti uē pōdere hominē erat di missurus,perpetuis uinculis illi ad ppetuā infamiā,& suppliciū decretis & cōstitu tis.Relatū est interea ad Ottomanū de uoluntate Scāderbegi,& cōditionibus in/ duciarꝫ,Qui licet ingentibus undiq; curis pręmeret̄/tū pp recētes hūgaricas iniu rias cū illa re maxime/ quod christianorꝫ cōciliabula cōtra se quottidie fieri agēte Romanorꝫ pontifice audiebat/Tamē (ut magni erat animi) rē minime responso dignā ratus/psidiū insigne decernit in Epirū ad custodiā puinciæ(id quod nuper uariis sentētiis actū rettulimus)Hamur,& Sinam duobus peritis militiæ uiris ea res demādata/atq;.X.equitū,quattuor peditū milia cuiq; eorꝫ ad id muneris assi/ gnata/Sat idoneus uisus est numerus qui arma Epirotica fatigaret,& nō nihil ter roris uictori etiā/ac fortissimo hosti adueheret/Tamē ęque phibitus uterq; moliri quippiā cōtra hostē/etiā si egregia occasio affulsisset/nisi pro finiū/& assignati sibi loci tutela/Aestate omni in eis ultro/citróq; rebus cōsumpta,Dimidiū ferē autūni erat.Quū ex Constantinopoli his copiis discessum/& fama simul eius rei iter homi nū pcedēs ad Scāderbegū puenit ignarꝫ omniū,quod Sanzachi fidē secutus expe ctabat audire de rōne induciarꝫ,quid.s.de postulatis suis sprētū fuisset/quid acce/ ptum.Quā obrē Croia subito relicta/atq; ingenti festinatione puolatū in Dibras/

Amesa iussu patrui ad Al phonsum in carcere sub arcta custo/ dia habēdus mittitur.

Aduēt⁹ Ha/ mur /& Sy/ nā tyrāni pfe ctorū cū co/ piis ad fines tutādos/ Pro fectio Scan/ derbegi con tra eos cum exercitu/Col loquiū de pa ce iter eos.

Collectus ibi exercitus/ac copiis momēto tpis renouatis expectatus auidissime hostis, Qui nō diu tardatus paucis post diebus aduenit, sed. X. amplius milibus passuū procul à stationibus Castrioti fixis signis nroꝝ fines nō est ingressus/Epirensis nihil mouit/sed quū appropinquare audisset/ordinatis/& habitis solū ad signū expectandū legionibus in castris se cōtinuit. Nā quū ea multitudo hostiū aduentare diceret/credidit in ea loca/& ad se opprimendū facile trāsgressuros, Sed ubi per custodias mōtanas/& id spectatoꝝ genus/fixisse sub Alchria tentoria/& oibus impedimētis ibi collocatis resedisse cognouit/ Ratus die sequēti refocillatis corporibus castra moturos/& ꝓdituros ad bellū. Per noctē magno silentio saltus quosdā/& ualles uicinas impleuit armatis, ut medios occluderet /& improuisos eis exciperet insidiis, si ibi res gesta fuisset, & collata (ut putabat) signa. Mansum in ea inani expectatione duobus penė diebus/noctibúsq; integris/sed nusq̄ miles uisus, aut tumultus aliqs auditus/ Scāderbegus itáq; impatiēs morę die sequēte mouere in eos signa/& petere ultro hostē statuit/Quū nūciatū est exercitū in duas ptes diuisum, & Hamur cū dimidio copiaꝝ ibi remāsisse. Sinā cū reliqs cāpestria pologi Mocreas uersus petiisse/ unde aditus in Dibram superiorē, atq; Modrissam erat, Nam Alchria, quā Hamur obtinuerat, Dibrā inferiorē/ atq; Sfetigradū oppidū ipm quóq; hostile spectat, Ita summo cōsilio partiti sunt Dibras/ut penni custodia hostē utrinq; sollicitū teneret. XXX. amplius milia passuū inter ea ꝑsidia interiacebāt, nā à Sfetigrado ad Modrissam totidē cōputant. Epirēsis itáq; collectis extēplo/& reuocatis insidiis, quas hincinde sparserat/ac reductis oibus i castra nouū cōsiliū cæpit augēdi exercitus/ut cōmode ubiq; partiti, & ꝑspici ad utrūq; piculū posset/Procurata recte sunt oia/& mira celeritate ampliatæ copię/mille quingētis fermé peditibus additis, nā eques nō ita facile cōparari poterat/Mox & hic miles diuisus/sed nō æquis partibus Tanusius/& unus ex Stresiis nepotibus/atq; Peicus Aemanuel in Dibrā inferiorē cū tertia nō amplius militū pte missi ad Sȳnā impetus/si opus foret excipiēdos. nā minus inde piculi/& difficilior ingressus in fines nostroꝝ erat pp difficultatem locoꝝ naturali munimēto & mocreas ualles crebris undiq; mōtibus disterminatas, quæ cū Dibra ipsa supiore censentur, tñ Epiroticū impiū ab hostiū agris distinguūt, Sed mādatū Tanusio/sociisq; ne pedē extra assignatos limites efferēt/uel quippiā nisi pro sui suorūq. defensione molirent, Ipse reliquas copias cū Mose in Dibra supiore retinuit, iccirco maiore militū præsertim equitū numero sibi seruato, quod & liberior aditus hosti in ꝓuinciā/atq; patētiora oia ab ea parte erāt. Et lacessere ipse ad certamen uiros/atq; fortunā belli experiri statuerat, neq; diu segnes dies noctésue in ea deliberatiōe cōsumpsit/prçsertim qđ hyems iā bellis inimica in ꝓcinctu quasi erat/sed pulsis uix ea die tenebris relictis castris ipse cū mille amplius eqtibus Alchriā petiit/ducto cautissime p saltus q̄sdā & incōmoda locoꝝ milite/ne ab hoste medius inter Sfetigradum/& stationes eoꝝ occludi posset/Et quū aliquantū itineris intēpesta nocte emensus esset/non multis milibus passuū procul ab oppido disposito hincinde atq; abscōdito in insidiis milite reuersus est in castra/ Ibi nullo iteruallo ad quietē dato/quū in ortu diei esset/

expediri signa/& copias omnes cũ cibariis tantũ eius diei iubet, nã impedimẽta/ & tentoria ipsa (ut erecta stabant) inde non mota / sed egregia (ut consueuerat) armatoꝝ manus ad custodiã eoꝝ relicta / Totũ fermé matutinũ tempus in ea ex/ peditione/& in ipso itinere abiit,donec deuentũ mille paulominus passibus propé loca insidiaꝝ/quũ & corporibus cõsulendũ erat/& noua ratio aliqua ordiendi cer taminis/atq; euocandi hostis capienda/Illud facile/& pari ab omnibus peritia ex/ peditum/Ad hoc magis erat ingenii/cõsiliiq; adhibẽdũ/Mosi id ultro petenti mu/ nus non negatũ, & uix cuipiã ex nostris ad lacessendũ, & fallendũ hostem aptior inueniri eo homine poterat/Sexcẽtos equites accepit/ne si cum paucioribus isset/ procliuior foret hostibus suspicio fraudis. Tamẽ ęque frustra tentata res,& cõsum pta inani ludificatiõe magna parte eius diei reditum ad Scãderdegum/Vix noui quippiã cõsilii restabat,nã ire uniuersis copiis usq; ad statiões hostiles/& difficulta tes locoꝝ/& supeminẽs urbs/sub qua/Castrametatus fuerat Hamur,ingẽtis certi/ tudine piculi ꝓhibebãt,Tamẽ deductis in colle quodã uicino copiis ibi expectata nox,& p noctem datũ insidiis signũ/ut ad socios se reciperẽt/Mane cũ omni exer citu ꝑcursationibus/quo magis fieri potuit/uastatũ id agri,quod ab ea parte iace bat,ut id saltẽ spectaculũ rei indignitate moueret hostẽ/sed modice rei piculosam tutelam eodẽ tenore aspernatus regius/tenuit se intra stationes/Audio tamen/quũ factus finis eius excursionis esset,& uasa iã colligerent́ à nostris/nunciũ à Barbaro ad Castriotum missum declarantẽ uoluntatẽ tyrãni,& dicentẽ insuper/ne hostem/ ne se ipsum inutili eo ultionis genere fatigaret / Sua se potius/q̃ aliena deuastare, quippe quæ ipse indefensa relinquat. Respõdisse Epirensem differri fortunã eoꝝ posse/tolli nõ posse,Decreuisse se omnino ad bellum homines pedibus si oporteat trahere,atq; ita utrinq; discessum/Nã instantibus iã frigoribus differri in aliud tẽ pus ea cõsilia uisum est,Quare Mose ad custodiã prouincię cũ solito robore mili/ tum dimisso/& reliquo exercitu ex maiore parte soluto ipse cũ paucis Dibrã infe/ riorẽ/quã Tanusius obtinebat,inuisit/Inde quoq; renouatis insidiis aucupatus ho/ stis/& frustra tentata re.Vno ex Stresiis cũ modico pręsidio ibi relicto Croiã ipse cũ cęteris in hyberna reuersus est/Moses interea inquietam hostibus hyemẽ fecit/ sed magis oculos hominũ mouit,q̃ arma,Id quóq; tũ ipse/ Tum Modrisseũ pręsi/ diũ sępe frustra tentatũ iussu Scanderbegi omisit,Præsertim quod nunciis actum inuenio à regiis (ut antea fecerant) orantibus/ne se hostes tã pertinaciter quęrere uellent,quos habere nequirẽt/Sic neq; negando satis/neq; cõcedendo quippiã/res in uernũ tẽpus protracta/Collecto tũ exercitu Castriotus ad euocanda perẽni lu/ dificatiõe hostiũ arma perrexit/ Illatisq; multa audacia signis/quũ die quodã per/ rumpere interiora agri Alchriensis usq; ad ipsa barbaroꝝ statiua uellet/ opposito illoꝝ robore facile prohibitus est/quũ in locis etiã ipsis multũ ad defensionem mo menti esset.Epirensis licet eo proposito per eam diẽ frustratus nõ tamẽ destitutus animo/augere uires/& numeꝝ militũ ad eam rẽ exactius tentandã statuit/sed se/ gnius id ꝑcuratũ/quũ minimũ cõmodi,laudisq; speraret́/& id ipm nõ sine pericu lo aliquo,Illa tñ rõne / ne assueti armis uelut proprio aliquo opere uiri ocio mar/

cescerēt/cura eius rei nō omissa/Dum ea utrinq; frigidę ageretur Hamur nō utile solum prouincialibus,sed laudi quóq; sibi apud regē fore ratus/ si Scandergū ali/ quo modo allectum abstraxisset ab armis/impetrata per nūcios ab eo colloquii fa cultate in Dibrā ad illum in tentoriis cōmorantē uenit pulcherrimis donis adue/ ctis/orsúsq; à cōmodis pacis,& his,quæ antea egerat, lōgiore sermone expugnare hominis ingeniū conatus est/nō solū priuatæ cū eo amicitiæ desiderium suū ape/ riens/sed & publici cū Meumethe fęderis mentionē insinuans. Accepit dona Ca/ striotus,& liberalitatem uiri amplexus mox aliis muneribus illa nihilo humiliore animo recōpensauit/Ad ea uero quæ de fęderibus Tyrāni narrata fuerāt,uelut ira accensus. Non ea inquit Meumethis uel fides,uel officia in nos sunt/ut audire quippiā de amicitia eius ęquis auribus possimus.Accepta est à nobis nup legatio/ Postulata eius audita,& qbus uisum est mihi cōditionibus pro honore/ & utilitate Epirotici imperii appositis/ad eū remissa/ Responsum expectauimus (neq; enim quod ad alia attinet) cogi cuiusq̄ uoluntas potest/Arma interea deposuimus/quo/ usq; ea quęsita hincinde fędera in suspenso starent/sed cōtempti ita ab illo fuimus/ ut neq; responso saltem/quale hostem oporteret/dignos esse censuerit/ Quare quo ad publicæ cōcordię iura nihil diutius te referente sumus audituri/Tibi/si quid in tot cōmunibus odiis polliceri hosti potest/fides à nobis/qualem ipse promerueris/ nō est defutura/ Tamē quod pertinet ad cōpescendā lasciuiam militarē/& assuetas prouincialiū nostroꝝ incursiones nihil ipse polliceor tibi/uel rei ullius periculū in me suscipio, Neq; enim genus ullum publici fęderis uobiscū,quod semel cōtem/ ptus contempsi,admittit animus/ Ardor dūtaxat ille ultionis tui comitate ingenii fermé restinctus resedit/Publico odio nihil adimitur/tibi priuata hæc necessitudo si quid forte uel temporꝝ/uel fortunæ uarietas parauerit / multū est & decoris for/ tasse, & cōmodi allatura. Hamur eo responso neq; lætus/ neq; mœstus omnino osculata de more gentis simul hostis/simul amici manu discessit/Iisdē feré blandi tiis & Sȳnā pergenti ad eā partē Scāderbego occurrit neq; difficiliores aures uiri postulatis suis inuenit,nam & uulgus ipsum/ac maior pars militum nostroꝝ tādiu quęsitā pacē/ & tot hostiū uota nō aspernati haud ęgre ascēsuri uolūtati illoꝝ uide bantur/ Quare paulatim traiectis ad ociū animis & p̄sidia nostra utrinq; aliquātū diminuta/& quieta ea ęstiua/uel segnia magis transiere/Scanderbegum ad ciuilia munera/& reliqua id genus ornamenta prouinciæ cōuersum,Alfonsi regis mole/ stissima mors per eam ęstatē nunciata ita rebus singulis publicis/& priuatis auer/ tit/ac dolore pené cōfecit/ut recentis uictorię memoria penitus oblitterata/ac ho/ stiū cura omissa eam iacturā publico mœrore/ac squalore per multos dies prose/ queretur,Et fuit profecto nō indignus Alfonsus /Qui ne dum Epiri/& socioꝝ/sed totius orbis terraꝝ longas querelas/atq; apertas lachrȳmas secū ferret/Mœstissi/ mū æque omne cū eruditoꝝ/tū militariū uiroꝝ genus reliquit optimus.optimoꝝ omniū Mœcenas/ Extincta æque cū eo sunt sua litteris/sua armis præmia/ac stu/ dioꝝ cunctoꝝ ornamēta uix longo fortasse postliminio reuersura/Ita nullus (pace omniū posteritatis præsertim dictū sit) illo melior uel uirtutis/uel meriti humani

æstimator multis sæculis effulsit/ Regiá ꝑterea comitaté/ac tantũ in rebus facetis/ quantũ in grauibus ingenii/& omniũ (ut ita dixerim) horaꝝ iudiciũ uiri quis nõ appositissimis semp ꝑconiis excoluerit? Variáte fortuna/& nunc secũda (ut fit) nunc aduersa maxima ubiq; gloria parta, Ad hæc in tanta clemẽtia/& liberalitate uix ullus regũ eius ætatis tantas opes/& adeo locupletes thesauros reliquisse nar/ratur / Debuit itáq; nõ iniuria flere Epirẽsis tã fidũ/& potentẽ defunctum amicũ, ex quo illi/si uel fortunã inspexisses/uel uolũtaté/licebat oĩa ad honestaté æque/ac utilitatem tãq̃ ex thesauro quopiã peculiari depromere/Illum tantũ aliquantisper mœrentis molestiã minuebat/Quod senex iã admodũ Alfonsus ereptus sibi nõ ini quo iure naturæ uidebatur/Quod supererat in ea re officii/& pietatis summa ce/leritate/atq; prudentia persolutũ/Legati ad Ferdinandũ filium nouũ regem missi, & patris casum deploraturi/& de noui auspiciis regni de more congratulaturi, ac cõmemoratiõe paternoꝝ officioꝝ,& Epiroticæ amicitiæ deuincturi/aucturiq; ani mũ adolescentis/Ornauere munera quóq; solita eã legationẽ/& cõmissum legatis ut Amesam ducerent in Epiꝝ conantẽ tádiu tũ propriæ fortunæ/misericordia, tũ auctoritate,& gratia amicoꝝ/patruũ sibi recõciliare/Qui adhuc in carceribus sub custodia erat, nam licet in ea mutatione reꝝ/& nouæ Ferdinandi fastigio fortunæ mutata multa essent/& soluta fermé uincula cunctoꝝ in tã publica lætitia fuisset. Amesa tamẽ ne animus Scáderbegi in eo liberando offenderetur/semp eodé cu/stodiæ tenore tanq̃ certũ patruo depositũ seruari iussus est. Suscepta est/prout po tuit magis honorifice legatio nostra in eo præsertim tumultu rerum/Quũ confusa undiq; omnia,& nihil adhuc pacati in nouo regno esset/turbata maxime propter mortẽ Alfonsi pace Italiæ. Amesa Croiã ductus/iteꝝ à patruo sub custodia ha/bendus statuitur/sed minus duris carceribus/Hoc quóq; ipsum quod superat sæ/ueritatis/& odii paulatim assiduæ nepotis querelæ/& mixtæ præcibus lachrýmæ expugnarunt, atq; paterno animo Scanderbegus mox uitam homini cũ libertate/ atq; dignitate omnia donauit. Sed Amesa nõ ĩmemor pignoris/quod apud Otto/manum reliquerat,& timens uxori/ liberisq; si ea liberalitate/& clæmentia patrui uteretur / actis illi maxima ueneratione gratiis.

De morte regis Alphõsi, Legatiõe Castrioti ad Ferdinandũ pro fœdere & amicitia cõfirmãda,& de Amesa i Epirũ reuocando.

SAlutis tu inquit nostræ rationẽ nullo meo merito/sed sola patientia tua habuisti/ Aequũ est me quóq; uitæ parcere alioꝝ/ne dũ nimio salutis/& dignitatis meæ stu dio liberalitaté amplector tuã/hodie hoc bñficio tuo illos ꝑdã oĩno/quos satis olim ꝑfidia mea ꝑdidi; Est infælix/atq; ĩnoxia uxor apud Meumethẽ/ sunt paruuli/atq; ignari liberi nostri/Viuũt tádiu hi/uiuentq; donec suũ me apud te uincere týrãnus credet. quũ abalienatũ tibi præsenti beneficio,& uitæ liberalitatisq; munere sentiet Discindet ꝓtinus/distrahet ferus creditor inane fidei nostræ pignus,& dabit inno/cens sanguis paterni scæleris pœnas. Fallendus est igit̃ arte aliqua Ottomanus no/bis ut seruẽ interim id pignus donec redimere ꝓrsus postea oblata occasione pos/sim. Arripiã fugã ego hac nocte ex Croia uelut fractis te inuito/atq; ignaro carce/ribus, confugiámq; ad Meumethẽ omni simulatione/atq; dissimulatione ueteris in eum animi/fideiq;, nihil omittẽs uel in audiendo/uel in dicẽdo de tuis rebus apud

Credulum Regem, quæ antea meliore nostra apud eum fortuna consueueram, ut adempta illi omni suspitione si quã propter captiuitatem meam, & diuturniorem apud te morã contraxisset/aufugere deniq; ab eo cum tota familia possim/ Adiuuabis tu quóq; multum hanc rem/si grauem molestiã quandam ex ea fuga nostra publice ostendes atq; culpam eius/custodibus carcerum(ut solet) apposita criminatione obiicies/Interea tamẽ temporis donec apud Tyrãnum stabimus in expectanda reditus nostri occasione/exploratoris/spectatoris loco erimus tibi/nihil molietur / nihil apparabit aduersus te hostis scientibus nobis, quod aures/quod iudicium tuum lateat.

NIhil negauit patruus/ sed quũ uitam inquit & reliqua uitã ornãtia cõcesserimus Amesa tibi/nihil prohibemus qua utiliore possis eã rõne accipe atq; seruare simul eos,qui te salutis/ac libertatis suæ debitorẽ non iniuria possunt per omnia sæcula poscere.I.perge/accipe tempus/rationemq́./ quæ potior uidetur tibi, & corrige teipsum tandem/donec satis & ad emendandũ/& ad corrigendum superest tẽporis. Nos omnia credimus tibi, & probamus hoc consilii genus/Neminẽ falles Amesa/ decipies neminẽ pręter teipsum si Barbari fidem, & cõsuetudinẽ diutius sequeris/ quũ par ibi discrimen corporis/ & animæ tuæ/& tuorum uersetũ/Quãdocũq; uenies/ gratius es nihil facturus, & idẽ erit apud nos tibi fortunæ & dignitatis locus.

De Amesæ pfectiõe ad Ottomanũ annuẽte patruo.

FActa æque omnia, ac dicta/pari quóq; fermé celeritate eadẽ nocte Amesa procurante tacite patruo/à carceribus simul & Croia abiit. Mane fuga eius propallata/& castigata multis uerbis ignauia custodũ/Ille ad Tyrannum ea simulatione, atq; rumore fugæ perlatus facile quæ proposuerat, & maiora alia psuasit homini, Dignitas tamen pristina ei non fidei suspicione/ sed fortunæ potius fortasse culpa non usquequáq; restituta.

De interitu eius.

De reditu suo in Epirum aut non curauerit/aut fugiendi facultas illi non affulserit/inanis pollicitatio omnis fuit/Quin parum post temporis mortuum in Constantinopoli narrant relicta ibi uxore liberisq;/ Et multi à Meumethe ueneno sublatũ credũt indignitate eum uelut Auctorem quendã memorabilis illius Aemathiæ cladis diutius ob oculos uersari sibi/Ita unde minime timebat ultorẽ perfidię suę inuenit, Et is finis uiri fuit nõ indigni sanẽ memoratu/ si temperatiores spiritus ad regnandi libidinẽ ingentibus animis insereret natura/

De pcuratis per Scãderbegũ in prouincia/ Pace facta iter ipsum/ & Tyrãnũ.

Scanderbegus per id tempus nusq̃ turbata Hamur/& Synã pace/nisi quid inconsulto eo priuatim militaris licentia innouasset/nunc Dibras/nunc reliqua prouinciæ loca inuisens multa & ad utilitatẽ/& ornamenta prouincialiũ construxit/ampliauítq;/in Aemathia præsertim/ubi multa ueterum monumenta restauranda iacebant/Non destitit interea Ottomanus per Hamur/& Synã tentatã totiens frustra rem cum Scanderbego agere spe concepta reconciliati sibi animi/propter id ociũ nostrorum/Tamen nihil unq̃ exoratum quo ad publicũ fędus/Priuata amicitia cũ regiis seruata/ Et sic paulatim allectis eo ocio populorum animis hostilia utrinq; odia resederant, ac præter nomen solum effectus omnis publicę pacis uigebat.

MARINI BARLETII SCODRENSIS SACERDOTIS DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI EPIROTARVM PRINCIPIS LIBER DECIMVS.

VM is esset rerum Epiroticarum status/Scanderbegū interim fata ad nouā gloriā/& nouū hostem in Appuliā euocabant. Quę regio Italię iādiu maximū porro exēplū rerum humanarum/ac inconstantiæ fortunę documentū/nullius satis imperio tuta/ab externis semp armis/atq; ducibus uexabatur/ Venerat eó nanq; sub id tēpus ex Gallia Ioānes dux Renati Regis filius Cū ingenti exercitu, quod id regnum hęreditario quodā ad se iure deuolui poscebat, Recenti itāq; excitato bello eóq; fortunæ fauore usus, breui cuncta fermé armis uendicauerat, quū ius omne pené uniuersum/ac spem oēm impii Ferdinando Regi turpiter obsesso è manibus extorsisset. Sed ne in obscuro sit eius belli initiū, & ratio tot simultatū, quæ/& suspensam aliquandiu Italiā, & maximos christianorum Principes per multos annos sollicitos habuerit, altius est hoc loco exordiendū mihi, & res ab ouo quodámō repetenda/Tempore quo Vrbanus. VI. Pont. Sūmus Cathedram, & sedem beati Petri regebat, Ioāna quædam huius noīs prima (ut fertur) natione Epirotica, patria dyrrachina, Neapolitanū regnū possidebat, Quę Clemētis pseudo papæ, Qui neq; Catholicę, néq; rite ad Summum Sacerdotium electus fuerat, Ex quo Scisma in ecclesia dei maximū ortū, partes secuta, plurimū ei pstabat fauorē, Quā ob rem Vrbanus cōtra eā Charolū hungariæ Regē cū copiis in auxiliū accersiuit, Qui ualido exercitu in Italiam traiectus, Ioannā regno, uitáq; priuauit, Quo facto Charolū firmato apostolica sibi auctoritate, paccatóq; eo regno, in hungariā mox reuersum, Veneno periisse ferunt, Cui Vladislaus eius filius armis clarus atq; strenuus in regnū successit/Qui postq̄ in hungaria atq; impio paterno pedem fixit, in Appuliæ regnū cū exercitu tranuolauit, Quo obtento, diu quiete pacificéq; uixit, atq; regnauit. Sed ut est mens hominum uacua atq; mutabilis, elatus fortunæ afflatu, nō cōtentus eo tm̄ regno/& statu (erat. n. imperii ualde cupidus) ad altiora mente puolauit, Proposuerat nánq; sibi atq; decreuerat, Romę, totiúsq; Italię imperiū occupare, Ex quo primo Populū Romanū ad seditionē cōtra Bonifaciū. IX. Vrbis Præsulē excitauit, Qui ex urbe fugatus, Viterbiū se recepit, Sed tamē non ppterea tunc urbē ingredi, nec ea (ut iā animo cōceperat) potiri ualuit, qm̄ maior populi pars ei aduersatus est, Verum postea tpe Gregorii. XII. per Pontificis absentiā maiori usus populi fauore, facto in urbē impetu, eā occupauit. Mox ulterius pgressus florentiā subiugare cōtendens, Florentini, qui in libertate uiuere soliti erant, nec seruitutis iugū ullatenus pati uolebant, pcuratione cuiusdā uirginis/& adolescētulę, Cū qua ipse rex Vladislaus cōsuetudinē habebat, ueneno illum

Varii rerum mot⁹ & successus: diuersiq; bellorū euētus: atq; mutatiōes status regni Neapolitāi.

Scisma i ecclesia dei ortam.

Aduent⁹ Caroli regis hūgarię in auxiliū & liberatione Romanæ ecclesiæ.

Mors Charoli.

Successio Vladislai eius filii qui tyrannidē Italię affectans urbem Romam primū occupauit.

Att. Morte Vladislai: Successione Ioanę sororis in regnū Appuliæ. Nuptias ei⁹ cū Iacobo picenno: Repudiū inter eos: ac deiectione Iacobi e regno. Adoptione alphōsi regis Aragoniæ in regnū Neapolitanū: Simultates: odia: & bella inter eos: Obsidione reginæ i Neapoli: Aduocatione Renati regis in auxilium reginæ.

de medio sustulerunt, Ex quo seipsos & Italiã oẽm à metu, & tyrãnide liberarunt. Vladislao itaq; rege, qui, & Lãcilagus uulgo dictus est, sine liberis uita functo, qui per annos. XXIX. in regno Appulię imperitarat, Ioãna soror succedens post mortẽ eius, regnũ obtinuit. Quæ Principũ quorundã cõsiliis, & adhortationibus amicorum impulsa, Iacobo Piceno comiti nupsit. Is quũ minime ex eius uolũtate regni curã ageret, repudiatus ab ea, atq; regno est deiectus. Susceptũ itaq; regni onus ipsa ali quãdiu tenuit, donec principes idẽ, & duces regni, utpote quibus iniquũ muliebre imperiũ, & indignũ uidebatur sine rege esse, maximo studio orantes petũt, eligeret uirorum aliquẽ, quẽ è re publica censeret, & cuius eos impii pœnitere non posset, filiũq. sibi adoptaret, aliorum uota ad Alfonsum Aragoniæ regẽ id rei deferebant, Ab aliis Ludouicus Andagauensiũ Dux, nõ minori fauore excipiebatur, Dum hæc iactantur, Interea, & in quascũq; sn͂ias trahuntur ea diuersitate animorum, Alfonsus uir summus q̃dẽ ingenio, & noĩatissimus ea ætate princeps/ re præterea cognita ad id maxime edoctus instructúsq; prior in Appuliam aduolat priori enim (ut aiunt) potior solet esse cõditio) Sicq. sine ullo certamine à regina adoptatur, Verũtamẽ uergẽte tp̃e (ut est rerum humanarum status inquietus) simultates primũ inter eos oriri cœpte, eó deinceps creuerũt, ut maioribus indies odiis inter se certantes maximos ęstus/ atq; motus excitarent. Alfonsus tñ utpote, quẽ tũ ira iustior/ tũ maior populi fauor armabant, quũ tot indignitates ferre neq̃sset, obsedit tandẽ eã in Neapolitana urbe. Regina cũ in eo statu res suas uideret, ut appareret uicti finẽ impii, & summę rerum adesse, legatos repente cũ litteris in Galliã mittit, Ad accersendũ Renatũ Regem Ludouici fratrẽ, ut maximis itineribus cũ copiis ad eã obsidionẽ soluendã properaret, Cui ẽt adoptionis iure Appulię imperiũ p̃mittebat. Facto igitur ingenti exercitu & maximis gallorum copiis/ Confestim Renatus in Siciliã/ & Appuliã irrupit/ Regina facile ab obsidione defensa. Mox ab ea (Alfonso tñ prius tãq̃ ingrato è familia deiecto) adoptatus est, & uniuersi regni hęres institutus, Non multo post tẽporis quũ Alfonsus, & reginã mortuã/ & Renatũ regno se immiscuisse aduerteret, ingens bellũ, quod annorum quattuor spacio diductũ est, aduersus eũ excitauit, quẽ tandẽ eadẽ uariante fortuna uicit/ regnóq; exuit, In quo quũ ipse postea per duos & uiginti annos uixisset/ moriẽs postremo Ferdinandũ unicũ/ filiũ (licet nõ legitimũ, neq; populo, acceptũ regulisq; charum), & bellicis rebus maxime insignem hęredẽ ex testõ cauit/ Quẽ/ & Pius Pontifex maximus ap̃lica auctoritate in imperio cõfirmauit, Eó cognito, Ioãnes Renati filius/ & Ludouici Regis Frãcorum cõsanguineus, Tum Andagauensiũ Dux, Ingenti mox coacto exercitu/ & maximo copiarum numero Appuliã/ infestis signis petit. Sequebatur eũ pluribus copiis/ ac mercenario milite, & Iacobus piceninus comes/ Sagacissimi ingenii/ & bellicis artibus ea ętate factísq; clarus, Cui totius exercitus summa cõmissa erat, ubi cũ omnia repente uario tumultu/ ac metu implesset, regnũ fermé totũ breui in fidẽ suã recepit. Defecerant nãq; ad eum Tarentinus, Vesignanus/ Rusanus/ Soranus/ Atteus/ Salernúsq; Princeps/ Ad hoc Dux Venusinus/ Marchio Crotonensis/ comes Campi bassi/ cęterię feré oẽs Sicilię, atq; Dauniæ optimates, uersis in Regẽ armis, Ferdinãdũ aũt

Renatus cũ exercitu in Appuliã irrũpens: reginã ab obsidiõe liberans, ab ea adoptatur: & uniuersi regni Neapolitani hęres instituitur: Alphõso exhæredato: qui mortua regina Ioãna iterum regnum Neapolitanũ recuperat.

Mors Alphõsi: Successio Ferdinãdi i regnũ Appulię. Bellũ Ferdinandi cũ Ioãne renati filio: & Iacobo picenino: Victoria Picenini: Fuga Regis ad urbẽ Neapolim: Aduentus exercit⁹ Pii Pontificis in auxiliũ Ferdinandi.

Dux Dandi cũ Duce Melſę/comes fundi cũ Ariano comite/Matalunáq;. Itẽ Charaphi/Diamedi nobiles Neapolitani/& alii pauci feré ſunt ſecuti/Qui quũ omnes hinc & inde ad bellũ præparati, inſtructiq; eſſent, agrum Sarnianũ ſibi ad pugnã elegerũt/Quo itũ, diſpoſitis ex utraq; parte aciebus ordinatiſq; cõcurſum eſt, Certamenq. ingẽs, atq; acerrimũ cõmiſſum, in multã diẽ ꝓceſſit, Multi utrinq. deſiderati ſunt, Victoria tandẽ penes Gallos/ad comitẽ Iacobum ſtetit/Ferdinãdus uero fugatus, amiſſis caſtris/ac impedimentis cũ paucis admodum Neapolim aufugit. Quod quũ Pius. II. Romanæ tũc libertatis/& chriſtianæ fidei cuſtos cognouiſſet, Veritus ne ſi galli Appulię regnũ occupaſſent, uictoria elati (ut ſui moris eſt) libertatem Italię adimerẽt, Vná cũ Frãciſco Sforcia Mediolani Duce Federicũ Vrbinatẽ, & Alexãdrũ Sforciã cũ maximis copiis ĩ Regis auxiliũ mittẽdos expediũt. Qui quũ Abruciũ intraſſent, Comes Iacobus/Cũ Gallico exercitu eis fortiter occurrit, Quo enim in loco propé ciuitatẽ quæ dicit͛ ſancti Fabiani bellũ maximũ, & certamen atrox initũ eſt. In quo Galli profligatis hoſtibus pręclarã uictoriã (licet nõ incruentã) cõſecuti ſunt. Quo audito Ferdinãdus rex, qui Neapolim cõmorabatur, timẽs ne Galli ibidẽ eũ obſidione ꝓmerẽt, Reginã in urbis tutelã dimiſit, Ipſe uero, Cũ gallicis pariter/& domeſticis armis reſiſtere non poſſe, regno fermé uniuerſo amiſſo, In oppidum Baretis cũ paucis feré copiis aufugit. Sed Piceninus audita Regis fuga, relicto in Abrutio ualido præſidio, ne inde nouus hoſtis erũperet, Ipſe cũ copiis eũ ſecutus ad Baretim oppidũ, quo Ferdinãdus erat, aduolauit, Interim uero Pius Pontifex, uná cũ Sfortia Mediolani Duce coacto nouo exercitu, in Regis Ferdinandi auxiliũ miſerũt, ſed uiis ab hoſte præcluſis/& occupatis itineribus minime ꝑtrãſire potuerunt, Maior tũ Piũ cura inceſſit. Quare hęſterna aliqua uirtute, & claro Duce opus eſſe ratus (id quod maximũ in ea re uidebat͛) Scanderbegũ Epirotaꝝ Macedonumq. Principẽ/tũc multi nominis/& unicũ Romanæ ſedis cultorẽ/Patris præterea olim cõſuetudine, nec ipſi Ferdinando ignotũ acciri in Appuliã cũ exercitu ſuo oẽs ſentẽtiæ decernunt, Tantũ momenti in uno uiro erat, Nã á parte maritima ueniẽs ꝓhiberi nõ poterat ab hoſte, Sed quũ opus foret copiis ex Italia uenientibus iter reſeraret, Non poſſum ꝓinde nõ mirari, hoc in loco (Veꝝ ingenue fatebor) atq; iniquo aĩo ferre, Eam ſcriptoꝝ in claros uiros ingratitudinẽ, Qui quũ bellũ hoc paſſim tanto ſtudio exoluerint, de Scãderbego/ne uerbũ quidẽ additũ inueniã, tanq̃ nõ maxima ipſe fuerit belli huius appendix/& unicus (ut ita dixerim) regni eius aſſertor/& liberator, ac regiæ libertatis uindex, Quẽ Rex ipſe Ferdinandus quoad uixit/& patrẽ deinceps ſalutauit, & ei ob merita/Ingẽtiáq; proemia uirtutis/Vrbẽ Trani cũ duobus haud ignobilibus Apuloꝝ oppidis ęque grato/ac liberali animo dono dedit. Quippe poſtea ſemꝑ ex quo infęlici fato/Cũ paterno eoꝝ impio res ceciderũt Albanę Scãderbegi poſteri tenuere, & hodie licet ex aliqua parte intueri, Interim uero oratores Pii Pontificis, Sforciæ/ac Ferdinandi Regis/cũ litteris ad Scãderbegũ applicuerũt, Quẽ exhortabantur, rogabantq., ut cũ exercitu, & copiis ad ipm Regẽ Ferdinãdũ amicũ ſuũ liberãdũ/tutandũq. traiicere ꝑperaret, Quod quũ Scãderbegus accepiſſet, ut erat

Certamen inter Italos: & gallos: Victoria Galloꝝ. Fuga regis e Neapoli: Obſidio eius in Baretim.

Scãderbegus cõtra Gallos: & comite Iacobū in Italiã pro Regis Appuliæ: & Ferdinãdi liberatione accerſitus cu Meumethe componit: Delectus copiarum eius: Diſpo ad ſtationes & portus ꝑ Naues: & Triremes ad traiiciendum.

Sacrosanctę apostolicę sedis studiosissimus, Non imemor ṗterea amicitię Alfonsi regis, Cui summa fuerat beneuolentia deuinctus, ꝓbenigne hoc munus, negociūq. cōficiēdū suscepit. Igit̃ florido milite, robustóq; exercitu cōfestim ī Dauniā traii/ciens se cōtulit, Verꝝ priusq̄ è regno discederet q̄ caute q̄ callide & celeriter potuit cū Meumethe turcarꝝ Pricipe cōposuit, & annuas cū eo inducias fecit, Reliq̄ uero omnia impii sui (ut oportebat) disposuit atq; firmauit, Cuius regimen, & tutelam uxori, ac qbusdā ꝓceribus amicisq; cōmisit, Quo facto Goicū ṗ ex sorore nepotē, uirꝝ armis factisq; clarꝝ/atq; strenuū cū qngentis electis eqtibus in Siciliā, quæ est citra pharꝝ/pręmisit, ut prius inde hostē infestaret, Dehinc ipse post crebras suppli cationes, & orationes pro uictoria, sua/suorūq. incolumitate ad deū pactas, Exer/citū suū ṗmisit/partim in portū dyrrhachinū, partim in Achrolyssum seu mediā, Et in sinū rizicū ad naues & triremes, quas Pius pontifex cū Sforcia duce ex Ita lia in Appuliā traiiciendū/miserant, Reliquū uero copiarꝝ in Ascriuiū indéq; Ra gusiū secū ad naues deduxit, Sed anteq̄ ulterius ꝓcedā, parūp hinc à proposito di gredi cōstitui/& urbē Ragusinā quoquomō possim describere enitar. Est. n. Ragu sium hac tēpestate, quod alio noīe Epidaurꝝ uocitāt urbs (ut qbusdā placet) in li/burnia ad mare posita/quæ naualia ipsa/& portum satis accōmodatū hēt, in cuius defensione turris munita constructa est, eius ambitus ultra mille passuū excurrit, Arcē inexpugnabilē hēt montibus hincinde cinctam, opere, arte, & manu egregie munitā, tēplis referta est urbs ędificiisq; ornata magnificis/ fontes ingētes/ac perē nes in ea p fistulas & aquarꝝ ductus cōtinue scaturiūt. Quæ qdē ciuitas optimatiū moderatione/ac ciuili regimine utitur, Fūdatores eius Epidaurenses primos fuisse perhibēt, Agrū uero nō amplū sed montuosum, saxosúmq; cū duobus oppidulis possidet, Ragusinus populus/& ciues cū omni gente pacē, & comertiū habēt, Tri buta hūgaris Turcisq; soluūt/Principē sexto quóq; mense sibi deligūt, quē lingua peculiari Chenesiū uocāt, Mercimonia tā terra/q̄ mari undiq; suis nauigiis cōue/hunt, cęteróscq; Dalmatiæ/& Liburniæ populos opibus/& reliquis bonis, atq; uirtu tibúsq; facile superāt, Qui ēt quū liberi sint legibus, moribúsq; instructi, Venetorꝝ more Senatū/ & magistratus, ac patritiorꝝ ordinē habēt à plebe distinctū. Patritii soli rē publicā ipsam administrāt, Plebs aūt suis rebus studet, & de rebus publicis minime curiosa est. Sed iā ad ꝓpositū redeo. Cū enim Scāderbegus Ragusiū ꝑue nisset, populus frequens omni ad hoc effusa ciuitate summo cū plausu/ & lętitia ei obuiā processit, Qui in urbē ab illis deductus honorifice, liberaliterq. acceptus est, postridie post solēnia/& diuina de more pacta uniuersam urbē circuiuit alio uero die ad naualia armamentaria/arcem/omniáq; urbis munimenta uisenda perrexit/ Quartus uero dies in uariis diuersisq. ludorꝝ/ac spectaculorꝝ gn̄ibus cōsumptus est, Sequēti uero in senatū deductus, donatúsq; pluribus, ac diuersis muneribus/ & in cōcione publice laudatus est, Nā Dauid qdā ragusinorꝝ Scriba sic ut ferunt laudi bus Scāderbegū ꝓsecutus est, Nescio quod hodie Scanderbege Princeps illustris. Vrbi nostræ, & populo ragusino clarius fulgentiúsq; sydus, irradiātiórq; stella, prę sentius numē propitiúsq; tuo benignissimo aspectu/tuáq; præsentia exoriri appa/

Descriptio urbis ragu/sinæ.

Aduēt⁹ Scāderbegi Ragusium.

Oratio Ra/gusinorū ad eum.

rereq; potuerit. Vere hodierna die, qua urbẽ noſtrã inuectus es, omnia nobis clara omnia lucida/omnia lęta atq; pſpera euenere. Cœlũ iã obſcuratũ, obnubilatumq., ſerenũ lucidũ atq; perſpicuũ tuo cõſpectu factũ, redditumq. eſt, Terra quoq; ipſa te ingrediente, gaudere, lętari, atq; iubilare uiſa eſt/ciues oẽs cunctiq; populus te tãq̃ deũ/& numen quoddã cęleſte cõſpicere, atq; intueri uiſus. lęta nobis undiq; iucunda atq; feſtiua omnia pſtrepere pſonareq; audita ſunt. Vere nos urbẽq; noſtrã/lares atq; penetralia ueluti ſolis ſplendidiſſimus radius illuſtraſti illuminaſtiq;. Nã ut primũ littoribus nr̃is te applicuiſſe nunciatũ/Omnes/ciues/ſenes/iuuenes/uirgines/mulieres/adoleſcẽtes/pueri/ſani/ languidi/& infirmi/ad te uidendũ/ tuoq; conſpectu/& p̃ſentia pfruẽdũ certatim cõglobateq. accurrerũt/nomenq. tuũ Princeps Sereniſſime non tm̃ hic/ & in Epiro/Verũ ẽt p uniuerſam Italiã/Concupitũ exoptatũq. eſt. Quid plura? Te Deus optimus maximuſq. reꝝ omniũ Creator/& moderator, in terris miſiſſe credit'/ut nõ ſolũ in Epiꝝ/& Macedoniã patriã illam tuã/magnoꝝ Regum/atq; Principũ/Inuictiſſimoꝝ ſedẽ/& altricẽ/ Verũ etiã Dauniã Italiãq./omniũ uirtutũ/& bonaꝝ artiũ Reginã atq; iuuentricẽ/Decorares illuſtraresq./ ptegeres atq; defenderes/Ecce iã nomẽ tuũ/Princeps inuictiſſime ubiq; euolat/Ecce te oẽs in auxiliũ/& defenſionẽ inuocant/ te aſſertorẽ/protectorẽ/& liberatorẽ appellant/ecce Reges/ & Principes orbis terrę in ſui tutelã & ſubſidiũ te implorãt/Ecce nũc Pius ille Dei uicarius/ac totius orbis caput & Princeps cũ Sfortia Mediolanenſiũ Duce/& Ferdinando/Siciliæ Appuliæq. Rege/ Oratores ſuos ad te mittũt/ut in eoꝝ auxiliũ/& Italię liberationẽ/acceleres atq; feſtines/O fœlix patria/quæ te talẽ/& tm̃ uirũ pduxit/O fœlices parẽtes/qui te genuere/O fœlices proceres/& comilitones/qui te Ducẽ/te Rectorẽ/ Principẽ/& impatorẽ ſequũtur/ Qui tanto Rege/gaudẽt/utunt' fruũturq./Ibis ó Rex tremede & inuicte in Appuliã. Ibis ó lux & decus Albane in Italiã liberabis eã/uinces hoſtẽ/uiciſti iã Amurathẽ illũ turcaꝝ regẽ/potentiſſimũ/qui totiẽs Hũgaricã ferocitatẽ/& potentiã profligauit/uiciſti Meumethẽ eius filiũ/qui tot Reges/ tot Duces & Principes/tã ſuæ ſectę/q̃ xpianę fidei ſupauit/Qui tot regna & imperia ſubegit/ qui toti orbi timor fuit/cępiſti/obtrũcaſti/pfligaſti/tot eoꝝ Duces/tot Principes/& Impatores/Tu.n. ſolus Turcaꝝ timor/tu ſolus/turcas uincere noſti/ibis fœlix inuictiſſime Princeps/ fœlicior redibis/ Non ſic Alexãder tuus Epirothes/nõ Pyrrhus ille Epirataꝝ Rex fulmen/belliq; artifex/uictores ex Italia rediere/quẽadmodũ tu potẽs/& generoſe Rex/uictor fœlixq. in patriã redibis/Ecce populus/& ciues tui raguſini tibi aram cõſtituũt/ecce te tãq̃ Deũ/& numen colũt/uenerãturq./Ecce pro te/ut uictor & incolumis redeas preces iugiter ad deũ effundere parati/ Ecce tibi urbẽ familiã / liberos/qcqd hñt/poſſidẽt/ſeq; totũ deniq; i mãcipiũ/dedũt/atq; tradũt/ Poſtq̃ uero Scãderbegus à ciuibus/& populo raguſino/publice landatus/tãdiu cũ eis/& apud eos eſt cõmoratus/q̃ diu uniuerſa claſſis & exercitus ibidẽ conueniret/Quo cũ ueniſſet uarii/ac diuerſi ludi/& certamina pacta atq; celebrata ſunt/Poſtea uero Paulus Angelus Dyrrhachinus archieps/qui omniũ laboꝝ periculoꝝ atq; cõſilioꝝ ſocius/atq; particeps (uelut Enee alius Achates) Scanderbego fuit/ad ciues & po/

Oratio Pauli Angeli Dyrrachini archiepi ad ciues, & populũ ragusinum.

lum Ragusinum/gratias exoluens/In hũc modũ est elocutus/Credo equidẽ Patres cõscripti/Ciues optimi atq; pstantissimi/nullo humano ingenio/ sed diuino potius urbẽ hãc,& mœnia fundata fuisse/ut unicuiq; mortaliũ in summa essent admira/tione/quis enim unq̃ tã eleganti frœtũ se putarit ingenio? Quis ea doctrinę copia? Quis tanta eloquẽtię/uel arte politus? uel natura pditus? ut eius laudes/non expli/care sed concipere tm̃/aut ualeat/aut audeat/Ragusina.n.urbs/quæ alio quóq; di/gniori noĩe Epidaurꝝ dicta est/quasi ciuitas supra omne aurꝝ/ Immo omni auro di gnior excellẽtiorq̃./uere/rectéq; Epidaurꝝ appellatũ/ Nã quæ urbs nr̃a ætate? quæ ciuitas huic cõparari põt? Ea.n.cunctis opibus/ac diuitiis plena/refertáq;/hęc opti mis moribus/ & uirtutibus/ac disciplinis pdita/In ea senatus amplissimus/res pu/blica florẽtissima/Patres cõscripti/& senatores/maiestate quadã Augusta/& Vene rabili/qui cũ oĩbus gentibus/& populis amicitiã/pacẽ/atq; cõcordiã perpetuo ser uare nouerunt. Quid.n.per Deũ ĩmortalẽ urbibus pace melius/iucundius uẽ? Præ terea hic artes oẽs liberales/philosophia/theologia/leges/cæterǽq; artes/& discipli/næ uigẽt/Sed qd potissimũ de naui factiua/de mercatura/pace.n.cæterarꝝ urbiũ/ & ciuitatũ dixerim/Cũ qbus urbs uestra non cõtendere tm̃mõ/sed illas etiã longe supare põt. Nã quæ maria ragusini mercatores nõ nauigant/quas terras ii/nõ per/meant,quæ loca tam abdita atq; remotissima/ad quæ nõ accedant atq; penetrent? Quid igit̃ urbe ragusina nobilius? qd clarius? atq; præstantius? Quæ nulli subdita/ neq; obnoxia/ legibus suis uiuit moderaturq̃./ Hinc mare inde terrã hẽt/agro satis feraci/& bene culto atq; amœno fruit̃/Insulas/scopulos/in qbus oĩs amœnitas atq; cultura repit̃. Oppida munita cũ salinis/portu satis tuto accõmodatóq; utit̃/Sed qd de pietate & misericordia uestra in naufragos/pfugos/exules/paupes/ac mer/catores dicã? Quid plura de urbe Ragusina nisi/Id quod de Roma/Iam olim dici cõsueuerat/Asyllũ esse mortaliũ & patriã/pariq; modo nunc de urbe ragusina di/cendũ/Eã esse portũ tutissimũ cõfugiũ/& receptaculũ omniũ mercatorꝝ/diuitũ ac paupcrꝝ/scholam & magistrã omniũ uirtutũ/exẽplar/& lumen bonorꝝ morꝝ/decus & ornamẽtũ/totius Dalmatię/Illyrici adriatici/Aegeiq; maris/Ideo dicẽdũ Ragu sium/siue Epidaurꝝ/ab epidaurẽsibus/diuino qdẽ nutu/hoc in loco positũ atq; fun/datũ esse/Neq; forte qs uanus esset uates/si hãc urbẽ uestrã inter cęteras maximas urbes orbis terræ altius caput/aliqñ elaturã pdiceret, Et cũ his de impio/armis/ui/ribus/potentia/uirtutéq; certaturã, Sed qd de liberalitate ur̃a Patres conscripti/de magnificẽtia/& humanitate dicã? Quis.n.unq̃ mortaliũ ciues egregii/ & pstantissi mi tot/& tanta pclara opera/totq; bñficia uestra in nos dignis/satis extollere laudi bus possit? De qbus mihi tacendum/satius puto/q̃ pauca dicere/uel ea frigide lau/dare/Quia q̃to plura de his proferrẽ/eo maiora mihi pferẽda essent/Crederẽ eqdẽ mihi potius diem q̃ materiã defuturũ. Verũtñ ne omnino ingratus uidear/pro ue/stra in nos munificẽtia/ac liberalitate/ut cũq; & quascũq; ualeã/possimúe pro ino/pia/ac ingenii mei imbecillitate grãs agam/Referre.n.minime possim/Itáq; in pri mis tuę serenitati Princeps illustrissime/tuóq; sublimi cõsilio/benignissimóq; Se/natui atq; reipublicę infinitas ac immortales ago grãs/Deinde uobis ciues egregii

atq; pſtantiſſimi/huius almę atq; magnificę urbis/poſtremo uobis oibus cuiuſcũq; generis/gradus/& cõditionis/qbus polliceor (Deũ teſtor,fidemq́. meã obſtringo) Quod ob ueſtra in nos bñficia collata/uoſq́. nomẽq́. ueſtrũ urbiſq; ſemp/& quoad uixerimus/& nomẽ Epiroticũ durabit/animis/mẽtibus/& cordibus nr̃is/oſſibúſq; medulitus fixa inhęrebũt/& ĩ archiuo/uiuóq; lapide ſculpta atq; inciſa/ſemp apud nos pmanebũt. Quæ nullus unq̃ caſus tollet/aut aliq̃ ætas delebit/noſq́. filiis/ac nepotibus nr̃is/iiq; filiis ac nepotibus ſuis ea referẽt atq; pdicabũt/Quã ob rẽ in pſẽn tiaꝝ/deũ ſummũ optimũq́. qui omniũ bñfactoꝝ/ac bonoꝝ opeꝝ retributor opti/ mus eſt/exoramus obſecramuſq́. ut ipſe uobis pro tot/ac tãtis ueſtris ĩ nos bñficiis cõdigna merita/& æterna pmia retribuat atq; cõdonet/Vos regnũ/ impiũ ueſtrũ/ urbẽ/Senatũ/rẽpublicã/liberos/opes/familiã/nomẽ ueſtrũ/ppetuo cõſeruet/corro boret/cõſolidet/atq; cõfirmet,His à dyrrhachino pſule dictis/milites albani/quod diei ſupfuit/ In haſtiludiis aliiſq; uariis ac diuerſis certaminibus/& ſpectaculis/ad finẽ pduxerũt/iuſſi mox ut oia quæ ad nauigationẽ,opus erãt/ expedirent/Iamq́. ſatis oibus inſtructis prçparatiſq;/& re iã nõ ultra recipiẽte cunctationẽ/In animo ſibi eſſe Raguſiũ/claſſe undiq; traducta eodẽq́. oibus peditũ/equitũq́. copiis cõtra ctis quæ prima dies/curſum nauibus daret Deo beneiuuante in Appuliã traiicere/ Igit circũ orã maritimã/Caſtriotus miſit/ut naues & triremes quæ ex Italia ad cõ/ portãdũ exercitũ eius uenerãt/Raguſiũ oẽs cõtraherent/quicqd pterea militũ na uiũq́. ſuaꝝ/In Epiri Macedoniæq́. littore erãt ibidẽ cõuenirẽt/ut nec urbs multitu dinẽ hominũ/nec portus naues cape poſſet. Tantúſq; oibus ardor inerat/in Appu liam traiiciendi/ut non ad bellũ/duci uiderent/Sed ad certa uictoriæ prçmia/Ex Epiro aũt & Macedonia milites undiq; acciuerat oẽs. Quãtũ uero militũ/in Dau/ niã trãſportatũ ſit diuerſę ſunt opiniões/aliqui qnq; milia peditũ/Duo milia & du centi eqtes/alii duo milia peditũ/tria milia/ & qngẽti eqtes in naues impoſita/qdã nõ adiecere numeꝝ ĩter quos/me ipſe in re dubia poni malui. Tantãq́. multitudinẽ cõſcẽdiſſe naues aiũt/ut nemo mortaliũ/in Epiro Macedonia/& Illyrico relinqui uideret,Milites ut in naues ordine/ac ſine tumultu cõſcẽderẽt/Scãderbegus eam ſibi curã ſumpſit/cõmeatus imponẽdi Guirizę Vladeni/curã dat/Quinq; & decem dieꝝ cibaria/è quibus qnq; dieꝝ cocta impoſita/Vt oẽs iã in nauibus erãt ſcaphas circũmiſit/ut ex oibus nauibus gubernatores/& magiſtri nauiũ/ & bini milites in foꝝ cõuenirẽt ad impia capiẽda/Poſtq̃ cõuenere/primũ ab iis quæſiuit,ſi aquã ho minibus/iumẽtiſq; neceſſariã/in totidẽ dies/quot frumẽtũ impoſuiſſent,Vbi reſpõ ſum eſt aquã dieꝝ qndecim in nauibus eſſe/cũ edixit militibus,ut ſilentiũ/quieti/ nautis/ſine certamine ad miniſteria exequẽda bene obediẽtes pſtarẽt/Cũ qnq; ro/ ſtratis ſe ac Ginũ muſachiũ à dextro cornu / ab leuo totidem roſtratas/& Andreã Zachariã,cũ Moſe (tũ is impator erat) onerariis futuꝝ pſidiũ/Lumina in naui/ bus ſingula roſtratæ bina onerariæ hẽrent,In prętoria naui inſigne nocturnũ triũ luminũ fore,Iis editis impiis redire ad naues iuſſi,& poſtero die Deo beneiuuãte ſigno dato,ſoluere naues,Multę claſſes è rizicho ſinu,Dyrrachino portu Aulone. ac toto Epiri Illyriciq; tractu pfectę erãt,Cæterę plerę; prędatũ tñmodo ierant

Caſtriotus exercitũ ſuũ & claſſẽ oẽm raguſiũ cõue nire/& uaria ludoꝝ gene/ ra celebrari/ & claſſẽ mad curſum prę/ parari iubet.

Variæ opio/ nes quãtũ co piarum/

Appuliã cũ Scãderbego tranſportatũ ſit.

Att. Quibus cura iponẽdi cõmeatum i naues data / & ut milites ordie quieti eas cõſcende rent.

Depræcatio Scāderbegi ad Deū anq̄ solueret.
Nauigatio eius in Dauniam.
Ingressus classis i portū Baretis.
Liberatio regis ab obsidione.
Præda Castrioti.

Vbi uero illuxit Scanderbegus è p̄toria naue silentio per prçconē facto/Dñe iesu christe inqt/filii Dei uiui,qui ad dexterā summi p̄ris omnipotētis in gloria çterna sedes,qui ex nihilo cūcta à principio creasti/eáq; nutu/& impio tuo/regunt/& moderant/qui ab çterno tuā sanctissimā fidē christianā p̄elegisti/tuóq; p̄ciosissimo/ac sanctoꝝ martýꝝ/apostolorūq. tuoꝝ sanguine eā miro ordine fundasti/& p uniuersum terraꝝ orbē/dilatasti ampliastiq;/Cui Petrū beatissimū/& sanctissimū/Vicariū tuū Principéq. ap̄loꝝ eiusq. successores cōstituisti/Quibus omniū potestatē ligandi & soluēdi/tā in cœlo q̄ in terra/tribuisti donastiq;/quoꝝ monitis & mādatis/mortalibus oibus/christianis p̄cipuæ tuis/& p̄electis mādasti/iussistiq;/ut obedire/& fidē tuā catholicā/& ecclesiam Romanā totis uiribus/& ad sanguinē usq; tutari atq; defendere deberēt/Eorūdéq. iussib⁹/atq; p̄ceptis/Ego supplex/& humilis tāq̄ indignus de eoꝝ grege/hāc expeditionē/& ꝓuinciā humeris meis libēti animo suscepi,ut ecclesiā tuā sanctissimā/ urbē Romanā/fidē catholicā/ & Italiā ab impugnatoribus/& hostibus te duce/te rectore ꝓtegerē/atq; pro uiribus defenderē liberarēq;.Itáq; pater omnipotēs & misericors colēde/tremēde/Inuoco deprçcorq;/ut cœptis meis annuas/& dexterā/brachiūq. tuū mihi porrigas, & emittere digneris Michaelē Archangelū/sanctissimū bonoꝝ nuntiū atq; ministrū tuū/ qui sit mihi/ꝓpitius/mecūq. die noctúq; cohabitet(est.n.mihi uenerādus) uires,robur,fortitudinē/suggerat/suppetet/atq; ministret/quo faustū fœlixq; mihi sit iter atq; nauigatio ista,& sospes incolumisq; in Appuliā cū uniuerso exercitu me traiiciā/fugatisq; hostibus/ atq; profligatis p̄duellibus cōpos uoti mei saluus / incolumisq; in patriā/ & ad lares meos uictor,spoliis decoratus/p̄da onustus triūphās reuertar/Post hanc deprçcationē factā mox archiep̄s rē diuinā fecit/ & cçlebrata missa/tuba signū dedit ꝓficiscēdi/uento secūdo satis uehemēti ꝓfecti/celeriter è cōspectu terræ ablati sunt.Sed haud multo post/orta nebula eos contexit operuitq;. Ita ut uix cōcursus nauiū inter se uitarēt/Cum qua tñ hoc mō ad noctē usq; sequentē nauigarūt.Iam insulā Augustam cernebant/gubernator Scāderbego ait,si iubeat eó dirigi/uidebat enim uim uentoꝝ oriri/ cōtinuéq; addi,& mare in maximā tēpestatē cōcitari/Cui cū Scāderbegus annuisset(Erat.n.autūno tp̄e)classis oīs portū intrauit/Quo iactis firmatisq; anchoris interuallo octo dieꝝ ibidē cōmorati sunt/ob ingētē procellā,uim uētoꝝ/& maris tēpestatē/qua sçdata uento secūdo flante/post rē diuinā peractam (Erat aūt sub matutino tp̄e) sole iā orto & leuatis anchoris/naues oēs è portu soluerunt quæ per totā illā diē/cū nocte sequēti nauigarūt,Vbi uero illuxit oīa littora Appuliæ apparuerūt/Scāderbegus/quæ esset ꝓxima terra p̄cunctatus/ Cū montē Sancti Angeli is uocari audisset/ placet inqt, huc dirigite naues,Est.n. mihi Archāgelus Michael p̄uenerādus/qui ut i cōspectu terra fuit/prçcatus Deū/ uti bono suo/sociorūq; Appuliā uiderit/dare uella iussit/classisq. decurrit breui tēporis spatio terrç applicuit ubi postea ipse cū archiep̄o/& q̄busdā militibus è naui desiliēs speculatores p̄misit/ut sicubi hostes uiderēt illi renunciarent/qui ad eū reuersi/nō procul abesse nunciarūt. Scāderbegus interim sumpto cibo refocillatisq. corporibus/Cum suis ad naues redit/& Baretim oppidū uersus/nauibus cursum

dirigere iussit, quæ dũ secũdo uento nauigant Baretis oppidũ intrarũt/ copiæ oẽs in terrã expositæ sunt, Veꝝ quũ dux Ioãnes uná cũ comite Iacobo uidissent Scã/derbegũ tã ingẽti, instructóq; exercitu/in Regis Ferdinandi auxiliũ uenisse obsi/dionẽ deseruerunt/& cũ copiis suis ad. XXX. feré milia passuũ ꝓcul inde secedẽ tes castrametati sunt. Interea Ferdinãdus uidens se ab obsidione liberatũ/& hostẽ iã discessisse prę gaudio urbẽ egressus Scanderbego obuiã processit/Qui ambo in mutua oscula cõueniẽtes inuicẽ amplexi (manãtibus utrinq; lachrymis) ingenti omniũ plausu & lętitia Baretim ingressi sunt/uidisses tunc cõmotã effusamq́. uni/uersam feré urbem/Castrioto obuiã ire/ciues oẽs/festiuos/& alacres ꝑmixtim/cer tatimq́./cuiuscunq; sexus, & ætatis in foꝝ/& ad prętoriũ cõcurrere nihil aliud per urbem sentiri/nihil per uicos/ & plateas die noctúq; audiri/nisi uoces exclamãtiũ/ & de aduentu albani principis iubilantiũ, Hinc oppidanos urbẽ egredi & naues adire/Inde albanos/urbem/& mœnia petere/per agros, & uicos discurrere/diuersa peragere/non nulli equos sternebant/præparabantq́. alii frena, quidã arma/aliqui tela unusquisq; officiũ suũ exercebat/Nemo ociosus aut iners/quilibet aliqd ope/rabatur / & oẽs ad bellum se accingebant/acsi eo tẽpore pugnaturi cũ hoste forẽt/ Mane aũt facto/Epirensis prædatũ cũ qbusdã copiis suis agrũ eoꝝ qui ad hostes defecerãt/proficiscitur/& magna cõuecta præda in Baretim reuertitur/quã omnẽ inter milites suos/& oppidanos diuidundam cõcessit/Sub serum uero diei/oẽs mi lites suos ĩ cõcionẽ uocat/quos ad pugnã sic accẽdit/ Sic pro uictoria exhortatur, Memini me aliquando / uiri fortissimi/ & cõmilitones mei strenuissimi audiuisse/ Bellisarium illum ducẽ/& ĩpatorẽ Bizantioꝝ cũ in belgas siue anglicos expedi/tionẽ ageret/& magna classe aduersus eos ꝓficisceretur (quos etiã obtinuit) ut pri mũ copias suas in terrã exposuisset naues oẽs incẽdio/cõbussisse/arsisséq;/ne forté milites sui spe/& cõmoditate earum detenti animum redeundi in patriã haberent/ & pro uictoria cõsequenda totis uiribus/& ad sanguinem usq; minime pugnaturi/ Vincti nõ uictores essent/q̃d' qdẽ milites mei amãtissimi haud absimile ualde no/bis ab his hoc tpe cõtingisse clara luce intueor/Nos uero ꝓcul à domo/à pr̃ia trãs/mare/in hostili terra inter oĩa inimica / infestáq; solo alieno/ omni spe/ac cõmodi/tate ad ꝓpria redeũdi destitutos pœnitus esse/In eóq; loco rex nr̃as sitas/ut manea mus an redeamus hinc deliberare minime possumus/Cũ ꝑter equos/arma/& aĩos/ armoꝝ memores nihil nobis relictum sit/Quinimo salus uitę nobis adẽpta est/nisi de hoste pręclarã insignémq; uictoriã reportemus. Sed bono qdẽ simus animo mi/lites cũ diuino/nos nutu/ac uoluntate huc oẽs cõuenisse uideam/quo christi patri/moniũ/domũq́. eius/ecclesiã/& sedẽ suã tueamur/atq; protegamus/qui de cœlo no bis uictoriã facilẽ / & expeditã mittet/In cuius noĩe/& uirtute pugnaturi cũ hoste illum profligabimus/uictorésq; in patriã reduces/& incolumes triũphando redibi mus/Cuius rei (haud dubiũ est mihi) cũ uestrã primũ solitã uirtutẽ/fortitudinéq́. in memoriã reuoco/Cũ tot uictorias à uobis partas/tot de hostibus clades/& stra/ges editas ante oculos propono/Ideo frętus uiribus/uirtutéq; uestra humeris meis hanc expeditionẽ libenter suscepi/ utpote qui alios longe maximos ualidissimósq;

Exhortatio Epirensis ad suos pro ui/ctoria.

xercitus/& copias fundere atq; prosternere uestra uirtute cõsueui, quo magis mi/ ites mei fortissimi strenuissimiq. has paruas copias/hunc debilem exercitũ & ho/ stem in fugã cõuertetis/atq; profligabitis/qui (ut uidistis) ad nomen solum nostrũ priusq̃ nos uiderit (ut ita dixerim) manusq. nobis cõseruerit fugã arripuit, & ob/ sidionẽ deseruit/reliquũ est igitur milites ut ipsum timidum/& iam fugientẽ inse/ quamur/Sed aduertite quæso/quod si fortè hostis iste/timidus/ atq; imbecillis nos expectare uelit/manúsq; nobis cũ conserere (quod nõ credo) Velim ei in primis illudamus/& leuibus excursionibus assiduisq. hincinde prœliis atq; crebris infesta/ tionibus ludificemus illumq. fessum omnino reddamus, Quo facto tũc/aut inter/ netioni (si placuerit) dabimus aut uiuũ facile capiemus. Est.n.is graui armatura grauiq; onere, & sarcina prępeditus/atq; armatus equos hẽt Cathafractos/qui nec nos ad persequẽdũ sunt abiles nec ipsi ad fugiendũ sunt apti. At uero nos oẽs (ut cernitis) tum armis expeditissimi sumus/tũ equos citissimos uelocissimósq; & ad omnia prõptissimos habemus. Proinde cõmilitones mei amãtissimi strenuissimiq; quilibet uestrũ se accingat arma/tela/equos/cæteráq; ad pugnã necessaria præpa/ ret/Quia Deo duce/crastina die in hostem egrediemur/ His dictis Albani milites qui iam uotis omnibus pugnã expetebant/magis/atq; magis accensi mane prima luce audita prius re diuina dato signo tubæ oẽs instructi/ paratiq; cũ aquilis & si/ gnis suis in campũ aduersus hostem prodiere/Cũ quo non totis copiis/nõ acie in/ structa/nõ seruato bellandi ordine cõcursum est/sed pleue admodũ certamen ten/ tatum/Placuit enim Albano Principi eo die prælibare tñmodo pugnã (ut qualis pugnator hostis foret/quãtũq; armis ualeret se ostenderet/Qua certe pugna/& cer tamine ex Gallico exercitu. XXX. cęsi/XX. capti sunt/ex Albanis uero/& Epiro ticis militibus/nullus captus/uulnerati. IIII. qui oẽs lęti admodum & alacres è prę lio redeũtes uictores fœstiuiq; Baretim ingressi sunt, Altera aũt die, Scãderbegus/ cũ Rege Ferdinando cõuocatis Ducibus/& castrorũ Pręfectis/tã Italis/q̃ Albanis cõsiliũ inierunt qd agendũ/an tota acie cũ Gallis pugnandũ/aut in Abrutiũ eun/ dum esse ad uias claustra/& itinera copiis Pii / & Sforciæ referanda aperiendaq./ Quæ in subsidiũ regis (ut iã supius diximus) missę fuerant/Tandẽ hęc uicit sen/ tentia, in Abrutiũ proficiscendũ, ut cõtractis omnibus in unũ copiis tota acie/cũ Gallis dimicaretur. Postq̃ uero omnibus suffragiis decretũ est/ut in Abrucium ad sociorũ subsidiũ recipiẽdum iretur, edictum omnibus militibus/tã Regiis q̃ Alba/ nis, ut se accingerent, prępararentq., Cõmeatũq. quinq; dierũ coctum secũ deferẽt, Quo facto, relicto in urbe p̃sidio omnis exercitus cũ Rege/ & Scãderbego egres/ sus est. Qui quũ in cõspectu Gallorũ præteriissent, in Abrutium recta progreditur, nec ab hoste motus aliqs factus. Sunt qui dicant. Regios nocturno tẽpore/tacitos clam abiisse, Quo postq̃ itũ est/aggressis undiq; hostibus/qui aditũ custodiebãt ex improuiso/& præter spem/à tergo/à fronte & ex omni latere p̃fligatis cęsisq; pro maiori parte/atq; captis aditus/& itinera sociis pręsidióq; Cui Fędericus Vrbinas Dux/& Alexãder Sforcia pręerãt reserata/apertáq; sunt/ex qbus omnibus postq̃ unus exercitus conflatus/atq; in unũ redactus est/propè Vrsarã Appuliæ oppidũ

Pugna Scanderbegi cum Picinino & Gallis, eiusq; uictoria.
Receptio & aduẽtus subsidii Pii & Sforciæ.
Reditus Castrioti Baretim.
Pugna ei⁹ cũ Picinino / & uictoria Epirensis.

quod in Regis poteſtate erat caſtrametati ſunt/quo ex loco Albanus Princeps re/licto Rege cum Italico exercitu ſuis immodo copiis Baretim petiit/Veritus forté ne comes Iacobus (ut erat callidus/& ſagax) quoquo modo eã urbẽ ad deditionẽ ſollicitaret/uel eó accedẽs/armis expugnaret/Vbi cũ omnia ex arbitrio ſuo ſe ha/bere cõperiiſſet,Cõpoſitis rebus inde abſceſſit/& cũ comite Iacobo Ducéq; Ioãne ſuis copiis tota acie confligere/atq; pugnare decreuit. Quos cũ ad pugnã prouo/caſſet/illi certamen non detrectarent/hincinde inſtructis copiis in campũ progre/diuntur. Scãderbegus exercitũ ſuũ in tris diuiſerat partes/quarũ uni Molem à Dibris præfecerat/Alteri Giurizã ex ſorore nepoté/uirũ ſtrenuũ/probũq./tertiã uero/qua cũ comite Iacobo cõcurrere uolebat ſibi retinuerat/His itáq; ſic ordinatis pręmiſſis de more Aquilis/& ſignis ſuis/dato ſonitu tubæ pugnã cũ hoſtibus accerri/mã iniit,quos ex tribus partibus aggreſſus per totã feré diẽ/cũ his pugnauit.Cętereum uti iã cõſtituerat cũ aſſiduis prœliis/& crebris certaminibus hincinde hoſtem ſæpe ſępiúſq; infeſtans.Iam iã feſſum debilemq. reddidiſſet id quod ſperauerat facile ſubſequutũ eſt,nãq; in eo prœlio ex hoſtibus multi interfecti/captiq; uiui fue/runt/ex Albanis aũt/& Epiroticis pauci admodũ cęſi/plures uulnerati/nullus feré captus/Verũ cũ Piceninus/qui rem bellicã callebat/aduertiſſet / Scãderbegum/cũ Albano milite bello/armíſq; ſuperiorẽ eſſe (ut erat callidi ingenii)excogitauit/Si Scãderbegũ cõuenire/ & alloqui poſſet.Forte cũ eo acturũ facturũq./ut ab armis deſiſteret/pugnãq; dirimeret,Igitur ipſe aciẽ egreſſus ante alios Caſtriotum clara uoce proprio nomine appellauit/Inuitans/rogansq./eũ/ut ſecũ colloquerẽt,Cuius ſermonẽ/colloquiũq. Scanderbegus (ut erat mitiſſimi ingenii/ animiq; intrepidi/ ut hominẽ agnouit) haud abnuit/& alios prętergreſſus uirũ adiit/Ambo itáq; du/ces extra caſtra ꝓdiere/Ibi in medio locus cõſpicuus undiq;/ne qd inſidiarũ eſſet/delectus/ubi ſummotis pari ſpacio armatis cõgreſſi ſunt,Comes Iacobus cõſpectu Scãderbegi admiratiõe propé attonitus cõticuit/& coniectis luminibus/defixíſq; oculis ſemper in eũ inſpiciebat/Scãderbegus prior depoſito enſe/armíſq; inermis accedens ad illũ & ex tranſuerſo mediũ ſumptũ manibus (erat enim modicę ſta/turæ) è terra in altũ ſuſtulit/quẽ more ſuo oſculatus / mox leniter depoſuit,Tum comes Iacobus ut dictis factíſq; omnibus ad fallendũ inſtructus/Vana accreſceret fides/grãdẽ rem/multáq; cũ eo acturum curaturũq. ſimulabat/ Promittebat enim facturũ/ꝙ Galli aut Regni Appuliæ prouinciã omnino desererent/& in Galliam reuerterentur/aut oẽs trucidarẽt/Ferdinandũq. Regẽ/Imperiũ ſuũ quiete tran/quillęq. poſſideret/Dicebat ſe ſatis noſce/ꝙ ſi iidem Galli/qui/& natura inſolentes ſupbiq; erant/& odio natiuo in Italos ferebãt/Appulia potirentur/nõ tñ ea con tenti eſſent,Verũetiã totius Italię imperiũ ſibi uẽdicare uellent/cuius homines/ac ſeruos ut iumenta haberẽt/Hæc/& plura alia comes Iacobus/Cũ Scanderbego ſe acturũ curaturũq. promittebat,Quæ tũ in Regis Ferdinandi cõmodũ/& honorẽ/tum ipſius Scãderbegi principis ingentẽ gloriã/& utilitatẽ uerterentur,A quo in primis petiit/ut receptui cani/& milites ſuos à pugna ceſſare iuberet,Quod & ipſe facere paratus erat,quo exercitus utrinq; à labore/& continua pugna reſpirarent/

Att. Inſidias Picinini i icã dei begum. Prouocatiuã illius ad pu/gnam. Fugam Pi/cinini. Receptionẽ Scãderbegi ad regem.

quiescerentq́./Cum hi per integrũ feré diẽ iam dimicassent, asserens hoc maxime/ ex lege/& Italica cõsuetudine artis militaris/sacræq́. militiæ fieri seruariq́, Sed qa iam tenebræ terrã occupabant/& nox instabat/ militésq́ oẽs hincinde fessi erant/ Satius foré/ut uterq́ exercitus in castra rederet/& locus quieti daretur/Scander/ begũ uero hortabať/rogabátq́/ut is mane cũ paucis equitibus(ne res duci Ioãni/ Gallisq́ patefieret) assignato ei loco quo conueniret/ad secũ colloquendũ omnino reuerti deberet/Quæ qdẽ omnia Comes Iacobus nõ minus ficte/& simulate/q̃ do lose cũ Scãderbego agebat/mollitus enim Piceninus fuerat/Scanderbegũ aut in/ sidiis uiuũ capere/aut omnino obtrũcare(rem ꝑfecto suapte natura deformẽ atq́ impiã) uel saltẽ longo deducto sermone diẽ cõterere/qua destinata iam pugna sol ueretur, certamen dirimereť/ ne Albani qui iam iã palmã & uictoriã in promptu/ & prę manibus habebãt secum reportarẽt/Séq́ cũ exercitu suo ab huiusmodi in/ iuria/& ignominia liberaret saluarétq́/cum aliter effugere minime posse uideret, Cui cũ Scãderbegus ob uiri nomen/auctoritatemq́. fidem q̃maximã præstitisset/ eiusq́. dictis atq́ postulatis puro sinceróq́ corde credidisset/libere igenuéq́ obsecu tus est/ Qui & receptui Cani / & milites suos à pugna cessare iussit / Interim uero Moses & Giuriza/præfecti castroꝝ Scanderbegi/iãdudũ fugatis césisq́ hostibus/ quattuor armatoꝝ militũ acies captas ad Epirensem ꝑduxerunt/Quas cũ Piceni/ nus uidisset/erubuit/& mente turbatus atq́ cõfusus obmutuit/Qui tandẽ in se col lectus/callide atq́ uersute his uerbis Albanũ principẽ/sic est adorsus/ Scãderbege Princeps Illustrissime/& generose uideo (quod & pariter admiror) præfectos/& milites tuos cõtumaces tibi esse/& rebelles ualdéq́ irreligiosos, Hi enim(ut nosti) post edictum nostrũ quod pariter uno eodemq́. ore atq́ consensu fieri iussimus ut per omnia/hincinde castra milites à pugna desisterent, Acies has meas/& milites edicto nostro illico libenti animo parentes aggressi perturbarunt/ oppresseruntq́./ & summa cũ ignominia dedecoréq́/eos ad te ꝑtraxerunt, quod ualde iniquũ atq́ iniustum, & cõtra fidem atq́ decorẽ tuũ mihi esse uidetur/ Nihilominus ego tum fidei tuæ, tũ uirtuti plurimũ confisus (Te enim semꝑ magnifeci inuictissime Prin ceps, Quod fidẽ tuã/& promissa/semel mihi præstita (ut quenq́. Principẽ/ & ma/ gnanimũ uiꝝ decet) te nunc quóq́ seruaturũ non despero, Quãobrẽ Scãderbege Princeps generosissime peto abs te ut has meas acies, & milites, quos tui duces, & præfecti huc ad te contra sacrã militiæ disciplinã tanq̃ captiuos trahunt, impune/ & incolumes dimittas/mihiq́ armatos restituas, Quo in hoc quóq́ ego fidem tuã/ animi magnitudinẽ atq́ liberalitatẽ, quã de te semꝑ Princeps generosissime prędi care audiui, nunc oculis uideã claréq́ perspiciã. Ad hæc Albanus Princeps in hãc feré sententiã respõdit, Non possum equidem Comes Iacobe nõ admirari, te uirũ claꝝ, & illustrẽ ista non minus leuia q̃ ab omni ꝑrsus ueritate aliena, uel credidisse, uel dixisse, ꝙ milites mei, & duces post edictum nostrũ tuas acies inermes, & nihil tale timẽtes, uiolata fide, ꝑter sacræ militiæ cõstitutiones aggressi oppresserint, ma ximóq́ dedecore atq́ ignominia ad me ꝑtraxerint. Nã uidisti (nec inficiari põt) ut primũ cõuenimus milites mei, & ꝑfecti priusq̃ edictum nostrũ deponẽdi arma

& cessandi à pugna/ad uniuersum exercitũ peruenisset/tuas acies/quas fortissime pugnãdo deuicerãt/ad me (ut iã uidisti) pduxerũt quod an adéo iniustũ tibi uideri possit/nõ satis scio/Nã si p totã feré diẽ (ut dixisti) pugnatũ est à nobis/quo nã pacto fieri potuit/ut tã breui spatio edictũ nostrũ ad oẽs castrorum partes ubiq; puolauerit, Et adhuc amplius quod magis me mouet qđ milites/& pfecti tui uidentes acies meas,& armatas/& pugnãtes ipsi arma deposuerint, & à pugna cessauerint, Quo dũ (ut dicis) religiosissimi scilicet hoĩes/& mãdatorum tuorum obseruãtissimi esse mauult/turpius oppressi in captiuitatẽ traherent/an inuiti potius belli sorte supati uictoriç cesserunt/& seruitutẽ merito subierunt/Præterea quod milites nr̃os cõtumaces/& irreligiosos appellas sané est mirãdũ.Siccine igit ego cũ iis ipsis/& paucissimis qdẽ qñ ꝗ (absit temeritas uerbo) tot barbarorum/& turcarum ualidos exercitus fudissem/& tot duces eorum fortissimos/& principes cõuersos in fugã cępissent si istiusmodi essent,qđ diuino certe auxilio nulla uirtute/nullo ingenio humano effici potuisset,Nã quod ad obedientiã/& ordinẽ militarẽ/illud ausim dicere me ductorẽ,& cõmilitonẽ suũ magis ẽt ab eis timeri,q̃ ipsi à uobis/Propterea si de legionibus istis/& militibus ita insignẽ/facilémq; uictoriã cõsecuti sunt nihil est qđ eos accuses/nihil quod de me cõqueraris,sed tũ belli fortunę/tũ imbecillitati/atq; tuorum ignauiæ imputes/ liberalitatẽ tñ meã,& animi magnitudinẽ,quã (quæ est ingenii tui bonitas) mihi tribuis/hodie nõ desiderabis,Quod.n.acies istas tuas quæ merito nobis iure belli,& captiuitatis cesserunt,cupis,ut gratis,& incolumes tibi restituã/atq; donẽ,nihil frustra petieris. His.n.qbus supstibus,in bello esse cõtigit,ego nec uitã,nec libertatẽ eripe cõsueui,Memor pterea illius egregii,& pclari facinoris,quo Pyrrhus ille meus Epirotarum rex,In Romanos usus,qui cũ eorum exercitum in his cãpis acriter pugnãdo pfligasset,captiuos oẽs,quos cępat (ut magni,& generosi animi erat) Dono gratisq; misit,atq; cõcessit,Eius sané pclarum dictũ illud ad Romanorum legatos extat,qui ad ipsum pro redimendis captiuis uenerant,Nec mi aurum deposco,nec mi pręciũ dederitis,nec cauponantes,sed belligerãtes,ferro,non auro,uita certamus utriq;,uos ne uelit,an me regnare hęra,Quid ué fert sors, uirtute expiamur,&hoc simul accipe dictũ,quorum uirtuti belli fortuna pepcit,eorũdẽ me libertati parcere certum est,Dono ducite/dóq;,uolẽtibus cũ magnis diis,Ducpinde tu quóq; captiuos tuos gratis potius,q̃ aliquo iure causę princeps nobilissime,te petẽte cũ Deo optimo maximóq;,Sat.n.mihi est illos ferro uicisse,qbus iterũ Deo iuuãte uirtute,fortitudinéq; militũ meorum me potiturum haud animus deest, Fuere aũt hi ad centũ milites,quos Scãderbegus armatos oẽs dimisit, Piceninóq; donauit,His pactis Piceninus cũ copiis suis,in castra se cõtulit,Castriotus uero in Barim oppidũ reuersus est,qui summo mane cõsurgẽs sumptis secũ septẽ tñ equitibus (ut iã pmiserat) urbẽ egressus ad comitẽ Iacobũ alloquẽdũ,Cõueniendũq; ad locũ,quo cõstitutũ fuerat,ire pergebat,Cui qdã de hostili exercitu,qui occulta cõsilia,& insidias aduersus Scãderbegũ,pręparatas nouerat,in itinere occurrit,& aperiẽs ei oĩa,quę Piceninus ipse in illũ mollitus fuerat admonebat eũ,ne ulterius progrederet,ne in insidias à comite Iacobo ei instructas incideret,pcipitareturq;.

Nam locus ad quē accedere uolebat, ut comitē Iacobum conueniret/insidiaꝝ atq; armatoꝝ plenus erat, ut eū caperēt, aut trucidarēt, Quo missi à Scāderbego eqtes exploratorésq; ad speculādū, oīa ꝑut relata fuerāt uera inuēta sunt, Detectis itáq; oīno insidiis, ac patefactis fraudibus comitis Iacobi, Castriotus, clara uoce Piceninū de dolis, & insidiis suis increpās, atq; redarguēs fędifragū appellās, in crastinū, ad ineundā pugnā & certamen illū ꝓuocauit, qui nec uerbū rñdit, sed circa primā noctis uigiliā, collectis sarcinulis, & uasis (ut aiūt) Cū Duce Ioāne, & Gallis arrepta fuga in remotiora loca, dehinc Nuceriā cōcessit, Veritus he eadē nocte ipse à Castrioto adoriretur. Audiuerat.n.illū sępissime nocturno tpe hostē aggredi solitū esse. Veꝝ Epirēsis exorta iā luce instructo ad pugnā exercitu suo in cāpū ꝑpalam descendit, quo cū comite Iacobo uniuerso exercitu cōcurreret. Eo aūt nō inuento (fuga.n.arripuerat castráq; uacua atq; deserta reliquerat) tum hoīs pfidia, tum rei ipsius indignitate impēsius est cōmotus, Ratus itáq; id magno aliquo & audaci facinore uindicandū, Barctim reuersus est, qui ubi oīa disposuit, atq; firmauit, Cōfestim ad regē Ferdinandū, qui Vrsarę cū Italico exercitu, & copiis erat, contendit, Est.n. Vrsara oppidū Appuliæ, quod in dorso mōtis posita octo millibus passuū à Nucera distat, à Troia uero quattuor, à mōte aūt Segiano sex, distabāt aūt uterq. exercitus ab inuicē octo milibus passuū. Erat.n.medius mons Segianus/q ab urbe Troia p duo miliaria, à Nuceria uero sex distabat. Nā (ut fama ferebat) q montē illū, & tumulū cœpisset prior, ille erat futurus supior in acie, quū pp loci opportunitatē ad bellū pagēdū ꝓsequēdūq;, tū rerū omniū maximā cōmoditatē. Ad quē occupādū añq comes Iacobus ꝓficisceret milites suos in hūc modū est allocutus.

Descriptio Vrsare/ Nuceriæ Troiæ. Segaini mōtis.

Oratio Picinini ad exercitū suū.

NON me fugit milites quāta sit uirtus/& fortitudo uestra, Nec per singula rerū uestraꝝ gesta immorari atq; discurrere nunc opus esse uidetur, Quū omnia mihi manifesta, & in aperto sint posita. Verum ne ab alto exordiar, pauca in præsentiarum tantūmodo in medium afferre de uobis contentus ero.

NON ne uos estis milites, qui Ferdināðū regē cū copiis suis ęquo cāpo collatis signis toties fudistis atq; profligastis? Quē & in urbe regia Neapolitana, & postea in Bareti oppido obsedistis, & uniuerso regno Appuliæ Siciliæq; spoliastis/& expulistis? Non ne præterea milites uos ii estis, qui exercitus/ & præsidia Pii Ponti. & Frācisci Sforcię ducis mediolani, Quē in auxiliū regis Ferdināði ueniebant nō semel tm̄/sed bis in fugā conuertistis obtruncastisq? Quid supest igitur, milites, ut & Appuliæ, & totius Italiæ impiū uobis uēdicetis? Quis resistet? Quis obuiabit uobis? Ferdināðus res iā fatigatus á uobis fugatúsq; arma/ & furorē uestrū fugiens, de impio iā desperās/nescio quo in angulo hucusq; latitauit, Nūc uero qa hoc psidii quod uidetis ei allatū nobiscū bellū non gerere (qa impossibile ei), sed tentare tm̄ nō cōtra nos uelle uidet. Sed heu miserrimū/& infœlicissimū hoiem, aptū ad fugā potius, q̄ ad pugnā uictus semp à uobis, nūq̄ uincet, profligabimus eū absq; dubio cū omni præsidio/suppetiis, & auxiliaribus suis, delebimus & ad internetionē dabimus, aut illum (si uolueritis) captiuū cū oībus faciemus/uel è regno fugatum omnino/& expulsum deiiciemus. Estote itáq; milites, bono fortiq; animo atq;

intrepido/& de uictoria certi,quã(ut uidetis)in manibus habemus.Vincere enim
nos soliti,semp uincemus. Fata.n.uobis Appuliȩ regnũ iã ꝓmiserũt.Decretũ,cõ/
stitutũq; iã est milites,hæc oĩa uobis à supis. Sed qd Appuliȩ tm̃,Verũetiã totius
Italiȩ impiũ uobisꝓmitto,urbes oẽs,municipia/castella/diuitias habetote uestráq;
sint.Vos ó Galli uiri fortissimi,& fortunatissimi,terror & pauor Italiæ totiúsq; or
bis.Vbi Romani triũphatores mundi,quos toties ȩquo cãpo tota acie semp fudi/
stis,&ꝓfligastis? Vbi Roma totius mundi caput(Nõne à uobis capta incẽdio cõ
flagrauit? Omnes patricios & senatores in ea trucidastis,Vos christiani,uos Ma/
comethani,uos oẽs sectȩ/gẽtes/& Barbarȩ nationes summope uerent᷑ timẽt/& ad
nomẽ tm̃ uestrũ/& famã fugiunt.Vos Bellatores ueri estis/uos fatales/uos diuini/
uos nõ solum Appuliæ,Italiȩ,sed uniuersi orbis imperiũ à Deo ꝓmissum est.Itaq;
milites bono forti & constanti estote aĩo.Hostes quos uidetis (pudet.n.hoc uobis
referre)nihil penitus timeatis,quoshinc ad modicũ tpis interuallum oẽs captiuos
uestros foreꝓmitto,aut (si uobis placuerit)obtrũcare licebit.Eoꝝ diuitias/spolia/
equos/impedimẽta uestra erunt.Hostes nr̃i/& aduersarii fugituri potius/q̃ pugna
turi sũt.Res cũ fugitiuis nobis erit/nõ cũ pugnacib⁹.Nec hũc Scãderbegũ ó mili
tes Epirotaꝝ principẽ,qui nuper ex Epiro & Macedonia cũ Epiroticis suis nudis
& inermibus militibus cõtra nos in regis auxiliũ huc traiecit qcq̃ timeatis/aut exi
stimetis,qa ipse cũ agmine suo & militibus ꝑ ĩpetu à uobis fusus ꝓfligatúsq; erit.
Sũt.n.inermes Epirotȩ oẽs/& nudi,quos nostri sclopponarii/& scorpionarii prima
fronte/& ictu de medio tollent atq; ꝓsternẽt.Sed puto illos potius latituros esse,q̃
pugnaturos,quia cõsueti/& apti potius hac illac circũcursare/& discurrere/q̃ pu/
gnare.Res nõ cũ turcis eis agẽda erit/aut cũ Asiaticis mollibus,& effœminatis ho
minibus,sed cũ fortissimis uiris & strenuissimis militibus/& indomitis Gallis,qui
oẽs graui armatura armati sunt,Equi nr̃i cathafracti oẽs.Itáq; milites minime per
durare in pugna poterũt,sed à nobis fugati trucidabunt᷑.Ex qbus uictoriã cũ triũ
pho ꝓculdubio reportabimus.Nũc uero Ferdinãdus uictus expugnatus,ac omni
regno deiectus atq; priuatus erit.Qui tentat tm̃mõ nũc nobiscũ bellũ.Hic est eius
ultimus conatus.Nihil ó milites ei astutiæ suæꝓderunt.Omnia eius cõsilia/& au/
xilia in irritũ cadent huic bello nũc finẽ imponemus/urbes/agri,cȩtera oĩa uestra
erunt milites/Vos cũ liberis/cõiugibus,posterisq; uestris hæc oĩa ppetuo posside/ Propat Pice
bitis. Postq̃ comes Iacobus his finẽ fecit ꝓperans ad occupandũ montẽ Segianũ, nin⁹ ad occu
illũ à Scãderbego iã ꝑoccupatũ inuenit.Ex quo mœstus Princeps admodũ in ca/ pãdũ montẽ
stra reuersus de uictoria (ut aiunt) diffisus Castrioto illam adiudicauit.Qui tamẽ segianũ/ quẽ
(ut erat callidi ingenii,reꝝq; militariũ peritus) ad cõfirmandũ militũ aĩos,Cõuer prius á Scã/
sus ad suos. O socii inqt,& cõmilitones mei amantissimi,strenuissimíq;,nũq̃ certe derbego ꝑoc
de uictoria diffidendũ,Neq; desperãdũ est/nusq̃ euentus incertior q̃ in bello/Quũ cupatũ inue
totũ istud quicqd est uictoriæ in incerto sit/& in manu (ut aiũt) fortunæ.Proinde nit.
fortiter/& intrepide incũbamus/in hostẽ irruamus,& cũ eo acerrime dimicemus, Fxhortatio
ut uel uitȩꝓdiga uirtus,uel belli sors aliqua nos tandẽ supiores ostẽdat.His editis Picinini ad
Piceninus decreuerat,ut cõtractis iã undecũq; copiis in unum,& Gallico præsidio suos.

Att. ultimã inter Castriotũ & Picininũ dimicationẽ aciee instructionem/ Castrioti uictoriã/ Numerꝰ cæsoꝶ/ captiuorũq. ex hoste cũ signis militaribus, Numeꝶ interfectoꝶ ex uictoribus. Fugã Picinini/ & Ducis Ioãnis.

tota acie/totisq; uiribus cũ Albano principe decerneretur. Hoc facto pronunciant ambo, arma expedirẽt milites/animósq; ad supremũ certamẽ/nõ in unũ diẽ, sed in ppetuũ, si fœlicitas adesset/uictores Ioãnes Dux, An Ferdinãdus rex iura Appuliæ daret/ante crastinã forte noctẽ scituros uniuersę Daunię/Calabrięq. regnũ uictorię prœmiũ fore. Par piculũ p̃mio qbus aduersę pugnę fortuna fuisset. Nã neq; Albanis effugiũ ullũ patebat in aliena terra ignotáq;. Ad hoc discrimẽ ꝓcedit postero die duo longe strenui Principes/Duo clarissimi duces/ Duo fortissimi exercitus/multa ante parata decora/aut cumulaturi eo die, aut euersuri/ Anceps igitur spes, & mœtus miscebãt aĩos, cõtẽplantibus modo suas/modo hostiũ acies cũ oculis magis/q̃ rõne pensarent uires/simul lęta/simul tristia obuersabant̃, quæ ipsi sua spõte nõ succurrebãt, ea duces admonẽdo/atq; hortãdo subiiciũt, Scãderbegus p̃/ Decẽ/& octo annoꝶ spatio in terra Asiatica, Macedonica, Traciana, & Epirotica res gestas/tot Duces Turcaꝶ, & Maumethanæ sectæ, tot exercitus occidione occisos, & sua cuiq; decora, ubi ad insignẽ alicuius pugnę memoria militũ ueneratreferebat, Comes Iacobus in Piceno, Appulia, & Italia recẽtia prœlia. Ad hoc colloquiũ Castrioti in secreto habitũ/ac libeꝶ fingenti qua uelit flecti, ominantur, qbus quõdã auspiciis/patres eoꝶ pugnauerit, Ad Mocreũ, Tumenistũ, & Modrissum, ea illis exeuntibus in aciẽ portendisse Deũ/adesse finẽ belli, ac laboris in manibus esse p̃dã Gallici, Piceniniq; exercitus uictoriã/reditũ domũ in patriã, ad parentes, liberos, coniuges, penatésq; Deos, Adéo celsus hæc corpore, uultúq; ita lęto, ut uicisse iam crederes, dicebat, Instruit deinde primos pedites, scloponarios, post eos scorpionarios, ac sagittarios cũ funditoribus/hastatis Illyricis/ Cũ Epiroticis permixtis/postremã aciẽ clausit/non cõfertas autẽ cohortes ante sua quenq; signa instruebat, Sed manipulos aliquantũ inter se distãtes ut esset spatiũ, quo cathafracti hostiũ eqtes, & grauis armaturę accepti nihil ordines turbarent, Regẽ cũ Appulo & Italico equitatu á sinistro cornu, Mosen / Giurizamq. a dextero opposuit/ uias patentes inter manipulos antesignarioꝶ Dibranis suis, & Macedonicis (ea leuis armatura erat) cõpleuit. Dato p̃cepto, ut ad impetũ Galloꝶ equitũ & chathafractoꝶ, aut post rectos refugerẽt ordines, aut in dexterã, leuãq. discursu applicantes se antesignanis uiã qua irruerẽt in ancipitia pila/& tela/gallico equitatui, & hostili equiti grauis armaturę darẽt/Comes Iacobus ad terrorẽ primũ tormẽta sup currus/& quadrigas imposita instruxit/Dehic sclopos/ scorpionariósq;/ac pedites longis hastę pmixtos, In secunda uero acie Appulos/modico interuallo relicto/subsidiariã aciẽ/auxilia Ligurũ/Brutioꝶq. militũ instruit, Equitatũ etiã ip̃m circundedit cornibus, Dexterũ Galli/sinistrũ Itali tenuerũt/Varia hinc/& inde exhortatio/ in utróq; exercitu erat/inter tot homines/qbus nõ lingua una/nõ mores/nõ lex/nõ arma, nõ uestitus, habitúsq; nõ causa militãdi eadẽ esset/Auxiliaribus & præsens/ & multiplicata merces ex pręda ostentatur. Galli proprio/atq; insito in Italos odio accendunt̃/Liguribus cãpi uberes Italię/deductis ex asperibus montibus in spem uictoriæ ostentant̃/Aliis alię spes/ac metus iactantur, Appulis mœnia patriæ/Dii penates/sepulchra maioꝶ/liberi/cũ parentibus/cõiuges pauidę/aut excidiũ serui/

tiumq./aut uictoriã/ & Appuliæ imperium/nihil aut in metũ/ aut in spem/mediũ ostentatur, Cum maxime hęc Impatores/& Duces exercitus hincinde suaꝶ quisq; gentiũ ad suos milites agerẽt/ tubæ cornuáq; ab Albanis cecinerunt, tantúsq; cla/ mor simul ortus est, & pariter uno eodemq. impetu/ atq; uelocitate in hostes cõcur sum, ut citius primã aciẽ oppresserunt/q̃ hi tormẽta expedire sua potuerint. (Cele ritas.n.q̃plurimũ in re bellica ualet, sępenumero cõsiliũ præuertit/ordinẽq. distur/ bat atq; cõfundit). Nã equi tormentoꝶ tanto sunt terrore pculsi, ut in suos sinistro maxime cornu cõuerterent, Italis addidit facile Moses & Giuriza pculsis terrorẽ/ nudauerũtq. ab ea parte aciẽ equestri auxilio/Pauci tñ equoꝶ cũ tormẽtis in hostẽ acti iter scloponarioꝶ scorpionarioꝶ & peditũ ordines/multis acceptis uulnerib⁹, ingentẽ suoꝶ stragẽ edebãt. Náq. dextero cornu ipsoꝶ Galloꝶ equites in fugã uer/ terũt, Rex Ferdinandus, ut turbatos uidit hostes/addit pulsis terrorẽ/utrinq; eqte nudata erat Appula acies, cũ pedes cõcurrit, nec spe nec uiribus par, Igitur ꝓ im/ petu extẽplo mouere loco hostiũ aciẽ Albani. Ala deinde/& umbonibus pulsantes in summotos gradu illato aliq̃tũ spacii uelut/nullo resistente incessere/ urgentibus & nouissimis primos. Vt semel motã aciẽ sensere quod ip̃m uim magnã ad pellen/ dum hostẽ addebat, apud hostes auxiliares cedẽtes secunda acies Appuli/& Ligu/ res/adéo nõ sustinebant, ut cõtra etiã ne resistentes ptinaciter primos/cedendo ad se pueniret hostis, pedẽ referret. Igit, auxiliares terga dant repente, & in suos uersi partim refugere in secundã aciem, partim nõ recipientes cedere/uti pauloante nõ adiuti & tunc exclusi/& propé duo iam pmixta prælia erant/Cũ Appuli simul cũ hostibus simul cũ suis cogerentur cõserere manus, nõ tamẽ ita pculsos/ iratósq; in aciẽ accepe, Sed densatis ordinibus in cornua uacuũq. circa campũ/extra præliũ eiecere pauidos fuga/uulneribúsq; milites/ne certã, & integrã aciẽ miscerẽt, Cęteꝶ tanta/strage hominũ armoꝶq. locum in quo steterãt ante auxiliares cõpleuerãt, ut propé difficilior trãsitus esset, q̃ per cõfertissimos hostes fuerat, Itáq; qui primi fue runt hastati p tumulos corpoꝶ armoꝶq./ & tabem sanguinis/qua quisq; poterat se quẽtes hostem & signa/& ordines/confuderũt/Scorpionarioꝶ sagittarioꝶq. signa fluctuare cęperant/uagã ante se cernẽtes aciẽ/Quod Scãderbegus ubi uidit rece/ ptui properé canere hastatis iussit, & sauciis in postremã aciem subductis scorpio narios sagittariósq; in cornua inducit/ Quo tutior firmiórq; media hastatoꝶ acies esset/Ita nouũ de ĩtegro pręliũ ortũ est/pugna atrox/& pręliũ utrĩnq; maximũ fit/ Cadunt nõ rari, ex utraq; parte certamen in integrũ diẽ protrahĩt/mars fluctuat, uictoria modo hinc/modo inde flectit, Quippe ad ueros hostes puentũ erat & ar/ moꝶ genere/& usu militię, & fama reꝶ gestaꝶ/ & magnitudine uel spei/uel piculi pares, sed numero Scãderbeganus supior erat, & animo, quod iã eqtes leuis arma/ turę, Iam Cathafractos fuderat/iam prima acie pulsa in secunda pugnabat/in tpe Moses/& Giuriza pulsos per aliquantũ spacii secuti equites/reuertentis in aduer/ sam hostiũ aciẽ/ incurrere. Is demũ equitũ impetus pculit hostẽ/ multi circũuenti unáue cęsi per patentẽ circa campũ fuga sparsi/obsidente omnia equitatu/passim interierũt, Appulũ sociorũq; cęsa eo die supra quattuor milia, mille fermé uiri ca/

pti sunt/Cũ signis.XXV,militaribus,Victores ad mille cecidere.Comes Iacobus cũ duce Ioãne paucis equitibus inter tumultũ elapsus pfugit/ Omnia/& in prælio & ante prẹliũ priusq̃ excederet pugna expertus,& cõfessione etiã Scãderbegi omniũmq; peritoꝝ militiæ illã laudẽ adeptus/singulari arte/aciẽ eo die instruxisse uisus est tormẽta enim in prima fronte posita quoꝝ fortuitus impetus/atq; intollerabilis uis.signa sequi iussa & seruare ordines in quo plurimũ spei ponerẽt,Albanos & Epirotas ꝓhiberet/ Deinde auxiliares ante galloꝝ aciẽ collocati ne hoĩes mixti ex colluuiõe omniũ gentiũ,quos nõ fides teneret/Sed merces/libeꝝ receptũ fugæ haberẽt/simul primũ hostium excipientes impetũ illos fatigarent/ac si nihil aliud/ alii missilibus/alii uulneribus suis ferrũ hostium hẹbetarẽt,Tum ubi oĩs spes esset milites Gallos Brutiósq; fuisse collocatos ut omnibus rebus aliis pares/eo ꝙ integri cũ fessis/ac sauciis pugnarẽt/supiores essent/Appulos interuallo quóq; dirempros/incertos socii/an hostes essent in postremã aciem summotos/Hoc edito uelut ultimo uirtutis ope/Comes Iacobus cũ pfugisset incognitus errãnsq; hincinde per Italiã uilissimo indutus habitu latitauit/donec à Frãcisco Sforcia Mediolanensiũ Duce dolis atq; blandiciis pellectus falsisq; deceptus nuptiis / eius gener factus, móxq; ad Ferdinandũ regẽ tãq̃ amicus missus ab eo necatus diem suũ obiit.Dux uero Ioãnes à regiis & Scãderbeganis militibus psecutus Troiã uix aufugit/qui p funẽ tractus in urbẽ exceptus est/Indéq; latẽter noctu ad mare ligusticũ sese proripiẽs nauimq; cõscendẽs iteꝝ in Galliã reuersus est,Scãderbegus cõfestim expugnatis hostiũ castris direptisq; cũ ingenti prẹda Neapolim unã cũ rege Ferdinãdo clarissimo triũpho inuectus est/Deductis in triũpho captiuis/Tum patuere facta gratulatiõe oĩa in urbe tẽpla/Supplicatiões decretæ ludi cuiuslibet generis & cõuiuia publice p urbẽ/undiq; triduo cẹlebrata sunt,His itáq; editis ꝓ fligato hoste/ De illóq; uictoria fẹlicissime potita/decreuit Ferdinandus simul cũ Albano principe instructis copiis oĩbus uniuersum regnũ Appuliæ/Calabriæ/ac Siciliæ obequitare/ac plustrare/Quo urbes ciuitates/oppida, & loca omnia quæ ad hostẽ iã defecerant uẽdicaret recuperarẽtq;,Hoc facto oĩa breui in fidẽ Castrioti recepta sunt, & in potestatẽ regis redacta/Nã ii oẽs Scãderbegi fidẽ/magisq̃ regiã sunt sequuti/ uerebant̃.n.in ditionẽ regis uenire & fidei suæ sese cõmittere, Timebãt nánq; eũ, ne ꝓpter rebelliõnẽ,quã fecerãt,& uiolatã regi fidem se omnino perditũ ire.Veꝝ Scãderbego fidebant/ꝙ si ipse fidẽ suã/publicámq; tũ de eoꝝ salute/tũ liberoꝝ ac bonoꝝ suoꝝ promitteret ne quicq̃ mali sibi euenturũ esse/sed à Rege salutẽ incolumitatẽ suã/suorũq; omniũ necnõ impunitatẽ/ac indẽnitatẽ penitus cõsecuturos sperare,Quapp sic oĩa à Scãderbego regi recepta/ac breui uniuersum regnum est recuperatũ.Veꝝ unũ tm̃mõ expediendũ in ꝓuincia superat,quod à Scãderbego pfacile admodũ expeditum fuit,In urbe.n.Trani Siculus qdã Fusianus noĩe erat, uir strenuus atq; bellicosus,quẽ rex Ferdinandus iãpridẽ añq̃ Galli in Appuliã irruissent,cũ p̃sidio ibidẽ miserat,copiisq; p̃fecerat,Qui dũ uniuersa ꝓuincia incendio,gallicóq; tumultu ẹstuaret/arderẽtq; libertatẽ in urbe occupauit/& tãq̃ tyrannus ĩ ea factus est,putãs regẽ,qui iã à Gallis ẽ regno ferẽ deiectus fuerat,amplius

impiū in ea/neq; potestatē uēdicatu℞,Ad quē maxima ex omni colluuiōe manus cōfluxerat/quottidiéq; cōfluebat ob p̄dæ cupiditatē/& dulcedinē/quā cōtinue per ꝓuinciā agebat/Quæ oīa quū Scāderbegi aures pulsassent/cōmunicata re cū Ferdinando rege,ipse relicto eo/Cum Italico exercitu in cāpo,modica tm̄ suo℞ manu delecta,Ad Fusianū ꝓficiscit̄/qui quū Scāderbegū ad se euntē uidisset,ei occurrit/Et uterq; aciē egressi,ex equis desiliētes,remotis hincinde pari spacio/& interuallo militibus/ad inuicē colloquēdū cōgressi sunt/Scāderbegus uero prior sic illū breuibus alloquit̄,Fusiane uir egregie/& p̄stās/nō dubito qn ad aures tuas iā peruenerit,ꝓfligato cæsóq; gallo℞ exercitu/oīa in regis potestatē peruenisse/Tu tm̄ solus (nescio.n.quo spū/qua mente ductus) ab eo tā alienatus est, ut regię potestati ac uoluntati resistere uidearis,qui iā/& amicus eius/& p̄fectus eras,qđ nō possum nō sūmope admirari,Sed mi Fusiane si audieris me/ꝑfecto multa tibi bona/& cōmoda cōseq poteris/Nā si tu ite℞ in regis amicitiā/& beniuolentiā redire uolueris/qđ oīno (si tibi mens sana) faciūdū est/honores dignitates/p̄fecturas (me duce & auctore) tibi à rege nō defuturas ꝓmitto/dūmō urbēTrani cū eius arce ī regiā potestatē tradas,Sinaūt alia mens/aliúsq; animus est,tibi tāq̄ hosti & inimico regis bellū indico,atq; ꝓpono/Cuius ꝑfecto irā atq; idignationē q̊ pacto te effugere possis nō uideo,At Fusianus/qui aura populari/& fortunę afflatu elatus/insolens/atq; audax factus fuerat,Scāderbego rn̄disse/dixisséq; fert̄/Non prius se dimissurū regi urbis Trani possessionē/q̄ ab ipso oīa & integra stipēdia cōsequeret̄/quæ a tpe die & hora aduētus ad illū sui hucusq; cū eo meruerat,Præterea primā post regē p̄fecturā/p̄ter hæc alias quóq; cōditiōes regi potius imponere,q̄ ab eo petere uolebat, Quæ oīa tū cōtra honorē/regísq; decorē/tum Scāderbegi dignitatē erāt,Et tandē ipse multis cōuitiis obprobriis/atq; cōtumeliis/tā in regē q̄ in reginā/ꝓrupit/Quæ q̄q̄ oīa Scāderbegus ęgreferret cōcoquere illa nō ualens,ira atq; indignatiōe ualde cōmotus/manus in eū iniiciēs apprehēdit/Ad quē Scāderbegani milites cōfestim cōuolantes sine motu/& resistentia Fusiano℞ ī uincula cōiecerūt/secūq. abstulerūt/ Qui quū se captiuū Scāderbegi esse ꝑspexisset,ueritus ne ī manus regis traderet̄ statim à Scāderbego cōditiōes petit/dixitq;,si ab eo libertatē/& incolumitatē cōsecutus fuisset/Vrbē Trani cū eius arce libere/& expedite in potestatē ei daturum, Quo facto & fide data ingressus Scanderbegus cū copiis suis quiete pacificéq; in urbē/capta eius possessione impositóq; ibidē p̄sidio firmissimo,Fusianū à uinculis solutum libertati tradidit atq; cōcessit,Qui cū omni suppellectili/& familia sua nauim ascendēs magno cū honore atq; beniuolentia à Scāderbego discedēs è portu Trani in Siciliā adnauigauit/Castriotus uero uictor̄ regis exercitui cōiunctus est, Postq̄ igit̄ oīa in regis ditionē & potestatē uenere,& uniuersum regnū/ac imperiū paccatū tranqllūq. effectū/& oīs timor/& tumultus in ꝓuincia sedatus est/Rex cū Scāderbego imposito ubiq; loco℞ firmissimo p̄sidio/Ouātes posthac ad regiā urbē ambo reuersi sunt,Interea oratores Pii ponti.Ducis Mediolani/ac omniū ferē Italię principū/Cū ingēti gratulatiōe maximísq; donis/ac muneribus ad regē Ferdinandū/& Scāderbegū peruenere,Verūenimuero/prius Pont.Sūmus longe maiora

Att. Ingressum Scāderbegi cum regei Neapolim cū triūpho potita uictoria: & recupata uniuersa prouincia ī fide Scanderbegi.

Gratulationem omniū fere xp̄ianor℞ p̄ncipū ad eos: remuneratione & p̄mia regis: in Scāderbegū & milites ei⁹.

Abscessum Castrioti ex Appulia & ei⁹ ꝓsperā nauigationē in Epirum.

atq; excellentiora Albano principi donauit/Non.n.auro tm̃ & argēto/ac tpalibus rebus/bonísq;/sed ēt amplissimis priuilegiis aliis spūalibus bñficiis/ornauit/deco/rauit/accumulauitq́./Promitrēs ei/ut cū primū ipse in Epiꝝ/& Macedoniā/Cū ex peditiōe/& exercitu xp̄iano aduersus Turcas traiecisset/quod breui se facturū pro posuerat nō solū diademate imposito regē illū Epiri Macedonię Thracię/totiusq; nouę Romę declaratuꝝ, Veꝝ ēt uniuerso xp̄ianoꝝ exercitui, & Crucesignatoꝝ co piis oībus p̄fectuꝝ/prępositurūq́., His exactis iā annus agebat̃/ex quo Scāderbe/gus cū copiis/& exercitu suo in Appuliā traiecerat/uidens igit̃ iam bello Appulo finē imposuisse regē Ferdinandū/in sedē/& impiū collocasse, reliqua oīa in ꝓuin/cia ex uoto absoluisse, Volens itáq; in Epiꝝ cū exercitu suo redire/trāsfretaréq;/su per multis prius cū rege collocutus est multa, Exhinc Ferdinandus uero añq̃ Scā/derbegū á se dimitteret/Cōuocatis oibus castroꝝ principibus/& p̄fectis ī cōcionē sic eū est alloquutus. Etsi unq̃ Scāderbege Principes illustrissime nomini tuo dedi tus fui, nunc uero in p̄sentiaꝝ/pmaxime tibi deditissimus sum/plura etenim profe cto/ac supraq̃ de te dici/& p̄dicari solet/ego corā re ipsa/& uidi/& iā exptus sum, Nec miꝝ cū tu hmōi progenitoribus/& loco originē traxeris inuictissima siqdem Epiro/siue Albania quæ quondā Macedonia dicebatur in qua/tot generosissimi/& inuictissimi principes/tot fortissimi/ & strenuissimi duces/ & impatores orti in ea semp floruere/qui uel totū terraꝝ orbē armis acerrime pugnādo subegere/qui/bus postea successiue progenitores tui, túq; inuictissime princeps diuinitus, & tāq̃ cęlitus demissus/Successisti/quo tot tantáq; p̄clara, & ꝓpemodū īmortalia pro re xp̄iana gereres/& fidē catholicā orthodoxāq́. defenderes/illustrarésq;, Quid in pri mis de te tuísq; rebus p̄clarissimis Princeps Serenissime cōmemorē? quo modo tu admodū puer apud Amurathē Turcaꝝ principē à parēte tuo in obsidē cū fr̄ibus tuis datus/ab eóq; post modū p̄fectus copiaꝝ creatus ualidissimos hostium exerci tus tā in Asia/q̃ in Europa fudisti profligastiq;/quo modo tu corā eodē Ottomano principe/à fortissimis uiris/& strenuissimis ducibus singulari certamine ꝓuocatus p̄clarā egregiāq́. uictoriā semp reportasti/quo mō ingenio tuo singulari/& pruden tia omnes eius insidias fictas/ac simulatas fraudes/quas sępe sępiúsq; in mortē tuā molitus fuerat (extinctis tñ ille prius ueneno fr̄ibus tuis) fortissime egregieq́. sem per euasisti/ac eximia arte illa tua animíq; inuicti celsitudine uniuersū regnū tuū auitū/& paternū breui tpis interuallo é manibus eius/extorsisti/tibiq; p̄clare uēdi/casti/quo mō tu tot fortissimos maximósq; exercitus/& īnumeras eius copias par/ua (ut ita dicā) manu in fugā cōuertisti/Duces/& impatores cępisti/& obtrūcasti/ipsum quóq; Amurathē princīpē/qui in te/copiis suis oibus/& maximis irruerat/tandē ad durā turpissimāq́. mortē cōpulisti/Omitto p̄terea quo mō tu ingētes mu nitissimósq; exercitus Meumethis principis/qui tot/& tanta mala ac dāna/tot in/iurias/ac cōtumelias xp̄ianis/& Catholicę fidei intulit fortissime debellasti/Tu ille Scāderbege principes es/qui tū tua/tū tuoꝝ ferē omniū cōfessiōe/qui tecū/oibus expeditionibus & pugnis/ semp interfuere/supra tria milia turcaꝝ propria manu pugnando solus obtrūcasti/Tu es inq̃/principū inuictissime quo in re tumultuaria

& subita próptioré neminē/celerioremq. neminē ullus unq̄ uidet. Ideo te sępius di xisse memini multitudinē imperantiū nullo pacto laudandā/q̄ pp snias uarias/& dissensiões sępius res publicę magnas calamitates passę essent/p̄sertim cū in bello réq; subita mature facto opus sit/Nā bellorꝫ necessitates humana cōsilia/& cunctationes nō expectant/Cōparare.n.soles multitudinē imperātiū/& unius principatū duobus aialibus, quorꝫ alteri plura essent capita/alteri uero unicū tm̄/quę cū uenatorꝫ iacula fugerēt/pariterq; truncū arboris uetustę ingressę/ à uenatoribus circūdatæ non inde aliter extrahi possent nisi adhibito igni accensóq; trunco Bestia cui unū caput erat subito/& festinato cōsilio in fugā se cōuertit/& in locū tutū se recepit/At cui plura erāt capita diu cogitās/quo pacto sibi salutē uendicet igne correpta statim absumpta fuit/Idem reipublicę/siue populari frequēter accidere dicis, quæ longo ambitu sententiarꝫ atq; cōsiliorꝫ distractę cadunt labūturq., Exquo optimū tibi semp est/si ab uno principe sapientissimo/cuncta regerent᷑/Tu ille inq̄ es/ cui toties ęquo cāpo collatisq; signis cū hoste cōgredi cōtigit, Verūenimuero aliás quóq; uirtutes tuas inuictissime Prin. taceo/aliáq; cōplura egregia/ac diuina ꝑpé facinora, Quæ cōmemorare longū esset/q̄bus cū omni uetustate/unus ętate nr̄a facile potes cōtēdere/uenio tandē ad ea/quæ nup ipse oculis meis perspexi, Nā quū tu Principū inuictissime omni sublata mora istuc ad nos nauigasti, Cōuolastiq;/& hostis/qui nos uallo/& obsidione iā cinxerat, nomē tuū tm̄ audiuisset priusq̄ te uidisset, derelicta urbis obsidiōe fugā arripuit/Quo timorē de te suū cunctis indicauit/Quē tu postea ꝓsecutus eximia uirtute tua/ & singulari sciētia/tuorūq. Ducū/ & militū incredibili fortitudine/Collatis ęquo cāpo signis/iusto ꝓlio supasti/profligasti, insignéq. de eo uictoriā & triūphū reportasti, Me ingēti honore/laude/& gloria in regiā sedē reposuisti, Vniuersum regnū/& imperiū breui mihi paccatū, atq; tranqllū reddidisti, Proinde quo fructu/qua mercede, quo p̄mio, quo honore, q̄bus ué meritis, tot tantisq; tuis in nos officiis sufficiā nō uideo/ uel quonā pacto argumētū aliquod nō ingrati animi aperiā tibi, nō reperio. Regnū itáq; meū/& imperiū, qcq̄d mihi est, qcq̄d hēo, possideóue, qcq̄d ero, quū à Deo discesserim, ad te refero/cōditoris/parētis loco mihi semper eris, Omnia igit᷑ nostra, uitā quóq;/animā ipsam/& siq̄d altius/& potētius in anima latet, in tua manu, & potestate esse existimato. Ius omne, impiūq. nostrū tibi tuisq; semp cōmunē. Nihil à te diuisum, nihil sepatū, æqua nobis utriusq. pariq; lance atq; proportiōe sit regnādi potestas. Postq̄ Rex his finē fecit, supplicationes decretæ lectisternia/puluinaria turribulis cū incenso ante ianuas positis, omni effusa ciuitate erecta, atq; parata, Alia quóq; diuina Deo optimo, īmortaliq; pro uictoria peracta atq; ꝑsoluta sunt, Posthęc hastiludia, certamina cuiuscunq; generis/uenationes/aliá quóq; spectacula edita. Quibus oībus peractis Rex oēs feré Scanderbeganos milites/ unūquéq; uariis ac diuersis donis/& muneribus ornauit decorauitq;. Sed p̄cipue & imprimis ip̄m Scāderbegū Principē/Quē & patrē semp in posterꝫ appellauit, Cui p̄cipuo amore/ac singulari beniuolentia, p̄ter ingentē auri atq; argēti copiā equósq; Italicos loricatos/seu cathafractos cęteráq; arma/dona militaria egregia/ac p̄ciosa, urbem Trani/& duo Equi loricati

nobilissima/ac munitissima oppida in regno Appuliæ dono dedit. Quoꝝ alterum mons garganus dictus, ubi pręclara urbs Simpontũ/ac uenerabile tẽplum in diui Mihaelis honore cõditum est, Alteꝝ uero quod diui Ioãnis rotundi appellaẽ, Quã qdẽ urbẽ/& oppida Rex Scãderbego, eiusq. filiis/ac posteris/cũ omni agro libere dedit, atq; perpetuo possidenda fruẽdãq; cõcessit. Pace igiẽ per uniuersam Daunię Appulięq. regionẽ, Terra, Maríq; parta/Scãderbegus magna parte exercitus sui, & militũ ad naues/& triremes/quæ in portu Trani erãt præmissa, ipse deinceps in mutua crebráq; cũ rege oscula profusus (emanãtibus utrisq; lachrymis) ab eo discessit, qui à cõpluribus Principibus/& Satrapis regis cõmitatus, per lętã pace nõ minus q̃ uictoria Dauniã, effusis nõ urbibus modo, ad hñdos honores, sed incolaꝝ/& agrestiũ turba, obsidẽte uias, ad mare, in portũ peruenit. & ueluti triũphans naues ascẽdit/& expectata prospera nauigatiõe uẽto secũdo/mox è littoribus Appulię soluẽs/nauibus Dyrrachii portũ partim, partim portũ quendã q ab incolis caput lachi dicitur applicãtibus, Saluus & incolumis cũ uniuerso peruenit exercitu, Inde expositis copiis ominibus, lętus/& festiuus per Epiꝝ effusis undiq; urbibus/& agrestibus ingẽti plausu/& lętitia procurrẽtibus omniũ Regiã urbẽ Croię inuectus est. Vbi oia lęta/& ꝓspera inuenit, ad quẽ quottidie nouę gratulationes, noui oratores/cũ donis/& muneribus ex sociis/regulis/& principibus cõfluebãt/Et hic finis belli Appuli. XVII. Anno Regni Scãderbegi, qui insignis/& lętus fuit.

MARINI BARLETII DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI. LIBER .XI.

Synã Meumethis præfectus cũ ingenti exercitu irruens in Scãderbegũ ad Mocreas fusus fugatúsq; est/ Assãbegi⁹ cõtra Castriotũ inumeris ad modũ copiis ueniẽs citra Ocridã cęsus profligatúsq; fuit.

DVM Scãderbegus in Appulia moraretur anteq̃ trãsfretasset, & inducię pacis factæ inter ipsum/& turcaꝝ principẽ finirenẽ/ Meumethes ꝑ id tẽpus secunda usus est fortuna. Is.n. nõ parua additamenta regno, & impio suo fecerat. Nã multa tã á Grecis q̃ à Macomethanis i Asia atq; Europa abstulerat. Inflatus itáq; Barbarus tanto reꝝ incremẽto/ Ad Scãderbegum opprimẽdũ (id quod animũ suũ semp intẽdit) Cõuersus est, cõtra quẽ Synã pręfectũ suũ cũ .XX. milibus misit/ut improuisus eũ adorireẽ/sed Scãderbegus subito ab amicis pręmonitus cũ. VIII. milibus equitũ peditumq. illi occurrit/& montẽ quendã, qui Mocres diciẽ/quo ipse Synã cũ exercitu suo trãsiturus erat nocturno tpe ꝑoccupauit, quẽ ex improuiso aggressus cũ omni exercitu suo fudit atq. dissipauit, quoꝝ maior pars amissis signis/& ĩpedimẽtis cęsa est/ipse uero Synã uix cũ paucis aufugit/multi ex barbaris, qui uiui capti fuere pecuniis redẽptis sũt, quas Scãderbegus simul cũ reliquis spoliis/& impedimẽtis militibus suis donauit. Per idẽ quóq; ferẽ tẽpus Assambegus citra Ocridã. XXX. milibus supatus uno tm̃mõ eodemq. memorabili prœlio/uel ꝓstratus potius, Scãderbegi nõ clementiã minus/q̃ bellicã

uirtutē sensit/Pugnās enim ipse acerrime/& oībus circa se corporis sui custodibus occisis/Equo quoq; sed non letaliter confosso/ & ipse uulneratus est sagitta dextro brachio,Et quū in ea re℞ omniū difficultate/tū tantę cladis suæ recenti memoria/ atq; spectaculo/tū uulneris dolore,& quod maxime cætera augebat mala nocte su perueniēte obrutus,paucis circa se ex reliquiis suo℞ apparētibus,prout enim sors queq; fugaq; hoste insequēte tulerat se receperāt atq; latitabāt lucem expectantes/ Multi tñ hostē magis/q̄ nocturni incōmoda itineris timētes cū tenebris ipsis in tu tiora loca euasere.Illē in mōticulo quodā uel sylua potius nō longe à nro℞ finibus/ à castris uero q̄ttuor passuum milibus se recepit,re℞ omniū/ac uiæ lociq; ignarus, sed nō diu sagacitatē Epirensis militis latuit.Ante lucanus enim explorator cū oīa plustrasset/atq; obseruasset.Ad Ducē illico cōuolās rē oēm apit.In hoc tm̄mō deceptus/q̄ pp opacitatē loci/ & arbo℞ densitatē maiorē hostium nume℞ fore credi dit/affirmauitq;,Ita ut Scāderbegus ipse equū cōscendēs ad eas uictoriæ reliquias expediendas cōuolaret/equitatu ferē omni sequēte,à longe uenientē barbari conspicati/& mœsti oīa mœstiori Duci exponētes in consilio eius nō militate fortasse/ impatorūq̄./necessariū tñ/atq; salubre consiliū ineunt,ut inermes oēs peditēsq; uictori obuiā pgrederentur.Et ita Dux auctorq̄ cōsilii multo deformatus cruore,ac squalore oblitus/nō Marcoantonio absimilis ad lepidū ex mutinensi clade illa fugienti primus ante suos uadēs,& Duces nři habenas apprehendēs sola ac pręclara uoce illa,se suósq; oēs saluauit,Immo & cultorē uix credibilē calamitatis suæ inuenit/ò Scāderbege clamitās quo tendis,in quē strinxisti ferrū/ in quē spicula direxisti? Non semp uincere deco℞,nō gloriosum est/uinci patiare interdū / uinci patiare.Ita uictus melius q̄ uictor uinces,& laudabilius clemētiæ tuę q̄ hostiliū triūphos exercituū atq; uictoria℞ numerabis.Subridens (ut moris sui erat) Epirota, & ad suos cōuersus/Nihil inqt male fortuna acutius est,Nihil necessitate prudentius,q̄ scite,q̄ elegāter uicti loquimur/quæ nūq̄ sciremus uictores/& hostilē quóq; manū apprehēdēs,bono aīo esse iubet.Neq;.n.qcq̄ uel crudele uel seruile passu℞/ Deinde à se dimissum coli curariq; acuratissime iubet,& necessariis oibus adiutū/ à qbusdā suo℞ in tutissima loca deduci.Quid.n.p deū imortalē pulchrius/quiduē laudabilius q̄ pfligato hoste/atq; pstrato ī calamitate/atq; miseria posito cōstitutoq̄. illius scire/atq; misereri uelle/ Ipse cū exercitu hincinde obequitās,ubi oīa insidiis tuta cognouit/in castra se/& demū nō longe à Croia recipiēs reliquā uictorię lętitiam/atq; uoluptatē est secutus. Iussumbeg quóq; eiusdē & iter/ & fortunā paucis post diebus imitatus est,Eo p̄sertim cladi iniuriæq̄. obnoxior,quo militū numero pauciore hostē & uictorē/& cruētū adhuc tentauit.Nā cū.XVIII.milib⁹ Scopiā ingressus/Epiri quóq; interiora penetrare cōcepat animo/nō tot suo℞ cladibus/nō recenti Assambegi strage satis edoctus atq; perterritus. Scāderbegus eius aduētu audito miratus tantā hominū uelut certā obliuionē/uel sanguinis sui sitim/ad milites cōuersus inquit,Agite dū cōmilitones mei/gens laboribus/uel uictoriis potius nata,Prodeamus obuiā nouo hosti,nouo impatori,Honoremus hominē nos,mihi credite p̄ cōgressu honoratu℞.Acclamatiōes undiq; audite,& castris motis milites

Iussūbeg delectu q̄maximo facto in Scanderbegum contendens ab eo afflictus/cōfúsq; est.

secutus. Vbi iuxta Scopiã deuentũ exploratoribus p̄missis Epirẽsis,ac signo belli dato,in hostẽ effusis undiq; habenis irrũpit,Irrũpentẽ Barbarus nõ animis/ nõ cõsiliis satis ad pugnã paratis/tumultuãti potius/q̃ cõfligẽti similis excepit. Nũq̃ tm̃ sui cõtẽptũ/nũq̃ tantã hostilẽ audaciã ratus,ut sic longe fines suos egressus cũ hoste,& in hostilibus locis fortunã belli expiret.Vbi neq; uictus euadere/uel copias reparare/neq; uictor satis tutus foret.Itáq; p̄ fermé impetu Iussumbeg/& aio/& uiribus fractus fugã arripuit.Idẽ reliquus exercitus/nõ multis uix trecentis amissis, reliquos inordinatos/& pallãtes,Eques noster insecutus cladẽ inspata affixit,quũ tutã fugã in suis locis credidissent,& cęsorũ corporibus duorũ amplius miliũ numerũ repleuit/Pauci uiui capti pp ducẽdi incõmoda/ne impetus ab agrestibus fieret/ & uiæ longinquitatẽ.Iussumbego copias instaurare paranti/& insidias quasdã molienti hosti milites nõ assensere,sed fugã secuti ingrati magis redire principi,q̃ nõ redire maluerũt,recenti à Scãderbegi clade exẽplóq; satis excusati. Sed nũq̃ successor tãtorũ periculorũ,nũq̃ hostis Scãderbego defuit Carazabeg quẽdã Asiaticũ multis expeditiõibus celebrẽ uirũ,& senẽ iã ingẽtis apud Meumethẽ auctoritatis, ꝓut apud patrẽ Amurathẽ fuerat,glorię huiusce dulcedo exagitabat/Qualis iuuenes solet/uel mala fortuna potius,quæ semp magnis atq; claris uiris in insidiis moratur,ut oẽm ueterẽ gloriã/& ꝓmeritos eousq; triũphos Epirotica clade deformaret,utpote quẽ néq; Assambegii recẽs infamia/spectaculũq. nimis obprobriosum, néq; reliquorũ idẽ fortunæ tenor,idẽ ad eã diẽ fortunæ cursus moueret.Is ad Meumethẽ accedẽs. Accumulaui inq̄t hucusq; sub te,patręsq. tuo Prĩceps mi splẽdidissime totidẽ ferẽ triũphos quot ãnos/nũc & horũ/ & illorũ obliuio q̄dã,ac nausea uelut me prę tot Scãderbegi uictoriis/tot cladibus nr̃is tanta Epirotica insolẽtia cæpit.Stat hodie mihi emerito iã militi,seníq; oĩa i alea ponere,& aut scęleratissimũ illũ & ingratissimũ Ottomani olim captiuũ domus.Nũc Epiroticarũ sordiũ regẽ, tot cęsorũ exercituũ tuorũ/tot cęsorũ imperatorũ debitorẽ uiuũ/uel mortui cadauer ad hosce ꝓtrahere pedes,aut gloriã eius hac ceruice/hoc iugulo magis/magísq; illustrare.Militẽ itáq; ex sñia mea cõscribi pmitte impator,& delectũ fieri.Ego oĩa nõ uelut Dux,sed miles atq; pastor hisce tractabo manibus,& in eligẽdo/& in instruendo exercitu solus omniũ officia obibo.Bellũ.n.cũ p̄donibus est,cũ maximo insidiarũ artifice,& multis elato uictoriis/multis saginato spoliis p̄dáq;. Ameumethe concessa oĩa,& ad supciliũ (ut aiunt) eius relata,Immo & decẽ hominũ milia addita.Ipse enim.XXX.tm̃mõ scriptis collectisq; ad tantã rẽ cõficiendã iã exploratores quosdã p̄miserat.Neq; à Scãderbego deerat id ꝓcurationis genus p ꝓuinciã uniuersam non Epiri solũ/sed Macedonię & interiora quóq; atq; penetralibus ipsius hostilis terræ,Quare Carazabegi iter tẽpestiue pręnunciatũ/ita ut apparari ꝑoĩa á nr̃is aduersus eã piculi molem cõmode possent.Sed Scãderbegus eis auditis (ut ferũt) dixit,Ducẽ magis q̃ totũ exercitũ timerẽ,ni senex esset,Melius sibi cõsuluisset Carazabeg noster(Notissimus.n.illi/& cõtubernalis fuerat i quadã Asiatica expeditiõe sub Amurathe) Si ætati suæ/si fortunę idẽtidẽ pepercisset defatigatæ iã pp tot cõcessos sibi triũphos/tot dispẽsatas uictorias.Age dũ tñ neq; quin/

Carazabeg multis copiis aduersꝰ Scãderbeg. ꝓpe rans ignominiose/ turpitérq; terga uertẽs abiit/ fugámq; arripuit.

quagenarius effectũ iã senẽ formidabo,quæ infans pené olim iuuenẽ cótẽpsi.Pa/ ratę igit̃ illico copiæ,imo & plures q̃ aduersus Assambegũ cóscriptę pp famã du/ cis/& peritiã insignẽ in rebus militaribus.Et mox p Dibras in Triballo⁊ usq; fines (Inde.n.aduẽtus eius nunciabat̃) duobus equitũ militũ ꝑcursum,Qui in circũfu sis mõtibus de more latitãtes,& hostẽ mediũ claudẽtes magis opportunũ iniuriæ cędiq; haberẽt.A barbaro quóq; ꝑcurso⁊ q̃tuor amplius milia missa,reliquũ exer citũ in Macedonię loco quodã cui Chieri nomen est expectare iussi.Sed à nostris qbusdã detecti,& oppressi multi occisiq.,reliq in fugã cõuersi,nuntiũ Carazebego degustatæ iam cladis attulerũt/anteq̃ in Epiro appropinquasset.Ille itáq; ut senio/ & morbo quodã ęger erat,partim eo nuncio aliquãtisp cõfusus,magis animo cor poréq; defecit,dolens nõ tm̃ iacturã amissi militis,q̃tũ detectũ se hostibus. Multa itáq; neq̃q̃ cogitãs secũ/Vtrũ iter sequeret̃,an ite⁊ Cõstãtinopolim rediret/in uer nũ tẽpus reuersurus. Erat.n.in fine autũni.pudore demũ uincẽte,bellũ differri nõ placuit/Et eo biduo iter feré omne emensus,prima noctis uigilia in planicie qua/ dã nr̃i Liuad appellãt castra fixit,& oĩbus p noctẽ peractis instructisq; ad pugnã, mane Scãderbego nũciũ mittit,rogãs ut collatis signis nõ ꝑdonis more decertare uellet.Epirẽsis Anũ uetuláq. appellans/mox se rñsurũ dixit,Et ita dato signo irrũ/ pit in hostẽ nõdũ paratũ,sed cõsultantẽ quasi adhuc/ut mos senũ est,tamẽ pluuia ingẽti in ipsis quasi pugnę auspiciis supueniẽte facile dirẽptũ/& nihil memorabile gestũ.Nã toto eo triduo tanta aqua⁊ copia inũdauit,ꝙ nisi Carazabeg in monta na loca mouisset castra nõ sine naufragio suo⁊ res ptrãsisset.Iumenta tã multa pe riere.Barbarus ꝑdigium quoddã ratus & opus & operã (ut aiũt) unã dimittit,& ubi(primũ p eã tẽpestatẽ licuit,paulatim se nr̃is subtrahẽs Epi⁊ deseruit/Cũ uere ipso repetiturus,si fata credulo ꝑmittãt seni/ Qui cũ reliq̃ exercitu ad Meumethẽ ꝑuenisset/reprehensum ꝓ ab eo acriter fuisse ferũt,Dehinc collaudatũ/ꝙ exercitũ saluasset. Vidẽs aũt Meumethes Scãderbegũ armis expugnari nullatenus posse, Excogitauit eũ dolis insidiisq; (si posset) circũuenire/& Ottomana fraude seduce re.Itáq; nũciũ suũ cũ muneribus/& hmõi lr̃is ad Scãderbegũ direxit.Meumethes Begus Amire soltanus omniũ mũdi partiũ/oriẽtis atq; occidẽtis Dñs & Impator Scãderbego Albano⁊ Epirota⁊q.Principi.S.Pl.D. Nullã puto Scãderbege mi arctiorẽ necessitudinẽ esse.Nullã firmiorẽ amicitiã/q̃ quæ à lõga cõsuetudine in/ uicẽ,& assiduo uictu emanauit,pręsertim si ea sit à puerili/& tenella ætate inita,ut nobis utrisq; cõtigisse nõ ignoras.Qui ambo à teneris(ut aiũt) unguiculis in Re/ gia pr̃is mei cũ obses apud eũ esses,diu unã uitã traduximus incredibiliq; amore atq; beniuolentia,uel omni tẽporis momẽto tenebamur.Cũ igitur Scãderbege mi hæc oĩa,& alia/qbus illa ætas nr̃a delectabat̃ in memoriã reuocẽ,ꝑter hæc memor ego omniũ,quæ tu pro imperii nr̃i/ac Ottomanę familię/& regni gloria amplitu/ dineq. semp gesseris,qbus eqdẽ nõ summope te & amore/& affectu quodã arden/ tissimo ꝑseq. Testor.N.Deos nihil mihi gratius/nihil in uita iucundius cõtingere posse/q̃ te apud me hẽre,tuóq; aliquãtulũ frui cõspectu.Nec te aduẽtu ad me tuo q̃q̃ ꝑtimescas.Quod pauloante milites mei in regnũ tuũ irruperint/Illudq. deprę

dati sint,ii iniussu id/& extra imperiũ nostrũ fecere. Itaq; sicut debui maxime mo leste tuli/Neq; displicuit ullatenus illos ab exercitu tuo cęsos & ꝓfligatos, scęlerũ suoꝝ penas soluisse, Remq. tibi (qui iustã fouebas causam) ex animi sñia cessisse. Veꝝ his omissis reuocata in mediũ pristina amicitia/& beniuolentia nña facile in hãc sñiam sum adductus/ut inuicẽ cõponamus/& perpetuo iter nos cõfęderemus. Quo peruetus amicitia/& necessitudo illa nña/quæ ꝓpter diutinã utriusq; absentiã pené abolitã reuiuiscat/augeat/cõfirmet (si nõ iniquę uident oĩno) hæ sint pacis nostræ cõditiones (Scio.n.eius qui nõ petit esse legis dicere pacis) Primum.n.est/ quod á te petimus/ut exercitũ nostrũ ꝑ agrũ & regnũ tuũ ad Venetoꝝ urbes infe standas & agroꝝ depopulatiões libere & impuné trãsire ꝑmittas. Vt Ioãnẽ filium tuũ nobis in obsidẽ tradas/quẽ ut unũ semper ex filiis habebimus. Vt mercatores & negociatores nñi regnũ tuũ cũ mercimoniis suis ubiq; permeẽt atq; percurrant, & securi atq; imunes negociari ualeãt. Præterea ut tu ipse ad nos securus & intre pidus accedas. Quibus rebus si ad nutũ nostrũ obsecutus fueris, regia tibi fide/re gnóq; tuo uerã pacẽ perpetuãq. trãqllitatẽ obseruare pollicemur/Neminẽq. apud nos uel fideiussorẽ uel chariorẽ te unq̃ futurũ/Regnũq. tuũ ab ullis uel meoꝝ uel aliis hostilibus armis pro uiribus nñis uexari nũq̃ ꝑmittemus. Quæ uero ex ore nũ cii huius nñi, & oratoris Mustaphę recognoueris plenã his adhibito fidem. Vale. Ex Cõstãtinopoli regia nña Sexto Nonas Maii M. CCCCLXI. A generatione Iesu. Meumethis lřis plectis Scãderbegus duces suos, & castroꝝ ꝑfectos oẽs in co cionẽ cõuocauit/ubi proposuit/q̃d agẽdum/an barbaro obtẽperãdũ, & cũ eo pacẽ ineundã, q̃bus oĩbus placuit, ut icto fędere cũ Ottomano cõponeret, Quare id nõ medioeri cõmodo, honori, & gloriæ Scãderbego fore uidebatur. Cũ Meumethes Prin. qui tot regna/ & impia possidebat/tot gẽtibus & urbibus imꝑitabat/tantóq; fortunę afflatu ad id reꝝ fastigii ꝓuectus erat, pacẽ á Scãderbego peteret. Ex quo ab oĩbus unanimiter decretũ est, ꝙ reiectis cęteris cõditionibus á Meumethe pe titis, unica dũtaxat pacem ei cõcedendã, ut mercatores utriusq; hincinde imunes, & liberi negociarentur. Quo facto litteræ ad Meumethẽ in hũc modũ datæ sunt, Athleta xp̃i Georgius Castriotus, aliás Scãderbeg. Albanoꝝ, Epirotaꝝq. Princeps Meumethi Turcaꝝ Principi. S. P. D. Redditæ sunt nobis litteræ tuæ. P. illustriss. q̃bus scribis, Te maximo in me amore, miráq; animi beniuolẽtia affectũ, quod te stimonio antiquæ illius consuetudinis nostræ cõprobari dicis, quæ longo inter nos usu coalita, & radicitus nixa/& in naturã cõuersa uim semper, & robur obtinebit. Veꝝ q̃a ꝑꝑ longã, diutinãq. inter nos ueluti consopitã á somno excitare uisum/ut quoddã pacis uinculũ/& nouã fæderis cõpositionẽ iniremus. Cuius has cõditiones ꝓposuisti/ut exercitus tuus libere ꝑ regnũ meũ iter ad Venetoꝝ agrũ depopula bundũ hẽat. Cui q̃dẽ petitioni tuæ Meumethes. P. cõsentire me neq; ex æquitate foret/neq; ex dignitate mea cũ Veneti & cõfęderati mihi/& necessitudinis uincu lo ualde sint astricti. Illud uero ꝙ Ioãnẽ filium meũ apud te pro obside hẽre deside ras, quo pax inter nos firmior ꝑmaneret, facerẽ id fortasse neq; inuitus. P, Meume thes, si paternus pateretur affectus. Sed cũ unicus sit nobis/& ætate tenellus, nunc

à parentū abduci cōplexibus/cū muniri/noſtriſq; moribus imbui debeat,neq; illi/ neq; nobis cōducibile uideri pōt.De mercatoribus tuis qđ exigis à me,ut quacūq. uoluerint libere poſſint/& imunes p regnū meū negociari.Iſtud ipm/& Duces,ac Præfecti mei oēs cōprobant,& admittūt.Egóq; unū maxime deſidero/ut merces, & negocia utriuſq; noſtrū libere poſſint hincinde ꝓuehi/atq; expediri.Adhęc hor/ taris me ſummopere/ut adeā te,Idq; & intrepidus/& ſecurus,quo mutuo aſpectu, cōſuetudinéq; tā diutinæ abſentiæ noſtræ deſideriū repleat̃. Laudo in hoc.P.opti me ingenii tui bonitatē.Laudo naturę liberalitatē.Amplecterer itáq; audacter cō filiū tuū,ſi id p negocia mea & regni gubernationē integrū nunc mihi eſſet. Sed qd faciā? Eſt (ut iā dixi) Ioānes filius paruulus admodū,& ad impii gubernacula minime idoneus.Eſt gens mea (ut ſcis) ocii impatiēs & populi feroces,& indomi ti,quos regere uel ipſi mihi perdifficile eſt omnino.Adibo tamē te prout iubes cō/ modiori dūtaxat ueniendi tēpore captato. Vale méq; ama.Ex caſtris noſtris/III. Klen. Iunias M.CCCCLXI. Miſſis ad Meumethem Scanderbegi litteris,híſq; continuo perlectis/Mox Barbarus ipſe aliás huiuſmodi ad eum dedit.

MEVMETHES Begus Amiræ Soltanus omniū mundi partiū imperator SCANDERBEGO .P. Albanoꝝ Epirotarūq;.S.P.D.Dediſti Muſtaphæ nunciū/& oratori nr̃o lr̃as tuas ad nos qbus ſcribis nullā ex pacis noſtræ cōditioni bus,quas ꝓpoſueramus tibi p̃ter unicā tm̃ de Mercatoribus & negociatoribus no ſtris placuiſſe,ut libere ſcilicet hincinde/& ex arbitrio merces ac negocia ſua deue here & expedire poſſent.Hacq. tm̃ lege pacē polliceris mihi.Idq. ex uoluntate eli/ cis/& mēte tuoꝝ eſſe.Amplector ipſe uoluntatē iſtā tuā.Excuſatiōes cęteras ęquo animo admiſi.Polliceor itáq; tibi Scanderbege mi,in méq; recipio oia quæ petis, & mēti tuæ/tuorūq. inhæreo.Pacē ſanctā inuiolabilē perpetuo tibi (quoad nobis uita ſupererit) ſeruatuꝝ polliceor,ni prior tu rumpendę/uiolandęq; cām p̄ſtiteris. Iccirco has nr̃as,quas Muſtaphæ nuncio,& oratori nr̃o ad te dedimus ſigno meo impiali, & cōſueto obſignauimus/ Quo pacē iſtā perpetuo duraturā cōfirmemus. Ea pp tu quóq; (ſi placet) his nr̃is te ſubſcribas,& ſigillo tuo ſolito illas munias,q̄ mentē & uoluntatē tuā ſimiliter hēamus. Iubeas præterea,ut ubíq; per regnū tuū iuſſiones,& edicta fiant/quod & ipſe per uniuerſa imperii mei loca fieri pręcipiā. Scias p̃terea me (quo amor iſte in te meus clare oibus inoteſcat ꝓpria motū libe/ ralitate),Omnia quæ in Albania/& Epiro ui à parēte meo abſtuliſti,legitima tibi facere,ut ita illa poſſideas/ac ſi tua/tuoꝝq. ſemper fuiſſent/In te igit̃/tuóſq; omne ius,oēmq. poteſtatē,quæ mihi prius erat trāſſero/uobíſq; trado,cōcedo atq; cōfir/ mo,Téq; deinceps in principē Albanoꝝ Epirotaꝝq. ſemp hēbo/atq; idipm appel labo. Nunq̄q. impoſteꝝ (ut fide regia ꝓmiſi tibi) armis te tuáq; uexabo,ni tu cā extiteris.Itáq; his ſigillo tuo appoſito eas Muſtaphæ nr̃o haud dubię fidei nuncio ad nos ꝑferēdas dato. Cui qcqd ipſe retulerit/dixeritue plenā,inuiolabilémq; fidē adhibeto. Vale,& in amore rn̄de.Ex Cōſtātinopoli regia urbe nr̃a.X.Klen.Iulias à generatiōe Iheſu.M.CCCCLXI.Iam.XL.prætererāt dies,Ex quo caduceator Meumethis Principis,qui prius pro pace petēda ad Scāderbegū uenerat/Cū lr̃is

De pace īter Meumethē, & Scāderb. De publica/ tione/& eius uiolatione

eiusdē ad eā cōfirmādā/corroborādáq. iuxta Scāderbegī mentē/ & arbitriū ad eū iterū reuersus est. Quas quū Scāderbeg. accepisset. Cōuocatis Ducibus/ & pfectis suis corā eis legi iussit. Qui oēs pariter cōsenserunt, pacē firmandā cū Ottomano, asserētes id esse, & honori Scanderbego/ & regno eius maxio cōmodo/ ac utilitati. Quare pcusso fœdere inter Scāderbegū/ & Meumethē pax ubiq; locorū per regna utriusq; ingenti omniū gaudio publicata est. Quæ quodā tenus ab utrisq; fideliter seruata est. Verū postea Barbari, qbus nūq̄ fides, fœdifragi uiolandę pacis auctores extitere. Hi.n. primū Scanderbegi fines inuaserūt, indéq; maximā pdā abegerūt. Qua de re Scāderbeg. cū Meumethe litteris/ nunciisq; cōquestus est, qui se nescire rñdit, idq. se excusando ęgreferre simulauit, ꝙ milites uidelicet sui nulla eius uolū/ tate/ aut iussu id fecissent. Itáq; nōnulla ei restitui curauit. Sub eodem tpe Barbari Venetorū agrū in Pelopōneso deprędati sunt. Ex quo Veneti, qui cū Scanderbego cōfęderati, plurimūq. amicitia obstricti erāt. Cabrielē Triuisanū oratorē ad eū miserunt, quē exhortabantur/ & rogabant, ut MEVmethi Principi, qui prior fœdus ruperat, & fidē uiolauerat, iustū bellum inferet. Qui postq̄ ad Scāderbegū uenit/ corā eo/ eiusq. præfectis sic pro cōcione locutus est. Venimus ad te .P. inuictiss. nō ut oēs feré, qui eiusmodi legatiōis obeunt munus facturi accedunt, ut te laudibus extollamus, patrięq. tuę dignitatē/ & generis antiqtatē, necnō rerū gestarū excellentiā mentis, pręconiis celebremus. Néq;.n. id cuiq̄ uel disertissimo ex facili concedi posse cōtenderé, & alioqn pſentis ratis tēporis, ut id decēter fiat/ haud quaq̄ expo/ scere uidet. Sed hortaturi potius, & admonituri, rogaturíq; insuper/ ut mentis tuę aciē, quæ pcul semp intueri, & futura adhuc in occulto posita perspicere/ & pene/ trare solet ad impēdēs reipublice xpianę piculū, Ad pullulans iā exoriente malū, móxq; nisi cito occurrat/ uniuersam Europā inuasurū, dirigere, & intendere uelis. Certū.n. tibi sit, atq; exploratū .P.S.ꝙ pfidus, & subdolus tyrānus iste nō alia rōne q̄ summa pfidia atq; simulatiōe pacē tecū inierit, Cū nullū Turcis, Epiroticóq; generi naturale amoris comertiū intēdere possit, Vt quo primū scilicet reliquos re/ ges, & principes xpianos tibi uicinos sibi subiecisset (Videbat.n. à te, armisq. tuis ualde infestari, nec ea sufferre posse). Propagatis dedehinc uiribus/ & imperio suo in nos arma cōuerteret. Iam uidimus postq̄ Barbarus iste tecū pacē cōposuit, & ab armis, uiribúsq; tuis tutū se esse/ & quietū pſpexit, cōfestim arma sua in Rasianos populos/ & Triballos cōuertit/ Eósq; pessūdedit. Deinceps Illyricos debellatus est. Thraces euertit. Gręcis è regno deiectis Trapezuntiū imperiū expugnauit/ Vires suas auxit, réq. in maius ꝓuexit. Nūc uero rupto pacis fœdere, omníq; uiolato iure in nos arma cōuertit. Agrum tuū pariter & nostrum longe latéq; depopulatus est. Ecce Scanderbege .P. fides tibi à Barbaro q̄belle seruata bellū excitauit, arma in/ tulit, iā ad pugnā prouocat te, & haud perplexæ suā indicat uoluntatē atq; furorē. Ferēda ne hęc ęquo aīo? Tacēdū adhuc? Cōfidēdū Barbaro? Stādū ꝓmissis eius? Dū xpianū nomē euertat, & nos funditus pdat, quū infęlix bellū tā ignominiosę paci pferendū esset. Itáne igit̄ oblitū putas Barbarū turpissime illius pſtinę mortis, quā ignominiosę subire à te cōpulsus est. Adde cædes, & calamitates exercituum,

Oratio Veneti Oratoris/ Paulíq; An/ geli ad Ca/ striotum.

ducũ & impatoꝝ suoꝝ abs te editas. Cogitat hęc oĩa rabidus/& truculentus Meu/methes, aĩo cõtinue uoluit, Die noctúq; prę oculis hẽt. ulcisci appetit, atq; exoptat. Sed heu. P. splendididissime simulat simulat (crede mihi) arte sua Ottomana utiť, machinatur assidue queẽadmodũ dolis/& insidiis suis te cape, te circũuenire possit. Blanditus est hucusq; tibi/ut à bello desisteres arma deponeres, quoad bellũ cõfice ret/Cęteróscq; reges/& principes xp̃ianos tibi circũuicinos opprimeret/atq; ꝓster/neret, Quoꝝ nullũ aliũ p̃ter te uidebat, qui armis suis posset occurrere. Nunc uero postq̃ oẽs alios subiecit sibi, & oĩa ei ex sñia successerunt ad te cõuertiť, In te arma intendit, quo te cũ oibus Epiroticis, & regno tuo de medio tollat, & nos absorbeat, & rabiẽ suã barbarã expleat. Quid igiť amplius Prin. optime ĩmorãdũ? Quid ulte rius expectãdũ? Iam in eo res est, ut Meumethes iste aut hostis, aut Dñs hñdus sit. Sumamus nos quócq; aduersus eũ arma/uires uiribus cõferamus/ Exercitus adin/uicẽ coniungamus/Bellũ quo nos ꝓuocat ei ultro inferamus. Agrũ eius ut par est) incẽdamus, diripiamus nec patiamur tandẽ nos arte atq; insidiis eius circũueniri, Quippe quũ nihil aliud moliť ꝑfidus, nihil parat q̃ seorsum nos opprimere, donec orba cõsilio, auxilióq; rꝭs christiana in manũ eius sine ulla dimicatiõe tradať (Dii meliora), & deploreť in perpetuũ cõis omniũ libertas/Quos si uná cõiunctos esse uiderit, arma nr̃a formidabit, uires phorrescet/uel si instare maluerit oĩno fortasse uictus abibit. Sed si seiũctos aĩaduerterit facili negocio obruet/Ita unus est hodie potẽtissimus. Proinde nõ ꝑmittamus hãc pestẽ/hãc cõtagionẽ hũc morbũ in Euro pa esse/cui nisi celerius occurramus totã inficiet ꝑfecto atq; cõtaminabit. Nosti. n. iã Ottomanoꝝ fraudes, nosti dolos, & insidias, q̃bus oĩa sua expediũt/& quæq. ma xima ꝑficiũt. Quis unq̃ Prin. inuictissime ualeat huius truculentissimi tyrãni scę/lera & flagitia cõmemorare? Quibus uel oẽs maiores suos longe supat, Qui uel do mestico ac familiariũ suoꝝ sanguine quottidie nõ satiať, qui etiã rẽ nostrã Venetã aggredi totis uiribus cupit, quæ (ut nosti) fidei xp̃ianę semp columẽ, & ꝓpugna/culum fuit/ut ea demũ cõcussa, fracta, atq; euersa nõ Epirotas modo, sed alias etiã xp̃ianoꝝ nationes suppeditet atq; ꝓculcet. Sed necq; hoc solũ ferus, & imanis Tyrã nus intendit/quãuis magnũ sit, & uiris nõ tollerandũ/Veꝝ ut fidẽ ipsam destruat, & quæ sola uia est salutis hoibus interdicat. Errat. n. siqs Meumethẽ regiões magis xp̃ianoꝝ deuastare depopularíq; uelle existimat, q̃ fidẽ ipsam cõterrere & ab ho/minũ cordibus euellere credit. Quid igiť, qd tãdẽ bone deus nos xp̃iani speremus à bellua ista, qui & fide alieni, & omni uiuẽdi genere/ac rõne ab eo diuersi/alieniq; sumus. Itáq; Scã. Principũ inuictiss. xp̃i athleta & miles accelera, festina/tolle mo ras/tolle abs te/& ceruice tua mala & ꝑicula/Caue tibi/caue rei/& impio tuo quũ possis (potes. n. si uis) priusq̃ mala & pericula te obruant/& euertãt. Nã postq̃ tibi (q đ absit) euenerint, uoles ꝑfecto & non poteris. Ideo (ut mihi uideť) longe tibi melius atq; facilius erit, si antea prospexeris/q̃ post illatũ (ut aiũt) susceptũq. uul/nus & ictũ remediũ/& medellã quęrere uelis. Cõsule igiť cõsule mi. P. optime q̃ti/tius/ne Meumethis. P. rabies/pestis/& cõtagio te inficiat/polluat atq; corrumpat, Qui nihil certe aliud quærit/parat atq; moliť nisi/ut te pellectũ ad fidẽ & crudeli/

tatẽ suã ad interitũ & internetionẽ pducat/qui semp xp̄iani nois & sanguinis insi/diator & effusor, Cui xp̄iana orthodoxaq; fides sũmope exosa atq; inuisa fuit, quã totis uiribus die noctuq; pphanare/scindere atq; pdere studet atq; conatur. Ad quã tutandã, protegẽdãq. à furore imanitateq; rabidi truculentissimiq; tyrãni, te. P. in/uictiss. qui athleta & xp̄i miles uocaris, Immo iis Princeps noster cũ uniuerso Se/natu suo Veneto inuitat/inuocat/Auxꝝ tibi argẽtũ/milites & qcqd in huiuscemodi expeditionibus opus est abũde pollicetur & offert. Te igit̃. P. gloriosiss. sine mora p̃cinge, militẽ expedi, exercitũ tuũ & acies instrue, ferrũ acue, corripe telum, irrue in turcas orthodoxæ fidei acerrimos hostes, quos facile uicisti semp, & ad uincẽdũ fatalis quædã/& diuinitus tibi data est potestas esse/Cui nisi celerius occurramus/ totã inficiet profecto/atq; contaminabit/Nosti.n. iã Ottomanoꝝ fraudes/nosti dolos/& insidias/qbus oĩa sua expediũt, & quęq. maxima pficiunt. Quis unq̃. P. inui/ctiss. ualeat huius truculentissimi tyranni scęlera/& flagitia cõmemorare, qbus uel omnes maiores suos longe supat, qui uel domestico/ac familiariũ suoꝝ sanguine quottidie nõ saciatur/ Quid igitur/quid tandẽ bone deus/nos christiani speremus à bellua ista, qui & fide alieni/& omni uiuendi genere ab eo diuersi sumus.

Facto dicẽdi fine Scãderbegus nõ ꝙ incertus sentẽtiæ esset/sed qa nihil incõsulto milite facere cõsueuerat. Cõuocatis ducibus suis/& p̃fectis diu/multũq. cũ eis rem discussit/qd agẽdũ/an obsequẽdũ Venetis, & Ottomano principi bellũ inferẽdũ/ quibus oĩbus placuit nullatenus esse aduersus Ottomanũ arma excitãda, qm̃ ipse bellũ Scãderbego palã mouere detrectabat, Cũ & alioqn maiorẽ ẽt partẽ ex p̃da, (quã/ut asserebat) milites sui iocose/& quadã potius militari licẽtia ex Scãderbegano agro abstulerãt, restituisset. Quãobrẽ Venetus orator huiuscemodi responso habito sentẽtiaq; illoꝝ intellecta re infecta mœstus admodũ à Scãderbego disce/dẽs ad Paulũ angelũ Dyrrachiensem archiep̄m diuertit, Quẽ nouerat apud Scã/derbegũ/& Scãderbeganos p̄imũ fide/gr̃a/& auctoritate ualere/Nec qcq̃ esse tã magnũ/tãq. difficile qd̃ eis cũ uellet nõ psuaderet, ut expiret̃/si ipse archieps uel/let hãc puinciã sumere, & cũ Scãderbego/& p̃fectis suis ageret/ut Ottomano bellũ inferret, contraq; eũ arma sumeret, pculdubio nãq; fore sperabat Scãderbegũ cũ suis militibus in Venetoꝝ sententiã facile ituꝝ. Qui archieps(ut Venetoꝝ obseruã tissimus erat)reuerẽtia tanti Senatus mox ad Scãderbegũ accessit, Erat hic archi ep̄us Epirota ex Driuasto urbi oriũdus/ Andreę Angeli filius, de quo supra men/tionẽ fecimus/Vir summo ingenio/& singulari facũdia p̃ditus/excellẽti doctrina, sacris/humanisq; litteris tã græcis q̃ latinis apprime eruditus/uitæ/ac moꝝ graui/tate cõspicuus/xp̄ianæ religiõis ardentissimus. Quẽ Scanderbegus ob illius modestiã/uitæ cultum/& integritatẽ summa in ueneratiõe hẽbat/Epirotæ/& Albani oẽs tanq̃ oraculũ quoddã audiebant & uenerabant̃, Qui quũ primũ ad Scãderbegũ accessisset/oẽs duces/& milites Scanderbeganos in concionẽ uocatos, quo bellum aduersus Meumethem sumerent. tali eis oratione persuadere aggressus est.

Fęlices/& perbeatas fore res pub. regna/& impia P. In. diuinus exclamat Plato/si eis ab optimis & sapientissimis gubernari contigerit/Quod quidẽ hac tempestate

albanis nostris euenisse clara luce intuemur, Qui à te uno Principe sapientiss. optimo/duce inuictiss. regunt. Propterea nō imerito oēs reges/& principes proximi/ac circūuicini te unū ducē strenuū/& impatorē singularē tanq̄ cęlitus missum sibi delegerunt, ut eoꝶ imperia/& regna ab Ottomana rabie/barbaráq; feritate protegeres/Qui hucusq; pręclare egregiéq; armis/prudētiáq; tua/uirtutéq; ducū/ & militū tuoꝶ semper tutati sunt/Nunc uero quū id Meumethes omniū sagacissimus/callidissimúsq; insidiator, & xpianæ religiōis psecutor acerrimus animaduerteret/appetēs imanitate sua infandū odium in xpianū nomē cōceptū explere/uersutiis/& calliditate sua Ottomana egit/ut icto tecū fędere cū eo cōponeres/bellumq. sędares, ne armis tuis, quē summope timebat infestaret, Qui quascūq; pacis cōditiones, quæ tibi placuerūt, perfacile cōcessit. Sed heu. P. inuictiss. Quis nō uidet barbaꝶ hæc omnia tecum barbara fide gessisse, fraudulentérq; pacē iniisse/Vt primū alios reges tibi uicinos/& xpianos pricipes de medio tolleret/ Dehinc arma sua in te cōuerteret (ut effecit) Vbi Vbi sunt. n. Rasciani principes? Vbi Illyrici reges? Quo Trapezuntiū Cōstantinopolitanū migrauit imperiū? Nunc nūc demū ad te cōuersus rupto fędere/uiolata fide/agrū tuū longe latéq; depopulatus est. Confęderatos tibi assiduis excursionibus perturbat/atq; exagitat. Quis. n. P. nobilissime queat explicare imanissimi huius tyrāni imensum aduersus te odiū? An ita mortē Amurathis patris luctuosas exercituū suoꝶ strages/cædē ducū/& impatoꝶ suoꝶ inulta omissuꝶ putas? Cōfidis uerbis/ac ꝓmissis belluę istius? Accipis excusatiōes eius? Seruabit ne tibi fidem? seruabit? quā nūq̄ habuit, neq; cuipiā ad hāc usq; diē seruauit? Quis unq̄ (Bone deus) flagitia huius truculentissimi tyrāni uerbis posset recēsere? quæ tñ silētio inuolui nefas esse duxi, Qñqdē uoluptas quędā est in criminosum/& improbū inuehi, & auctores uitioꝶ/ac scęleꝶ in lucē ꝓferre, illósq; nominatim appellare/Quo cęteri à uitiis/& flagitiis deterriti sese abstineāt/Igitur sicut nec uirtus merito relinquēda est qn laudet. Sic nec uitiū qn uitupet, Ex utroq;. n. idē pcipit fructus, & ex bonis laudādis/& ex improbis uituperādis, Iustū est itáq; ut improbi oēs, & flagitiosi male audiant. Veꝶ Meumethes hic tyrānus eo magis/quo cęteros sua improbitate excellit/superatq;. Cuius qdē uitā/mores/& facinora/quo notiora sint tibi/illáq; effugias pstringēdo q̄breuissime pcurrā. Meumethes in fimo infęliciq; loco/humillimisq. parētibus natus est/ea gēte/q̄ barbaroꝶ pessima locis loca mutare semp cōsueuit. Nā quū Scythę Meotici barbaroꝶ pessimi sint, ipse adhuc turpiore infamioréq; loco natus phibet. Scythia eteni illius regio est/sed uilla Otmanach/ex qua Ottomanoꝶ genus/siue familia originē traxit, Cuius hoīes se seruos esse gaudent, nihil eius ꝓgenitoribus turpius/nil uilius. Amurathes igit eius pr/ cui ex genere impiū tenere minime pmissum erat/quū ex Ottomana familia esset/ quæ seruitio nata/atq; semp addicta fuisset impia Asiæ/aliáq; regna fraude scęleribúsq; occupauit/oia auxit/atq; ꝓpagauit, réq. à sordidis/& scęleratis ꝑfectā initiis eoꝑuexit/ut iā magnitudine laboret sua/Cæteꝶ ut ad mores ēt eius descēdā/Meumethes magna ui animi/& corporis/sed ingenio malo/prauóq;/humani generis hostis/& cōis inimicus/sanguinis effusor/caput scęleꝶ/princeps om/

niũ uitiorũ/inuictor mortis,& pr omniũ malorũ insatiabilis homicida. Qui cũ tali/bus natus esset auctoribus barbarã intẽperantiã imanitatẽq. seruatus/idẽ semper æquabili perfsitate per oẽm ętatẽ fuit. Huic ab adolescẽtia bella/cędes/rapinę di/scordiæ grata fuere/ Ibiq; iuuentutẽ exercuit suã/animus audax/subdolus/uarius/cuiuslibet rei simulator/alieni appetẽs/ardẽs in cupiditatibus/imoderata/incredi/bilia/semp immensa cupiẽs. Primo igit pecuniæ/dehinc impii cupido supra q̃ dici possit/ in eo creuit/ mens prauis artibus imbuta libidinibus non caret/ impudicus adulter/uitiorũ inuẽtor/quæ uel ipsa abhorret natura. Hic est Meumethes ille/qui regnãdi cupiditate fratrẽ iugulauit. Rascianos pricipes/Regẽ Bosnę pfide obtrũ/cauit/cognatos ptim in seruitutẽ/& captiuitatẽ traxit/partim luminibus priuauit/aut aliq̃ corporis ptim mutilauit. Quid de aliis dicã? in q̃s oia suppliciorũ genera ẽ exptus in seipm profecto uidet sequiturus si alia adsint/ ita trux ingeniũ illud/ac pferuida ira nũq̃ exaturari põt. Nãq; animus erga deos impurus/ hoĩbus infestus perniciẽ semp machinat/amicitias/inimicitias nõ ex re/sed ex cõmodo uendicat, nusq̃ modũ/nusq̃ modestiã seruat/fęda/crudelia in amicos/ subditósq; cõmittit,delubra publice/& priuate spoliat/Sacra pfanat/oĩa polluit/oĩa rapit/oĩa trahit/Pu/doré/pudicitiã/diuina humana pmiscue cõfundit/Nõnẽ oẽs ferè cõtra fędera sub iugauit,interfecit/in seruitutẽ traxit. Propterea qdnã,unq̃ noui.P.splendidissime. Si fędifragus Meumethes fidẽ tibi nõ seruãt? Quũ omni uitiorũ genere cõtamina tus/scęlera illa gẽtilicia/ac pfidiã hęreditariã retineat/Proindẽ ne cõfidas tyrãno/ ne uerbis/aut pmissis eius stato/sed ab omni eius amicitia abstinẽs pacẽ/quã prior ipse tibi scidit/atq; dissoluit,solutã putato/neq; illius gratię bello eũ psequi supse/deto. Cõsule/cõsule iã tibi/regnóq;,ne barbarus insidiis/atq; dolis te/tuósq; oppri/mat,Nihil cogitat subdolus/nihil molit perditus ueterator/nisi q̃mõ fidẽ xp̃i expu gnet/atq; obruat/pro qua(ut scis)semp insudare/atq; laborare pposuisti tibi,& iu ramẽto affirmasti,téq; sępius dixisse memini/ad hãc tutãdã/defendẽdãq. te natũ/procreatũq. fuisse. Cur igit (pace tua dixerim) arma deposuisti? Cur militũ tuorũ animis ocio luxuriãtibus/fidẽ catholicã iã à tyrãno opp̃ssam deseruisti? Bonũ cõe seposuisti/Militię renũciasti? Tibi tm̃ soli uiuere deligisti? An mediocre discrimẽ cõditionis secuturũ tibi ex hoc reputas? Veteranus dux fortissimus bello cõpressis manib⁹ sedẽs? Videbit nũc q̃spiã(proh pudor)uidebit ocio luxuriare/atq; euane scere uiuidũ illud quõdã tanti principis ingeniũ? At Meumethes amicus tuus nõ torpescit/non ocio tabescit/inuigilat/laborat/accelerat/ut xp̃i euãgeliũ prophanes. Petri nauiculã subruat/uestẽ xp̃i discindat/atq; dilaceret/secutus maiorũ suorũ ue/stigia/& pseudo sui pphetę traditiões. Qui statuit,ut xp̃i nomẽ tãq̃ inuisũ,& pro/phanũ acerrime à suis psequeret/Sãguisq; inoxius xp̃ianorũ effunderet absq; ulla pietate/Ex q̃ tyrãnus iste fidẽ xp̃i semp prę cæteris acerrime insectatus est/in quẽ Principũ inuictissime si tu nunc arma tua nõ exponas/uires nõ excites illi bellũ nõ inferas/oẽs profecto te timidũ/formidolosum/ & ocio deditũ censebũt/ An nescis qũo oẽs xp̃iani reges/& principes unã cũ sanctiss.Pont.nr̃o Pio summo orbis anti stite aduersus hũc tyrãnũ cõspirauere? Quẽ deo adiuuãte omnino psequi/& extra

Europã expellere ſtatuerũt/Iam à ſummo pontifice exiit edictũ,& p oĩa xp̃ianoꝝ ora ꝓpallatũ eſt/q̊ oẽs reges/& principes xp̃iani ueniã pctõꝝ ſuoꝝ cõſecuti aduerſus turcaꝝ regẽ cũ ipſo ſummo põtifice q̃primũ exeãt,& proficiſcant̃.Exquo Veneti tui cũ principe ſuo/& omni ſenatu tã terreſtri/q̃ maritimo apparatu unà cum Põtifice max.nr̃o ad hãc expeditionẽ cõtra Meumethẽ te inuitãt,& implorãt,teq́ꝫ principẽ/ducẽ/& totius xp̃iani exercitus generalẽ impatorẽ præficiũt/Et q̃primũ Põtifex traiecerit,& Dýrrachiũ intrauerit in regẽ Albanoꝝ/& Epirotaꝝ declaratuꝝ te cõſtituit,dignũ apprime/cui ſumma huius belli demãdet̃/Igit̃ Scan.P.fęlicisſime/qd facis? Quid imoraris? Aut iperpetuũ bellũ/armáq́ꝫ obliuioni dáda ſũt, iugũq́. accipiẽdũ/aut huic,cũ quo de impio/& totius rei ſũma certet̃/nec uirtute/nec patiẽtia cedẽdũ.Excita animũ/& uires tuas/cõuoca duces tuos/& impatores/Cõtrahe undiq́ꝫ gẽtes,&.& populos/Inuita reges/& principes uicinos tibi cõfędeatos/Inſtrue acies/& legiones/Sequere omniũ fideliũ cętũ/& xp̃ianoꝝ collegiũ, Obtẽpa ſũmo Pont.Cõſequere ueniã pctõꝝ tuoꝝ cũ omni exercitu tuo/Ecce Veneti me tui miſerũt,ut hæc tibi annunciẽ,te inuitẽ/te exhorter/quo uires uiribus, ſigna/ſignis/copias copiis cõferas.Sunt.n.Veneti(ut noſti) principes chriſtianiſſ. benigniſſ.terra/maríq́ꝫ p̃potẽtes/qui auꝝ/& argẽtũ abũde pollicent̃/offerũtq́.tibi. Itáq́ꝫ Scan. uere unq̃ Scan. tu tu prior principũ decus copiis tuis barbaro bellũ infer/agrũ eius iuade/terrorẽ/& formidinẽ hoſti incute/qui prior te ꝓuocauit/rupto fędere/fide/& pace uiolata,Nã leges/& iura oĩa clamãt/pmittũt/fidẽ nõ ſeruãti nõ ſeruãdã.Audacter audacter igit̃ xp̃ianũ prçi exercitũ/hoſtẽ prior aggredere,Barbaro bellũ uniuerſale annũcia, & ſũmo Põtifici iter prępara/Nã ecce iã Pius/ecce Veneti tui/ecce frãcigenę,Hiſpani/Belgæ/Hungari/Boemi/Poloni/Itali,& omne xp̃ianũ nomẽ te ſequit̃/tibi adeſt/Ex quo fieri nõ põt Barbaꝝ tot regibus/& principibus/tot copiis/& exercitibus ut reſiſtere ualeat.Ideo fugã ſtatim arripiet,Europã deſeret/Nõ ꝓderit ſupbia Ottomano/Non doli/nõ inſidię/nõ fraudes ſolitę eũ leuabũt/Aduertẽdum eſt tñ & prudẽti animo p̃cauendũ,qđ callidus Meumethes hæc oĩa p̃ſentiẽs/ſtatim nũcios/& oratores ſuos ad te deſtinabit/Quo alliciat te/ut arma deponas/ut uiolatã ab illo pacẽ ſerues. Auerte tñ animũ à malefica eius natura/Occlude obſtrue aures illecebris/Iam illius noſcis ingenium/ſat odoratus es hominẽ,& Ottomanę gẽtis fraudes uel (ſi quiſq̃) optime perſpectas habes.

De bello à Scãderbego in Meumethẽ decreto, & agri týranni deuaſtatione/De lr̃is Meumethis ad Scãderbegũ alliciẽdũ ſibiq́ꝫrecõciliãdũ audita omniũ xp̃ianoꝝ cõſpiratione in eũ.

HIS à Dýrrachienſi archiepõ magni ſpũ pactis Scãderbegus inito cõſilio/rem ſub longa/ac diligẽti examinatiõe pertractauit.Duę tandẽ p̃cipue cędẽq́. cõtrariæ ſentẽtię fuerũt elicitę/Altera/ut bellũ nullatenus cũ Ottomano fieret/ſed pax oĩno cũ eo inita ſeruaret̃,Eóq́ꝫ maxima inde cõmoda eis proficiſcebant̃.Nã oẽs populi Scãderbegi urbes/& ciuitates locupletatę fuerãt quottidiéq́ꝫ in maius excreſcebat id cõmodũ adhæc feré oẽm prędã/quã barbarus ex agro Scãderbegano abſtulerat,ei cumulate reſtituerat/Altera huic mens longe diuerſa effluxit.Bellũ omnino Ottomano principi mouẽdũ/nec eius fidei ullatenus ſtandũ/quã nũq̃ alicui/& pręſertim chriſtiano ſeruauerat,p̃ſertim qñ ipſe prior Scãderbego pacẽ rupiſſet/& iura fęderis uiolaſſet/neq́ꝫ týrãno credendũ/aut promiſſis eius fidẽ hñdã/quũ doloſe

Scãderbegũ alliceret/audiẽs oẽs reges/& prĩcipes chriſtianę religiõis aduerſus eũ cõſpiraſſe,& arma iã iã ex omni chriſtiano orbe in eũ ruitura/Eo proinde timore pacẽ ſe Scãderbego ſeruatuꝝ polliceri/aĺs neq; pacẽ ſeruaſſet,neq; ꝑdã reſtituiſſet/Propterea nihil ĩmorandũ/ſed bellũ intrepide, & alacri animo aduerſus cõis fidei hoſtẽ excitãdũ,Cuius ſalus eſſet ꝓprio ẽt bono/& ſaluti ꝑferẽda/Prȩſertim ꝙ ipſe Pius pont.max.cũ oĩbus chriſtianoꝝ uiribus in eũ cõſpiraſſet.Hæc igit̃ ſnia tanq̃ magis religioſa,& efficax,quũ ipſi Scanderbego/maioriq; parti proceꝝ & ducũ, & ꝑfectoꝝ placuiſſet,hãc ueluti uniuerſale bonũ/publicũq. cõmodũ elegerũt/ſta/tuerũtq.,ut bellũ aduerſus Meumethẽ excitaret̃,& arma pro tutela xp̃ianę reipu. inferẽda eſſent.Præterea honeſtum/ac ſanctũ uidebat̃,Sũmo pont.dei uicario/ac uniuerſo xp̃ianoꝝ collegio adhȩrere,Adhȩc obtẽpandũ ẽt ipſi Dyrrachiẽſi archi/epo,ipſiuſq. monita,& cõſilia tãq̃ mãdata ſeruãda.Cui pp uitæ grauitatẽ & ſancti tatẽ ſũmã fidẽ ꝑſtabat,cunctáq; eius cõſilio faciebat,qui ex more regio Scãderbe/go ſemp aderat,à quo oẽs res geſtas,& hiſtorias tã grȩcas/q̃ latinas didicerat,Scã derbeganiſq; ducibus,ac militibus maxime dilectus/gratúſq; erat.Decreto igit̃ ad uerſus Ottomanũ bello.Mãdatũ eſt ubiq; locoꝝ delectũ fieri,exercitũ cogi/Prȩfe ctis/& caſtroꝝ ducibus,ut prȩparato/inſtructóq; exercitu adeſſe feſtinarent. Quo facto Scãderbegani milites prȩcipue illi q in limitibus cuſtodiæ cã degebãt ſũma ui/& impetu in turcaicũ/& hoſtilẽ agrũ irruperũt,quẽ lõge latéq; depopulati/ma/ximã inde prȩdã ſecũ abſtulerũt,nã.LX.milia bobũ.LXXX.milia peccoꝝ.Tria milia equaꝝ cũ pullis ſuis/quæ de turma (ut aiũt) & ipſius Meumethis principis grege erãt,inde abegerunt,Qui quũ ad intima barbaroꝝ loca penetraſſent,& oĩa igni,ferróq; euertiſſent nullã fȩlicẽ arborẽ/nihil frugifeꝝ in agro relinquẽtes,Ingẽ ti terrore/atq; formidine cuncta repleuerũt,Quæ oĩa quũ Meumethes percepiſſet uehemẽti in Scãderbegũ cõmotus,atq; ſuccẽſus eſt,Sed poſtmodũ frõte reducta dolorẽ ſuũ ſupprimẽs uultu admodũ hilari,hæc dixiſſe fert̃,Quid mihi Scãder gẽ iſta,qui oriẽtis,& occidẽtis principatũ teneo,tamẽ cõtra eũ ultionẽ animo cõ/cipiẽs,In eius pnicič,& ruinã iurauit,Sed qa xp̃ianoꝝ arma iã in ſe cõcitari,& co pias moueri ꝑſenſerat/ualde ꝑterritus arte ſua Ottomana illecebris Scanderbegũ cape,& ſibi recõciliare excogitauit.Circũferebat̃ iã ubiq; Piũ pont.max.cõtractis undiq; uiribus/& copiis omniũ xp̃ianoꝝ in unũ coactis ꝓpẽ diẽ aduerſus Ottoma nũ egreſſuꝝ.qui ut primũ in Epiꝝ/& Albaniã traieciſſet in urbe Dyrrachina poſt rẽ diuinã factũ Paulũ angelũ eiuſdẽ urbis archiepm de q̃ ſupius mẽtionẽ fecimus, in culmine ꝑſulatus,& ſecũdã à ſũmo ꝑſule,& Pont.max.dignitatẽ,quã nunc Car dinalatũ appellãt,inſignire/atq; ſublimare, Scãderbegum uero in regẽ Albanoꝝ/& Epirotaꝝ declarare,Quẽ ẽt oĩbus copiis xp̃iani exercitus aduerſus Meumethẽ generalem(ut aiunt) imperatorẽ perficeret,quãobrẽ à barbaris undiq; circũfere/batur/ſi in tali expeditiõe chriſtiana aduerſus Ottomanũ Scãderbegus egreſſurus eſſet ꝓculdubio chriſtiano uictoriã adiudicandã iri, & de re/Ottomaniq; imperio uictum/deſperatumq. fore autumabant oẽs/& aſſerebant/tantus terror/tanta for/mido Scanderbegani nominis eos inceſſerat/adẽo formidoloſum/adẽo horrẽdum

apud Turcas illius erat nomen. Ideo Meumethes omni arte/ingenio/& calliditate sua laborabat, ut Scanderbegũ ad se alliceret, & cũ eo ex integro cōponeret, hinc/indéq; iuramento præstito pacem uallaret, Cui etiã huiusmodi litteras scripsit.

MEumethes Amire Soltanus orientis/atq; occidẽtis impator Scãderbego. P. Albanoꝝ/Epirotaꝝq;. S. P. D. Fidẽ tuã/& ꝓbitatẽ Scan. P. nobilissime semp admiratus sum. Propterea nō plane credibile mihi fuit te magnanimũ, & generosũ. P. fidẽ & pacẽ/quã mecũ iãpridẽ inieras/tã facile, & temere soluisse, Nã (ut audio) maxima manu fines meos trãsgressus oĩa igni/ferróq; deuastãs maximã inde tecũ ꝑdã qdẽ abegisti, Cuius qdẽ rei cãm Venetos fuisse/mihi certũ/exploratũq;. est/Quoꝝ cōsilio/& suasu ad hoc faciendũ impulsus es. Nã eoꝝ illecebris/calliditate/& astu seductus mihi bellum intulisti ruptor fœderis/uiolatórq; gẽtiũ iuris factus. Idcirco exiguo/aut nullo potius tibi uitio esse dandũ censeo/cãm magis ignominię intuẽs q̃ ignominiã ipsam, sed omnẽ in eos culpã reiicio, qui mihi semp hostes/& infensi fuere. Sed qd hæc mihi Scãderbege? qui tot/& tanta possideo? adéone graui quadã iactura impiũ nostrũ afficere putasti? dũ ꝑdonis magis cuiusdã/q̃ hostis more in agris nr̃is depopulãdis/& abigẽdis pecoribus tã insolens es factus, quod ego tñ neq; iniurię loco duco. Sed ꝑge/age/si ita equũ uidet᷑ tibi, Pluris nãq; ipse facio amicitiã/& beniuolentiã tuã/q̃ oĩa quæ mihi sunt cara/qđ te (ut scis) semp unice dilexi, & eximio quodã amore sum ꝓsecutus. Nã quoties tenellã ætatẽ illã nostrã/& cōsuetudinẽ/dũ unã in regia pr̃is mei Adrianopolim cōmorabamus, in memoriã reuoco, Non possum equidẽ nō omne officii genus debere tibi. Propterea Scan. mi te etiã/atq; ẽt rogo/& hortor, ut priores pacis nr̃æ cōditiones renouantes eã iureiurando ex integro cōfirmemus. Nã si illa prius iuramento hincinde uallata fuisset, nequaq̃ à Venetis te seduci/aut circũueniri ꝑmisisses. Quãobrẽ opus est ut nũc denuo fœdus inter nos/& pacẽ iureiurãdo sacris hincinde adactis perpetuo muniamus/atq; cōfirmemus. Quod si feceris (ut spero) & me audieris/ꝓculdubio tu cũ posteris tuis semp regnabis, & tua oĩa tibi salua erũt, Sin secus/pœnitebit te (mihi crede) ꝑocissime, Nosti iã uires meas/qbus an possis resistere tute cōsule. Non reguli tui uicini/nō Veneti seductores te poterũt à ui/& furore meo eripe, Nōne grę cos ferẽ oẽs exterminatos uides. Trabesuntiũ impatorẽ à nobis imperio deiectũ? Rascianos principes, & Triballos euersos? Illyricos ꝓstratos/totiúsq; Asiæ regna, aliósq; reges/& pricipes perdomitos/ac subiectos mihi/Sequere igit᷑ Scãderbege cōsiliũ meũ ꝓmissis stato. nō. n. falleris mehercule. Mustaphę seruo/& nuncio nr̃o qui ad te uenit/de iis mãdauimus/cui indubitatã fidẽ adhibeto. Vale, Ex Constantinopoli urbe nr̃a regia, Nonis Maii/A gñatione Ihesu. M.CCCCLXIII.

His litteris acceptis/perlectísq; Scãderbegus Meumethi in hũc modũ rñdit.

Att. Litteras Scãderbegi ad Meumethẽ/Piiq; Pōtificis ad Scãderbeg̃ũ.

ATHLeta Christi Georgius Castriotus/al's Scãderbegus/Albanoꝝ, Epirotarũq;. princeps Meumethi illustrissimo Turcaꝝ principi. S. P. D. Admiraris Meumethes. P. Quod milites mei (ut inqs) cōtra fœdera/ruptis pacis nostrę cōditionibus ingressi fines tuos maximã inde prędã secũ abstulerũt, Cuius rei auctores Venetos asseris/quos hostes tibi acerrimos dicis, subdisq; ꝙ ista paꝝ offendũt te/tũ pricipẽ

potentiſſimũ/tũ qa pp maximã in me beniuolentiã oĩa æquo fers aĩo/Et/maxime ꝙ alioꝝ cõſilio ſeductus id ediderim/ facili negocio oĩa remittis mihi dũmõ fędus quod prius inter nos ĩctũ fuerat,eiſdẽ tecũ cõditionibus iuramẽto cõfirmẽ/ impel liſcꝫ ad id maxime/admones & hortaris/ut cõſiliũ iſtud tuũ amplectar/mihi/& po ſteris meis mirũimodũ ꝓfutuꝝ/niſi forte dũ Venetis obſeq ſtudeo/malim tuã indi gnationẽ ſubire/Adhæc/ut magis deterreas me enumeras lõgo ordine gẽtes popu los/reges/prĩcipes à te deuictos/& tibi ſubiectos.Sed qdnã noui(rogo te ꝑ deũ im mortalẽ) Quid tñ admiraris Meumethes prĩcips:& illud primũ,qđ milites mei id in agrũ tuũ fecerint/qđ à tuis idẽtidẽ militibus prius in rebus eoꝝ cõmiſſũ ma gnope(ut debuerãt)dolebãt,ac de me cõquerebanť/Proinde ſi ipſi quóqꝫ militari quadã laſciuia (ut tuus eſt dicẽdi mos)ulciſcentes illatã/nõ nouã inferẽtes iniuriã ꝓſpexerint ſibi,& dãnũ damno cõpenſarint/nihil eſt ꝙ admireris & me accuſes/ Cohibuiſſem ipſe (ueꝝ ingenue fateor) hoĩes licet acerrime lęſos/ Sedaſſem ani/ mũ eoꝝ tantope ad omne ultiõis genus ꝓuocatũ/ſi uel cũcta tu eis,quæ amiſerãt, reddenda curaſſes.P.unus omniũ opulentiſſime & liberaliſſime / uel hãc tuoꝝ licẽ tiã,quã laſciuiæ uelamento tegis (uix pueris dignas ambages) ut par erat) caſti/ gaſſes. Qũãuis.n.delicta ubiqꝫ grauia exiſtunt in rebus tñ militaribus grauiſſima cenſeri debẽt/Quid quæſo: uisne me iſtã tuoꝝ laſciuiã interpretari: tanta ꝓſertim accepta iactura/quos & cohibere prius/& punire poſt factũ potuiſti. Accipe igiť tu quóqꝫ Meumethes ſapientiſſime uerba iſthęc nr̃a quę nobis hucuſqꝫ pulcherri/ me & dare/& uendere cõſueuiſti,dũ ſemꝑ fraudi excuſationẽ & ſpẽm aliquã iuris imponis/illud tñ/quod dũ me obtentu priſtinę cõſuetudinis(& beniuolẽtię noſtrę excuſas) in Veneros iuueheris,Iniuria mehercule facis.Non.n.erãt principes opti mi/iuſtiſſimi/ſanctiſſimi à te tãq̃ ſeductores calũniandi.Quid ꝑterea opus Venetę reip.cõſiliis mecũ agere/ illecebris me allicere: ut tibi ſim iratus,te ut hoſtẽ perſe/ quar,qui ſoli/ſoli inq̃,qñ ita res ferat,& aperte pñt tecũ cõtẽdere/& facili negocio te ſupare/nã quod ſuades mihi/ut eoꝝ cõſuetudine abſtineã.Fruſtra agis mi prin/ ceps: Quis.n.mortaliũ ita ꝑditus eſt,ita ſuis ipſis inuiſus/qui non malit uel maxĩe errare cũ Senatu illo/q̃ tecũ optime ſentire/ego ꝓſertim/qui & cõfęderatus eis iã/ pridẽ ſum/& unus omniũ amicus,quod tu tñ (quæ tua eſt perfidia) nihil curaſti, agrũ eoꝝ in Pelopõneſo/ruptis pacis fęderibus quottidie infeſtãdo diripiẽdo.Sed nec minæ tuę hoc loco deterrebũt me Ottomane.P.Quas barbaro more effundis in me ingeris euomis,ni cõſiliũ tuũ fuerim ſecutus,nã & pati/qñ ita res ferat/& fa cere fortia Albanum eſt.Nõ timorẽ incuties mihi puſillo regulo cũ Venetis meis, Quis tãtus (ut ipſe te appellas)oriẽtis/occidẽtis/& omniũ mũdi partiũ impator, Riſum profecto hoc loco excitaſti mihi.Rident de te alii quóqꝫ xp̃iani principes, Quomodo ita imprudẽter/ne dicã impudẽter totius orbis imperiũ falſo uocabulo uſurpaſti tibi: Quid in maiore Aſia poſſides: nihil certe/an oĩa,quæ in minori cõ/ tinentur tua ſunt: Minime in Europa qd hẽs ꝑter Thraciã/Myſſiã/partẽ Gręcię/ atqꝫ Pelopõneſi/Mytilenẽ/& Tauricam regionẽ: Aphricã nunq̃ pes tuus calcauit/ Hic ne ẽ uniuerſi orbis prĩcipatus: Sed finge/finge M.P. oĩa ab ipſo uſqꝫ oceano

subiecta seruire tibi/Non tñ iccirco insurgendũ est adeo tibi ut alios cõtẽnas oẽs. Desine desine gloriari,& disce iã (si potes) humanę incõstantię singulare documẽ tũ. Nã ubi sunt Assyrii,qui orbis terrarũ qñq; imperiũ tenuerunt? Vbi Medi? Vbi Persę? Vbi Græci? Vbi deniq; Romani rerũ dñi? Maior certe fuit Tãberlanus ille Scytharũ rex/Terror (ut scribit) gentiũ/q̃ tu,Qui auũ tuũ Paiazetẽ illum,qui ar mis tot/& tanta gesserat,cũ.CC.milibus in finibus Armenię pfligatũ/& in fugã cõuersum captũ/uinctũq. cathenis triũphãtis more ante currũ suũ traxit,In cuius exercitu duodecies cẽtena milia hominũ fuisse tradunt Xerxe/atq; Dario maior, quorũ exercitu maria cõstrata siccata flumina pdiderũt antiq.Exterminati tñ sunt oẽs ab exterminatore gentiũ/M.princeps/Digytus dei oẽs extinxit. Disce pinde te quóq; hominẽ esse cognoscere,Noli tantopere copiarũ/& exercituũ multitudini cõfidere/Sepę nãq; maiores exercitus minoribus cessisse historię testantur/Quare nõ imerito receptum est illud,Nec laudaueris ducis uirtutẽ/nisi quũ ductus fuerit ad triũphũ.Deũ quóq; ipm meliorẽ cãm fouere/an dubitãdũ uidet M.Scis tñ tu bene scis ad totius impii ius te qcq̃ pter deũ hre,oĩa uiolenta esse/oĩa perperã à te/ & iniuste possideri.Propterea nõ deest animus mihi Ottomane impator tibi tanto rerũ dño ueniẽti modo resistere,sed uel prior te intrepide,& audacter in cãpũ pro uocare,insignẽq. de te (deo propicio) & sperare/& referre uictoriã.Sunt & nobis milites/qui & ipsi tela tractare/procedere ante signa/uersari media in mole pugnę sciãt.Quæ igit de pace iterũ firmãda agis mecũ.Frustra iã huiusmodi delinimẽtis me circũuenire quæris/ita est mihi & fides tua suspecta,& beniuolentia usq;quaq; inuisa.Quippe cũ ficte semp/& dolose maiorũ tuorũ mores secutus/qcqd agis/quic quid polliceris mihi/facis oĩa/quo facilius euertas me/regnóq; exuas,Euasi tñ ipse hucusq; deo auctore insidias tuas omnes/dolos/& fraudes oẽs,Sed breui/breui (ut spero) his oĩbus finẽ dabis,quũ nõ artes istæ tuæ/nõ insidiæ ullæ leuabunt te/non Ottomanũ ingenium/nõ tumor iste barbarus proderit tibi/ neq; tñ unus ego in te hos aĩos gero.Longus post me ordo est xpianorũ principũ,Ecce nãq; armat in te, totisq; uiribus cõtẽdit qcqd est usq; xpiani nõis,& splendoris,Cõiurarũt in te unà cũ nro sũmo Pont.Pio reges,& duces oẽs,& ad euertẽdũ te/regnóq; spoliãdũ iãiã aderũt.Quãobrẽ ego obtẽtu pristinæ cõsuetudinis/nostræ quãuis tu eã grauiter lę seris/penitúsq; uiolaueris/admonendũ tñ de his te duxi mi princeps,quo diligen- tiori aliq̃ cõsultatiõe cogitatus oẽs colligeres,tibiq;/atq; regno tuo cõsuleres.Vides impetus/atq; uires tantorũ principũ, quas an sic facile possis euadere nõ satis scio/ Poteris tñ/si me audies/Poteris & impiũ nomẽq. tuũ ex magno maximũ ex fęlici fęlicissimũ/ex celebri reddere/efficerẽq; celeberrimũ, Si pfidia ista/& Macome- thanæ sectæ erroribus depositis ad xpi fidẽ/& ueritatẽ te cõuertere uolueris/Ani- mæq. tuæ tandẽ hre rõnem,Neq; tu quóq;,qui altiori spũ/& ingenii magnitudine maiores tuos oẽs longe excellis ceu hęreditario quodã iure in errore/& pertinacia ista te tuósq; uersari ãplius patiaris/Faciãsq; iã spõte tua (ut sapiẽtissimũ principẽ decet) quod es propediẽ necessitate facturus / Turpissimũ habitũ semp est ex ore imperatoris audire,Nõ putarã/Resipisce aliqñ/Tecum habita/ En offert materiã

tibi deus optimus/maximus, quomodo & rerum tuarum statũ oẽm trãquillum reddas, & oẽs te reges/& imperatores nostri amẽt uenerent/obseruẽt, neq; hac in re te regnãdi cupido/ac bonorum istorum quæ possides sollicitudo excruciet/Quicqd.n.iniuste, qcqd illicite usurpasti/oĩa pfecto xpiani principes ueluti ppria & hæreditaria licite & iuste te habere cõcedẽt/cõfirmabũt sanciẽt. Eris uerus priceps, legitimeq; dñaberis, dũmõ fidẽ hãc, & uerum dei cultũ amplectaris, quã ut primũ senties. Dolebis p deũ imortalẽ nõ maturius cognouisse/Dolebis amissi tpis dispẽdio/Exterminabis/eliminabis qcqd mẽdacii/qcqd fetoris apud uos reliqt Spurcissimus Pseudo ppheta ille Meumethes. Ex castris nris. VII. Klen. Iunias. M. CCCCLXIII.

Postq̃ Scãderbegus huiuscemodi lras ad Meumethẽ dedit. Interim lris sũmi Pont. ei nunciat, Quod ipse cũ inumeris copiis crucesignatis cõtra Ottomanũ principẽ ppẽ diẽ urbẽ egressurus erat/& Anconę portũ/maritimãq; petiturus, quo inde in Epirum cũ uniuerso exercitu traiiceret. Vbi primũ Paulũ angelũ Dyrrachinũ archi epm in Cardinalatus dignitatẽ & purpurã assumeret, Scãderbegũq. albanorum/atq; Epirotarum regẽ declararet, ipsũq. xpianis copiis pficeret/ut expeditionẽ, quã cũ oĩ fideliũ cętu in barbarum susceperat, totis uiribus psequeret. Quãobrẽ eũ admonebat/exhortabat, ut copiis pireт, & barbaro uniuersale bellũ indiceret. Quibus lris corã oĩbus principibus/& pfectis castrorum perlectis maximo plausu/atq; lęticia/Scãderbegus mox copiis instructis i agrũ turcaicũ, & hostilẽ maxĩo impetu irrupit. Quẽ longe/lateq. discurrens oĩa igni/ferroq; deuastauit/ atq; diripuit/Et maximũ barbaris terrorẽ inferens/Meumethi generale bellum indixit. Verum quũ Ottomanus iã iã Scãderbegi litteras perlegisset, Per idẽ ferẽ tẽpus ad eũ nuncius uenit Scãderbegum in agrũ suũ irrupisse/omnia diripuisse/atq; incẽdisse/Quo tristi nuncio Meumethes ad modũ territus/totusq; ira/atq; furore in Scãderbegũ pcitus Seremetiũ præfectum suũ cũ. XIIII. milibus equitũ adhibendum potius impetũ & furorẽ eius/q̃ aliud quippiã præclare agendũ cõtra eũ misit, Statimq; ipse princeps cõuocatis ducibus omnibus/& præfectis suis coram eis sic elocutus est.

Oro Tyrãni ad Duces & pfectos suos.

N Vnq̃ dubiũ mihi fuit Princeps optimi/& cõmi. mei uobis oĩbus illud unũ esse certissimũ/exploratissimũq. Regnũ. ius, imperiũ meũ omne uobiscũ semp fuisse cõe/Eius pinde salus, & incolumitas non minus curę uobis/q̃ mihi ipsi esse debet. Notis.n. bene nostis, q̃ti uos fecerim semp, ut me ipso apud me nõ essetis inferiores/q̃ humanę/q̃ benignę egerim uobiscũ, ut nõ tãq̃ regẽ uestrũ & principẽ/sed uelut cõmilitonẽ aliquẽ ex uobis usq;quãq; me gesserim. Qui nõ mihi tm̃/sed uobis/uobis inq̃/liberisq; uestris uixi/laboraui/insudaui, & ad sanguinẽ usq; studiũ/operamq. meã oẽm pstiti. Quo regnũ uobis pacatũ/trãqllũ/& undecũq; maximũ reddere/efficereq. Quo inimicorum impetũ oẽm propulsarẽ/propellerẽ, Et ciuitates/populos/uxores/liberos/fortunasq; uestras augerẽ/illustrarẽ/extra piculũ ponerem, Effectũ/effectumq. est ita diuinis auspiciis, ut oĩa duce tñ uirtute/fortitudineq; uestra ex animi snia cesserint nobis/Nihilq; ferẽ hodie uel pagẽdũ/uel optãdũ supsit uobis duces inuictissimi/qd uel ad noĩs splendorẽ attineat/uel ad impii amplitudinẽ. Quid.n. enumerẽ domitã iã Asiã oẽm/ puictã Thraciã/ expugnatos Triballos/

ſubiectas utraſq; Myſias? debellatã tauricã regionẽ? Alycarnaſeũ regẽ è ſede deiectum? Principis Illyriæ expulſos? Pãnones ꝑfligatos? Quę regio eſt (rogo uos per deos ĩmortales) quę tellus fortiſſima/ferociſſima/quã nõ arma ueſtra penetrarint? Qui populi/quæ gẽtes indomitę & ĩuictiſſimę/quæ nomẽ/uirtutẽq. ueſtrã uel nõ timuerint prius/q̃ ſenſerint? Nũc uero (proh pudor) Quid iſtud dedecoris eſt uiri pricipes? Quis tãtus reꝝ tumultus? Vnde nouus & inſuetus timor hic? Tantos nimiꝫ reꝝ euẽtus prime ſcitis? quos ignauus/ſubdolúſq; xp̃ianus iã iã minatus uobis Perſuaſit/itáne ꝑſuaſit oĩa uobis (quæ ueſtra eſt leuitas) Scanderbegiolus ille doli totius artifex inexhauſtę malicię caput/Vultis/uultiſne ita facili negocio hoĩes fugę magis q̃ uirtutis memores abſq; pugna abſq; cõtentiõe imbelli/inutiliq; xp̃iano cõcedere/ea quæ cũ maiores ueſtri, tũ ipſi uos tot ſudoribus tot uulneribus cõparaſtis? Cur.n.liberius mihi apud uos loq nõ liceat pro rebus/pro liberis/pro fortunis ueſtris? Non diſputare apud uos de rei totius ſtatu? Non accuſare uos unq̃ licebit mihi/quos & ſeruaui hucuſq; & nũc maxime ſtudeo cõſeruare? Vultis ne ſic abſq; cęde/abſq; cruore deſtituta Europa/quã tanto & deſiderio & labore poſſediſtis, in Aſiã turpiter cõfugere, & rẽ/ſtatumq. ueſtrũ cuiuis mortaliũ optabilẽ/hoc ignauo animi torpore ultro relinquere? Qua re nihil hoſti ĩ uniuerſa uita optabilius/nihil iucũdius eſſe poſſet, Sed age/tuti ne in Aſia eritis? ubiq; gẽtiũ perſeq uos nõ abſtinebunt/Quo uertemus? Quę ſpes reliqua nobis futura? Qui rex/aut princeps nos excipiet, gentẽ oĩbus inimicã ęque ac inuiſam? Idcirco fortaſſe/qa quicqd hẽmus/qcqd poſſidemus alienũ eſſe/uiolentũq. dicunt, ſed iniuria mehercule/Dictũ eſt.n. & uere mehercule dictũ. Quodcũq; pes eq tui calcauerit, id totũ tuũ ſit/Nihil mortales in hac uita tulerũt ſecũ. Nihil hoꝝ q̃ hic ſũt/cuippiã ꝓpriũ eẽ põt oĩa fortiũ uiroꝝ ſunt. Deus omniũ eſt dñs, & apto cãpo cũcta in mediũ poſuit/ Quibus igiť eius nutu/& ꝑmiſſu potiri ſumus/quæ oĩ merito iure ſumus adepti/& diuina uolũtate ꝑ tanta tẽpoꝝ iteualla poſſidebimus nũc, nũc ſunt nobis ꝑtinaciſſime tutãda/ſeruãdáq;. Quãobrẽ Cõm. fortiſſimi audite/animis adeſte, Nolite terreri, ne hoſtibus magis/atq; magis audacia increſcat/Sed uná oẽs/ut par ẽ/conſiliis nõ tumultuoſis/& turbidis. ſed ſędatis/ & quietis rem tantã capeſſite, cogitatus ueſtros cõfirmate/Si pulchrũ ducitis uos/uitãq. ipſam/tot regna/tot impia diuinitus permiſſa uobis/uxores deniq;/liberos/fortunáſq; ueſtras cõtra xp̃ianã rabiẽ, & furorẽ protegere, atq; cõſeruare. Arma ueſtra intrepide/audacter in xp̃ianos ſumite/Acriter aduerſus eos (ut cõſueuiſtis) pugnate. Neq; magni negocii atq; operoſa res uideať. Qũod auditis xp̃ianoꝝ principes cõi quadã cõcordia, & cõſenſu in nos arma excitaſſe/Nihil eſt adhuc uobis de ſũma uictorię ambigendũ/ Quid tãdẽ eſt cur cęlũ/ac terras miſceãt? Edocti eſtis ſępenumero/gentẽ iſtã/q̃ ignaua ſit, q̃ imbellis, nulloruq. neruoꝝ, Ignaui ſunt oẽs timidi/languidi/ſomnolenti, ocio aſſueti/deliciis, & uoluptatibus dediti. Omnes in plũmis/oẽs in uenere educati/in curia/in ſenatu pugnaces/uerbis nõ rebus animoſi cõcionibus ſemp affixi hęrẽt/in foro uiuũt/ Nullum neq; bellãdi ſtudiũ, neq; belli artẽ tenẽt, neq; laborẽ corpus/neq; animus perferre ꝑiculũ põt. Molles hñt artus/& delicatos, nõ dura aſſueti diſciplina, Aeſtus/

frigoris/inediȩ/laboris/penitus impatientes/nõ curȩ militaris gnari. Vt uos Cõm. Amãtiſſimi/qui quot milites eſtis/quot bellatores fortiſſimi, tot uidere uideor mi/hi optimos impatores/Qui uitã oẽm in expeditionibus/& totas ferre noctes in ar/mis & inſomnes ducitis. Nihil ita duꝶ ita difficile/aſpeꝶ/qđ nõ uobis & lene/& facillimũ uideať/Qui ex tãta piclitãdi aſſiduitate hi eſtis piculoꝶ cõtẽptores effecti/ut nõ mõ nõ nolitis timere/ſed ẽt nõ poſſitis, qui ſprȩta plũmaꝶ molliciȩ duros artus duriori iugo diſciplinæ ꝑmitis in bello/& pugna paucis minimiſq; cõtẽti humi ꝓcũbitis/dura & extrema oĩa pati aſſueti, Ita ad uictoriã cõtẽditis/ita properatis, ut nihil quod ſitis paſſuri, ſed quo peruẽturi tm̃ cogitetis/uulneꝶ prorſus/mortiſq; ĩmemores/ Hæc ſunt Duces optimi fortiſſimoꝶ, hæc optimoꝶ militũ ſtudia, hæc officia, hæ artes, hæc uera militaris diſciplina, hi ſtrenue pugnãt, hi facile ſuperãt, hos certa manet, hos indubitata uictoria. Cõtẽdant igiť ad nos chriſtiani loquaces príncipes iſti ueniant magnifici adhortatores/uerbis tm̃ feroces/opeꝶ militarium exptes, neſcio quo fato, diu forſan lõgũq. huiuſmodi expeditiõis recordaturi, quũ nõ ingeniũ/nõ artes ullȩ eos leuabunt, nõ facundia proderit/nõ erit eis cõcionibus utẽdũ/nõ enſes (ut ſolẽt) muliebribus cõcinandi ſpeculis, ſed hoſtili cruore aſper/gẽdi, quũ ſtrenuus ab ignauo/ab ibelli bellator determinabiť. Hi ne timẽdi uobis milites ꝑſtantiſſimi? His cedendũ? qbus nihil luminibus/nihil contẽptius reperiri põt (Quid miraculi conſpicor.) in ancipiti ſnia nutat animus? Ponite quæſo ante oculos uniuerſi, ponite ſinguli, facti huius dedecus/atq; indignitatẽ/Reuocate animos, priſtinam excitate uirtutẽ, Itáne abiit oĩs maioꝶ memoria? Nihil iã illius ſanguinis ſupeſt? Nil mouet ꝑterea fortuna fȩlicior, quæ in omni uos expeditione, & maximis belloꝶ motibus eſt ſemp ex animi ſnia, & comitata, & ſecuta? Nil efferũt tanti reꝶ ſucceſſus? Vtimini ꝓinde (ſi diis placet) tãta reꝶ occaſione/Viderũt tu/multuoſi xp̃iani iſti/ hñt in oculis adhuc luctuoſæ fortunæ ſuæ nõ uetuſtũ, ſed re/cens exẽplum cõfractas/cõtritáſq; reliquias Varnẽſis & Baſilienſis prȩlii? Quid de græco impio? Quæ uices reꝶ? Qui motus? Quãtȩ mutationes? Oẽs tãdẽ ſub haſta uenierũt, ſed clamãt rapaciſſimi temarii & fugaciſſimi defendunt ignauiã ſuã ex/cuſant imbecillitatẽ/Caſus fortunȩ/ac ſuoꝶ pfidiã deteſtanť, Non ueſtrã admirã/tur uirtutẽ, O ridiculũ remedii genus/Hos imperatoꝶ inſcitia amiſit? Hos militũ ſecordia? Hos belli fortuna abſumpſit? Illos inteſtinȩ ſeditiões? Alios credulitas nimia, & pfidia domeſticoꝶ exitio tradidit? Atq; aliis deinceps nocuit diſſolutior hoſtiũ cõtẽptus? Siccine igiť hos ueniẽtes timetis, nedũ uẽturos exiſtimatis. Viri fortiſſimi/id quod maxime optãdũ uobis fuerat/& uotis oibus expetendũ. At ego (ut efferã plane quod ſentio) nec uẽturos puto/Domi ſe cõtinebũt (mihi credite) nec inuiti/deponent minas iſtas. Demittẽt aĩos ridiculi bellatores. Satis pugnatũ uidebitur eis/ſi hoſtẽ ꝓuocarint. Laborãt ꝑterea ſeditionibus aſſiduis/factionibus agi/tanť, Oẽs præeſſe, oẽs impare uolũt, parere nemo, tanta inter eos aĩoꝶ diuerſitas, multi ſunt inter illos reges multi impatores, qlibet in cõſilia ſua pro libito uoluntatis fertur. Nullus cõe bonũ/& cõmodũ ꝓcurat, ſimulant xp̃iani inter ſe, Ambitioſi ſunt oẽs, cupidi oẽs, odia iter eos maxima, cõſenſus nullus, obediẽtia nuſq̃, in qbus

tota uis imperii uersat̃,In bello p̃sertim,nãq; his deficiẽtibus/res militaris oĩs ruit, nedũ claudicat,Præter hæc mutua cęde gaudet gens ista tã sancta/tã religiosa ul/tionẽ iter se q̃tidie/& insidias parãt,Quas ob res/quæ p̃fidus trãsfuga ille Scãder/begiolus ad nos lr̃is suis tot minis,& terroribus scripsit/cõtẽnite æque/ac irridete/Coniurauit.n.in nos oĩs xp̃ianoꝝ cœtus/& turba unã cũ principe suo/quẽ illi Papã appellãt/quẽ illi ut nos Calliphũ nr̃m ueneramur/Cõspirauerũt oẽs fidei illius pri cipes/& reges/iã arma cõmouẽt,ut nos oĩo p̃sequãt̃,Europã primoniũ eoꝝ iniu ria à nobis occupatã uendicẽt/Secũ nimiꝝ moliũt̃ hæc/ secũ uidelicet loq̄ didice runt,non stulti hoĩes,ita est unusq̄sq; sibi bonus interpres/Sic & Agamẽnon apud Homeꝝ die quadã anteq̄ sol occũberet/sacros Troiæ muros dirruere uolebat, sed auersos oculos tenebat Iuppiter/ridebat hoĩs uota/Properãt xp̃iani ad cõparandã sibi singularẽ gloriã/sed p̃inde difficilẽ/augebũt,ampliabunt (fidẽ meã obstringo uobis)rẽ/imperiũq́. uestrũ/dum absorbere cupiunt,Quid.n.(ut cętera omittã)de reꝝ/ac locoꝝ incõmodis dicẽdũ? qd de cõmeatibus/cęterisq; impedimẽtis? in qui/bus uel maxime stat robur/& subsidiũ belli,Nõne oĩa quæ deerũt eis uobis in ex/pedito sunt futura? Locus ipse p̃terea uos tutabit̃,& rebus oĩbus affatim armabit/ad inferẽdã magis/q̄ ad recipiendã iniuriã idoneus/& tã ad inferẽdũ q̄ referendũ pedẽ fidelis & abilis/Domi pugnabitis,ubi cuncta uobis affatim r̃idebũt,Incita/bunt ad pugnã oĩa,suggerẽt oĩa uobis animũ/& modũ uincẽdi/Hinc senioꝝ pa/rentũ lachrymę,hinc paruuloꝝ liberoꝝ oscula,hinc dulciũ uxoꝝ cõplexus/Gẽtes ipse demũ,quæ auspicia uestra sequunt̃,fidẽ p̃tinacissime seruabunt,nullis cõsiliis opus erit,nõ stimulis/nõ hortaminibus,accẽsi erũt oẽs/Inuitat/hortat̃/cogit unũ/quẽq; cõmune periculũ/Cõmune suoꝝ exitiũ/Vocat ęque cunctos ęqua belli sors/Monẽt reꝝ maximaꝝ uices/ac euẽtus.Hic una libertas/hic seruitus perpetua/hic totius rei summa uersat̃/hic patriã,imperiũ/ liberos/fortunásq; uestras oĩa in alea posita uidetis. Agite ergo uiri ipsa uirtute maiores.Huc oẽs gradũ sistite/aĩos fir/mate/dũ tẽpus agit rẽ cõsulite,ne enerues xp̃iani isti in instituti huius eos fortasse pœnituerit/pœnituerit.Et satius domi se cõtinere tandẽ existimarint/ignaros nos, & imprudẽtes opiant̃,adoriãturq́., Quippe cũ in omni actionũ genere euẽtus ma xime in p̃iculo esse solẽt/quos nõ diligẽs aliqua/& expedita cõsultatio antecesserit/Quin & si cõtẽptibilis gens ista ęque/ac sup̃stitiosa/uel sua spõte(ut moris sui est) ab incępto desistere malluerit/uel demũ quispiã eoꝝ cõsilia,& rẽ suo ipsam moli/mine grauẽ pręuerterit,Ipsi ultro in eos p̃grediamur/ultro irruamus.Sic & impo steꝝ qcq̄d p̃iculi è medio tollemus,& sup̃abimus forsan oẽs (ut uno uerbo cuncta absoluã) ita sup̃abimus/ut hodie orbis totius impia sint in uos facili negocio per/uentura/quod diuinitus est genti nostræ p̃missum/ut ex astroꝝ scia didici. In qua diuina arte (ut nostis) uel ab ineunte ætate ope plurimũ impẽdi, & ex ea fructus maximos cępi/quã q recte tenẽt neq; falli neq; errare queũt/Vniuersam nãq; mũ/di huius machinã à sup̃ioribus motibus atq; stellis gubernari nemo ambigit. Non deerũt p̃terea uobis(ne domo discedã)milites fortissimi nõ ualidissimi exercitus/nõ multitudo/ac penẽ innumerabilis copiaꝝ imẽsitas/non equi/nõ arma optima

cuiuscũq; generis/nõ tormẽta/nõ qui eis perite utanť, quæ ad uictoriã cõparandã sũt potissima/cũ ab astrorũ benignitate,& deorũ auxilio discesserimus. Quod uero ad Scãderbegũ attinet/qui tantis rerũ successibus ferocior factus fines nr̃os quotti die infestat/Macedoniæ uestibula obsidet,& ad nos lr̃as omni tpe/ac nuncios mittit. Nouũ doctrinę genus suadet,qđ seipm̃ malé docuit,Extirpabimus(qñ res ita ferret) delebimus/Extinguemus uno ictu totũ hoiem cũ omni gẽte/& posteritate sua,& si uiuus forte aliqua in manus meas uenerit,edã in nephario corpore illo oia crudelitatis exẽpla. Ita unus omniũ maxie tãq̃ lerna q̃dã malorũ (ut de pr̃is morte taceã) animũ meũ offendit,rẽq; & impiũ nostrũ afflixit tot ducibus/tot principibus tot fortissimis uiris absumptis. Sed indulgeat nũc aliquãtulũ stultitiæ suæ stultissimus hominũ/desipiat/glorieť/regno isto suo,atq; ambitiosa pauptate quousq; sibi fata pmittũt,Q̃nquidẽ hodie maiora nos rerũ põdera uocãt. His à Meumethe pactis oẽs eius duces,& castrorũ p̃fecti,uno eodẽq. consensu summã & inuiolabilẽ fidẽ Ottomano/summãq. obseruantiã iureiurãdo sanxerũt/nõ tpe ullo laboribus/aut piculis parcere,sed oia sua/uitãq. ẽt ipsam/si ita exiget res pro Ottomanę familię dignitate/pro sui impii ãplitudine semp intrepide exponere polliciti sunt. Adẽo nullũ piculi genus animo cuiusq̃ obuersabať/sed publicũ impiũ seruitiũq.. Cęterũ Meumethe in pñtia Paulũ omisso Scãderbegũ repetamus,qui ingẽti onustus prędа cũ militibus suis lętabũdus ex hostili agro in castris reuersus est. Cui illico nunciať. Seremetiũ Meumethis p̃fectũ cũ maximis copiis in finibus Thracię/& Macedoniæ aduẽtasse. Cui occurrere Scãderbegus oino statuit,ut cũ eo(si posset) cõgrederet. Venerat ibi Seremetius cũ. XIIII. milibus militũ ad agrũ/& fines tutandos,ne facilis Scãderbego pateret incursio,qui copias suas partim i Ocridã urbẽ, quæ nũc ab incolis Alchria nũcupať,partim uero extra urbẽ,& in suburbiis collocauerat,ubi circũquaq; castrametati erant. Erat.n. ꝓpẽ urbẽ Lacus/ex quo Drino flumẽ exordiũ suũ hẽt,Ingẽs & pisciũ copia/ac diuersitate admodũ celebris. Quo cũ Scãderbegus peruenisset/ad tria milia passuũ inde ꝓcul se occultãs cũ decẽ milibus equitũ/peditũq. in insidiis stetit. Ad hostẽq. q̃ngẽtos equites expeditos p̃misit/Quibus Peicũ Emanuelis/& Petrũ angelũ Driuastẽsem Andreę filiũ p̃fecerat. Viros tã genere/q̃ factis claros,quo illũ (si possent) ad pugnã,& certamẽ ꝓuocarẽt. Nouerat.n. Scanderbeg. ibi esse Quæstorẽ quendã omniũ uectigaliũ/& tributorũ Meumethis,uirũ prædiuitẽ/& bellicosum,ac pugnę pcupidũ, qui facile ad pugnã ꝓuocareť. Iniunxerat ãt Scãderbeg. militibus suis,qui ad ꝓuocandũ hostẽ ꝓfecti erãt,ut si hostis erũperet/& ad pugnãdũ egredereť,ei frigide resisterẽt,retroq; pedẽ ferẽdo fugã simularẽt,ut is fugiẽtes insequutus ad locũ insidiarũ peruiniret. In q̊ ipse eos expectabat/sicq; est effectũ. Quod ubi Scãderbeg. hostẽ appropinquasse uidit,repẽte ex insidiis ꝓsiliens sũmo impetu eũ ex omni latere adortus fudit/atq; dissipauit/Cęsi sunt ex hostibus supra. X. milia,plures capti. Inter quos ipse Quęstor cũ filio p̃fecti castrorũ,& aliis. XII. magnę auctoritatis uiris Vincti ad Scanderbegum deducti sunt. Qui. XL. milibus aureorum se redimerũt. Quibus donata à Scanderbego libertate,uniuersa eius castra donis,& muneribus impleuerunt.

De aduentu Seremetii p̃fecti cũ exercitu ad fines Thracię Macedoniæq;.

De isidiis & uictoria Scãderbegi.

Unde Drino origiñe habuit.

De nũero cęsorũ captiuorũq; hostiũ. de morte Pii ubi & de uita & laudib⁹ ei⁹ ptractať.

De aduentu Ballabani aduersus Scanderbegũ, & eius insidiis.

Reuersus itaq; Scãderbeg. in castra/& ad proprios agros uictor cũ copiis ingenti gaudio expectabat, ut xpianus exercitus/& crucesignati trãffretarent, sed fortuna inuida, & maligna/quæ nemini mortaliũ lõgo ocio / lõgáq; uoluptate frui pmittit, oĩa in subitũ mœrorẽ cõuertit. Nã ecce paulopost Scãderbego nũciat, Piũ Pont. max. qui cũ xpianis copiis/& crucesignatis aduersus Meumethẽ egressus fuerat, Cui ẽt Princeps Venetus cũ Senatoribus suis/& insigni maritimo apparatu occur rerat, ut primũ pedẽ in Anchonę urbẽ intulisset, uitã cũ morte cõmutasse. Ex quo xpianus exercitus, & oẽs crucesignati hincinde diffusi passim dispsi ad ppria redie re. De cuius uiri laudibus pauca ĩ mediũ afferre decreui/ne unus omniũ uiri illius uirtutes reticuisse uidear/cũ auctores feré omnes de eo accumulatissime elegãtissi meq; scripserint. Fuit autẽ Pius, qui prius Aeneas Siluius poeta uocatus est, Patre Siluio/Matre uictoria/Senis ex nobili genere / & puetusta picolhominea familia oriundus/uirtute pstãs/uitæ sanctitate cõspicuus/studiis humanitatis pcipue excel lens uir, in quo ambiguũ erat doctrina maior/an eloquẽtia fuerit. Grata hoïs psen tia/blãdi mores/uita in omni ętate nitida. Religiõis zelus/salutẽ/ãpliationẽq. fidei xpianæ q̃rẽs, eiusq. cultor/ac maximus propugnator/quẽ p eccl'iasticos dignitatis gradus pfectũ sacer senatus cardinaliũ in Pont. max. elegit/& oẽs xpiani princi/ pes tã q̃ cęleste quoddã numẽ/& altissimo domicilio demissum in terrã omni pieta tis cultu ueneratus est. Fuit ẽt Pius omniũ nr̃i sęculi fortunatissimus/Princeps pa/ cificus/& omniũ fermé pr̃/ac magister/q ea ætate nr̃as/aut gręcas pfessi sunt lr̃as. Admirabilis pfecto uir/& omni ueneratiõe dignus. Qui oẽm ætatẽ suã legẽdo/do cẽdo/scribẽdo pcurrit. Scripsit. n. cõplura uolumina/tã diuinas/q̃ humanas cõple/ xus res. Cõtexuit historias multas/ac uarias cũ locoꝝ/& totius feré orbis situ/quæ nunc singula referre nõ est opus/cũ ea edita p manus omniũ quottidie perlegant. Magnus pfecto/& clarus Põtifex cõtẽpsit pecunias, uirtutẽ apprime dilexit/neq; sęcũdis rebus intumuit/neq; succubuit aduersis/neq; spes ei gaudium/ neq; metus tristitiã auxit. Potus/cibiq; parcissimũ fuisse tradit. Diuina templis officia/diuina nocturnáq; nũq̃ neglexisse. Põpas sęculi fugerat/calcauerat auaritiã/libidinẽ sube gerat, sędatus animus eundẽ semp eius uultũ ostẽdit. Durus & asper in hostes xpi, prõptior in fide receptis. Euãgelii nõ surdus auditor. Omnia inter xpi paupes ero gauit. In quo ea à prĩcipio modestia/ea grauitas, id acumẽ ingenii, Id studiũ lr̃aꝝ, Is amor uirtutis emicuit. Cũ primum uero Pontificatus apicẽ adeptus esset magis effulsit. Multa in turcas parauit/Reges & principes oẽs cõcitauit. Sed dũ hęc mo litus à fatis de medio sublatus est. Cuius qdẽ occasu tm̃ respub. xpiana detrimẽti suscepit, ut adhuc eius obitũ maxĩe lugeat. Cuius. n. cõsilio/auxilióq; semp usa est. Cũ emergere/respirare/& iã iã in portu/& in tuto ppé diẽ se fore speraret/subito/ & inopinato illius casu afflicta est/& nũc cõsternata admodũ/& à barbaris undiq; exagitata plurimũ mœret atq; tristat. Quo certe tristi nuncio Scãderbegani mili/ tes, qui prius de uictoria gloriabũdi cũ triũpho uenerãt, tã q̃ fulmine icti dolore q̃ maximo pené cõfecti sunt. Quod huiuscemodi expeditio à xpianis cõtra Meume them suscepta in irritum cecidisset. Sed Magnanimus/& Inuictissimus Princeps

Scanderbegus nihil admodum ex hac ruina, & christiana calamitate territus est/ neq; dolore perculsus, sed hilaré in milites suos uultum præseferrens couocatis militibus, & eleuatis oculis ad cęlum, Sic religiosissime clara uoce locutus est.

Att. equanimitaté, & patientiá Scáderbegi, in morte Pii.

DOMINVS meus/& Deus meus cunctorũ cognitor, qui nosti oĩa anteq̃ fiant. Cũi pterita & futura tãq̃ pñtia patẽt/& in cõspectu tuo sunt/à quo omnia in uero/& recto iudicio fiũt. Qui cuncta optime regis atq; moderaris. Cuius diuina & immensa sapientia à fine ad finẽ usq; ptingit/& oĩa suauiter disponit, uota mortaliũ/& desideria nr̃a qñq; frustraris, nec nos pmittis semp his ex animi s̃nia potiri. Quę & siqdẽ bõa nobis & utilia apparẽt, in cõspectu tuo tñ lõge alr̃ se hñt. Multa eteni pfecto, quæ nobis uident̃ pfutura, maxime aduersa à te fore dignoscunt̃. Nanq; (ut qd' intẽdit meus iã exprimat animus) Nulla est ita magna ciuitas/aut populus, Qui si foris hostẽ nõ hẽat, domi nõ inueniat. Cũ quo certet/& cõtẽdat/quo etiã pualida corpora ab externis causis tuta suis se uiribus pmũt/& onerãt. Vtinã Romani Carthaginẽ sibi ęmulam/& aduersariã nõ euertissent/hostẽ foris nõ sustulissent/quo haberẽt/quẽ semp timerẽt. Nã ciuilibus inter se bellis non cõflagrassent/Arma in seipsos nõ cõuertissent/res eorũ/& impiũ nunc forte staret. Nã timor externus, qui optimus tutor, & maximũ domesticæ cõcordiæ uinculũ esse dicit̃, eos tutatus esset/atq; cõseruasset. Ita nũc dicẽdum forsan nobis nec iniuria de xp̃ianis & fideliũ populo. Qui si hostẽ foris nõ hẽremus/aduersario careremus, q nos sollicitatos/& timidos teneret/pculdubio arma propria ĩ nosmetipsos cõuerteremus/& domesticis ciuilibusq. bellis/unã oẽs rueremus. Igit̃ nequaq̃ inutile xp̃iano populo fuisse existimo, ꝙ hęc turcaica, & hostilis expeditio modo nõ pcesserit, ne dũ hostẽ fugaremus magis dolendũ, & truculentiorẽ domi pareremus nobis incẽdiũ. Quãuis fatẽdũ est indubitãter illud/atq; pro certo hñdũ, Ottomanũ impiũ, qd' ui/insidiis/& pessimis artibus exortũ atq; auctũ est, & diuinis humanisq; obrutũ scęleribus cito casurũ esse/piturũq;, qa male parta (ut sapiẽter dictũ est) male dilabũtur, & nemo diu tenet uiolenta impia. Rem uero xp̃ianã/& Petri nauiculã diuino ore fundatã atq; erectã ppetuo duraturã certũ est. Ex quo Deus omniũ dñe/& rex omnipotẽs, qui lõge nobis utiliora atq; meliora q̃ ipsi postulare nouimus/tua benignitate dare atq; cõcedere dignaris, Te supplices humiliter depręcamur ut mala, & peccata nr̃a diluas, fideq. tuã/& populũ xp̃ianũ à rabie/& Ottomano furore defendas, quẽ hic truculentissimus tyrãnus Meumethes cõtinue psequit̃/suáq; imanitate pdere/atq; euertere conat̃. Cæterũ dimisso nunc paulisper Scãderbego, Ad Meumethẽ principẽ me cõuertã. Qui audita fuga/& cęde suorũ militũ, q cũ Seremetio eius p̃fecto pfligati fuerãt, maiori ira atq; furore accẽsus. Aliũ p̃fectũ cõtra Scãderbegũ, Ballabanũ Badezã noĩe cũ. XV. milibus eqtũ, & tribus peditũ misit. Hic uir nõ minus strenuus/& bellicosus/q̃ rei militaris pitus, & callidus erat. Qui pclara facinora multa sub Meumethe ediderat. Nã hic ea tẽpestate, qua urbs Cõstãtinopolitanã à Meumethe expugnata fuit, Primus muros urbis ascẽdit, urbẽq. ipsam ingressus est. Propterea Meumethes ip̃m ad p̃fecturæ dignitatẽ ex infimo gradu pmouerat. Erat. n. Ballabanus Epiro oriũdus genere, & parẽtibus obscuris

Ioãni Castrioto pri ipsius Scãderbegi subiectis. Qui cũ admodũ puer esset/à Tur cis captus i seruitutẽ deductus est, Breui/& modica corporis statura erat, sed per/ acris ac solertis ingenii, magniq; animi atq; intrepidi/ut de Tideo illo apud Home rum scriptũ est/Quẽ corpore exiguũ, sed maximũ bellatorẽ fuisse tradũt, uiribus & robore corporis pollens/manu prõptus/belli pcupidus atq; ardẽs. Qui utprimũ ad urbẽ Alchriȩ/& fines Macedoniȩ peruenit. Exercitũq. suũ plustrauit, maxima dona & munera ad Scãderbegũ sibi cõciliãdũ (ut quidã uoluere) occulte misit, ne si forte à Scãderbego pfligato suo exercitu capeṫ/ab eo obtrũcareṫ/Quãuis pro/ pius sit fidei, q̃ id nõ fecerit nisi ficte/simulateq;, ut postmodũ liqdo re ipsa patuit. Nã ipse totis uiribus/arte/& ingenio Scãderbegũ euertere cõtẽdit. Ve℞ Scãder/ beg cui insidiȩ/astus/& barbara fraus nõ latitabat, Eius amicitiã/dona/& munera respuens, Eidem ligonem/uomerẽ/falcẽ/aliãq; instrumẽta rustica dono remisit. Mãdauitq; ei/ut amissis rebus bellicis (Cũ ea curatio altior esset fastigio suo) ru/ ralia & agrestia officia pño/ac maio℞ suo℞ more exerceret/qui uilem ac paganã uitã semp excoluerãt. Quod Ballabanus pmoleste/atq; indigne ferẽs, Scãderbego ualde iratus atq; succẽsus est/ iurauitq; se de hac ignominia (si tẽpus & opportuni tas sibi dareṫ) oĩno ultũ iri. Itãq; statuit nocturno tpe furtim/& ex improuiso Scã derbegũ adoriri. Itãq; cõtra eũ noctu castra sua mouit/ sed Scãderbeg ab explo/ ratoribus suis admonitus statim ei occurrit. Quo cognito Ballabanus exercitũ suũ gradũ sistere iussit, ne ulterius pgredereṫ/qui ad duo ferẽ miliaria à Scãderbega/ nis castris sibi locũ cȩpit. Erãt ãt in exercitu Scãderbegano q̃ttuor tm̃ milia eqtũ/ peditũ uero mille/& qngẽti, Nõ q̃ maiores ei ad delectũ copiæ (si uoluisset) & mi litũ numerus deesset/sed qui ueteranos oẽs/& florẽ iuuẽtutis deligebat. Quo℞ uir tuti multũ cõfideret/& melius uidebaṫ (ut Fabius ille dicere est solitus) oẽs locu/ pletes reducere/q̃ multis rẽ gerere militibus, quẽ pterea dicere solitũ audio, Ducẽ illum/siue impatorẽ/qui cũ octo milibus/uel. XII. ad plus hostẽ uincere nesciebat/ haud quaq̃ cũ maioribus lõge copiis uictoriã reportaturũ esse/Multitudinẽ.n.co/ pia℞/& militũ numerositatẽ cõfusiõis cã/ac uictoriæ impedimẽto pluries extitisse asserebat. Barbarus ãt (ut pdiximus) XV. milia eqtũ, peditũ uero tria milia habe bat. Erãt aũt Scãderbegana castra in ualle quadã amȩna/& spatiosa/quȩ in longũ ptẽdebaṫ/Cui Valchalia nomẽ erat. Barbari uero ex altera uallis parte castra po suerãt iuxta montẽ/q ualchalẽ ipsam terminabat. In cuius ingressus fauces/& an/ gustiȩ erãt/Nam Barbari ipsas fauces & montẽ in sua potestate tenebãt. Ibiq; insi dias disposuerãt/ ut cũ pugnã cõmisissent, si forte Scãderbegani uictoriã cõsequti fauces ipsas ingredereṅṫ/ut inde ad castra diripiẽda ptrãsire possent, ab his, q ibi in insidiis aderãt pturbareṅṫ/occiderentũrue. Scãderbegus uero, q in altera uallis pte castra sua collocauerat/Volẽs inde se mouere/& collẽ/ siue tumulũ quẽdã, qui sibi à tergo iminebat poccupare/quo tutius atq; cõmodius stare posset, his uerbis milites suos pmonuit. Cõmilitones mei cõptũ est mihi hodierna die hostes nos ad pugnã puocaturos esse/Sed prius q̃ ueniãt, hinc castra ãmoueamus/& collẽ q con tra nos est/poccupemus/quo tutius cõmodiũsq; eẽ possimus. Ve℞ aduertite q̃ ho/

Adhortatio Castrioti ad suos.

Fuga Barbarorum. Captiuitas Epirensium militum. Deuastatio agri tyrãni.

stis cũ nos hinc discedẽtes uiderit/nos fugã arripere existimabit/ qa numero pauciores sumus. Ideo repẽte impetũ in nos faciet/sed uos uiri fortissimi impetũ eoꝝ fortiter sustinete,in eosq. cõuersi acerrime/ intrepide (ut semp facere cõsueuistis) Irruite/pterefacite/& in fugã cõuertite,Quos (haud mihi dubiũ est) statim ꝓfligabimus/Sed cauete/cauete (quæso) Milites mei optimi/& strenuissimi cũ hi in fugã cõuersi fuerint/& uos cedendo/obtrũcãdóq; eos ꝓsequti fueritis/Fauces illas/ & falchales furchas nequaq̃ ingrediamini,nec ulterius ꝓcedite,qa in his barbaroꝝ insidiæ latitãt.Noui.n.milites mei amãtissimi,Noui inq̃ barbaroꝝ iugeniũ,Noui eoꝝ stratagemata/& caliditates,In qbus huiuscemodi hominũ genus plurimũ uersatur. Hæ.n.angustiæ/& fauces/quas uidetis milites mei egregii plenę sunt armatis/q nos in insidiis positi expectant/Vbi si ingressi fueritis,oẽs ꝓfecto ad unũ trucidabimi/Satis sit igit̃ uobis uictoriã ad fauces usq; sequi/His dictis Scãderbegus cũ uniuersus exercitus incredibili alacritate adhortationẽ eius ꝓsequtus esset,nõnullas pręmisit expeditoꝝ cohortes,quæ montẽ,& collẽ,quẽ castris suis designauerat p̃occuparẽt. Dehinc ipse collẽ uersus castra mouit/Quod cũ Barbarus aduertisset Scãderbeganos aufugere ratus,Inordinato milite,& effuso cursu uallem ipsam cũ impetu ingressus in eos irruit/Sed Scãderbegani milites & aĩo/& audacia pleni neq; clamore/neq; impetu barbaroꝝ pterriti/sed cõuersis aciebus/ & uexillis summa ui/totisq; uiribus barbari impetũ sustinẽdo cũ eo acerrime pugnã inierũt/ Certamẽ ingẽs orit̃/cędes utraq; ex parte ualida fit/uictoria diu nutãs in ancipiti stetit.Sed tanta fuit cõstantia,& ptinacia Scãderbeganoꝝ militũ,(& qa Barbari turbato/& cõfuso ut iã p̃diximus) ordine ad pugnã irruerãt/uenerãtq./ut uictoria ꝓculdubio de hostibus potirent̃/qui fusi atq; ꝓfligati à Scãderbeganis militibus usq; ad angustias/& falchales furcas cõpulsi sunt.Cęteꝝ octo tm̃ uiri ex Scãderbeganis bellicosissimi/& fortissimi,Quoꝝ qsq; certe iter optimos duces & impatores cõnumerari poterat,Martis furore/impetúq; belli longius delati studio instãdi/ sequẽdíq;,p̃ceptoꝝ ducis imemores trahunt̃ ad locũ insidiaꝝ/& fauces ipsas ingressi sunt,Quas non multominus forté Epirotico sanguine/ q̃ caudinas clade Romana insignes dixerim/ubi Barbaroꝝ insidię aderãt/Quas Scãderbegus prius eis nõ falsus uates p̃dixerat/quo in loco diu pugnarũt fauces tandẽ illas/ & angustias euasi egressiq. ad castra barbaroꝝ puenerũt/ubi ẽt manus cũ hoste cõferentes ad extremũ in montẽ/qui in barbaroꝝ pontẽ erat cõfugerũt,Ibiq; rursus in insidias inciderũt,Itáq; post multa uulnera defessi/ac defatigati,lassiq; uiui à barbaris capti sunt, qui ob eoꝝ animi pręstantiã & corporis fortitudinẽ minime reticendi sunt/Quoꝝ ꝓfecto si p̃clarissimas/& egregias uirtutes,& qcqd ipsi sũma cũ laude pro xp̃iana fide semp gesserint cõplecti uellem,in longissimã exirẽ historiã,nũc nuda tm̃ eoꝝ noĩa ponã/Imprimisq; itáq; occurrit Moses illę à Dibris/de quo supra multa diximus/Scãderbego unus max. charus/ac fidus,cui summa res exercitus ab eo demãdata fuerat,Post hũc Giuriza Vladenius/q Scãderbego sanguie cõiũctus erat, Musachius angelinę nepos Scãderbegi ex sorore,Ginius Musachius,Ioãnes platus, Nicolaus berrisius,Georgius chucca/ & Ginius manesiius,qui lachrymoliorẽ

caſu ſuo rei Albanæ ſtatum fecerūt,q̄ unq̄ antea. Nam cū oēs/& corporis robore/ & animi fortitudine/ & militari ſcia plurimū excellerēt, Tanto ꝑterea terrori,atq; formidini barbaris fuerāt/ Vt cum Ottomano principi illos captos ad ſe deductos nunciatū fuiſſet. Meumethē hæc dixiſſe ferūt, Nunc uere ſcio,nūc certū eſt mihi Scāderbegū corruiſſe,uires eius cōſternatas,atq; ꝓſtratas eſſe/fortitudinē/ & au/ daciam ſuā amiſiſſe,Poſtq̄ eū ſolus Ballabanus puer meus/& filius meus ex oibus ducibus/ & ꝑfectis meis,qui ante eū fuerūt ſtrenuus unus/& bellicoſus uincere ſu/ perareq; nouit,à quo tot duces nři/& imꝑatores fortiſſimi bello/& pugna ſuꝑati, partim ſub iugo in captiuitatē deducti,partim cæſi,& obtruncati ſunt,Qui poſtq̄ Ballabanū multū ſatiſq; laudauit/ Auꝝ & argētū cū aliis plęriſq; donis/& muneri bus ei miſit/Mādauit ut inſtaurato ſuppletóq; exercitu cōtra Scāderbegū bellum continuaret, Veꝝ Scanderbegus cui maxima cura/& ſollicitudo de militibus ſuis inerat,qui à Ballabanio capti ad Meumethē iuncti miſſi fuerant cōfeſtim nunciū ſuū cū lřis ad ipm Ottomanū miſit. A quo petiit,ut milites ſuos,qui à Ballabanio pugnādo capti fuerāt,aut auro uēdere,aut captiuis ꝑmutare uellet,Quos Meume thes nec auro tradere/nec captiuis ꝑmutare uoluit,Sed cū nullū calamitatis/cōtu meliǽq. genus nō editū in eos eſſet,oēs excoriari more ſuo iuſſit,Qua fęditate ſup plicii aliquāto ignominia xp̄ianoꝝ inſignior fuit,eoꝝ interitū uniuerſus exercitus maxima luxit,nec uictoria de Ballabanio cōſecuta eſt. Multum gauiſus pp hmōi uiroꝝ amiſſionē,Maior itáq; & ciuib⁹ deſideratis dolor q̄ lętitia fuſis hoſtibus fuit, & deplorati ſunt oēs,non priuato magis/q̄ publico luctu,Magnā quóq; ptē audio ueſtē mutaſſe/multos mortales capillu/ac barbā ꝓmiſiſſe,Scāderbegus ipſe ēt ab ſentia/& deſiderio eoꝝ magno eſt/dolore affectus,qui tū (ut erat intrepidi,atq; in uicti animi) irritatus magis ea re/q̄ fractus,ſtatim turcaicū/& hoſtilem agrū ulci ſcēdi magis/q̄ pdę ſtudio inuaſit/oiaq. depopulatus eſt.Nulla incolumi relicta re, cui ferro/aut igni noceri poſſet/cęteꝝ Ballabanius,cui ꝓuincia à ſummo principe aduerſus Scāderbegum belli cōtinuādi demādata fuerat/inſtaurato/atq; ſuppleto exercitu ſuo in Alchriā urbē ad Macedoniæ fines cū.XV.milibus eqtū/ & tribus peditū reuerſus eſt.Qui aſtu/& fide barbara ſimulās amicitiā cū Scāderbego uel/ le,uaria/ac diuerſa dona ei miſit,Quib⁹ Scāderbegus ſpretis,atq; reiectis rn̄dit ei, ut ruralem/ & paganā uitā omiſſa militari excollere deberet,Qua de re Barbaros admodū ſuccēſus inſidiis/atq; omni ſua calliditate occaſionē q̄rebat/Quo Scāder/ begū improuiſus aggrederet̄ opprimeretq́.,Itáq; die quadā ſumpta opportunitate ignorātibus cuſtodibus/& uigilibus ipſius Scanderbegi caſtra ſua in loco Oroni/ cheo dicto ſupioris dibrę/& iā eū ex improuiſo oppreſſerat,ni ipſe Scāderbegus, qui ſemp peruigil ſolers/ac diligēs in caſtris erat/equoꝝ fremitū/& ſtrepitū noctis tpe caſtra obequitās(ut ſui moris erat) à lōge ꝑſenſiſſet,atq; hoſti in ſe ruēti mox tumultuario ordine(neq;.n.aciē digerendi ſpaciū fuit) obuiā proceſſiſſet,Cū quo inito pręlio acriter/totiq; uiribus pugnās in fugā cōuertit,uniuerſumq. eius exer/ citum penē deleuit,caſtriſq; eius potitus eſt,haud quāq; tamē incruēto milite ſuo (Poſtq̄ Meumethi hæc nūciata fuere diu multūq. ſecū cogitās qd agere deberet/

Cōgreſſ⁹ Ballabāi cū Scāderbego Inſtaurato/ ſuppletóq; exercitu. Fuga/ reditúſq; ei⁹ cū nouo exercitu, Iuſſu tyrāni i Macedoniā contra Scāderbegū

Adhortatio Caſtrioti ad ſuos/ Cōgreſſus cū Ballabano / & uictoria eius.

Numer⁹ hoſtium cęſoꝝ/ captiuorūq́./ Signa militaria cū ipedimentis capta. Numerus cæſorū è noſtris.

an aliũ q̃ Ballabanũ copiis suis aduersus Scãderbegũ pficeret/ qui oino inuictus, atq; insupabilis hẽbat̃,qui tot duces,& pfectos tã suos q̃ Amurathis pr̃is bello su/ perauerat,Ballabanũq. ipm re bellica cęteris ducibus/& impatoribus longe pſtan tiorẽ parua manu fuderat,atq. profligauerat, Ad extremũ Ottomanus multis de causis decreuit adhuc ipm Ballabanũ cũ exercitu cõtra Scãderbegũ mittere,tum qa ei inimicissimus erat,tũ qa Albania oriundus loca oĩa Epiroticæ terræ optime nouerat,Pręterea utpote qui norat animũ humanũ insaciabilẽ,ipsius Scãderbegi regnũ ei pmisit/si illũ è medio tollere posset,Itáq; maximo & ualidissimo exercitu ipm expediuit,Qui quũ ad urbẽ Ochridã decẽ/& septẽ milibus eqtũ/& tribus pe ditum uenisset,Imprimis optimos/ac uelocissimos equos/nec nõ uestes ex auro & argẽto cõtextas Scãderbego dono misit/postulãs ab eo ut eius amicitiã/atq; socie/ tatẽ nõ dedignaret̃,cui fidẽ suã mutuãq. beniuolentiã sem.p præstaturũ se/seruatu rũq. pollicebat̃,Quæ oĩa Barbarus fide callidéq; agebat,ut si Scanderbegũ in suã sentẽtiã adducere posset,incautũ improuisúmq; opprimeret,Sed Scãderbegus sa tis edoctus nullã barbaro fidẽ præstabat,Sed munera/& amicitiã ipsius explodẽs pro uili rustico/& pagano illũ semp hẽbat,Quũ iã Ballabanus interuallo triũ ferẽ mensiũ in Ochridã urbẽ morã traxisset/nec occasionẽ aggrediendi Scãderbegum ex improuiso unq̃ nactus esset/Statuit omnino fortunã tentare/& cũ Scãderbego palám bellum cõmittere/cui cũ de aduẽtu ipsius relatum esset hiis breuibus pau/ cisq; milites suos/sic ad pugnam/sic pro uictoria cohortatus est.

Nostis socii/& Cõm.mei nos aduersus fueres pdones/atq; rei pub.xpianę psecuto tes pro eiusdẽ salute/atq; tutela pugnare,Quãobrẽ forti paratóq; aio sitis/ut cũ ad rem uentũ erit memineritis uobiscũ gloriã/decus omne/pterea libertatẽ ferre/pa/ triã liberos fortunásq; uestras/Si supiores erimus oĩa tuta erũt nobis/si imbelles ti midiq; nihil infęlicius/nihil cõptentius,Deus ipse pręterea,qui hostes uestros pse/ quit̃/fouet nos/uirésq; suggerit,qui ad iniuriã ppulsandã occurrimus/ quo auda/ cius aggrediamini pristinę uirtutis memores. Egressurus itáq; Scãderbegus ad/ uersus turcas/barbarósq;,Imprimis deo opt. maxio pro uictoria uouebat,Erat.n. in eo Principe Nummę quodã/& Romuli ingeniũ/nihil nec diuinæ,nec humanę opis ptermittẽs,quæ dehinc in bello opus erãt parabat,Aliqbus ex suis militibus equos donabat,aliis arma,aliis uestes/nõnullis pecunias,aliis uero alia,ut eoꝝ ani mos ardẽtius/uehęmẽtiúsq; ad bellũ excitaret,hortabaturq. illos/ut forti pñtiq; aĩo essent/& magnitudine pmioꝝ/ac spolioꝝ mouerent̃,nec labore itineꝝ deterreren tur,nec grauarent̃ gestare fascẽ,& solis ardores/ac glaciale frigus cõstanti aĩo tolle rarent,& ut uallo/fossáq; castra cõmunirẽt,pro portis excubarẽt,acriter ancipites iferẽt/pugnas,uel uera laude pensarẽt,mortẽ ignominia potiorẽ existimarẽt,His pactis copias suas in amplissima planicie in agro Sfetigradensi deduxit,Vbi Bal/ labanus cũ suo exercitu adderat.Diuiserat.n.Scãderbegus exercitũ suũ in q̃ttuor acies/quaꝝ primã Goico Stresio nepoti ex sorore dederat/Aliã Tanusio Ducagi/ no,Tertiã duci Musachio/uiris bellicosissimis,Quartã uero sibi incohortẽ retinue rat,Pedites uero inter eqtũ allas collocauerat/qbus q̃ttuor uiros bellatores acerri/

mos pfecerat / Paulũ.f.manessum, Peicũ manueli, Demetriũ berissam, & Raianũ chuccã/quo sic in ordine/& cornu deducto intrepidus/illari aĩo hostem suũ expe/ctans/nec pugnã detrectans. Prouocatus hincinde elatis uocibus pugnã acerrime iniit/crebri ex utraq; parte cadebant, sed ex barbaris plures/ingẽs strages/& cędes undiq; edebat. Si qs pfecto Scãderbeganos milites pugnare uidisset existimasset eos nõ ut hoíes/sed ut fortissimos/& robustissimos leones. Qui in hostes sęuiendo undiq; eos pertertebãt, nulla ipsi ui, nullo piculo perterrebant, uel pedẽ referebãt, quippe qbus semp nõ minus animi ad mortẽ ipsam/q̃ ad cędẽ erat. Scanderbegus uero princeps q hostiũ naturã moresq. tenebat maxima cũ prudẽtia, atq; dexteri/tate bellũ cõminebat, multo labore, multãq; cura obuiã piculis eundo, Ipse cũ eqti bus in prima acie uersabat, laborãtibus succurrebat/integros pro sauciis suggere/bat, oia puidebat, multũ ipse pugnabat, strenui militis/ & optimi impatoris simul officia exequebat. Nam sicubi acies flectebat/illic pręsto erat, pugnã restituebat, sicubi plurimus labor erat/piculũq. ĩminebat illic Scãderbegus aderat/rẽ iã incli/natã sustinebat, incõfertissimos hostes sese coniiciebat/pñtiãq; ipsius oĩs uis cessa/bat/omnis pugna dirimebat. Ita turcaꝝ animis nihil terribilius erat/q̃ ipsius forte oblata spẽs, qui quocũq; se intẽdisset uictoriam secũ haud dubiã trahebat, Omnia pñte Scãderbego marte secũdo expediebant, omnis piculi uis/& pcella cessabat/ Adẽo ut albani/barbari/& xpiani oẽs uno ore clamarẽt/Affirmarẽt Scãderbegũ maximũ in orbe terraꝝ bellatorẽ deũ pduxisse. Quũ ita igit inter densissimos hostes pugnaret/Equs ei à barbaris lętali uulnere cõfossus sup uetustæ arboris trũcũ prolapsus decidit/Isq. in brachio graui ictu lęsus est/supq. truncũ illisus pp subitã equi ruinã. Arbitrati sunt barbari Scãderbegũ extimatũ esse, oẽsq. cõglobati ibi, ut eũ obtrũcarẽt accurrerũt, Sed à militibus suis subito protectus à furore/& im/petu eoꝝ tutatus est. Adiutũsq; statim equũ insiluit/& lenito mitigatõq; dolore/refocillatisq; uiribus pugnã acerrimã quũ barbaris redintegrauit, qui tanto impetu cũ cohorte sua in hostes delatus est/Vt quot q̃t ex illis accurrebãt ab eis psternerent, haud aliter cędes & strages ex barbaris fiebat/q̃ si uideres in campo calamos à ui/& tẽpestate euulsos radicitus corruere, & ad terrã psterni, Sic Scãderbegus p oẽs hostiũ acies hac illac discurrẽs peruolabat, atq; penetrabat, ut fulminis & fulguris instar uideret, qui cũ Sulimanus qdã ex Ballabani pfectis, uir maximi noĩs / atq; uirtutis occurrisset, illũmq; Scãderbegus fortiter obtrũcasset/ tantus terror hostes inuasit/ut turcæ de uictoria desperãtes, neq; uim/& impetũ xpianoꝝ sustinere ua/lentes/statim qui semp à Scãderbegano milite uinci sueti erãt/in fugã conuersi/ab eõq; insecuti/Cęsi ferẽ oẽs pfligatiq; sunt, Ballabanus ipse amissis castris/& impe/dimentis uix euadere potuit, Qui postq̃ à Scanderbego fugatus/ eiũsq; exercitus penẽ deletus/cũ paucissimis ferẽ militibus ad Ottomanũ pfectus, ab eo de graui, multiplicíq; clade, stragéq; à Castrioto suscepta ualde repręhensus est. Apud quẽ Ballabanus ipse appositis uerbis / & longa oratione se excusare nixus/totis uiribus intendebat/& tyrãnum in suam trahere sententiam, eiq; persuadere uiam quandã/ & modũ ad expugnandũ/Subuertẽdumq. Scanderbegum/ quẽ si ipsi Ottomano

tentare,expiriq; placeret successurũ omnino sperabat, Igiť corã eo sic exorsus est. Nihil sané turpius(ut opinor) princeps Serenissime/nihil fędius/nihil ingratitu/dine detestabilius/quo uitio qui aspersi/atq; cõtaminati sunt,ii non solum ex cętu/ & cęlestiũ collegio/uerũ ẽt ex numero hominũ,& ex finibus humanę naturę pror sus exterminandi/Cũ.n.sępe/sępiúsq; Prin. Inuictiss. mecũ cõsidero,atq; mẽte re/uoluo bñficia/quæ à tua maiestate semp in me (quæ tua ẽ liberalitas) collata sũt, Nulli ꝑfecto me magis (cũ à deo discesserim),q̃ tuę maiestati debere,atq; obstri ctum esse cõfiteor.Tu.n.mihi semp parens/Tu bñfactor fuisti,per te spũm,per te uitã/& qcqd sum hẽo/Longũ eteni ꝑfecto mihi esset nũc oẽs p̃fecturas/honores/ & dignitates, qbus sub impio, & auspiciis tuis functus sum enumerare, pro qbus oĩbus quẽadmodũ me tibi posse gratũ facere/uicésq; referre non uideo,nisi si toto tp̃e uitę meę die,noctúq; insudarẽ/inuigilarẽ/elaborarẽ, & tãdẽ sanguinẽ effunde rẽ/& animã despõderẽ,qď (deos testor) me semp fecisse/ac ĩposteꝝ omni fide sin ceritate,atq; obseruãtia factuꝝ spõde/De Scãderbego illo Epirotaꝝ Pricipe hoste nr̃o acerrimo,nũc tota res agi/ uersariq; uideť,à quo nuper (sic forte diis uolenti/bus) ꝓfligatus atq; in fugã cõuersus sum,ex quo tuę maiestati (forte nõ ĩmerito) me dignũ repręhẽsione fore uisum est/Sed nũqd à Scãderbego tm̃/an deoꝝ uolũ tate potius ꝓfligatus sim,Nũc tẽpus differẽdi mihi esse nõ uideť,ueꝝ potius deli/berandũ qd sit cũ hoc hoste agẽdũ/hoc tm̃ me dixisse tuæ maiestati nũc ero cõten tus,Testor.n.deos/omnesq. cõmilitones meos/qui ex hoc p̃lio/& certamine supfue runt,qď añq̃ ad rẽ deuenirẽ/& cũ hoste congressus essem oĩa paraui,oĩa disposui, oĩa locaui,atq; firmaui,nõ cõsiliũ defuit mihi,nõ tẽpus aptũ,accõmodatũq. ad pu gnã,nõ locus,nõ miles,nõ ordo,nihil qď pro uictoria/& ad uictoriã cõsequẽdã fa ceret,aut omissi/aut p̃termissi,Veꝝ qa hęc nõ in manu nr̃a/sed ĩ manu fortunę est/ quæ pro animi sui libidine humanas res & negocia uersat alternat uariat/eademq. extollit atq; iteꝝ deprimit. Ideo nõ armis tm̃ Scãderbegi/sed uoluntate deoꝝ po/tius me uictũ/superatũq. fuisse attribuo,quoꝝ cõsilia/& decreta nobis occulta,atq; oĩno ignota sunt,sed ad ꝓpositũ redeo,Multa hercle de Scãderbego supra homi/nẽ p̃dicare audio Serenissime Prin.illũ esse fatalẽ/& diuinũ/bello insuperabilem, armis inuincibilem/ferro inuulnerabilẽ,quẽ mater eius in utero gestãs,noctem in quiete uidisse,serpentẽ ĩmensę uastitatis/& magnitudinis se pariturã,qui apto ore caput protendẽs in terrã & gentẽ nostrã,oẽs nos dilaniabat,atq; deuorabat,Pedes uero & reliquas corporis partes in mari extẽdẽs ĩter christicolas pacifice,quietéq; tenebat,Quę,cũ somnii horrore uehemẽter exterrita expgisceret tota tremebũda, uiro suo Ioãni Castrioto quod uiderat p quietẽ retulit,ipse lętus/atq; hilaris sic ei⁹ somnũ interpretasse ferũt/ipsam bono esse aĩo/nihilq. timere/qa nõ serpentẽ/sed fi liũ pareret,qui uir magnus,armis clarus/& strenuus euasurus, Turcis,& Ottoma næ legi hostis acerrimus,atq; perpetuus foret,Christianoꝝ uero eorũq. fidei ꝓpu/gnator maximus/atq; mirificus. Veꝝ qd ego de hoĩe planẽ sentiã,nũc ꝓferã/& in mediũ adducã,Scãderbegũ uiꝝ strenuũ/& bellicosum esse/Belli & militię peritũ sciam,& artẽ militarẽ ꝑoptime calere nõ eo inficias.Nã semp uel q̃si teneris arma

Oratio Ballabani ad Ottomanũ.

exercuit,pertractauitq; & militē esse/militiāq. incohasse claꝝ est.Pręterea in bello fortunatum/& uelut fulmen/& fulgur impugnā descendere/& cū hoste manū cōserere/Tamē illū hominē esse/& mortalē,queādmodū cęteri hoies,insupuincibilem bello/armisq; supabilē/nec semp uictorē fuisse asseuero,nā & ipse aliás uictus est. Quis.n.mortaliū tā demēs/& fatuus gloriari se audeat,uictorē semp/& non uictū qñ q; fuisse?uel ppetua in hac uita/fęlicitate sincerāq; uoluptate usum fuisse?Quin ex altero dolio (ut aiūt) degustauerit. Nō ne Scanderbegus (ut tua nouit maiestas)in Belgradi obsidiōe à Sebalia pfecto tuo/uiro clarissimo/& strenuissimo pfligatus/eiūsq; exercitus totus pené cęsus,ipse nocturnis tenebris cū parua admodū manu fędissimā fugā arripiēs uix euasit? Ad angustias & falchales furcas nō ne à militibus meis pessime habitus cū exercitu suo oēs fortissimos eius duces & castrorū pfectos pugna prœlio supatos captos cū maxima iactura/ & pnicie tā eoꝝ q̄ totius Epiri ad urbē regiā tuæ Serenitati uinctos misi.Qui postea iussu tuo excoriati turpissima morte necati sunt.Igit̃ extenuatę sunt iam uires eius/& exinanitę ob hæc & alia cōplura ingētia/& assidua bella à nobis ei cōtinue illata.Nec mihi dubiū est Serenissime Prin.qn(si nobiscū pugnare uoluerit) aut eū uiuū capiamus/ aut prœlio & pugna uictū supatūq. pfligemus/& cędamus,uel (quod facilius crediderim) nō ualens armis nostris copiisq; resistere cędēs uictorię cōsiliū fugiēdi capiet,& uacuā nobis Epiri possessionē absq; cęde absq; prœlio & sanguine deseret/ atq; destituet.Nouit nāq; tua Sereniras,q nulla in re plus ambiguitatis,maior incertitudo atq; instabilitas uerset̃ q̄ in bello.Nā q hodie uincit,cras uincet̃/& q uictus est hodie,postero die uictor erit, Ea pp dici solitū est,incertos esse belloꝝ exitus.Quod qdē rei nostrę haud dissonū uidet̃/nā & si pridie uicti fuimus,hodie/uel cras uictores erimus, qa nec semp uicti,nec semp uictores ppetuo sunt mortales, Et si una nobis non successerit uia,Aliā (qa succedet) oīno aggrediamur/nec unq̄ de uictoria desperādū/sed sæpe,sępiusq. fortuna tentāda est,quæ maxime in bello plurimū dñat̃.Itáq; & nos bellū exintegro cū Scāderbego expiamur,arma aduersus eū sumimus,exercitus ualidissimos cōficiamus,qa (ut spo) si dictis/& opiniōi meę aures/& assensū pstiteris Prin. Sere.Victores oīno nos futuros esse,nec Deos semp iratos auersosq. habituros.De quo ego nunc facilē certāq. uictoriā nos(Diis propitiis) cōsequi posse aio cōcepi excogitauiq;.Placeat Maiestati tuę Sere.Prin. decernere statueréq;,ut duo optimi impatores,duo pclarissimi duces/& pfecti cū ualida manu/& florido exercitu aduersus Scāderbegū deligant̃, qui nō una & eadē uia,sed alter ab altero seorsum sepatimq; abinuicē p diuersa loca/ & itinera/simulantes alió potius q̄ in Epiꝝ tendere,deflexo postea itinere omni cū celeritate atq; silentio regionē intrēt/ipsumq. Scāderbegū mediū intercipiāt/Nec unus sine altero hostē adoriat̃,aut cū eo bellū cōmittat,sed expectato altero collega de cōmuni postea cōsensu uno eodēq. tpe simul illū inuadāt atq; opprimāt/ Ex quo pfacile uictoriā cōsequent̃,& illū cū omni exercitu suo obtrūcabūt/quia fieri nō pōt, ut hostis undiq;,& à tot lateribus interceptus,occlusuśq. possit euadere.Nec tot copiis,& multitudini resistere. Sed ipse profecto uictus à nobis supatusq. finis Epi/

Tyrannus à Ballabano p̃ suasus oia p̃ arbitrio ei annuit/atq; cõ/cedit.

roticę insolentię atq; belli erit. Ottomanus satis multũq. uerbis & orone Ballabani persuasus, illico decreuit, ut ipse Ballabanus pro arbitrio & uolũtate sua aduersus Scãderbegũ oia ageret/& bellũ cõficeret, Et adhibito sibi quẽcũq; uellet ex praefectis suis in collegã quocunq; exercitu/& multitudine expeditionẽ Epiroticã omni cura/& diligẽtia q̃ caute/& accurate aggrediendã ꝓcuraret, Cũ nihil carius dice/ret, nihil in uita exoptabilius sibi fieri posse, q̃ Scanderbegũ ꝓfligatũ cũ exercitu suo/cęsũmq. audire, aut extra impiũ expulsum/deiectũq. esse, Clamitãs nequaq̃ se fęlicẽ uideri regẽ, nisi Scãderbegũ de medio sublatũ uideret. A quot tot mala/tot dãna/tot cõmilitonũ/& ducũ suoꝝ cędes (p̃sertim p̃ris mortẽ) sustinuerat. Balla/banus itáq; habito ab Ottomano decreto, ut ipse libere in hac expeditiõe & re age ret. Delecto q̃maximo facto ex robustissimis uiris/& militibus exercitum cõfecit, & assumẽs sibi Iagup Arnauth in collegã, partitis cũ eo copiis illũ admonuit, ut à parte maritima per Gręciã/& Thessaliã iter cõficeret/& exercitũ in Epiꝝ duceret. Cui mãdauit, ne solus auderet cũ Scãderbego bellũ cõmittere, nec oĩno illũ aggredi, donec & ipse cũ exercitu adesset. Qui ẽt mox oĩbus copiis suis breuius iter per

Att. Prouisionẽ Scãderbegi cõtra Ballabanum/& eius collegã.

Thraciã & Macedoniã emẽsus citius Iagup Epiꝝ ingressus est. Sed omisso hic parũper Ballabano ad Scãderbegũ me cõuertã. Cui quũ haec oia & nũciis/& explo/ratoribus, Amicorũq. lr̃is de aduẽtu duoꝝ exercituũ aduersus eũ nunciata essent. Ipse q̃maximo potuit silẽtio coacto exercitu instructus/accinctusq. ad bellũ hostẽ cõtinue expectabat. Auditóq; aduẽtu & ingressu Ballabani in ꝓuinciã, ei occurrere decreuit, & añq̃ alter barbaroꝝ p̃fectus cũ exercitu Ballabano adiungeret̃, Ipse rem cũ Ballabano expedire uolebat, ne à duobus exercitibus uno eodẽq. tp̃e ador

Insidias Bal/labani ĩ Scãderbegum.

tus opprimeret̃. Et profecto (ut arbitror) si Ballabani opinio successisset nulli du/biũ, q̃n de Scãderbego actũ fuisset, quũ tãto Barbaroꝝ furori, & multitudini uno eodẽq. tp̃e in eũ irruentiũ resistere nõ potuisset. Sed Deus oĩpotẽs & sũmus à quo cũcta pro libito uolũtatis moderant̃, cui res xp̃iana cũ ipso Scãderbego maximę curae erat, minime passus est, ut Scãderbegus, qui tanto studio, atq; sollicitudine fidẽ orthodoxã tutabat̃, pro qua die noctúq; inuigilabat/insudabátq; turpiter/& dolose à barbaris circũuentus/& uictus opprimeret̃. Nánq; Ballabanus alter ex duobus Ottomani p̃fectus, qui aduersus Scãderbegũ prouinciã sumpserãt q̃primũ à Tyranno discessit recta p̃ Thratiã & Macedoniã (ut iã diximus) Epiꝝ ingressus cũ. XX. milibus eq̃tũ, &. IIII. peditũ in uallẽ quandã, quae ualchal dicit̃, de qua superius mẽtionẽ fecimus, tentoria fixit sua. Quo cognito Scãderbegus, qui cũ exercitu suo instructus paratúsq; aderat, tres speculatores ex suis, q ad idip̃m expti ui/debant̃ ad formã castroꝝ Ballabani cõtẽplandã statim p̃misit. Qui ubi oĩa explo/rassent/& ad eũ ꝓtinus reuerti deberẽt/certiorẽq. de oĩbus illũ reddere, p̃fidia impulsi Ballabanũ ꝓfecti sunt, eiq; oĩa Scãderbegi cõsilia patefecerũt. Nã unus eoꝝ Ballabano (ut aiũt) sanguine coniunctus erat, q̃d Scãderbego ignotũ fuerat. qui cęteros seducẽs multa p̃mia eis à Ballabano futura obtulerat. Quare eius fidẽ socii sunt secuti, quos quẽ Scãderbegus expectans reuersos nõ cõperisset/Veritus ne ab hostibus intercępti fuissent, Ipse (ut erat ad huiusmodi oĩa impiger) & intrepidus

Fugã & liberationem ei⁹ ab ĩsidiis Ballabani.

cófeſtim equũ cóſcédés cũ qnq̃ tm̃ militibus ad ſpeculandũ ꝑgredit᷑. At Ballabanus peritus & callidus quũ cognoſceret Scáderbegũ in re militari inſtructũ obſedit clam locũ quédã ſuſpiciés Scáderbegũ uenturũ illuc ſpeculatũ. Nec opinio eũ fefellit. Nã quũ Scanderbegus (ut ſui moris erat) ad ſpeculandũ egreſſus añq̃ ad locũ inſidiaꝝ perueniſſet, Eqtes Ballabani, qui in inſidiis ad idipm̃ poſiti erãt, detecti prius à Scãderbeganis illico erũpẽtes illũ adorti ſunt, eũq̃ aliquãdiu repugnãté in fugã cõuerterũt. Qui fugatus ſiluã quandã, quæ ſibi primũ occurrit extra ceruicẽ Valchalẽ ingreſſus eſt, ubi in arborẽ uetuſtiſſimã, quæ lapſa totã ſemitã occupauerat, Incidit, quã adhibitis equo (q̃maxime potuit) calcaribus ꝑterlapſus eſt, cũ uno tm̃ ex militibus ſuis cæteri ab hoſtibus cęſi ſunt. Ex barbaris uero unus ſolũmõ Scãderbegũ inſecutus trũcũq. arboris ſaltu equi ꝑteruectus in illũ ferebat᷑, Quẽ quũ ſolũ Scãderbegus à tergo uenientẽ reſpexiſſet cõuerſus eũ obtruncauit. Reliq aũt barbari reuerſi ſunt. Scanderbegus uero quũ in caſtra pueniſſet, quæ in locũ qui Petralba dicit᷑ ꝑcul ab hoſte ad. XV. milia paſſuũ erãt collocata. In qbus. VIII. milia eqtũ, q̃ttuor peditũ ualentiſſimoꝝ inerãt/ſe accingit atq̃ pręparat/ut ad hoſtẽ ꝑficiſceret᷑. Sed prius ſic paucis milites ſuos alloquit᷑. Turpe, & ſupfluũ cõmilitones mei amantiſſimi eſſe duxi, hodierna die nouo apud uos dicẽdi genere lõga orõnis ſerie cõtexere. Cũ res gerẽda ſit nobis nõ cũ nouo hoſte nouóq; imperatore, ſed cũ eo hoſte, q à uobis uinci faciléq; ſupari conſueuit. Nõne milites hic eſt ille Ballabanus Ottomani præfectus aptior magis (ut ſcitis) ad ligonẽ/uomeréq. & agriculturã, q̃ ad arma, rémq; bellicã, quẽ uos nõ ſemel, ſed pluries ꝓfligaſtis, de eóq; triũphũ cũ ingẽtibus ſpoliis reportaſtis. Nõ ne hic hoſtilis exercitus, quẽ prę oculis hẽtis reliquiæ ſunt cladis ſupioris diei? Quas Ballabanus ductor ſecũ affert uobis tãq̃ debitas, & dicatas uictimas, ut de ſpoliis eoꝝ uos, domúſq; ueſtras & impleatis/& ditetis. Verũeniuero de hoc qd dubii? qd difficultatis eſt pſpicere? Nã ii oẽs barbari q̃s nũc uidetis hinc feré ad horã (deo ꝓpitio) aut captiui ueſtri erunt, aut à nobis (ſi uolueritis) internetione occiſi. Nã illos hoc in loco (ut ſpero) intra uallũ, & tãq̃ pecora in ouile claudemus, noſtróſq; milites p mõtes/colles/& itinera/ne inde exire poſſint circũquáq; diſponemus/atq; locabimus. Igit᷑ oẽs hodierna die cũ Ballabano eoꝝ duce uobis tanq̃ uictimę offerunt᷑. Itáq; milites oſtẽdite uos uiros, excitẽt maioꝝ uos ꝑconia, excitẽt laudes/& fortia facta. Capite aĩos/capite uires/& robur, Imitemini ueſtigia, Imitemini illoꝝ acta. Acuite ferrum in barbaros ęternos hoſtes ueſtros/ſternite equos/præcingite enſes/corripite tela/aſſumite clypeos, ꝓcurate oĩa quæ ad pugnã, & pro uictoria faciũt/pſeqmini hoſtes. Coercete/cõterite infideles/cõculcate/& peſſundate, eóſq; penitus delete, qa ecce in fugã cõuertuntur. His ꝑoratis Scãderbegus inuitare inde pro ſe ſingulos/& cuiq; offerre, & fatigare pręcibus, ut quæ ipſis iumẽtis uſui eſſent ab ſe potiſſimũ ſumerẽt, Benigne oĩa cumulata dare/modeſtia certare milites, ne qd ultra uſum neceſſariũ ſumerent, nihil morari/nec ab ſignis ſubſiſtere/Cibũ rapiẽtes/diẽ ac noctẽ ire/uix quod ſatis ad naturale deſideriũ corpoꝝ eſſet quieti dare. XV. feré milia paſſuũ Ballabanus inde aberat. Itáq; quũ Scãderbegus iam appropinquaret/& ad uallem, in qua

Apparat⁹ ꝓfectiõis Scãderbegi cum exercitu aduerſus Ballabanũ.

Adhortatio Scãderbegi ad milites añ profectionẽ ſuã cõtra Ballabanũ.

Diſceſſ⁹ Scãderbegi cum exercitu contra Ballabanũ/ Procurata ab eo ad pugnã/ Recuſatio pugnãdi à Ballabano.

Ballabanus castrametatus erat peruenisset, Ceruicē, & collē uallis occupauit. Ibiq; fixis tentoriis hostē in ualle ipsa milite undiq; uelut uallo in coronā p iuga montiū collocato sępsit/atq; circūdedit, p loca alta ducēdo exercitū cū modo insideret angustos saltus/ut trāsitū lauderet/modo à latere/aut tergo carperet agmen, ludificatus hostē oibus artibus belli fuerat. Postero die cōciliū habitū, Cui & Tanusius tophia, & Zacharias groppa/& Peicus manueli pfecti castrorū affuerūt. Multorū eó inclinabant sententię, ut dū fessum uia/ac uigiliis reficerēt militē. Tanusius simul & ad noscēdū hostē paucos sibi sumeret dies, tēpus pugnę differreret, Scāderbeg nō suadere modo, sed summa ēt ope niti, instaréq;, ne cōsiliū suū, qd'tutū celeritas fecisset piculosum ímorādo facerēt. Dū.n. Iagup rerū oium ignarus ímorat/& torpet Ballabani exercitū facile deleri posse, quod si pcrastinatiōe differet nra, spatiū certe illis cōueniēdi dabimus, securāq. rē nostrā ad ancipitē deducemus euentum. Extēplo signū dandū, & exeundū in aciē, abutēdūq. errore hostiū absentiū psentiūq.. Cōcilio dimisso Scāderbegus exercitu suo qtripartito, Vnā partē dat Tanusio tophię/Secundā Zacharię groppę. Tertiā Peico manueli. Pedites inter equites interserit/collocátq;, scloponarios cū sagittariis/hastatis/& aliqbus eqtibus ad puocandū hostē ad pugnā pmittit. Reliquū uero exercitū cū cohorte sua sibi reseruat atq; retinet. Mox signū pugnę pponit/cōfestímq; xpiani in aciē pcedunt. Iam hostes ante castra instructi stabāt, morā pugnæ attulit Ballabanus, q collegā suū expectabat. Quare receptui prope cecinit. Iubet speculari/sicubi collegę castra apparerēt. Animaduertēs āt Scanderbeg Ballabanū morā trahere/nec ad pugnā exire, suas acies ad puocādū hostē paratas/instructásq; ad certamē pmittit (Erat.n. ferē tertia hora diei) Ipse uero cū reliq exercitu uallē ingressus, ad castra Ballabani ire pgit, ut rē pficeret/añq collega Ballabani ueniret/ne simul uno eodēq. tpe cū duobus exercitibus sibi cōfligendū esset. Accedēs igit ad uallū/& castra hostiū pugnā exposcebat, quā ipse Ballabanus tergiuersando, morāq. trahēdo recusabat, militēq. intra uallū, & castra cōtinebat. At Scāderbegus cū militibus suis auidus, & pugnę pcupidus/ut rē citius cōficeret expedirētq; ad uallum & statiua hostiū magis magísq. propius accedēs cōtinue ea infestans oppugnabat/& hostes ad certamē prouocabat. Ballabanus uero miles ira atq; furore plenus dētibus frēdēs/q ad pugnā ei exire nō permitteret. Hincinde furor/iráq; animos militū acuebat/incitabátq;.

Instructio aciei à Ballabano ad pugnam, Conflictus inter utrūq;. Fuga Ballabāi, & cędes exercit⁹ ei⁹.

Ballabanus uero quoad potuit pugnā remoratus est, Vidēs āt collegā suū nōdū uenisse/nec auxiliū sibi adesse/nec locus fugę, nec tēpus differendi pugnā, Quia undiq; à Scāderbeganis/& Epiroticis militib⁹ circūsęptus atq; circūdatus erat, cōtinuéq; eius castra infestabant, posteaq sibi esse pugnandū uidit, In prima acie ante signa Axappos collocat, circa eos leuo in cornu aduersus Tanusiū tophiā Olofanzios/uiros/& milites exercitatissimos & rei militaris pitos collocat. Cōtra Zachariā groppā Achanzios/Cōtra uero Peicū manueli ianizarios opponit, durū genus in armis, Ipse sinistrū cornu aduersus Scāderbegū cū cohorte/& uetere milite, In quo maxime spem hēbat sibi retinuit/atq; sumpsit. Inter Scāderbegū, Ballabanūq. ingēs certamē cōtractum erat, Victorū cędes utrinq. cedebatur insignis/Ibi duces

ambo, ibi maior pars peditũ/eqtũq. Epirensiũ/ibi Croienses uetus miles, & pugnę pitus, & Dibranus duꝝ i armis genus/qui ꝑ impetu turbarũt primã aciẽ/& signa mouerunt loco. Deinde crescẽte certamine/& clamore, Impotẽtes iã barbari, inter duas acies uersari uelut incerti, quoꝝ essent, haud dissimiliter eqs sine freno uagis. Scãderbegus qd ergo ꝑcipiti cursu tã lõgũ iter emensi sumus clamitãs militibus/ cũ in aduersam partẽ frustra signa errigere conatus eẽt. Postq̃ ea regiõe penetrari ad hostẽ nõ uidebat posse/cohortes aliquot subductas è dextro cornu/ubi stationẽ magis segnẽ/ q̃ pughã futurã cernebat post aciẽ circũduxit/& nõ hostibus modo, sed ẽt suis inopinãtibus in sinistrũ hostiũ latus incurrit, tãtáq; celeritas fuit, ut quũ ostẽdissent se à latere/mox in terga iã pugnarẽt. Ita ex oĩbus partibus à frõte/à latere/à tergo trucidant̃ Achãzii, Olosanziiq;, & ad Axappos iã cędes ꝑuenerat, ibi minimũ certaminis fuit/Nã & pars magna ab signis aberat/ꝑcedente nocte lapsi stratíq; somno passim ꝑ agros/ & q aderãt itinere ac uigiliis fessi intollerantissima laboris corpora/ uix arma humeris gestabant, & iã diei mediũ erat, sitísq;/ & calor semicõfectos hiantes cędẽdos capiẽdósq; affatim ꝑbebat. Ballabanus dux cũ sępe aliás memorabilis/tũ illa pręcipuę pugna fuit. Nanq. pugnãtes hortãdo, paritérq; adeundo ꝑicula sustinuit diu, ille fessos abnuẽtisq; tedio/& labore/nũc ꝑcãdo/nũc castigãdo accẽdit. Ille fugiẽtes reuocauit, omissamq. pugnã aliqt in locis restituit. Postremo cũ haud dubie fortuna Epirotaꝝ eẽt, nec pugnã amplius sustinere posse uideret, Cõcitato equo q̃celeri potuit cursu fugã arripuit, omnísq; exercitus/oẽsq. ordines permixtim cõfusi/& pallãtes hincinde ꝑ uallẽ/& agros/& mõtes ꝓut cuiq; sors dederat cõuersi sunt in fugã. Pauci.n. ducẽ secuti sunt, q inter cędẽ, & tumultũ uix cũ eo euaserũt. Reliq oẽs barbari aut cęsi sunt, aut uiui capti/ Si q uero ex his inter tumultũ & furorẽ militũ elapsi ex ualle exire tentarũt, ab his q iuga montiũ & colles insederãt trucidabant̃. Sicq; exercitus Ballabani eo die ꝓfligatus/& ferẽ deletus est. Hanc tã magnã, & ꝑclarã uictoriã à Scãderbego partã subitus tumultus, & nouus aduẽtus hostilis exercitus excepit. Nõdũ.n. Scãderbegus cũ exercitu ex ualle ipsa exierat/nõdum spolia Ballabani exercitus inter sese milites diuiserãt. Adhuc hostiũ corpora palpitantia humi ꝓstrata iacebãt, Cũ nũtius Mamizę sororis à Petrella ciuitate, ubi ipsa cũ cohorte/& familia sua cõsederat cũ lr̃is ad Scanderbegũ euolauit. Quibus illa fratrẽ admonebat, Iagup Arnauth ꝑfectum, & ductorem exercitus Meumethis principis cũ. XVI. millibus equitũ per uiã Belgradi in Epiꝝ irruisse, & oĩa depopulatus igni ferróq; dedisse, Tuncq. in tyranna minori iuxta flumẽ, q d' Argilata ab incolis dicit̃ castrametatũ fuisse. Hic xp̃ianis parentibus Epiro oriundus in captiuitatẽ à barbaris ductus circũcisus fidẽ Meumethanã induerat, Vir strenuus, ac bellicosus, qui aliás multa & pręclara apud Meumethẽ/ & pro eo/tã in Asia, q̃ Europa gesserat. Venerat.n. Iagup Arnauth cã intercipiendi Scãderbego unã cũ collega suo Ballabano ut supra cõmemorauimus. Quę omnia uera esse qdã barbarus ex castris Iagup, q à militibus Mamizę captus fuerat, asserebat. Quibus auditis Scãderbegus statim exercitu suo, qui in ꝓcinctu adhuc instructus/paratúsq; erat. In Tyrãna minori, quo Iagup Arnauth castra posuerat ire

De tumultu aduentus Iagup cũ exercitu i Epirũ, & de ipsi⁹ origine/& gestis,

Adhortatio Scãderbegi ad milites.

pergit/Sed prius sic milites suos alloquẽdos putat. Etsi unq̃ aliás exhortatio ducis uel imperatoris ad milites minime necessaria fuisse uisa est, Hodierna certe die, id mihi muneris apud uos Cõmi. mei minus necessariũ esse duxi, Quũ supuacaneũ/ atq; superfluũ sit, Equo (ut aiunt) currenti/maximéq; cõcitato calcaria adhibere. Video. n. unũquẽq. uestrũ milites mei amãtissimi sine impatoris edicto/sine ducis impio libẽti aĩo pſto esse/ordinẽ seruare uexilla/& signa ꝑpria sequi/uigilias/excubiásq; ducere, ageréq;/officia/& munia militaria certatim subire/interdiu noctúq; sollicitos puigiles/ indefessósq;/nũq̃ desides/nũq̃ pigros/& ociosos, sed absq; stimulis & calcaribus cõcitatos prõptissimósq;, & ad oĩa, quæ ad uictoriã faciunt, & pro uictoria cõsequẽda expediũt/intrepidos/inuictissimósq;. Hostẽ qñẽt extra ordinẽ uiriliter/animoseq. iuadere/atq; opprimere, De uictoria nũq̃ diffidere/neq; desperare. Propterea si unq̃ duci, aut impatori de militibus suis gloriari licuit, Hoc mihi quóq; tpe de uobis cõcessum ẽ. Cũ qbus (& si semp pauciores hostibus fuerimus, usq;quáq; tñ supiores) Hodie uictoriã de Ballabano hoste nr̃o acerrimo (quod tan tope optastis) ꝑclarã/& egregiã adepti sumus. Qui quũ tãta esset apud Ottomanũ auctoritate/& fide/ quicqd ab eo petiit cõtra nos obtinuit, eiq; pro libito uolũtatis suæ oĩa cõcessa sunt. Nã ipse quũ ingentẽ floridũq. exercitũ coegisset, totis in nos uiribus intẽdẽs (ut cõpos uoti sui esset) & fidé/quã de certa cõtra nos uictoria potiunda ꝑmiserat adimplere posset, Duobus q̃maximis nos exercitibus medios/insciósq; intercipe/dolo atq; insidiis opprimere/atq; delere credidit. Sed (Deo ꝑpitio, & uirtute uestra) factũ est, ut nos priores in eũ irruentes illũ cũ omni exercitu suo ꝑfligatũ cæsumq. deleuerimus. Nũc uero nobis nõdũ lotis (ut aiũt) manibus, Nõdũ finito cõuiuio, nõdũ remotis mẽsis, Iagup, Arnauth/ut bonus & optimus cõuiuator totũ uult prandiũ apponere, & suos cõuiuas nõ fraudare, sed bñ & optime illos accipe, ne famescãt, Exercitũq. suũ tãq̃ reliqas afferre. Ecce milites mei amantissimi añq̃ uallẽ egressi simus, añq̃ à sanguine hostili manus nr̃as coinqnatas lauauerimus, añq̃ tela terserimus/& arma purgauerimus/& ea in uaginis & tecis recõdiderimus, Ipse Iagup ad nos uenit, uobis sua munera, dona/ & xenia, idest exercitũ/& reliqas ab Ottomano cõtra uos missas dicatas offerre, ut pro libito uolũtatis uestræ ex eis qcqd uisum fuerit, aut degustetis/aut deuoretis. Itáq; socii & uiri fortissimi/& fœlicissimi accedamus ad nuptias, ad quas Iagup nos inuitat, Cõuocat, ut eis ad saturitatẽ abutamur, & quũ affatim deuoremus, tum nobiscũ ẽt auferamus. Expediamus igit̃ nos hinc/egrediamur uallem/occurramus Iagup, & exercitui eius, qui qdẽ tenius est/& tm̃mõ ꝑfligatus. Nã si Ballabanũ ipm cũ. XXIIII. milibus cõcidimus, Cur nõ Iagup cũ. XVI. milibus mactabimus? In hoc maxime uestro belli ardore, qui nõdum bellicũ furorẽ, nõdũ martiales aĩos uestros, & spũs deposuistis. Videor. n. mihi uidere milites, & ꝑ oculis uersari Iagup à uobis cæsum cũ omni exercitu suo/atq; ꝑfligatũ. Quare acceleremus ad eũ, festinemus ad replẽdos saturãdósq; appetitus nr̃os, & ut spoliis diuitiisq; hostilibus pleni, onustiq; domũ ad lares ꝑprios/liberos/& uxores reuertatis, nũc totis uiribus cõtẽdite. Cũ hæc uix Scãderbegus dixisset, Milites tanto sunt ardore pugnãdi accẽsi, ut oẽs unani/

mes sublata uoce exclamarēt,in hostem/& ad prădii sui reliquias,quas Iagup Ar/
nauth apponēdas attulisset,iā iā deuorādas ꝑperādū esse.Qui tāq̄ certi de uictoria
ꝑmissis signiferis cū aqlis/& uexillis exercitū mouerunt,& ad Iagup,qui in tyrā/
na minori castrametatus erat ꝓfecti sunt, Qui quū Scāderbegū cū exercitu ad se
eunté audiuisset,motis inde castris (ignorabat.n.adhuc de cęde exercitus Ballaba
ni/& fuga eius) in extremā tyrāną ptē & āgulū copias cōtraxit,ꝓpe collé/seu mō
ticulū quēdā,in quo pagus seu uilla est,quę Cassar ab incolis appellat,ubi tutior/
cōmodiórq; castris suis locus esse uidebat.Scāderbegus uero eundē locū,quē ipse
Iagup prius habuerat,occupauit/Vbi hincinde uterq; exercitus ꝑ illum diē absq;
pugna acquieuerūt.Veꝝ Scāderbegus eā noctē,quæ secuta est sollicitus/anxiúsq;
trāsegit/ne Iagup cū exercitu suo fugā arripet,Si forté de cęde/& fuga collegæ in
tellexisset.Oēs igit uias/aditúsq;/& itinera obsedit/atq. ꝑclusit/ꝑsidia undiq; dispo
suit atq. locauit. Exorto āt die cū Sol regionē illā collustrasset/è regiōe hostiū ocu
los reuerberabat,quo depręhēso Scāderbegus frętus se facilius uictoria potiturū,
spei/animiq; plenus instructo præparatóq; exercitu ad Iagup castra ꝑuenit,ubi nō
nulla cęsoꝝ capita exercitus Ballabani, quæ seruata cū cura attulerat proiici ante
hostium stationes/captiuósq; uinctos/ut erant ostēdi iussit.Iagup autē tanto simul
publico familiaríq; ictus luctu agnoscere se fortunā Ottomani fertur dixisse.
Dehinc Scāderbegus qngētos electissimos eqtes ad Iagup ad pugnā incessendum
ꝓuocādūq. misit.Quibus mādatū ē,ne certamē inirēt,irruēti terga uerterēt,quod
& factū est,nāq; Iagup ex omni exercitu suo factis tribus aciebus repēte è statio/
nibus ꝓsiliuit/& Epirēses fugiētes insecutus est,tūc pugna atrox hīcinde cōmittit/
sed xp̄ianis facilis ea uictoria fuit.Nā Scāderbeg aduertēs ad Iagup,penetrās oēs
hostiū cuneos,eū hasta primū trāsfixit.Deiñ capite obtrūcauit.Barbari uiso Iagup
mortuo,oēs ī fugā cōuersi/& pallātes cędunt/uiuiq; capiunt.Qui uero ex hostibus
manus/& militū furorē euaserūt, à colonis,habitatoribúsq; locoꝝ hincinde fusi ꝑ
agros/siluas/& cāpos,aut uiui capiebant/aut trucidabant.Nūq̄ ex duobus exerci
tibus uno eodéq. feré tpe/& bello tm̄ hostiū à Scāderbego interfectum est.Reddi
táq; ęqua Belgradēsi clades,& alterius ducū fuga/& eius exercitus interitu,& alte
rius pręfecti cęde cū oibus copiis uidebat.Vigintiq̄ttuor milia hostiū cęsa,Capta
sex milia,Pręda magna/alia cū oīs generis/tū auri argētiq;.Colonoꝝ q capti apud
hostes erāt supra.IIII.milia capitū recepra.Id solatii fuit pro amissis ad angustias/
& falchales furchas,Eóq; ꝑlio (nā haud quaq̄ incruēta uictoria fuit) Mille fermé
Epirēsiū desiderati/Adeóq; ēt uictores sanguinis cędísq; cœpat sacietas/atq; lassi/
tudo.Vt quū postero die Scāderbegū nūciatū esset,Ballabanū cū uno tm̄ agmine
inter cædē effugisse,& abire sine signis / sine ordine ullo posseq. si una eqtū ala ad
ꝑsequēdū mittat,oēs facile deleri.Supsint inqt aliq nuncii,& hostiū cladis/& no/
stręuirtutis parta de hoste uictoria.Ac expeditis oibus Pręfectus castroꝝ Scāder
begi ad urbē Croiæ iter suū direxit/Quod frequētia minore/qa nemo præcesserat
nuncius/lęticia uero tanta uix ut cōpotes mentiū præ gaudio essent/celebratū est/
Nāq. Croię neuter animi habitus satis pro re dici enarraríq; pōt.Nec quo incerta

Lęticia cele/
brata Croiæ
post uictoriā
à Scāderbe/
go de hosti/
bus cōsecutā

epectatiōe euētus pauida pſtiterat ciuitas, nec quo uictoriȩ famā accipiēs uniuerſis pfuſa eſt gaudiis. Nūq̄ p oēs dies ex quo Scāderbegū principē in hoſtē pfectū fama attulit ab orto ſole ad occidentē/aut pceꝝ urbis qſq̄ à curia/atq; à magiſtratibus abſceſſit/aut populus è foro. Matronȩ qa nihil in ipſis opis erat in pces obteſtationeſq. uerſȩ p oīa delubra uagæ ſuppliciis/uotiſq; deum ſupóſq; fatigauere/tā ſollicitȩ/ac ſuſpēſȩ ciuitati fama incerta p̄ acceſſit/Duos Dibrēſes eqtes in caſtra, quæ ad fines, & in faucibus Epiri oppoſita erāt/ueniſſe ex p̄lio/nūciantes cȩſos hoſtes, qd̄ p̄ magis auribus/q̄ animis acceptū fuit/ut maius lȩtitiaſq. q̄ qd̄ mēte cape/aut ſatis credere poſſent, & ipſa ēt celeritas fidē impediebāt/quod biduo ante pugnā dicebat̄. Litterȩ deinde à Tanuſio miſſȩ ex caſtris afferunt̄ de Dibrenſiū eqtū aduētu. Eȩ lrǣ per foꝝ platȩ in curiā oēs exciuerāt, tantóq; certamine/ac tumultu populi, ad fores curiæ cōcurſum eſt, ut adire nūtius nō poſſet/traherenturq. à pcunctātibus uociferātibuſq./ut in foꝝ priuſq̄ in curiā litterȩ recitarent̄. Poſtq̄ uero litterȩ ēt in curia recitatȩ ſunt, & pro cuiuſq. ingenio aliis iā certū gaudiū/aliis nulla ante futura fides eſſet, priuſq̄ nūcios caſtroꝝ p̄fecti/uel lrās audiſſent, Ipſum deinde appropinquare præfectū caſtroꝝ allatū eſt. Tunc.n.uero oīs ȩtas currere obuii primus qſq; oculis, auribúſq; haurire tm̄ gaudiū cupiētes ad miliare uſq; extra portas ciuitatis cōtinēs agmen puenit. Prȩfectus caſtroꝝ erat Tanuſius/circūfuſus oīs generis frequētia in foꝝ puenit, Quū alii ipſum, alii comites eius quæ acta eſſent pcunctarent̄/& ut quiſq. audierat/exercitus hoſtiū cȩſos, impatorēq. alteꝝ occiſū/legiōes Epiroticas incolumes/ſaluū principē Scāderbegū cū ſuis caſtroꝝ p̄fectis. Extēplo aliis porro imptiebant gaudiū ſuū/cū ȩgre in curia peruentū eſſet, multo ȩgrius ſūmota turba ne principibus miſcerent̄. Litterȩ in curia lectȩ ſunt. Inde Tanuſius lr̄is plectis ipſe plenius oīa q̄ acta erāt expoſuit cū ingēti aſſenſu. Poſtremo etiā clamore uniuerſȩ curiæ, quū uix gaudiū animis caperent/Diſcurſum inde ab aliis circa tēpla diuina, ut grates agerēt/ab aliis domos, ut cōiugibus liberiſq; tam lætū nunciū imptirēt. Curia & primates qd Scāderbegus incolumi exercitu ducē hoſtiū cū Ballabano fugato/legioneſq. occidiſſet ſupplicationē in triduū decreuerunt. Eam ēt ſupplicationē uxor Scāderbegi cū cōſiliariis edixerūt. Celebrata à uiris/fœminiſq;. Omnia tēpla p totū triduū ȩqualē turbā habuere/cū matronæ ampliſſima ueſte excultȩ cū liberis, pinde ac ſi debellatū foret omni ſolutȩ metu Deo immortali grates agerēt. Statū quóq; ciuitatis ea uictoria cōpoſuit, ac ſi perpetuā pacē comparaſſent oēs. Profligato itáq; Iagup Arnauth cū eius collega Ballabano uno eodēq. ferē tpe/& p̄lio/eoꝝq. exercitibus cȩſis. Scāderbegus ſubito (ut maiorē hoſtibus terrorē incuterēt) Turcaicū agrū ingreſſus ad intima uſq; loca penetrās cūcta igni/ferróq; depopulatus eſt. Indéq; p̄dā q̄maximā ſecū auferēs uictor agro hoſtili egreſſus, nullo penitus hoſte reſiſtente/aut repugnāte lȩtus in agrū ſuū/& feſtiuus reuerſus eſt. Qui more ſuo relicto ad fines impii ſui conſueto p̄ſidio ſummo cū plauſu/& iubilo triūphātis more in urbē regiā Croiȩ inuectus eſt. Vbi per aliquot dies iter ciues ſuos/& cū his celebrata tā ingētis uictoriȩ lȩtitia laureatas lrās ad oēs ferē reges/& xp̄ianos Pricipes ſcripſit/& uictoriā hāc, quā aduerſus barba/

Rñſio, & ingreſſus Scāderbegi i urbē regiā cū ingenti triūpho / & p̄da poſt adeptā uictoriā ex hoſtibus profligatis.

ros (Deo auctore atq; ꝓpitio) adeptus fuerat/his impꝛtiuit/dispẽsauitq;. Quibus ẽt uaria donoꝝ genera/& munera ex hostiũ spoliis/utpote equos allipedes (ut aiũt) & uelocissimos/seruos captiuos/arma & tela, ꝑclaras quoq; equoꝝ faleras, & id genus ornamẽta misit. Dehinc soluto exercitu ad ꝓpria unũquẽq. ire ꝑmisit. Ex quo postea annus ille Scãderbeganis nõ minus insignis q̃ hilaris/& lętus fuit.

MARINI BARLETII SCODRENSIS DE VITA ET GESTIS SCANDERBEGI EPIROTARVM PRINCIPIS.

LIBER .XII.

OSTQVAM Fama tanta facti/& cędis uniuersi feré exercitus Ballabani/& collegæ sui Iagup, ad Meumethẽ principẽ peruenit. Is ingenti dolore simul atq; terrore ꝑculsus nõ parua cura atq; sollicitudine angi, torqueriq; cœpit/ Veritus ne fortunã, quæ tm̃ ꝓpitia ei/& secũda fuerat, durã expiret̃ imposteꝝ atq; aduersam. Anxius itáq; animi/atq; cõsilii inscius q̃d agendũ eẽt/& nec secũ q̃dẽ ipse cõcors, oẽs duces/& ꝑfectos suos ad cõciliũ cõuocauit. Vbi post multas tãdẽ s̃nias/atq; cõtẽtiones statutũ ẽ, ut ipse Meumethes Princeps cũ cohorte/& oĩbus copiis suis aduersus Scãderbegũ ꝓgrederet̃. Quare edicto ꝑ oẽs regiões propallato, ut milites noĩa sua darẽt. Coacto ingẽti ualidissimóq; exercitu, Pręterea cõmeatu abũde, oĩbúsq; bellicis instrumẽtis pręparatis/castra sua cõtra Scãderbegũ mouit. Quo audito Scanderbegus omniũ ducũ/& ꝑfectoꝝ suoꝝ cõsilio adhibito, maxime Pauli angeli Dyrrachieñ. archiepi. Cui sũma cõsilioꝝ cõmissa erat, necnõ Veneti oratoris, qui illic aderat/Omniũ cõsensu statuit/& decreuit, ut urbes/ & loca oĩa fortissimo milite/aliisq; necessariis rebus cõmunirent̃, firmarenturq;. Et imprimis, ut in Croia urbe/quæ cardo totius regni/atq; caput erat, & à qua cętera oĩa depẽdebãt, strenuus/& fidus miles, prudẽs/& sapiẽtissimus pręfectus poneret̃. Veꝝ hoc in loco parũp digredi nõ erit malũ, ut ostẽdamus q̃to terrori, q̃téq; formidini Scãderbegus Meumethi Principi fuerit. Qui quũ uideret eũ in tantũ excelluisse culmẽ/ut nomẽ eius iã suis oĩbus terrificũ formidabiléq; esset. Verebat̃ ne ob eius celebre nomẽ/& famã, quæ iã ubiq; ꝑuaserat, Gens eius/& populi in seditionẽ uersi eũ trucidarẽt, aut è regno deiicerẽt. Itáq; in mortẽ eius insidiis & dolis machinari, moliriq; cœpit. Nactus est ãt duos, q omni linguaꝝ/& sermonũ genere eruditi erãt, quos edocuit/instruxítq; (Cũ maximis prius ꝑmiis donasset, maioribúsq; indies cumulare ꝓmisisset, ut se trãsfugas esse simularẽt, mentirenturq., & zelo orthodoxæ fidei ad eũ defecisse assererẽt, xp̃ianóq; ritu baptizari cõtinuo peterẽt. Et postq̃ ei quæ uellent ꝑsuasissent/ueneno, aut ferro illũ interimerent. Qui ubi ad Scãderbegũ deuenerũt/uterq; sacro fonte Baptismatis purifica/

Aduẽtus Tyrãni i Epiꝝ.
Prouisio Castrioti ꝑ prouinciam.
Insidię Meumethis pro morte Scanderbegi.
Propallatio insidiaꝝ, & suppliciũ insidiantium.
Obsidio Croiensium.
Irruptiones Castrioti i castra Tyrãni.

tus est,& ab eo in cohortē/& familiā suā (ut uulgo aiunt) suscepti sunt.Inde uero ad paucos dies (Erat.n.curæ deo Scāderbegus).Qui nefanda eorum cōsilia patefecerit,ne optimus Princeps optime de xpiana fide meritus/tā iniquū/& ignominiosum fatū subiret.Trāffugæ isti insidias/fraudésq;,quas in Scāderbegū moliti fuerāt,occultare minime potuerūt.Nā ambo in tm̄ inter se discidiū/atq; discordiā uenerūt,Vt ira,& furore pleni,in maximas inuicē cōtumelias prūperēt/& alter alterū pderet,palāq. se patefacerēt,q à Meumethe turcarum principe ad ipm Scāderbegū obtrūcādū summissi fuerint,Qui statim cōprehēsi/& tortoribus adacti rem oēm explicarūt/Sicq; ambo laqueo suspēsi uitā finierunt.Nunc reuertor unde digressus sum. Postq̄.n.Scādergus oia loca sua pmuniit/psertim urbē Croiæ,in qua firmissimū psidiū tū Albanorum/& Epirotarum/tū Italorum posuerat/Quibus Baldesarē pducē italū uirum eque strenuū atq; fidū pfecerat.Interim litteræ tumultuoso undiq; nūcio cōuolare cęperūt,Meumethē principē cū.CC.milibus militū ad Croiā oppugnādā breui uenturū,pcursores suos/& eqtes leuis armaturę iāiā adesse/Qui ēt paulopost in Epirum irruperūt,& biduo hincinde p uniuersum agrū discurrētes oia igni/ferróq; depopulati sunt/Nocte uero quæ secuta est secunda feré uigilia urbē ipsam Croię obsidiōe in modū coronę undiq; cinxerūt.Venerat.n.ad eius obsidionē Ballabanus Badera Meumethis præfectus cū octuaginta milibus electissimorum eqtū/qui ubi castra firmauit atq; muniit/q̄ttidie cū Croiēsib9/q ex urbe errūpebāt uario ac frequēti pliorum certaminūq. euētu pugnā cōmittebat.Interea Meumethes ipse princeps cū reliqs copiis/& apparatu suo insigni ad urbē uenit,qui primū ab oppidanis (ut moris est) urbē sub cōditionibus petiit/cui cū pro rñso missilia/tormēta/aliáq; telorum genera dedissent,errūpētes mox ex urbe manus ēt cū hoste conseruerūt/ac nō paruā illorum stragē ediderūt/uictoriáq. pro parte cōsequti lęti/& alacres ī urbē reuersi sunt/Afferētes secū plurima ex hostibus cęsis capita.Ex q̄ Meumethes princeps indignatus pparatis atq; erectis q̄plurimis tormētorum machinis in oppidanos cōtorqueri iussit.Adduxerat.n.secū metalla ad tormēta cuiusuis generis cōflāda ad urbē ipsam eiusq; mœnia penitus subruēda atq; euertēda. Artifices pterea in omni re bellica pitissimos.Sed interim egregius/& pclarus priceps Scāderbegus q in cāpo cū ualido exercitu/& copiis erat Meumethis castra quottidie infestabat/nec illū sinebat aliquo momēto qescere,sed ita assidue adoriebat̄/inuadebat/infestabat/& instar torrētis,q ex magnis & inudātibus pluuiis è mōtibus descēdēs oia secū rapit/psternit/atq; euertit.Sic Scāderbeg quoq; in Turcaica & hostilia castra alio semp & alio irrumpēs latere ea undiq; uexabat/hosti cędē/cladē/dāna/& iacturas maximas inferebat.Ex quo Meumethes cū aduertisset tantā indies ex suis stragē & calamitatē sequi/nec ipsi spem ullā urbis potiūdę esse (Croia eteni nō tm̄ nō expugnari/sed nec oppugnari cōmode poterat),decreuit inde omnino discedere,& bizātiū unde iā uenerat se recipe,Verum qa id nō paruo sibi dedecori/& ignominię fore arbitrabat̄,si nullo à se pclaro facinore aduersus Scāderbegum edito re infecta tā turpiter abiret.Stauit Ballabanū,quē supra cōmemorauimus exercitui pręficere/Quē cū.XX.tribus milibus electorum militū in Croię obsi-

Meumethes discedens è Croia & Epiro re infecta Ballabanum cū īnumeris copiis ī croię obsidiōe reliquit.

dionē manere iussit. Cui ēt octo alios militū præfectos uiros præ cęteris & robore corporis præstantes & ingenio/ac militari peritia solertes adiunxit. Quorꝝ cuilibet septē milia militū fortissimorꝝ dedit. Qui oēs ad nutū semp/& imperiū Ballabani starēt/nec ab ei⁹ cōsilio discederēt, Veritus ꝙ solus Ballabanus cū tāto ēt militū numero/tātāq; copiarꝝ multitudine Scāderbego resistere nō posset. Quo facto Meumethes ipse postea à Croię obsidiōe collectis (ut aiūt) uasis nocturno tpe incensis castris Cōstātinopolim uersus iter arripuit/Qui dū ꝓficisceret̃ quosdā Chaonię populos/& loca quędā Scāderbegi, quæ Chidna appellabant̃ multis ꝓmissiōibus allectos (armis.n.expugnare nō poterat) in deditionē/& fidē suā accepit, quā (ut sui moris erat) eis minime seruauit. Ex qbus octo milia hominū ꝑter mulieres & infantes trucidare fecit/eóq; truculentiæ modo Tyrānus innoxiū sanguinē effudit, postq̄ in Scāderbegū sęuire nō potuit. Grauis profecto est regū indignatio, grauis principū ira, quæ nō plumea, sed plumbea (ut dicit̃) uere est. Profectus itáq; Meumethes princeps ex Albania mœstus/& tristis, relicto ibi Ballabano ꝑfecto cū inumeris copiis, Cui mādatū est/ut tādiu Croiā urbē obsidione ꝑmeret, donec Croienses longa fessi obsidione, & dura funestáq; fame attriti atq; enecti cōsumptis rebus omnibus necessariis pro uictu sese in eius ditionē traderent. Sed impiger/& strenuus princeps Scāderbeg exscandescēs/ualdéq; indignatus/nec id ullo modo cōcoquere ualens, ꝙ Ballabanus homo obscurus/& infimo loco natus/Cui parētes ad seruitium/& famulatum Scanderbegi patris semper fuerant, sibi oppositus esset armis cū eo contendere/bellūq. gerere/Decreuit & eū omnino aggredi, inq; eius castra irrumpere. Itáq; cōuocatis undiq; principibus/sociis/& cōfęderatis suis, quo illis animi sui sententiam aperiret coram eis in hunc modū locutus est.

Att. Tyrāni ꝑfidiam/atq; immanitatē.

CREDO eqdē uobis haud ignotū esse. P. & Cōmi. amātiss. quāobrē huc uos cōuocauerim, qdue in ꝑñtia sim disertaturus. Nostis.n. oēs q̄ta rabie/q̄táq; imanitate Meumethes ille turcarꝝ princeps in xp̄ianū nomē/& orthodoxā fidē cōspirauerit, illáq. magis atq; magis omni tpe insequat̃ ac ꝑmat, Pro qua nobis illi fortiter resistendū/atq; etiā si mori cōtigerit alacriter pugnandū esse duco. Maiores eius Asiā ꝑuerterūt/Dehinc in Europā traiiciētes tot reges & principes xp̄ianos prauis artibus de medio sustulerunt. Hic uero illorꝝ sequens uestigia in nos ceu maiorꝝ suorꝝ reliqas uersis (ut aiūt) proris furorē suū euomere/nomenq. nostrū penitus delere conat̃. Meumethes inq̄ iste truculentissimus, qui uelut sorte quadā ꝓpè in ęternū hostis mihi datus summa ui, opéq; me regꝝq. mearꝝ statū oēm penitus euertere cōtendit. Qui cū pauloante cū toto exercitu suo in me impetū fecisset/nec ex sñia ei res successisset, tāq̄ furibūdus/& spe omni destitutus ꝑ mœrore/& tristitia hinc discedēs octo milia uirorꝝ ex meis, exceptis mulieribus/& infātib⁹, quos fide sua/uel ꝑfidia potius in deditionē accepat ferro sustulit atq; trucidauit/Qui si ꝑfecto nūc mihi essent/uiuerētq. nequaq̄ opus esset alienū implorare auxiliū. Proficiscēs hinc igit̃ Meumethes Principes inuictissimi hūc Ballabanū, quē præ oculis hēmus sui exercitus ꝑfectū cū huiuscemodi copiis i Croiæ obsidionē reliqt/quo illā tādiu durissima obsidiōe cinctā teneret/prēmeretq., quādiu in eius ditionē ueniret/Quod si

Orō Scāder begi ad socios/principes/& cōfęderatos ꝓ auxilio ab eis īpetrando.

quo casu accideret (quod absit) nec de uobis (ut reor) nec de uestris cõiugibus/ & liberis/rebúsq; oibus bñ ꝑfecto esset. Nã sępius me dixisse memini, ꝙ rabidus/ & truculẽtissimus hostis iste nihil aliud molitur/nihil aliud mẽte agitat/& expetit/ q̃ nos seiunctos/& abinuicẽ distinctos opprimere/atq; de medio tollere, regna/imperiáq; nr̃a arripe sibiq; uẽdicare. Quare Princeps amãtissimi nolite pati/ut ꝑfidus tyrãnus iste atq; cõis oium hostis subiugo nos infidelitatis/ac ꝑfidiæ suę subiiciat, fidẽ & religionẽ nostrã opprimat/regna/& impia pessundet/uxores liberósq; nr̃os in seruitutẽ trahat. Proinde oẽs admoneo/rogo/obtestorq. ut hosti sine mora occurrere ꝓperetis/qui prę foribus/ & in limite adest qui festinat/& ad nos opprimẽdos totis uiribus accelerat. Itáq; in auxiliũ & tutelam fidei uestrę/cui quicq̃d corporis/ uitæ/ac sanguinis supest deuouere debemus/ Vos xp̃iani principes inuito/ inuoco atq; imploro, ut Ballabanũ hũc cõem hostẽ nr̃m, quẽ uidetis ex urbe nr̃a/è regno/ è pr̃ia expellamus reiiciamus, qui ꝑfecto si me oppresserit, nec uos impunitos relinquet (Epirotica.n.gens inimica turcaico nomini est), & ex mea iã iã futura est uestra publicáq; omniũ fortuna. In belluas strinximus ferrũ/hauriendus illaꝝ/aut dandus noster est sanguis. Cęteꝝ fidẽ meã uobis promitto/ꝙ uestra ope/& auxilio mihi p̄sto existẽtibus hũc Ballabanũ homuncionẽ uilissimũ & abiectissimũ hominum. Cuius maiores uitã semp ruralẽ & paganã sub parẽte meo traduxerunt. Qui & ipse sępenumero (ut scitis) est à me antea multiplici clade fędatus/fusus/profligatus. Nũc cũ uniuerso eius exercitu in fugã uersum uiuũ/aut mortuũ (ut sors dederit) uobis tradã/uictoriámq; de eo insignẽ/atq; p̄clarissimã referã. Iam scitis. P. opti. me hucusq; nullũ à uobis unq̃ auxiliũ/opemúe implorasse, sed solus semp cũ copiis/& militibus meis propriis uiribus cõtra cões hostes/uos/regna impiáq; uestra ꝓtexisse atq; cõseruasse. Nũc uero iã tot bellis attritus/tot expeditionibus exinanitus tã lõgo tp̄e cũ militibus meis cõtinue armiś insistendo uiribus ferè exhaustus sum. Quoꝝ maior pars & fortissimi bello ceciderunt. Alii acerrime dimicãtes capti sunt/aut uulneꝝ multitudine corporibus mutilatis inutiles bello facti sunt. Propterea opus est Socii/ut nũc ad uos cõfugiã, uestrũq. implorẽ auxiliũ, quo ab hoc cõi hoste, quẽ in ianuis/& oculis hẽmus urbẽ meã/ Vosq. pariter liberẽ atq; defendã. Quare mature succurratis mihi, me me sequamini, & q̃d ductu meo facere semp soletis uincite. In hũc turcaicũ/& hostilem exercitũ irruamus/impetũ faciamus, quẽ statim (ut spero) in fugam cõuertemus, faciléq; de eo uictoriã cõsequemur, Arma/insignia/auꝝ/argẽtũ/spolia opima nobiscũ referemus, Milites nostros exuuiis ditabimus, Rem igit᷑ tantã mecũ capescite/uictores.n. (deo ꝑpitio) oino nos fore spero/ Vosq. pleni fortunaꝝ/ac glorię simul publice/simul priuate triumphãtes domũ ad penates uestros redituros. Nunq̃ ꝑfecto uos decepi/nunq̃ fefelli, nunc tẽpus est ò socii quo nos/regnáq; nr̃a/uxores/liberos/aras/foros & demũ fidẽ catholicã à Tyrãnide & iugo barbarę seruitutis atq; captiuitatis uindicemus liberemúsq;, Victoriã cũ ingenti gloria & triumpho de hoste reportemus. His dictis à Scãderbrgo duces illi & Principes oẽs ea oi̇one erecti/& gaudio exultãtes fremẽtesq. unanimes libera uoce exclamarũt/hostẽ etiã ad sanguinẽ usq; pro fide catho/

lica/pro patrię salute,pro Scanderbegi incolumitate omni ingenio/totisq; uiribus ꝓsequendū,in turcaica castra fortiter & intrepide irruendū/Scãderbegū principē ducē auctorē parentē, & patriæ omniūq. protectorē unanimiter sequendū/eiq; in omnibus parendū.Itáq; cuncti sese cū omnibus copiis & exercitu suo in Scanderbegi fidē/& arbitriū cōmiserūt/tradiderūtq..Statuto igit̃ ꝑfixóq; ordine/ut q̃maximus atq; ualidissimus exercitus undiq; cogeret̃.Scãderbeg interim dū hæc geruntur cōmunicata re cū paucis sine mora sagulo gregali/& uilissimo admodū habitū indutus ad urbē Romanã pro ope/& auxilio à sūmo Principe patruūq. collegio implorãdo ꝓfectus est.Erat.n.eo tpe Paulus.ii.Pont.max.Qui cū Scãderbegū uidisset ob eius celebre nomen/uiriq; præsentiã & auctoritatē hilari perbenignóq; uultu illū suscepit/donisq; & honore maximo ꝓsequtus est.Quē cū in Concistorio (sic.n.patrū collegiū uocant) adduxisset/Scãderbeg corã eis ita cōcionatus est.

QVIS unq̃ mortaliū Romane Pręsul maxime atq; sanctissime/Reuerēdissimi/Amplissimiq; Patres nō lingua dicã exprimere/sed ne animo qdē cōcipere posset loci huius & sedis sacratissimę,in qua statis celsitudinē/& sublimitatē/Cuius nulla pars est,nullus angulus, quin totus sanctitate/diuinitate plenus undiq; resplēdeat atq; refulgeat.Vbi primū Pętrus ille beatissimus/Sanctissimusq. xp̃i uicarius/ubi Paulus doctor egregius uas electōis/atq; totius orbis/& xp̃ianę religiōis buccinator,Vbi tot uiri Sanctissimi ꝓsules & p̃res integerrimi diuinitus missi cęlibē/& diuinã uitã traduxerunt.Vbi tot Reges/ & Principes inuictissimi,gloriosissimiq; cōmorati sunt.Qui omni sanctitate/omni uirtute ꝑditi/omni scientia referti mundū totū fidēq. catholicã erexerūt/decorarūt/ illustrarūt/Quibus tu postmodū Romane Antistes sanctissime ad hoc dignitatis fastigiū natus magis/q̃ ullo mortaliū iudicio uel cōsensu electus diuino quidē nutu.hac ętate tã aurea/tã fęlici successisti/qui totius fidei & relligiōis nostræ summū lumē esses/summū decus sūmus splendor/qui xp̃ianū nomē uel ad ultimas terras trãsferres/& ab omni barbarica rabie uēdicares. Magna ꝑfecto fuit expectatio iãpridē Pater Beatissime/uel animi/uel ingenii tui/q̃ nō ut ęques mō/sed longe quóq; supęs oīa.Habes ex uoto inocentiã uitę/Sapiētię/atq; cōsilii magnitudinē/naturæ liberalitatē/Experientiã reꝝ/Quis in uniuersa natura/in qua qcq̃d est neruoꝝ/qcq̃d admirãdi/ita es undecūq. cōplexus,habésq; in manu/ut liceat semꝑ ex te tãq̃ ex thesauro aliquo depromere,fœlicem me igit̃/qui te hodie intueor / Alloquor admiror,quo nihil poterat iucundius mihi/nil optabilius cōtingere in uniuersa uita. Sed fœliciorē planē Romanã rem publicã,quę principē te,pastorēq. suū sentit/expit̃/fruit̃.Quo meliorē/digniorēq. alium optare nō potuisset/ne dū inuenire.Cuius an grauitatē magis admireris/an pietatē in oēs amplectaris,an maiestatē atq; eloquẽtiã obstupescas nescias penē/Qui(ut uno uerbo oīa ꝑstringã)nulla re alia magis eminet/q̃ uirtutū omniū excellentia/Qui omniū maioꝝ suoꝝ/& supioꝝ principū gloriã nō ęquaturus solū,uerū uno oīum iudicio sic supaturus/longéq; à tergo relicturus.Gaudeat ꝑinde/& exultet quicq̃d est usq̃ xp̃iani noīs/uel splendoris/Lætent̃ gētes/populi oēs.Iubilet Dei ecclesia penē afflicta,quæ per te sit spiritū/& sanguinē receptura.Nihil iã timeat/

Oratio Castrioti coram Paulo Sūmo Pōtifice/uniuersoq. cardinalium collegio.

tuta quosq; pelagi ęstus/hilaris cuncta ęquoris discrimina cótēnat. Petri nauicula te rectoré/te gubernatoré nacta/Qui xp̄i fidē,& euāgeliū semp augere amplifica/ réq; studes,Qui unus & pastor optimus/ & Antistes sapiētissimus nó solum super oues/& gregé tibi à deo cōmissum exactissime oém curā ac sollicitudiné impriris/ sed alienas quóq; ouiculas errātes/uagas/dispersas in tuū ouile,& ecclesię gremiū reducere/ac cōgregare die/noctúq; inuigilas atq; insudas.Bone Deus cur mihi nō adest tm̄ eloquētię/ea dicēdi uis,qua possem uirtutes tuas omni laude maiores/nō pro merito dixerim recensere,sed saltē nō minores efficere/Et si nō debitū persol/ uere,huic tñ meę tantę/tāq; suauissimę siti potū aliquē afferre.Sed & si possem Pa ter Beatissime/nō est integrū hodie mihi p hos reꝝ tumultus/ p tot maxima discri mina,In quo nescio quo fato cū gētibus/& populis meis sum unus omniū maxi/ me cōiectus atq; imersus.Non pmitrit/nō patit̄ Meumcthes turcaꝝ Princeps ille truculentissimus me uobiscū diutius cōmorari Patres sanctissimi/uos cōtemplari/ uos admirari Principes meos/Deos terrariū/ac mūdi totius luminaria,qui maioꝝ suoꝝ uestigia sequtus,ac spurcissimę illius Macomethanę sectę nephādus pfessor/ & ppagator/Vestrū ouile quottidie inuadit/psequit̄/dissipat, Et nō cōtentus ma/ lis/Cędibus & rapinis,qbus in Asia usus est,nō satiatus xp̄iano sanguine/quē nup tm̄ in Europa fudit,ut totā infecerit/polluerit/cōtaminauerit,& xp̄i nomē ppha/ nauerit/sed nūc me,gentéq. meā tāq; hoc ultimū certamē relictū sibi euertere atq; de medio tollere conat̄.Cui nisi repēte (Quæ tua Sanctitas est/atq; clemētia) oc/ curras/obsistas/Tu tu Principum xp̄ianoꝝ Pater,Iubar atq; Sydus radiantissimū actū est de re omni,Actū de impio meo,quippe populus Epiroticus tot bellis/tot cladibus exhaustus iā corruit/iā defecit. Huc igit̄ ego cōcessi Patres Sanctissimi, ad uos ipse cōfugi,domi incendiū maximū reliqui,hostē in ipsis uestibulis/qui nō tm̄ gentē meā/& regionē oēm assidue dissipat/euertit/depopulat̄/in seruitutē tra/ hit,sed & ciuitatē ipsam meā Croiā prouinciæ robur atq; caput iādiu inumero mi lite obsidet.Neq; hāc obsidionē deserēdā pposuit sibi/añq urbe ipsa aliquo modo potiat̄/Et potiet̄(uereor) ni sublimitas tua succurrat atq; subueniat. Ita oppida/ nos in reꝝ omniū necessitatē,& ultimū discrimen adduxit.Cōsulti igit̄ Patres op timi atq; Sanctissimi (quęso) dū tēpus patit̄,Prospicite/atq; opportune puidete mihi.Cohibēdus est.n.impetus/& ius nephādissimi Tyrāni/Reprimēdus eius fu/ ror/atq; uiolētia/qui intantū excreuit/atq; inualuit/ut iā iā extrema oīa xp̄ianæ rei pub.ac Dei ecclesię/& orthodoxe fidei audeat minitari.Sed qd amplius (proh do lor) qd peius:qd durius expectemus:Edidit iā in xp̄ianū populū,edidit in gregē tuū oīa crudelitatis exēpla,prophanauit ita iā fędauit,omniáq; ludibrio habuit (pu deat deoꝝ hominūq.) fidē,relligionēq. uestrā/ut nō minus molestū mihi sit dicere q̄ uobis turpe audire.Videtis/Ecce ingentis cuiusdā mali,nō suspitionē modo,sed apertā speciē obuersari ante oculos omniū.Videtis Patres amplissimi Asiam ferē oēm huic nephādo/spurcissimóq; hosti subiectā/Gręcos quasi cunctos ab eo exter minatos.Rascianos Principes/Triballos/ & Thraces euersos. Illyricos pdomitos/ Pelopōnesum subactū.Magnā Macedonię/atq; Epiri partē direptam/ incensam/

deuastatã/Vnus ego supsum Pater Beatissime cũ pusillo/& tenui impio cũ militibus meis, adéo tot prœliis attritus/ tot certaminibus exhaustus, ut nihil iam integri sit in corpore ad noua uulnera accipiẽda, Neq; qcq̃ supsit sanguinis quod dar amplius pro xpiana republica possit. Hoc est relliquiaꝝ ex tot principibus/tot ducibus in feraci Macedonia illa regũ altrice, quod nunc pfidus Barbarus iste totis uiribus/arte/ingenio perdere/atq; delere cõtendit. Iam memini ignotũ, nemini dubiũ est. Audisti Antistes sanctissime/Audistis pres relligiosissimi/ Quot bella/quot expeditiões cũ pfidã gente ista maiores mei tot armis gesserint, Quibus ego postmodũ ordine naturæ, diuino tamẽ pseruatus auxilio in regno succedẽs nullũ unq̃ tẽpus, nullam diẽ quieti, aut ocio mihi concedere potui, sed cũ pphana gente bella maxima semp pertractaui, psertim cũ rabidissimo/& truculentissimo Meumethe isto, qui iã tot malis rem meã/ tot cladibus affecit/ ut nihil reliquũ supsit mihi, nisi (proh pudor) herbã uictori (ut aiũt) dare. Restiti hucusq; reluctatus sum, & diuina ope adiutus semp feré incolumis/atq; uictor euasi. Sed nunc tot malis tã prę teritis q̃ instantibus fessus, tot certaminibus exhaustus/tot ducibus amissis/tot populis/uiribus adéo exinanitus sum, ut nihil feré præter animos feroces ex antiqua fortuna supsit. Et Barbarus iste (sic forte petatis nostris exposcẽtibus) supraq̃ dici possit suas uires auxit/imperiumq́. suũ ampliauit. Propterea mũdi totius iubar, ac xpianę relligionis decus splendidissimũ ad tuæ Maiestatis pedes supplex, & qua decet ueneratione cõfugio, tuũ numen inuoco/opẽ/& auxiliũ imploro. Descendas iã. P. San. puideas/quo his tot procellis, & belloꝝ turbinibus obsistere, Easq́. nõ ita certo periculo uitæ, ac reꝝ meaꝝ dispẽdio pferre queã, Fideq́. uestrã sanctissimã, Sanctissimi inq̃ patres cõtra uim/& impetũ huius imanissimi tyrãni protegã/atq; defendã, pro qua & usq; in præsentẽ diẽ omnia extrema sum perpessus, Et imposterũ/me deuoui/neq; ullum mortis/uel periculi est genus, quod pro quocunq; uestrum cõmodo/& dignitate in aliquo uitæ meæ tempore subterfugiam.

POstq̃ Scanderbeg orandi finẽ fecit/tanto fauore ab omnibus est exceptus tã liberaliter/& honorifice habitus/ut q̃celeriter expeditus quicqd à Sũmo Pontifice, patribúsq; petierat pfacile impetrauerit, & ei q̃liberaliter sit cõcessum. Qui maximis etiã muneribus/& pmiis donatus, maximo auri/argẽtiq; pondere/grãdiq; pecunia cumulatus lętus alacerq́. inde discedens in Epiꝝ ad suos reuersus est. Cæteꝝ anteq̃ ulterius pgrediamur, Describẽdus mihi uidetur esse locus/quo Ballabani castra posita erant, quo res/negociũq́. nostrũ melius pcipi possit, & oculis legentium subiiciatur. Diximus. n. iã Croiã Epiri urbẽ esse, in cãpis Aemathiæ positã, in alta saxi crepidine / & undiq; præcipiti, nisi tantũ ab una parte, qua uix accessibilis/& peruia est/á monte Cruinio abscisa, qui ei adiacẽs eum quasi supeminere uidetur, Qui quidẽ in longũ ptendit/& ab ea parte qua urbis arx est in Cliuũ sese extendens paulatim descẽdit / & plures tumulos/siue coles facit/Vbi Ballabanus castris suis loca occupauerat, ibiq; totã sui exercitus molẽ redegerat, & urbem dura obsidione pmebat/Montẽq; Cruinũ occupauerat, sup quẽ præsidiũ suũ collocauerat. Verum omisso hic parumper Ballabano ad principem Scãderbegum redeamus.

Reuersio epi reñ. ex urbe.
Descriptio Croiæ.
Delect⁹ exercitus Scãderbegi, & uictoria ei⁹ cõtra Ballabanum.
Desperatio Ballabani.
Cõgressi⁹ ei⁹ cũ Croiẽsib⁹
Mors Ballabani.
Fuga ei⁹ exercitus.
Ingressi⁹ Scãderbegi i regiã urbẽ Croiæ cũ triumpho, & aduẽtus nuncioꝝ barbari exercitus ad Scãderbegũ.

Qui poſtq̃ ex urbe reuerſus eſt maximũ undiq; exercitũ/ingentéſq; copias atq; ualidas in unũ cõtraxerat. Venerãt nãq; ad eũ Reguli oẽs cõfęderati/ & circũuicini/ cõfluxerãt, quottidiéq; cõfluebãt oẽs populi tã ex Epiro/ & Macedonia, q̃ ex Illyrico/ & Dalmatia, Ita ut nunq̃ antea neq; maior exercitus, neq; ex ualidioribus/pugnatioribúſq; ab eo coactus eſt, Quem Scãderbegus in duo diuiſerat. Quoꝝ alteri Lechã Duchainũ regulũ pfecerat, uiꝝ nõ minus reꝝ bellicaꝝ peritiſſimũ q̃ fortunatiſſimũ. Alteri uero Nicolaũ Monetã Nbilem Scodrenſem uiꝝ acerrimũ, Qui ex Lyſſo per campos Aemathios/& ſyluã Ionimoꝝ copias ductitantes hoſtẽ ab eo latere aggrederent. Ipſe uero cũ reliquo armatoꝝ robore tã equitũ q̃ peditũ montem Cruinũ uerſus ex alio latere adoriret/ Quo Ballabanus fortiſſimũ/munitiſſimũq. præſidiũ (ut diximus) locauerat. Hoc cõſtituto/ſicq; copiis diſpoſitis in hoſtem primus progreſſus eſt/Qui cũ ad montẽ Cruinũ cũ ęxercitu peruniſſet, illico nunciatũ eſt ei / Ionimã fratrẽ Ballabani cũ præclara turcaꝝ manu ad fratrẽ contendere/ut ſe illi cõiungeret. Qui (ut fama erat) iam montẽ Bulgari ſuperauerat. Quo audito Scanderbeg ſine mora electo flore, & robore militũ, relictóq; ibi reliquo exercitu per totã noctẽ ad Ionimã ſumma celeritate perrexit, eũq; de improuiſo aggreſſus fudit atq; diſſipauit/uiuũq. cũ Heder filio ſuo cępit. Indéq; p noctẽ eadem celeritate in caſtra ſua uictor reuerſus eſt. Mane uero Ionimã cũ eius filio iunctũ in cõſpectu fratris adductũ oſtendit. Dehinc monte Cruino deturbato hoſtiũ pręſidio potitus in eius ſummitate uictor euaſit. Quo cognito Ballabanus deſperata iã uictoria de Scãderbego/à quo totiẽs fugatus fuſuſq; fuerat/Ira/atq; furore plenus/ſtimulis martis agitatus ſimilis furibũdo, & inſanienti citato equo cũ aliqbus militibus ad mœnia uſq;/& portã urbis Croię euectus eſt. Qui cũ à Croienſibus & oppidanis multis pmiſſis/& pollicitationibus urbẽ in deditionẽ petere cõtenderet. Erũpẽtes oppidani/& Croienſes maxima ui/& impetu eũ adorti in fugã cõuerterũt/Quẽ quidã etiã ex Croienſibus Georgius Alexius nomine/Vir Epiroticus ictu ſclopi lętaliter in guture pcuſſum trãſfixit. Qui in caſtra equo reuectus exanimis mortuúſq; ante tabernaculũ ſuũ pronus in terrã corruit, Quo mortuo p omnia caſtra tumultuatũ eſt. Barbari uero priuati ſuo duce/& pręfecto nocte illa, quæ diẽ inſecuta eſt deſtituta urbis Croię obſidiõe mœſto admodũ ſilentio diſceſſerunt. Qui ad locũ/qui tyrãna dicitur octo ferẽ milibus paſſuũ ab urbe diſtantẽ caſtrametati ſunt. Veꝝ Scãderbegus cũ ad Barbaroꝝ caſtra exorto iam die ueniret/ Ea uacua atq; deſerta repit/ubi multa impedimẽta/ſarcinulas/& cõmeatũ abũde relictũ inuenit. Poſtq̃ uero obſidio diſſoluta/& urbs Croiæ liberata eſt, Scãderbeg uictor de hoſte triũphãs cũ ingenti gaudio/& gloria urbẽ ingreſſus eſt/Qui oppidanos oẽs & Croienſes publicẽ de fortitudine/fide/& cõſtantia plurimũ cõmẽdãs maximis muneribus, & præmiis donauit. Interim uero duo equites ex caſtris Barbaroꝝ, qui in tyrãna caſtrametati erant ad Scãderbegũ uenerũt. Qui à Ducibus/ & caſtroꝝ præfectis miſſi erant/ut his relictis caſtris/equis/ & impedimentis, uita tm̃mõ ſupſtite abire concederetur/Timebant enim ne Scãderbegus eis tranſitus/ & itinera/qua tranſituri erant occludi faceret/quo oẽs trucidarent. Ex quo ſtatim

Scanderbeg omnes principes/& milites suos in concionẽ aduocauit/ut quid super hoc faciendũ esset,decernerẽt/& sua capita proferrent.Qui omnes pariter hostem aggrediendum,& cũ eo acerrime dimicandum exclamauerunt.Verũ Scandebeg eos sic breuibus allocutus est.

NOVI Iampridẽ uiri fortissimi/& Cõmilitones mei uirtutẽ/Noui satis fortitudinem/& constantiã uestrã,qua semper barbarũ acriter perteruistis/debellastis/in fugam cõuerristis/Neq; uereor hodie uobis animũ deesse hunc quoq; hostem,quẽ in conspectu habemus expugnatum à uobis profligatũq; iri,Sed animaduertendum est milites optimi animo sępius reuoluendũ sapientis illud,In trãquillo tempestatẽ aduersam optare demẽtis esse/Sanioris uero qua uis ratione ei occurrere cũ tempus/aut necessitas urget,Deus cęlitus nobis uictoriã sine ferro/sine pugna/sine cæde demisit.Vrbs,ab obsidione liberata est.Ballabanus hostis noster,qui tot mala edidit,& indies minabatur nobis extinctus est.Exercitus eius fugã arripuit,Sumus in pace/Sumus in quiete/omnia arrident.Cur bellũ quæramus?Cur aduersam exoptemus tempestatem?Cur fortunã cęcam/& incertam tentemus?Nostis enim Milites q̃ inemẽdabilis q̃ incorrigibilis sit martis error.Nã aliis in rebus siquidẽ erratũ est quidpiã corripi tamen/emendariq; potest,At uero post præliorũ delicta locus emendationi minime cõceditur,Ex quo ueteres illi Duces gloriosissimi nõ tã numerosos exercitus/q̃ armis eruditos esse uoluerũt.Dubius enim est pugnæ euentus/incerti bellorũ exitus,qui nõ in manu nostra,sed fortunę magis repositus est.Hostis semp timẽdus est/nunq̃ paruipendendus aduersarius/nũq̃ cõtemnendus,Quin et post consumatũ bellum/post consequutã uictoriã nõ minori/q̃ in principio diligentia utendũ est.Neq; unq̃ cũ hoste temere confligendũ/aut pugnãdum.Quare si nos bellũ cũ hoste hoc,quẽ in oculis habemus experiri uoluerimus/si fortunã tentabimus,salutẽ,& rem nostrã,quæ iam in tuto/& in portu est,in summo(quod absit)discrimine,& periculo adducemus.Cohibete itaq; impetũ istum/Inhibete animi feruorẽ/satis uictorię est adeptũ/Multũ iã de hoste triũphauimus/cõtenti esse debetis tot cædibus/tot cladibus de hoste sumptis/Tantisq; afflatibus fortunæ,qua semp tam obsequenti usi estis.Videtis pręterea has barbarorũ copias innumeras/ac pené infinitas/néq; est hominũ certe colluuies/sed eximius flos atq; robur uniuersi Meumethis exercitus/Viri electissim i/fortissimiq; bello accincti atq; instructi/Necessitate pręterea armati,quæ ultimum telum,ac maximum est.Nihil præter pugnã cupientes,quo uindinctam de morte Ballabani ductoris sui,& aliquid præclari facinoris ad Ottomanum principem perferrant/atq; reportẽt.Simulant enim Barbari(mihi credite)se nobis dedere uelle,fingũt timorẽ/& pauorem/Noui cõmenta/& fallacias eorũ/Noui insidias/dolos/& fraudes in quibus maxime huiuscemodi hominũ genus semper uersatur.Nihil profecto magis q̃ pugnandi copiã expetunt/q̃ ex nobis ultionẽ sumere.Itaq; milites cauendum(si fieri potest)cũ his bellum cõmittere/fortunã tentare.Sed age nihil sit doli/nihil fraudis.Rabidi feré sunt omnes,Spe omni destituti.Ignominie cladisq; pleni/Omnia timentes nihil timẽt.Nihil periculosius/q̃ cũ eis manus cõserere/quibus una tantũ

Oratio Epirẽsis ad principes/pręfectos/& uniuersum exercitum.

Criminatio/siue detractio eorũ in Scãderbegum.

ſalus eſt, nullam ſibi ſalutẽ ſperare. Audacter dimicat/qui nihil ſibi reliquit/nihil in ſpem ponit. Quid & ſi omnes illos uel deleamus/uel in fugã conuertamus/& nõ ſit iſtud ipſum ſine malo ueſtro/ſine naufragio/ſine cruore/ſine uitæ diſpendio. Omnis ea uictoria eſt mihi luctuoſiſſima futura. Quas ob res Milites Amantiſſimi/Si me audieritis/ſi cõſilia mea capeſſeritis, profecto ſine pugna/ſine ferro eos ſuperabimus. Laborant enim Barbari rerũ omniũ penuria, & maxime re frumentaria/ſine qua exercitus abſq; ferro uincitur. Occludamus uias/& itinera, ne quicq̃ ſubſidii/cõmeatuſúe quoquomodo ad eos perueniat. Nos interim urbem noſtram Croiæ fortiſſimo milite, omniq; præſidio cõmuniemus. Hi uero ſic occluſi/& obſeſſi fame teterrima omnino peribunt/& funditus ſine ferro/ſine pugna euertentur. His à Scanderbego dictis militũ animi oratione eius ſedari minime potuerunt/quin audatiores/ferocioreſq; in hoſtem effecti/magiſq; in furorem uerſi atq; magis elati/excitatiq; ſunt. A quibus ingens poſtea tumultus/ſtrepitus/& clamor undiq; exoritur, & per omnia caſtra exclamatum eſt, In hoſtem omnino fugientem, & iam iam profligatum intrepide eundum, & in eum acerrime irruendum. Nec Scanderbego principi, qui iam hoſtẽ timere oſtendit in hoc parendũ eſſe/Quandoquidẽ ex acerrimo bellatore cunctator factus/Arma iuris ad arma natis/& arma fręmentibus uelit auferre, Et Imperator exercitui/non exercitus ipſi imperatori deſit. Quorum uis/& impetus uix à Ducibus/& caſtrorum præfectis inhiberi comprimiq; potuit/Quibus permiſſum eſt/ut cũprimũ urbs Croiæ frumento/cõmearúq; communita fuiſſet, hoſtem ex animi ſententia inſequeretur/eiúſq; caſtra aggrederetur. Mandauerat autem Scanderbegus/ut tranſitus/uiæ/& itinera Barbaris occluderentur, ne pertranſire poſſent/néq; ad eos cõmeatus/aut ſubſidium aliquod comportaretur. Interea dum Scanderbegani milites triduo circa urbem cõmuniendam ſedulo inſtarent. Scanderbego nunciatur Barbaros, qui in Tyrãna caſtrametati fuerant extrema fame compulſos inde caſtra nocte illa ſigno ſecũdæ uigiliæ, per quod tẽpus mortales ſomno altiſſimo pręmuntur clam amouiſſe, néq; tamen cuſtodias fallere potuiſſe, ſed maximã cũ eis/atq; incolis pugnã cõmiſſam tandem ſibi ferro iter aperuiſſe, Ingenti tamen ſuorũ clade/& cęde/& maxima impedimentorũ amiſſione diſceſſiſſe/Quo audito Scãderbegani milites locis omnibus fręmentes ægre tulerunt, & maxime de Scanderbego conqueſti omnẽ in eum culpam reiecerunt/q, Barbarus impune euaſiſſet/Quibus tandẽ multis illecebris, & donis placatis Scanderbeg uniuerſam obequitans prouinciam turcaica, & barbara præſidia, quæ illic aderant omnia aut cæpit/aut trucidauit. Poſtq̃ uero uniuerſa prouincia paccata/tranquilláq; reddita eſt. Scanderbeg ſociis multũ collaudatis/muneribúſq; illis q̃pluribus exhibitis omnes à ſe ſereno/hilariq; uultu dimiſit/Qui barbarorũ præda onuſti, læti/alacréſq; domũ reuerſi ſunt. Ex quo inſignis ille annus/& lętus Scanderbeganis fuit.

MARINI BARLETII DE GESTIS SCANDERBEGI LIBER TERTIVSDECIMVS ET VLTIMVS.

MMISSA impręsentiaꝝ Scãderbegana re, quæ satis flo/rida/satis iucũda & trãquilla erat, Ad Meumethẽ principẽ me cõuertã, Qui recenti Ballabani ꝑfecti sui interitu, & fęda suoꝝ fuga/& strage uehementer indoluit, Affli̇ctans se/& macerans supramodũ. Quod obsidio urbis Croiæ dissoluta esset, Et quo/modo ipse de tanta ignominia aduersus Scãderbegũ se ulcisci posset assidue cogitabat, animóqꝫ dies ac noctes uoluebat. Statuit tandẽ, ut coacto undiqꝫ ingenti ualidóqꝫ exercitu ipse iteꝝ in Epiꝝ cõtra Scãderbegũ rediret. Quo audito Scãderbegus delectum accuratiorẽ q̃ ad alia bella unq̃ haberi solitus esset fieri iussit/& omnia loca & urbes pręmuniit atqꝫ firmauit. Peracto igit̃ anno expe/ctato ueris tpe, quod expeditionibus est magis aptũ, quo cuncta in campis germi nantia rident, ipse innumeris copiis/uario tormentoꝝ genere artificibusq. in omni arte peritissimis in Epiꝝ proficiscitur/Qui ut primũ uenit, in quadã lata & ampla planicie, q̃uã incole Saurã appellant propẽ Scombinũ flumen castrametatus est. Vbi Princeps Hyaranites cõminatus Scãderbegi socer præerat. Eáqꝫ tempestate Ottomanus quodã in angulo iuxta populos, qui Iates/Bratescosagni/Cherabi/Bu sersechi, & Sopotani dicti sunt. Vrbẽ Valmoꝝ iãdudũ à Gallogręcis/& Barbaris funditus euersam, quã nũc nostri ciuitatẽ nominant, Instaurauit atqꝫ reędificauit, qua fortissimo milite/omníqꝫ ꝑsidio munita firmatáqꝫ castra sua inde ammouẽs ad urbẽ Dyrrhachinã expugnãdã profectus est, putãs illã ex improuiso ĩmunitã/im/paratãq. adoriri/sed eũ sua fefellit opinio. Nã tũ Veneti ipsi/tũ Scãderbegus Prin ceps tã terrestri/q̃ maritimo milite omníqꝫ ꝑsidio eã munierant, A qua Ottomanus princeps cũ multa cęde suoꝝ turpiter repulsus atqꝫ reiectus est. Cęteꝝ eo impsen/tiaꝝ omisso pauca de laudibus huius urbis in mediũ afferre decreui, Dyrrhachiũ, quod prius Epidamnũ dicebat̃, Vrbs est Epiri/Ab Epidãno quodã (ut nõnulli uo luere) iã primũ cõdita. A quo & nomẽ assumpsit. Hui⁹ ex filia nepos Dyrrhachus noĩe portũ adiecit quod Dyrrhachiũ appellatũ ẽ. Veꝝ ut aliis placet. Dyrrhachiũ urbs Epiri maritima est caput Taulantium/piręoꝝ/& pratinoꝝ inter Lyssum & Apolloniã posita/Quæ cũ prius Epidãnũ uocaret̃, ꝑp mauspicatũ nomẽ (q̃a uelut in dãnũ ituris omen esse uidebat̃) A Romanis postmodũ Dyrrhachiũ est appel/lata, A Cheroneso in quo sita est sumpto uocabulo, A Corcyreis (ut quibusdã pla cet) Cõdita/quã potius ab iis instauratã dixerim/Nã hęc si antiquissimis Auctori bus, & famæ credimus inter cęteras urbes uetustissimas cõnumerat̃. Cuius laudes & pręconia magna/multáqꝫ extãt/Nã (ut inqt Lucanus) Dyrrhachiũ opus est nõ manufactũ, sed natura munitũ, in ruppibus adẽo altissimis positũ, ut qui nauigãt suspiciẽtes mœniũ altitudinẽ, nõ solũ admiratiõe quadã/sed ꝑiculi timore attoniti fiant. Ea.n. mari circũdata pręruptis ruppibus ab una parte qua collis est cõtinenti

Dolor & cõ/flictatio Ot/tomani prin cipis ex mor te Ballabani & dissolutio/ne obsidiõis Croiæ.

Delectus ei⁹ in Scander/begum.

Prouisio Ca/strioti ꝑ loca.

Aductus tyrãni ad expu gnationem Dyrrhachii cũ descriptio ne eiusdẽ ur bis illiusq. fũ datõis/& cau sę nominis.

terrę cōiungitur. Hinc portū habet tutissimū cōmodissimūq́. Illinc campos latissimos amœnissimosq́/Agrū fertilē/& omnibus rebus copiosum. In ea sunt ędes sacræ/Templa augusta atq; magnifica/Ibiq; cōspiciuntur imagines Regū & Imperatorꝝ. Ibi uisuntur antiquissima Principū monumēta. Ibi statua Adriani Cęsaris/seu potius Collossus ingēs ex metallo cōflatus/in editum locū erectus est ad portā Caballinā septētrionē uersus. Arena pręterea/siue Amphiteatrum mira arte ingenióq; cōstructum. Muri urbis munitissimi, Turribus/aliisq; insignibus opibus ornati/decoratiq;, Spectanda quóq; ea ciuitas est maxime in maritimaꝝ specie/salinaꝝ ac merciū cōmoditate. Hæc est Dyrrhachina urbs illa/quæ Romanum uidit Senatum/ac perbenigne suscepit ciuili sanguine/atq; intestinis bellis non insignis minus/ q̄ infœlix. Quæ demum qualis/quantáq; fuerit, Ipsa ruina docet.

Abscessus Meumethis ab urbe Dyrrhachina re infecta ad obsidionē Croiæ.

POstq̄ igitur Meumethes à Dyrrhachinis tā male habitus est/& oēs eius conatus in irritū ceciderunt, Credidit Scāderbegū urbis pręsidio adesse, propterea ꝙ milites eius plęrosq́. ibi esse nouerāt. Quare retrocedens ad urbem Croiæ ire cōtendit, eamq́. in modū coronę undiq; cinxit, Et primū petiit ab oppidanis ut urbē/séq; in eius potestatē traderēt. Quibus ēt multa dona/& munera ꝓmisit/cui cū Croienses uariis tormētoꝝ/ac teloꝝ generibus respōsum dedissent/postea errūpētes ex urbe acerrime cū eo decertarūt/Victoresq́. cū gaudio & multis hostiū cæsoꝝ capitibus in urbē redierūt. Veꝝ Scāderbeg, qui & ipse in campo cū suis aderat. Qui nec latere/nec quiescere nouerant/Barbaꝝ impune ire nō ꝑmisit. Nā eius castra aggressus die noctúq; eū infestabat, uarias cędes/& dāna ei inferēs, Adéo quod Meumethes animaduertēs nihil se aduersus Scāderbegū ꝑficere posse, inde discessit, & locū quendā ad littus Adriatici maris nō longe à Dyrrhachio positū petiit/qui nunc ab incolis caput redoni dicitur. Vbi Princeps Scāderbegus nuperrime urbē, quā Chiurilū appellauit, ponere cœpat. Quā quū Ottomanus nondū habitatā nec ꝑfectam reperisset, funditus euertit. Dehinc ad expugnationē quorūdā populoꝝ Scāderbego subditoꝝ accessit. Scāderbeg aūt assidue illum infestādo sequebatᷣ, Qui montana etiā, & aspera loca incolebāt/eum die/noctúq; assidue lacessebāt/à q̄bus cęde/& ignominia maxima affectus inde discessit. Ad extremū uero desperata de Scanderbego uictoria (Qui prius oīa munierat atq; firmauerat) relicta Albania/& Epiro mœstus/ac tristis turpiter discedēs Bizantiū unde uenerat, petiit. Post cuius discessum illico Duo ex suis p̄fectis Ali, & Aias uenere missi ab ipso ad tutandos dūtaxat/saluādósq; fines suos, ne à Scāderbeganis infestarentᷣ. Quos nullatenus ad bellū prouocarēt / Qui cūprimū uenere Barbara arte usi/quo Scāderbegū in suā attraherēt amicitiā/sibiq̄ conciliarēt, Multa Xenia/dona & munera ad illū clam admodū ab Ottomano facere fingēdo miserūt. Quibus Scāderbeg, quo animi sui magnificentiā cognoscerēt/& ne à Barbaris gratitudine atq; bn̄ficiis superaretur, pulcherrima uicissim munera dedit. Interea uero Scāderbeg iussit undiq; delectum fieri/ut maximo coacto exercitu ad urbē Valmoꝝ expugnādā, quā nuꝑ Meumethes fundauerat, proficisceretᷣ. Morbo tn̄ graui implicitū (proh dura fati potētia) ab ea expeditione eū fortuna subtraxit/Nā quū uniuersam prouinciā ad

Erruptio croiensium.

Inuasio Castrioti in castra hostiū.

Discessus tyrāni ex urbe Croię & Epiro. Euersio Chiurili.

Aduēt⁹ Ali, & Aias p̄fectorū Meumethis ad fines.

recensenda capita obequitasset/& Lyssum tandē peruenisset (Ea enim urbs Veneto imperio parens Scāderbego peculiaris,& percara erat) ut ibi socios/& cōfœdera/tos ad conciliū congregaret, In grauem incidit febrem/ Vnde morbo indies inua/lescente magis timens sibi & iam extremū uitę tempus aduentasse ratus omnes so cios/& principes,qui ad eū uenerant/cōuocari iussit.Pręterea Venetorꝝ ēt legatos/ quibus cū maxima erat necessitudine/atqꝫ beniuolentia deuinctus/ Ad hæc duces suos/ & castrorꝝ præfectos,Omnesq́. sic benigne alloquutus est.

SVmmā uerāq́. uirtutē atqꝫ relligionē.P.optimi uosq́. Cōmi.amantiss.esse arbi/tror deū summū/optimūq́. imprimis iuste/sancte/pieq́. uenerari/colere/obseruare/ Dehinc patriā/remq́. pub.in qua natus quisqꝫ educatúsqꝫ est/nō amare solū/tutari/ semperq́. prę oculis hēre/sed ēt ad sanguinē usqꝫ protegere/atqꝫ cōseruare. His.n. oībus/qui hoc faciūt/propriū in cęlo locū diffiniuere sapiētes/Quæ quidē oīa quę semp mihi cordi fuerint,ad eáqꝫ omni ingenio/totisqꝫ uiribus cōtenderim Deū imprimis/uosq́. optimos mihi testes adduco.Iam trigesimus pactus est annus/Cōmi. mei quod impias/atqꝫ nepharias Amurathis turcarꝝ prīcipis manus euasi,& in re/gnū meū auitū/ac paternū cōfugi.Ex quo bella assidua/cū pro rei totius nostrę tu tela/Tum xpianę reipub.dignitate aduersus pfidā gentē/& Ottomanā rabiē gessi semp/atqꝫ sustinui,Omniáqꝫ propitio deo fauste fœliciter/& ex animi snīa cesserūt nobis,nec uictū unq̄ iusta acie/aut,pfligatū me Principē/& cōmilitonē uestrū/sed uictorē semp de hoste (liceat hoc & mihi dicere) excepistis/neqꝫ memini unq̄ me pterq̄ semel sagitta in pede dextero à barbaro quoddā ictū fuisse. Quē illico in to tius exercitus cōspectu obtruncaui,capútqꝫ eius cruentū ante pedes uestros pieci/ Aliás qdē nūq̄ (ut nostis) mēbra hæc/corpúsqꝫ meū tot bellis/tot piculis expositū uel ferrū hostile sensit,uel uulnere aliquo indoluit, Nūc uero (sic rerꝝ humanarꝝ or dine pcedēte) reuoluto tertio & sexagesimo ętatis meę anno iā in seniū uergens/ Ecce ó socii/ecce cōmilitones chariss.morbo graui correptus/& totus naturali uir/tute/& robore destitutus iā iā deficio/Sentio iā Cōm. mei/sentio inq̄/diuina sic iubēte puidētia/qua cuncta cōstare/regiqꝫ nō imerito fatemur,deposita fragili hac/ mortaliqꝫ sarcina ad alia loca cōcedendū,uitæq́. huius breuitatē/atqꝫ erūnas cū iis quæ uera sunt cōmutandum esse mihi/neqꝫ cogitatio me hęc/aut necessitas potius (deū testor) aliquo mō pturbat/Non inuitus iugū hoc subeo/quod nascētibus no bis fata dedere/Nihil dolendū est/nihil ingemiscendū quod pter legē nō patimur/ At ea sumus lege nati/ut oēs in hac mortalitatis necessitate positi simus, Scio aūt, quod oībus necesse est/id ne miserꝝ esse uni pōt.Reddenda est tandem terra terrę/ Obtēperādū naturæ/Restituēda ęterna hæc/īmortalisqꝫ anima/cęlestisqꝫ spūs illi/ qui tradidit/cōmodauitqꝫ nobis/Neqꝫ tn̄ hāc moriēdi sortem idcirco ita ęquo nūc animo subeo/amplector ò socii/& Cōmilitones dulcissimi/quo picula illa fugiā/la bores euitē/erūnis me abstrahā,in qbus hucusqꝫ pro xpianę reipu.dignitate/& fide annos oēs exposui/& uitā peregi,Quippe quū & plura/& maiora semp/pro ea su/bire paratus sim, Sed uideo/uideo iā hāc esse diuini numinis uolūtatē/Sentio deū/ clareqꝫ pspicio/Cui oīno est parendum/ut ex hac terrena fece/ac infœlici ergastulo

Testm̄/&uer ba qbus Scāderbeg ad suos Duces/& præfectos castrorꝝ usus ē.

tandem recedam/Satis præterea naturæ indulsi/ uixi iam satis/& quē dederat cur sum fortuna peregi. Verum ān̄teq̄ & spiritus me / & uos ipse deserā/atq; relinquā, illud occurrit imprimis/de quo uos alloquendos/ac cōmonendos putaui/ut solitus sum semper/dū per melioris ætatis annos integrū fuit mihi / ut christianæ reipub. ac catholicę fidei/salutē/atq; dignitatē/sicut pro ea hucusq; uiuēte me tanto omniū christianorũ principum fauore/& admiratione ad extremū usq; spiritū elaborastis, insudetis/Ita impostes mortuo quóq; unam semper in animis/unā prę oculis ha/ beatis. Habebitis autē (mihi credite) facillima semp omnia uobis/fęlicissimáq; si primū mutuā inter uos pacē/& concordiā/Qua uel minima quæq; maxima fiunt, fidemq./atq; beniuolentiam inuicē seruetis, Omniáq; semper infra cōmune bonū/ & utilitatē publicā ducetis/Nullū est enim tā potens/ualidumq. imperiū/quod nō corruat quādóq;/atq; dilabatur/ubi mutuis odiis/atq; dissidiis præbeas locū / Vbi priuatā utilitatē/propriumq. cōmodum publico bono anteponas. At uero si cōcor/ des inuicē/& coniuncti eritis/neq; hostis ullus/neq; aduersarii impetus obesse po/ terit uobis/Regna/Imperiáq; uestra durabunt semp pmanebunt/Populos/gentes/ uxores/liberos/fortunásq; uestras/in quiete/& fęlicitate ppetua collocabitis/ Non Ottomani rabiem/non barbarum furorē timere poteritis/Non doli eius artes/uel insidię aduersus uos quicq̄ proficient/Qui ut uos/uirèsq; uestras separet atq; seiun/ gat/dies/noctésq; molitur/atq; laborat/Quo uestrum unūquēq; ita seorsum/ sigilla timq; oppressum/ex animi sui uoto deleat/atq; euertat. Præter hęc socii/& milites fortissimi / Ioān̄em filiū meū quo maiore possum studio/diligentia/cura comendo uobis/fideiq; atq; uirtuti uestrę/dedo atq; trado, Qui propter ætatē infirmus/& bal butiens feré adhuc/neq; ad prędendā/neq; ad propulsandam calamitatē est satis idoneus/Ne ferę/& rabidę tigrides eū deuorēt/atq; dilaniēt/Ne Meumethes per/ fidus/& cōmunis host is illum/regnūq. eius opprimat, (ad quod semp anxius est) & ei rabido atq; cruento ore omni tempore insidiatur/Et obtinebit (proh dolor) obtinebit/opprimet misellū ni uirtus uestra/armáq; eū protexerint/atq; conserua/ uerint. Quod primū eni sentiet truculentissimus Tyrānus me ab humanis adeptū nō stabit uel tēporis momēto/aduolabit q̄ ocissime tāq̄ rabida bellua/ut tot mala/ tot clades tot iniurias à patre acceptas in paruulo/infęliciq; filio ulciscatur/atq; re/ sarciat, edátq; in eo (heu me miserũ) oia efferacissimi animi/atq; crudelitatis exē/ pla/Amplectimini igitur Socii/& Cōmilitones amantissimi rem / & imperiū eius ea fide/ea diligentia / qua ipse cuncta cōmoda/& ornamēta uestra (Si uera fateri uelitis) omni uitæ meæ tempore sum amplexus/Qui nō mihi uixi solū/ sed uobis omnibus/liberísq; uestris, Itáq; laboraui/ insudaui/ut neq; dies/neq; noctes à labo/ ribus/& uigiliis cessatē/Non ocio/non quieti superfuit mihi tēpus aliquod in uni/ uersa uita. Non locus certus/nō tēpus cibi/somniúe sumendi fuit unq̄, Noctes pa/ res diebus insomnes ducebā/cura/& incolumitas regni/& imperii uestri nō minus cordi mihi/q̄ propria erat. In quos (deū testor) ut nūc saltē/postq̄ in hūc incidi ser monē animū meū aperiā uobis, nihil unq̄ fraudis/ nihil doli aut feci/aut machina tus sum, Vosq. nō ut milites/satelites/aut ministros/sed ut socios/& fratres semp ha

bui/& dilexi. Nemo uestrum à me unq̃ (quod meminerim) nõ modo manu uiolatus/sed ne uerbo quidẽ inclemẽtiori appellatur. In castrensi cura/& labore/in militari officio/in excubiis/in uigiliis nunq̃ uobis inferior eram/ sed tãq̃ unus ex cõmilitonibus me habebam/& facta mea non dicta sequi uolebã, nec disciplinã modo, sed exemplũ a me peti. Nullum unq̃ laborẽ/nullam discrimẽ/aut periculũ recusabam/siue aliqua simulatione/ aut tergiuersatione fugiebam. In hoste aggrediendo (Absit inuidia uerbo) inter primos uersabar/E prœlio/& pugna cũ ultimis redibam/Exuuias/ & hostium spolia/ prædásq; barbarorũ uobis imprimis impertiebar/ diuidebamq./Nihil mihi de his retinebam/Regnũ/ imperiũ/fortunas/mea deniq; omnia cõmunia faciebam uobis, Nihil propriũ erat mihi/aut certũ/nihil diuisum à uobis/nihil sepatum/Nunc Comi. charissi. Ecce morior/Ecce uos desero/Quare rogo omnes/obsecróq;/ut hanc fidem beniuolentiã/charitatem/quã in me uos uel nullo temporis momento desiderare potuistis/Eam in Ioannẽ filium/regnũ & imperiũ eius ultro exhibeatis/atq; impendatis/ quẽ ego effigiem/ atq; imaginẽ meã/ uicarium pro me uobis do/dicóq;. His dictis continuo ad se filium suũ aduocans sic blandis uerbis cõmonendo eum alloquitur/Fili mi Ioãnes fili mi/ecce iam morior, & te infantulum/ac tenellum relinquo. Equidẽ tibi ego regnũ/& imperiũ trado firmũ/& stabile/si bonus eris/si uero malus debile/& imbecille, Stude igitur fili mi. Innitere/Vt bonitatem/& uirtutem solam rebus cæteris omnibus anteponas/ His enim & teipsum cõseruabis, & regnũ/atq; imperiũ tuũ/ nõ tranquillum solũ/ & quietum efficies/sed augebis quottidie in maius prouehes/atq; illustrabis. Verũ qa nunc per ætatẽ impotẽs es fili/ neq; idoneus satis ad habenas imperii tui suscipiendas/Præterea sunt hostes undiq; tibi sunt feræ pessimæ/quæ te continue deuorare/atq; dilaniare studẽt. Est.n. Meumethes ille tyrãnus cõmunis omniũ christianorũ hostis. Qui, si modo fili mi ita paruulus/ & infirmus paterni regni tui curã suscipias te omnino opprimet/atq; euertet, Ideo animę mi q̃primũ oculos paternos cõtexeris atq; cõpresseris/& corpus meũ tumulo tradideris, cõfestim cũ matre tua in Dauniã traiicito, & ad urbes/ciuitatesq. tuos q̃mature properato / Ibiq; usq; ad puberes annos morã trahito/Quoad impii tui regendi/gubernãdiq; idoneus efficieris. Postq̃ uero adoleueris/Venetũ adeas imperiũ/ut tibi regni tui auiti/& paterni scęptrũ reddat/atq; restituat/Sub cuius nũc tutela/atq; regimine/illud relinquo, fideiq. cõmitto/ut curã illius gerat, ab hoste ꝓtegat, tibiq; seruet. Manẽt.n. sic inter me/& Venetos fędera, sic leges pacta/& conditiones initę sunt/ut regnũ tuũ ab hostibus/& inimicis tueantur, tibiq; seruent, atq; in eo te cũ aptus ad id muneris fueris reponant, De quorũ fide/& diligẽtia in rebus tuis nihil dubito/Cum soli sint Veneti inter cęteros christianos principes (pace omniũ dixerim) Qui cũ grauitate/prudentia/& rerũ gestarũ magnitudine nemini cedant/Tum fidei maxime/ & bonitatis præstantia imprimis amandi/obseruandiq; sunt/Quod ego toto imperii mei, & uitæ tẽpore/in omni actionũ genere/tantis rerũ experimentis unus melius/q̃ alius quispiã cognoui cõprobaui, & expertus sum. Qui & Socii mihi/ac cõfęderati/locóq; charorũ parentũ semper fuere/Eosdẽ tibi igitur fili/parentes/eosdẽ

principes/eosdem tutores relinquo/Ab eoꝝ monitis/consiliis/præceptis/nunq̄ di/scedas,Soli sunt Veneti Patres Iustissimi/Sanctissimi/Catholicę fidei/& relligióis tutores assidui pupilloꝝ/uiduaꝝ/ & omniū imbecilliū/ ac miseraꝝ personaꝝ pro/tectores,Adeo præterea charissimi mihi,ut res eoꝝ,& imperiū/curę mihi/cordíq; perinde atq; meū semp extiterit,Tanta nostra in eos fides/& beniuolentia/Vt ur/bium/ciuitatū q. suaꝝ ius/ atq; arbitriū in manu mea omni tēpore reliquerint,cō/miserintq.,Easq. ita (propitio deo) dum licuit mihi maxima semp fęlicitate tuta/tus sum,& ex animi eoꝝ sententia cōseruaui. Itáq; fili mi tutus esto,& sub eorum umbra/atq; tutela securus uiuito,Ad eósq;/quū ætas tua patietur/hilaris,& intre/pidus accede,quia in sedem te uel cupide reponent,Vrbes,ciuitatésq;,regnum,& imperiū perbenigne reddent tibi, atq; restituent,In quo/si bonus/& fidus eris/ab omni hostiū ui/& impetu ab armis & telis aduersarioꝝ protegēt te semper,illudq; tibi incolume seruabunt,Vtpote qui principes potentissimi/ sapientiss. terra/ma/ríq; inuictiss. nullum sociū sibi fidum/nullum amicū deserunt/aut destituunt/Ne/minē fraudant/aut circūueniunt unq̄. Quū uero fili mi in regnum tuū pacatum, & tranquillum reuersus sederis,Illiúsq; curā,& regimen susceperis.Iusticiā impri/mis cole/quæ omniū uirtutū apprime est clarissima.Equitatem serua,Faciei pau/peris,Diuitis & potentis nullo habito discrimine,patruū uti magnū ęqualance/ac examine perpende,In omnibus modestia, & temperantia utare,Regnū tuū ami/citia uallato,stabilitóq;,Nam neq; thesauri,neq; exercitus sunt pręsidia regni,ueꝝ amici,quos neq; armis / neq; auro habere queas,officio, & fide parantur / Quare extat diuina illa Philippi patris in Alexandrū regem obiurgatio,Quę te fili ratio in hanc tam uanam spem induxit,ut eos fideles tibi futuros existimares,quos pe/cunia ad amorem tui pellexisti/à charitate istud præstatur / Veluti enim terra ista hunc solem/quē uidemus,maxime desiderat,Ita uita humana amicitia plurimum indiget/Comparabis igitur fili cuncta hæc cōparabis (mihi crede)Deuinces tibi obligabis omne hominū genus si præcepta mea seruaueris/ Quū sola quippe hu/manitas/sola beneficētia sit/Quæ deo gratæ/hominibus acceptę/tutę ubiq;/& ex/tra periculū positæ mirabiles in omniū animis sui amores generant,& cęteras fa/cile superant uirtutes,ac longo post se interuallo relinquūt. Solę uel singulari sa/pientum testimonio,atq; cōsensu cū omni hominū genere/Tum principibus ma/xime necessariæ,habent enim omniū ingenia in sua manu/possident omniū ani/mos in sua potestate.In arduis demū/& aduersis fortis esto/fili. In secundis uero/ & prosperis ferentem fortunā uirtute moderaberis/ atq; domabis mollis, Quietis/ atq; effœminati ocii impatiens quantū fieri possit,Inde enim mala omnia proue/niunt/Fomes omniū maloꝝ ocium est. Milites tuos ignauia/ uel desidia tabescere non permittas,Sed laboribus/ uigiliis/ sudoribus assiduis exerce,eos tamen nó ut ministros/ sed ut socios/ & cōmilitones tractes,In Castrensiq. labore/& cura mili/tari/nō imperatorē te tm̄/Verūetiam militē exhibeas/Delicias maxime abhorre/ Luxuriam fugæ/quibus fortissimi etiam/ & robustissimi uiri molles/ effœminatiq; fiunt/Seueritatē quóq; nimiā/& crudelitatē/ quæ proprie feraꝝ est,euitato/In la/

boribus patiens/& periculis intrepidus esto,Rerų uicissitudinem/& uarietatẽ/for/
titudine/atq; prudentia moderare/Molestiorẽ fortunã ita feras/ut celato/dissimu/
latóq; uulnere,Nihil habeat hostis/quod de te glorietur/nihil ꝙ calamitati tuę in/
sultet,Quid enim minus est cõstantis/& recti impatoris,q̃ cuius animi motũ uul/
tus detegit.Barbarorų insidias præter cætera,in quibus maxime huiuscemodi ho/
minũ genus uersatur,ut fugias semper præ oculis habe/ Fuge perfidiã/fuge dolos
perfidę gentis/Cõtemne amicitiã/abhominare societatẽ/ & beniuolentiam nefan/
dissimi tyrãni/Sperne munera/blandicias/& promissa eius/ne dum allicere cupit/
& incautũ te opprimat/& in æterna mala detrudat,Ideo consiliarios tibi notos/fi/
dos charos omni tempore adhibeas,Hæc sunt lux mea fili mi præcepta / & insti/
tuta/quæ ipse à parẽte meo haud penitendo magistro accepi/& didici,quibus de/
lectatus sum semper/his me instruxi/his edocui/his ætatẽ/ & uitam oẽm formaui.
Ex his deniq; fructus maximos cępi/ Igitur ut ea nunc tu quóq;,te ipsum doceas/
amplectaris/imbibas/obserues te maxime hortor/admoneo,& (si pateris) parẽs/
parens inquã rogo/oro/obsecróq;,Dum hęc Scãderbegus dixisset,Interea rumor
ingens per uniuersam urbẽ excitatur/Tumultúsq; repens ex agris allatus pronun
cio fuit/Turcas iam adesse/agros uicinos pcurrisse incendisséq;.Quo audito Scã/
derbegus/& si in lecto graui laboraret morbo/Tamen animũ illum pristinũ & in/
uictum/spiritus illos uiuaces & martiales.Cõprimere/aut cohibere nequiuit/Quũ
è lecto assurgens membris iam uacillantibus/& tremebũdis arma/Clypeumq́. suũ
peteret/& equũ sibi sterni iuberet/ita uegetum ingeniũ in uiuido pectore uigebat.
Sed quũ membra eius iam uiribus/& uigore suo destituta debilitatáq; fluitarent.
(Heu bone deus quis est tã excelsus & sublimis/Quis tã strenuus etiã & fortis/nõ
dicam humilis/& debilis ac imbecillis/qui mortẽ effugere possit?)Procidens in le/
ctum/ad milites cõuersus/hæc uerba inquit/Egredimini/egredimini/milites in ho
stes/& barbaros/præite/præite/me,Quia uos statim sequar/Quorų nõnulli equites
urbẽ egressi ad castra barbarorų puenerũt,Qui Scodrẽsem agrũ deprędati/ iuxta
torrentẽ q Clirus dr̃ prope urbẽ Scodrę castrametati fuerant,Venerat.n.Ahama/
thius pfectus cũ.XV. milibus ad agrũ Scodrẽsem depopulãdũ/ Quos/ut barbari
uiderũt/Scãderbegũ adesse arbitrati,Cõtinuo undiq; castris tumultuãtibus trepi/
dãtibúsq; relicta maxima parte prædę per aspera/& feré inuia nocturno tempore
aufugerunt.Erat enim mensis ianuarii/Niuésq; totã tellurẽ cooperuerãt,Qui quũ
per ardua/& montiũ cacumina transirent à regulis & incolis qui ea loca inhabita/
bant oppressi sunt/qui funestam eis populationẽ/& cruentã prædã fecerunt/Nam
plures fuere capti/multi cæsi/prędam feré omnem amiserũt.Scanderbegus uero/
eadem nocte qua Turcaicus & barbarus exercitus aufugit post sacrã confessionis
pœnitentiã/cæteráq; ecclesiastica sacramenta qua decet ueneratione percepta cõ/
tinue se animũq́. suũ Deo Maximo tradens decimosexto Klen. Februarias Anno
Dñi.M.CCCCLXVI.extremũ diem suũ obiit/ fertur Igitur Scanderbegus tres
&.LX.annos natus.XXIIII.sui imperii Anno/è uita migrasse/Auguratus est aũt
Scanderbegus prima auspicia imperii sui Quarto Klen. Decembris Anno eiusdẽ

Irruptõ Ahamathi Turcarũ pfecti cũ .XV.milib9 eqtũ in agrũ Scodrẽsẽ,& repẽtina ei9 fuga ad nomen/ famãq. aduẽtus Scãderbegi contra eum.

De morte Scãderbegi. De duratiõe imperii. De ętate sua. De loco sepulturę eius, ac de his quę in obitu suo cõtigere.

Dñi.CCCC.XLIII. Quem Lechas Duchaginus regulus Epirota de quo superius mentio facta est. Cũ mortuũ conclamari audisset/in publicũ se proripuit, mœstoq. uultu/& uoce cõfusa barbara sibi euellens & capillos/Concurrite/cõcurrite inquit Reguli omnes & principes Albani/Hodie claustra Epiri & Macedoniæ perfracta sunt. Hodie præsidia & mœnia nostra corruerunt/Hodie robur omne/& uires nostræ defecerunt/Hodie sedes & imperia nostra collapsa sunt/Hodie omnis spes nostra cũ hoc homine penitus extincta est. In eius quoq; obitu Equus quẽ ipse equitabat cũ pugnaturus esset/ferus/rabidus/& indomitus factus est/ ita ut nullũ amplius dorso suo perpeti uellet qui paulopost extinctus est. Sepultus aũt est Scanderbegus in urbe Lyssi in ecclesia maiori diui Nicolai/Cuius exequię/& ferię more maioꝝ ingenti pompa/luctúq; militũ suoꝝ & omniũ principum/& ducum dolore maximo/patrio ritu/deductę sunt/Eóq; loco ossa eius reposita in pace quieuerunt/Quoad Meumethes Turcaꝝ princeps in Albaniã/& Epirum ad oppugnandam urbẽ Scodræ uenit/De qua oppugnatione siue expeditiõe iam in alio libello quẽ edidimus/diffusius scripsimus/Quo tẽpore Turcę & barbari potiti urbe Lyssi corpus Scanderbegi summo desiderio repertũ de tumulo extraxerunt/ & quẽ tantopere uiuũ reformidabant & ad eius tm̃ auditum nomen fugiebant, Mortuum/ & iam dissolutum (nescio an id diuina dispensatione factum sit) uidere/Summopere cupierunt/ne dicam uenerari/& adorare ostenderunt. Nam omnes quidẽ ita ad eius cineres ossáq; certatim confluebant/ut fęlix/& perbeatus is fore existimaretur, qui ea uidere/& tangere/fęliciorq. tamen / qui minimam ex illis particulam uendicare sibi posset/quã alii argento/auro alii recondere atq; exornare faciebant/ & ad collum appendebant sibi / tanq̃ rem diuinam sanctam & fatalem, & summa ueneratione/ac religione obseruabant/existimantes illos omnes qui eas secũ reliquias ferent/Cõsimili quoq; fortuna/& fęlicitate in uita usuros esse/qua ipse Scãderbegus à Diis immortalibus impetrata solus ex omni hominum memoria dum uiueret semper usus est.

REGISTRVM.

AA. a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z & ꝯ ꝝ.
A B C D E F G H I K L M N O.
Omnes sunt Duerni.

Impressum Romę per B. V.

16

[illegible]